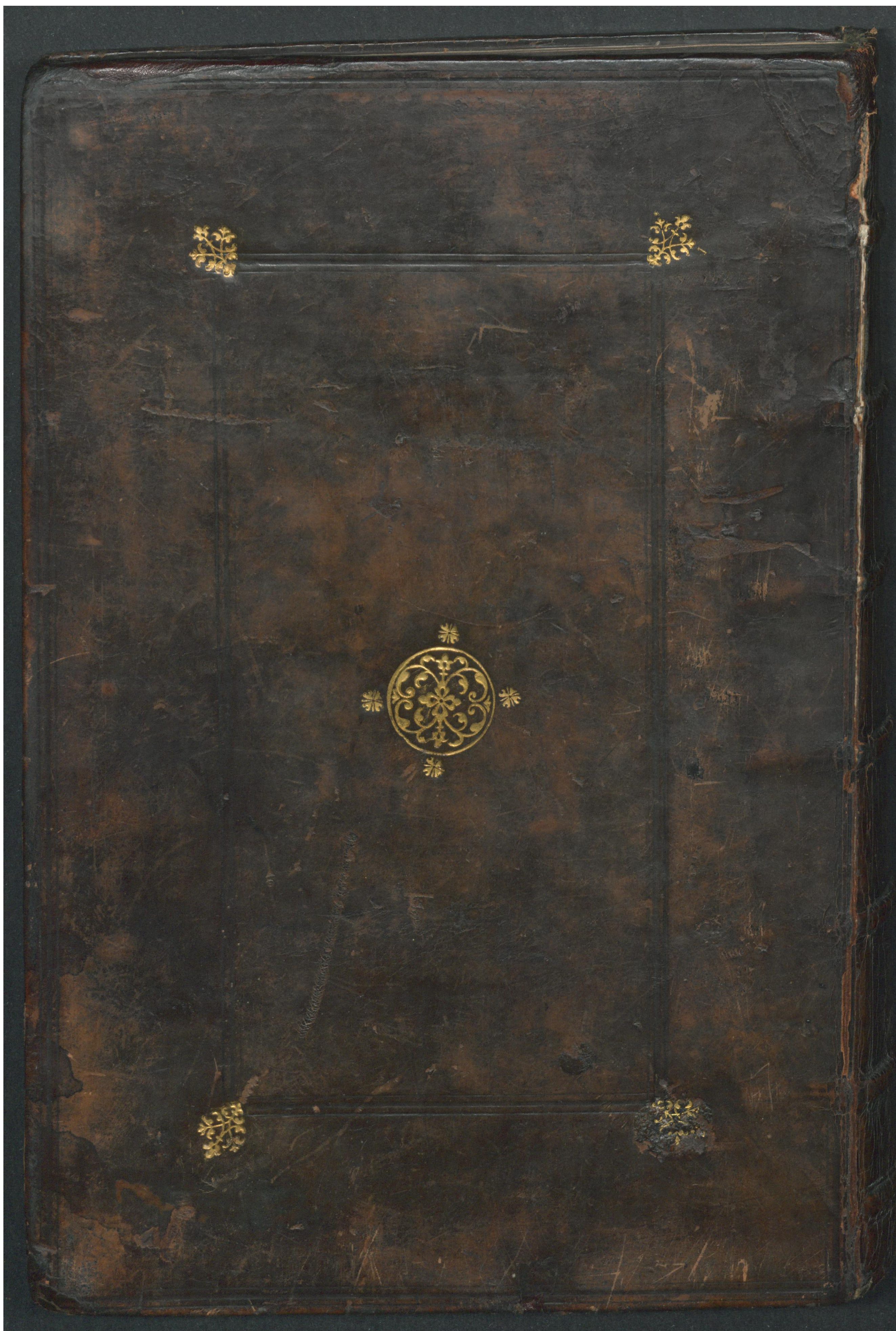
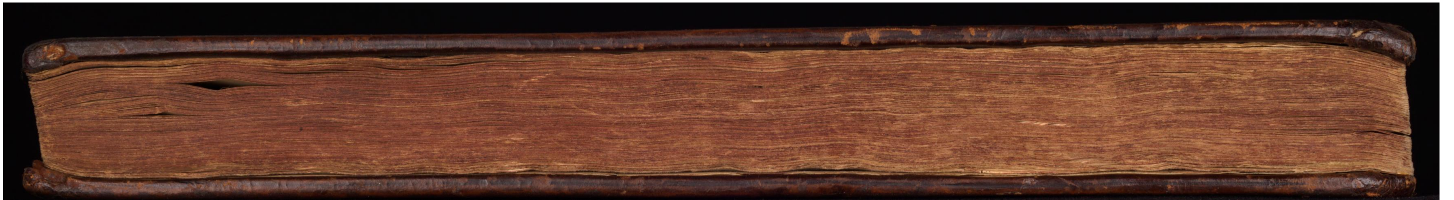

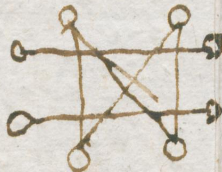

91/

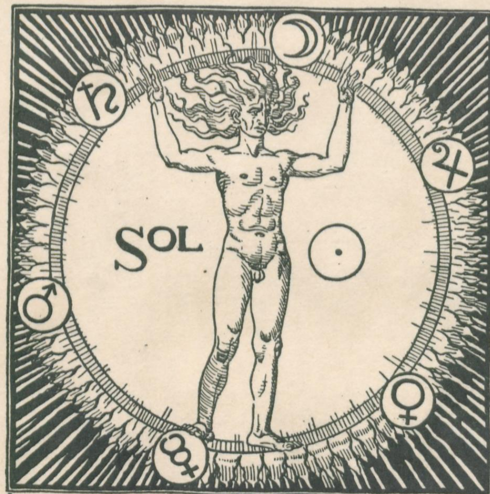
K

Emi Parisiis
Libris VI.
MDCCXL.

EX LIBRIS

Dr. ERNST DARMSTAEDTER

Editionem hanc anno 1533 Basileae [illegible]
Typographi [illegible] haud [illegible]
[illegible]
maxime sed [illegible] quamvis [illegible]
[illegible] catalog. librorum rariorum [illegible]

Ceterum, quamquam locus impressionis neque
libellus, neque [illegible] aliis apparet, [illegible]
hic editionem hanc Coloniae Agrippinae in lucem pro-
diisse, [illegible] liber [illegible]
post [illegible] Agrippina [illegible] et cum [illegible]
Athanasii elementa [illegible], non Agrippae
sed [illegible] partibus [illegible]
Brucker. histor. philos. Tom. IV. Part. I. p. 398 et 407.

Accedit editionem hanc [illegible]
[illegible]
[illegible] pag. 218.

Editionem hanc anni 1533. Anglum quemdam,
Francofurti degentem, haud ita pridem,
oblatis quinquaginta et ultra Imperialibus,
anxie sed frustra quaesiuisse, narrat Engelius
in catalog. libror. rarissimor. Bernae 1743 edito.

Ceterum, quamquam locus impressionis neque in
titulo, neque in calce libri adparet, constat
ta. editionem hanc Coloniae Agrippinae in lucem pro-
diisse. Liber Quartus occultae philosophiae,
post fata Agrippae cum claue et cum Petri de
Abano elementis magicis emissus, non Agrippae,
sed lucifugi nebulonis partus est. Vid.
Brucker. histor. philos. tom. IV. Part. I. p398 et 407.

Recenset editionem hanc Theoph. Sincerus in der
Neuen Sammlung von lauter alten u. raren
Büchern pag. 218.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE

AB NETTESHEYM A' CONSILIIS ET ARCHI- uis Inditiarii sacræ CAESAREAE Maiestatis: De OCCVL- TA PHILOSO- PHIA Libri Tres.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA.

Nihil est opertum quod non reueletur, & occultum quod non sciatur.
Matthæi X.

Cum gratia & priuilegio Cæsareæ Maiestatis ad triennium.

CHARLES

Par la diuine clemēce eſlu Empereur des Romaines touſiours Auguſte: roy de Germanie, de Caſtille, de Leon, Darragon, de Nauarre, de Naples, de Secille, de Maillorque, de Sardaine, des Iſles Indes, & de la mer Occeane: Archiduc Dauſtrice: duc de Bourgongne, de Lothringe, de Brabant, de Lembourg de Lucembourg &c. Conte de Flandres, Dartois, de Bourgongne: Palatin de Haynau, de Hollande, de Zeellande, de Ferrette, de Haquenault de Namur & cæt. Prince de Zwaue: Marquis du ſainct empire: Seigneur de Friſe, de Salins, de Malines des pais Dutretht & dominateur en Aſie & en Affricque.

A tous ceulx qui ces preſentes lettres verront ſalut, De la part de noſtre ame & feal conſilier iudiciare & hiſtorographe meſsire Henri Cornille Agrippa docteur es deux droitz cheualier nous a eſte expoſe: Comme ledit expoſant ait nagaires fait & compoſe quatre liures oeuures & volumes intitulez en latin,

De Occulta philoſophia, De Vanitate ſcientiarum Declamatio, In artem breuem Raimundi Lulij commentaria: Et Tabula abbreuiata. Orationes & Epiſtolæ leſquelz liures & volumes ledit expoſant feroit volentiers imprimer en noz pais & ſeigneuries: mais il doubte que aucuns imprimeurs diceulx noz pais aiant recoure de chaſcun de ſes volumes vng liure les contreferont que luy retourneroit a grant regret & dommaige, ſe par nous ne luy eſt pourueu de grace, En nous ſuppliant treſhumblement que actendu ce que dit eſt, il nous plaiſe luy octroier & accorder quil puiſt faire imprimer leſdis quatres liures & uolumes par tel imprimeur en noſdis pais que bon luy ſemblera ſans ce que les aultres les pourrōt imprimer en dedens le terme de ſix ans prochain venant, & ſur ce faire expedier noz lettres patentes a ce pertinentes. Pource eſt il, que nous ces choſes conſiderees. Et apres que noz amez & feaulx maiſtres George de Themſeke preuoſt de Caſsel, & Herman Sunderhuiſen conſeilliers & maiſtres des requeſtes ordinaires de noſtre hoſtel par noſtre ordonance aient bien au long veu, viſite & ſigne leſdis liures. Audit expoſant inclinans fauourablement a ſadicte ſupplication & requeſte. Auons par bon auis & deliberation de conſeil octroie conſenti & accorde, octroions conſentons & accordons en lui donnant congie & licence de grace eſpecialle par ces preſentes quil puiſt & pourra faire imprimer leſdis quatres liures & volumes en tel nombre & quantite, & par tel imprimeur de noſdis pais que bon luy ſemblera. Et affin que icellui imprimeur ne perde ſes paines fraiz & deſpens qui luy conuiendra faire & ſupporter pour ladicte nouuelle impreſsion, & ce qui en depend auōs deffendu & deffendons par ceſdictes preſentes a tous aultres imprimeurs & aultres que endedens le temps & terme de ſix ans prochainement venant ilz ne impriment ou facent imprimer leſdis liures ne aucuns diceulx, ſans le conſentement dudit imprimeur ſur paine de confiſcation des liures & volumes quilz auroient ainſi imprime & pardeſsus ce deſtre pugniz & corrigez arbitrairemēt. Si donnons en mandement a noz amez & feaulx les chiefz preſidens & gens de noz priue & grans conſeaulx Chancelier & gens de noſtre conſeil en Brabant preſident & gens de noſtre chambre de conſeil en Flandres, & a tous noz aultres iuſticiers officiers & ſubiectz qui ce peult & pourra toucher, & a chaſcun deulx endroit ſoy & ſi comme luy appartiēdra que de noſtre preſente grace octroie congie & licence durant le temps ſelon & par la maniere que dit eſt, Ilz facent ſouffre & laiſsent ledit expoſant enſemble ledit imprimeur plainement & paiſiblemēt ioir & vſer ſans leur faire mettre ou donner ne ſouffrir eſtre fait mis ou donne aucuns deſtourbier ou empeſchement au contraire. Car ainſi nous plaiſt il, en teſmoing de ce nous auōs fait mettre noſtre ſeel a ces preſentes. Donne en noſtre ville de Malines le xij. iour de Ianuier, lan de grace mil cinqcens & vingt & neuf. Et de noz regnes aſsauoir des Romains le xi. & de Caſtille & aultres le xiij. ſigne ſus le reply par Lempereur en ſon conſeil.

L. de Zoete.

AD LECTOREM.

ON DVBITO, QVIN TITVLVS LIBRI NOstri de Occulta philosophia, siue de Magia, raritate sua q̄ plurimos alliciat ad legendum, inter quos nōnulli obliquæ opinionis mēte languidi, multi etiā maligni & in ingenium nostrum ingrati accedent, qui temeraria sua ignorantia magię nomen in deteriorē partem accipientes, uix conspecto titulo clamabunt nos uetitas artes docere, hæresum semina iacere, piis auribus offendiculo, præclaris ingeniis scādalo esse, maleficū esse, superstitiosum esse, dæmoniacū esse, magus qui sim. Quibus si respondeam magū apud literatos uiros non maleficum, non superstitiosum, non dæmoniacum sonare, sed sapientem, sed sacerdotem, sed prophetam: Sibyllas magas fuisse, proinde de Christo tā apertissime prophetasse: iam uero & magos ex mirabilibus mundi arcanis, ipsius mundi autorem Christū cognouisse natum, omniumq; primos uenisse ad illum adorandum, ipsumq; magiæ nomen acceptum philosophis, laudatū à theologis, etiam ipsi euangelio non ingratum. Credo ego istos tā pertinacis supercilii censores Sibyllis & sanctis magis, & uel ipso euangelio prius sibi interdicturos, quā ipsum magiæ nomen recepturi sint in gratiam, adeo conscientiæ suæ cōsulentes, ut nec Apollo, nec Musæ omnes, neq; angelus de cœlo me ab illorū execratione uendicare queant. Quibus & ego nunc cōsulo ne nostra scripta legāt, nec intelligant, nec meminerint: nā noxia sunt, uenenosa sunt, Acherontis ostiū est in hoc libro, lapides loquitur, caueāt ne cerebrū illis excutiat. Vos autem qui æqua mente ad legendum uenitis, si tantam prudentiæ discretionem adhibueritis, quantam in melle legēdo apes, iam securi legite, puto nāq; uos & utilitatis haud parū, & uoluptatis plurimum accepturos. Quod si qua repereritis, quæ uobis non placeant, mittite illa, nec utimini: nam & ego uobis illa nō probo, sed narro. Cætera tamen propterea non respuite, nam & medicorū uolumina inspicientibus cōtingit cum antidotis & pharmacis simul etiā uenena legere. Fateor præterea magiā ipsam multa superuacua, & ad ostentationē curiosa docere prodigia, simul hęc ut uana relinquite, causas tamen illorū ne ignorate. Quæ uero ad hominū utilitatē, ad auertēdos malos euentus, ad destruendū maleficia, ad curādos morbos, ad exterminanda phantasmata, ad conseruandā uitę, honoris, fortunæ dexteritatē, sine dei offensa, sine religionis iniuria fieri possunt: quis illa non tā utilia censeat, q̄ etiā necessaria? Sed quia admonui uos, multa me narrādo potius q̄ affirmādo scripsisse: sic enim opus esse uisum fuerat quo pauciora p̄teriremus, multa insuper Platonicorū cæterorumq; gentiliū Philosophorū placita secuti sumus, ubi instituto nostro scribēdi suggerebant argumentū: ideo si alicubi erratum sit, siue quid liberius dictū, ignoscite adolescentiæ nostræ, qui minor quàm adolescens hoc opus composui, ut possim me excusare ac dice-

re,dum eram paruulus,loquebar ut paruulus:sapiebam ut paruulus,factus autem uir,euacuaui quæ erant paruuli,ac in libro nostro de Vanitate ac incertitudine Scientiarum,hunc librũ magna ex parte retractaui. Sed hic me iterum forte redarguetis inquiẽtes:Ecce iuuenis scripsisti,& senex retractasti, ut quid ergo edidisti? Fateor iuuenis admodum hos libros scribere aggressus sum,spe tamen illos aliquando correctiores locupletioresq; emissurus,atq;ea causa Ioanni Tritemio abbati Peapolitano quondã Spanhernensi,uiro arcanarum rerum admodum industrio,primum illos obtuli corrigendos. Contigit autem postea,ut interceptum opus, priusquàm illi summam manum imposuissem,corruptis exemplaribus truncum & impolitũ circumferretur,atq; in Italia,in Gallia,in Germania,per multorum manus uolitaret,iamq; nonnulli impatientius nescio an impudẽtius,ipsum informe opus sub prælum exponere uolebant,quo uno perculsus malo, ipse edere cõstitui,cogitans minus periculi fore,si libri isti paulo castigatiores mea manu prodirent, quàm si laceri per incondita fragmẽta inuulgarentur per manus aliorũ. Præterea nullum nefas ratus,si iuuentutis meę specimen perire non sinerem. Addidimus autem nõnulla capitula, inseruimus etiã pleraq; quę pretermittere incuriosum uidebatur,quod curiosus Lector ex ipsius phrasis inæqualitate facile deprehẽdere poterit, noluimus enim opus ipsum totũ innouare,& (ut aiunt) totã telam retexere,sed paululum castigare,atq; aliquid splẽdoris infundere. Quapropter iterũ nunc quæso te candide Lector,ne de præsenti tempore editionis ista libres,sed ueniam des curiosæ iuuentuti,si quid forte secus quàm placeat in istis deprehendes.

R. P. D. IOANNI TRITEMIO, ABBATI DIVI IACOBI in suburbio Herbipolis, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym. S. D.

Vm nuper tecum (reuerēde pater) in cœnobio tuo apud Herbipolim aliquandiu cōuersatus, multa de chymicis, multa de magicis, multa de cabalisticis cæterisq; quæ adhuc in occulto delitescunt arcanis scientiis atq; artibus unà cōtulissemus: magna inter cæteras quæstio erat, cur Magia ipsa, cum olim primum sublimitatis fastigium uno omnium ueterum philosophorum iudicio teneret, & à priscis illis sapientibus, & sacerdotibus summa semper in ueneratione habita fuerit: deinde sanctis patribus à principio nascētis ecclesię catholicæ odiosa semper & suspecta, tandem explosa à Theologis, damnata à sacris canonibus, porrò omniū legum placitis fuerit proscripta, eius causam speculatus meo iudicio nō alia est, nisi quòd fatali quadam temporū hominumq; deprauatione subintroierunt multi pseudophilosophi, ac mērito nomine Magi, qui per uarias errorum sectas & falsarum religionum factiones, multas admodū execrandas superstitiones atq; ferales ritus, multa etiam ex orthodoxa religione scelerata sacrilegia, in naturæ persecutionē hominumq; perniciem ac dei iniuriam congerentes, multos admodum quales hodie circunferri uidemus reprobatæ lectionis libros ediderunt, quibus Magiæ honestissimum nomen atq; titulum furto & rapina pręfixerunt. Hi itaq; cum sacrosancto hoc magiæ titulo suis execrandis nugis fidem sese cōciliaturos sperarent, id egerūt, quòd laudatissimum olim magiæ nomen, hodie bonis & probis omnibus odiosissimum redditum sit, ac capitale crimē habeatur si quis doctrina operibus'ue magum sese audeat profiteri, nisi forte demens aliqua uetula rus habitans, credi uelit admodum perita & diuini potēs, ut (sicut ait Apuleius) possit cœlum deponere, terram suspēdere, fontes durare, montes diluere, manes sublimare, deos infimare, sydera extinguere, tartarū ipsum illuminare, siue ut canit Vergilius:

Quæ se carminibus promittat soluere mentes
Quos uelit, ast aliis duras immittere curas,
Sistere aquam fluuiis, & uertere sydera retro,
Nocturnosq; ciet manes, mugire uidebis
Sub pedibus terram, & descendere montibus ornos.

Tum quæ referūt Lucanus de maga illa Thessala, & Homerus de Circes omnipotentia, quorū plurima fateor tam fallacis opinionis, tam superstitiosæ diligentiæ perniciosiq; labores existunt, ut cum sub artē non nefandam cadere nequeant, tamē magię uenerabili titulo sese uestiri posse pręsumūt. Cum hæc igitur sic se haberent, mirabar admodum, neq; minus etiam indignabar, neminem hactenus extitisse, qui tam sublimem sacramq; discipli-

nam ac impietatis crimine uindicasset, aut illam nobis pure syncereq; tradidisset, siquidem quos ex recẽtioribus ego uidi Rogerium Bachonem, Robertum Anglicum, Petrum Apponum, Albertum Teutonicum, Arnoldũ de Villa noua, Anselmũ Parmensem, Picatricem Hispanũ, Cicchum Asculum Florentinum & plerosq; alios, sed obscuri nominis scriptores cũ se magiam tradere pollicentur, non nisi aut deliramenta quædam nulla ratione subnixa, aut superstitiones probis omnibus indignas pręstiterũt. Hinc cõcitus est in me spiritus meus, atq; propter ipsam cum admirationẽ tum indignationem, uolui & ego philosophari, nõ illaudabile opus me facturum existimans, qui ab ineunte ætate semper circa mirabilium effectuum & plenas mysteriorũ operationes curiosus intrepidusq; extiti explorator, si Magiam ipsam uetustam sapientumq; omnium disciplinam ab impietatis erroribus redimitam purgatamq;, & suis rationibus adornatam restituerem, & ab iniuria calumniantium uindicarem, quod ut iam diu ipse mecum deliberaui, nunq̃ tamen in hanc arenam descendere hactenus ausus fui, uerum post collatum inter nos Herbipoli de his rebus sermonẽ tua præcellens peritia & doctrina tuaq; ardẽs adhortatio audaciam mihi animumq; addidit. Itaq; electis è Philosophorum exploratæ fidei sentẽtiis, purgata introductione malignorum, qui simulata scientia mentientes magorum traditiones ab ipsis tenebrarũ reprobatis libris, uelut ab ipsis adytis mirandorum operationes requirendas docebant, discussis tenebris tres libros de Magia compendio breuitatis cõplexos recentibus his diebus composui, & de Occulta philosophia minus infenso titulo inscripsi, quos nunc tuo exanimi, qui harum rerum plenissimã peritiam tenes castigandos, censendos, indicãdosq; submitto, ut si quid in illis à me scriptum sit, quod aut in naturę contumeliam, aut cœlitum offensam, religionis'ue iniuriam uergere queat, cõdemnes errorem: sin autem dissoluta & purgata sint impietatis scandala, ueritatis traditionẽ tueare: sicq; cum his libris nostris, atq; cum ipsa magia agere uelis, ne occultetur aliquid quod prodesse queat, nec probetur quod possit non nisi nocere, quo sic tandem libri isti tuo examine probati, digni sint qui aliquando fœlicibus auspiciis in publicum egrediantur, nec timeãt iudicium subire posteritatis. Vale, & his audacibus parceto cœptis.

IOANNES TRITEMIUS ABBAS DIVI IACOBI HERbipolis quondam Spanhemensis, suo Henrico Cornelio Agrippæ ab Nettesƶheym, salutem & charitatem.

PUS tuũ ornatiſsime Agrippa de occultiore Philoſophia prę notatum, quod nobis examinãdum per latorem præſentium obtuliſti, quãta cum uoluptate ſuſceperimus, nec lingua mortalis unquàm poteſt exprimere, nec ſcribentis calamus referare. Admiratione maxima ducimur ſuper eruditione tua non uulgari, qui & iuuenis tam ſecreta penetras & arcana, multis etiã uiris doctiſsimis abſcondita, nõ ſolum pulchre ac uere, ſed etiam proprie & ornate proferre in lucẽ potuiſti. Vnde imprimis tuæ ad nos beneuolentiæ gratias agimus, & ſi poterimus unquàm, pro uiribus indubitanter referemus gratias, tuum opus, quod nemo doctiſsimorum etiam uirorũ ſatis laudare ſufficiet, probamus: deinde ut ſtudio pergas in altiora, quo cœpiſti, nec ſinas tam excellentes ingenii tui uires otio tepeſcere, te qua poſsimus inſtantia monemus, petimus & rogamus, quatenus & tuo te labore ad meliora ſemper exercites, & lumen ueræ ſapientiæ quo maxime & diuinitus illuſtraris, etiam ignorantibus demonſtres. nec te retrahat à propoſito quorumcunq; cõſideratio nebulonũ, de quibus uere dictum eſt: Bos laſſus fortiter figit pedem. Cum nemo, ſapientum iudicio, ueraciter doctus eſſe queat, qui in unius duntaxat facultatis rudimenta iurauit. Te autem diuinitas ingenio donauit & amplo, & ſublimi, non ergo boues imiteris, ſed uolucres: nec circa particularia arbitreris tibi eſſe morandum: ſed uniuerſalibus confidenter intendito animum, tanto enim quiſq; doctior eſſe putatur, quanto ignorat pauciora. Ingeniũ uero tuum ad omnia pleniter aptum nõ paucis nec infimis, ſed multis & ſublimioribus eſt rationabiliter occupandũ. Vnũ hoc tamen te monemus cuſtodire præceptũ, ut uulgaria uulgaribus, altiora uero & arcana altioribus atq; ſecretis tantum cõmunices amicis. Da fœnũ boui, ſaccarũ pſitaco tantum: intellige mentẽ, ne boum calcibus, ut pleriſq; contigit ſubiiciaris. Vale fœlix amice, & ſi quid penes nos eſt quod tibi conducere queat, iube & factum ſine mora intelliges, & uires ut noſtra dietim ſumat amicitia, ſæpius ad nos ſcribe, & tuarum aliquid lucubrationum mittito inſtanter oramus. Iterum uale. Ex noſtro cœnobio Peapolitano. VIII. die Aprilis, Anno

M. D. X.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI, AC PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERmanno è comitibus Wydæ, Dei gratia sanctæ Coloniensis ecclesię Archiepiscopo, sacri Romani Imperii Principi Electori, & per Italiam Archicancellario, Westphaliæ & Angariæ Duci &c. Sacrosanctæ Romanæ ecclesiæ Legato nato, & in pontificalibus Vicario generali, Henricus Cornelius Agrippa ab Netteszheym. S. D.

A EST ILLVSTRIS FAMAE TVAE CElebritas reuerēdissime & illustrissime Princeps, ea uirtutum tuarum magnitudo & doctrinę splendor, & frequens optimarum literarum exercitium, & cū solida prudētia grauis oratio, & elegās dicēdi promptitudo, multarum rerum cognitio, constans religio, ac mores laudatissimi, quibus supra communē aliorum consuetudinē præditus es: taceo priscas eminētis nobilitatis imagines, ac diuitiarum cum antiquarum tum nouarum thesauros, amplitudinē dominii, sacrarumq́; dignitatū mitras, quorum etiam præstantia antestas cū corporis decenti forma ac robore. Quæ licet omnia maxima sint, ego te tm̄ his omnibus longe maiorem existimo heroicis illis & superillustribus tuis uirtutibus, quibus sane effecisti, ut quanto quisq; doctior est, ac uirtutum amantior, tanto magis beneuolentiæ tuæ sese cupiat insinuari, unde & ipse etiam illud decus tuum petendū mihi constitui, sed Parthorū more, hoc in quam est, non sine munere. Quem equidem salutandi Principis morem à priscorum usq; seculis in hæc nostra tempora deriuatum, & adusq; huc obseruatū uidemus. Cumq́; uiderē alios quosq; uiros egregie doctos, doctrinarū suarū pulchris magnisq́; muneribus te ornare, ne solus ego uelut cultus & uenerationis tuæ desertor, ad tuam amplitudinem uacuis manibus applicare ausim: cogitabundus ac circunspiciens in cella mea libraria, quo munere te tam insignem Principem condonare possem, en inter recondita offerebant sese subito libri de Occulta philosophia, siue de Magia, quos iuuenis admodū scribere aggressus, & iam multis annis uelut oblitus intermiseram: mox tuæ amplitudinis ueneratiōe ad illos cōsummandos, uelut ad uota reddenda properaui. Sane quòd persuaderem mihi, nihil me tibi gratius dare posse, quàm antiquissimæ abstrusissimæq́; doctrinæ nouū opus, opus inquam curiosæ iuuentutis nostræ, sed antiquitatis doctrinam, ausim dice-

re, à nullis hactenus restituere tentatã. Attamen non in hoc tibi adscribuntur hæc nostra, quod te digna sint: sed ut patefaciant mihi aditum ad beneuolentiam tuam. Quæso itaq;, si non est improbum, habeant apud te quandam excusationem. Omnia tibi uota præfaturus, si hæc iuuentutis meæ studia, tuæ amplitudinis auspicio in notitiam ueniant, ac fugata inuidia perennitatis iure illorum remaneat memoria nobis ad fructũ bonę conscientiæ, cum plura in illis etiam seniori mihi uisa sint cũ utilissima, tum cognitu necessaria. Habes itaq; opus non tam iuuentutis, quã etiã præsentis ætatis nostrę, multa siquidem iuuenilis operis errata castigaui, multa cõpluribus locis intersulsi, multis capitibus adauxi, quæ ex ipsa orationis inæqualitate facile deprehendi possunt, atq; sic cognosces me omnem ætatem meam tuis obsequiis fore deuotum. Vale fœlicis Coloniæ fœlicissimus Princeps. Ex Mechlinia. Anno M. D. XXXI. Mense Ianuario.

CAPITVLORVM OMNIVM QVAE IN HOC OPERE CONTINENTVR, ELENCHVS.

PRIMI LIBRI ELENCHVS:

De no-

CAPITVM LIBRI III. ELENCHVS.

CAPITVM LIBRORVM FINIS.

Nobi-

NOBILIS VIRI HENRICI CORNELII AGRIPPAE EQVITIS AVRATI, & utriusq; Iuris Doctoris, Sacræ Cesareæ Maiestatis à Consilio & archiuis indiciarii, de Occulta Philosophia, siue de Magia Libri tres.

Quomodo à triplici mundo Magi uirtutes colligant, in tribus his libris monstrabitur. Caput primum.

VM TRIPLEX SIT MVNDVS, elementalis, cœlestis & intellectualis, & quisq; inferior à superiori regatur, ac suarum uirium suscipiat influxũ, ita ut ipse archetypus & summus opifex, per angelos, cœlos, stellas, elementa, animalia, plãtas, metalla, lapides, suæ omnipotentiæ uirtutes exinde in nos transfundat, in quorum ministerium hęc omnia condidit atq; creauit: non irrationabile putãt Magi, nos per eosdem gradus, per singulos mũdos, ad eundem ipsum archetypum mundum, omnium opificem, & primam causam, à qua sunt omnia, & procedũt omnia, posse conscendere: & non solum his uiribus, quæ in rebus nobilioribus præexistunt, frui posse, sed alias præterea nouas desuper posse attrahere. Hinc elementalis mundi uires, uariis rerum naturalium mixtionibus à medicina, & naturali philosophia uenantur: deinde cœlestis, mundi radiis & influxibus, iuxta astrologorum regulas, & mathematicorũ disciplinas, cœlestes uirtutes illis connectunt: porrò hæc omnia intelligentiarum diuersarum potestatibus per religionum sacras ceremonias corroborãt atq; confirmant. Horum omnium ordinem & processum, tribus his libris nunc tradere conabor: quorum primus cõtineat Magiam naturalem, alter cœlestem, tertius ceremonialem. Sed nescio an planè uenia dignum sit, me hominem ingenii ac literaturæ minoris, tam difficile, tam arduũ, tam intricatum negotium, in ipsa mea adolescentia tam libere aggressum esse: quamobrem quæcunq; hic à me dicta sunt, & inferius dicentur, his nolo quenq̃ plus assentiri, neq; ipse ego plus assentior, nisi quatenus ab ecclesia catholica, fideliumq; cœtu non fuerint reprobata.

Quid sit Magia, quæ eius partes, & qualem oporteat esse Magiæ professorem. Caput II.

Agica facultas potestatis plurimæ cõpos, altissimis plena mysteriis, profundissimam rerum secretissimarum contemplationem, naturam, potentiam, qualitatem, substantiam, & uirtutẽ, totiusq; naturæ cognitonẽ complectitur: & quomodo res inter se differũt,

& quomodo conueniunt nos instruit, hinc mirabiles effectus suos producens, uniēdo uirtutes rerū per applicationē earū adinuicem, & ad sua passa congruentia inferiora, superiorū dotibus ac uirtutibus passim copulās atq; maritās. Hæc perfectissima summaq́; scictia, hæc altior sanctiorq́; philosophia, hęc deniq; totius nobilissimæ philosophię absoluta consummatio. Nā cū oīs philosophia regulatiua diuisa sit in physicā, mathematicā & theologiā: physica docet naturā eorū q̃ sunt in mūdo, illorūq́; causas, effectus, tēpora, loca, modos, euentus, integritates & partes inuestigat atq; rimatur.

Quot sunt, quæ rerum species elementa uocantur,
Quid calor efficiat, quid terra, quid humidus aër,
Quid generent: unde & magni primordia cœli,
Vnde maris fluxus, uariis'ue coloribus Iris.
Reddere quid faciat clamosa tonitrua nubes:
Vnde uel ætherea fulmen iaculetur ab aula.
Quæ secreta faces noctu, quæ causa cometas
Proferat, & tumidas quæ cæca potentia terras
Concutiat, quæ sunt auri, quæ semina ferri,
Totaq́; naturæ uis ingeniosa latentis.

Hæc omnia naturarū speculatrix physica cōplectit̄, & quę canit Vergilius:

Vnde hominum genus, & pecudum, simul imber, & ignes,
Vnde tremor terris, qua ui maria alta tumescant
Obiicibus ruptis, rursusq́; in seipsa residant.
Herbarum uires, animos, irasq́; ferarum,
Omne genus fructicum, lapidum quoq;, reptiliumq́;.

Mathematica uero docet nos planā, & in tres porrectā dimensiones naturam cognoscere, motumq́; ac cœlestium progressus suspicere.

Aurea quò celeri rapiantur sidera motu,
Quid caligantem modo cogat hebescere lunam,
Defectusq; pati dimisso lumine solem.

Et quæ canit Vergilius:

Quo circa certis dimensum partibus orbem
Per duodena regat mundi sol aureus astra:
Ostendit cœliq́; uias, & sidera monstrat,
Defectus solis uarios, lunæq́; labores,
Arcturum pleiadesq́; hyadas, geminosq́; triones.
Quid tantum oceano properent se tingere soles
Hyberni, uel quæ tardis mora noctibus obstet.

Quæ omnia per ipsam mathematicam dignoscuntur.

Hinc tempestates dubio prædiscere cœlo
Possumus, hinc messisq́; diem, tempusq́; serendi,
Et quando infidum remis impellere marmor

Conueniat, quando armatas deducere classes,
Aut tempestiuam in syluis euertere pinum.

Theologia autem quid deus, ipsa docet, quid mens, quid intelligentia, quid angelus, quid deniq; dæmon, quid anima, quid religio, quæ sacra instituta, ritus, phana, obseruationes sacraq; mysteria: instruit quoq; de fide, de miraculis, de uirtute uerborum & figurarum, de arcanis operationib⁹ & mysteriis signaculorũ, & quod ait Apuleius, docet nos rite scire atq; callere leges ceremoniarũ, fas sacrorum, atq; ius religionũ. Sed iã me recolligã. Has tres imperiosissimas facultates Magia ipsa cõplectitur, unit, atq; actuat, merito ergo ab antiquis summa sanctissimaq; scientia habita est. Hæc grauissimis autoribus clarissimisq; scriptoribus reperitur illustrata: inter quos præcipue Zamolxis, & Zoroaster effulserunt adeo, ut inuentores huius sciẽtiæ à pluribus crediti sint. Horum uestigia secuti Abbaris Hyperboreus, Charmondas, Damigeron, Eudoxus, Hermippus: & clariores alii extiterunt antistites, ut trismegistus Mercurius, Porphyrius, Iãblichus, Plotinus, Proclus, Dardanus, Orpheus Threicius, Gog Græcus, Germa Babylonicus, Apollonius Tyaneus, Osthanes etiã egregie scripsit in hac arte: cuius libros è sepulchro erutos Abderites Democritus suis cõmentariis illustrauit. Pręterea ad hãc artẽ Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato, & plures nobilissimi philosophorũ discendã nauigarũt: hanc reuersi summa sanctitate prædicauerunt: hanc in arcanis habuerũt. Quin & Pythagorã Platonemq; ob eam discendã compertũ habemus, Memphiticos uates accessisse, & penè totã Syriam, Aegyptũ, Iudęam, & Chaldęorũ scholas peragrasse, ne sanctissima eos Magiæ monumenta laterent, diuinisq; rebus imbuerẽtur. Quicunq; igitur nũc in hac facultate studere affectat, si non fuerit eruditus in Physica, in qua declarãtur qualitates rerũ, & in qua reperiuntur proprietates occultæ cuiuslibet entis, & si nõ fuerit opifex mathematicæ, & in aspectibus, & figuris stellarum, ex quibus cuiuslibet rei sublimis uirtus & proprietas dependet: & si nõ fuerit doctus in theologia, ubi manifestantur substãtiæ immateriales, quæ dispensant & administrant omnia, nõ poterit intelligere Magiæ rationabilitatẽ: nullũ enim opus ab ipsa magia perfectum extat, nec est aliquod opus uere magicum, quod has tres facultates non complectatur.

De quatuor elementis, & eorundem qualitatibus, & in seinuicem permixtionibus. Caput III.

Vatuor sunt elemẽta & primaria fundamẽta rerũ oĩm corporaliũ, ignis, terra, aqua, aẽr: ex qbus oĩa elemẽtata in istis inferibus cõponunt: nõ per modũ coaceruatiõis, sed secũdũ trãsmutationẽ & unionẽ: rursusq; cũ corrũpunt in elemẽta resoluuntur. Nullum aũt sensibilium elementorũ purũ est, sed secundũ magis & minus permixta sunt, & in seinuicem transmutabilia: quemadmodũ terra lutescens dissolutaq; fit aqua, atq; illa ingrossata densataq; fit terra: per calorẽ

autem euaporata transit in aërem,& ille supercalescens in ignem:& hic extinctus reuertitur in aërem,infrigidatus autem ex superadustione,fit terra aut lapis,aut sulphur,sicut hoc ex fulmine manifestum est. Plato aũt censet terrã omnino intransmutabilẽ esse, cætera aũt elementa & in hanc,& in seinuicẽ trãsmutari. Diuiditur itaq; terra à subtilioribus nõ trãsmutata,sed soluta aut permixta in illa,quæ illam dissoluunt, rursusq; in seipsam remigrans. Vnũquodq; aũt elementorũ duas specificas qualitates habet,quarũ priorẽ sibi propriã retinet, in altera tanq̃ media cõuenit cum sequenti. Est enim ignis calid⁹ & siccus, terra sicca & frigida, aqua frigida & humida, aër humidus & calidus. Atq; hoc modo secundũ duas qualitates contrarias elementa sibi contraria sunt,ut ignis aquæ,& terra aëri. Adhuc secundũ alium modũ elemẽta sibi opponũtur:Nam quędã grauia sunt,ut terra & aqua: & alia leuia,ut aër & ignis: quamobrem priora passiua, posteriora uero actiua Stoici nuncuparũt. Proinde adhuc Plato secundũ aliũ modũ distinguens, tres unicuiq; assignat qualitates:igni uidelicet acuitatẽ, raritatẽ & motũ:terræ aũt obscuritatẽ,densitatẽ & quietẽ. Et secundũ has qualitates contraria sunt elementa ignis,& terra. Reliqua autẽ elementa ab illis qualitates mutuant,ita ut aër duas accipiat qualitates ignis,raritatẽ & motũ:atq; unã terræ uidelicet obscuritatem. Contrà aqua duas quidem terræ, obscuritatẽ & dẽsitatẽ:& unã ignis uidelicet motũ. Sed ignis aere duplo rarior,triplo mobilior,quadruplo acutior:Aer autem duplo acutior aqua,triplo rarior,quadruplo mobilior. Proinde aqua duplo acutior terra, triplo rarior quadruplo mobilior. Quemadmodum itaq; se habet ignis ad aerẽ, sic aer ad aquã, & aqua ad terram. rursusq;,sicut terra ad aquã,sic illa ad aerem, atq; hic ad ignem. Atq; hæc est radix & fundamentum omnium corporum, naturarũ, uirtutum & operum mirabilium:& qui has elementorum qualitates,& eorundem mixtiones cognouerit,facile perficiet opera miranda atq; stupenda, eritq; consummatus in Magia naturali.

De triplici elementorum ratione consideranda. Cap. IIII.

Quatuor itaq; quę diximus sunt elemẽta, sine quorũ notitia perfecta nullum in Magia producere possumus effectum. Sunt autem singula triplicia, ut sic quaternarius cõpleat duodenarium:& per septenarium in denarium progrediens, ad supremam unitatem,unde omnis uirtus & mirabilis operatio dependet, fiat progressus. Primo igitur ordine elementa pura sunt, quæ nec componuntur, nec mutantur,nec patiũtur commixtionem,sed incorruptibilia sunt,& nõ à quibus,sed per quæ omnium naturalium rerum uirtutes producuntur in effectũ. Virtutes illorum à nullo explicari possunt: quia in omnia possunt omnia. Hæc qui ignorat, ad nullam mirabilium effectuum operationem pertingere potest. Secundi ordinis elemẽta cõposita sunt multiplicia,& uaria,& impura,reducibilia tamẽ per artem ad purã simplicitatẽ:quibus tunc

ad suam simplicitatem reuersis, uirtus est super omnia cōplementum dans omnium operationum occultarum & operationū naturæ: & hæc sunt fundamentum totius Magiæ naturalis. Tertii ordinis elementa hæc primo & per se non sunt elementa, sed decomposita, uaria, multiplicia, & inter se inuicem permutabilia: ipsa sunt infallibile medium ideoq; uocantur media natura, siue anima mediæ naturæ: paucissimi sunt qui illorum profunda mysteria intelligant. In ipsis per certos numeros, gradus & ordines est consummatio omnis effectus in quacunq; re naturali, cœlesti & supercœlesti. miranda sunt, & plena mysteriis quæ operari possunt in Magia tam naturali q̄ diuina: per ipsa enim omnium rerum ligationes etiam solutiones & trāsmutationes, & futurorum cognitio & prædictio, etiam malorum dæmonum exterminatio & bonorum spirituum conciliatio ab illis descendit. Sine his igitur triplicibus elementis eorundemq; cognitione, nemo confidat se in occultis Magiæ & naturæ scientiis quicq̄ posse operari. Quicunq; autem hæc in illa, impura in pura, multiplicia in simplicia reducere nouerit, eorundemq; naturam, uirtutem, potestatem in numero, gradibus & ordine, sine diuisione substantiæ discernere sciuerit: is facile obtinebit omniū naturalium rerū, & cœlestiū secretorū scientiam & operationē perfectam.

De mirabilibus ignis, ac terræ naturis. Caput V.

AD omnium mirabilium operationem, ait Hermes, duo sufficiunt, ignis & terra: hæc est patiens, ille agens. Ignis (ut ait Dionysius) in omnibus & per omnia clare uenit, & remouetur, omnibus lucidus est, simul & occultus incognitusq;: ipse quādo per seipsum est, non accedente materia in qua propriam manifestet actionem immensus est, & inuisibilis, per seipsum potēs ad actionem propriam, mobilis tradens seipsum omnibus quodam modo proximantibus, renouatiuus, naturę custodia, illuminatiuus, circūuelatis splendoribus incomprehensus, clarus, discretus, resiliens, sursum ferēs, acute means, excelsus, nō receptus contumelia minorationis, semper motus mouens, alterum comprehendens, incomprehensus, non indigus alterius, latenter crescens à seipso, & ad susceptas materias manifestās suimet magnitudinem, actiuus potens simul omnibus præsens inuisibiliter, neglectus esse nō patitur, ad certa autem sicut quædam uindicta generaliter & propriæ subito reducens in rationem, incomprehensibilis, inpalpabilis, non minutus, in omnibus ditissimus suimet traditionibus. Immensa & improba rerū naturæ portio ignis est (ut ait Plinius) & in quo dubium sit plura absumat, an pariat. Ignis ipse unus est, & per omnia penetrās, ut aiunt Pythagorici, sed in cœlo dilatatus, collustrans, in inferno uero coarctatus, tenebrosus, & crucians, in meditullio de utroq; participans. Ignis itaq; in se unus, in recipiente multiplex, & in diuersis diuersa nota distributus, ut apud Ciceronē testatur Cleanthes. Est itaq; ignis hic adinuentitius quo utimur: est in lapidibus, qui ictu cha-

lybis excutitur: est in terra, quę ex refossione fumat: est in aquis, q̄ fontes & puteos calefacit: est in profundo mari, quod uētis agitatū tepescit: est in aëre, quē sępe feruescere uidemus: & animalia quæq; & uiuētia omnia, & uegetantia calore nutriuntur: & omne quod uiuit, propter inclusum ignem uiuit. Superni ignis propria sunt calor oīa fœcundans, & lux omnibus uitam tribuēs. Inferni ignis propria sunt ardor oīa cōsumēs, & obscuritas cuncta sterilitate cōplens. Fugat itaq; cœlestis & lucid⁹ ignis tenebrosos dęmones: fugat & hic noster ligneus eosdē, quatenus habet simulachrum, & uehiculū lucis illius superioris. Quin & illius, qui ait: Ego sum lux mundi, qui uerus ignis est, pater luminum, à quo omne datū optimū uenit, splēdorē ignis sui emittens & communicans primo soli, & cæteris cœlestibus corporibus, & hæc tanq̄ per media instrumenta illū in hūc ignem nostrū influens. Sicut ergo tenebrarū dęmones in tenebris ipsis robustiores sunt: sic boni dæmones, qui sunt angeli lucis, incremēta suscipiunt à luce, non solum diuina, solari, & cœlesti, sed etiam ei⁹ qui apud nos est ignis. Hinc primi religionū & ceremoniarum sapientissimi institutores orationes & psalmodias, & sacra quæq; non nisi accensis luminibus fienda decreuerunt. Hinc illud Pythagoræ symbolum: Ne loquare de deo absq; lumine, iusseruntq; ad fugādos malos dæmones, apud cadauera mortuorum lumina accendi, & ignes, nec illa amoueri, quousq; pfectis sacro ritu expiationibus terra cōdantur: ipsęq; omnipotens in ueteri lege exquirebat omnia sua sacrificia igne offerri, atq; ut in altari semper ignis arderet, quē etiā apud Romanos Vestæ sacerdotes perpetuum seruabāt custodiebātq;. Omnium autem elementorū basis & fundamentum, terra est: ipsa enim est obiectum, subiectum, & receptaculū omnium radiorum influxuumq; cœlestium: ipsa in se cōtinet omnium rerum semina seminalesq; uirtutes: ideo ipsa dicitur animalis, uegetalis, & minerali: quæ ab omnibus reliquis elementis ac cœlis fœcūdata, omnium ex seipsa est gignitiua. Ipsa est receptiua omnium fœcunditatum, & ueluti prima parens etiam omnium pululatiua, centrum & fundamentum & mater omniū. Tolle de illa quantumcunq; secreta, lota, depurata, subtiliata, si dimiseris aliquādiu sub diuo, mox cœlestibus uiribus fœcundata & prægnās, ex seipsa producet plantas, producet uermiculos & animalia, producet lapillos, lucidasq; metallorum scintillas. In ea sunt secreta maxima, si quādo fuerit per artificium ignis purgata, & ad simplicitatem suam congrua lotione reducta. Ipsa est prima creationis nostræ materia & restauratiōis ac conseruationis nostræ uerissima medicina.

Luminaria quae in ecclesiis ardent.

De admirandis aquæ, & aëris atq; uentorum naturis. Cap. VI.

NOn minoris potētię sunt reliqua duo elemēta, aqua uidelicet & aër: nec in illis natura cessat mirabilia operari. Aquæ enim tanta necessitas est, ut absq; illa nullū animal degere possit: nulla herba, nec plāta quęuis, circa aquę humectationē possit pger-

minare. In ipsa est seminaria oim rerũ uirtus aialium primo, quorũ semen aqueũ esse manifestũ est: sed & fruticũ, & herbarũ semina licet terrea sint, ta be fieri tamẽ a qua necesse est, si fœcũda esse debeãt: siue id fiat humore terrę imbibito, aut rore, uel pluuia, uel de industria adiecta aqua. Sola siquidẽ terra & aqua, à Mose describunt producere animã uiuentẽ. Sed aquæ duplicẽ productionẽ tribuit, natantiũ uidelicet in aqs, & uolantiũ in aëre supra terrã. Terrenarũ etiã productionũ ipsi aquę partim deberi, eadẽ scriptura testatur, inquiẽs, quod post creationẽ uirgulta & plãtæ nõ germinauerãt, qa deus nõ pluerat super terrã. Tãta eius elemẽti potestas est, ut nec spũalis regeneratio fiat sine aqua, sicut ipse Christus ad Nicodemũ testatus est. Maxima quoq; eius in religione uis est, in expiationibus & purificationibus, nec minor q̃ ignis necessitas. Infinitæ ei⁹ utilitates sunt, & usus multiplex, resq; oẽs ex eius potestate consistunt: ut quę generandi, alendi, augmentãdi uim possidet. Inde Thales Milesius atq; Hesiodus, aquam oĩm rerum principium statuerunt, omniumq́; elementorum antiquissimum esse dixerunt atq; potentissimũ, quippe quod cæteris omnibus imperat. Nã, ut ait Plinius, terras deuorãt aquę, flãmas necãt, scandũt in sublime, & nubium obtẽtu cœlũ sibi uendicãt: eædẽ cadentes oĩm terra nascentiũ causa fiũt. Innumera sunt aquarum miracula à Plinio, Solino, multisq; historicis descripta, de quarũ mirabili uirtute etiam meminit Ouidius in his uersibus:

Medio tua corniger Hammon
Vnda die gelida est, ortuq; obituq; calescit.
Admotis Athamantis aquis accendere lignum
Narratur, minimos cum luna recessit in orbes.
Flumen habent Cicones, quod potum saxea reddit
Viscera, quod tactis, inducit marmora rebus.
Crathis & hinc Sybaris uestris conterminus oris,
Electro similes faciunt, auroq́; capillos.
Quodq; magis mirum, sunt qui non corpora tantum,
Verum animos etiam ualeant mutare liquores.
Cui non audita est obscœnæ Salmacis unda?
Aethiopesq; lacus: quos si quis faucibus hausit,
Aut furit, aut patitur mirum grauitate soporem.
Clitorio quicunq; sitim de fonte leuauit,
Vina fugit, gaudetq; meris abstemius undis.
Hinc fluit effectu dispar Lyncæstius amnis:
Quem quicunq; parum moderato gutture traxit,
Haud aliter titubat, quàm si mera uina bibisset.
Est lacus Arcadiæ Pheneum dixere priores,
Ambiguis suspectus aquis, quas nocte timeto,
Nocte nocent potæ, sine noxa luce bibuntur.

aquarit 2

Refert præterea Ioſephus fluminis cuiuſdam inter Arceam & Raphaneā Syriæ urbes admirabilem naturam: Qui cum pleno deferatur alueo, per integrum ſabbathum mox ceu obturatis fontibus deficiens, per ſex integros dies ſiccum aluei ſui præbet tranſitum: rurſusq; ſeptimo die ignotis naturæ cauſis ad priorem redit aquarum abūdantiam: quāobrem incolæ illum Sabbathæum nuncuparunt, ob ſacrum Iudæis ſeptimum diem. Teſtaturq; nobis euāgelium de piſcina probatica, in quam poſt commotam ab angelo aquam qui prior in illam deſcendiſſet, à quacunq; ægritudine liberabat. Eadem uis atq; poteſtas fuiſſe legitur fonti Ionidum Nympharum, qui in Eliorum agro apud Heraclæam pagum iuxta Cytheron fluuium extabat: in quem qui ægroto corpore deſcēdiſſet, abacto omni corporis uitio ſanus & integer inde exiret. Narrat Pauſanias eſſe in Lycæo Arcadiæ mōte fontē qui Agriæ uocabatur, ad quē quoties regionis ſiccitas frugū interitum minaret, ingreſſus Iouis Lycæi ſacerdos, poſt immolatas hoſtias ſacris precibus ſacros ueneratus latices, quercus ramum manu tenēs, ad ſacrati fontis ſummos latices demittebat: tūc commotis aquis uapor exinde in aëra ſurſum latus in nubes cōflabatur, cōcurrentibusq; nebulis cœlū omne obducebatur nubibus: quibus paulo poſt in pluuiam reſolutis, omnem regionē ſalubriter irrigabāt. Verū de aquarū miraculis præter cæteros autores multos ſcripſit Ruffus Epheſius medicus mirāda, & apud nullum alium quod ſciam autorem reperta. Supereſt de aëre dicere. Hic ſpiritus eſt uitalis, cuncta permeans entia, omnibus uitam & conſiſtentiam præbens, ligans, mouēs, & implens omnia. Hinc Hebræorum doctores illum non inter elemēta numerant, ſed uelut medium & glutinum, diuerſa inſimul coniungens, & tanquā ſpiritum mundani inſtrumenti reboantē habēt. Ipſe enim proxime cœleſtium omnium influxus in ſe concipit, aliiſq; cum elementis tum mixtis ſingulis communicat, nō minus etiam rerū omnium cum naturalium tum artificialium, & ſermonum quorumcunq; ſpecies, uelut deificum quoddam ſpeculum in ſe ſuſcipit & retinet: illaſq; ſecum ferēs corpora hominum & animalium, per poros ingrediens, tam in ſomno quàm in uigilia illis imprimens, uariorum mirabilium ſomniorum, præſagiorum & auſpiciorum materiam præbet. Hinc etiam fieri dicunt, cur tranſiens locum, in quo homo occiſus fuerit, uel cadauer recens abſconditum, timore atq; pauore cōcitatur: quia aër ibidem plenus horribilibus homicidii ſpeciebus, ſpiritum hominis, dum unà inſpiratur, ſimilibus ſpeciebus afficit atq; perturbat, unde contingit ſequi pauorem: Omne nanq; ſubito imprimens, naturā ſtupefacit. Hinc multi philoſophi arbitrati ſunt, aërē cauſam eſſe ſomniorum, pluriumq; aliarum animæ impreſſionum, per dilationē idolorū, ſeu ſimilitudinum, ſeu ſpecierū, quæ deciduntur à rebus & ſermonibus in ipſo aëre multiplicatis, quo uſq; perueniant ad ſenſus, & tandem ad phātaſiam, & animam recipientis, uidelicet quæ ſoluta curis, nec impedita, ſpecies hu-

iusmodi obuiam expectans, ab illis informatur. Ipsæ nanq; rerum species, licet ex propria natura deferãtur ad sensus hominũ & animalium, possunt tamen à cœlo, dum sunt in aëre, acquirere aliquam impressionẽ, ex qua unà cum aptitudine, à dispositione recipiẽtis magis ferantur ad sensum unius, quàm alterius. Atq; hinc possibile est naturaliter, & procul omni superstitione, nullo alio spiritu mediante, hominẽ homini ad quãcunq;, longissimã etiã uel incognitã distantiã & mansionẽ, breuissimo tẽpore posse nunciare mentis suæ conceptũ: etsi tẽpus in quo istud fit, non possit præcise mensurari, tamen intra uigintiquatuor horas id fieri omnino necesse est: & ego id facere noui, & sæpius feci. Nouit idem etiam, fecitq; quondam abbas Tritemius. Quõ etiã idola quædã, non modo spiritalia, sed etiã naturalia à rebus effluant, utputa per influxum quendã corporum à corporibus, atq; in ipso aëre conualescant, tum per lumen, tum per motũ, tum ad uisum, tũ ad alios etiam sensus, sese nobis offerant & ostendant, & in nos mirabilia quandoq; agant, probat docetq; Plotinus. Et nos uidemus quomodo austro flãte aër densatur in tenues nubes, in quibus ueluti in speculo reflectuntur imagines ualde distãtes castrorũ, montium, equorũ & hominũ, & aliarũ rerum, quæ decedẽtibus nubibus mox euanescunt. Et in Meteoris prodit Aristoteles, quoniam in nube aëris concipiatur iris, quadam speculi similitudine. Et Albertus, effigies corporum, inquit, naturæ ui in aëre humecto facile effingi possunt eodem modo, quo imagines rerum sunt in rebus. Et narrat Aristoteles, cuidã ex uisus debilitate contigisse, ut speculum illi fieret propinquus aër, & radi⁹ uisiuus ad ipsum repercuterẽt, nec posset penetrare, unde quorsum ibat, idolum suum aduersa facie, sese præcedere arbitrabatur. Similiter speculorum quorundam artificio, quas uolumus imagines in aëre, etiam remote, extra specula producuntur: quæ tunc imperiti homines uidentes, dæmonum, aut animarum umbras se uidere putant: cum tamẽ non sint, nisi simulacra quædam sibiipsis cognata, ac uitæ omnis expertia. Et notum est, si quis in loco obscuro, & omnis luminis experte, nisi quod per minimũ foramen solis radius alicubi ingrediatur, supposita illi papyro alba, aut speculo plano, uideri in ea quæcunq; foris à sole illustrata agantur. Et est aliud præstigiũ admirandũ magis, ubi pictis certo artificio imaginib⁹, scriptis'ue literis, quis nocte serena plenæ lunæ radiis opponat, quarum simulacris in aëre multiplicatis, sursumq; raptis, & unà cũ lunæ radiis reflexis, alius quispiam rei conscius per longam distantiam uidet, legit, & agnoscit, in ipso disco, seu circulo lunæ: quod equidem nũciandorũ secretorũ obsessis uillis, & ciuitatibus utilissimũ artificiũ est, olim à Pythagora factitatũ, & hodie aliq̃bus adhuc, pariter & mihi nõ incognitũ. Atq; oĩa hæc, & multo plura, maioraq; in ipsa aëris natura fundata sunt: & ex mathematica, atq; optica, suas rationes habent. Et sicuti hæc simulacra reflectũtur ad uisum, ita nõnunq̃ etiam ad auditum, quod in echo manifestum est. Sed sunt illis occultiora

artificia, quo quis etiam per remotam distantiã, audire & intelligere queat, quid alius loquatur, uel susurret in occulto. Ex aëreo elemento sunt etiam uenti: ipsi enim nihil aliud sunt, quã motus aër, & concitatus. Horum quatuor sunt principales, à quatuor cœli cardinibus flãtes, uidelicet Notus ab austro, Boreas ab aquilone, Zephyrus ab occidẽte, & ab oriente Apeleotes siue Eurus: quos Pontanus his duobus uersiculis complexus ait:

A summo Boreas, Notus imo spirat olympo.
Occasum insedit Zephyrus, uenit Eurus ab ortu.

Notus uentus meridionalis est, nebulosus & humectus, & calidus, & morbosus, quem Hieronymus uocat pincernam pluuiarum. Ouidius sic describit:

Madidis Notus euolat alis
Terribilem picea tectus caligine uultum,
Barba grauis nimbis, canis fluit unda capillis,
Fronte sedent nebulæ, rorant pennæq́; sinusq́;.

Boreas autem Noto contrarius, septentrionalis uentus est, uiolentus & sonorus, qui nubes discutiens aërem serenum reddit, aquam gelu cõstringit: hunc Ouidius de se sic inducit loquentem:

Apta mihi uis est, qua tristia nubila pello,
Et freta concutio, nodosaq́; robora uerto,
Induro nubes, & terras grandine pulso:
Idem ego, quum fratres cœlo sum nactus aperto,
(Nam mihi campus is est) tanto molimine luctor,
Vt medius nostris concussibus insonet æther,
Exiliantq́; cauis elisi nubibus ignes.
Idem ego, cum subii conuexa foramina terræ,
Supposuiq́; ferox imis mea terga cauernis,
Sollicito manes, totumq́; tremoribus orbem
Concutio.

Zephyrus uero, qui & fauonius, uentus leuissimus ab occidente flans, & placide spirans, frigidus est & humidus, resoluẽs hyemes, germina floresq́; producens, huic cõtrarius Eurus, qui & subsolanus, & Apeleotes, ab oriente, uentus aquosus & nubificus, & rapidæ uoracitatis. de istis ita canit Ouidius:

Eurus ad auroram, Nabathæaq́; regna recessit,
Persidaq́;, & radiis iuga subdita matutinis.
Vesper, & occiduo quæ littora solæ tepescunt,
Proxima sunt Zephyro, Scythiam septemq́; triones,
Horrifex inuasit Boreas: contraria tellus
Nubibus assiduis, pluuioq́; madescit ab Austro.

De generibus compositorum, quomodo se habeant ad elementa, atq; quid elementis ipsis conueniat cũ anima, & sensibus, & moribus. Cap. VII.

Ost quatuor simplicia elemēta, proxime sequuntur ex illis cōposita perfectorum quatuor genera, quę sunt lapides, metalla, plantæ, & animalia: & licet ad singulorum generationē omnia elementa in cōpositionem cōueniat, singula tamen unū præcipuum elementū sequuntur imitanturq;: Nam lapides omnes terrei sunt, natura siquidem graues sunt, & descēdunt, & ita concreti siccitate, ut liquefieri nequeant. Metalla aūt aquea sunt & liquabilia, & quod confitentur physici, experiuntur alchimici, ex aqua uiscosa, siue ex aqueo argēto uiuo generata sunt. Plantæ sic cum aëre conueniunt, ut nisi sub diuo non pullulent, neq; coalescant. Sic animalibus omnibus,

Igneus est ollis uigor & cœlestis origo.

Adeoq; cognatus illis ignis est, ex eo extincto mox tota uita deficiat. Rursus unumquodq; illorum generum in se distinctum est per elemētorꝝ gradus. Nam inter lapides præcipue terrei dicuntur, qui opaci sunt, & grauiores: aquei aūt, qui transparentes sunt: & qui ex aqua concreti sunt, ut crystallus, berillus, & margaritæ in conchis: & sunt aërei qui aquę supernatāt, & spōgiosi sunt, ut lapis, spōgiæ, & pumex, & tophus: sunt & ignei, ex quibus ignis extrahitur, & in ipsum aliquando resoluitur, aut ex ipso geniti sunt: sicut lapis fulminis, & lapis pyrites atq; asbestus. Similiter inter metalla, terrea sūt plumbum & argentum: aquea, argentum uiuū: aërea, cuprum, & stannum: ignea uero, aurum atq; ferrum. In plantis quoq;, terrā imitātur radices, propter dēsitatem: folia autem, aquam propter succum: flores aërem, propter subtilitatem: semina ignem, propter spiritum gignitiuum. Præterea aliæ dicuntur calidæ, aliæ frigidæ, aliæ humidæ, aliæ siccæ, elemētorumq; nomina ab eorum qualitatibus sibi mutuantes. Inter animalia etiā quædam præ cæteris terrea sunt, & terræ uiscera inhabitant, ut uermes, & lumbrici, & talpæ, & multa reptilia: alia aquea sunt, ut pisces: alia aërea, quæ extra aërem uiuere nequeant: sunt & ignea ignem habitātes, ut salamandræ, & quędā cicadæ, pyraustas uocant, & quæ igneo quodam calore feruēt: ut columbæ, strutiones, leones, & quas uocat Sapiens bestias uaporem igneum spirātes. Præterea in animalibus terram referunt ossa, caro aërem, & spiritus uitalis ignē, aquam uero humores. Et hi etiam elementis partiti sunt, nā rubra cholera cedit igni, sanguis aëri, pituita aquæ, nigra bilis terræ. In ipsa deniq; anima, teste Augustino, refert ignem intellectus, aërem ratio, aquā imaginatio, terram uero sensus. Atq; hi etiam inter se elementis dispartiuntur, nam uisus igneus est, nec enim sine igne & luce percipit: auditus aëreus est, nam aëre percusso sonus efficitur: olfactus autem & gustus ad aquam referūtur, sine cuius humore nec sapor nec odor fit: deniq; tactus totus terreus est, & crassiora corpora sibi adsciscens. Actus quoq; & operationes hoīs ab elementis moderanť: tardus enim motus & solidus, à terra signatur: pauorē, & inertiā, & remissum opus, aqua signat: alacritatē, & amicabiles mores, aër: impetū

De lapidib.
de metallis
De plantis

acutū & iracundū, ignis. Elementa itaq; omniū prima sunt, & omnia ex illis & secundū illa sunt, atq; ipsa in omnibus, & p omnia uires suas diffundunt.

Quomodo elementa sunt in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; deo. Cap. VIII.

EST Platonicarum omnium unanimis sententia, quemadmodum in archetypo mundo omnia sunt in omnibus, ita etiam in hoc corporeo mūdo, omnia in omnibus esse, modis tamē diuersis, pro natura uidelicet suscipientiū: sic & elementa non solum non sunt in istis inferioribus, sed & in cœlis, in stellis, in dæmonibus, in angelis, in ipso deniq; omnium opifice & archetypo. Sed in istis inferioribus elemēta sunt crassæ quædam formæ, immensæ materiæ, & materialia elementa: in cœlis autem sunt elementa per eorum naturas & uires: modo uidelicet cœlesti & multo excellentiori, quàm infra lunam. Nam cœlestis terræ soliditas illic est absq; crassitudine aquæ: & aeris agilitas procul ab effluxu: ignis calor ibi non urens, sed lucens omniaq; suo calore uiuificans. Ex stellis præterea ignei sunt Mars, atq; Sol: aërei, Iupiter & Venus: aquæi, Saturnus & Mercurius: terrei, qui incolant orbem octauū, atq; Luna (quæ tamē à plerisq; aquea putatur) quādo uidelicet terræ instar cœlestes aquas attrahit, quibus imbibita uicinitate sua illas nobis influit & cōmunicat. Sūt etiam inter signa quædam ignea, quædam terrea, quędā aërea, quędā aquea: reguntq; in cœlis elementa, quatuor illas triplicitates distribuentes illis cuiusq; elementi principium, medium & finem: sic & principium ignis Aries, progressum & augmentū Leo, finem Sagittarius habent: principium terræ Taurus, progressum Virgo, extremum Capricornus: aeris principium Gemini, processum Libra, terminū Aquarius: aquæ principium Cancer, medium Scorpius, finem Pisces possident. Ex horū itaq; planetarum & signorum mixtionibus simul cum elementis, conficiuntur omnia corpora. Iam uero etiam & dæmones hac ratione à se distincti sunt: ut alii dicātur ignei, alii terrestres, alii aërei, alii aquei. Hinc illi apud inferos quatuor fluuii, igneus Phlegethon, aëreus Cocytus, Styx aqueus, terreus Acheron. Quin & in euangeliis legimus ignē gehennæ, & ignem æternum, in quem ire iubebuntur maledicti: & in Apocalypsi legit͛, stagnū ignis: & Esaias de damnatis ait, Percutiet eos dominus aëre corrupto: & apud Iob: Ad nimium calorē transilient ab aquis niuium: & apud eundem legimus, terrā tenebrosam & opertam mortis caligine, terrā miseriæ tenebrarum. Proinde etiā in supramundanis angelis & beatis intelligentiis hæc elementa ponunt: est enim in ipsis essentiæ stabilitas, terrea uis, qua sunt firma dei sedilia: est & clementia pietasq;, aquea uirtus mundans: Hinc à Psalmista uocantur aquæ, ubi de cœlo ait, Qui regis aquas supiora eis: sunt etiā in illis aër subtilis spiritus, & amor ignis relucens: hinc uocātur à sacris literis, pennæ uentorum: & alibi de illis ait Psalmista: Qui facis angelos tuos spiritus, & ministros tuos ignē urentē.

elementa [illegible] in cœlis
In stellis,
In dæmonib.
In angelis

Ex ordinibus quoq; angelicis ignei sunt seraphin, & uirtutes & potestates: terrei cherubin: aquei throni, & archangeli: aërei dominationes & principatus. De ipso etiam archetypo omnium rerum opifice nonne legit, Aperiat terra, & germinet saluatorē? nonne de eodē dicitur, fons aquæ uiuæ mūdificans & regenerans? nōne idē spiritus spirans spiraculū uitæ: idēq; etiā Mose & Paulo testibus, ignis consumens est? Elementa igitur ubiq;, & in omnibus reperiri suo modo, nemo negare potest: primū in istis inferioribus, sed feculēta & crassa, in cœlestibus aūt puriora & nitida: in supracœlestibus uero uiuentia, & ex omni parte beata. Sunt igitur elemēta, in archetypo ideæ producendorum, in intelligentiis distributæ potestates, in cœlis uirtutes, in inferioribus crassiores formæ.

Elemēta oībus insunt rebus.

De uirtutibus rerum naturalium ab elementis proxime dependentibus. Caput IX.

Irtutes rerum naturales quędā sunt elementales, ut calefacere, frigefacere, humefacere, exsiccare: & uocantur operationes seu qualitates primæ, & secundū actū: hæ enim qualitates solę totā omnino transmutāt substantiā, quod aliaꝝ qualitatū nulla facit: quędā uero insunt rebus ab elemētis cōponentibus tales, etiā ultra qualitates primas, ut sunt maturatiuæ, digestiuæ, resolutiuæ, mollificatiuæ, induratiuæ, stypticę, abstersiuæ, corrosiuę, causticæ, apertiuę, euaporatiuę, cōfortatiuæ, mitigatiuæ, cōglutinatiuæ, opilatiuæ, expulsiuæ, retētiuæ, attractiuæ, repcussiuæ, stupefactiuæ, elargitiuæ, lubrificatiuæ, & aliæ plures: multa enim habet agere qualitas elemētalis in mixto, q̄ per se nō operat. Et hæ opationes dicunt qualitates secūdarię, qa sequunt naturā & mēsurā mixtionis primaꝝ uirtutū: quēadmodū de his in medicorū libris copiose tractat: sicut maturatio, quę est opatio caloris naturalis secūdū certā mēsurā in substantia materiæ: induratio operatio est frigoris: similiter & cōgelatio, & sic de similibus. Et hæ operationes quādoq; agūt in mēbrum determinatū, ut prouocantes urinam, uel lac, uel menstrua, & dicūtur qualitates tertiæ, quę sequuntur secundas, sicut secundæ primas. Secundū has itaq; primas, secundas & tertias qualitates, multæ ægritudines & curantur & inducuntur. Multa etiā artificialiter fiunt, quę homines ualde admirātur: sicut est ignis aquā cōburens, quē uocāt ignē Græcū: cuius plures cōpositiones docet Aristoteles in tractatu de hoc singulari. Simili modo fit etiā ignis, qui oleo extinguitur, & aqua accenditur frigida, quando rorat desuper: & ignis qui pluuia, uel uēto, uel sole accēdit. & fit ignis, qui uocatur aqua ardēs, cuius cōfectio notissima est, qui nihil cōsumit præter seipsum: & fiunt ignes inextinguibiles, & olea incombustibilia, & lampades perpetuæ, quæ nec uento, nec aqua, nec ullo modo extingui possunt: quod penitus incredibile uidet, nisi fuisset famosissima illa lampas, quę in templo Veneris quōdam lucebat, in qua ardebat lapis asbestus, qui semel accensus reuera, nunquā extinguitur. Cō-

Virtutes naturales rerum uariæ.

Artificiosa multa admiranda.

lapis asbestus

tra etiam præparatur lignum,uel aliud quoddam combustibile,ut ab igne lædi nõ possit. & fiũt cõfectiones q̃bus inunctis manibus possumus portare ferrũ ignitũ,aut mittere manũ in metallum liquefactũ,seu toto corpore ire in ignẽ absq; ullo malo,& hoꝝ similia. Et est gen⁹ lini,quod Plinius asbestũ uocat,Græci ἄσβεστον dicũt,quod ignibus nõ absumitur,de quo Anaxilaus ait,circundatam eo arborẽ surdis,& qui non exaudiant ictibus cędi.

De uirtutibus rerum occultis. Cap. X.

INsunt præterea rebus uirtutes aliæ,quæ non sunt alicuius elemẽti,sicut fugare uenenũ,pellere anthraces,attrahere ferrum, uel quid aliud:& hæc uirtus est sequela speciei,& formæ rei huius,uel istius. Vnde etiam exigua quantitate non exiguum habet in agendo effectum:quod non est elementali qualitati concessum. Nã hæ uirtutes,quia multum formales sunt,ideo cum minima materia plurimũ possunt:elementalis aũt uirtus,quia materialis est,ut multũ agat,multã etiã desiderat materiã. Vocãtur aũt proprietates occultę:quia causę earũ latentes sunt,ita quod humanus intellectus non potest eas usquequaq; inuestigare:quare philosophi maximã earũ partẽ longa experiẽtia,plus q̃ rationis indagine adepti sunt. nã ut in stomacho cibus digeritur per calorẽ, quẽ cognoscimus: sic transformatur per uirtutẽ quãdam occultam, quam ignoramus:non quidẽ per calorẽ,quia sic in foco potius apud ignẽ q̃ in stomacho transformaretur. Sic sunt rebus ultra elemẽtales qualitates quas cognoscimus innatæ quædã aliæ uirtutes,& ita à natura cõcreatæ,quas admiramur,ac sæpe stupescimus nobis ignotas,uel raro uel nusq̃ conspectas:ut de phœnice aue unica seipsam renouante legitur apud Ouidium:

Proprietates occultæ cur dictæ.

Vna est quæ reparat,sese ipsa reseminat ales,
Assyrii phœnica uocant. Et alibi:
Conuenit Aegyptus tanti ad miracula uisus,
Et raram uolucrem turba salutat ouans.

Admirationem grandem tum Græcis tum Romanis olim de se Matreas peperit:Is dicebat feram à se nutriri,quæ ipsa semet uoraret. Vnde & hodie adhuc anxie multi scrutantur,quę nam sit Matreæ fera. Quis non miretur fossiles ex terra pisces,de quibus Aristoteles,Theophrastus & Polybius historicus prodiderunt? Et quæ de canentibus lapidibus tradidit Pausanias, oĩa sunt occultaꝝ uirtutũ opa. Sic auis struthio ferrũ frigidũ atq; durissimũ coq̃t,& digerit in corporis sui nutrimentũ: cui⁹ stomachus tradit etiã ferro ignito nõ lædi. Sic pisciculus ille echines,ita frenat uẽtorũ impet⁹,& domat æquoris rabiẽ,ut quantũcunq; etiã imperẽt & sæuiãt procellæ,infinitis etiã uelis per uentũ tensis,tamẽ usq;adeo solo tactu compescit & cogit stare nauigia,ut moueri nullo modo possint: sic salamãdræ & pyraustæ bestiolę uiuunt in igne:& licet quandoq; ardere uideantur,tamẽ non lædũtur. Simile est de quodam bitumine,quo oblita dicuntur fuisse arma Amazonũ,quod

Matreæ fera.

nec ferro,nec igne soluitur:cũ quo etiam & portæ Caspiæ ex ære fabricatæ illitæ fabulantur ab Alexandro magno:simili etiam bitumine legitur arcã Noë cõglutinatam fuisse,ipsa à tot milibus annorum super montibus Armeniæ adhuc durante. Sunt horum mirabilium alia multa uix credibilia, quæ tamen experientia ipsa cognita sunt:cuiusmodi de Satyris prodit antiquitas,quæ animalia semihumana ac semibruta figura constant,sermonis tamen & rationis capacia: quorũ unũ quempiam beato Antonio eremitæ quondã locutũ,& gentilem errorem in se animalibus colendis dãnasse, cõmunemq; deum pro se precandũ orasse,ipse refert sacer Hieronymus, eorumq; uiuentem unum olim in publicum productum affirmat, & mox ad Constantinum principem destinatum.

Quomodo uirtutes occultæ infunduntur rerum speciebus ab ideis,per rationes animæ mundi,stellarumq; radios:& quæ res hac uirtute magis habundant. Cap. XI.

Latonici omnia inferiora ferũt esse ideata à superioribus ideis: ideam aũt definiunt esse formã supra corpora,animas, mẽtes, unam,simplicem,puram,immutabilem,indiuisibilẽ,incorpoream & æternã:atq; eandẽ idearũ oĩm esse naturã. Ponũt aũt ideas primo in ipso quidẽ bono,hoc est deo,per causæ modũ,solũ esse relatiuis quidusdam rationibus inter se distinctas:ne,quicquid est in mundo, sine ulla uarietate sit unicũ:conuenire tamen inter se essentia,ne deus sit substantia multiplex. Ponunt secundo in ipso intelligibili,hoc est in anima mũdi, per formas proprie,atq; insuper absolutis formis inuicem differẽtes, ita ut ideæ in deo quidẽ omnes una forma sint:in anima mundi uero multæ:ponuntur in sequentibus mentibus siue corpori coniunctis,siue à corpore separatis,participatione iam quadam,& gradatim iam magis magisq; distinctæ. Ponunt in natura tanq̃ semina quædã infima formarũ ab ideis infusa. ponunt in materia deniq;,ut umbras. Accedit adhæc, quòd totidẽ sunt in anima mundi rationes rerũ seminales,quot ideę sunt in mente diuina:quibus ipsa rationibus ædificauit sibi in cœlis ultra stellas etiã figuras,impressitq; his omnibus proprietates. Ab his itaq; stellis,figuris ac proprietatibus omnes specierũ inferiorum uirtutes & proprietates depẽdent,ita, ut quælibet species,habeat figurã cœlestẽ sibi conuenientẽ,ex qua etiã prouenit sibi mirabilis potestas in operãdo,qualem per rationes animæ mũdi seminales propriam ab idea sua suscipit dotem. Sunt enim ideæ nõ modo causæ essendi alicuius speciei,sed etiã sunt causæ cuiusq; uirtutis,quæ tali speciei inest: & hoc est,quod multi dicunt philosophorũ,quod uirtutibus certis,scilicet certam & stabilem rationẽ habentibus,non fortuitis,nec casualibus,sed efficacibus,sed potentibus & indeficientibus,nihil frustra,nihil incassum agẽtibus,mouentur uirtutes in natura rerũ existentes,quæ quidẽ uirtutes sunt idearũ operationes:quæ nõ errant nisi per accidens ex impuritate uidelicet

a videis

& inæqualitate materiæ: hoc enim modo inueniũtur res etiã eiusdẽ speciei magis ac minus potentes, secundũ puritatẽ uel confusionẽ materię, omnes enim influxus cœlestes impediri possunt per cõfusionem & inabilitatẽ materiæ. Vnde Platonicis ipsis in prouerbio fuit, secundũ merita materiæ infundi uirtutes cœlestes: de quo & Virgilius meminit ubi canit:

Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo
Seminibus, quantum non noxia corpora tardant.

Quare hæ res, in quibus minus immergitur idea materiæ, hoc est, quæ separatorum maiorem accipiunt similitudinem, uirtutes habent potentiores in operatione, similes operationi ideæ separatæ. Scimus itaq; situm ac figuram cœlestium, causam esse omnis nobilis uirtutis, quæ est in speciebus inferioribus.

Quomodo diuersis indiuiduis, etiam eiusdem speciei, diuersæ uirtutes influuntur. Cap. XII.

Ndiuiduorum singulares etiã dotes plurimis insunt, tam mirabiles, quàm in speciebus, etiam à figura cœlestium situq; stellarum. Omne enim indiuiduum quando incipit esse sub determinato horoscopo & constellatione cœlesti, contrahit cũ esse mirabilem quandam uirtutem operãdi & patiendi, rem mirabilem, etiam pręter eam quam habet à sua specie, cum per influxum cœlestium, tum per obedientiam materiæ generabilium ad animam mundi, quæ quidem talis est, qualis est obediẽtia nostri corporis ad nostras animas. Nos enim sentimus in nobis id, quòd ad quamcunq; formam concipimus, mouetur corpus nostrum delectabiliter, uel horrende, uel fugiendo: sic frequenter animæ cœlestes, quando diuersa concipiunt, tũc materia mouetur per obedientiam ad illud: sic in natura multa apparent prodigia ex imaginatione superiorum motuum: sic etiam uirtutes diuersas, nõ modo res naturales, sed etiam quandoq; res artificiales concipiunt, & hoc maxime si anima operantis in idem nititur. Vnde inquit Auicenna, quæcunq; hic fiunt, oportet pręexistere in motibus & conceptionibus stellarum, & orbium. Sic fiunt in rebus uarii effectus, inclinationes & mores, non tãtummodo à materia uarie disposita, ut pleriq; opinantur, sed ab influxu uario & forma diuersa: nõ quidem diuersitate specifica, sed particulari & propria. Et horum gradus uarie distribuuntur ab ipsa omnium prima causa deo, qui idem manens distribuit singulis ut uult, cui tamen cooperantur secundæ causæ, angelicæ & cœlestes, corpoream materiam, & alia illis commissa disponentes. Infunduntur itaq; uirtutes omnes à deo per mundi animam, particulari tamen uirtute imaginum & intelligentiarum præsidentium, & concursu radiorum & aspectuum stellarum peculiari quodam & harmonico concentu.

Vnde proueniant uirtutes rerum occultæ.
Caput XIII.

Mnibus notum est, uirtutem quãdam magneti inesse, qua ferrum attrahit: & quòd adamas sua præsentia uirtutem magnetis tollit: sic electrum & balagius cõfricati & calefacti paleam deducunt; lapis asbestus accensus, nunquam aut uix extinguitur: carbunculus in tenebris lucet: aëtites fœtus mulierum & plãtarum, superpositus corroborat, suppositus trahit: iaspis sanguinem cõprimit: echineis nauem sistit: rabarbarum, cholerã depellit. Chamæleontis iecur summis tegulis exustum, imbres & tonitrua excitat. Heliotropius lapis uisum perstringit, & gestantẽ inuisibilem reddit: lyncurius lapis præstigia ab oculis aufert: lipparis suffitus omnes bestias euocat: Synochitides umbras inferorum educit: anachitides diuorũ imagines apparere facit: Ennectis somniantibus suppositus oracula reddit. Est herba Aethiopica, qua ferunt siccari stagna, & clausa omnia aperiri, & latacem herbam legimus à Persarum regibus dari legatis, ut quocunq; uenissent, rerum copia abundarent. Est & herba Spartanica, siue Scythica, qua gustata uel saltẽ in ore detenta, ferunt Scythas duodecim dies fame & siti durare. & dicit Apuleius se à numine edoctũ multa herbarum & lapidum genera esse, quibus homines etiam perpetuã uitam sibi contribuere possunt: sed fas non esse, scientiam eorum homines cognoscere: qui cum paruũ tempus uiuentes, malis auide studeant, & nullum non scelus audeant, si prolixitatem temporis accipiant, neq; diis ipsis parsuros. Verum unde nam sint hæ uirtutes, nemo ex his prodidit, qui de rerum proprietatibus ingentia uolumina ediderũt, nõ Hermes, nõ Bochus, nõ Aaron, nõ Orpheus, nõ Theophrastus, nõ Thebith, nõ Zenothemis, nõ Zoroaster, nõ Euax, non Dioscorides, non Isaac Iudæus, nõ Zacharias Babylonius, non Albertus, non Arnoldus: & tamen omnes hi fassi sunt, quòd Zacharias ad Mithridatem scribit, magnã uim, & humana fata lapidũ herbarumq; uirtutibus inesse. Vnde igitur hæc ueniant altior speculatio requiritur. Opinatur Alexander Peripateticus, à suis sensibus & qualitatibus nõ discedens, hæc ab elementis earundemq; qualitatibus prouenire: quod forte uerum putari posset, nisi qualitates illæ sint eiusdem speciei, operationes autem lapidum multæ, nec in specie, nec in genere conuenientes. Ideo Academici cum suo Platone ideis rerum formatricibus has uirtutes attribuũt: Auicenna autem ad intelligentias, Hermes ad stellas, Albertus ad formas rerum specificas huiusmodi operationes reducunt. Et quãuis hi autores sibi inuicem aduersari uideantur, nullus tamen eorũ, si recte intelligatur, à ueritate discedit: cum omnia eorum dicta ad eundem effectũ in pluribus conueniant. Deus enim in primis omnium uirtutũ finis & origo, sigillũ idearũ ministris suis præstat intelligẽtiis: qui tanquã fideles executores, res quasq; sibi creditas ideali uirtute consignãt cœlis atq; stellis, tanquã instrumenta, materiam interim disponentibus ad suscipiendum formas illas, quę in maiestate diuina, ut ait Plato in Timæo, per astra deducenda residẽt: easq; da-

tor formarum distribuit per ministerium intelligentiarũ, quas super opera sua constituit rectrices & custodes, quibus ea facultas in rebus sibi commissis credita est, ut omnis uirtus lapidum, herbarum, metallorum & cæterorum omnium sit ab ipsis intelligentiis præsidentibus. Prouenit itaq; forma & uirtus primo ab ideis, deinde ab intelligentiis præsidentibus & regentibus, postea à cœlorum aspectibus disponentibus, porro ab elementorum dispositis complexionibus correspondentibus cœlorum influxibus, à quibus ipsa elementa disponuntur. Habent igitur operationes eiusmodi in rebus istis inferioribus per expressas formas, in cœlis autem per uirtutes disponentes, in intelligentiis per rationes mediantes, in archetypo per ideas & formas exemplares, quas omnes in cuiusq; rei effectus & uirtutis executione conuenire necesse est. Virtus igitur & mirabilis operatio est in unaquaque herba & lapide, sed maior in stella, ultra quã etiam ab intelligentiis pręsidentibus unaquæq; res multa sibi comparat: potissime autem à suprema causa, cui omnia mutua & consummata correspondent, consonãtia suo harmonico concẽtu, ueluti hymnis quibusdam, semper summum illum opificem collaudãtes, quemadmodum in fornace Chaldaica à sanctis illis pueris inuitantur cantantibus: Benedicite dominum uniuersa germinantia in terra, & omnia quæ mouentur in aquis, omnes uolucres cœli, bestiæ & pecora simul cum filiis hominum. Nulla itaq; est causa necessitatis effectuũ, quàm rerum omnium connexio cum prima causa, & correspondentia ad illa diuina exemplaria & ideas ęternas, unde unaquęq; res determinatũ habet in archetypo particularem locum, unde uiuit & originẽ trahit: omnisq; uirtus herbarum, lapidum, metallorum, animalium, uerborum & orationum & omnium quæ sunt à deo, insita est. Qui licet per intelligentias, & cœlos in hæc inferiora operatur, nõnunquam tamen omissis his mediis, aut suspenso eorum ministerio, immediate ex seipso illa facit deus, quæ opera tũc miracula uocantur: nam cũ primæ causæ imperio & ordine, secundariæ causæ, quas ministras Plato & alii uocant, necessario agãt, & effectus suos necessario producãt, nõnunq̃ tamẽ pro libitu suo sic illas absoluit aut suspẽdit deꝰ, *ut ab illius imperii & ordinis necessitate penitus desistant.* Et hæc maxima dei sunt miracula. Sic ignis in fornace Chaldaica nõ cõbussit pueros: sic sol ad imperium Iosue à cursu suo unius diei spatio retrocessit: sic ad Ezechiæ petitionem, per decem lineas siue horas regressus est: sic patiente Christo in plenilunio *defectum sol sustinuit. Et harum operationũ rationes nullo rationis discursu,* nulla magia, nulla quantumcunq; occulta seu profunda scientia inuestigari aut attingi possunt, sed solis diuinis oraculis addiscenda sunt & exquirenda.

De spiritu mundi quis sit, & quod sit uinculum occultarum uirtutum. Cap. XIIII.

Emocritus aũt & Orpheus,& multi Pythagoricorum, cœlestium uires inferorumq; naturas diligẽtissime perscrutati,omnia plena diis esse dixerunt:nec abs re,siquidẽ nulla res est tã præstantibus uiribus,quæ uiduata diuino auxilio sui natura contenta sit. Deos aũt uocabãt uirtutes diuinas in rebus diffusas:quas Zoroaster diuinas illices,Synesius symbolicas illecebras,alii uitas,alii etiã aĩas nominabãt:& ab his uirtutes rerum depẽdere dicebãt:quia solius animæ sit, ab una materia extendi in res alias,circa quas operatur:sicut homo,qui extẽdit intellectũ ad intelligibilia,& imaginationẽ ad imaginabilia : & hoc est quod intelligebant dicẽtes,uidelicet unius entis animã egredi,& in aliud ingredi, & fascinare ipsum,& suas operationes impedire:quẽadmodum adamas impedit magnatem,ne ferrum attrahat. Cũ uero anima primũ mobile sit,& ut dicunt,sponte & per se mobile : corpus uero uel materia per se ad motũ inefficax,& ab ipsa anima longe degenerans,iccirco ferunt opus esse excellentiori medio,scilicet,quod sit quasi non corpus,sed quasi iam anima, siue quasi non anima,& quasi iam corpus,quo uidelicet anima corpori cõnectatur. Medium aũt tale fingunt esse spiritum mundi, scilicet, quem dicimus essentiã quintã:quia non ex quatuor elementis,sed quoddam quintum super illa aut præter illa subsistens. Talis igitur spiritus necessario requiritur tanq̃ mediũ,quo animæ cœlestes insint corpori crassiori, & mirificas dotes largiantur. Hic quidem spiritus talis formæ est in corpore mundi,qualis in humano corpore noster:sicut enim animæ nostræ uires per spiritum adhibentur membris,sic uirtus animæ mundi per quintam essentiam dilatatur per omnia: nihil enim reperitur in toto mundo quod suæ uirtutis scintilla careat. Magis tamẽ ac maxime infunditur his,q huiusmodi spiritus plurimum hauserint:hauritur aũt per radios stellarũ,quatenus res his se reddũt conformes. Per hunc itaq; spiritũ oĩs occulta proprietas propagať, in herbas,lapides & metalla,& in animantia,per solẽ,per lunã,per planetas,perq; stellas planetis sublimiores. Potest aũt hic spiritus nobis prodesse magis,si quis illũ sciuerit ab aliis elementis plurimũ segregare : aut saltem his rebus plurimũ uti,quæ hoc spiritu plurimũ abundant. Hę siquidem res,in quibus spiritus ille minus immergitur corpori,ac minus cohibetur materia,potentius perfectiusq; agunt,tum etiã promptius generant sibi simile : est enim omnis generatiua & seminaria uirtus in eo:quare Alchymistæ nituntur eũ spiritum ex auro argentoq; secernere:quem rite segregatum & extractũ, si postea illum cuiuis eiusdem generis materiæ,hoc est,cuiuis metallorum adhibuerint,aurũ statim argentum'ue conficiant. Et nos illud facere nouimus, & aliquãdo uidimus:sed non plus auri fabricare potuimus,nisi quantũ erat illud auri pondus,de quo spiritũ extraximus. Nam cum sit ille spiritus forma extensa & nõ intensa,non potest ultra suã mensurã imperfectũ corpus in perfectum permutare:quod tamen fieri posse alio artificio non inficior.

A. au...

Quomodo debemus inueſtigare,& experiri uirtutes rerum,per uiam ſumptam à ſimilitudine. Cap. XV.

Atet ergo in rebus proprietates occultas non ab elemētali natura,ſed cœlitus inſitas, ſenſibus noſtris occultas, rationi uix deniq; notas,quæ quidem à uita ſpirituq; mundi per ipſos ſtellarum radios proficiſcuntur: quę à nobis non aliter quàm experientia & coniecturis indagari poſſunt. Vnde ô cupiēs, qui in hoc ſtudio operari affectas,conſiderare debes,quòd unaquæq; res mouet & conuertit ad ſuum ſimile,& inclinat ad ſeipſum,secūdum totum poſſe ſuum, tam in proprietate,ſcilicet in uirtute occulta,quàm in qualitate,ſcilicet uirtute elementali. Quandoq; etiam in ipſa ſubſtantia,ſicut in ſale uidemus, nā quicquid diu ſteterit cum ſale,fit ſal:omne enim agens cū agere cœperit,non ad inferius ſeipſo mouet:ſed quodammodo quoad fieri poteſt,ad ſui par & cōſentaneum:quod etiam manifeſte uidemus in animantibus ſenſibilibus,in quibus cibum non in herbam,uel plantam, nutritiua uirtus trāſmutat, ſed in carnem conuertit ſenſibilem. Quibus igitur in rebus ineſt alicuius qualitatis uel proprietatis exceſſus,ut calor,frigus,audacia,timor,triſtitia,iracundia,amor,odium,uel quæuis alia paſſio,aut uirtus,ſiue inſit ipſis per naturam,ſiue quandoq; etiam per artem uel caſum, ut audacia in meretrice: hæ res ad talem qualitatem,paſſionem,uirtutem,maxime mouent & prouocāt. Sic ignis mouet ad ignē,& aqua mouet ad aquam,& audax mouet ad audaciam. Et eſt notum apud medicos,quòd cerebrum iuuat ad cerebrum & pulmo iuuat ad pulmonem: ſic ferunt,quòd ranæ dexter oculus dextro, ſiniſter ſiniſtro,ſuſpenſi è collo natiui coloris panno, lippitudines ſanant: ſimile etiam de cancri oculis ferunt : ſic pedes teſtudinis conferunt podagricis,adalligati ita,ut pes pedi,manus manui,dextro dexter,ſiniſtro læuus ſuſpendatur. Hoc modo dicūt,quòd omne animal ſterile prouocat ad ſterilitatem:& ex eo maxime teſticuli,& matrix uel urina. Sic ferūt mulierem non concipere quæ accipit omni mēſe de urina mulæ,uel aliquid infuſum in ea. Si igitur uolumus operari ad aliquā proprietatem uel uirtutem,quæramus animantia,uel alias res,quibus talis proprietas excellentius ineſt, & ex his aſſumamus nobis partem,in qua talis proprietas uel uirtus maxime uiget: ut ſi quando uelimus promouere amorem, quæramus aliquod animal quod maxime diligit,cuiuſmodi ſunt columba,turtur,paſſer,hirūdo, motacilla:& ex his aſſumamus mēbra uel partes, in quibus maxime uiget Venereus appetitus,quæ ſunt,cor,teſticuli,matrix,priapus,ſperma,menſtruum. Atq; id fiat eo tēpore,quādo hæc animalia tali affectu maxime capiuntur,& intendunt: tunc enim ualde prouocant amorem,& inferunt. Simili modo ad augendam audaciam,quæramus leonē,uel gallum, & ex his capiamus cor,uel oculos,uel frontem. Et ſic intelligendum eſt, quod dicit Pſellus Platonicus,quòd canes,& corui,& galli, conferunt ad uigiliā:etiam

philomela,& uespertilio,& noctua,atq; ex his maxime caput,cor,& oculi. Ideo dicunt,si quis cor corui,uel uespertilionis super se portauerit, nō dormitabit donec deponatur. Idem facit caput uespertilionis aridum alligatū in dextro brachio uigilantis:nam si ponatur super dormientem, fertur nō excitari,donec depositum fuerit. Eodem modo rana & bubo efficiūt loquacem,& ex his maxime lingua & cor:sic lingua ranæ aquaticæ supposita capiti,facit loqui in somnis:& cor bubonis impositū mammæ mulieris dormientis sinistræ,fertur efficere,ut omnia secreta pronūciet:idem fertur efficere cor noctuæ,& sepum leporis positum supra pectus dormientis. Eodem modo omnia animalia longæua ad uitā conferunt longæuam:& quęcunq; habentia in se uirtutem renouatiuam,conferunt ad nostri corporis renouationem & iuuentutis restitutionem,quod medici se nosse multoties ostenderunt:sicut manifestum est de uipera & serpentibus. Et notū est, quòd cerui renouant senectutem suam comestione serpentum:eodem modo phœnix renouatur per rogum, quem sibi construit,& similis uirtus est in pellicano,cuius dexter pes si sub fimo calido ponatur,post tres mēses regeneratur ex eo pellicanus. Iccirco medici quidam quibusdam confectionibus ex uipera & elleboro,& ex quorundā eiusmodi animaliū carnibus cōfectis,promittunt restituere iuuentutē,& restituūt quandoq;, nōnunq̄ etiā talem,qualē Medea Peliæ seni promissam restituit. Creditū quoq; est, ursi sanguinē applicato ore è recenti uulnere haustū, hoc potionis genere corporei roboris incrementa præstari:quia id animal robustissimū sit.

Qualiter diuersarum uirtutum operationes transfundantur ab una re in aliam,& sibi mutuo communicantur. Caput XVI.

Cire debes,tantam esse rerum naturalium potētiam,quòd nō modo cunctas res sibi propinquantes sua uirtute efficiant,uerumetiā præter hoc,infundunt ipsis cōsimilē potētiā per quā hac eadē uirtute ipsę etiā cętera afficiāt,quēadmodū in magnete uidemus:qui quidē lapis nō solū annulos ferreos trahit, sed uim etiā annulis ipsis infundit:qua hoc idē efficere possunt,qualē se uidisse referūt August. & Albertus. Hoc modo fert̄,quòd meretrix publica in qua est audacia & impudētia exterminata,hac ipsa proprietate cūcta sibi propinqua afficit quæ deinde reddūt eā aliis. Ideo dicūt,quòd si q̄s induat uestē uel camisiam meretricis,uel secū habuerit speculum in quo ipsa se quotidie specula uerit, reddetur audax,intimidus,impudēs & luxuriosus:simili modo dicūt pānū, qui fuerit in funere,concipere ex hoc proprietatē aliquā tristitiæ & saturnalem:& laqueū suspendiosi similiter aliquas mirabiles habere proprietates. Simile est quod narrat Plinius,si quis terram substernat lacertæ uiridi excæcatæ, & unà in uitreo uase annulos includat ferro solido uel auro, cum recepisse uisum lacertam apparuerit, per uitrum emissa annulos contra

lippitudinem ualere. Idem quoq; in mustela & annulis ualere, cuius oculis punctim erutis, constat etiam uisum reuerti: simili modo ponũtur annuli per certum tempus in nido passerum siue hirundinum, quibus postea ad amorem uel beneuolentiam utimur.

Qualiter per litem & amicitiam, uirtutes rerum inuestigandæ, & experiundæ sunt. Cap. XVII.

Estat nunc uidere, quod omnes res habent inter se amicitiam & inimicitiam: & omnis res habet aliquod timendum & horribile inimicum & destructiuum: contrà, aliquod exultans, lætificans & confortans: sic in elementis, ignis aduersatur aquæ: & aër terræ: cæterum inter se conueniunt. Rursus in cœlestibus Saturno amici sunt, Mercurius, Iupiter, Sol & Luna: inimici eius Mars & Venus: Iouis amici sunt omnes planetæ præter Martem: sic & Martem omnes odio habent, præter Venerem: Solem amant Iupiter & Venus, inimicantur Mars, Mercurius & Luna: Venerem diligunt omnes pręter Saturnum: Mercurii amici sunt, Iupiter, Venus & Saturnus: inimici, Sol, Luna, Mars: Lunæ autẽ amici sunt, Iupiter Venus, Saturnus: inimici, Mars & Mercurius. Est alia stellarum inimicitia, quando uidelicet habẽt domus oppositas: sicut Saturnus ad luminaria, Iupiter ad Mercurium, Mars ad Venerem. Et fortior inimicitia est eorũ, quorũ exaltationes oppositæ sunt: ut Saturni & Solis, Iouis & Martis, Veneris & Mercurii. Fortissima autem est amicitia eorum qui cõcordant in natura, qualitate, substantia, potestate, sicut Mars cum Sole, & Venus cum Luna, similiter Iupiter cum Venere: & est amicitia eorũ quorum exaltatio est in domo alterius: ut Saturni cum Venere, Iouis cum Luna, Martis cum Saturno, Solis cum Marte, Veneris cum Ioue, Lunæ cum Venere. Et cuiusmodi sunt amicitiæ & inimicitię superiorũ, tales sunt inclinationes rerum illis subditarũ in istis inferioribus. Habitudines ergo istæ amicitiæ & inimicitiæ, nihil aliud sunt, quàm inclinationes quędam rerum in seinuicem, appetendo talem uel talem rem, si absit: & moueri ad illã, nisi impediatur, & requiescere in adepto, fugiendo contrariũ, & horrẽdo proximationem eius, nec quiescere in illo. Hac itaq; sentẽtia ductus Heraclitus, professus est omnia fieri per litem, & amicitiam. Inclinationes uero amicitiæ in uegetabilibus, & mineralibus sunt, qualem habet magnes attractiuã in ferrum: & smaragdus in diuitias, & gratiam: iaspis in partum: achates in facundiam: Simili modo naphtha trahit ignem, prosilitq; in eã undecunq; uisam: similiter aproxis herbę radix, à longinquo attrahit ignem, ut naphtha: & similis inclinatio est inter palmam masculinã & fœminam: quarum cum ramum unius ramus alterius tetigerit, complicant se in mutuum amplexum, nec fructum fert fœmina absq; masculo: & amygdala solitaria minus fœcunda est. Amant uites, ulmum, & oppium: & oliua myrtum mutuo diligit: similiter oliua & ficus. In animalibus uero amicitia est inter merulã

& turdum,cornicē & ardeolam,inter pauones & columbas, turtures & psitacos. Vnde scribit Sappho ad Phaonem:

Et uariis albæ iunguntur sæpe columbæ,
Et niger à uiridi turtur amatur aue.

Rursus amici sunt musculus & balena. Nec solum animalium inter se amicitia est,sed etiam cū aliis rebus,ut cum metallis,& lapidibus,& cum uegetalibus:sic feles siue catus gaudet nepeta herba,ad cuius affricationem concipere tradit,& defectū masculi supplere:& equæ in Cappadocia se flatui uenti exponunt,atq; ex eius afflatu & attractu cōcipiunt:sic ranæ,buffones,serpentes,& quæcunq; uenenosa reptilia, gaudent in planta quæ apium risus dicitur,de qua ferunt medici,si quis comederit,ridendo moritur. Rursus testudo quando uenatur à serpente,comedit origanum,& confortatur per illud:& ciconia in serpentum pastu origano sibi salutem quærit: & mustella pugnatura cōtra regulum,comedit rutam: unde cognoscimus origanum & rutam uirtutem possidere contra uenena. Sic in quibusdam animalibus est naturalis peritia,& ars innata medicinalis:nā buffo quādo alieno morsu & ueneno uulneratur, solet adire rutam, uel saluiam, & locum uulneris affricare, & sic se à periculo ueneni liberare. Sic homines à brutis multa ad modum morborum remedia,& rerum uirtutes edocti sunt: sic chelidoniā uisui salubrem herbam hirundines monstrauere,quæ cum ea pullorū suorum oculis medentur:& pica cum ægrotat,lauri folium in nidum immittit,& ita conualescit. Similiter palumbi,graculi,perdices,merulę lauri foliis annuum fastidium purgant,quo etiam corui chamæleontis uenenum extinguunt: & leo si febricitat,uorata simia cōualescit:upupa uua pasta læsa, adianto sibi medetur:sic dictamnum herbam ad extrahendas sagittas utilem cerui docuerunt:siquidem percussi telo,hoc eius herbæ pastu eiiciunt: idem faciunt capræ Cretenses:sed & ceruæ paulo ante partum, purgant se quadam herba,quæ seselis dicitur:similiter phalangio tacti,cācros edendo sibi salutem quærunt:Sues etiam à serpentibus læsæ, eodem sibi pastu medentur:& corui cū uenenatos se sentiūt toxico Gallico,quercū,uel ut alii dicunt,coruatiam quærunt pro medela:Elephantes chamæleonte deuorato, sibi succurrunt oleastro: Vrsi à mandragora læsi deuoratis formicis euadunt:medentur sibi anseres,anates, cæteræq; aquaticæ aues herba sideritide:Columbæ,turtures,gallinæ,herba helxine:Grues iunco:Pantherę contra aconitum sibi humanis stercoribus medentur:Apri hedera:Ceruæ herba cinnare.

Animalium cū aliis reb' amicitia.

Hoīes à brutis quænā didicerint.

De inimicitiarum inclinationibus. Cap. XVIII.

E Conuerso se habent inimicitiarum inclinationes: sunt autem sicut odium naturę inclinationes eiusmodi, & tanquam ira, indignatio & contrarietas quædam imperiosa, ut res fugiat suū contrariū,ut propellat tanq̄ fugientia à facie eius. Eiusmodi

inclinationes habet rabarbarum in choleram, theriaca in uenenum, sapphirus in anthracem, & ardores febriles, & ægritudines oculorum: amethystus in ebrietatem: iaspis in fluxum sanguinis, & noxia phãtasmata: smaragdus, & agnus castus in libidinem: achates in uenena: Pæonia in morbum caducum, corallus in atrę bilis illusiones, & dolores stomachi: topazius in ardores spirituales, ut sunt auaritiæ, luxuriæ, & omnes excessus amoris. Similis est inclinatio formicarum ad origanum herbam, & ad alam uespertilionis, & ad cor upupæ, à quorum præsentia fugiunt: estq; etiam origanum solisugis contrarium, & salamandris resistit: & cum brassica tam pertinaci odio dissentit, ut alternatim sese conficiant: sic oleum oderunt cucumeres, ut in hamum sese curuent, ne attingãt: & dicitur quòd fel corui fugat & deterret homines à loco ubi absconditum fuerit cum quibusdam aliis rebus: sic adamas dissidet cum magnete, ut iuxta positus non sinat ferrũ attrahi: & apiũ raninum fugiunt oues tanq̃ mortiferum: & quod mirabilius est, signum huius mortis natura pinxit in hepatibus ouium, in quibus figura apii ranini descripta naturaliter apparet: similiter capræ sic odiunt ocimum, ut nihil sibi ducant pestilentius. Rursus inter animalia dissentiunt mures & mustelæ: unde caseos, si cerebrum mustelæ coagulo addatur, negant à muribus attingi, nec corrumpi præterea uetustate: sic scorpionibus contrarius est stellio intãtum, ut uisu quoq; pauorem eis afferat, & torporem frigidi sudoris: itaq; in oleo putrefaciunt, & interficiũt cum eo ictus inungẽtes scorpionum. Est etiam inimicitia inter scorpiones & mures: quare etiam mus suppositus puncturæ scorpionis, curare eam traditur. Inimicantur etiam scorpius & stalabotes, aspides, & ichneumones. Fertur quoq; serpentibus nihil æque aduersari quàm cancros, suesq; percussos hoc pabulo sibi mederi. Sol etiam cum sit in cancro torqueri serpentes. etiam scorpius & crocodilus se mutuo perimunt: & si quis crocodilum ibidis penna tangat, immobilẽ reddet: otidis auis euolat uiso equo, & ceruus fugit uiso ariete: fugit etiam uisa uipera: elephas audito grunnitu suis, & leones uiso gallo timẽt: & pantheræ non attingũt perunctos iure gallinarum, præcipue si allium ei fuerit incoctum. Est etiã inimicitia inter uulpes, cygnos, tauros & cornices. Inter aues quoq; perpetuum bellum gerunt cornices & noctuæ, miluius & coruus, pitalles & turtures, bicuthus & pagrus, clorius & turtur, ægepii & aquilæ, cerui & dracones. Inter aquatilia etiam inimici sunt, delphines & balenæ, cestris & lupus, muræna & congrus. Itẽ polypum intantũ locusta pauet, ut si iuxta uideat omnino moriatur. Locustam congri, rursus polypum congri lacerant: pantheris quoq; esse in metu hyæna dicitur, ut ne conetur quidem resistere, & aliquid de corio earũ attingere: & si pelles utriusq; contrarie suspẽdãtur, ferunt decidere pilos pantheræ. dicitq; Orus Apollo in hieroglyphicis, si quis hyænæ pelle succinctus medios feratur in hostes, à nullo lęditur, & intrepide præterit. Similiter habet agnus inimicitias & noxietatem lupi

Animalium antipathia atq; dissidium.

contra se,& horret & fugit ipsum atq; timet. Et dicunt quòd si suspendatur cauda,uel pellis,uel caput lupi supra præsepe tristãtur oues, nec comedũt aliquid præ nimio timore. Et refert Plinius,quòd esalon parua auis oua corui frangens,cuius pulli infestantur à uulpibus,inuicem hæc catulos ipsius, ipsamq; uellit:quod ubi uiderint corui contrà auxiliantur, uelut aduersus communem hostem. Acanthis auicula in spinis uiuens,iccirco asinos odit flores spinos deuorantes,Egithus uero auis minima intantũ cum asino dissentire fertur,ut sanguinem eorum constet non coire,quo etiã rudente egithi oua,& pulli pereunt. Oliua quoq; cum meretrice intantũ dissentire fertur,quòd si ab eadem plantata fuerit uel infructuosa perpetuo manere, uel omnino arescere dicitur. Nihil magis timet leo,q̃ faces ardentes,neque ulla alia re atq; his domari creditur:& lupus neq; ferrum timet,neq; hastam,sed lapidem,cuius proiectu uulnere facto gignuntur lupo uermes:reformidat camelum equus,adeo ut nec quidem speciem eius intueri nec sentire sustineat. Elephas furẽs uiso ariete mitescit. coluber nudũ hominẽ timet,quem uestibus persequitur:taurus ferociens si ficui alligetur conflaccessit impetus eius. Electrum omnia trahit præter ocymum, & quæ oleo perlita sunt, cum quibus naturali quadam antipathia dissidet.

Quomodo inuestigandæ & experiundæ sunt rerum uirtutes,quę illis à tota specie insunt,aut particulari ipsius indiuidui dono alicui rei sunt agnatæ. Cap. XIX.

INsuper considerare debes uirtutes rerũ inesse quibusdã secundum speciem:ut audacia & animositas in leone & gallo, timiditas in lepore & agno,rapacitas seu uoracitas in lupo,insidiositas & fraudulentia in uulpe,adulatio in cane,auaritia in coruo & cornice,superbia in equo,ira in tygride & apro, tristitia & melancholia in cato,libido in passere,& sic de similibus. Maxima enim pars naturalium uirtutum species comitatur. Quædam uero insunt rebus secundum indiuiduum,quemadmodum sunt quidã homines,qui uehementer abhorrent aspectum cati,ita ut sine horrore grauissimo aspicere non possint, qui quidem horror non inest ipsis secundum speciem humanam, quod manifestum est. Et narrat Auicenna,tempestate sua uixisse hominem, quem fugerent uenenata omnia,morientibus omnibus,quæ forte mordicus illum apprehendissent,ipso omnino illæso:& refert Albertus se in Agrippina Colonia uidisse puellã,quæ araneas in escam uenabatur,eoq; cibi genere oblectata insigniter aleretur. Sic sunt audacia in meretrice,timiditas in fure. Et hoc modo dicunt philosophi,quòd indiuiduum aliquod quod nunquam passum sit ægritudinem,confert omni ægritudini:ideo dicunt quòd os hominis motui,qui nunquam habuerit febres,suspensum supra patientem,liberat à quartana. Insunt etiam indiuiduis singulares multæ uirtutes,à corporibus cœlestibus infusæ,quod superius monstrauimus.

Virtutes rebus dupliciter insunt.

Quod uirtutes naturales quibusdam insunt per totam suam substantiam, quibusdam uero in certis suis particulis aut membris. Cap. XX.

RVrsus considerare debes, uirtutes rerum quibusdam inesse secundum totum, hoc est, secundum totam suam substantiam, uel eius omnes partes: sicut pisciculus ille echeneis, qui solo tactu fertur nauem sistere, hoc non agit secundum aliquam pręcipuā suam partē, sed secundū suā totā substantiam: Sic hyęna habet secundum suam totam substantiam, quòd umbræ eius contactu canes obmutescant: sic chelidonia confert uisui, non secundū aliquā, sed secundū oēs suas partes non minus radice, q̄ foliis & semine: & sic de similibus. Quædā autē uirtutes insunt rebus secundum aliquas eius partes, puta solū in lingua, uel oculis, uel aliis quibusdam membris, siue partibus: sic in oculis basilisci & catablepæ est uirtus uiolentissima occidendi homines, ubi ipsos uiderit: similis uirtus est in oculis hyænæ, quæ quodcunq; animal lustrauerit, e uestigio hæret stupescit, & mouere se non potest: similis uirtus est in oculis luporū quorundā, qui se quē prius uiderint, stupescit, & raucescit adeo, ut si clamare uoluerit, nō habeat uocis ministeriū: de hoc Vergil. meminit, ubi canit:

Vox quoq; Mœrim
Iam fugit ipsa, lupi Mœrim uidere priores.

Sic & fœminæ quædam erant in Scythia, & apud Illyricos & Triballos, quæ quoties quem iratæ aspexerant, interemisse feruntur. Similiter & Telchines Rhodi populi legūtur fuisse, qui omnia aspectu suo in peius cōmutauerāt, propterea à Ioue submersi. Iccirco fascinatores huiusmodi animaliū oculis in collyriis utuntur ad similes passiones, per fascinationes operaturi. Simili modo formicæ fugiunt ex corde upupæ, nō ex capite, pede uel oculis: sic fel stellionum in aqua tritum, fertur cōgregare mustelas, non cauda, uel caput: & fel caprarū uase æneo in terrā cōclusum, ranas congregat: & iecur caprinū papilionibus & tineis omnibus cōtrariū est: & cor canis habentem fugiunt canes: & uulpes gallinaceos non attingūt qui uulpinum iecur comederint. Sic habent res plurimæ diuersas uirtutes per diuersas suas partes diuersimode dispersas, prout ipsis secundum receptibilium diuersitatē cœlitus infunduntur: quemadmodum in corpore humano ossa non recipiūt nisi uitam, oculi uero uisum, & aures auditum. Et est in humano corpore os quoddam minimū, quod Hebræi Luz appellant, magnitudine ciceris mūdati, quod nulli corruptioni obnoxium, nec igne quidem uincitur, sed semper conseruatur illæsum: ex quo (ut dicunt) uelut planta ex semine, in resurrectione mortuorum corpus nostrum animale repullulascet. Et hæ uirtutes non declarantur ratione, sed experientia.

Cur oculis & non alijs partibus potissimū utātur fascinatores.

De uirtutibus rerum quæ insunt ipsis in uita tantum, & quæ remanent in illis etiam post interitum. Cap. XXI.

Cire præterea oportebit quasdã proprietates inesse rebus tantummodo in uita, quasdam etiam permanere post mortem: sic echeneis sistit nauigia: & regulus, & catablepa interimũt uisu, quando uiuunt: post mortem uero nihil tale agunt: sic tradunt in torminibus anate uiua apposita uentri transire morbum, anatemq; emori: simile est quod dicit Archytas: si accipiatur cor recenter extractũ ex animali, & adhuc calens, atq; uiuens suspendatur supra patientem febrem quartanam, tollit eam. Sic si quis transglutit cor upupæ, uel hirundinis, uel mustelæ, uel talpæ, eo adhuc uiuente & palpitante, confert ei ad memoriã, reminiscẽtiam, intellectum & diuinationem. Hinc totum est generale præceptum, quod scilicet quæcunq; colligẽda sunt ex animalibus, siue lapides, siue membra, siue excrementa, ut pili, stercus, ungulæ, hęc ab animalibus, illis adhuc uiuentibus, auferri debent, atq; etiã, si fieri potest, ipsis postea adhuc uiuis remanentibus. Vnde præcipiunt, quando colligis linguam ranæ, eam uiuam remittas in aquam: si colligas dentem uel oculum lupi, non interficias lupum: & sic de similibus. Sic tradit Democritus, si quis extrahat ranæ marinæ uiuenti linguam, nulla alia parte corporis adhęrente, ipsaq; demissa in mare, imponat supra cordis palpitationẽ mulieri dormienti, quæcunq; interrogauerit, uera responsuram. Simili modo oculos ranarum ante solis ortum adalligatos ægro, ita ut cæcas demittant in aquã, tertianas abigi promittunt: eosdemq; cum carnibus lusciniæ in pelle ceruina adalligatos præstare uigiliam somno fugato, tradũt. Similiter pastinace radius adalligatus umbilico, fertur faciles partus facere, si uiuenti ablatus sit, ipsaq; denuo in mare demissa. Sic ferũt serpentis oculum dextrum adalligatũ contra epiphoras prodesse, si serpens uiuus dimittatur. Et est quidam piscis, siue serpens maximus nomine myrus, cui si eruatur oculus, & alligetur fronti patientis, ophthalmiam sanare dicitur, pisci uero oculum renasci: sed altero illum capi lumine, qui uiuentem non dimiserit. Itẽ dentes omnium serpentum, quando uiuis exempti sunt, suspensi supra patientẽ, quartanã sanare dicuntur: similiter dente talpæ uiuæ exempto ea dimissa, sanari dentium dolores: nec adlatrare canes, caudam mustelæ, quæ dimissa sit, habentes. Et narrat Democritus, linguam chamæleontis, si uiuẽti erepta sit, ad iudiciorũ euentũ pollere, eandemq; salutarem esse parturientibus circa domũ: cauendũ aũt, ne domo inferatur, quia esset perniciosissimũ. Sunt adhuc proprietates post mortẽ remanentes: ac de his dicunt Platonici, quòd res in quibus minus mergitur idea materiæ, in his adhuc postquã mortuæ sunt, & defunctæ fuerint, id quod immortale est, mirabilia operari non cessat: Sic in herbis & plantis, auulsis & arefactis adhuc uiget & operatur ipsa uirtus ab idea quondam infusa. Inde est, quòd sicut aquila in uita sua omnes aues superat & uincit: sic etiam ea defuncta, pennæ eius omnes aliarum auiũ pẽnas & plumas destruuut & corrodunt: eadem ratione pellis leonis omnes alias pelles

Ab animalibus colligenda, illis uiuẽtibus auferri debent.

Quæ post mortẽ uires suas retineant.

cõsumit:& pellis hyænæ,destruit pelles pantheræ:& pellis lupi corrodit pellem agni. Et quædam hæc non agunt solum in contactu corporeo,sed etiã quandoq; in harmonia uocali: sic tympanum factum de pelle adib,hoc est lupi,obmutescere facit tympanum de pelle agni. Simili modo tympanum factum de pelle Ericii marini,procul fugat omnia reptilia, per quamcunq; distantiam sonus eiusmodi auditus fuerit:& fides factæ ex intestinis lupi,si cum ouinis fidibus in lyra,aut cythara tẽsæ fuerint, nullam inde fieri posse consonantiam,manifestum est.

Tympanorũ ex diuersis pellibus, diuersi effectus.

Quomodo res inferiores subsunt corporibus cœlestibus,& quomodo humanum corpus,ipsaq; hominum exercitia & mores,stellis atq; signis distribuuntur. Cap. XXII.

Anifestum est,quòd omnia inferiora subsunt superioribus, & quodam modo(ut inquit Proclus)sibi inuicem insunt, scilicet in infimis suprema,& in supremis infima: sic in cœlo sunt terrena,sed sicut in causa modoq; cœlesti : & in terra sunt cœlestia, sed modo terrestri, scilicet secundum effectum. Sic dicimus esse hic entia quædam solaria,quædam lunaria,in quibus sol & luna causant aliquid suæ uirtutis. Vnde res huiusmodi recipiunt plures operationes & proprietates cõsimiles operationibus stellarũ ac figurarũ,quibus subsunt: sic cognoscimus solaria esse respectiua cordis & capitis,propter leonẽ solis domũ,& arietẽ solis exaltationẽ: sic Martialia conferũt capiti & testiculis,propter arietem & scorpionem: hinc quibus uino inebriatis,sensus titubant & caput dolet,missis in aquam frigidam testibus,aceto'ue dilutis,præsentaneum remedium est. Sed circa ista necessarium est scire, quomodo corpus humanum distribuitur planetis atq; signis. Scias itaq; iuxta Arabum traditionẽ,solem præesse cerebro,& cordi, femori, medullis,oculo dextro & spiritui uitæ: linguæ uero & ori,& cæteris instrumẽtis siue organis sensuum, tam interiorꝫ q̃ exteriorũ: insuper manibus,pedibus,cruribus,neruis,& uirtuti phantasticæ præesse: Mercurium spleni,lieni,stomacho,uesicæ, matrici ac auri dextræ, ipsiq; receptiuæ uirtuti: Saturnũ hepati & carnosiori parti stomachi: uentri quoq;,& umbilico Iouẽ: unde in Iouis Ammonii tẽplo effigiẽ umbilici repositã tradit antiquitas. Sũt pręterea q̃ illi etiã costas,pecten,intestina,sanguinẽ,brachia & dextrã manum,ac sinistram aurẽ,ac uirtutẽ naturalem attribuunt: sanguini autem & uenis,& renibus,& chysti fellis,natibus,& dorso,& decursui spermatis,& ui irascibili,pręficiant Martem. Iterũ renibus & testiculis,uuluæ,& matrici,& genitali semini,& ui concupiscibili Venerem: insuper & carni,& pinguedini,uentri,pectini,& umbilico, & eiusmodi omnibus quæ operi Venereo inseruiunt,ut ossi sacro,& spinæ dorsi,& lumbis: præterea,capiti & ori,quo osculũ amoris pignus donatꝰ, præesse dicitꝰ. Luna uero etsi totũ corpꝰ,& singula mẽbra pro uarietate signorũ sibi uẽdicet,tamẽ peculiariter sibi adscribuntꝰ cerebrũ, pulmo,medulla spinæ dorsi, stomachus,

Vmbilici effigies cur in tẽplo Iouis Ammonij

& menſtrua,& omnia excrementa,atq; oculus ſiniſter cum creſcendi uigore. Ipſe uero Hermes in animalis capite ſeptẽ dicit eſſe foramina,ſeptẽ planetis diſtributa: uidelicet aurem dextram,Saturno: ſiniſtram, Ioui: narem dextram,Marti: Veneri ſiniſtram: oculum dextrum,Soli: ſiniſtrum,Lunę: os autem Mercurio. Singula perinde ſigna zodiaci ſua membra curant: ſic Aries caput atq; faciem regit: Taurus,collum: Gemini,brachia atq; humeros: Cancer præeſt pectori,pulmoni,ſtomacho & lacertis: Leo præeſt cordi,& ſtomacho,& iecori,atq; dorſo: Virgo reſpicit inteſtina,& fundum ſtomachi: Libra gubernat renes,& femur,atq; nates: Scorpius genitalia,& uuluam,& matricẽ: Sagittarius dominatur femori atq; ſubinguinibus: Capricornus regit genua: Aquarius crura & tibias: Piſces regũt pedes. Et ſicut horum ſignorũ triplicitates ſibi correſpondent, & conueniunt in cœleſtibus: ſic etiam conueniunt in membris,quod ea experientia ſatis cõſtat, quoniã ex frigore pedum dolet uenter & pectus,quæ membra eidem triplicitati reſpondent. Vnde & medela uni appoſita,alteri prodeſt: ut calefactis pedibus ceſſat dolor uentris. Huius itaq; ordinis memor, ſcias quòd res quæ alicui planetarum ſubſunt,ſingularem quendam habent aſpectum, ſiue inclinationem ad membra eidem planetæ,& ſuis præcipue domiciliis & exaltationi attributa: reliquæ enim dignitates,ut triplicitates & termini,& facies in hac parum habent. Hac igitur ratione Pæonia,citraria,gariophyllon, cortices citri,amaracus,dorycniũ,cinnamomum,crocus, lignum aloës, thus, ambra,muſcus,& partim myrrha,medentur capiti & cordi: propter Solem, Arietem & Leonem: ſic arnogloſſa herba Martis, medetur capiti & teſtibus propter Arietem & ſcorpionem: & ſic de reliquis. Præterea conferunt Saturnalia ad triſtitiam & melancholiam: Iouialia ad lætitiam & ad dignitatem: Martialia ad audaciam,rixam & iram: Solaria ad gloriam & uictoriam & animoſitatem: Venerea ad amorem,libidinem & concupiſcentiam. Mercurialia ad facundiam: Lunaria ad uulgarem uitam. Ipſaq; hominum exercitia & mores ſecũdum planetas diſtributa ſunt: Nam Saturnus regit ſenes, & monachos,& melancholias,& theſauros abſconditos,& quæ longis itineribus & cum difficultate acquiruntur: Iupiter uero habet religioſos, prælatos,reges & duces,& lucra licite acquiſita: Mars tonſores,chirurgos, medicos, lictores, carnifices, macellarios, furnarios, piſtores,milites,qui paſſim Mauortii dicuntur. Similiter & reliquæ ſtellæ ſua exercitia ſignificãt, prout hæc in Aſtrologorum libris deſcripta ſunt.

Humani corporis partes qb⁹ planetis atq; zodiaci ſignis ſubſint.

Hominũ mores & exercitia planetis ſubiacẽt.

Quomodo cognoſcendum,quibus ſtellis res naturales ſubſunt, atq; quæ res ſunt ſolares. Cap. XXIII.

Væ uero res cui ſtellę uel ſigno ſubſint,cognoſcere difficile eſt ualde: cognoſcuntur tamen per imitationem radiorũ, uel motus,uel figuræ ſuperiorũ: quædam etiam per colores & odores, quædam etiam per ſuarum operationum effectus quibuſdam

ſtellis conſonantes. Sic ſolaria ſunt inter elementa ignis, & lucida flamma: in humoribus ſanguis purior, & ſpiritus uitæ: inter ſapores, qui eſt acutus, dulcedini mixtus. Inter metalla aurum propter ſplēdorem: habetq; à Sole, quòd ſit cordis confortatiuum. Inter lapides uero qui aureis guttis ſolares radios imitantur: ſicut lapis aëtites aureis guttis Solem imitans, uirtutem habet contra morbum caducum, & contra uenena: ſic lapis, qui dicitur Solis oculus, figuram habens similē pupillæ oculi ex cuius medio radius emicat, confortat cerebrum, confert uiſui: ſic carbunculus nocte lucens, uirtutem habet contra omne uenenum aëreum & uaporoſum: ſic chryſolithus lapis habens in colore tenuem et lucidam uiriditatē, in qua quādo Soli opponitur ſtella aurea emicat, cōfortat ſpiritualia, cōfert aſthmaticis: & quando perforatur, et ſetis aſini in foramen repletus, ſiniſtro brachio alligatus, fugat phātaſmata, et terrores melancholicos ſtultitiamq; repellit: ſic lapis Iris ſimilis in colore cryſtallo, qui ut frequēter, reperitur hexagonus, quādo ſub tecto pars eius radiis Solis opponitur, et pars altera in umbra tenet, colligit radios in ſe ſolares, quos proiiciēs reflectēdo facit apparere Irim in oppoſito pariete. Itē heliotropius lapis uiridis ad modū iaſpidis, uel ſmaragdi, guttis rubeis ſtellatus facit cōſtantē, glorioſum et bonæ famæ, cōfert ad uitæ longitudinē: & eſt uirtus eius mirabilis, quā habet in radios ſolares, quos in ſanguinē cōuertere dicit, hoc eſt, apparere ſanguineos, quaſi Sol pateret eclipſim, quādo uidelicet inungitur ſucco herbæ eiuſdem nominis, & in uas plenum aquæ ponitur: & eſt alia uirtus eius mirabilior in oculos hominū, quorum aciem ita pręſtringit, atq; ita obcæcat uiſum hominum, ut uideri non permittat geſtantē ſe, quod tamen non facit ſine adiutorio herbæ eiuſdem nominis, quæ & heliotropium uocatur, hoc eſt ſolſequium. Has uirtutes & Albertus magnus, & Gulielmus Pariſienſis in ſcripturis ſuis confirmant. Hyacinthus etiam habet uirtutem à Sole cōtra uenena, & peſtiferos uapores, reddit geſtantem tutum & gratum, confert ad diuitias, & ingeniū, confortat cor: retentus in ore, uehementer animū exhilarat. Item pyrophilos lapis rubicundus permixtus, de hoc teſte Alberto refert Aeſculapius in una epiſtolarum ſuarum ad Octauium Auguſtum, quòd aliquod uenenū eſt tantæ frigiditatis, quòd cor hominis interēpti conſeruat ab uſtione, ita quòd ſi aliquādiu ponatur in igne, conuertitur in lapidem: & hic eſt ille, qui uocatur pyrophilos ab igne. Habet mirabilem uirtutē cōtra uenena, & reddit geſtantem glorioſum, & formidoloſum aduerſariis. Præ omnibus autē ſolaris eſt lapis, quem inueniſſe fertur Apollonius, nomine pantaura, qui alios lapides ad ſe trahit, quemadmodum magnes ferrum, cōtra omnia uenena efficaciſſimus, ab aliis pantherus dictus, quia pantheræ animali maculoſo adſimilatur: ideo etiam Pantochras dicitur, quia omnes colores continet. Aaron illū Euanthum nūcupat. Solares præterea ſunt, topazius, chryſopaſſus, rubinus, balagius: Item ſolaria ſunt auripigmentum, aureiq; colo

Chryſolithus lapis. *Iris lapis.* *Hyacinthi uirtutes.* *Pyrophilus.*

ris,& luminis plurimi. Ex plātis uero & arboribus, sunt solares, quæ uertuntur ad solē, ut heliotropium, & quæ implicant in se folia recedēte Sole, oriente uero, explicant paulatim: ut lotos, quam quidam arbusculam solarē esse, & fructuum & foliorum figura testatur: Sic Pæonia, chelidonia, citraria, zinziber, gentiana, dictamnus, uerbena quoq; præstans uaticinium & expiationem, fugansq; cacodęmones. Laurus etiam Phœbo sacer, ac cedrus, palma, & fraxinus, & hedera, & uitis: & quæcūq; uenena, & fulgura repellūt, & perpetuo uirentes hyemis algores non uerentur. Item solaria sunt mēta, mastix, zedoaria, crocus, balsamus, ambra, muscus, mel flauum, lignū aloës, gariophyllum, cinnamomum, calamus aromaticus, piper, thus, amaracus, & Libanotis: quod Orpheus uocat solis thymiama. Inter animalia uero solaria sunt magnanima, animosa, studiosa uictoriæ & gloriæ: ut leo ferarum rex, crocodilus, lynx, aries, caper, taurus armentorū rex, ab Aegyptiis apud Heliopolim soli sacratus, quem ueritem nominăt: & bos Apis in Memphi, & in Hermintho taurus nomine Pathim. Lupus etiarn Apollini & Latonæ sacer est. Præterea solaris est cynocephalus, qui per singulas horas duodecies in die latrat, & æquinoctii tempore duodecies per singulas horas mingit: idem & in nocte, unde illum in hydrologiis sculpebant Aegyptii. Item solares sunt inter aues, phœnix auis unica, & aquila auiū regina: item uultur, olor siue cygnus: & quæ quasi quibusdam hymnis applaudunt surgēti soli, & quasi aduocant, ut gallus & coruus, accipiter etiam, quia in Aegyptiorum theologia spiritus & lucis symbolum est, à Porphyrio inter solares numeratur. Præterea solaria sunt quęcunq; colligunt solis operū similitudinem, ut uermiculi nocte lucentes, scarabeus quoq; quē felē uocāt, forma lucida, quē etiam cantharum dicunt, qui pilulas uoluit, ac desuper incubat, aliosq; generat. Appionis interpretatione hoc ipso solis operum similitudinem colligens, cuius oculos etiam iuxta solis cursum uariari constat, solaris esse iudicatur: & quæ ex eis sunt. Ex pisciculis autē maxime solaris est uitulus marinus, fulguri resistens, item dactylus, & pulmo nocte lucentes, & Stella ob adurentem feruorem, strombi regem secuti: similiter & margari regem habentes, exsiccatiq; in lapidem aurei coloris durescunt.

Cynocephalū in hydrologijs Aegyptij cur pinxerint.

Quæ res subsint lunæ. Caput XXIIII.

Vnaria uero sunt inter elecmenta terra, deinde aqua, tam maris quàm fluuiorū, & omnia humida, humores arborū, & animalium, maxime albi, ut albumina ouorū, pinguedines, sudores, pituitę & superfluitates corporū. Ex saporibus salsus & insipidus: Inter metalla uero argentū: Inter lapides illius est crystallus, argentea marcasita, & omnia alba & uirida. Item lapis selenites, id est lunaris, ex candido translucens, melleo fulgore, motum imitans lunarem, lunæ figuram in se habēs, reddensq; eā in dies singulos crescētis, minuētis'ue numero. Itē margaritæ, q̃ ex aquę stillicidiis in conchis generant: similiter & crystallus,

& berillus. Inter plantas & arbores lunares sunt, selenotropion quæ uertitur ad lunam, quemadmodum heliotropion ad solem, & palma arbor ad singulum lunæ ortum, singulum ramum emittens: hyssopus etiam species rorismarini, minima arbor & maior plantarum, de utrisq; participans: est etiam lunaris hagnus castus, siue casta arbor, & oliua. Similiter & herba chinostates, quæ crescit & decrescit cum luna: scilicet in substantia & numero foliorum, non solum in humore & uirtute: quod singulæ plantę quodammodo commune habent, præter cepas Martias, quæ solæ contra lunæ augmenta & decrementa minuendi & augendi uires contrarias habent: quemadmodum inter uolatilia origis Saturnia auis lunæ simul ac soli inimicissima est. Animalia lunaria sunt quæ humana consuetudine gaudent, & quæ uario naturæ amore & odio pariter excellunt, ut canes omnis generis. Lunaris etiam est chamæleon, qui pro uarietate coloris obiecti similem semper induit: quēadmodum luna pro uarietate signi, in quo reperit, naturā uariat. Item lunares sunt, porcæ, ceruæ, capræ, & animalia quæcunq; quæ lunarem motum obseruant & imitantur: ut cynocephalus & panthera: fertur enim hæc in armo habere similem lunæ maculam crescētem in orbes, & cornua pari modo curuantem. Lunares sunt & feles, quorum oculi ad lunæ uices ampliores aut minores fiunt: & quæ huiusmodi sunt, ut sanguis mēstruus, cum quo multa mira & monstrifica fiunt apud magos. Hyæna etiam sexū mutans, uariisq; obnoxia ueneficiis, & animalia omnia, quæ amphibia dicuntur, ut quæ terram simul cum aqua incolunt: ut castores & lutres, & quæ uenantur pisces: præterea animalia omnia monstrosa, & quæ absq; manifestis seminibus aut æquiuoce generantur, ut mures ex coitu & ex terræ computrescentia. Inter aues, lunares sunt anseres, anates, merguli, & oēs aquatiles & piscium uenatrices, ut ardeæ: & quæ æquiuoce producunt, ut uespæ, ex cadaueribus equorum: apes ex putrefactione uaccarum: musciliones ex uino corrupto, & scarabei ex carnibus asinorum. Maxime uero lunaris est scarabeus bicornis, quem tauriformem uocant: qui pilulam defodiēs, relinquit octo & uiginti diebus, quibus luna totum zodiacum metitur, nono autem & uigesimo die, quibus luminariū coniūctionem futuram putat, adaperiens in aquam proiicit, unde tūc prodeunt scarabei. Inter pisces lunares sunt ælurus, cuius oculi ad uices lunæ uariantur: & quicunq; lunæ motum obseruant, ut torpedo, echeneis, cancer, ostrea, conchylia & ranæ.

Arbores & plantæ lunares. *Animalia lunaria.* *Aues lunares.* *Pisces lunares.*

Quæ sunt sub Saturno. Cap. XXV.

Aturnalia sunt inter elemēta terra, & etiam aqua: inter humores atra bilis humectans, tam natiua, quàm aduentitia præter adustam: Ex saporibus acetosi, acriores, & graues. Inter metalla plumbum, & propter pondus aurū, aureaq; Marcasita. Inter lapides onychinus, ziazaa, camoinus, sapphirus, fuscus iaspis, chalcedonius, magnes, & omnia terrea fusca, & ponderosa. Inter plantas & arbores, aspho-

delus,serpentaria,ruta,cyminum,helleborus,silphium,mandragora, opiũ: & quæ stupefaciũt,& quæ neq; seruntur unquã,neq; fructus ferũt,& quæ nigrantes baccas,nigros'ue fructus producũt:ut ficus atra, pinus & cupressus arbor feralis,& non regerminans baccis,torua,sapore amara,odore uiolenta, umbra nigrata,pice acerrima,fructu superuacua,duratione incorrupta, funesta & diti sacra sicut apium,quo antiquitus tumulorũ thecas, antequã in illis mortuorũ imponerẽt corpora,sternere consueuerũt: quãobrem in conuiuiorum coronamentis ex omnibus passim herbis & floribus serta nectere fas erat præterquã ex apio:quoniã lugubre sit,& hilaritati non conueniat. Animalia reptilia segregata,solitaria,nocturna, tristia, cõtemplatiua uel penitus bruta,auara, timida,melancholica, multi laboris, tardi motus, immundi uictus,& quæ fœtus suos deuorant. Ex istis ergo sunt, talpa,asinus,lupus,lepus,mulus,catus,camelus,ursus,sus,simia,draco,basiliscus,bufo,serpentia omnia & reptantia,scorpiones, formicæ, & quæ ex putrefactione nascuntur in terra,in aquis,in ædium ruinis,ut mures uermésque multiplices. Inter aues uero Saturniæ sunt, quæ sunt longi colli & grossæ uocis, ut grues, struthiones, & pauones, Saturno & Iunoni sacræ. Item bubo,noctua,uespertilio, upupa, coruus, & origis auis inuidiosissima. Ex piscibus uero anguilla, seorsum ab aliis piscibus degens, musipula, & canicula fœtus suos deglutientes. Item testudines,ostreæ,conchylia,& spongiæ marinæ,& quæ ex eis sunt.

Cupressus feralis arbor.

Apiũ coronamentis olim interdictum.

Quæ sunt Iouialia. Caput XXVI.

IOuialia sunt inter elementa aër:inter humores sanguis, & spiritus uitæ, cuncta quoque ad uitæ augmentum nutrimentúmque & uegetationem spectantia. Ex saporibus, qui sunt dulces & suaues. Ex metallis, stannum,argentum & aurum, propter temperantiam. Inter lapides, hyacinthus, berillus, sapphirus, tuthia, smaragdus, iaspis uiridis, & perpetuo uirides,aërei'que colores. Inter plantas & arbores, barba Iouis,ocymum, buglossa, macis,spica,menta, mastychæ,inula, uiola, lolium, hyoscyamus,populus: & quæ fœlices arboret traduntur,ut quercus, æsculus, ilex, phagus, corilus, populus, sorbus, ficus alba,pirus,malus,uitis,prunus,fraxinus, & cornus, atque oliua & oleum. Insuper frumẽtum,hordeum,triticum,passulæ, liquiricia, zaccharum, & omnia quorum dulcedo est manifesta & subtilis,participans aliquid styptici & acuti saporis,ut sunt nuces,amygdalæ,pineæ,auellanæ,pistaceæ,radices pæoniæ,myrobalani,& rabarbarum,& mãna. Orpheus quoq; illi attribuit styracem. Inter animalia sunt,quæ præferũt aliqualem dignitatẽ & sapientiã:& quæ sunt mitia & bonæ disciplinæ,ac bonorũ morum,ut ceruus, taurus,elephas:& mansueta queq; animantia,ut ouis & agnus. Ex auibus autem quæ sunt complexionis temperatæ,ut gallinæ & uitella ouorum. Item perdix, phasianus, hirundo, pellicanus. Item cucupha & ciconia, aues

Aquila imperatorum insigne, & iustitiæ symbolum.

piissimæ & gratitudinis signacula: estq; ei sacrata aquila, Imperatorum insigne, ac iustitiæ cum clementia symbolum. Inter pisces autem delphynus, anchia, silurus, propter pietatem.

Quæ referunt Martem. Cap. XXVII.

Artialia sunt inter elementa, Ignis: pari modo adusta & acuta omnia: inter humores cholera: Sapores autem amari, acres & linguam perurentes, & qui dicuntur lachrymosi: inter metalla, ferrum, æs rubeum: & omnia ignea, rubea & sulphurea: inter lapides, adamas, magnes, lapis sanguinaris, iaspis, multigenius, amethystus: inter plantas & arbores, elleborus, allium, euphorbium, cartabana, armoniacum, raphanus, laureola, napellus, scāmonia, & omnia uenenosa ex caloris superabūdantia: & quæ pungentibus spinis munitæ sunt uel contactu suo cutem urunt, pungunt uel ampullant, ut cardo, urtica, flammula: & quæ comesta lachrymas excutiūt, ut cepæ, ascalonia, porrum, sinapium, castoreū: & arbores omnes spinosæ, atq; cornus Marti sacer. Animalia autē quæ sunt bellicosa, rapacia, audacia, & perspicuæ imaginationis, ut equus, mulus, hircus, hœdus, lupus, pardus, onager: serpētes quoq; & dracones ueneno infensi: & quæcunq; hominibus infesta, ut pulices & muscæ, cynocephalus, propter iracundiam. Aues omnes rapaces, carniuoræ, ossifragæ, ut aquila, falco, accipiter, uultur: & quæ diræ & ferales aues dicuntur, noctuæ, ululæ, tinnunculi, miluii: & quæ semper famelicæ ac rapacissimæ sunt: & quæ glutiūt, & quasi uocem strangulantis emittunt, ut corui & cornices, & picus præ cæteris Marti sacer est. Ex piscibus habet lucium, mullum, pastinacam, arietem, hircū, lupum, glaucum, qui uoracissimi simul ac rapacissimi sunt.

Quæ sunt Venerea. Cap. XXVIII.

Enerea sunt inter elementa, aër atq; aqua: inter humores pituita cum sanguine, spiritu ac semine genitali: inter sapores habet dulcem unctuosum & delectabilem: inter metalla habet argētum, & æs croceum atq; rubeum: inter lapides conueniunt illi berillus, chrysolitus, smaragdus, sapphirus, iaspis uiridis, corneola, lapis aëtites, lapis lazuli, corallus, omnesq́; pulchri, uarii, albi uel uiridis coloris. Inter plantas & arbores, uerbena, uiola, capillus Veneris, herba lucia, siue ualeriana quæ Arabice dicitur phu. Item thymus, ladanū, ambra, muscus, sandalum, coriandrum, & omnia thymiamata, & fructus delectabiles, & suaues, ut pira dulcia, ficus & mala Punica, quæ poëtæ dicūt in Cypro à Venere primo sata. Præterea dedicata illi sunt Luciferi rosa, Hesperi etiam myrtus. Animalia habet luxuriosa, deliciosa, fortis amoris, ut catuli, cuniculi, fœtosæ oues, capræ & hircus, & cæteris animantibus citius generās, quem etiam post septimum diem ab ortu coire dicunt. Item taurus propter fastum, & uitulus propter lasciuiam, etiam Venerei sunt. Ex auibus uero cygnus, motacilla, hirundo, pellicanus, & chenalopex, pullorum maxime amātes. Item

Hirci salacitas.

coruus & columba Veneri sacra, & turtur, quarum auium alterutra offerri iubebatur in purificationem partus, passer etiam Veneri sacer, qui iubente lege dabatur in purificationem lepræ Martii mali, quo nil ęque proficuum resistit: Aquilam etiam Aegyptii Venerem uocãt, quòd sit in Venerẽ prona, terdecies, enim in die oppressa, si mas uocet, denuo accurrit. Ex piscibus uero Venerei sunt, grues libidinosi, scari salacissimi, merulæ ob fœtus amorem, & cancharus pro coniuge pugnans, & tithymallus ob odoris fragrantiam & suauitatem.

Quæ sequuntur Mercurium. Cap. XIX.

Ercurialia sunt inter elemẽta aqua, licet indistincte omnia moueat: similiter & humores, præcipue tamẽ permixtos: sed & spiritum animalem regulat, saporesq́; uarios & peregrinos permixtosq́;: ex metallis illius sunt, argentum uiuum, stannũ, marcasita argentea. Inter lapides, smaragdus lapis, achates, porphyrites, topazius, & qui sunt diuersorum colorum, & quibus figurę uarię à natura insitæ, aut qui ab arte factitii sunt, ut uitrum, & quæ croceum cum uiridi miscent. Inter plantas & arbores, corilus, pentaphyllon, Mercurialis, fumus terræ, pimpinella, maiorana, petroselinum, & quæ breuiores & minores in foliis sunt, mixtisq́; naturis & uario colore compositæ. Animalia sagacia, ingeniosa, strennua, uersatilis ingenii, uelocis cursus, & facilem cõsuetudinẽ cum hominibus habentia, ut canes, simiæ, uulpes, mustelæ, ceruus & mula: & animalia Hermaphroditica, & quæ utrunq; sexum uicissim mutant, ut lepus, & hyæna & similia. Inter aues quæ à natura ingeniosæ, canoræ & musicæ sunt & uersatiles, ut cardueles, ficedulæ, merula, turdus, alauda, philomela, calandris, psitacus, pica, ibis, porphyrio, & scarabeus unicornis. Inter pisces uero trochus qui seipsum init, quo circa masculo_ fœminã uocãt. Item polypus fraudulentus & colore uersatilis, & pastinaca ob solertiam: similiter & mugil cauda cibum hamo excutiens.

Quod totus sub lunaris mundus, & quæ in eo sunt, planetis distribuitur. Cap. XXX.

Ræterea quicquid in toto mundo reperitur, iuxta planetarum dominia efficitur, uirtutemq́; sortitur: sic in igne uiuificum lumen, Soli calor, Marti in terra, superficies uaria Lunæ & Mercurio & stellato cœlo, moles autem tota Saturno. At in mediis elementis, ubi regit, humor aëreus subiacet Ioui, aqueus uero Lunæ, mixtus autem obtemperat Mercurio & Veneri. Simili ratione à natura causæ agentes sequuntur Solem, materia uero Lunam, fœcunditas causarum agentium Iouem, fœcunditas materiæ Venerem, expeditio uelox ad effectum Martem & Mercurium: illum propter uehementiam, hunc propter dexteritatem multiformemq́; uirtutẽ: cũctorum autẽ continuatio permanens Saturno dedicatur. Sed & in uegetabilium numero omne fructum

ferens à Ioue est, & omne flores ferens à Venere, & omne semen & cortex à Mercurio, omnis aũt radix à Saturno, & lignũ omne à Marte, & folia à Luna. Hinc omnia quæ fructum ferunt & non florescũt, Saturni & Iouis sunt: quæ uero florescunt, & semina, non autem fructum producunt, hæc Veneris sunt, atq; Mercurii: quæ autem sine semine sponte producũtur, à Luna & Saturno sunt: pulchritudo omnis à Venere est, & robur à Marte: & unusquisq; planetarum regit & disponit id, quod ei assimilatur. Similiter in lapidibus, pondus glutimen & stypticitas est à Saturno, beneficium & temperamentum à Ioue, durities à Marte, uita à Sole, gratia & pulchritudo à Venere, occulta uirtus à Mercurio, commune beneficium à Luna.

Qualiter prouinciæ, & regna planetis distribuuntur. Caput XXXI.

Ipse etiam terrarum orbis per sua regna & prouincias, planetis atq; signis distributus est: Nam Saturno cum Capricorno subiiciuntur Macedonia, Thracia, Illyria, India, Arriana, Gordiana quarum regionum multæ sunt in Asia minori. Cum Aquario autẽ subsunt illi, Sauromatica regio, Oxiana, Sogdiana, Arabia, Phazania, Media, Aethiopia, & hæ regiones pro maiori parte ad Asiam interiorẽ pertinent. Ioui autem subiiciuntur cum Sagittario, Tuscia, Celtica, Hispania, & fœlix Arabia. Cum piscibus, Lycia, Lydia, Cilicia, Pamphylia, Paphlagonia, Nasamonia, & Garamantica. Mars regit cum Ariete, Britaniam, Galliam, Germaniã, Barstaniam, concaua Syriæ, Idumæam & Iudæam. Cum Scorpione autem Syriam, Comagenem, Cappadociam: Metagonitidem, Mauritaniam & Getuliam. Soli cum suo Leone subiectæ sunt Italia, Apulia, Sicilia, Phœnices, Chaldæi, Orsenii siue Orchenii. Venus cum Tauro habet Cyclades, maritima paruæ Asiæ, Cyprum, Parthiam, Mediã & Persidẽ. Cum Libra autem imperat, Bactrianis, Caspiis, Sericæ, Thebaidi, Oasidi, & Troglodytis. Mercurius cum Geminis tenet Hyrcaniam, Armeniam, Mantianam, Cyrenaicam, Marmaricam, & inferiorem Aegyptum. Cum Virgine uero, Græciam, Achaiam, Cretam, Babylonem, Mesopotamiam, Assyriam, & Elam, unde Elamitę in scriptura dicti sunt. Lunam cũ Cancro sequuntur, Bithynia, Phrygia, Colchica, Numidia, Aphrica, Carthago, & tota Carchedonia. Hæc ita ex Ptolomęi sententia collegimus: quibus iuxta aliorum astrologorum scripta alia multa addi possent. Verum qui has prouinciarum partitiones supra syderalem hanc distributionem cum regentium intelligẽtiarum ministeriis, ac Israëliticorum tribuum benedictionibus, apostolorum sortionibus, ac sacrarum literarum typicis signaculis cõferre nouerit, grandia, quin & prophetica super unamquamq; regionem elicere poterit futurorum oracula.

Quæ subsunt signis, ac stellis fixis, earumq; imaginibus. Caput XXXII.

Imilis est per omnia ratio de figuris stellarum fixarum habenda: sic Arieti cœlesti uolūt subiici arietem terrestrem, & Tauro cœlesti, taurum, atq; bouem terrestrem: sic Cancro, cācros, Leoni leones, Virgini uirgines, & Scorpionem præsidere scorpionibus, & Capricornum capricornis, & Sagittarium equis, & signo Pisciū subesse pisces. Similiter Vrsa cœlestis præsidet ursis: Hydra serpentibus, & cani subsunt canes: & sic de singulis. Ipse uero Apuleius signis atq; planetis, præcipuas ueluti proprias quasdam herbas distribuit, uidelicet Arieti elelisphacon, Tauro peristereona orthion, Geminis peristereona hyption, Cācro symphyton, Leoni cyclaminū, Virgini calamynthū, Libræ scorpiuron, Scorpioni arthemisiā, Sagittario anagallidem, Capricorno lapathum, Aquario draconteā, Piscib⁹ aristolochiā. Planetis uero, Saturno semperuiuum, Ioui eupatorium, Marti peucedanum, Soli heliotropium, Veneri panacem, siue callitrichum, Mercurio phlomum, Lunæ agloophotim. Verū Hermes, quem sequitur Albertus, Planetis dat Saturno asphodelū, Ioui hyoscyamum, Marti arnoglossam, Soli polygoniam, Veneri uerbenā, Mercurio pentaphyllon, Lunæ chenostacen. Iamq; etiam experiētia cognoscimus, asparagos subesse Arieti, & basilicon Scorpioni. Nam seminata rasura cornu arietis, nascuntur asparagi, & basilicon cōtritum inter duos lapides gignit scorpiones. Præterea ex stellis insignioribus, iuxta Hermetis, & Thebit doctrinam, hic aliquot enumerabo, quarum prima dicitur caput Algol, & præest ex lapidibus adamanti: ex plantis elleboro nigro & Arthemisiæ. Sequuntur Pleiades, præsidentes ex lapidibus crystallo & diodoco: ex plantis herbæ diacedon, & thuri, & fœniculo: præterea subesse sibi uolunt ex metallis argētum uiuum. Tertia Aldeboran habet sub se ex lapidibus, carbunculum & rubinum: ex plātis tithymallum, & matrisyluam. Quarta dicitur Hircus, hic tenet ex lapibus, sapphirū, ex plantis, marrubium siue prasium, mentam, Arthemisiam & mandragoram. Quinta Canis maior, hic habet ex lapidibus sub se berillum: ex plantis sauinam, Arthemisiam, & dracontеam: ex animalibus linguam colubri. Sexta canis minor, habet ex lapidibus achatem: ex plantis florem heliotropii & pulegii. Septima cor Leonis, habet ex lapidibus granatum: ex plantis chelidoniam cum Arthemisia, & mastyche. Octaua cauda Vrsæ maioris, habet ex lapidibus magnetem: ex plantis cichorium, cuius folia & flores uoluuntur ad septrentrionem, & Arthemisiam cum flore peruincæ: ex animantibus dentem lupi. Nona dicit Ala corui, huic subest ex lapidibus onychinus niger: ex plantis lappacium, quadraginum, hyoscyamus, & consolida: ex animātibus uero, lingua ranæ. Decima spica, habet sub se ex lapidibus, smaragdum: ex plantis, saluiam, trifolium, peruincam seu promarullam, Arthemisiam & mandragoram. Vndecima dicitur Alchamech, præest ex lapidibus, iaspidi: ex plātis, plantagini, Duodecima Elpheia, huic subest ex lapidibus, topazius: ex plātis præest,

Asparagorum satio mira.

Scorpionū productio.

rorimarino,trifolio & hederæ. Decimatertia dicitur cor Scorpionis, huic subest ex lapidibus,sardonius,& amethystus:ex plantis aristolochia longa, & crocus. Decimaquarta uultur cadens, huic subest ex lapidibus chrysolithus:ex plantis satureia,& fumus terræ. Decimaquinta,cauda capricorni dicitur,hæc tenet ex lapidibus chalcedonium:ex plantis maioranam, Arthemisiam,nepetam,& quam calaminthham dicunt,pulegio similem,& radicem mandragoræ. Illud præterea sciendum est,non quamlibet, aut lapidẽ, aut plantam,aut animal,aut aliud uno solo sydere regi,sed multa etiã à pluribus recipere influxum, & non tam separatum, quàm coniunctum: sic inter lapides chalcedonius subest Saturno & Mercurio,cum cauda Scorpionis,&Capricorni,sapphirus autem Ioui & Saturno,& stellæ Alhayoth. Tuthia Ioui & lumiuaribus:smaragdus Ioui,Veneri & Mercurio,ac spicæ: Amethystus autore Hermete, subest Marti cum Ioue,& corde Scorpionis: iaspis multigenus Marti, & Ioui, ac stellæ Alchamech: chrysolithus Soli, Veneri & Mercurio,& stellæ quæ dicitur Vultur cadens:topazius Soli,& Elpheiæ:adamas Marti & capiti algol. Simili modo ex uegetabilibus herba serpentaria subest Saturno & Serpentario cœlesti: mastyche & menta Ioui atq; Soli,sed mastyche etiam cordi Leonis,& menta hirco adhærent: sic elleborus Marti & capiti algol. Muscus & sandali,Soli cum Venere:coriandrum Veneri cum Saturno dicata sunt. Ex animalibus etiam uitulus marinus subest Soli ac Ioui. Vulpes & simiæ Saturni sunt & Mercurii, & canes domestici Mercurii sunt,& Lunæ,& iã plura ex istis in supiorib⁹ docuim⁹.

De signaculis & characteribus rerũ naturalium. Cap. XXXIII.

Mnes stellæ suas proprias habent naturas,proprietates,conditiones:quorum signacula & characteres per suos radios etiã in istis inferioribus producunt,in elemẽtis,in lapidibus,in plãtis,in animalibus & eorum membris. Vnde unaquęq; res à dispositione harmonica, & à sua stella ipsam irradiante sortitur speciale aliquod signaculum,seu characterem sibi impressum,illius stellæ siue harmoniæ significatiuum,ac specialem in se continentem uirtutem,ab aliis differentem,uel genere,uel specie,uel numero præiacentis materię. Habet itaq; quælibet res suum characterem ad aliquem peculiarem effectum sibi à sua stella impressum,maxime ab illa quæ in ipsa præ cæteris obtinet principatum:& hi characteres has stellarum suarum proprias naturas,uirtutes & radices in se continent atque retinent,earumq; consimiles operationes in res alias,super quas reflectuntur,producunt,& stellarum suarum influxus prouocant adiuuantq;,siue planetarum,siue etiam stellarum fixarum, & imaginum, & signorum cœlestium,quoties uidelicet in debita materia,suo tẽpore debitisq; solennitatibus fuerint fabricati. Quod considerantes antiqui sapientes,qui ad inuestigandas occultas rerũ conditiones plurimum laborauerunt, stellarum imagines, figuras, signacula, sigilla, characteres

Res quælibet suũ habet characterem.

adnotarunt, quos natura ipsa per stellarum radios in istis inferioribus depinxit, alios in lapidibus, alios in plãtis, & ramusculorum iuncturis atq; nodis, alios in animalium membris diuersis: Nam laurus, lotus, heliotropiũ, plantę solares in suis radicibus ac nodis pręcisis, Solis characteres ostendũt, sic & in animalium ossibus, & spatulis: unde spatularia diuinationis species processit, atq; in lapidibus, & lapidicinis, characteres & imagines cœlestium non raro inuentæ sunt. Sed cum in tanta rerum diuersitate non sit tradibilis scientia, nisi in paucis, quæ humana prudẽtia percipi possunt, iccirco relinquentes nunc ea, quæ in plantis & lapidibus, cæterisq́; rebus, & multorũ animalium membris inuestigari possunt, in sola humana natura gradum sistamus: quæ cum sit totius uniuersi completissima imago, in se ipsa omnẽ cœlestem continens harmoniam, proculdubio in ea ipsa omnium stellarũ, cœlestiumq́; influxuum signacula characteresq́; abunde reperimus: & illa quidem eo efficaciora, quo ab cœlesti natura minus sunt remota. Verum sicut stellarum numerus soli deo cognitus est, sic etiam eorum circa hæc inferiora effectus & signacula: quare nullus humanus intellectus ad ea cognoscenda ascendere potest. Vnde ualde pauca innotuerunt, quæ ueteres Philosophi & Chiromantici partim ratione, partim experientia sunt adsecuti, & multa adhuc in naturæ thesauris delitescunt occlusa. Igitur pauca quædam planetarum signacula, siue characteres hic adnotabimus, quos ueteres Chiromãtici in hominum manibus cognouerũt. Has Iulianus sacras, siue diuinas literas uocat, quum iuxta uerbum scripturæ sacræ, per illas scripta sit uita hominum in manibus eorum: suntq́; ubilibet nationum & linguarum semper eædem atq; sibi consimiles permanentesq́;: quibus adinuenerunt postea multas alias, cum ueteres, tum recentiores Chiromantici: quas qui nosse uelit, eorum uolumina requirat. Satis hic est ostendisse undenam characteres naturæ suam ducãt originem, atq; in quibus rebus sunt perquirendi.

Spatularia unde processerit.

In hũana natura cœlestium influxuum signacula abũde reperiuntur.

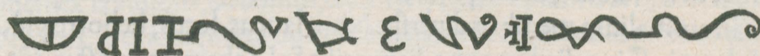
SEQVVNTVR FIGVRAE LITERARVM DIVINARVM.

Literæ seu characteres Saturni.

Literæ seu characteres Iouis.

Literæ seu characteres Martis.

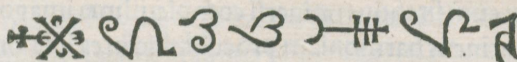
Literæ siue characteres Solis.

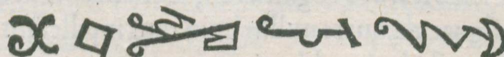
Literæ siue characteres Veneris.

Literæ siue characteres Mercurii.

Literæ siue characteres Lunæ.

Quomodo per res naturales earumq; uirtutes, possumus allicere & attrahere influxus atq; uirtutes corporum cœlestium. Cap. XXXIIII.

Vnc si optas ex aliqua mundi parte stella'ue uirtutem accipere, adhibitis quæ ad stellam hanc attinent, eius proprium subis influxum, uelut lignum per sulphur, picem & oleum, paratum ad suscipiendum flammam. Nihilominus quando cuidam rerum speciei uel indiuiduo rite adhibes multa, quæ sparsa sunt eiusdem inter se ideæ ac stellæ conformia, mox per materiam hanc ita opportune paratã singulare munus ab idea infunditur per rationem animę mundi. Dico autem opportune paratã, scilicet sub harmonia simili harmoniæ, quæ quandam uirtutem infuderat materiæ. Nam licet res uirtutes aliquas, quales diximus, habeant: tamen illæ uirtutes ita delitescentes sunt, quòd raro opus aliquod ab illis tali uirtute perfectum extat: sed sicut in grano sinapis contuso latentem excitat acuitatem: & sicut calor ignis literas scriptas succo cepæ uel lacte, producit in aspectum prius delitescentes: & literæ hirci adipe lapidi inscriptæ, & prorsus occultæ, quãdo submergitur lapis aceto, prodeunt, & quasi sculptæ eminẽtes extant, atq; sicut tactus scopo uel arbuti rabiem suscitat consopitam, sic ipsa harmonia cœlestis latentem in materia uirtutem prodit, excitat, corroborat, & manifestã efficit, atq; ut ita loquar, de potentia producit in actum: quando res illi sub cœlesti opportunitate rite exponuntur. Exempli gratia: si cupis uirtutem à Sole attrahere, quære quæ sunt solaria: inter uegetabilia, plantas, metalla, lapides, & animantia:

Simile.

hæc sunt adhibenda, hæc sumēda: potissime uero quæ in ordine solari sunt superiora, hæc enim magis cōferunt: sic singulare munus à Sole trahes per radios Solis simul opportune susceptos, perq; spiritum mundi.

De commixtionibus rerum naturalium ad inuicem, earumq; utilitate. Cap. XXXV.

Ompertum habemus in natura inferiori, non inueniri in uno quodam comprehensas cūctas superiorum corporum dotes, sed per plures apud nos species esse dispersas, sicut sunt plures res solares, quarum tamen unaquæq; non cunctas Solis complectitur uirtutes: sed alia alias habet à Sole proprietates. Quare aliquando necesse est, in operationibus fieri mixtiones, ut si centum uel mille Solis uirtutes per tot plātas, animalia & similia sparsæ fuerint, possumus has simul cōflare & in unam redigere formam, in qua dicta uirtutes iam omnes unitas uidebimus contineri. Est autem in commixtione uirtus duplex: una uidelicet, quæ partibus suis prius insita est, & cœlestis, alia per certam & artificiosam multarum rerum inuicem confusarum, & secundum certas proportiones commistionum, quales cum cœlo consentiant sub certa constellatione acquisita: & hæc uirtus descēdit per similitudinem & habitudinem quandam rerum ad inuicem cum superioribus, inquantum sequentes uirtutes antecedētibus gradatim correspondent, ubi præsertim patiens ad suū insuper agens accommodatur. sic ex certa quadam herbarum, uaporum & similium compositione, cum physicè, tum astronomicè confecta, resultat quædam communis forma, pluribus syderum dotata muneribus: sicut in melle apum, quod ex innumerabilium florum succis exceptum & in unam formam redactum, omnium continet uirtutem, diuino propè & admirabili muscarum artificio. Quo tamen haud minus mirandum est, quòd Eudoxus Gnidius refert de melle factitio, quod gigātum in Libya gens quædam ex floribus cōficere nouit optimum, adeo ut ab apum melle minimum distare uideatur. Omnis autem commixtio, quæ constat ex pluribus, tunc est perfectissima, quando ita ex suis partibus conglutinatur, ut unum fiat, undiq; sibi constet, neque facile dissipetur: sicut uidemus aliquando lapides & corpora diuersa, ui quadā naturali sic conglutinari & uniri, ut penitus unū uideantur: sicut duæ arbores per insitionem, & ostreæ cū lapidibus ui quadam naturę occulta: uisaq; sunt animalia in lapides uersa, atq; sic cum lapidis substantia unita, ut iam unum corpus, & illud homogeneum efficere uiderentur. Sic hebenus in arborum genere, modo lignum, modo lapis est. Quando itaq; aliquis commixtionem fabricat ex multis materiis sub cœlestibus influxibus, tūc uarietas illinc quidem cœlestiū actionū, hinc uero potentiarū naturaliū cōgregata, facit q̄dā mirabilia, per unguēta, per collyria, per suffumigationes, per similia, qualia uidelicet legūtur in libris Chiramidis, Archytæ, Democriti & Hermetis q̄ Alchorat inscribit, & aliorū pluriū.

Duplex in cōmixtione uirtus.

De unione rerum commixtarum, atq; introductione nobilioris formæ uitæq; sensibilis Cap. XXXVI.

Sciendum uero, quo alicuius rei nobilior forma est, eo res ipsa proptior est, & propẽsior ad recipiendum, eo etiã potẽtior ad agendũ. Reddunt itaq; incõprehensibilia rerum mirabilia, quando scilicet materiis commixtis, opportunisq; tẽporibus præparatis, ad uiuificandum ponuntur, uitam illis ex stellis, animamq; sensibilem, tanquam nobiliorem formam conciliando. Tanta quippe est in materiis præparatis potentia, quas tunc uitam adipisci uidemus, quando qualitatum perfecta commixtio priorem iam contrarietatem fregisse uidetur: perfectiorem uero adeptæ sunt uitam, quatenus complexio à contrarietate est remotior. Cœlum uero causa prępotens ab initio cuiusq; rei generandæ, concoctione materiæ & digestione perfecta, cœlestes influxus dotesq; mirificas cũ uita simul largit, quatenus in ipsa uita animaq; sensibili est cõprehẽsio ad nobiliores uirtutes ac sublimiores cõcipiẽdas. Virtus præterea cœlestis alibi quidem sopita iacet, ceu sulphur à flamma remotum: in uiuẽtibus autem corporibus sæpe flagrat, sicut sulphur accensum: tum uapore suo proxima omnia complet: sic miranda quædam opera procreãtur, qualia leguntur in libro Nemith, qui & legũ Plutonis inscribitur, quia eiusmodi generationes monstrosæ sunt, neq; secundum leges naturæ producunt. Nos enim scimus, quòd ex uermibus generantur culices, ex equo uespæ, ex uitulo & boue apes, ex cãcro ablatis pedibus inhumato generatur scorpius, ex anate tosta donec in puluerem teratur, illo in aquam proiecto, generantur ranæ: si autem in pastillo cocta & per frustra incisa in loco humido & subterraneo dimittatur, generãtur bufones: ex basilicone herba inter duos lapides trita, generantur scorpiones: & ex capillis mulieris menstruatæ sub fimo locatis, fiunt serpentes: & pilus ex cauda equi in aquam proiectus, uitã concipit, & trãsit in uermem perniciosum. Et est artificium, quo in ouo excubante gallina generatur forma similis homini, qualem ego uidi, & componere noui, quam magi mirandis uirtutibus efficacem perhibent, & hanc ueram mandragoram dicunt. Oportet igitur cognoscere, quę & quales materiæ, siue natura siue arte inchoatæ uel perfectæ, siue ex pluribus aggregatę, quales cœlitus influxus suscipere possunt. Cõgruitas enim rerum naturalium ad cœlestia sufficit, ut ab illis hauriamus influxum: quia cum nihil prohibeat ad inferiora cœlestia lumen suum diffundere, materiã nullã permittunt expertem fore suæ uirtutis. Quapropter quantumcunq; materiæ perfectum ac purum est, ad cœlestem influxum nõ ineptum est. Ea enim est colligantia & continuitas materiæ ad animam mundi, quæ quotidie influit super naturalia, & super omnia quæ natura præparauit, ut impossibile sit præparata materia non influi uitam aut nobiliorem quandam formam.

Varia uariorũ ãialium pcreatio.

Materiæ ad animã mũdi colligantia.

Quomodo certis quibusdam præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam & uitalia dona desuper trahimus. Cap. XXXVII.

Icunt Academici simul cum Trismegisto, & Iarchas Brachmanus, atq; Hebræorum Mecubales fatētur, omnia quæ sunt sub lunari globo in hoc inferiori mundo generationi & corruptioni subiecta, eadem etiam esse in cœlesti mūdo, sed modo quodam cœlesti, deinde etiam in mundo intellectuali, sed multo perfectiori & meliori nota, perfectissimo tandem in archetypo. Atq; hac serie unumquodq; infernum suo superiori, & per hoc supremo, pro suo genere respondere: & ab eisdem suscipere, è cœlis quidem uim illam cœlestem, quam quintam essentiam, siue spiritum mundi, siue mediam naturam uocant: ab intellectuali autem mundo spiritualem, uiuentemq; uigorem, omnem qualitatiuam uirtutem transcendentem: ab archetypo deniq; per hæc intermedia pro gradu suo originalem uim totius perfectionis. Hinc ab istis inferioribus ad sydera, ab illis ad corūdem intelligentias, & inde ad archetypum unaquæq; res aptè reduci potest: ex quarum serie tota magia, & omnis occultior philosophia emanat. Trahitur enim quotidie aliquid naturale per artē, trahitur quotidie diuinum aliquod per naturam, quod intuētes Aegyptii, naturam magam uocauere, hoc est, uim ipsam magicam, in attractu similium per similia, & conuenientium per conuenientia. Attractus autem huiusmodi, per rerum mutuam conuenientiam ad se inuicem superiorum cū inferioribus, Græci συμπάθειαν uocauerunt: sic conuenit cum terra aqua frigiditate, aqua cum aëre humore, aër cum igne calore, ignis conuenit cū cœlo in materia: nec miscetur ignis cum aqua, nisi per aërem, nec aër cum terra, nisi per aquam. Sic nec miscetur anima corpori, nisi per spiritum: nec intellectus spiritui, nisi per animam. Sic uidemus, cum natura fœtus corpus humanum figurauerit, hoc ipso præparamento, spiritum statim ab uniuerso deducit: spiritus hic fomes est in spiritu corporeq; ad intelligētiam, mentemq; diuinitus consequendam: sicut in ligno siccitas parata est ad penetraturū oleum: oleum huic imbibitum esca est ad ignem: ignis ipse luminis est uehiculum. His exemplis uidemus quomodo certis quibusdā præparamentis naturalibus & artificialibus, cœlestia quædam dona desuper suscipere possumus. Conueniunt enim lapides & metalla cum herbis, & hæ cum animalibus, hæc uero cum cœlis, & hi cum intelligentiis, & istæ cum diuinis proprietatibus & attributis, atque cum ipso deo, ad cuius similitudinem, & imaginem omnia creata sunt. Prima autē dei imago, mundus: mundi homo, hominis animal, animalis zoophytū, illius uero planta, plantæ autem metalla, & horum lapides similitudines imaginationesq; repræsentant. Rursus in spiritualibus conuenit planta cū bruto uegetatione, brutum cum homine sensu, hic cum dæmone intellectu, illi cum deo im-

Magia unde emanet.

mortalitate iunguntur: diuinitas menti, mens intellectui: hic intētioni, hæc imagini: illa sensationi, ea sensibus, ipsi tandē rebus. Ea enim est naturæ colligantia & continuitas, ut omnis uirtus superior per singula inferiora longa & continua serie radios suos dispertiendo usq; ad ultima fluat: & inferiora per singula sua superiora ad suprema perueniāt. Sic enim inferiora ad superiora inuicē connexa sunt, ut influxus ab eorum capite prima causa, tanquam chorda quædam tensa, usq; ad infima procedat: cuius si unum extremum tangatur, tota subito tremat, & tactus eiusmodi usq; ad alterum extremum resonet, ac moto uno inferiori, moueatur & superius, cui illud correspondet, sicut nerui in cythara bene concordata.

Naturæ mira colligantia.

Quomodo dona, nō solum cœlestia & uitalia, uerūetiam intellectualia quædā & diuina desuper suscipere possumus. Cap. XXXVIII.

Tradunt Magi per inferiora superioribus conformia, posse opportunis cœli influxibus cœlestia dona trahi: atq; sic quoq; per hæc cœlestia cœlestes dæmones, quatenus stellarū pedisse quos nobis cōciliari & insinuari. Quare certis quibusdam materiis naturalem uim diuinitatis habentibus, hoc est, quæ naturaliter superis cōsentaneæ sunt, rite collectis, partim physicè, partim astronomicè, undiq; opportune conflatis, dona non solum cœlestia aut uitalia, uerumtiam intellectualia, quædam dæmoniaca & diuina desuper suscipi posse, Iamblichus, Proclus, atque Synesius, cū tota Platonicorum schola confirmant: & Mercurius Trismegistus scribit ex propriis certisq; rebus certo cuidam dęmoni congruentibus, compositam rite statuam, confestim per dæmonem cōgruum animari. Cuius etiam meminit Augustinus de ciuitate dei libro octauo. Ea enim est mundi concordia, ut etiam supercœlestia trahantur à cœlestibus, & supernaturalia à naturalibus conspirēt ac trahantur: quia una uirtus opifex & specierum participatio per omnia diffunditur: quæ quidē uirtus opifex, sicut ex occultis rationibus manifesta producit, ita magus assumit manifesta, occulta ut attrahat: puta, per stellarū radios, per suffumigationes, per lumina, per sonos, per res naturales cœlestibus congruas: quibus ultra corporeas qualitates insunt etiam rationes, & sensus, & numeri, & mensuræ incorporeæ atq; diuinæ. Sic legimus antiquos certis rebus naturalibus sæpe diuinum aliquod & mirandum suscipere solitos: sic lapis qui nascitur in pupilla oculorum hyænæ, sub lingua retentus, diuinationem pręstare dicitur. Idem fertur selenites lapis lunaris, efficere: sic anchitide dicūt euocari imagines deorum, synochitide umbras inferorum euocatas teneri: Similia aglaoptis herba, quæ & marmoritides uocatur, in marmoribus Arabiæ nascens Persico latere, efficit, ut narrat Plinius, atque magos ea uti, cum uelint deos euocare, esseq; herbam theangelidam nomine, qua pota magi diuinent. Præterea etiam esse herbas quasdam, quibus mortui reuocētur ad uitam. unde Xanthus historicus narrat herba quadā nomine bali,

Magus per manifesta, occulta attrahit.

occisum draconis catulum, uitæ restitutum à parente, eademq; Tillonem quendam, quē draco occiderat, resuscitatū: Et Iuba refert, in Arabia herba quadam hominem reuocatum ad uitam. Verum an possint talia re uera fieri ui herbarū, uel cuiusuis alterius rei naturalis in hominem, in sequētibus disseremus: posse autem fieri in cæteris animantibus certū & manifestum est. Sic muscæ submersæ si ponātur in cineribus tepidis, reuiuiscunt: & apes submersæ similiter uitam recuperant in succo nepetæ, & anguillæ defectu aquæ mortuæ, si corpore integro existēte ponātur sub fimo in aceto, & addatur de sanguine uulturis, post paucos dies oēs recuperāt uitā. Echeneim si quis in frustra discerpserit, & in mare proiecerit, paulo post partes cōuenire, & reuiuiscere aiunt. Scimus quoq; pellicanum necatos pullos suos reuocare ad uitam proprio sanguine.

Tillo p herbā uitæ restitutus.

Aīalia ad uitā reuocari poßunt, homo non ita.

Quòd certis quibusdam mundi materiis mundana numina, & horū numinū ministros dæmones allicere possumus. Cap. XXXIX.

NEmo ignorat malos dæmones malis ac prophanis artibus allici posse, quemadmodum narrat Psellus Gnosticos magos consueuisse, quos pene execrandę & abhominabiles turpitudines exequebantur, quales olim in sacris Priapi, & in seruitio idoli quod uocabatur Panor: cui pudendis discoopertis sacrificabatur. Neq; istis dissimile est, si modo ueritas & non fabula est, quod legit̃ de tēplariorū detestanda hæresi, & similia horū de maleficis mulieribus cōstāt, quę quidē anilis demētia sæpe in eiusmodi flagitiis errare dep̄henditur. His igit̃ & horū similibus mali dęmones alliciuntur, atq; conspirant: quēadmodum malignus dæmon de Cynope mago ad Ioannem: omnis, inquit, potestas satanæ illic inhabitat, & coniurationē init cū uniuersis principatibus &, pariter nosipsi cū eo, & obedit nobis Cynops, & nos uicissim obedimus illi. Nemo rursus ignorat ecōuerso bonis operibus, pura mente, mysticis orationibus, deuotis suppliciis, & similibus, supercœlestes angelos nobis cōciliari. Nemo igitur dubitet simili modo certis quibusdā mūdi materiis mūdana numina quoq; allici posse, uel saltē dæmones hoꝝ numinū ministros siue pedissequos, ut inquit Mercurius, dæmones aëreos, non supercœlestes, nedū sublimiores. Sic legimus ueteres sacerdotes fecisse statuas & imagines futura prænūtiātes spiritusq; stellarum ipsis infundisse, nō tam materiis certis cohibitos, q̄ eisdē gaudentes: quatenus uidelicet eiusmodi materias sibi ipsi congruas dignoscentes, semper libenterq; habitant in eisdem, perq; illas loquuntur efficiuntq; mirabilia, nō secus atq; soleāt dæmones humana corpora occupantes.

Dæmones mali, malis alliciuntur artibus.

Angeli boni bonis cōciliātur opibus.

De ligationibus cuiusmodi sunt, & quibus modis soleāt fieri. Ca. XL.

DIctum est de uirtutibus & mirabili efficacia rerum naturaliū. Restat nunc uidere rem magnæ mirabilitatis, & ipsa est ligatio hominum in amorem uel in odium, in ægritudines & sanitates, & eiusmodi. Item ligatio furū & latronū, ut in aliquo loco

Ligatio multiplex.

furari non possint: ligatio mercatorum, ut in aliquo loco emere uel uendere nequeant: ligatio exercitus, ut metam aliquã transire non possit: ligatio nauium, ut nulla ui uentorum, etiam infinitis uelis per uentum tensis portum egredi minime ualeant. Item ligatio molẽdini, ut nullo impetu uolui possit: ligatio cisternæ uel fontis, ut aqua exinde hauriri nequeat: ligatio agri, ut fruges in eo produci nequeant: ligatio loci alicuius, ut in eo ædificari nihil possit: ligatio ignis, ut in aliquo loco accendi non possit: & quod aliquod combustibile apposito fortissimo igne nõ ardeat. Item ligatio fulgurum & tempestatum, ut nocere non possint. Item ligatio canum, ut latrare non possint: ligatio auium & ferarum, ut uolare uel fugere nequeant: & horum similia uix credibilia, quæ tamen sæpius experiẽtia cognita sunt. Fiũt autem ligationes huiusmodi per ueneficia, per collyria, unguẽta, potiones siue philtra, per alligationes & suspensiones, per annulos, per fascinationes, per fortes imaginationes & animi excessus, per imagines & characteres, per incãtationes & imprecationes, per lumina, per sonos, per numeros, per uerba & nomina, inuocationes, sacrificia, adiurationes, exorcismata, consecrationes, deuotiões, perq; uarias supstitiones & obseruationes, horũq; similia.

Ligationes p quæ fiant.

De ueneficiis, earundemq; potentia. Cap. XLI.

Veneficiorum tanta narratur esse potentia, ut credantur omnia inferiora subuertere, & tabescere & permutare posse, quemadmodum canit Vergilius:

Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena
Ipse dedit Mœris. nascuntur plurima Ponto:
His ego sæpe lupum fieri, & se condere syluis,
Mœrim, sæpe animas imis exire sepulchris,
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Item alibi de sociis Vlyssis:

Quos hominum ex facie dea sæua potentibus herbis
Induerat Circe, in uultus ac terga ferarum.

Et paulo post:

Picus equum domitor, quem capta Cupidine coniunx,
Aurea percussum uirga, uersamq; uenenis
Fecit auem Circe, sparsitq; coloribus alas.

Sunt autem huiusmodi ueneficiorum species, cuiusmodi recitat Lucanus de uenefica illa Thessala, manes euocante, inquiens:

Huc quicquid fœtu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus unda timori est,
Viscera non lyncis, non duræ nodus hyænæ
Defuit, & cerui pasti serpente medulla.
Non puppim retinens Euro tendente rudentes
In mediis echeneis aquis, oculiq; draconum:

Et qualia narrat Apuleius de Pamphila illa uenefica ad amorem operante: cui Fotis ancilla pilos caprinos ab inflatis utribus detõsos, pro Bœotii adulescentis capillis, attulit Pamphilæ, inquiens: Iam uecors animi, tectum scādulare conscendit, quod altrinsecus ædium patore perflatili nudatum, ad omnes orientales cæterosq; aspectus peruium maxime his artibus suis cōmodatum secreto colit, priusq; apparatu solito instruxit feralem officinā, omne genus aromatis, ignorabiliter laminis literatis, & infelicium nauium durātibus clauis defletorum, sepultorum etiam cadauerum expositis multis admodum membris: hic nares & digiti, illic carnosi claui pendentium, alibi trucidatorum seruatus cruor, & extorta ferarum dentibus trunca caluaria, tunc decantatis spirantibus fibris litat uario latice, nūc rore fontano, nunc lacte uaccino, nunc melle mōtano libat & mulsa: sic illos capillos in mutuos nexus obditos atq; nodatos, cum multis odoribus dat uiuis carbonibus adolendos, tunc protinus inexpugnabili magicæ disciplinæ potestate, & cæca numinum coactorum uiolentia, illa corpora quorum fumabant stridentes capilli, spiritum mutuantur humanum, & sentiunt, & audiunt, & ambulant, & quo nidor suarum ducebat exuuiarum ueniunt, & pro illo iuuene Bœotio aditum gestientes fores insiliūt. Augustinus quoq; perhibet se in Italia audiuisse mulieres quasdas ueneficas, artibus adeo imbutas, ut dato caseo statim homines conuerterent in iumenta, quæ necessaria portarent, & hos finito opere in homines iterum restituerent. *Hoïes subito in iumenta uersi.*

De quorundam ueneficiorū admirādis uirtutibus. Cap. XLII.

NVnc uero narrabo quædam ueneficia, & horum exemplo sit parata uia ad totam hanc considerationem. Ex eis igitur sunt sanguis menstruus, qui quantas in ueneficio uires habet, uideam⁹: Nam ut dicunt, acescunt eius superuentu musta nouella, uitis eius tactu in perpetuum læditur, sterilescunt tactæ fruges, moriunt insitæ, exuruntur hortorum germina, & fructus arborum decidunt, speculorum fulgor aspectu ipso hebetatur, & acies ferri in cultris tonsoriis eborisq; nitor pręstringuntur, etiam ferrum rubigine protinus corrumpitur: æs etiā contactum, graue uirus diri odoris accipit & æruginem, in rabiem aguntur gustato eo canes, atq; insanabili ueneno morsus infigitur, aluei apum emoriuntur, tactisq; aluearijs fugiunt, linaq; cum coquuntur, nigrescunt, equæ si sint grauidæ, contacto eo abortum patiuntur: abortum etiam facit illitū prægnantibus. Asinæ non concipiunt tot annis, quot grana hordei eo cōtacta comederint: cinisq; pannorum mēstruosorum si quis eum aspergat lauandis uestibus purpuram mutat, floribus colorem adimit. Ferunt tertianas quartanasq; febres fugari menstruo in lana arietis nigri in argento brachiali incluso. Præterea tertianis quartanisq; efficacissimum dicitur plantas ægri cum eo subterlini: multoq; efficacius ab ipsa muliere etiā ignorāti: sic & comitiales impetus morbosq; sanari. Inter omnes autem conuenit, si *Sanguinis menstrui uires.*

Hydrophobi remediũ. aqua potus'ue formidetur à morsu canis, supposita tantũ calyci lacinia mẽstruo tincta, statim metum eius discuti. Præterea ferũt nudatas in mense, si segetem ambiant, erucas ac uermiculos, scarabeosq́; ac cantharides & noxia quæq; decidere: cauendum uero, ne id oriente sole faciãt, sementẽ enim arescere. Similiter abigi grandines turbinesq́;, ac contra fulgura prodesse. horum plura Plinius ipse recitat. Illud scias, maius uenenum esse, si decrescente luna accidat: sed uim eius maiorem esse, si in silente luna contingat: si uero in defectu lunæ solis'ue euenit, irremediabile fieri: maxime uero ac potentissimi uigoris esse, quando purgatio illa primis annis euenit, atq; in uirginitate prima sit, id quoq; conuenit tunc ei: nam tactis omnino postibus domus, irritum in ea fit omne maleficium. Præterea ferũt, quòd fila uestis contactæ, ne igne quidem uincuntur, atq; si in incendium proiiciantur, non dilatari amplius. Dicitur quoq;, quòd si radix pæoniæ cum castoreo & litura pannorum menstruosorum detur patienti, sanari morbum comitialem. Præterea si stomachum cerui cremaueris uel assaueris, adiungasq́; de pannis menstruosis suffitus, eo balistas nihil proficere ad uenationem: capillos etiam mulieris menstruosæ, si sub fimo ponantur, generari serpentes: ac etiam si crementur, fugari eorũ odore serpentes, tanta uis eius ueneficii est, ut etiam uenenosis sit uenenum. Est & hippomanes carũcula, inter Hippomanes. ueneficia haud parũ famosa, caricæ magnitudine, colore nigro, quæ in fronte nascentis pulli equini apparet: quam nisi statim mater uorauerit, animũ à filio penitus auersum habet, & fœtum nõ alit: ob hoc maximam uim eius ad amorem concitandum ferunt, quando in puluerem uersa cum amantis sanguine propinatur in poculis. Est & aliud ueneficium quod eodem nomine hippomanes dicũt, uirus scilicet illud, quod ex equarum inguinibus defluit, quo tẽpore ferũtur in amoris furorẽ, cuius meminit Vergil. ubi canit:

Hinc demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Pastores, lentum distillat ab inguine uirus.
Hippomanes quam sæpe malæ legere nouercæ,
Miscentes herbas, & non innoxia uerba.

De hoc & Iunenalis Satyricus:

Hippomanes carmenq́; loquor, coctumq́; uenenum
Priuigno datum.

Narrat Apollonins in suis Argonauticis, Promethei herbam quam natam ait ex sanie & cruore in terrã stillante, dum iecur Promethei uultur in Caucaso laceraret ac depasceretur: cuius flos, inquit, assimilis croco, colore corycto, caule gemino, cubiti mensura prominens, radix sub terra uelut caro recenter incisa succum nigricãtem tanq̃ phagi emittit: Quo si quis Proserpinæ prius re diuina peracta corpus illiniat, illum nec ferro nec igne oblædi posse, tradit. Et Saxo Grammaticus scribit, Frotoni cuidam uestẽ fuisse, qua indutus nullo telorum acumine lædi poterat. Hyæna etiam multis ue-

neficiis inficitur: nam ut refert Plinius, ſanguine eius tactis poſtibus, ferunt præſtigiorũ infeſtari artes, nec poſſe elici deos, nec colloqui quocunq; modo tententur. Item tali ſiniſtri cinere decocto, cum ſanguine muſtellæ perunctos, omnibus odio euenire. Idem fieri oculo decocto. Rurſus extremam fiſtulam inteſtini contra ducum ac poteſtatum iniquitates adminiſtrari, & ad ſucceſſus petitionum, iudiciorum ac litium euetus pollere, ſi omnino aliquantulum quis ſecum habeat, eiuſdem quoque cauerna ſiniſtro lacerto religata, ſi quis mulierem aſpiciat, amatoriũ eſſe tam præſens, ut ilico ſequatur: frontis uero corium faſcinationibus reſiſtere. Baſiliſci quoq; ſanguinẽ, quem & Saturni ſanguinem uocãt, tantas in ueneficio uires habere ferunt, ut gerenti ipſum, tribuat ſucceſſus petitionum à poteſtatibus, tum etiam à diis precum, morborumq́; remedia & beneficiorum munera: dicunt quoq; ricinum, ſi euellatur ex aure leua canis, cui nõ inſit alius, q̃ niger color, in augurio uitæ uim magnam obtinere, nam ſi æger reſpondeat ei, qui intulerit à pedibus ſtanti interroganteq; de morbo, certam eſſe ſpem uitę: moriturũ uero, ſi nihil reſpondeat. Dicunt quoq; lapidem à cane rabioſo morſum, habere uim diſcordiæ, ſi ponatur in potu, nec adlatrari à cane, lingua canina in calceamento ſubdita pollici, præſertim ſi iungatur cum herba eiuſdẽ nominis, ſcilicet cynogloſſa. Idem fieri membranam ex ſecundis canis habentem: fugere autem canes cor caninum habentem. Et narrat Plinius, eſſe ranas rubetarum nomine, quæ in uepribus tantum degunt, plenas ueneficiorum, miranda de his fieri: nam oſſiculo quod eſt in ſiniſtro latere, deiecto in aquam frigidam, ſtatim feruere, canum impetus eo cohiberi, amorem concitari, & iurgia, addito in potione: libidinem adligatũ, ſtimulare contrà oſſiculo quod eſt in dextro latere, refrigerari aquam feruentem, nec poſtea feruere niſi exempto, quartanas cũ eo ſanari adligato in pellicula anguina recenti, aliaſq; febres, atq; amorem libidinemq́; inhiberi. Lien uero atq; cor ex his ranis contra ueneficia quæ fiunt ex ipſis efficaciter auxiliari. hæc Plinius recitat. Dicitur etiam ferrum cum quo homo occiſus ſit, mirandam inter ueneficia uim habere: nam ſi fiant ex eo morſus equi, & calcaria, ferunt cum eis omnem equum uel ferociſſimũ facilime regi & ſuperari. Et ſi ex eis ferrentur equi pedes, ferunt ipſum uelociſſimum fieri, nec ullo labore laſſeſcere. Volunt præterea characteres & nomina quædam inſcribi debere. Dicũt etiam, ſi quis gladium cum quo decollantur homines uino immergat, quicunq; de hoc æger biberit, liberatur à febre quartana. Dicũt etiã poculum ex urſino cerebro confectum, & ex eiuſdem craneo propinatum, urſinã rabiem induere, ita, ut homo ille qui biberit, ſe in urſam trãsfiguratum putet, omniáque uiſa ſub urſorum ſpecie diiudicet, & ſic in illa rabie perſeuerare, quouſque poculi uis fuerit reſoluta, nullo alio malo in complectione ſua inde percepta.

Hiænæ ueneficia.

Baſiliſci, & illius ſanguinis ueneficia.

De ſuffitibus, & earum ratione & potentia. Cap. XLIII.

VFfumigationes etiam quædam ad ftellas accõmodatæ plurimum poſſunt, quatenus aërem ſpiritumq́; uehementer afficiunt ad dotes cœleſtes opportune ſub ſtellarum radiis capeſſendas: ſpiritus enim noſter ab huiuſmodi uaporib⁹ plurimũ trãſmutatur, ſiquidem uterq; ſit uapor quidam alterius ſimilis. Aër etiam per dictos uapores inferiorum & cœleſtium qualitatibus facilime affectus, in præcordia aſſidue & repente penetrans, ad ſimiles nos mirabiliter redigit qualitates: quare uaticinaturo adhiberi ſolent ſuffumigationes ad phantaſiam afficiendam, quæ quidem certis numinibus conſentaneæ ad diuinam inſpirationem ſuſcipiendam nos accõmodant: ſic dicũt quòd ſuffitus ex ſemine lini, & ſemine pſyllii, & radicibus uiolæ & apii, facit uidere res futuras, & confert ad prophetiam. Quantũ uero ſuffumigationes in aërem poſſint nemo miretur, qui ſentiat cum Porphyrio certis quibuſdã uaporibus à propriis ſuffumigationibus exhalantibus, aëreos dæmones ſtatim allici & inſinuari, tonitrua & fulmina induci, & ſimilia: quemadmodum iecur chamæleontis in ſummis tegulis uſtum, conſtat imbres & fulmina incitare: ſimiliter caput & guttur, ſi roboreis lignis accẽdatur, imbrium & tonitruum cõcuſſus facere. Fiũt etiam ſuffumigationes ſub opportunis ſtellarum influxibus, facientes dæmonum idola in aëre uel alibi protinus apparere. Sic inquiunt, ſi ex coriandro, & apio ſiue hyoſcyamo cum cicuta fumigium fiat, dæmones ſtatim congregari: hinc illas herbas ſpirituum uocant. Similiter dicunt, ſi ex radice cannę ferulæ cum ſucco cicutæ & hyoſcyami, & taſſi, barbaſſi, & ſandalo rubeo ac papauere nigro, facta confectione fiat ſuffitus, facit apparere dæmones & figuras extraneas: & ſi iſtis additum fuerit apium, fugat dæmones ex omni loco, & deſtruit idola illorum. Simili modo ſuffitus factus ex calaminto, pæonia, menta & palma Chriſti, omnes malos ſpiritus & noxia phantaſmata propellit. Præterea certis ſuffumigiis, quædam animalia cõgregari uel fugari tradunt, ſicut de lipare ſuffito refert Plinius, omnes beſtias euocari: ſic è ſummo gutture cerui uſtis oſſibus congregari ſerpentes, cornu uero ceruino ſuffito fugari. Idem faciunt pennæ pauonũ ſuffitæ. Similiter accenſo pulmone aſini, uenenata omnia fugere: ungula eq ſuffita in domo aliqua, effugari mures. Idem fieri ex ungula mulæ. Muſcas quoq; ea fugari, ſi de ſiniſtro pede fuerit. & dicunt, quòd ſi ſuffumigetur domus aut locus aliquis cum felle ſepiæ, confecto cum thimyamate, & roſis, & ligno aloës, ſi tunc proiiciatur in loco illo aliquid de aqua marina, aut de ſanguine, uidebitur tota domus plena aqua aut ſanguinis: & ſi proiiciatur ibi terra arata, uidebitur terra tremere. Vapores autẽ eiuſmodi corpus aliquod efficere, & uirtutẽ huic infundere atq; diutiſſime perſeuerare, nõ ſecus arbitrãdũ eſt, atq; cõtagioſus aliquis aut uenenoſus peſtilẽtiæ uapor etiã ultra bienniũ in pariete domus ſeruat⁹, habitãtes inficit, ac qualis ex epidemia uel lepra latẽs in ueſte calamitas, diu poſtea inficit utẽtẽ. Iccirco imaginib⁹

Suffitus ad prophetiam conducens.

Spirituum herbæ.

& annulis,& similibus magiæ instrumentis,& thesauris absconditis suffumi gationes certæ adhibentur,quas haud parũ conferre Porphyrius testatur. Sic dicunt,si quis defoderit aurum uel argentum uel aliquod pretiosum,luna soli coniuncta in imo cœli,& suffumigauerit locum cũ coriandro,& croco,& hyoscyamo,& apio,& papauere nigro æquisponderibus contusis,& cũ succo cicutæ distẽperatis,nunq̃ inueniri aut auferri poterit quod sic abscõditũ est,semperq; dæmones custodiẽt illud:& si q̃s nitatur inde aliquid auferre,infestabit ab illis,& incidet in phrenesim. & dicit Hermes, quod sperma ceti in suffitu non habet sibi par ad alliciendos dæmones: quare si ex eo & ligno aloës,costo,musco,croco,thymiamate,cũ sanguine upupę distemperatis fiat suffitus,ualde cito cõgregat spiritus aëreos:& si ex eo suffumigetur circa sepulchra mortuorũ,cõgregat manes & umbras mortuorum. Sic quoties ad solem opus aliquod dirigimus,suffumigamus cum solaribus: si ad lunam,cũ lunaribus,& similiter de cęteris faciebant. Et est sciendũ,quod sicut cõtrarietas & inimicitia est in stellis & spiritibus, ita etiã in suffumigiis ad eosdẽ:sic contrariãtur inuicem lignum aloës & sulphur:thus, & argentũ uiuum:& spiritus inducti per suffitũ ligni aloës,accenso sulphure fugiunt. Quemadmodum exemplificat Proclus spiritum solitum apparere in forma leonis,obiecto gallo,mox disparuisse, quia gallus contrariatur leoni, & sic de similibus considerandum & practicandum est.

Cõpositio quorundã suffituũ planetis accõmodatorũ.Cap.XLIIII.

SIc cõficimus pro Sole suffumigationem,ex croco,ambra, musco,ligno aloës,ligno balsami,& ex fructibus lauri,cum gariophyllis,& myrrha,& thure,quę omnia contusa & certa proportione commixta, ea uidelicet quæ suauiorem reddat odorem, incorporantur cum cerebro aquilæ,uel sanguine galli albi,in modum pilularum uel trochiscorum.

Lunarem uero suffumigationem conficimus ex capite ranæ arefacto, & oculis tauri,& semine papaueris albi cũ thure & camphora,quæ incorporabuntur cum sanguine menstruo,uel sanguine anseris.

Pro Saturno capitur semen papaueris nigri,semen hyoscyami,radix mãdragoræ,lapis magnes & myrrha,& conficiuntur cum cerebro cati uel sanguine uespertilionis.

Pro Ioue accipitur semen fraxini,lignum aloës,storax, gummi benzae, lapis lazuli,& de summitate pennarum pauonis,& incorporantur cum sanguine ciconiæ,uel hirundinis,uel cerebro ceruino.

Pro Marte capimus euphorbium,bdelliũ,armoniacũ,radices utriusque ellebori,lapidem magnetis & parum sulphuris,& incorporantur omnia cũ cerebro corui,sanguine humano,& sanguine cati nigri.

Pro Venere cõficim⁹ fumigiũ ex musco,ambra,ligno aloës,rosis rubeis, & corallo rubeo,& cõficiuntur cũ cerebellis passerũ & sanguine colũbarũ.

Pro Mercurio fit suffumigium, ex mastyche, thure, gariophyllis & herba pentaphyllo, ac lapide achate, & incorporantur omnia cū cerebro uulpis uel mustelæ, & cum sanguine picæ.

Sunt præterea suffitus Saturni, omnes odoriferæ radices, ut costi & herbæ thuris. Iouis suffitus, odoferi quiq; fructus, ut nux muscata, ut gariophylli. Martis, omne odoriferum lignum, sandalorum, cupressi, balsami, & ligni aloēs. Solis omne gūmi, thus, mastyche, benzaē, storax, ladanū, atq; ambra & muscus. Veneris sunt flores, rosæ, uiolæ, crocus, & consimiles. Mercurii oēs cortices lignorū & fructuū, ut cinnamomū, cassia lignea, macis, cortices citri, & lauri grana, & quæq; etiā odorifera semina. Luna habet pro suffitu uegetabiliū omniū folia, ut foliū Indum, & folia myrti, & lauri. Scias præterea iuxta magorum sententias, quòd in omni opere bono, ut sunt amor, beneuolentia & similia, suffumigium debet esse bonum, redolēs & pretiosum. In malo aūt opere, ut sunt odiū, ira, calamitas & similia, suffumigium debet esse fœtidum & uile. Habent etiam duodecim signa Zodiaci suos suffitus, ut Aries, myrrham: Taurus, costū: Gemini, mastychen: Cācer, cāphorā: Leo, thus: Virgo, sandalos: Libra, galbanum: Scorpius, opopanacen: Sagittarius, lignum aloēs: Capricornus, asam: Aquarius, Euphorbium: Pisces, thymiama. Potētissimum aūt suffituum describit Hermes, ex septem aromatibus, iuxta septem planetarū uires conflatū: recipit nanq; à Saturno costū, à Ioue nucem muscatā, à Marte lignū aloēs, à Sole mastychem, à Venere crocum, à Mercurio cinnamomum, à Luna myrtum.

De Collyriis, unctionibus, philtris, eorūq; uirtutibus. Cap. XLV.

Ollyria etiā & unguēta naturalium cœlestiumq; uires conspirantia circa spiritum nostrū, possunt eum multiplicare, transmutare, transfigurare, transformare, alias aliter: iam uero & transpositionem inducere potentiarum illarum, quæ sibi insunt, ut iam non solum possit in proprium corpus agere, sed etiam in propinquū, atq; illud per radios uisuales, per fascinationes, perq; cōtactus quadam simili afficere qualitate. Spiritus autē noster, quia uapor est sanguinis subtilis, purus, lucidus, aēreus, atq; unctuosus: iccirco conducit collyria ex similibus uaporibus conficere, qui cum spiritu nostro magis consonant in substantia, tum propter similitudinem magis alliciunt, attrahunt spiritūq; transformant. Similes uirtutes unguenta quædam & aliæ confectiones possident: hinc per contactus quādoq; ægritudines, ueneficia, uel amores inducuntur quibusdam rebus manibus uel uestibus inunctis: similiter per oscula quibusdam rebus in ore retentis amores inducuntur, ut apud Vergilium legimus Venerem Cupidinem precatam esse:

Vt te gremio accipiat lætissima Dido
Regales inter mensas, laticemq; Lyęum
Et dabit amplexus, atq; oscula dulcia figet,

Occultum inspires ignem, fallasq; ueneno.

Visus autem quia est purius, & reliquis sensibus clarius sentiens, acutiusq; ac altius nobis rerum notas insigens, maxime ac plus aliis conuenit cũ spiritu phantastico, quod apparet in somniis, ubi sæpius nobis uisa sese offerũt quàm audita, uel reliquæ sensationes. Iccirco collyria quando uisuales spiritus transformant, spiritus ille imaginationem facile afficit, quæ quidem diuersis speciebus ac formis affecta, ipsas per eundem spiritum transmittit ad sensum exteriorem uisus, quo casus causatur in eo talium specierũ ac formarum sensatio suo modo, ac si ab exteris obiectis moueretur, ut putet se uidere imagines terribiles, dæmones & similia: sic fiunt collyria facientia nos dæmonum umbras in aëre uel alibi protinus aspicere, quale ego noui ex felle hominis & oculis catti nigri, & ex quibusdam aliis rebus conficere. Simile huic etiam ex sanguine upupæ, uespertilionis & hirci conficitur: & dicunt, si inungatur speculum chalybeum cum succo arthemisiæ, & fumigetur, facit in eo uidere inuocatos spiritus. Sic fiunt etiam quędam suffumigationes uel inunctiones, quæ faciant dormientes loqui, ambulare & exercere opera uigilantium, atq; etiã quandoq; quæ uigilantes uix possint uel ausint. Quædam nos faciunt audire sonos horrendos, uel delectabiles nusq̃ præsentes & eiusmodi. Hæc eadem causa est cur maniaci ac melancholici credunt se ea uidere uel audire extrinsecus, quæ non nisi intrinsecus imaginatio phantasticatur, hinc timẽt non timenda, & in suspiciones mirabiles, ac falsissimas incidunt, & fugiunt nemine persequente, irascuntur & luctãtur nemine pręsente, timent ubi non est timor: cuiusmodi passiones etiam magicæ confectiones inducere possunt, per suffumigationes, per collyria, per unguenta, per potiones, per ueneficia, per lampades & lumina, per specula, per imagines, incantamenta & carmina, per sonos & concentus, ex certorum animalium neruis, certa harmonia constantibus, etiã per uarios ritus, obseruationes, ceremonias, religiones, & superstitiones, sicut hæc suis locis tractabuntur. Neq; solum his artificiis eiusmodi passiones, apparitiones & imaginationes inducuntur, sed etiam res ipsę atq; homines reuera permutantur, & in uarias formas transfigurantur, sicut de Proteo, Periclimeno, Acheloo, & Metra Erisichthonis filia narrãt poëtæ: sic Circe socios mutauit Vlyssis: & quondam in Iouis Lycæi sacris gustatis sacrificiorum extis, homines in lupos uertebãtur, quod dicit Plinius accidisse cuidam Demarcho, putat idem Augustinus. Narrat etiam dum esset in Italia, accepisse quasdam fœminas, dato uiatoribus ueneficio in caseo, eos in iumenta uertisse, rursusq; cũ portassent, quæ uoluissent onera, in homines restituisse, idq; patri cuidam Præstantii nomine tunc accidisse. & ipsæ sacræ literæ testantur magos Pharaonis mutasse uirgas suas in dracones, & aquam in sanguinem, & alia quędã.

Visus purior est q̃ auditus.

Maniacorũ & melãcholicorũ affectiões unde.

De alligationibus, & suspensionibus physicis.

Caput XLVI.

Nima mundi quando per ſuam uirtutem omnia uel naturaliter generata, uel artificialiter facta fœcundat, infundendo ipſis proprietates cœleſtes, ad aliquos mirabiles effectus quos operantur, tunc res ipſæ nō ſolum applicatę per ſuffumigationes, uel collyria, uel unguenta, uel potiones, uel aliquo eiuſmodi modorum, uerum etiam quando conuenienter inuolutæ alligantur, uel è collo ſuſpendũtur, uel alio quouis modo ſupponuntur, uel leuiſſimo contactu approximantur, ſuam nobis imprimunt uirtutem: per has itaq; alligationes, ſuſpẽſiones, inuolutiones, ſuppoſitiones cōtactusq́;, corporis & animæ accidentia mutantur, in ægritudines, in ſanitates, in audaciam, in timorem, in triſtitiam, in lætitiam, & ſimilia: & reddunt geſtantes gratioſos uel terribiles, acceptos uel reprobatos, honoratos & dilectos, uel odioſos & abominabiles. Paſſiones autem eiuſmodi per ſupradicta infundi non ſecus arbitrantur, q̃ in inſitionibus arborum manifeſtum eſt, ubi uirtus uitalis transfunditur à trunco in ſurculum illi inſitum cum alia ligatura, qua cōtactus ſibi inuicẽ non hæreant: ſic in palma fœminina quādo appropinquat ad maſculinam, rami eius declinant ad maſculum & incuruantur: quod uidentes hortulani, ligant funes de maſculo ad fœminam, quæ redit erecta ſuper ſeipſam, tanq̃ iam adepta ſit per cōtinuationem funis maſculi uirtutem. Simili modo uidemus, quòd torpedo marina etiam per longiſſimam uirgam procul tacta ſubito manum ſtupefacit tāgentis. Quod ſi quis etiam leporem marinum attingat, aut manu aut baculo dum in morbo eſt, animi defectum incurrit. Similiter dicunt, quòd ſtella marina uulpino ſanguine & clauo æreo ianuæ affixa, mala medicamenta nocere non poſſe: dicitur etiã, quòd ſi mulier accipiat acum, inficiatq́; fimo, deinde inuoluat luto in quo cadauer humanũ defoſſum fuerit, & ſecum portauerit in panniculo qui fuerit in funere, non poterit uir quiſpiam cum ea coire q̃ diu ſecum habuerit. Iam his exẽplis uidemus quo modo certis quarundam rerum alligationibus uel ſuſpenſionibus, & quodam ſimplici contactu, aut per alicuius fili cōtinuationẽ quaſdã uirtutes inde ſuſcipere poſſumus. Oportet autem noſſe certam alligandi & ſuſpendendi legem & modum huic artificio congruentem, ſcilicet ut fiant ſub certa conſtellatione & conſona, fiantq́; dictæ alligationes & ſuſpẽſiones cum filis metallicis uel ſericeis, uel ex capillis, uel neruis, uel pilis, uel ſetis certorum animalium factis. Inuolutiones uero fiãt in foliis herbarum, uel pelliculis animalium, uel certis pãniculis & ſimilibus, quatenus res inter ſe conſentiant: ut ſi ſolarem alicuius rei uirtutem tibi cōciliaturus fueris, hãc inuolutam lauri folio, uel pelle leonis, filo aureo, uel ſericeo crocei coloris, collo ſuſpẽdas, Sole in figura cœli regnãte: ſic enim ſolaris uirtutis illius rei poteris euadere cōpos. Quod ſi Saturnalis rei alicuiꝰ uirtutẽ optas, hãc ſimili mō, Saturno dominãte, ĩuoluas pelle aſini, uel pãniculo funerali, p̃ſertim ſi ad triſtitiã oparis, & filo nigro ſuſpẽdas: Simili mō de reliqs ęſtimãdũ eſt,

Palmæ fœmininæ ad maſculinam inclinatio.

Torpedo ſtuporem inducit.

Alligatiões & inuolutiones quomō fieri debeant.

De annulis & eorum compositionibus Cap. XLVII.

Nnuli etiã quos semper magnifecit antiquitas, quando opportune fabricantur, simili modo suam in nobis promunt uirtutẽ, quatenus gestantem, eiusq; spiritum afficiunt lætum, uel tristẽ, mansuetum uel terribilem, audacem uel timidum, amabilem uel odiosum: etiam quatenus muniunt nos contra ægritudines, uenena, hostes, cacodæmones, & contra quæuis alia noxia, uel non obligant eisdem. Modus autem construendi annulos eiusmodi, talis est: quando uidelicet stella aliqua ascendit fortunata, & à Luna fœliciter aspecta, uel sibi coniuncta, debemus lapidem herbamq; huic stellæ subditam accipere, atq; annulũ ex metallo huic stellæ conformi fabricare, & in eo lapillum insigere herba uel radice subiecta: deniq; inscriptiones imaginum, nominum, characterũ, præterea suffumigationes nõ prętermittere: sed hæc alibi discutiemus, ubi de imaginibus & characteribus tractandum erit. Sic legimus apud Philostratum Iarcham sapientum Indorum principem, septem annulos hac lege confectos & septem planetarũ uirtutibus, ac nominibus insignitos tradidisse Apollonio, quos ille singulis diebus singulos gestauerit, iuxta dierũ nomina distinguens, quorum beneficio ipse supra annum centesimum ac tricesimũ uixerit: insuper & iuuẽtę nitorem semper retinens. Simili modo Moses Hebræorũ legislator ac princeps, in Aegypto magia imbutus, annulos amoris & obliuionis confecisse legitur apud Iosephũ. Erat etiã narrante Aristotele, apud Cireneos annulus Batti, gratitudinis atq; honoris habens argumentum. Legimus insuper Eudamum quendam philosophum annulos cõtra serpentũ morsus, fascinationes atq; dæmonia cõfecisse. Idẽ de Salomone narrat Iosephus. Quin & apud Platonẽ legimus Gygi Lydorꝫ regi annulum fuisse mirandæ ac inusitatę uirtutis, cuius sigillum cũ ille in palmã conuertisset, à nullo uidebatur, ipse omnia uidens: qua annuli opportunitate fretus, reginæ stuprum intulit, regem dominum occidit, & quoscũq; sibi obstare arbitrabatur interemit, atq; in his eum facinoribus nullus uidere poterat, tandem eo annuli beneficio rex Lydiæ factus est.

Annulorum compositio.

De colorꝫ uirtutibus, & q̃ loca cuiq; stellarũ correspõdent. Ca. XLVIII.

Vnt & locorum mirandæ uirtutes, aut à rebus locatis, aut ab influxibus stellarũ illa comitantes, aut alio quouis modo aduentitiæ: Nam ut refert Plinius de cuculo, quo quis loco primũ audiat alitẽ illã, si dexter pes circũscribatꝰ, ac uestigiũ id effodiatur, nõ gigni pulices ubicunq; spargatur. Sic ferunt puluerẽ è uestigio anguium collectum, si cũ eo respergantur apes, in alueare reuerti: similiter puluerem in quo se mula uolutauerit inspersum corpori, mitigare ardores amoris: puluerẽ aũt in quo se accipiter uolutauerit, si alligetꝰ linteolo rutilo, ferũt ipsum quartanis remedio esse: sic & è nido hirũdinũ lapillus collectus, recreare cõfestim dicitꝰ comitiales: & adalligatus, perpetuo tueri, potissime

si sanguini uel cordi hirundinum fuerit inuolutus: & fertur, si quis incisa uena & ieiunus transierit super locum ubi recenter ceciderit corruens morbo comitiali, in eum trãsire morbum. & narrat Plinius, quòd clauum ferreum desigere in quo loco primum caput defixerit corruẽs morbo comitiali, absolutorium eius mali fore. Sic herbam in capite statuæ natam collectamq; alicuius, in uestis panno adalligatam lino ruffo, capitis dolorem cõfestim sedare tradunt: & herbam quamcunq; è riuis, aut fluminibus collectam ante solis ortum, ut nemo colligentem uideat, tertianam leuo brachio, ita, ut æger quid sit illud ignoret. Ex locis uero quæ stellis appropriata sunt, Saturno correspondent loca quęuis fœtida, tenebrosa, subterranea, religiosa & funesta, ut cœmiteria, busta, & hominibus deserta habitacula, & uetustate caduca, loca obscura, & horrenda, & solitaria antra, cauernæ, putei. Præterea piscinæ, stagna, paludes, & eiusmodi. Ioui adscribuntur loco quæuis priuilegiata, purpuratorum consistoria, tribunalia, cathedræ, gymnasia, scholæ, & omnia loca nitida, munda, uariis suauibus odoramentis respersa. Mars tenet loca ignea & sanguinolenta, fornaces, pistrinas, macella, cruces, patibula, & loca in quibus bellorum strages, cedésque factæ sunt, & carnificinas, & eiusmodi. Ad Solem pertinent lucida, aẽr serenus, palatia regum, & principũ aulæ, pulpita, theatra, throni, & omnia regia, & magnifica quæq;. Venus autem incolit fontes amœnos, uiridantia prata, floridos, hortulos, ornata cubilia, & lupanaria, (& ut Orpheo placet) cerulea, littora & balnea, chorearum palæstras, & muliebria cuncta. Mercurius obtinet officinas, scholas, tabernas, mercatorum foros & cõsimilia. Luna habitat deserta, syluas, rupes, & immania saxa, montes, nemora, fontes, aquas, flumina, maria, litora, naues: dicitur quoque uarios lucos inerrans, possidetq; uias publicas, & reconditoria frugum, & similia. Hac ratione ad amorem operaturi, solent suæ artis instrumẽta, siue annulos, siue imagines, siue specula, seu alia per aliquod certum tempus sepelire, aut abscondere in lupanari, quod ex loco illo Venerea quadam facultate adficiãtur: quod nõ secus fieri putant, q̃ res quæ stãt in loco fœtido, efficiuntur fœtidæ: & quæ in loco aromatico, fiunt aromaticæ & redolentes. Ipsi etiam mundi situs huc pertinent. Hinc collecturos herbam Saturnalem, uel Martialem, uel Iouiam, iubent ad oriẽtem spectare, uel ad meridiem. Primum, quia gaudent esse orientales à Sole: alterum, quia principalia eorum domicilia, scilicet, Aquarius, Scorpius, Sagittarius, signa sunt meridionalia: Similiter Capricornus & pisces. Collecturos uero rem Veneream, Mercurialem uel Lunarẽ, spectare iubent uersus occidentem, quia gaudent esse occidentales: uel contra septentrionem, quia domicilia eorũ principalia, quæ sunt, Taurus, Gemini, Cãcer, Virgo, signa sunt septentrionalia: sic in opere solari spectãdum est contra orientem, uel meridiem, quin potius semper ad ipsum solare corpus atq; lumen.

Loca planetis respondentia.

Mundi plagæ planetis subiectæ.

De lumine & coloribus, de lychnis & lampadibus,

& q colores,qbus stellis,domibus & elementis distribuant. Ca. XLIX.

LVmen etiam qualitas multum formalis,& simplex actus intelligentiæ,& imago: primo à diuina mente in omnia diffusa,sed in ipso deo patre,qui est pater luminũ,est prima uera lux: deinde in filio illius illustrans splendor & exuberans: in spiritusancto ardens fulgor,superans omnem intelligentiam etiam,ut inquit Dionysius,seraphinorum. In angelis itaq; diffusa fit splendens intelligentia,profusumq; gaudium supra omnis rationis terminos,diuersis tamen gradibus secundum suscipientis intelligentiæ naturã suscepta: descẽdit deinceps in cœlestia,ubi fit copia uitæ & efficax propagatio,etiã uisibilis splendor: In igne uero naturalis quidã uigor à cœlestibus insitus: In hominibus deniq; fit lucidus rationis discursus,& rerum diuinarum cognitio,totaq; rationalis: sed & hæc multiplex,aut dispositione corporis,ut uolunt Peripatetici,aut quod uerius est,pro libito causæ largientis,qui diuidit singulis prout uult: transit inde ad phantasiam,supra sensum tamen: sed solum imaginabilis tãdem ad sensum maxime uero oculorum. In eo fit uisibilis claritas,porrigiturq; alternis perspicuis corporibus,in quibus fit color & pulchritudo renitens: in opacis autem uirtus quædam benefica & generans, penetratq; usq; ad centrum,ubi radiis eius in angustum collectis, fit caliginosus calor, cruciãs & exæstuãs,adeo omnia lucis uigorem,pro eorũ capacitate persentiunt, quæ cuncta ad se uiuifico calore connectens,tum cũcta permeans entia, earum qualitates uirtutesq; conducit per omnia. Iccirco uetant magi umbra cuiusq; infirmi aspergi,uel infirmi alicuius urinam cõtra solem lunamue nudari: quia radii luminis penetrantes,subito morbosum corpus noxias qualitates secum ferentes,traiiciunt in aduersum,atq; illud eiusmodi qualitate male afficiunt: Hæc ratio est,cur fascinantes obseruant,ut umbra sua fascinatum contegant: sic hyæna umbræ suæ cõtactu facit obmutescere canes. Fiunt etiam artificialiter lumina quædam per lampades, lychnos, cãdelas, & eiusmodi ex certis qbusdam rebus & liquorib⁹,ad stellarũ normã opportune electis,& ad eorũdem cõgruitatẽ inter se compositis,quæ quãdo accẽduntur,atq; solæ lucent,solent nonnullos mirabiles & cœlestes producere effectus,quos sæpe homines admirantur,quemadmodũ ex Anaxilao narrat Plinius,equarum uirus à coitu in lychnis accensum,equinorũ capitum uisum, monstrifice repræsentare: simile fieri etiam ex asinis. & musciliones cum cera distemperatæ & accensæ,faciunt uidere muscas: & corium serpentis accensum in lampade,facit apparere serpentes. Et dicunt quando uuæ sunt in flore,si quis circumligarit illis phialam plenam oleo,& dimiserit ita donec fuerint maturæ,illuminato illo postea in lãpade,facit uidere uuas. Idem ualere etiam in cæteris fructibus. Quod si centaurea permisceatur cũ melle & sanguine upupæ,& ponatur in lucerna,circũstãtes apparebũt solito maiores: et si per noctẽ illuminetur in sereno,uidet̃,quòd stellę discurrãt

adinuicem. Piscis sepiæ atramento etiam ea uis est, ut in lucernam addito, Aethiopes uidere faciat. Fertur quoq; quòd candela ex quibusdam Saturnalibus rebus confecta, si accensa extinguatur in ore hominis recenter mortui, postea quoties sola luceat, inferre circunstātibus tristitiam maximam, atq; timorem. Huiusmodi plures consimiles lychnos, & lampades, narrat Hermes & Plato, & Chyrannides, & ex posterioribus Albertus, in quodā tractatu de hoc singulari. Colores etiam lumina quædam sunt, qui rebus immixti, solent eas stellis ac cœlestibus corporibus, quibus ipsi congruunt, exponere. Et nos in posterioribus dicemus, quorum colorum sint planetarū lumina: secundum quos etiam fixarum stellarum naturę deprehendantur: quæ etiam ad lampadum & lucernarum flammas huc adhibere licebit. Sed hoc loco quomodo rerum inferiorum mixtorumq; colores, uariis planetis distribuantur referemus. Sunt enim colores omnes nigri, lucidi, terrei, plūbei, fusci, Saturnum referentes. Colores uero sapphirei, aërei, perpetuo uirides, clari, purpurei, obscuriores, aureiq; argēteo mixti, pertinent ad Iouem. Colores autem rubei, ardentes, ignei, flammei, uiolacei, purpurei, sanguinei & ferrei, referunt Martem. Colores autem aurei, crocei & purpurei, lucidiores, referunt Solem. Colores uero omnes albi, pulchri, uarii, uirides, rubicundi, aliquantulum crocei siue purpurei, referunt Venerem, Mercurium, atq; lunam. Quin etiam ex domibus cœli, prima & septima, habēt colorem album: secunda & duodecima, uiridem: tertia & undecima, croceum: quarta & decima, rubeum: quinta & nona, mellitum: sexta & octaua, nigrū. Habent etiam elementa suos colores, per quos physici de complexione & proprietate naturæ iudicant: terrenus enim color, ex frigido siccoq; conductus, fuscus & niger est, & atram bilem, Saturniamq; naturam pollicetur: cœruleus ad albedinem tendens, denotat pituitam: nam frigus albefacit, humidum, siccumq; denigrat: subrubeus color sanguinem indicat: sed igneus, siue flāmeus excandescens choleram: quæ cum propter subtilitatem suam, omnibus facile est cōmixtibilis, uarios deinceps causat colores: nam si sanguini misceatur, illo dominante rubore uiget: si dominetur cholera, subruffum efficit: si æqualis mixtio est, ruffum facit: sed si cum sanguine est cholera adusta, canabinum reddit: rubeum cum sanguine dominante, aut subrubicundum, præualente cholera: quod si cum humore melācholico misceatur, nigredine tingit, sed cum melancholia & phlegmate, æqua portione, facit canabinum: si superabūdat phlegma, luteum: si melācholia uincit, glaucum: si autem cum solo phlegmate misceatur, æqua portione, facit citrinum: si per excessum alterius, pallidum aut suppallidum. Sunt autē colores omnes magis potentes, quando sunt sericei uel metallei, uel in substantiis perspicuis, uel lapidibus pretiosis, & in his, quæ cœlestem similitudinem propinquius imitantur, maxime autem in uiuentibus.

Planetarum colores.

Domorum cœli colores.

Humorum colores.

De fascinatione, atq; eius artificio. Cap. L.

Ascinatio est ligatio, quæ ex spiritu fascinātis per oculos fascinati ad cor ipsius ingressa peruenit. Fascinationis autē instrumētum spiritus est, scilicet uapor quidam purus, lucidus, subtilis, à cordis calore ex puriori sanguine generatus: hic similes sibi radios per oculos semper emittit: radii isti emissi uaporē spiritalē secū ferunt: uapor ille sanguinem, sicut apparet in lippis ac rubētibus oculis, cuius radius usq; ad obuios spectantis oculos emissus, uaporem unà secū corrupti sanguinis trahit, cuius contagione cogit spectantis oculos morbo simili laborare. Sic patefactus, & in aliquē intentus oculus cum forti imaginatione pro suorum radiorū aculeis, qui spiritus uehicula sunt, ipsos in aduersos oculos iaculatur: qui quidē lentus spiritus fascinati diuerberans oculos, cū à percutientis corde incitatur, percussi præcordia, tanq̄ regionē propriā sortitus, cor uulnerat, & spiritum inficit peregrinus hic spiritus. Vnde Apuleius: Isti, inquit, oculi tui per meos oculos ad intima delapsi p̄cordia, acerrimū meis medullis cōmouēt incendiū. Scias itaq; hoīes tū maxime fascinari, quando frequētissimo intuitu aciē uisus ad aciē dirigētes, oculi oculis reciproce inhiant, radii radiis copulantur, & lumina luminibus iunguntur, tūc spiritus spiritui iūgitur, & scintillas defigit, sic fortissimæ ligationes, sic amores acerrimi solis oculorum radiis accenduntur etiam uel repētino quodam intuitu, ueluti iaculo seu ictu totū corpus penetrante: unde tūc spiritus & sanguis amatorius sic uulnerati, non aliter in amātem & fascinantē feruntur, q̄ sanguis & spiritus uindictæ alicuius cæsi prolabuntur in cædentem: unde Lucretius de his amatoriis fascinationibus cecinit:

Idq; petit corpus mens unde est saucia amore,
Nanq; omnes plerunq; cadunt in uulnus, & illam
Emicat in partem, sanguis quaq; icimur ictu,
Et si cominus est, hostem rubor occupat humor.

Tanta est fascinationis potentia, præsertim quando affectui uapores oculorum subseruiunt. Iccirco utuntur fascinantes collyriis, unctionibus, alligationibus & huiusmodi, ad spiritum tali uel tali modo afficiendum & corroborandum. Vt ad inducendum amorem collyriis utuntur Venereis, ex hippomane, sanguine columbarum uel passerum, & ex similibus. Ad inducendum timorem, collyriis utuntur Martialibus, ut ex oculis luporum, hyænæ, & similibus. Ad calamitatem uel ęgritudinem, utuntur Saturnalibus. Similis de singulis ratio est habenda.

Fascinatio quid.

Fascinatiōis instrumētū, spiritus.

Radij, uehicula spūs.

Fascinatio quo fiat.

De certis obseruationibus, admirandas uirtutes producentibus. Cap. LI.

Ctus quoque certos & obseruationes, certam naturalium uim possidere tradunt, ut credāt morbos quosdam sic uel sic auferri posse aliquando, uel inferri: sic ferunt quartanas abigi, si resegmina unguiū ægri ligētur ad collū anguillæ uiuæ in linteolo,

Resegminū unguiū effectus.

ipsa sic in aquā remissa. Et narrat Plinius, quòd ex ægro resegmina unguiū è pedibus manibusq; cera permixta, ita ut dicatur, quartanæ, tertianæ, uel quotidianæ febri remedium fieri, atq; sic ante solis ortum alienæ ianuæ affigantur, remedium fore in his morbis. Simili modo omnia resegmina ungui um, si ad cauernas formicarum adiiciantur, eam quæ primo cœperit trahere, correptam iubent collo subnecti, atq; ita discuti morbum: è ligno fulgure icto, reiecto post terga manibus, aliquid demorbari ferunt: & in quartanis fragmentum claui è cruce inuolutum lana, subnectunt collo, aut spartum è cruce, liberatoq; condunt cauerna, quam sol non attingat. Item immatura morte raptorum manu, strumas parotidas gutture tacto, sanari affirmāt. Item dicunt difficiles partus statim solui, cū quis lectum in quo sit grauida transmiserit, lapide uel missili, ex his quæ tria animalia singulis ictibus interfecerūt, scilicet, hominem, aprum, ursam. Idem quoq; efficere hastam militarem, euulsam à corpore hominis, si terram non attigerit, sagittas etiā corpore eductas, si terram non attigerint, subiectas cubantibus, ferunt amatorium esse. dicunt etiam comitiales morbos sanari cibo è carne feræ occisæ eodem ferro quo homo interfectus sit: negātur oculorum uitia fieri, nec lippiri eos, qui cum pedes lauent aqua, inde ter oculos tangant: inguinibus medentur aliqui licium telæ detractum, nouenis septenis'ue nodis adalligātes, ad singulos nodos uiduam aliquam nominantes. Item pecudis lien super dolentes lienen extenditur, dicente eo qui medetur lieni se remedium facere: post hæc iubent ipsum in pariete dormitorii, tecto'ue includi & obsignari annulo, ter noniesq; carmen dici: liberat eodem uitio lacertæ uiridis urina, in olla ante cubiculum dormitorii eius cui medetur suspēsa, ita quòd æger egrediens reuertensq; attingat manu. Item in urina uituli lacerta necata, Venerem eius qui fecerit cohiberi dicūt: qui uero in urinam canis suā ingesserit, dicitur ad Venerem pigrior fieri, ac lumborū torporē sentire: ferunt contra omnia mala medicamenta auxiliari suam cuiq; urinam matutinis horis instillatam in pedem. Est rana parua arborem scandens, in eius os si quis expuat, ipsamq; dimittat, tussim liberare dicitur. Mirum quoq; est, sed experimēto facile quod narrat idem Plinius, si quē pœniteat ictus eminus cominus'ue illati, & statim expuat, mediam in manum qua percussit, leuatus ilico percussus à pœna, hoc delūbata quadrupede approbari, statim à tali remedio correcto animalis ingressu: quidam etiā aggrauāt ictus ante conatum. simili modo saliua manu ingesta, expuere similiter in calceamentum dextri pedis antequam induatur, bonum est, cum quis transit locum, in quo aliquod periculū aderit. Despuimus quoq; comitiales morbos, contagia, repercutiendo: ueniam etiam à diis spei alicuius audacioris petunt alii qui in sinum despuēdo. Simili modo terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Tradunt lupos in agrum non accedere, si capti unius pedibus infractis, cultroque adacto paulatim

Sputi uel saliuæ efficacia.

Lupi quō à finib° arcēdi.

sanguis circa fines agri spargatur,atq; ipse fodiatur in eo loco,à quo cœperit primo trahi. Methanenses Trezeniorum oppidani contra Noti iniuriam ad præseruandas uites præsentaneũ remediũ certissimo semper experimẽto cõpertũ habuerunt,si flante adhuc uento,gallũ gallinaceũ albũ duo uiri diuersum trahentes discerperent mediũ,et uterq; suã partẽ retinens uineta perlustrarẽt,quousq; circuitu peracto ad eum ex quo mouerãt loco,ambo sibi obuii redissent,tũcq; eo loci gallinacei frusta defodissent. Tradunt etiã si quis uiperam in uaporẽ baculo sustineat,eum futura præcinere,baculum quoq; quo angui rana excussa sit parturientibus auxiliari. hæc Plinius ipse recitat. Iubent etiam in colligendis radicibus & herbis tribus circulis ante gladio circunscribere,postea effodere, cauere præterea contrarium uentũ. Item dicitur,quòd si quis mensurauerit hominem mortuum cum fune,primo à cubito ad maiorem digitum,deinde ab humero ad eundem digitum, & postea à capite usq; ad pedes,faciendo ter omnes istas mensurationes, si alius quispiam postea cum eodem fune simili modo mensuretur, ferunt illum improsperari,& infortunari,ac cadere in calamitatem & tristitiam. Et narrat Albertus ex Chyrannide,quòd si qua mulier te ligauit maleficiis in amorem suum,accipe camisiam suam & per caputium, & per manicã eius dextram minge foras & dissoluetur maleficium. Et narrat Plinius,quòd adsidere grauidis, uel cum remedium alicui adhibetur, digitis pectinatim inter sese complexis,ueneficium esse,idq; compertum Alcumena Herculem pariente: peius autem fore, si circa unum ambo'ue genua id fiat: Similiter poplites alternis genibus imponere ueneficiũ est: ideoq; hęc in consiliis ducum potestatumq; fieri uetitum,uelut omnes actus impedientia: & dicitur si quis ante ostium stans nomine uocet cum muliere iacentem atq; ille respondeat, si tũc aut cultrum,aut acum infigat ostio,frangatq; acie demissa, non poterit iacens coire cum illa,quam diu hæc ibi fuerint.

De uultu ac gestu,corporisq; habitudine & figura,& quæ ex his quibus stellis respõdeãt,unde physiognomonia,& metoposcopia,& chiromãtia,diuinationũ artificia,sua fundamenta habeãt Ca. LII.

VVltus uero ac gestus,corporisq; motus & situs, & figuræ nobis insuper adhibitæ, ad cœlestia munera capienda conducunt, nosq; superis exponunt, certos in nobis effectus producunt, non secus atq; in elleboro, quam quidẽ herbam colligens, siue folium sursum trahat,siue deorsum,hoc ipso motu causat,ut humores sursum trahat,uel deorsum. Quantum etiam uultus atque gestus,uisum, imaginationem spiritumq; animalem afficiunt,nemo ignorat: sic coeuntes ad prolem,plerunq; uultus quos ipsi tunc uel agunt,uel imaginantur, solent nasciturisfiliis imprimere: sic clemens ac lætus in urbe principis uultus lætificat populum: ferox uel tristis,repẽte perterret: sic facile misericordiam mouet gestus ac figura lugẽtis: sic facile amorem excitat amabilis personæ

Vultus atq; gestus q̃tũ imaginationẽ afficiãt.

figura. Scire autem debes huiusmodi gestus ac figuras tanquam corporis harmonias ipsum non secus exponere cœlestibus, quàm odores & medicinæ spiritum, atq; passiones interiores animam. Nã quemadmodũ medicinæ & passiones animi certis cœli dispositionibus coalescũt: sic etiam gestus ac motus corporis certis cœlestium influxibus efficaciã nanciscũtur. Sunt autem gestus Saturnum referentes, qui sunt tristes ac mœsti, ut sunt planctus, capitis ictus: item religiosi, ut genuflexio aspectu deorsum fixo, ueluti deprecantis: pectoris ictus uultusq; consimiles, & austeri ac Saturnini hominis, qualem describit Satyricus:

Qui gestus, quosnã referãt planetas.

Obstipo capite, & figentem lumina terra,
Murmura cum secum, & rabiosa silentia rodit,
Atq; exporrecto trutinatur uerba labello.

Iouem uero referunt, uultus hilares & honesti, gestus honorifici, manuum coniunctio, quasi plaudentis, siue laudantis: item genuflexio capite sursum eleuato tanquam adorantis. Martem referunt, gestus acres, feroces, crudeles, iracundi, truces, uultusq; consimiles. Solares sunt animosi, honorifici, uultusq; consimiles: item deambulationes & genuflexio, unico genu tanquam honorantis regem. Venerei sunt, ut choreæ, amplexus, risus, uultus amabiles ac læti. Mercuriales sunt inconstabiles, strennui, lubricosi & huiusmodi, uultusq; cõsimiles. Lunares sunt mobiles, uenefici, pueriles & eiusmodi. Et quemadmodum de gestibus loquuti sumus, sic etiam hominum figuræ discretæ sunt: Saturnus enim hominem indicat, colore inter nigrum & croceum, macrum, recuruum, cute aspera, eminentibus uenis, corpore pilosum, paruis oculis, iunctis superciliis, rara barba, grossis labris, aspectu in terram demerso, ponderoso incessu, confricantem pedes ambulando, callidum, ingeniosum, seductorem, interfectorem. Iupiter uero hominẽ significat colore album, rubore suffusum, pulchri corporis, bonæ staturæ, caluũ, habentẽ oculos maiusculos, nõ prorsus nigros, pupillã latã, nares breues, non æquales, dentes anteriores maiusculos, barbam crispam, boni animi & bonorũ morũ. Mars hominẽ facit rubeũ, capillitio ruffo, facie rotũda, oculis croceis, horribilis & acuti prospectus, audacẽ, festiuũ, superbũ, callidum. Sol hominem significat colore fuscum, inter croceum & nigrum, cum rubore superfusum, staturæ breuioris, pulchri tamẽ corporis, corpore caluũ, & crispum, oculis croceis, sapientem, fidelem, laudis cupidũ. Venus hominẽ significat album, tendentem ad nigredinem, plus tamen albũ, & rubore adornatum, pulchro corpore, pulchra facie & rotunda, pulchro capillitio, pulchris oculis, quorum nigredo est intensior, bonorum morum, boni amoris, beneuolum, patientem & iocundum. Mercurius significat ex figuris hominem non multum album, neque nigrum, facie oblonga, fronte eleuata, pulchris oculis, nõ ex toto nigris, naso recto & longiusculo, rara barba, & lõgos habentẽ digitos, ingeniosum, subtilẽ inquisitorem, uersipellem & uariis

Figuræ quibus planetis respõdeant.

fortunis subiectum. Luna uero significat hominē colore album, mixto rubore, pulchra statura, facie rotūda, & sępe signata, oculis non ex toto nigris, iunctisq; superciliis, beneuolum, facilem & sociabilem. Habent etiā Signa, & facies signorum suas figuras, quas qui scire uelit in Astrologorum libris eas requirat. Ex istis deniq; figuris & gestibus, physiognomonia, & metoposcopia, diuinationū artes dependent: ipsaq; etiam chiromantia, prædicentes futuros euentus, non ut causæ, sed ut signa per effectus cōsimiles, ab eadem causa causatos: & licet hæ diuinationum species per inferiora & debiliora signa uaticinari uideantur, non tamen aspernanda nec damnanda sunt eorum iudicia, quādo nō ex superstitione, sed ex partiū omniū corporis harmonica correspōdētia prognosticātur. Quicūq; aūt nūc natura, studio, actione, motu, gestu, uultu, animi affectibus tēporisq; opportunitate cœlestia melius imitat̃, is tanq̃ supis illis similior, ampliores inde pōt recipere dotes.

De diuinatione auspiciorum, & auguriorum. Cap. LIII.

SVnt quædam alia diuinationū genera à naturalibus causis dependentia, quæ sua arte & experientia cōstant in uariis rebus: quibus medici, agricolæ, pastores, nautæ, unusquisq; ex probabilibus signis prognosticātur: quorum multa tradidit Aristoteles libro de temporibus. Inter quæ diuinationum genera, auspicia & auguria, principatum tenent: quæ tanto olim apud Romanos in pretio fuerunt, ut nihil eorū quæ ad publica uel priuata negocia pertinerent, inauspicate perfecerint: populum uero Hetruscum hoc artificio maxime pręstitisse, Cicero in libro Diuinationum, copiose declarat. Sunt uero auspiciorum plures species: nam quædam dicuntur pedestria, quæ uidelicet ex quadrupedibus capiuntur: quædam auguria, quæ ex auibus: quædā cœlestia, quæ ex tonitruis & fulmine: quędam caduca, ut cū in templo uel alibi, quid decidisset: quædam sacra, quæ ex sacrificiis capiebantur. Horum quædam dicebantur piacula & tristia auspicia, ut cum hostia profugisset ab ara, uel percussa mugitum dedisset, uel in aliam partem corporis, quàm oportet cōcidisset. His superadditur Exauguratio, quando uidelicet è manu augurantis uirga decidisset qua contemplari & auspicium capere mos fuit. Michael Scotus duodecim recitat auguriorum genera, sex uidelicet à dextris, quorum nomina dicit, fernoua, feruetus, confert, emponēthem, sonnasarnoua, sonnasaruetus: & alia sex à sinistris, quorum nomina sunt, confernoua, conferuetus, uiarā, herrenam, scassarnoua, scassaruetus: deinde exponens ea nomina inquit: Fernoua est augurium, quādo tu exiueris domum tuam causa faciendi aliquid, & eundo uides hoīem, uel auē, eundo uel uolando, ita quòd se ponat ante te in sinistra parte tui: istud est tibi signum bonæ significationis super negotiū. Feruetus est auguriū, quando tu exiueris domū causa faciendi aliquid, & eūdo prius inuenis uel uides auem, uel hoīem pausantē ante te in sinistra parte tui: istud est tibi malum signum super negotio. Viaram est

Romani nil inauspicatū fecerunt.

Auspiciorū species.

Auguriorū genera duodecim.

augurium, quando homo, uel auis, suo itinere uel uolatu ante te transit, ueniens à dextra parte tui, & tēdens in sinistram, euanescit: istud est tibi bonū signum super negotio. Confernoua est augurium quando prius inuenis hominem uel auem, euntem uel uolantem, & pauset ante te à dextris, te uidente: istud est tibi bonum signum super negotio. Conferuetus est augurium quando prius inuenis uel uides hominem uel auē, reclinantem à dextris tuis uidente te: est tibi signū malum super negotio. Scimasarnoua augeriū est, quādo homo uel auis post terga consequit̃ te, & trāsit te, sed anteq̃ perueniat ad te, uel tu ad eam, alicubi pauset te uidente à dextris tuis: est tibi signum bonum. Scimasaruetus est augurium quando uides post te hominē uel auem à dextro latere pausantem: est tibi signum malum. Scassarnoua est, si uideris post te hominem uel auem, sed antequam perueniat ad te uel tu ad eam, pauset in loco te uidente: signum est bonum. Scassaruetus est, si uideris hominem uel auem prætereuntem, & in loco pausantem à sinistro latere: signum est tibi malum. Emponenthem, quando homo uel auis ueniens à sinistris, & transiens ad dextrā, euanescit à conspectu tuo absq; quod uideas repausantem: signum est tibi bonum. Hartenam auguriū est, si homo uel auis à dextris ueniens, post terga tua trāsiens in sinistram, uiderisq; eam alicubi pausantem: hoc signum est malum. hæc Scotus hactenus. Augurabant̃ etiam ueteres ex sternutamentis, quorum meminit etiam Homerus in Odyssea libro decimoseptimo, quia putabant illa procedere ex loco sacro uidelicet capite, in quo uiget & operatur intellectus: unde & sermo q-cunq; mane surgenti inopinato in buccam mentem'ue uenerit, præsagium & augurium aliquod habere traditur.

De diuersis quibusdam animantibus, & aliis rebus, quā in auguriis significationem habeant. Cap. LIIII.

PRima queq; auspicia in opis cuiusq; initio accipienda sunt: ut si uestē tuā in initio opis à soricibus corrosam senseris, desine ab incœptis: si egrediēs offenderis in limine, aut in uia impegeris pedē, cōtine iter: si q̃d mali ominis in principio negotioꝝ tuoꝝ tibi occurrerit, differ inchoata: ne, uel tota intentio frustet̃, aut inutiliter cōpleat̃: sed expecta donec omine meliore faustā agēdis arripias horā. Videm⁹ aīalia ꝑmulta ex ui quadā ipsis à natura insita, pręstigiosa atq; fatidica: nōne gallus cātu horas solertissime indicat: & alis aptis leonē fugat? aues cōplures cātu & garritu, muscæ acri pūctura pluuiā ꝓnūciant: & delphines crebris supra aquas saltibus tēpestates ꝑcurrūt. Lōgū esset retexere oīa præsagia q̃ ex auibus, & animalibus didicere Phrygii, Cilices, Arabes, Vmbri, Tusci, & alii populi, q auguria sequuti sunt: q̃ pillos multis expimētis & exēplis cōprobata sūt. In oībus nāq; sunt abscōdita futuroꝝ oracula: maxima aūt q̃q; tibi aues ominales, ꝓnūtiabūt. Hę sunt quas ex hoīb⁹ in aues cōuersas eē referūt poētę. Itaq; quid cornix loquat̃ diligēter ausculta, sitūq; ei⁹ sedētis, aut uolātis à dextris

Ominales aues quæ sint.

an à ſiniſtris,loquax an clamoſa an ſilens, præcedat an ſequatur, tranſeuntis'ue expectet aduentum,an fugiat,quo'ue diſcedat,omnia diligẽter attende. Dicit Orus Apollo in hieroglyphicis: Geminæ cornices nuptias ſignificant,quoniã hoc animal duo oua parit,ex quibus marem & fœminam generari oportet: ſi autẽ,quod rariſſime euenit,duo mares generẽtur, aut duæ fœminæ,iugatæ mares cum fœminis alteri cornici non admiſcẽtur: itidem neq; fœminæ alteri mari,ſed diſſociatæ,ſolæ degunt: Ideo unicæ cornici occurrentes,augurantur futurum,ut uiduali uita ſibi uiuẽdum ſit. Idẽ etiam portendit columba nigra: hæc enim poſt maris interitum, ſemper ſola degit. Coruos autem non minore diligentia obſeruabis,hos nanq; rebus maioribus præferri,& cornici pręiudicare dicũt: & ſenſit Epictetus Stoicus philoſophus & grauis autor,ſi cui coruus aduerſum crocitaret, uel corpori uel fortunæ,uel honori,uel uxori,aut natis aduerſa portẽdere. Deinde cygnos, qui aquarum ſecreta prænoſcunt conſiderabis, eorum nanq; hilaritas non modo nautis,ſed quibuſq; præterea peregrinãtibus felices præſagiunt euentus,niſi fortioris ſuperentur ſuperuentu, ut puta aquilæ, quæ potentiſſima imperii ſui maieſtate,omnium auium fidem, ſi contra loquatur, euacuat: cunctis ſiquidem auibus altius uolat,profundiusq; perſpicit,& ab ipſius Iouis arcano nunq̃ excluditur: altitudinem & uictoriam,ſed per ſanguinẽ portendit: quia non aquam,ſed ſanguinem bibit. Locrenſibus aduerſus Crotonienſes dimicantibus, aquila ſuperuolans contulit uictoriam: Hieroni ad prima belli egredienti,aquila ex improuiſo reſidens in clypeo,regem illum futurum prænuntiauit. Naſcente Alexandro Macedone duæ aquilæ tota die ſupra domũ ſedentes,omen duplicis imperii Aſiæ & Europæ ei portenderunt. Eadem Lucio Tarquinio Priſco Demarathi Corinthii filio ob ſeditionem domo profugo,& in Hetruriam profecto Romamq; petenti,pileũ auferens ac alte uolans rurſum capiti reponẽs, Romanorũ regnũ illi portendit. Iam uero & uultures ſignificant difficultatem,duritiem,& rapacitatem,quod in origine urbis cõdendæ experiẽtia uerificatũ eſt: futuræ quoq; ſtragis loca oſtendunt ſeptem diebus præuenientes: & quoniam in eam partem reſpiciunt,in qua altera pars inferior futura eſt,tanquã inhiãs occidendorum maiori numero, ideo ſolebant antiqui reges ſpeculatores mittere, qui renuntiarent,quam in partem uerſi reſpicerent uultures. Phœnix autẽ ſingularis fœlicitatis ſucceſſus pollicetur,qua uiſa noua Roma, melioribus auſpiciis condita eſt. Pellicanus,quia filiorum cauſa periclitatur, ſignificat hominem amicitiæ ſuæ pietate ſubiturum diſcrimen. Picta auis Pictauorũ urbi nomen dedit,ac gẽtis lenitatem colore & uoce præfigurauit. Ardea rerum arduarum auſpicium eſt. Ciconia,concordiæ auis, concordiam facit. Grues à gruere antiquo uerbo,quaſi congruere dicti,ſemper adferũt quod expedit,atq; inimicorum inſidias cauere faciunt. Cucupha gratitudinẽ indicat,ſola enim hæc parentibus ſenio confectis gratiam refert: contra Hip-

Auguria à maioribus auibus ſumenda.

popotamus paricida, ingratitudinem meritorũ & iniuſtitiã nunciat. Origis auis inuidioſiſſima, inuidiã ſignificat. Iamq́; etiã ex minoribus auibus, Pica loquax, hoſpites nuntiat: albanellus præteruolans, ſi à ſiniſtris ad dextrã feratur hoſpitii hilaritatẽ: ſi contrario, contrarium indicat. Stryx auis ſemper infauſta eſt, & etiam noctua: quæ quia noctu ex improuiſo aggreditur pullos, quẽadmodum mors de improuiſo ſuperuenit, ideo mortem prænuntiare dicitur, nonnunq̃ tamen quia noctis tenebris non cæcatur, hoĩs diligẽtiã & uigilantiã ſignificat, quod reſidens in Hieronis haſta cõprobauit. Bubonẽ uero Dido dũ miſcerẽ Aeneæ infauſtum ſenſit, inde cecinit Poëta:

A minorib. quæ ſumantur auguria.

Solaq́; culminibus ferali carmine bubo
Sæpe queri & longas in fletum ducere uoces. & alibi:
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

Idem in capitolio cecinit, quum res Romana apud Numãtiã inferior fuit, atq; quum Fregellæ ob factã in Romanos coniurationẽ ſunt dirutę. Inquit Almadel, bubones & nycticoraces cum ad inſolitas regiones manſionesq́; diuertũt, iudicio eſſe earundẽ regionũ & ædiũ hoĩes morituros, propterea quod aues illæ delectantur cadaueribus, eaq́; præſentiunt: morituri aũt homines, iã poteſtate cadauera ſunt. Sed & de accipitre litis p̃nũtio canit Naſo

Odimus accipitrem, quia uiuit ſemper in armis.

Lælius Pompei legatus in Hiſpania inter pabulatores occiditur, id fatum accipiter ſupra caput uolitans, ſibi prænũtiaſſe dicitur. Et inquit Almadel, quòd eiuſdem ſpeciei aues inter ſe pugnãtes, regni mutationem ſignificãt: ſi uero ſpecie diuerſæ contra ſe inuicem bellum gerant, & quæ amplius non uiſæ conueniant, nouam regionis illius fortunam portendunt. Minutulæ etiam aues, aduentu uel receſſu ſuo familiam augeri uel minui portẽdunt: earum uero uolatus quanto ſerenior, tanto laudabilior. Vnde Melampus augur, ex auicularum uolatu Græcorum ſtragem coniecit, quando ait: Vides ut nulla ſerenos ales agit curſus. Hirundines quoniam moribundæ pullis latebras parant, patrimonium amplum uel à mortuis legatum portendunt. Veſpertilio fugienti occurrens, euaſionem ſignificat: nã ipſa licet pennas non habeat, tamen euolat. Paſſer autem fugienti malum omen eſt, ipſe enim accipitrem fugiens ad noctuam percurrit, apud quam æque periclitatur: tamen in amoribus boni auſpicii eſt, ſiquidem libidine cõcitus, ſepties in hora coit. Apes regibus bona omina ſunt, nam populũ obſequentẽ monſtrant: muſcæ uero importunitatem & impudentiã ſignificant, quia ſæpius abactæ, continuo nihilominus redeunt. Aues etiam domeſticæ, auguriorũ non ſunt expertes, nam galli cantu ſuo ſpem & iter inchoantis pro mouẽt. Quin & Tiberio naſcituro prægnans Liuia mater ouum gallinę ſubductũ, euſq; ſinu ſuo fouit, donec gallus inſigniter criſtatus excluſus eſt, unde augures interpretati ſunt, naſciturum puerum fore regnaturum. Et ſcribit Cicero apud Thebaidam gallos gallinaceos canendo totis noctibus Bœotiis,

Domeſticarũ auguria.

aduersus Lacedęmones præsagisse uictoriam: quod augures ita interpretati sunt, quoniã auis illa uicta silet, canit autẽ si uicerit. Simili ratione etiã ab animalibus & bestiis, euentuũ omina capiuntur, nã occursus mustelæ ominosus est. Leporis occursus, itinerãti timẽdus est, nisi captũ cęperit. Mulus quoq; infensus est, quia sterilis est. Porcus uero perniciosus, talis est enim eius natura, ideo perniciosos homines significat. Equus iurgiorũ & pugnę rationem habet: Vnde apud Vergilium uisis equis albis exclamat Anchises: *Ab aĩalibus omina quæ sumantur.*

Bellum ô terra hospita portas,
Bello armantur equi, bella hæc armenta minantur.

Tamen quando curru iuncti occurrunt, quia concordi iugo trahũt, pacem significant sperandam. Asinus inutilis est: profuit tamen Mario, qui cum hostis patriæ pronunciatus, uidit asinum oblatum pabulum spernẽtem, ad aquam properantem, quo augurio ostensam sibi salutis uiam ratus, auxiliarẽ amicorũ turbã orauit hoc unum auxilii genus exhiberent, & se ad mare cõducerẽt, quo impetrato, paruæ superimpositus carinæ Syllę uictoris minas euasit: utcunq; tamen asellus in augurio occurrat, semper laborẽ, patiẽtiam, impedimenta significat. Lupus uero obuius bonus nuncius est, cuius efficacia uisa est in Hierone Siculo, cui lupus in literario ludo tabulam eripiẽs, successum regni firmauit: tamẽ eius quẽ ante uiderit uocẽ præcludit. P. Africano & C. Fuluio Coss. Minturnis lupus uigilem laniauit, quando Romanus exercitus in Sicilia à fugitiuis superatur. Quin & perfidos significat, & malæ fidei homines: quod notum est in Romuli progenie: nam fides quam matre lupa olim suxerunt, & sibi inuicem ab initio seruauerũt, uelut lege quadam naturæ, manauit ad posteros. Leoni occurrere, cũ sit hoc animal inter cętera fortissimũ, omnibus terrorẽ incutiens, bonum est: sed leænam mulieri occurrere, malum est quia conceptũ impedit, nam leæna non parit secundario. Ouibus & capris occursare bonum est. Legitur quoq; in Ostentario Tuscorum, si hoc animal insolito colore fuerit indutum, portẽdi imperatori rerum omnium cum felicitate largitatẽ: Vnde Vergilius ad Pollionem canit:

Ipsa sed in pratis aries iam suaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit uellera luto.

Bonum etiã est occurrere bobus triturantibus, sed melius arãtibus, qui etsi uiam rumpentes iter tardant, moram tamen hanc auspicii gratia compensant. Canis in itinere faustus est, quod Cyrus expositus in syluis, à cane ad regnũ enutritus est: quẽ & angelus, Tobiæ socius, nõ est aspernatus comitẽ. Castor quia uenatoribus testiculos suos demordens, abiectos relinquit, mali ominis est, & homini sibiipsi damnũ illaturũ portendit. Iamq; etiã ex minutis animalibus mures dãnũ significãt: quę quũ in capitolio aurũ roserũt, eodẽ die ambo cõsules iuxta Tarẽtum insidiis ab Annibale intercepti sunt. Locusta quasi loco stare faciẽs, aut loca exurẽs, uota præpedit, & mali omi- *Minutorum omina animalium.*

nis est: contrà cicadę iter promouent, & bonum rerum nuntiant euentum. Aranea à superioribus filum ducens, spem uenturæ pecuniæ nunciare dicitur. Similiter & formicæ, quia norũt sibi prouidere, & tutas parare latebras, ideo securitatem & diuitias portendunt, multitudinisq; exercitũ significãt. Hinc cum Tiberii Cæsaris mansuefactum dracone formicæ deuorassent, responsum fuit, ut caueret multitudinis tumultum. Si tibi occurrat anguis, caue à maledico inimico: nam hoc animal nullo alio mẽbro pollet, quàm ore. Anguis in regiam irrepens, Tarquinio casum suum augurata est. Duo angues in lecto Sempronii Gracchi reperti sunt, dictum illi ab aruspice, si marem aut fœmellam emitteret, aut sibi aut uxori breui moriendũ: ille uxoris uitam suæ præferẽs, occiso mare fœmellam emisit, paucisq; post diebus uita excessit. Sic uipera mulieres prauas scelestosq; filios significat, & anguilla hominem significat omnibus infensum: hæc enim seorsum ab aliis piscibus degit, nec iuncta cum aliis inuenitur. Inter omnia autẽ auspicia & omina, nullum homine efficacius est, nullum potentius, nullum quod euidentius ueritatem exponat: eius igitur occursanti cõditionem, ætatem, sexum, professionem, situm, gestum, motum, exercitium, complexionem, habitũ, nomen, uerba sermonemq;, omnia diligenter notabis, & requires: nam cum cæteris animalibus tam multa insunt præsagiorum lumina, non dubiũ est, hæc multo efficaciora clarioraq; humanæ animæ esse infusa, quod & Tullius ipse testatur inquiens, humanis animis naturaliter quoddam auspiciũ inesse suæ æternitatis, ad omnes rerum series & causas cognoscẽdas. In fundamentis Romanæ urbis caput hominis integra facie repertum, magnitudinem imperii præsagiuit, & monti capitolii nomen indidit. Brutiani milites contra Octauium & M. Antonium præliaturi, in castrorum porta Aethiopem offenderunt: quem licet, ut aduersæ rei augurium ilico trucidarẽt, tamen infeliciter pugnatũ est, atq; Brutus & Cassius ambo duces interiere. Ipse etiam monachorum occursus uulgo ominosus habetur, magis autem si matutinus fuerit: quia id hominum genus plurimum è mortuario ueluti uultures ex morticiniis uictitat.

Efficacissimũ ab hõie auspicium.

Quomodo uerificantur auspicia per lumen sensus naturæ, ac de eius experiundæ aliquot regulis. Cap. LV.

AVspicia & auguria, quę ex animantibus & auibus futura prædocent, Orpheum illum theologum primo monstrasse legimus, quæ depost apud omnes gentes magni habita sunt. Verificantur autem ipsa per luminositatem sensus naturæ, quasi ab hoc quædam lumina diuinationis descẽdant super quadrupedia, uolatilia & alia animantia, per quæ habeant nobis de euentibus humanis præsagire: quod etiam sentire uidetur Vergilius ubi canit:

Haud equidem credo, quia sit diuinius illis
Ingenium, aut rerum fato prudentia maior,

Eiusmodi aũt sensus naturæ, ut inquit Guilielmus Parisiensis, ipse est omni humana apprehensione sublimior, & prophetiæ uicinissimus uehemẽterq; similis. Ab hoc sensu mirabilis quidam diuinationis splẽdor aliquibus animalibus naturaliter inditus est: quẽadmodum in quibusdam canibus manifeste apparet, qui latrones & occultos homines, & sibi & hominibus penitus incognitos, huiusmodi sensu agnoscunt, inueniunt, inuestigant, cõprehendunt, in eos faucibus & dentibus irruẽtes. Simili sensu uultures futuras præuident strages ex præliis, & cõgregantur in locis ubi futuræ sunt, tanquam præuideant sibi futuram escam cadauerum. Eodem sensu perdices cognoscũt matrem suã, quã nunquam uiderũt, & relinquũt perdicem quæ furatur oua matris, & fouet ea. Hoc eodẽ sensu, omnino ignorante anima humana sentiuntur quædam nociua & terrifica, unde terror & horror inuadit plurimum homines nihil de rebus huiusmodi sentiẽtes uel cogitantes. Sic latro latens in domo aliqua, qui cum omnino ibi esse nesciatur uel cogitetur, horrorem, timorem & cordis inquietudinem incutit eiusdem domus habitatoribus, fortasse non omnibus, quia eiusmodi splendor nõ omnibus hominibus inest, sed paucis. Sic meretrix abscõdita in domo aliqua amplissima, aliquando ab aliquo omnino ignorante, ibi esse sentitur. Proditum est historiis, Heraiscũ quendam Aegyptium, diuinæ naturæ uirũ, immundas mulieres nõ oculis tantũ sed uoce procul audita cognouisse, statimq; capitis dolore eã ob rẽ non mediocriter affectũ. Refert quoq; Guilielmus Parisiensis mulierẽ quandã suo tẽpore, uirũ quẽ adamabat, quando adiret locũ in quo ipsa morabaṫ, eiusmodi sensu lõge à duobus miliaribus præsensisse uenientẽ. Refert etiã tẽpore suo ciconiã quandã adulterio cõuictã per olfactũ masculi cõgregata à masculo multitudine ciconiarum ac detegẽte ipso crimẽ fœmellę, ipsam à tota illa multitudine tanq̃ omniũ iudicio reã iudicatã, deplumatã ac laceratã fuisse. Recitat etiã de quodã equo, qui cũ ignorans cũ matre sua cõcubuerat, postea id deprehendens, ipsum sibi propriis dẽtibus, genitalia abscidisse, tanq̃ uindicantẽ in se incestũ. Similia de equis recitant Aristoteles, Varro & Plinius. Narrat ipse Plinius de aspide quadã simile factũ, q̃ cũ ad mẽsam cuiusdã ueniẽs in Aegypto quotidie aleretur, enixa catulos quorũ ab uno filius hospitis interẽpt⁹ est, illa reuersa & cognita culpa, necẽ intulisse catulo, nec postea in tectũ id reuersam fuisse. Iam his exẽplis uidemus, quõ sup animãtia quædam præsagiorũ lumina descẽdere possunt, uelut signa rerũ in eorũ gestu, motu, uoce, uolatu, incessu, cibo, colore, & eiusmodi cõstituta. Nam iuxta Platonicorũ doctrinam, est rebus inferioribus uis quædam insita, per quã magna ex parte cũ superioribus conueniũt, unde etiam animaliũ taciti cõsensus cũ diuinis corporibus consentire uidenṫ, atq; his uiribus eorũ corpora & affectus affici, quarum nomine suis adscribuntur numinibus. Considerare igitur oportet quæ animantia sunt Saturnalia, quæ referunt Iouem, quæ Martem, & sic de singulis, & secũdum eorũ

Sensus naturæ sublimitas.

proprietates elicere præsagia: sic quæ Saturnum referunt & Martem, diræ omnes dicuntur & ferales aues: ut noctuæ, ululæ, & cæteræ quas supra recitauimus, bubo quoq;, quia auis Saturnalis solitaria & nocturna inauspicatissimi ominis esse fertur, de qua ait poëta:

Fœdaq́; sic uolucris uenturi nuncia luctus
Ignauus bubo, dirum mortalibus omen.

Cygnus uero auis deliciosa, Venerea, atq; etiam Phœbo sacra, felicissimi dicitur esse præsagii, præsertim in auspiciis nautarũ, quia aqua non mergitur, unde canit Ouidius:

Cygnus in auspiciis semper lætissimus ales.

Osciuæ aues. Sunt præterea osciuæ aues, quæ ore cantuq́; auspicium faciunt: ut sunt coruus, picus, cornix, unde Vergilius.

Sæpe sinistra caua prædixit ab ilice cornix.

In auiũ uolatu quid cõsiderandũ. Aues uero quæ futura uolatu portendunt sunt, sicut buteones, sanqualæ, aquilæ, uultures, grues, cygni, & similes: in uolatu nanq; considerantur, utrũ tarde an festinanter uolant, si quando ad dextram, uel ad sinistram uolitẽt, quot numero insimul conuolitent: hoc modo grues quando festinãter uolant, significant tempestatem: quando silenter, serenitatẽ. Item quando duę aues simul cõuolant & ferales sunt, malum portẽdere dicuntur, quia numerus confusionis est. Simili modo de cæteris inuestigabis rationem de numeris huc transferendo: præterea similitudinem obseruare in his coniecturis magistrale est, quemadmodũ apud Vergilium dissimulata ipsa Venus filiũ Aeneam his carminibus edocet:

Ni frustra augurium uani docuere parentes,
Aspice bis senos lætantes agmine cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo,
Aut capere, aut captas iam despectare uidentur:
Vt reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq́; dedere:
Haud aliter puppesq́; tuæ pubesq́; tuorum
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia uelo.

Mirabilissimum autẽ augurandi genus est eorũ, qui audiunt & intelligunt sermones animaliũ sicuti apud ueteres Melãpus & Tiresias & Thales atque quo legitur excelluisse Apollonius Tyaneus, quem auium sermonem calluisse ferunt: de quo narrat Philostratus & Porphyrius, quòd cũ olim Apollonius in cœtu amicorum consedisset, spectans ad passeres in arbore considentes, uenisse unum aliunde passerculum garritu & uoce obstrepentem, cunctosq́; illum sequutos euolasse, dixit ad socios, passer ille reliquis nũciauit asinum prope urbem in angiportu onustum tritico cecidisse, triticũq; humi diffusum: his uerbis affatim permulti commoti iuere spectatũ, & ita

factum esse ut Apollonius dixerat, mirabundi inuenerunt: Porphyrius autem Platonicus libro tertio de sacrificiis hirundinē fuisse dicit. Certū enim est, quia omnis uox cuiuscūq; animalis significatiua est alicuius animæ suæ passionis, uel affectus læti, uel tristis, uel iracundi, quas uoces ab hominibus circa has exercitatis intelligi posse non est adeo mirandum. Verum Democritus ipse, hanc artem tradidit, ut ait Plinius nominando aues, quarum cōfuso sanguine serpens gignatur: quē quisquis ederit, intellecturus sit auium colloquia. Et ait Hermes. Si quis certo die kalendarū Nouēbriū egressus ad uenandū, primam auem quā ceperit coxerit cum corde uulpis, omnes qui ex hoc ederint auium cæterorumq; animalium uoces intellecturos. Tradiderunt etiam Arabes, eos brutorum callere sensa, qui cor aut epar draconū comedissent. ipseq; Proclus Platonicus credidit tradiditq;, cor talpę ad præsagia cōferre. Erant etiā diuinationes & auspicia, quæ ab extis, & fibris sacrificiorū capiebantur, quarum inuentor fuit Tages, de quo Lucanus cecinit:

Animalium uoces, passionū aīæ significatiuæ sunt.

Et fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Finxerit illa Tages:

Extorum caput Romanorum religio putauit iecur. Hinc aruspices in extis futura perquirentes, iecur primum inspiciebant, duobus in eo cōstitutis capitibus, quorū unū ciui, alterū hosti nūcupabant, collatisq; capitibus huius aut alterius partis pronūtiabāt uictoriā, quēadmodū apud Lucanū Pōpeianorū cædē, ac Cæsareanorū uictoriā exta significasse legimus in his uersib⁹:

Iecur extorum caput.

Quodq; nefas nullis impune apparuit extis,
Ecce uidit capiti fibrarum increscere molem,
Alterius capitis pars ægra & marcida pendet,
Pars micat, & celeri uenas mouet improba pulsu.

Deinde perfectis uisceribus cor perquirebant. Quod si hostia sine corde reperta esset, aut caput in iocinore defuisset, pestifera hæc erāt auspicia, & piacularia dicebātur: Similiter etiam si hostia ab ara profugisset, aut percussa mugitum dedisset, aut in aliā quàm oporteret corporis partē cecidisset. De his legimus, Iulio Cæsari quo die ueste purpurea processit, & in sella aurea sedit sacrificāti cor in extis bis defuisse. Et C. Mario Vticæ immolāti, iecur in extis defuit. Similiter & Caio principi, & M. Marcello, C. Claudius & L. Perellius Coss. cum immolassent uictimas, iecur subito tabuit: nec multo post hic morbo, alter Ligurū armis interiit, extis ita pręd icētibus: quod profecto aut deorum uirtute, aut dæmonum opera fieri putatur. Hinc maximi semper apud ueteres momēti habitum est, quoties insolitū quid in extis appareret: quemadmodum Syllæ apud Laurentum sacrificanti similitudo coronæ in capite iecoris apparuit: quod Posthumius aruspex illi uictoriam cū regno portēdere interpretatus est, admonuitq; iccirco, ut solus Sylla extis illis uesceretur. Ipse etiam extorum color suam considerationem habet. De istis meminit Lucanus:

Terruit ipse color uatem, nam pallida tetris
Viscera tincta notis, gelidoq; infecta cruore,
Plurimus asperso uariabat sanguine liuor.

Tanta olim ueneratio fuit harum artium, ut potentissimi & sapientissimi quiq; uiri illas sectarentur, imò senatus atq; reges nihil inauspicate agerẽt. Sed hæc omnia hodie cum negligentia hominum, tum autoritate patrum abolita sunt.

De aruspicina fulgurum, & fulminum, & quomodo portentá & prodigia interpretanda sunt. Cap. LVI.

CAeterum autem in augurio fulgurum & fulminum, ostentorumq;, & quomodo portenta & prodigia interpretanda sunt, Hetrusci uates, & sacerdotes scientiam tradiderunt. Statuerunt enim sexdecim cœli regiões, & cuiq; sua numina adscripta, pręterea undecim fulminum genera: & nouem deos qui ea iacularentur, rationes prodendo quid ex qua q; parte significent. Portẽta uero, & prodigia, ostẽtaq; quotiescunq; contingũt, semper aliquid magnum prænũtiare certum est. Oportet autem illorum interpretem esse similitudinum optimum cõiectorem simul ac curiosum indagatorem, eorum qui in tempore illo uersantur principum prouinciarumq; negotia. Solorum siquidem principũ, & populorũ prouinciarumq;, ea cœlestium cura est, ut præ cæteris per astra, per sydera, per portenta, perq; prodigia præfigurentur, admoneanturq;. Quod si etiam præteritis sæculis idem aliquod, uel cõsimile quid apparuerit, idipsum quoq; & quid inde secutũ sit considerare oportebit, & iuxta hæc, uel eadem, uel consimilia prædicere, quia eadem sunt signa rebus eisdem, similiaq; similibus. Sic multos excellẽtes uiros & reges, prodigia pręuenerunt in ortu aut obitu: ut de Mida puero refert Cicero, cui dormienti formicæ tritici grana in os coniecere, quod omen fuit magnarum diuitiarũ. Sic Platoni cum in cunis dormienti apes in ore consedissent, orationis suauitas prænunciata est. Hecubæ Paridem parituræ, uisum fuit párere ardẽtem facem, quæ Troiam & totam Asiam incenderet. Matri Phalaridis uisum fuit Mercurii simulachrum sanguinem in terram effundere, quo tota domus inundaret. Genitrici Dionysii uisum fuit párere satyriscum, quæ prodigiosa somnia, ipse euentus secutus est & comprobauit. Tarquinii Prisci uxor uidẽs flammam lambere Seruii Tullii caput, regnum illi pręrdixit. Simili modo post captam Troiam disceptante Aenea cum Anchise patre de fuga, apparuit flamma uerticem lambens Ascanii, nullamq; eis inferens lęsionem: quod cum Ascanio regnum portenderet, discedere persuasit, omnes & insignes clades portentis & prodigiis præuentæ sunt. Sic legimus apud Pliniũ: M. Attilio & C. Portio consulibus lac & sanguinem pluisse, quod sequenti anno pestem ualidam Romam inuasuram prænuntiauit. Item in Lucanis pluit ferrum spongiarum fere simile anno antequã M. Crassus in Parthis

Prodigiorũ interpretẽ qualem esse oporteat.

interemptus est: omnesq; Lucani milites, quorũ magnus numerus in exercitu erat, cum eo occisi sunt. Item L. Paulo, & C. Marcello consulibus lana pluit circa castellum Corisanum, iuxta quod post annum T. Annius Milo occisus est. Item Cimbricis bellis armorũ crepitus & tubę sonitus è cœlo auditus est. & Liuius de bello Macedonico, Anno inquit quo discessit Anibal per biduum pluit sanguis. Item de secundo bello Punico, refert aquã sanguini permixtam de cœlo descendisse in modum pluuię, tẽpore quo Anibal lacerabat Italiam. Lacedæmoniis paulo ante Leuctricam calamitatẽ in phano Herculis arma sonuerunt, & eodẽ tempore Thebis in tẽplo Herculis ualuæ clausæ repagulis seipsas aperuerunt, & arma parietibus adfixa humi inuenta sunt. Similes euẽtus de similibus prognosticare cõuenit, quẽ admodũ diuersis temporibus olim ex illis aliquid prædiuinatum est. Sed & oportet circa ista etiam cœlestium influxuum iudicia nõ negligere, de quibus latius loquemur in posterioribus.

De Geomantia, Hydromãtia, Aëromantia, Pyromantia quatuor elementorum diuinationibus. Cap. LVII.

IAmq; etiam ipsa elementa nos fatales euentus edocent, unde quatuor illa famosa diuinationum genera, Geomantia, Hydromantia, Aëromantia, Pyromantia, nomen adepta sunt, de quibus apud Lucanum uenefica illa sese iactare uisa est quando inquit:

Ad uerum tellus, aërq;, ætherq;, chaosq;,
Equoraq;, & campi, Rhodopeiaq; saxa loquentur.

Prior itaq; Geomantia, ex terrę motibus, crepitu, tumore, tremore, scissura, uoragine, exhalatione, cæterisq; impressionibus suis futura præmonstrat: cuius artem tradidit Almadel Arabs. Sed est & alia Geomantiæ species, quæ per puncta ui quadam, in casu terræ inscripta diuinatur, quæ præsentis speculationis non existit, sed de illa inter sortes dicemus in sequẽtibus. Hydromantia autem uaticinia præstat, per impressiones aqueas, illarumq; fluxus & refluxus, excrescentias & depressiones, tempestates & colores, & similia: cui iunguntur etiam uisiones quæ in aquis fiunt: Genus diuinationis à Persis repertum, qualem refert Varro puerum uidisse in aqua Mercurii effigiẽ quæ centum quinquaginta uersibus omnem Mithridatici belli euentũ prę nuntiauit. Legimus etiam Numam Pompilium hydromantiam exercuisse: in aqua enim deorum imagines eliciebat, & ab illis futura discebat. Quod artificium etiam Pythagoras longo tempore post Numam exercuit. Erat etiam olim apud Assyrios in magno pretio hydromantiæ species, Lecano mantia nuncupata, à pelui aquæ plena: cui imponebantur aureæ & argenteæ laminæ, & lapides pretiosi, certis imaginibus, nominibus & characteribus inscriptæ: ad quam etiam referri potest artificiũ, per quod plumbo aut cera liquefactis, & in aquam proiectis, rem quam scire cupimus, manifestis

Geomantia.

Lecanomantia Hydromantiæ species.

exprimunt imaginum notis. Erant etiam olim fontes fatidici, sicut Patris fons Achaiæ, & quæ dicebatur aqua Iunonis apud Epidaurũ, de quibus plura in sequentibus ubi de oraculis loquemur. Verũ huc etiã referri poterit Aruspicina piscium cuiusmodi olim apud Lycios capiebatur in loco q Dina dicebatur iuxta mare in sacro Apollinis luco sicca in arena excauatus, in quẽ consulturus de futuris assatas carnes demittẽs, subito locus ille aquis replebatur, magnaq; pisciũ multitudo ac admirabiliũ figurarum hoĩbus ignotorũ apparebat, è quorũ formis uates quod futurũ esset prædicebat. Hæc latius ex Polycharmo in Lyciorũ historijs refert Atheneus: Simili modo Aëromãtia prognostica præbet, per impressiones aëreas, per uentorũ flatus, per irides, per halones, p nebulas & nubes perq; imaginationes in nubibus, & uisiones in aëre. Ita etiã Pyromãtia diuinatur p impressiones igneas, p stellas caudatas, per igneos colores, perq; uisiones & imaginationes in igne. Sic Ciceronis uxor illũ sequẽti anno consulẽ futurũ p̃dixit, eo quod cũ quędã post peractũ sacrificiũ in cineribus conspicere uellet, flamma repente exiliuit. Huius generis sunt quæ dicit Plinius, quod terreni ignes pallidi murmurantesq;, tẽpestatum nuntii sentiuntur: pluuiæ etiã si in lucernis fungi: si flexuose uolitet flãma, uentũ portendi: & lumina cũ præ se flãmas elidũt aut uix accenduntur: itẽ cũ in eo pendentes coaceruantur scintillæ, uel cũ tollentibus ollas carbo adhærescit, aut cum contentus ignis è se fauillã discutit, scintillam'ue emittit, uel cũ cinis in foco cõcrescit, & cũ carbo uehemẽter perlucet. His adiungitur Capnomantia, à fumo sic dicta, quia flammã & fumũ scrutatur, eorũque colores, sonos & motus: quãdo in rectũ protenditur, uel in obliquũ fertur, siue in orbẽ uoluitur, quẽadmodũ de his legitur apud Statiũ his uersibus:

Vincatur pietas, pone eia altaria uirgo,
Quæramus superos, facit illa acieq; sagaci
Sanguineos flammarum apices, genitumq; per auras
Ignem, & clara tamen mediæ fastidia lucis
Orto, docet tunc in speciem serpentis ianem
Ancipiti gyro uolui, frangiq; rubore.

Iam uero etiam in Aethnæis crateribus atq; in Nympheis cãpis apud Apolloniatas auguria ab igne & flammis capiebantur lęta quidem, si quæ iniecta fuissent corriperent: tristia, si respuissent. Atq; de his etiam in posterioribus inter oraculorum responsa dicemus.

De mortuorum reuiuiscẽtia, de lõgæua dormitione atq; inedia. Ca. LIII.

Conueniunt philosophi Arabes, quod aliqui homines possunt se eleuare supra uires corporis, & supra uires sensitiuas, illisq; superatis perfectione cœli & intelligentiarum diuinum in se recipere uigorem. Cũ itaq; animæ hominũ omnes perpetuæ sint, perfectis quoq; animis omnes spiritus obediũt, putant magi perfectos homines per suæ animæ uires alias inferiores animas iam quodammodo sepa

ratas moribundis corporibus suis posse restituere, rursusq; inspirare, non secus atq; mustela interempta spiritu & uoce parentis reuocatur in uitã: atq; leones inanimem partum inhalando uiuificant: & quoniã, ut aiunt, omnia similia similibus applicata similiũ naturarũ efficiuntur, & omne patiens & actum alicuius agentis in se recipiens etiam agentis illius natura induitur atq; connaturatur: hinc putant ad hãc uiuificationẽ haud parum cõferre, etiã herbas quasdam & magicas confectiones, quales ex cinere Phœnicis, & serpentum exuuiis confici tradunt, quod tamen plerisq; fabulosum & multis etiã impossibile uideri posset, nisi historica fide haberetur cõprobatum. Nam plerosq; aqua submersos, alios ignibus iniectos, & rogo impositos, alios in bello occisos, alios aliter exanimatos post plures etiã dies reuixisse legimus, quẽadmndum de Auiola uiro consulari, de L. Lamia, Cælio Tuberone, Corfidio, Gabieno, & plerisq; aliis testatur Plinius. Similiter Aesopũ fabulatorem, Tindoreum quoq; & Herculem, atq; Palicos Iouis & Thalię filios mortuos iterum reuixisse legimus: plurimos etiam per magos & medicos in uitam reuocatos, sicut de Aesculapio ab historiis proditũ est, & nos superius narrauimus ex Iuba & Xantho, & Philostrato, de Tillone & Arabe quodam, atq; Apollonio Tyaneo. Legitur etiam Glaucus quispiã mortu⁹, quem præter omnium expectationem accurrentibus medicis, herba quam draconem uocant uitæ restitutum dicũt: alii gustato mellito pharmaco reuixisse aiunt, unde ortũ est adagium: Glaucus poto melle resurrexit. Apuleius etiam ritum huiusmodi reuocationũ referens de Zachla Aegyptio ꝓpheta inquit: Propheta sic propitiatus herbulam quampiã ob os corporis, & aliam pectori eius imponit, tunc orientẽ obuersus, uel incremẽta solis augusti tacitus imprecatus, uenerabili scena facies ad studia præsentiũ tãtum miraculum certatim adrexit, iam tumore pectus extolli, iam salubris uena pulsari, iam spiritu corp⁹ impleri, & adsurgit cadauer, & profatur adolescẽs. Quæ si uera esse debeant, oportet moribundas animas nõnunquam in corporibus suis latere uehementioribus extasibus oppressas, & ab omni corporea actione solutas: sic ut uita, sensus, motus, corpus omne deserant, ita tamen, quod homo uere nondum mortuus sit, sed iaceat exanimis, & tãquam mortuus, etiam per diuturnum tempus. Atq; id sæpissime compertum est, pestilentiarum temporibus multos uidelicet qui pro mortuis tumulandi ferebantur in sepulchris reuixisse: multoties etiam mulieribus accidisse legimus ex suffocatione matricis laborantibus: & narrat Rabi Moyses ex libro Galeni, quẽ transtulit Patriarcha, quod accidit homini suffocatio quæ durauit diebus sex, nec comedit, nec bibit, & redduntur eius arteriæ duræ. Et dixit in eodem libro, quod accidit homini repletio ex aqua, amittiť pulsus totius corporis, & non mouetur cor, & iacet sicut mortu⁹. Et dicit quod accidit ex casu à loco alto, uel clamore magno, uel ex longa mora sub aqua syncopis, durans quadraginta octo horis, & iacet homo sicut mortuus,

Suffocatiõis & extasis mira exempla.

in cuius facie surgit puluis uiriditas. Et refert in eodem libro, de eo qui sepeliuit mortuum ante septuaginta duas horas post mortem ipsius, & interfecit eum, quia sepeliuit eum uiuum, & dedit ibi signa quibus cognoscitur, quod isti sint uiui licet iaceant similes mortuis, & certo moriantur nisi succurratur illis, aut per phlebotomiam, aut alias curationes: & hęc sunt ex his quæ ualde raro contingunt. Hic est modus per quem intelligimus magos & medicos suscitare mortuos, sicut per serpētum ictus examinati olim per Marsorum & Psillorum gentem uitæ restituebantur. Posse autem huiusmodi extases longo tempore durare, absq; hoc quod homo uere mortuus sit, non secus arbitrandum est atque in gliribus & crocodilis, & plerisque serpentibus, quæ per totam hyemem sic obdormierunt, sic somno expirant, ut uix igne reuocari queant: & ego sæpe uidi dissectum glirem immobilem manere, tanquam mortuum, donec coqueretur, atq; tunc primum in bulienti aqua dissecta membra uitam demonstrasse. Similiter licet difficile creditu sit, legimus tamen apud probatos historicos, etiam homines quosdam longæuo somno plurimos annos continuos dormiuisse, interim donec euigilassent, nihil seniores effecti: quod ipse testatur Plinius, de puero quodā, quem æstu & itinere fessum in specu septem & quinquaginta annos dormiuisse narrat. Legimus etiam Epimenidem Gnosium annis quinquaginta septem dormiuisse in spelunca. Hinc natum adagiū: Vltra Epimenidē dormire. Narrat M. Damascenus suo tempore in Germania defessum rusticū sub fœni tumulo per totū autumnū, sequentemq; hyemem continuo dormiuisse, donec æstate fœno paulatim depasto experrectus tāquā semimortuus, totusq; extra se positus, inuentus est. Confirmant hanc opinionē ecclesiasticæ historiæ de septem dormientibus, quos annos centum & nonaginta sex dormiuisse ferūt. Est in Noruegia sub eminenti littore antrū, ubi ut Paulus Diaconus & Methodius martyr scribunt, septem uiri dormientes iacuerunt sopiti longo tempore sine ulla corruptione, & sæpe populos ad ipsos lædendum ingressos cōtinuo fuisse contractos: deniq; accolas pœna præsenti cautos ab ipsorum læsione destitisse aiūt. Ipse autem inter philosophos non infimi nominis Xenocrates, longæuā hanc indormitationē, quandā naturalē pœnā, certis quibusdā animarū demeritis ab æterno deputatā putauit. Ipse M. Damascenus multis rationib' possibilē & omnino naturalē probat, nec absurdū putat, quod cū cæteris animātibus quibusdā concessum est, ut sine cibo & potu, sine excretione, sine tabefactione & corruptione plurib' mēsibus dormire possint: id etiā homini, siue hic accidat illi potione aliqua uenefica, aut ægritudine soporifera, seu meticuloso quodā sopore, aut similibus de causis, pluribus diebus, aut mēsibus, aut annis, secūdū intentionē uel remissionē uiriū, & passionū aīæ suę posse cōtingere. Et narrāt medici antidota, de quibus si quis nimiā portiūculā ederit, diuturnā deinde posse pferre inediā, ceu quondā Helias certo esculēto ab angelo past',

Sōni diuturni exempla.

ambulauit & ieiunauit in fortitudine cibi illius quadraginta dies. Et recitat Ioãnes Bocatius, fuisse suo tempore uirum apud Venetias, qui in singulos annos per quadraginta dies absq; ullo cibo ageret ieiunium. Quodq; magis mirum est, fuisse eodem tempore in inferiori Germania mulierem, quæ in tricesimum annum nihil unquã cibi sumpsisset, quod quidem nobis incredibile uideri posset, nisi confirmaret hanc rem recens, & nostri seculi miraculum in fratre Nicolao de Saxo, natione Heluetio, quem in eremo duobus & uiginti annis, quousq; uita excessit, sine omni cibo uixisse cõstat. Mirum & illud quod prodidit Theophrastus, fuisse Philinũ quendam qui nullo sit usus potu uel cibo, præterquã lactis. Et sunt graues authores qui herbã quãdam Spartanicam describunt, qua Scythas duodecim dies durare sine cibo & potu, ea semel gustata, uel in ore retenta tradunt. *Mira ieiuniorũ exẽpla.*

De diuinatione, quæ per somnia fit. Cap. LIX.

EST etiam diuinationis species, quæ inter dormiendum fit, somniorum scilicet, & philosophorũ traditionibus, & theologorum autoritatibus historiarumq; exemplis, & quotidiana experientia comprobata. Somnium autem dico hic, nõ quod phantasma, uel insomnium: hæc enim uana sunt, & nihil diuinationis habẽt: sed ex uigiliarum reliquiis aut corporis turbatione nascuntur: quoties nanque oppressi corporis uel fortunæ commodis uel incommodis, tunc qualis animus uigilantem fatigauerat, talis se ingerit dormienti: uel aliquando contrarius in somnio decepti. Somnium igitur dico hic, quod in spiritu phãtastico, animo & corpore bene se habentibus, cœlestiũ causatur influxu. Huius quidem interpretãdi regula apud astrologos inuenitur, in ea parte, quæ de quæstionibus inscribitur, sed tamẽ parũ sufficiẽs, quia somnia huiusmodi diuersis hominibus, diuersimode usuueniũt, iuxta diuersam spiritus phãtastici qualitatem ac dispositionem: quapropter non potest eadem cõmunisq; regula somniorum interpretandorum singulis adhiberi: sed iuxta Synesii sententiam, cum accidentia sunt eadem rebus, eisdem similiaq; similibus, sic qui in idem aut simile uisum sæpius inciderit, eandem aut similẽ sibi designauerit sententiã, passionẽ, fortunã, actionem, euentum deniq;, quemadmodum inquit Aristoteles, sensũ confirmatur memoria, ex memoria uero eiusdem rei sæpius obtẽta nascitur peritia, ex pluribus peritiis paulatim cumulatur ars & scientia: simili ratione & circa somnia oportebit incedere. Vnde iubet Synesius, unumquenq; somnia sua & suos inde obseruare euentus, scilicet, quæ uisa in quales euentus inciderint, ac huiusmodi regulas, scilicet uisa & accidentia, cum somniis, tum uigiliæ memoriæ commendare, atque sedula quadam hac obseruatione huiusmodi per plurimas regulas penes seipsum accumulare, ex qua quidem accumulatione, ars quædam diuinatori, & suorum cuique somniorum interpretandorum paulatim consurgit, dum nihil dilabitur à memoria. Efficaciora autem sunt somnia, quan- *Somnium.*

do luna illud pręuertit signum, quod fuit in nona radicis natiuitatis uel reuolutionis illius anni, uel in nono signo à signo profectionis. Verissima autem atq; certissima diuinatio, neq; natura neq; humanis artibus, sed purgatis mentibus prouenit, inspiratione diuina. Quod uero hic ad uaticinia & oracula spectat discutiemus.

De furore & diuinationibus, quæ in uigilia fiunt, de melancholici humoris potentia, quo etiam dæmones nonnunquam in humana corpora illiciuntur. Cap. LX.

Ontingit etiam, nō modo dormientes, sed & uigilantes nōnunquam soluto animo, suisq́; stimulis impulso diuinare, quam diuinationem Aristoteles furorem uocat, & ab humore melancholico procedere docet in tractatu de diuinatione inquiens: Melancholici propter uehementiam longe bene coniectant, & cito habitū imaginantur facillimeq́; cœlestium recipiunt impressionem. Et in Problematibus ait: Sibyllas, & Bacchides, & Niceratum Syracusanum, & Amonem à naturali melancholica complexione fuisse diuinatores atq; poëtas. Causa itaq; furoris, si qua intra humanum corpus est, humor est melācholicus: non quidem ille, qui atra bilis uocatur, qui adeo praua horribilisq́; res est, ut impetus eius à physicis ac medicis ultra maniam, quam inducit, etiam malos dæmones ad obsidenda humana corpora illicere perhibeatur. Humorē igitur hic intelligimus melancholicum, quæ naturalis & candida bilis uocatur: Hæc enim quando accenditur, atq; ardet, furorem concitat, ad sciētiam nobis ad diuinationem conducētem, maxime autem si iuuetur influxu aliquo cœlesti, præcipue Saturni, qui cum ipse frigidus sit atq; siccus, qualis est humor melancholicus, illum quotidie influit, auget atq; conseruat. Præterea cum sit ipse arcanæ contēplationis autor, ab omni publico negotio alienus, ac planetarum altissimus, animā ipsam cum ab externis officiis ad intima semper reuocat, tum ab inferioribus ascendere facit, trahendo ad altissima scientiasq́; ac futuroꝝ præsagia largitur: & hoc est quod intendit Aristoteles in lib. Problematum: Ex melancholia, inquiēs, quidam facti sunt sicut diuini prædicentes futura, & quidam facti sunt poëtæ. Ait præterea omnes uiros in quauis scientia præstantes, ut plurimū extitisse melancholicos: quibus etiā Democritus & Plato attestantur asserentes melācholicos nonnullos intantū præstare ingenio, ut diuini potius quàm humani uideantur. Sic melācholicos perplures primū rudes, ineptos, insanos, quales extitisse aiunt Hesiodum, Ionem, Tynnichum, Calcinensem, Homerū & Lucretiū, sæpe furore subito corripi, ac in poëtas euadere, & miranda quædam diuinaq́; canere, etiam quæ ipsimet uix intelligāt. Vnde diuus Plato in Ione, Pleriq;, inquit, uates postquā furoris remissus est impetus, quæ scripserūt nō satis intelligūt, cū tamē recte de singulis artibus in furore tractauerint, quod singuli harū artifices legendo diiudicāt. Tantū præterea tradūt melancholici hu-

Furor diuinationis species.

Melancholici ingenio pollent.

moris imperium esse, ut suo impetu etiã cœlestes dæmones in humana corpora nonnunquã rapiantur, quorũ præsentia, & instinctu, hõies debacchari, & mirabilia multa effari omnis testatur antiquitas: idq; sub triplici differẽtia, iuxta triplicẽ animæ apprehensionẽ, uidelicet imaginatiuã, rationalẽ & mentalem contingere putant. Dicunt itaq;, quando anima melancholico humore impulsa, nullo cohibente, habenas corporis, mẽbrorumq; uincula transgressa, tota in imaginationẽ transfertur, subito efficitur inferiorũ dæmonũ habitaculũ, à quibus manualiũ artiũ sæpe miras accipit rationes. Sic uidemus rudissimum aliquem hominem subito in pictorem egregium aut architectum, uel alterius cuiusq; artis euadere magistrũ. Quando uero eiusmodi dæmones futura nobis portendunt, tunc ostendunt quæ ad elementorũ turbationes, temporumq; uicissitudines attinent, ut futuram pluuiam, tempestatẽ, inundationem, terrẹmotũ, mortalitatem, famẽ, stragem & eiusmodi: quẽadmodum apud Aulũ Gelliũ legimus, Corneliũ sacerdotem, quo tempore Cæsar & Pompeius in Thessalia confligebant, Pataui furore correptum, & tempus, & ordinem, & exitum pugnæ prænarrasse. Quãdo uero anima tota in rationem conuertitur, mediorũ dẹmonum efficitur domicilium: hinc rerũ naturaliũ humanarumq; nanciscitur scientiam atq; prudentiam. Sic uidemus hominem aliquem subito in philosophum, uel medicum uel oratorem egregiũ euadere, ex futuris aũt prædicere quæ ad regnorum mutationes & seculorũ restitutiones pertinent, quẽadmodum Sibylla Romanis. Cũ uero anima tota in mẽtem assurrexerit, tunc sublimiũ dæmonum receptaculum effecta, ab illis arcana edíscit diuinorũ, puta dei legem, ordines angelorum, & quæ ad æternarum rerum cognitionẽ animarumq; salutem pertinent. De futuris uero præuidet, quæ diuinæ prouidentiæ adiacẽt, ut futura prodigia seu miracula, futurũ prophetã, uel legis mutationem. Sic de Christo Sibyllæ ante aduentum eius longo tempore uaticinatæ sunt. Sic Vergilius nasciturum Christum iam in propinquo intelligens, Cumanæ Sybillæ recordatus, cecinit ad Pollionem: *Melancholici humoris imperium.*

Vltima Cumæi iam uenit carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
Iam noua progenies cœlo demittitur alto.

Et paulo post innuens originalem culpam irritam fore, ait:

Te duce si qua manent sceleris uestigia nostri
Irrita, perpetuo soluent formidine terras. & subiungit:
Ille deũm uitam accipiet, diuisq; uidebit
Permixtos heroẽs, & ipse uidebitur illis,
Pacatumq; reget patriis uirtutibus orbem.

Subditq; inde serpentis occasum, & ligni mortis, siue ligni scientiæ boni & mali uenenum sopitum iri, inquiens:

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni.

Mansuram tamen originalis peccati fomitem innuit, cum dicit:

Pauca tamen suberunt priscæ uestigia fraudis.

Tandem, qua potest maxima hyperbole hanc prolem acclamãdo dei sobolem, adorat his uerbis:

Chara deûm soboles magnum Iouis incrementum
Aspice conuexo nutantem pondere mundum
Et terras, tractusq; maris, cœlumq; profundum,
Aspice uenturo lætentur ut omnia seclo.
O mihi tam longe maneat pars ultima uitæ,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.

Sunt etiam quædam prognostica, quæ inter confinia naturalis & transnaturalis diuinationis media sunt, ut in his qui morti proximi, & senecta debilitati, nonnunquam futura præuident, quia ut inquit Plato, in repub. qui sensibus minus præpediti sunt, eo acutius intelligunt, & quia loco quo sunt migraturi uiciniores sunt, & quasi iã paululũ relaxatis uinculis, cũ oĩno corpori amplius obnoxii sunt, diuinæ reuelationis lumina facile percipiunt.

De formatione hominis, de sensibus exteris & intimis ac mente: de triplici animæ appetitu, ac passionibus uoluntatis. Cap LXI.

EST Theologorum quorũdam opinio, deum ipsum hominis primæui corpus non immediate creasse, sed cœlitũ adiutorio ex elementis cõposuisse atq; formasse, cui opinioni adstipulatur etiam Alcinous ex Platonis dogmate, putãs summũ deũ mundi totius deorumq; & dæmonũ creatorem esse, atq; illa iccirco immortalia esse, cętera autem & mortalium animantium genera iuniores deos ad mandatum summi dei procreasse: nam si ipse hæc etiam genuisset, immortalia nata fuissent. Dii itaq; ex terra & igne aëreq; & aqua, portiones quasdã mutantes ligantesq; inuicem, corpus unum ex omnibus confecerũt, quod animæ ad ministerium subiecerunt singulis illius potentiis singulas in eo prouincias assignãtes, humilioribus quidem humiliores sedes assignantes: quippe iracundiæ præcordia, cupidini uterum, nobiliores autem sensus in caput, ueluti in totius corporis arcem: deinde sermonis organa multifaria.

Sensus exteriores qbus elementis respondeant.

Diuidunt autem sensus in externos & intimos: externos deinde in quinque omnibus notissimos partiũtur, quibus pariter quinq; organa siue subiecta, quasi fundamenta quædam attribuuntur sic disposita, ut quæ eminentiore parte corporis collocantur, potiorem quoq; puritatis ordinem obtineant: oculi enim supremo loco collocati purissimi sunt, ignis lucisq; naturę sunt cognati: deinde aures secundum & loci & puritatis ordinem obtinentes, cõparantur aëri: tertium possident nares, mediam inter aërem aquamq; continentes: deinceps uero gustandi organum crassius & aqueæ naturæ simillimum: postremo gradu tactus per totũ diffusus, terræ crassitudini deputa-

tur. Puriores autem ſenſus ſunt, qui non appropinquantes ſenſibilibus à longinquo percipiunt, ut uiſus, & auditus: deinde etiam odoratus per medium aërem non appropinquantia percipit: guſtus autem nō niſi propinqua ſentit. Tactus utroq; modo ſe habet, nam appropinquantia corpora ſentit: & quemadmodum uiſus per medium aërem cernit, ita etiam tactus per mediam uirgam uel baculum, dura, mollia & humida ſentit. Verum tactus ſolus è ſenſib⁹ omni animali communis eſt: certiſſimum autem hūc ſenſum homo poſſidet, hoc nanq; & guſtu reliqua animalia præcellit, ſed in aliis tribus ſenſibus à quibuſdam animalibus euincitur, ſicut à cane qui homine acutius uidet, audit, atque olfacit, ſimiliter acutius multis cæteris animantibus & homines uident lynces & aquilæ. Senſus uero interiores, ut uult Auerrois, in quatuor partiti ſunt, quorum primus cōmunis appellatur, eo quod omnes quę per externos ſenſus hauriuntur imagines primus colligit atque perficit. Secundus uis imaginatiua, cuius officium eſt cum ipſa nihil præſentiat, imagines à prioribus ſenſibus acceptas retinere, easq; tertiæ ſentiendi naturæ, quæ phantaſia exiſtimandi atq; cogitādi uis eſt, offerre, cuius opus eſt, acceptis imaginibus, quid aut quale ſit id cuius illæ imagines ſunt, percipere atq; iudicare, atq; ea ipſa quæ ſic diſcreuerit, coniunxerit, perceperit, iudicauerit quartæ potentiæ, quam memoriam dicimus, ſeruanda commendare. Etenim illius in genere uirtutes ſunt, diſcurſus, diſpoſitiones, perſecutiones & fugæ, atq; cōcitationes ad agendum. At in ſpecie intellectualiū intellectiones, uirtutes, diſciplinæ ratio, conſiliū, electio. Hæc aūt eſt, quæ per ſomnia nobis futura monſtrat: unde phantaſia aliquādo nominatur intellectus phātaſticus: eſt enim ultimū ueſtigiū intelligentiæ, quæ ut ait Iamblichus, omnibus animi uiribus adnata, omnes figuras effingit, ſimilitudines ſpecierū, & operationes, uiſaq;, ſeu impreſſiones uiriū aliarū trāſmittit in alias: quæ quidē à ſenſu micāt, in opinionē excitat: quæ uero ab intellectu, ſecundo loco offert opinioni, ſed à ſeipſa ab omnibus imagines ſuſcipit, atq; p ſuā proprietatē, ſecundū aſſimilationē proprie deſignat, omnes actiōes animæ fingit, atq; externas accōmodat intimis, etiā corpori impreſſiōes imprimit. Habēt aūt ſenſus iſti ſua organa in capite, nā ſenſus communis cū imaginatione, priores cerebri cellulas poſſidet, licet Ariſtoteles organum ſenſus cōmunis poſuerit in corde, cogitatiua aūt uirtus, ſupremum, & medium capitis obtinet, deinde memoria poſtremum. Porro organa uocis, atq; ſermonis, multa ſunt, ſiquidem interni pectoris inter latera, muſculi, thorax, pulmo, thracea, arteria, fauces, & horū maxime, quod eſt cartilaginoſum, ſecundū recurrentes neruos, & plectrū linguæ, & omnes hæ particulæ & muſculi, q exufflationis organa ſunt. Sermonis uero organū propriū, os eſt, in quo plaſmantur, formantur, & figurantur uerba & loquelæ, lingua, & gurgulione, in illo plectri obtinentibus uicem, & palato ſonum faciente, dentium & oris apertione, ueluti in lyra chordarum ſimilitudinem referentibus naſo,

Guſtu & tactu homo reliqua præcellit animalia.

Senſuū organa in capite

insuper ad sonoritatem bonam aut malam conferente. Supra sensibilē animam, quæ per corporis organa uires suas explicat, supremum locum occupat mens ipsa incorporea, & hæc geminam naturam habens: Vnam rerum earum quæ naturæ ordine continentur, causas, proprietates progressúsque perquirentem, & in ueritatis contemplatione contentam, quem iccirco cōtemplatiuum intellectum uocant: Alteram mentis natura siue uis, quę agēda, qu'æque fugienda sint consultando discernens, tota in consultatione & actione uersatur, quem iccirco actiuum intellectum uocant. Hunc itaque ordinem potentiarum, natura statuit in homine, ut per exteriores sensus cognosceremus corporalia, per interiores ultra hoc similitudines corporũ, & ulterius per mentem siue intellectum abstracta quæ nec corpora sunt, nec illis similia. Et iuxta hunc triplicem potentiarum animæ ordinem tres nascuntur in anima appetitus: Primus naturalis, qui est inclinatio quædã naturæ in suũ finē, ut lapidis deorsum qui inest omnibus: alius animalis q̄ sequitur sensus, diuisus in irascibilem & cõcupiscibilem: tertius intellectiuus, qui appellatur uoluntas, in hoc differens à sensitiuo qui est per se illoꝝ, quę possunt offerri sensibus, nihil concupiscens, nisi aliquo modo comprehensum. Voluntas uero etsi sit per se omniũ possibiliũ, quia tamen libera est per essentiam, potest etiã esse impossibiliũ, qualis fuit in dæmone appetente se esse æqualē Deo, itaq; uoluptate & dolore cõtinuo alteratur & deprauatur, dum inferioribus potentiis assentitur. Vnde quatuor ex eius deprauato appetitu nascuntur in eo passiones, q̄bus similiter corpus nonnũquam afficit, quarũ prima uocatur oblectatio, quæ est mentis siue uolũtatis quędã mollities atq; assentatio, quia illi quomodo sensus porrigũt suauitati libētissime consentit, paret, atq; obsequit: quã iccirco definiunt esse inclinationē animi ad emollientē uoluptatē. Secunda uero dicitur effusio, quæ est remissio aut dissolutio uirtutis, quando uidelicet ultra oblectationē tota mētis uis atque intentio præsentis boni dulcedine deliquescit ac defluit, penitusq; se diffundit & effert ad eo fruendũ. Tertia dicitur iactantia, scilicet elatio gestiēs, existimans se maximum quoddam bonum consequutum, cuius possessione se insolentius efferēs, exultat & inaniter gloriatur. Quarta & ultima est maleuolentia, uoluptas quędam ex malo alterius sine suo emolumento. Dicitus aũt sine emolumento suo, quia si quis ob utilitatem suam ex malo alterius gaudeat, hoc erit potius ex beneuolentia in seipsum, quàm ex maleuolentia in alios: Atq; his quatuor passionibus ex deprauato uoluptatis appetitu genitis, totidem contrarias passiones generat ipse dolor, puta horrorē, tristitiam, metum, & de bono alterius sine suo detrimento dolorem, quam dicimus inuidiam, hoc est, in alienis bonis tristitiam, quemadmodũ misericordia tristitia quædam est in alienis malis.

Mentis gemina natura

Triplex in anima appetitus.

De passionibus animi, & earum origine, differentia & speciebus. Cap. LXII.

Assiones animi nihil aliud sunt, quàm quidam motus siue inclinationes prouenientes ex apprehensione alicuius rei, tanquam boni uel mali, conuenientis uel discõuenientis. Apprehensiones autem huiusmodi sunt triplices, uidelicet sensuales, rationales, mentales. Et secundum has triplices sunt in anima passiones: nã quandoq; sequuntur apprehensionem sensitiuam, & tũc respiciũt bonũ aut malum temporale, sub ratione cõmodi uel incõmodi, delectabilis & offensiui, & dicuntur passiones naturales siue animales: quandoq; sequuntur apprehensionem rationalem, & sic respiciunt bonum aut malum sub ratione uirtutis & uitii, laudis & uituperii, utilis & inutilis, honesti & turpis: & dicuntur passiones rationales seu uoluntariæ: quandoq; sequuntur apprehensionem mentalẽ, & respiciunt bonum & malum sub ratione iusti & iniusti, ueri & falsi, & tunc dicuntur passiones intellectuales, siue syndæresis. Subiectũ autem passionum animę, est ipsa uis animæ concupitiua, & diuiditur in cõcupiscibilem & irascibilem, & utraq; respicit bonũ & malũ, sed diuersimode: Vis enim concupiscibilis quandoq; respicit bonum & malum absolute, & sic causatur amor seu libido, & è contrario odium: uel respicit bonum, ut absens, & sic causatur cupiditas: seu desiderium & malũ ut absens, sed ut imminens, & sic causatur horror, fuga & obominatio: uel respicit bonũ & malum ut præsens & adeptum, & sic oritur hinc delectatio, lætitia, uoluptas: inde tristitia, angustia, dolor. Vis autem irascibilis respicit bonum & malum sub ratione difficultatis ad adipiscendum siue obtinendũ, fugiendũ uel depellendũ: & hoc quandoq; cum fidentia: & sic causatur, hinc quidem spes, inde uero audacia: quandoq; cũ diffidentia, & sic oritur desperatio, & metus, siue timor. Quandoq; uis ipsa irascibilis surgit in uindictam, & hoc fit solum circa malum præteritum tanquam illatæ iniuriæ seu læsionis, & causatur ira. Et sic reperimus undecim passiones in ipso animo, quæ sunt, amor, odium, desiderium, horror, lætitia, dolor, spes, desperatio, audacia, timor, ira.

Quomodo passiones animi mutant corpus propriũ permutando accidentia, & mouendo spiritum. Cap. LXIII.

PAssionum autem animæ quando sensualem apprehensionem sequuntur, uim regitiuam habet phantasia, seu uirtus imaginatiua. Hæc enim de sua potentia iuxta passionum diuersitatem primo diuersimode alterat & transmutat corpus proprium transmutatione sensibili, mutando accidentia in corpore, & mouendo spiritum sursum uel deorsum, ad extra uel ad intra, & diuersas qualitates producendo in membris: Sic in gaudio spiritus expelluntur, in timore retrahuntur, in uerecundia mouentur ad cerebrum: Sic in gaudio dilatatur cor ad extra paulatim, in tristitia constringitur paulatim ad intra. Simili modo in ira uel timore, sed subito. Rursus ira uel cupiditas uindictæ producit calorem, rubedinem, amarum saporem, & alui influxum. Timor inducit frigus, cordis

trepidationem, uocis defectum, atq; pallorem. Tristitia sudorem, & albedinem cæruleam. Misericordia etiam quæ tristitia quædam est, sæpe miserātis corpus male afficit, ut alterius corpus uidetur affectū. Palam quoq; est inter amantes aliquos, tam fortem esse ligaturam amoris, ut quod patitur unus eorum, patiatur & alter. Anxietas etiam inducit siccitatem, & nigredinem: quantos etiam colores cupido amoris concitet, in hepate & in pulsu, noscunt medici, eo iudicio nomen amatæ in passione heroica deprehēdentes. Sic Naustratus cognouit Antiochum amore Stratonicę captum. Manifestū præterea est passiones eiusmodi quando uehementissimæ sunt, posse mortē inferre: & hoc apud uulgus palam est, nimia lætitia, tristitia, amore, odio, interdum mori homines, sæpe etiam morbo leuari. Sic legimus Sophoclem & Dionysium Siciliæ tyrannum, utrunq; accepto tragicæ uictoriæ nuntio, subito mortuos. Sic mater uiso filio è Cānensi prælio redeunte, repente obiit. Quid etiam tristitia possit, omnibus notū est. Scimus etiam canes nimia tristitia de morte dominorum suorum sæpe mortuos fuisse. Nonnunquam etiam ex huiusmodi passionibus morbi diuturni sequūtur, & quandoq; curantur. Sic ex alto despicientes aliqui prę timore nimio contremiscunt, caligant, infirmantur, quandoq; sensus amittunt. Sic singultus, febres, morbi comitiales quandoq; sequuntur, quādoq; uero recedunt, quādoq; mirabiles quidam effectus proueniūt, ut in Crœsi filio, quem genitrix mutum ediderat metus uehemens auiditasq; uocem excussit, quam natura diu negauerat. Sic repentino quodam casu affectū, sępe uita, sensus, motus, subito membra deserunt, ac sæpe statim reuertuntur. Quantum etiam con iuncta magnanimi audaciæ, uehemens ira faciat, ipse ostendit magnus Alexander, qui in India prælio circunuentus, lumen & ignem ex se profundere uisus est. Theodorici pater ignis scintillas ex toto corpore profudisse legit, ita, ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent. Atq; horum similia nonnunquam in beluis apparent, sicut de Tiberii equo, quem ore flammigerasse proditum est.

Animi passiones mortē nonnunq̄ inferunt.

Quomodo passiones animi immutant corpus per modum imitationis à similitudine. Item de transformatione ac trāslatione hominum, & quas uires uis imaginatiua non solum in corpus, sed etiam in animam obtineat. Cap. LXIIII.

Assiones supradictæ quandoq; alterant corpus per modū imitationis, propter uirtutem quam habet similitudo rei ad transmutandum, quam uehemens mouet imaginatio, sicut in stupore & congelatione dentium ex uisu uel auditu aliquo, uel qꝫ uidemus uel imaginamur alium comedere res acres: sic uidens aliū oscitare etiā oscitat, & aliqui cum audiunt acida nominare, lingua acescit: molestia etiā tetri alicuius spectaculi gustum inficit, & prouocat nauseam: quidam sanguinis humani aspectu syncopantur: nonnulli cum alicui animarum

cibũ afferri uident, sentiũt in ore saliuã amarã. Et narrat Gulielmus Parisiensis se uidisse hominẽ, qui solo aspectu medicinæ mouebatˀ quoties opus erat motu expurgatiõis: cũ tñ nec substãtia medicinæ, nec sapor nec odor ipsius ad ipsum peruenisset: sed sola similitudo apprehensa. Hac ratiõe somniãtes se ardere, uel esse in igne, quandoq; cruciãtur intolerabiliter, tanq̃ si uere ardeant, cũ tñ ueritas & substantia ignis apud eos non est, sed sola similitudo per imaginationem apprehensa. Nonnunq̃ etiã ipsa humana corpora transformanť trãsfiguranturq; & transportãtur, sæpe quidem in somniis, nonnunq̃ etiã in uigilia. Sic Cyppus qui postea electus est rex Italię, dũ tauro℞ pugnã uictoriãq; uehementius admirãs meditatur, in illa cura obdormiens noctẽ, mane corniger repertus est, nõ aliunde q̃ uirtute uegetatiua uehementi imaginatione stimulata, corniferos humores in caput eleuãte, & cornua producente. Vehemẽs enim cogitatio, dum species uehementer mouet, in illis rei cogitatæ figuram depingit, quam illi in sanguine effingunt, ille nutritis à se imprimit membris, cum propriis, tum aliquando etiam alienis: sicut imaginatio prægnãtis in fœtum imprimit rei desideratæ notã, & imaginatio morsi à cane rabido, in urinam imprimit imagines canũ. Sic multi subito canescunt: alius ẽ puero, unius noctis somnio, in uirum perfectum excreuit. Huc multi etiam Dagoberti regis cicatrices, & Francisci stigmata referre uolũt, dum ille correptionem uehementer timet, alter Christi uulnera uehementius contemplatur. Sic multi etiã transportantur de loco ad locũ transeuntes flumina, & ignes, & loca inaccessa: quãdo uidelicet uehemẽtis alicuius cõcupiscentiæ, aut timoris, uel audaciæ species spiritibus impressæ, uaporibus permixtæ mouẽt organũ tactus in sua origine, unà cũ phãtasia, quæ motus localis principiũ est. Vnde cõcitãtur mẽbra & organa motus ad motũ, mouẽturq; sine errore ad locũ imaginatũ, non quidẽ ex uisu, sed ex phantasia interiore. Tãta est uis animæ in corpus, ut quorsum ipsa imaginatur & somniat, ipsum corpus simul attollat atq; traducat. Legimus alia pleraq; exempla quibus uis animę in corpus cũ admiratione explicatˀ, quale illud scribit Auicenna de quodã, qui cũ uellet, corpus suũ paralysi oblædebat. Narratˀ de Gallo Vibio, cui hoc accidit uni, ut in insaniã nõ casu incideret, sed iudicio pueniret: nam dũ insanos imitatˀ, dũ ingenii lenociniũ furorẽ putat, quã adsimulabat insaniã, ad uerã redegit. Et Augustin⁹ refert quosdã q̃ aures pro arbitrio mouerẽt, & q̃ immoto capite uerticẽ totã deponerẽt ad frontẽ, reuocarẽtq; cũ uellent: & aliũ quendã solitũ sudare ubi uellet. Notũ quoq; est aliquos flere cũ uolũt, & ubertim lachrymas profundere: quosdã etiã repertos, qui eo℞ quę deglutissent, uaria paulatim tanq̃ de sacculo, quod placuisset, proferrẽt. Et hodie adhuc uidemus plures, qui auium, pecorũ, canũ hominumq; quorunq; uoces sic imitãtur exprimuntq;, ut discerni omnino nõ possint. Iam uero & fœminas in mares mutatas fuisse, multis exemplis narrat Plinius: similia & suo tẽpore accidisse testatur Pontanus, de quadã muliercula Caie

Mira imaginationis uis.

Francisci stigmata.

tana,& altera quadam Aemilia,quæ cum utraq; nupta,post plures annos in uiros mutatæ sunt. Quantum aũt ipsa imaginatio possit in animam,nemo ignorat:est enim substantiæ animæ uicinior quàm sensus,quare etiam plus agit in animã quàm sensus:sic mulieres per introductas certis magicis artificiis fortes imaginationes,somnia,suggestiones,sępissime ligantur in amorem alicuius arctissimũ. Sic perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorẽ Iasonis. Sic anima nonnunquã per uehemẽtem imaginationem uel speculationem à corpore omnino abstrahitur,quemadmodum Celsus narrat de quodã presbytero,qui quoties collibuisset auferebat se à sensibus & iacebat similis mortuo,ut cum pungeretur & ureretur,nõ sentiret ullum dolorẽ,iacebatq; immotus & sine anhelitu:hominũ tamen uoces,si altius inclamassent,tanquã ex longinquo se audisse postea referebat. Verum de his abstractionibus latius in posterioribus disseremus.

Quomodo passiones animi etiam operantur extra se in corpus alienum. Caput LXV.

Assiones animę quę phantasiam sequuntur,quando uehementissimę sunt, non solum possunt immutare corpus proprium, uerumetiam possunt transcendere ad operandũ in corpus alienum,ita,quod admirabiles quędam impressiones inde producantur in elementis & rebus extrinsecis, atq; etiam morbos quosdam animi siue corporis,sic possent auferre uel inferre:Nam passiones animæ sunt potissima causa temperamenti corporis proprii. Sic anima fortiter eleuata & uehementi imaginatione accensa,immittit sanitatem uel ægritudinem,nõ solum in corpore proprio,sed etiam in corporibus alienis. Sic putat Auicẽna,quòd ad imaginationẽ alicuius cadat camelus. Sic qui morsus à cane rabido in rabiem incidit,apparent in urina eius figurę canum. Sic prægnantis mulieris cupiditas in corpus alienum agit,quando inficit fœtum in aluo,rei desideratę nota. Sic multę monstrosæ generationes prodeũt ex monstrosis prægnantiũ imaginibus, ceu qualẽ refert Marcus Damascenus apud Petrã sanctam,oppidum in Pisanis confinibus sitũ,Carolo Boẽmiæ regi & Imperatori oblatam puellã,toto corpore feræ instar hirsutã & uillosam,quã mater religioso quodam horrore,in imaginẽ diui Ioannis Baptistæ,quæ ad lectulum erat,dum conciperet affecta,talẽ postea progenerauit. Atq; id non solũ in hominibus,sed etiã in brutis animãtibus fieri spectamus. Sic legimus Iacobũ patriarchã,uirgis in aquã proiectis,discolorasse oues Laban. Sic pauonũ aliarũq; uolucrũ cubãtiũ imaginarię uires,pẽnis colorẽ imprimũt:unde albos producimus pauones,cubantiũ habitacula albis linteis circũpendẽtes. Iamq; his exẽplis patet,quomodo phantasiæ affectus,ubi uehemẽtius se intenderint,non modo corpus propriũ,sed & alienũ afficiũt. Sic etiã maleficorũ nocendi cupiditas,fixis obtutibus quã perniciosissime homines fascinat. Assentiunt istis Auicẽna,Aristoteles,Algazel & Galenus. Manifestũ enim

Pauones albi quõ producantur.

est, corpus à uapore alterius corporis morbidi facillime infici, quod in peste & lepra palam uidemus. Rursus, in uaporibus oculorũ tãta uis est, quod possunt proximum fascinare atq; inficere, sicut regulus & catablepa aspectu suo homines interimũt: & fœminę quædam in Scythia, apud Illyricos & Triballos, quem iratæ aspexerant, interimebant. Nemo ergo miretur, corpus atq; animam unius, ab animo alterius posse similiter affici, cum sit animus longe potentior, fortior, feruentior, motuq; ualentior, quàm uapores ex corporibus exhalantes, nec etiam desunt media, per quæ operetur: neq; præterea minus subiicitur corpus alieno animo, quã alieno corpori. Hoc modo ferunt hominem, solo affectu atq; habitu agere in alterum: Ideoq; præcipiunt philosophi, consortium malorũ atq; infœliciũ hominũ procul fugiendum, horum siquidẽ anima noxiorum plena radiorum, calamitosa contagione propinquos inficit: contrà, bonorum ac fœliciũ consortia præcipiũt appetenda, quoniam sua propinquitate multum nobis prosunt. Sicut enim odor ex asa fœtida, uel musco, sic ex malo mali, & ex bono boni, aliquid prosilit in proximum, ac diu quandoq; perseuerat, infusum. Nũc uero si passiones supradictæ tantam uim habent in phantasia, certe maiorem habent in ratione, quatenus iam ratio ipsa, phantasia est excellentior. Multo denique maiorem in mente, hæc enim quãdo ad beneficium aliquod, tota animi intẽtione erga superos defigitur, sępe corpus tã proprium quàm alienum, circa quod est affectum, diuino aliquo munere afficit. Hoc modo legimus ab Apollonio, Pythagora, Empedocle, Philolao multisq; prophetis, & etiã nostræ religiõis sanctis, miracula facta fuisse. De his latius patebit inferius, ubi de religione differemus.

Ratio excellentior phantasia.

Quòd passiones animi plurimum iuuantur ab opportunitate cœlesti: & quàm necessaria sit in omni opere, ipsa animi constantia.

Caput. LXVI.

PAssiones animi cum cœlo plurimum adiuuantur & adiuuant, potentissimæq; euadunt, quatenus cum cælo consentiunt uel naturali quodã pacto, uel uoluntaria electione seu libero arbitrio. Nam, ut inquit Ptolemæus, qui elegit id quod melius est, nihil differre uidetur ab eo, qui habet hoc ex natura. Conducit ergo maxime in quouis opere ad beneficia cœli suscipienda, si cogitationibus, affectibus, imaginationibus, electionibus, deliberationibus, contemplationibus & similibus, nos quoq; cœlo cõsonos pręstiterimus. Passiones enim eiusmodi spiritũ nostrũ ad similitudinẽ suam uehementer agitãt, ac subito nos nostraq; superis exponũt eiusmodi passiones significãtibus: tũ etiã ob dignitatẽ & propinquitatẽ suam cũ superioribus multo magis atq; amplius cœlestia capiũt, quã res quæuis materiales. Potest enim animus noster p imaginationẽ uel rationẽ quadã imitatione, ita alicui stellæ cõformari, ut subito eiusdẽ stellæ muneribus impleat, tanquã sui influxus proprium receptaculum

Mens uero cõtemplatrix quatenus se ab omni sensu, imaginatione, natura deliberatione seuocat, & ad separata se reuocat, nisi quatenus Saturno se exponit, pręsentis indagationis non existit. Multa enim mens nostra p fidem operatur, quæ est firma adhæsio, fixa intentio, & uehemens applicatio operantis aut suscipientis, in quacunq; re ad ipsum cooperantem & dantem uim ad opus, quod facere intendimus, adeo, ut fiat quodãmodo in nobis idolũ uirtutis suscipiẽdæ, & rei in nobis uel à nobis faciendæ. Debemus igitur in quouis opere & rerũ applicatiõe uehemẽter affectare, imaginari, sperare firmissimeque credere, id enim plurimũ erit adiumẽto. Et uerificatum est apud medicos, firmã credulitatẽ, spem indubiã, & amorẽ erga medicũ, & medicinã, ad sanitatẽ plurimũ cõferre, etiã aliquãdo uel plus q̃ medicinã. Nã cũ hoc quod operatur medicinæ uirt⁹ & efficax uis, operatur etiã medici fortis anim⁹, potẽs immutare qualitatis in corpore ægroti, maxime quãdo ille medico adhibens fidẽ eo ipso sese disponit ad medẽtis & medicinæ uirtutẽ suscipiendam. Ideoq; oportet in magia operantẽ esse cõstanti credulitate, confidentem, & de consecutione effectus nullatenus dubitare, nec animo hęsitare. Nã sicut firma & pertinax credulitas mirabilia operatur, etiã nonnunquam in operibus falsis, sic diffidẽtia atq; hæsitatio uirtutẽ animi operãtis, quæ inter utrunque extremũ mediũ est, dissipat atq; frangit, unde cõtingit optatũ à superioribus influxũ frustrari atq; deperdi, q sine animi nostri stabili ac solida uirtute rebus & operibus nostris coniungi atq; uniri minime potest.

Quomodo animus humanus potest coniungi cũ cœlestium animis & intelligentiis, atq; simul cum illis mirabiles quasdam uirtutes rebus inferioribus imprimere. Cap. LXVII.

Icũt Philosophi, maxime Arabes, animũ humanũ quãdo per suas passiones & effectus ad opus aliquod attentissimus fuerit, cõiungi ipsum cũ stellarum animis, etiã cũ intelligẽtiis: & ita quoque coniunctũ causam esse ut mirabilis quędã uirtus operibus ac rebus nostris infundatur, cũ quia est in eo rerũ omniũ apprehẽsio & potestas, tũ quia omnes res habẽt naturalẽ obedientiã ad ipsum, & de necessitate efficaciã, & mouent ad id quod desiderat nimis forti desiderio. Et secundum hoc uerificatur artificiũ characterũ, imaginum, incantationũ & sermonum quorundã, & plurimorũ aliorũ experimentorũ mirabilium ad omnem rem quã animus affectat. Hoc modo quicquid dictat animus uehemẽter amantis, efficaciam habet ad amorem, & quicquid dictat animus fortissime odiẽtis, habet efficaciam nocendi & destruendi. Similiter & in cæteris quæ adfectat animus forti desiderio. Omnia enim quæ tunc agit & dictat ex characteribus, figuris, uerbis, sermonibus, gestibus & eiusmodi, omnia sunt adiuuantia appetitum animæ & acquirũt mirabiles quasdam uirtutes, tũ ab anima operantis in illa hora quando ipsam appetitus eiusmodi maxime inuadit, tum ab opportunitate & influxu cœlesti animum tunc taliter mouente

Res oĩs naturalem habet ad animũ humanũ obedientiã.

Animus enim noster quando fertur in aliquem magnũ excessum alicuius passionis uel uirtutis, arripit sępissime ex seipso horam uel opportunitatem fortiorem, meliorem & magis conuenientem. Quod etiam Thomas Aquinas tertio libro cõtra Gentiles fatetur. Sic mirandæ multæ uirtutes admirabiles quasdam operationes causantur, & sequuntur, per grandes affectiones in rebus illis quas dictat tunc anima in illa hora ad illas. Sed scias eiusmodi res nihil, uel saltem parum nisi authori earũ conferre, atq; illi qui iam inclinatur ad illas ac si iam esset author illarum: & hic est modus per quem inuenit efficacia ipsarũ. Et est generalis regula in istis, quòd omnis animus qui est magis excellẽs in suo desiderio & affectu ipso, efficit sibi res huiusmodi magis aptas, efficaces, ad id quod appetit. Oportet igitur quęcunq; uolentẽ operari in magia, scire & cognoscere suæ ipsius animæ proprietatẽ, uirtutẽ, mensurã, ordinem & gradum in potentia ipsius uniuersi. *Regula generalis.*

Quomodo animus noster potest permutare & ligare res inferiores, ad id quod desiderat. Cap. LXVIII.

Nest etiam hominum animis uirtus quædam immutãdi, attrahendi, impediendi & ligandi res & homines ad id quod desiderat, & omnes res obediunt illi, quando fertur in magnum excessum alicuius passionis uel uirtutis intantũ, ut superet eos quos ligat. Superius enim ligat quod inferius est, & ad se conuertit, & inferius eadem ratione ad superius conuertitur, uel aliter afficitur aut agitatur. Hac ratione res quæ superiorem alicuius stellæ obtinent gradum, ligant, uel attrahunt, uel impediunt res, quæ tenent inferiorem, prout inter se conueniunt uel disconueniunt. Hinc timetur gallus à leone, quoniam præsentia solaris uirtutis conuenit gallo magis q̃ leoni: sic magnes trahit ferrũ, quia in ordine cœlestis ursæ superiorẽ obtinet gradum: sic adamas impedit magnetem, quia in ordine Martio sibi est superior. Simili modo homo aliquis cum per sui animi affectiones, tum etiam per rerum naturaliũ ritas adhibitiões cœlestibus dotibus opportune expositus, si in uirtute solari fortior euaserit, ligat & trahit inferiorem in admirationem & obedientiam: in ordine lunari ad seruitutẽ uel infirmitatem: in Saturnali ad quietem uel tristitiam: in Iouio ad uenerationem exhibendam: in Martio ad timorem uel discordiam: in Venereo ad amorem uel lætitiam: in Mercuriali ad persuasionem & obsequiũ, & similia. Radix uero eiusmodi ligationis ipsa est affectio animæ uehemens & exterminata, cum concursu ordinis cœlestis. Dissolutiones autẽ uel impeditiones huiusmodi ligationis fiunt per contrariũ effectum, & illũ excellentiorem & fortiorem: nam sicut maior animi excessus ligat, ita etiam soluit & impedit. Deniq; ubi times Venerem, oppone Saturnum: ubi Saturnum times aut Martẽ, Venerẽ oppone uel Iouẽ: hos enim inimicos & maxime contrarios inuicem ferũt esse astrologi. Hoc intellige, affectus diuersos & contrarios in istis inferioribus causantes: nam in cœlo quidem ubi ni- *Ligationis radix.*

hil deficit, ubi amore cũcta regunt, odiũ seu inimicitia esse minime potest.

De sermone, atq; uirtutibus uerborum. Cap. LXIX.

Stenso itaq; nunc in animi affectibus magnam residere uirtutem, sciendum insuper est, nõ minorem inesse uerbis rerumq; nominibus, maximam præterea in sermonibus & orationibus complexis. Quibus potissimum à brutis differimus & rationales dicti sumus, non à ratione quæ secundum animam accipitur, quam capacem affectuum appellant, quam Galenus dicit etiam bruta animalia nobiscum habere communem, licet alia magis, alia minus: sed rationales dicimur à ratione quæ iuxta uocem in uerbis & sermone intelligitur, quæ uocatur ratio enunciatiua qua parte cæteris animãtibus maxime antecellimus: nam λόγος Græcis & rationem & sermonem & uerbum sonat. Est autem uerbum duplex, internum uidelicet & prolatum: internum uerbum est conceptus mentis & motus animæ, qui in cogitatiua præsentia sine uoce fit: quẽadmodum dum in somniis nobis loqui & disputare uidemur, & in uigilia etiam silentes sæpe totam aliquam percurrimus orationem. Verbum autem prolatum quendam in uoce & locutionis proprietate actum habet: & cum anhelitu hominis, oris apertione & sermone linguæ profertur: in quo parẽs natura corpoream uocem & sermonem, menti & intellectui copulauit, enũciatiuam & conceptuum intellectus nostri interpretem illam faciens ad audientes, de quo nobis hic dicendum est. Sunt itaq; uerba aptissimum medium inter loquentem & audientem deferentia secum non tantum conceptũ, sed & uirtutẽ loquentis energia quadam transfundentes in audientes & suscipientes, tanta sæpe potentia, ut non immutent solummodo audientes, sed etiam alia quædam corpora & res inanimatas. Illa autem uerba præ cæteris maioris efficaciç sunt, quæ res maiores, puta intellectuales, cœlestes, & transnaturales, cũ expressius, tũ mysteriosius repræsentant: quæq; à digniore lingua, & sanctiori dignitate instituta sunt, hæc enim ueluti signa quædam & repræsentationes, seu sacramenta rerum cœlestium & supernaturalium uim obtinẽt, cum ex uirtute rerum explicatarum quarum uehicula sunt, tum ex ui insita illis à uirtute instituentis & proferentis.

Quæ uerba maioris sint efficaciæ.

De uirtute propriorum nominum. Cap. LXX.

Ropria rerum nomina magicis operationibus plurimum necessaria testantur fermè omnes: Nam quum uis rerum naturalis procedit primo ab obiectis ad sensus, deinde ab his ad imaginationem, ab hac deniq; ad mentem, in qua concipitur quidem primo, deinde ꝑ uoces & uerba exprimitur. Dicunt icc irco Platonici in hac ipsa uoce, siue uerbo, siue noĩe iã suis articulis formato ipsam uim rei sub significatiõis forma quasi uitã aliquã latere: primo ab ipsa mẽte quasi ꝑ semina rerũ conceptã, porro ꝑ uoces siue uerba quasi partũ æditã, postremo etiã scriptis seruatã. Hinc dicũt Magi propria rerũ noĩa esse quosdã rerũ radios ubiq; semp præsentes, rerũq; uim seruantes, quatenus essentia rei signatæ in

ipsis dominat & discernit, atq; res per illa tāq̄ p proprias & uiuas imagines a gnoscūt. Sicut enim ex cœlorū influxibus & elemētis cū uirtutibus planetarū summus opifex producit diuersas species & res particulares: sic secūdū ea rundē influxuū & influentiū proprietates propria rebus nomina resultāt & imposita sunt ab eo, qui numerat multitudinem stellarū omnibus eis nomina uocans, de quibus nominibus alibi dicit Christus: nomina uestra scripta sunt in cœlis. Hos itaq; cœlestiū influxus rerūq; singularū proprietates cognoscēs protoplastes, noīa rebus secundū earū quiditates imposuit sicut scriptū est in Genesi: quia adduxit de⁹ cūcta quę creauerat corā Adā ut nominaret illa: & sicut ipse uocauit rē, hoc est nomē illius, quæ quidē noīa profecto admirandas in se rerū significatarū continent uires. Omnis itaq; uox significatiua primo significat per influxū harmoniæ cœlestis, secūdario per impositionē hominis, licet frequētius aliter & aliter per hanc atq; per illā: quando aūt in aliqua uoce siue nomine concurrūt utræq; significationes, quę ab harmonia, & quæ ab hominibus impositæ sunt, tūc geminata uirtute, naturali uidelicet & uoluntaria, nomē illud ad agendū redditur efficacissimū quoties debitis locis & tēporibus & solēnitate cū intentiōe exacta in materiā disposită, & à natura sua ab illo patibilē fuerit prolatū. Sic legimus apud Philostratū, quod cū Romę puella quędā nuptiarū die mortua Apollonio oblata esset, cōtacta uirgine nomē eius accurate inqsiuit, quo cognito aliquod occultū pronūciasse, quo puella reuixerit. Erat etiā Romanis in sacrorū ritu obseruatio, ut cū urbē aliquā obsideret, eius propriū nomē, nomenq; illius numinis in cuius tutela esset urbs illa, diligēter exquirerēt: quibus cognitis carmine quodā tunc eius urbis tutelares deos euocarēt, urbēq; ipsam habitantesq; deuouerēt, atq; sic tandē absentibus diuis deuincerēt, sicut canit Vergilius:

Excessere omnes, aditis arisq; relictis,
Dii quibus imperium hoc steterat.

Carmē uero quo euocabātur numina hostesq; deuouebantur cū oppugnatione ciuitas cingeretur, qui nosse uelit apud Liuium & Macrobiū requirat sed & plura illorū narrat Serenus Samonicus in libris reconditorum.

Propria nomina rerum radij quidā sunt.

De sermonibus complexis, & carminibus, incantamentorumq; uirtutibus & astrictionibus. Cap. LXXI.

VLtra uerborū atq; nominū uirtutes alia quoq; maior uirtus reperit in orationibus cōplexis à ueritate in eis cōtenta, quę maximā uim imprimēdi, immutandi, ligādi & stabiliēdi habet, adeo ut exagitata magis splēdeat, impugnata magis firmetur & consolidetur: quę ueritatis uirtus nō est in uerbis simplicibus, sed in enūciationibus, quibus aliquid affirmatur aut negatur, cuiusmodi sunt carmina, incantamēta, imprecationes, deprecatiōes, oratiōes, inuocationes, obtestationes, adiurationes, exorcismata & huiusmodi. In cōponendis itaq; carminibus & orōibus pro attrahēda stellę aut numinis alicuius uirtute, oportet diligēter

considerare quas in se quælibet stella continet uirtutes, effectus & operationes, atq; hæc carminibus inserere laudando, extollẽdo, ampliando, exornando, quæ solet stella huiusmodi afferre & influere, deprimendo & improbando quæ solet destruere & impedire, supplicando & obtestando pro eo quod cupimus adipisci, accusando & detestando id quod uolumus destrui & impediri, atq; ea ratione orationem carminis componere ornatam, elegãtem, ac per articulos certis competentibus numeris & proportionibus debite distinctam. Iubent præterea magi inuocandum & precandum per nomina eiusdem stellæ siue nominis, quibus tale carmẽ attinet, & per sua mirabilia siue miracula, per cursus suos & uias suas in sphęra sua, per lumen suum, per nobilitatem regni sui, per gratiam & claritatẽ quæ in eo est, per fortes & mirabiles uirtutes suas, & per horum similia. Quemadmodũ apud Apuleium Psyche precatur Cererem: Rogo te, inquiens, per frugiferam tuam dexterã constanter deprecor per lætiferas messium ceremonias, per tacita secreta cistarum, per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ sulcamina, & currum rapacem, & terram tenacem, & illuminatarũ Proserpinæ nuptiarum demeacula, & luminosarum filiæ inuentionum remeacula, & cætera quæ silentio tegit Eleusis, Attice sacrarium. Pręterea cũ multiiugis stellarum nominibus, iubent nos etiam inuocare per nomina intelligentiarum ipsis stellis præsidentium, de quibus suo loco dicemus latius. Qui autem ampliora horum exempla cupit, hymnos Orphei scrutetur, quibus nihil in magia naturali est efficacius, si illis debita harmonia cum omni attentione cęteræq; circunstantiæ, quas norunt sapientes, adhibitæ fuerint. Sed ad propositum nostrum reuertamur. Eiusmodi itaq; carmina apte atq; rite ad stellarũ normã cõposita intellectu sensuq; plenissima, uehemẽti affectu opportune pronunciata, tum secũdum eorum articulorum numerũ & proportionem, atq; secundum formam ex articulis resultantem unà, atq; per imaginationis impetum uim maximam conspirant in incantante, atque subinde traiiciunt in rem incantatam ad illam ligandam aut dirigendam, quorsum affectus sermonesq; incantantis intenduntur. Instrumentũ uero ipsum incantantium est spiritus quidam purissimus harmonicus, calens, spirans, uiuens, motum, affectum, significatum secũ ferens, suis articulis compositus, præditus sensu, ratione deniq; conceptus: per huius itaq; spiritus qualitatem, per cœlestem eius similitudinem, pręter ea quæ dicta sunt, etiam ex opportunitate tẽporis excellẽtissimas cœlitus cõcipiunt carmina uirtutes, multo quidem sublimiores & efficaciores q̃ spiritus & uapores ex uita uegetabili, ex herbis, radicibus, gũmis, aromatibus, suffitibus, & his similibus exhalantes. Atq; ideo solent Magi incantantes res simul afflare, & uerba carminis inhalare, ceu uirtutem ipso spiritu inspirare, ut sic tota animæ uirtus dirigatur in rem incantatam ad suscipiendam dictam uirtutem dispositam. Atq; hic est notandum, quod omnis oratio, & scriptura, & uerba, si

uerba, sicut per consuetos suos numeros & proportiones atq; formam consuetos inducunt motus, ita etiam præter solitũ ordinem & retrograde prolata aut scripta ad insolitos mouent effectus.

De incantamentorũ mirabili potentia. Cap. LXXII.

NCantationum itaq; siue carminum tantam ferunt esse potentiam, ut penè omnem naturã posse subuertere credantur, quẽadmodũ inquit Apuleius: Magico susurramine amnes agiles reuerti, mare pigrum colligari, uentos unanimes expirari, solẽ inhiberi, lunam despumari, stellas euelli, diem tolle, noctem teneri. & de eisdem canit Lucanus:

Cessauere uices rerum, dilataq; longa
Hæsit nocte dies, legi non paruit æther.
Torpuit, & præceps audito carmine mundus. & paulo ante:
Carmen Thessalidum dura in præcordia fluxit,
Non satis adductus amor. & alibi:
Mens hausti nulla sanie polluta ueneni
Excantata perit. Item Vergilius in Damone:
Carmina uel cœlo possunt deducere lunam.
Carminibus Circe socios mutauit Vlyssis.
Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis, &:
Atq; satas aliò uidi traducere messes.

Et Ouidius in, Sine titulo, inquit:

Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbam,
Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes cantataq; uitibus uua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Quæ si uera non essent, non tam arcte statuta pœna legibus sancitũ esset cõtra eos qui fruges excantassent. Et Tibullus de quadam incantatrice ait:

Hanc ego de cœlo ducentem sydera uidi,
Fluminis hæc rapidi carmine uertit iter.
Hæc cantu finditq; solum, manesq; sepulchris
Elicit, & tepido deuocat ossa rogo.
Cum libet hæc tristi depellit nubila cœlo,
Cum libet æstiuo conuocat orbe niues.

De quibus omnibus uenefica illa se multum iactare uidetur apud Ouidium cum ait:

Cum uolui ripis ipsis mirantibus amnes
In fontes redire suos, concussaq; sisto,
Stantia concutio cantu freta, nubila pello,
Nubilaq; induco, uentos abigoq; uocoq;,
Vipereas rumpo uerbis & carmine fauces,

Viuaq́; saxa sua conuulsaq́; robora terra,
Et syluas moueo, iubeoq́; tremiscere montes,
Et mugire solum, manesq́; exire sepulchris,
Te quoq; luna traho.

Omnes præterea poëtæ canũt, & philosophi non negant, posse carminibus miranda multa effici: ut pelli segetes, cogi fulmina uel imperari, curari morbos & eiusmodi. Nã & Cato in re rustica contra bestiarũ morbos quibusdã utebatur cantionibus, quæ adhuc in scriptis eius extant. Solomonem quoq; eiusmodi incãtationes calluisse, Iosephus testat. Narrat quoq; Celsus Africanus iuxta Aegyptiorum doctrinam, humanum corpus iuxta signorum zodiaci, facierum, numerum, per totidem scilicet triginta sex dęmones curari, quorum singuli propriam partem suscipiunt atq; tuentur, quorũ nomina patria uoce appellant, quibus inuocatis incantamentis suis uitiatas corporis partes sanitati restituunt.

De uirtute scripturæ, & de imprecationibus & inscriptionibus faciendis. Cap. LXXIII.

Officium uerborum atq; sermonis est interiora mentis enunciare, ac de penetralibus cogitationum secreta depromere, uolũtatemq́; pandere loquentis. Scriptura autem ipsa ultima mentis expressio est, sermonis uocisq́; numerus, collectio, status, finis, continentia & iteratio faciens habitum, qui unius uocis actu non perficitur. Et quicquid in mente, in uoce, in uerbo, in oratione, in sermone est, totum hoc, & omne etiam in scriptura est. Et sicut nihil quod mente concipitur, uoce non exprimitur: sic nihil quod exprimitur, nõ etiam scribitur. Atq; iccirco iubent magi in quouis opere faciendas imprecationes & inscriptiones, quibus operans suum exprimat affectum: ut si herbam colligat, uel lapillum, proferat ad quem usum id faciat: si fabricet imaginem, dicat & inscribat ad quem effectum ea fiat, quas quidem imprecationes & inscriptiones etiam Albertus in speculo suo non improbat: sine quibus opera nostra non deducerentur in effectum: siquidem dispositio nõ causat effectum, sed actus dispositionis. Inuenimus quoq; idem pręceptorum genus antiquis in usu fuisse, quod uel ipse testatur Vergilius ubi canit:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq́; hæc altaria circum
Effigiem duco. & paulo post:
Necte tribus nodis ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, &, Veneris, dic, uincula necto. & ibidem
Limus ut hic durescit, & hæc ut cæra liquescit
Vno eodemq́; igni, sic nostro Daphnis amore.

De proportiõe, correspondẽtia, reductione literarũ ad signa cœlestia & planetas secũdũ uarias linguas cũ tabella hoc indicãte. Ca. LXXIIII.

DEdit deus homini mentem atq; sermonem, quę (ut ait Mercurius Trismegistus) eiusdem uirtutis, potētiæ, atq; immortalitatis prēmium censentur. Sermonem uero hominum ipse omnipotens deus sua prouidentia in diuersas linguas diuisit: quę quidē linguæ iuxta suam diuersitatem etiam diuersos ac proprios receperunt scripturæ characteres, suo quodam certo ordine, numero & figura constantes, non fortuito, nec casu, nec fragili hominum arbitrio sed diuinitus sic dispositos atq; formatos, quo cum cœlestibus atq; ipsis diuinis corporibus uirtutibusq; consentiant. Præ omnibus uero linguarum notis Hebræorū scriptura omnium sacratissima est in figuris characterum, punctis uocaliū & apicibus accentuum: ueluti in materia, forma & spiritu consistens: In sede dei, quod cœlum est, siderum positione primum exarata, ad quorum figuram, ut testantur Hebræorum magistri, sunt formatæ ipsæ literæ mysteriorū cœlestium plenissime, cum per eorum figuram & formam & significata, tum per numeros in illis significatos, tum per earundem uariam colligantię harmoniam. Vnde secretiores Hebræorum Mecubales ex literarum illarum figura & characterū formis earundemq; signatura, simplicitate, compositione, separatione, tortuositate, directione, defectu, abundantia, maioritate, minoritate, coronatione, apertura, clausura, ordine, transmutatiōe, colligantia, reuolutione literarum & punctorum & apicum, ac supputatione numerorum per literas significatorum omnia explicare promittunt, quomodo à prima causa profecta sunt, & rursus in eandem reducibilia. Trifariam præterea partiūtur Hebræi alphabeti sui literas, uidelicet in duodecim simplices, septem duplices, & tres matres: quas tanquàm characteres rerum significare dicunt duodecim signa, septem planetas, & tria elementa, uidelicet ignem, aquam, terram: nam aērem non elementum, sed uelut elemētorum glutinū & spiritum habent. His etiam puncta & apices coordinant. Sicut itaq; ex planetarum & signorum aspectibus simul cum elementis opifice spiritu & ueritate omnia producta sunt & producūtur, ita ex his literarum characteribus & punctis illa producta significantibus constituuntur rerum omnium nomina, ueluti sacramenta quædam & uehicula rerum explicatarum, illarum essentiam & uires ubiq; secū ferentes. Horum profunda sensa & sacramenta in characteribus illis illorumq; figuris, numeris, situ, ordine & reuolutiōe inhærent, ut Origenes iccirco existimet ea nomina in aliud idioma traducta propriam uim minime retinere: quia non retineant suam naturalem significationem: sola enim nomina primaria quæ sunt recte imposita, quia significant naturaliter, actiuitatem habent naturalem: non sic est de his quæ significant ad placitum, quæ actiuitatem non habent ut significatiua sed ut in se res quædam naturales. Si qua autem est lingua prima & causalis, cuius uerba habent naturalem significationem, hanc cōstat esse Hebraicam, cuius ordinem qui profunde & radicaliter tenuerit, atq; illius literas proportionabili-

Hebræorum scriptura sanctißima.

ter reuoluere nouerit, cuiuscunq; idiomatis perfecte inueniendi normam & regulam habebit. Sunt itaq; uigintiduæ literæ fundamentũ mundi & omnium creaturarum quæ sunt & nominãtur in eo, & omne dictum, & omne creatum, ex illis sunt, & ex earum reuolutiõibus nomen, & esse, & uirtutem sortiuntur. Oportet autem illarum inuestigatorem per singulas literarum cõbinationes tam diu discurrere, quousq; pateat uox dei, & apertus sese offerat sacratissimarum literarum textus: hinc enim uoces & uerba in magicis operibus efficaciã habent: quia illud in quo primum magicam exercet natura, uox est dei. Sed hæc altioris speculationis existunt quam ut in hoc libro tractanda ueniant. Sed ad literarum partitionem redeamus. Harum apud Hebræos tres matres sunt uidelicet: א ו י Septem duplices, uidelicet, ב ג ד כ פ ר ת Reliquæ duodecim uidelicet, ה ז ח ט ל מ נ ס ע צ ק ש simplices sunt. Par ratio apud Chaldæos est. Ad harum imitationem etiam cæterarum linguarum literæ signis & planetis atq; elementis suo quodam ordine distribuuntur: Nam ex Græcis Α Ε Η Ι Ο Υ Ω septem planetis respondẽt, ΒΓΔΖΚΛΜΝΠΡΣΤ duodecim signis zodiaci attribuũtur. Cęterę quinq; ΘΞΦΧΨ quatuor elementa & mundi spiritũ reprę sentãt. Apud Latinos uero hæc eadem, sed alio ordine significantur: Nam uocales quinq;, A E I O V, atq; I & V consonantes septem planetis adscribuntur: Consonantes uero B C D F G L M N P R S T præsunt duodecim signis: Cæteri, scilicet K Q X Z quatuor faciunt elementa. H aspiratio mundi spiritum repræsentat. Y, quia Græcus & non Latinus character est, & Græcis uerbis solum inseruiens, sui idiomatis sequitur naturam. Verum illud nõ est ignorandum, Hebræas literas compertum à sapientibus omnium esse efficacissimas, quia habent similitudinem maximam cum cœlestibus & mundo. Cæterarum uero linguarum literas tantam efficaciam non habere, quia ab illis remotius distant. Harum uero dispositiones sequens tabella explicabit. Habent etiã literæ quæq; sui ordinis numeros duplices, extensos uidelicet qui quotas literarum secundum suum ordinem simpliciter exprimũt: atq; collectos, qui præcedentium omnium literarum numeros secũ recolligunt: deinde etiam numeros integrales qui ex literarũ nominibus iuxta uarios numerandi modos resultant. Quorum numerorum uires qui cognouerit, poterit in unaquaque lingua per suas literas admiranda elicere mysteria, pariterq; & præteritorum & futurorum temporum colligere uaticinia. Sunt insuper & alia literarũ cum numeris mysteriosa coniugia, sed de his omnibus in sequentibus libris abunde disserentes, huic priori libro hic finem imponemus.

♈			Β	B
♉			Γ	C
♊			Δ	D
♋			Ζ	F
♌			Κ	G
♍			Λ	L
♎			Μ	M
♏			Ν	N
♐			Π	P
♑			Ρ	R
♒			Σ	S
♓			Τ	T
♄			Α	A
♃			Ε	E
♂			Η	I
☉			Ι	O
♀			Ο	V
☿			Υ	I conso.
☽			Ω	V cōso.
Terra			Θ	K
Aqua			Ξ	Q
Aer			Φ	X
Ignis			Χ	Z
Spiritus			Ψ	H

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO, AB Vuyda, Principi electori, Vuestphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo, Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesʒheym. S. D.

N NVNC (princeps illustrissime amplissime'que præsul) reliquos occultioris philosophiæ siue magiæ libellos, quos nuper me editurum fuisse, quãdo priorem illorum in lucem dedi, tuæ magnidecentiæ promiserã: sed repentina fermè & inopinata Diuæ Margaretæ Austriacæ principis meæ obitus superueniens, ab illo edendi studio tunc me retardauit. Deinde quo minus ederentur, obstitit nonnullorum rostratorum sycophantarũ, atq; scholasticorũ aliquot sophistarum improbitas, ob editam de Vanitate scientiarum & excellentia uerbi dei declamationẽ, sine intermissione contra me sæuientiũ, & acerba odii, inuidiæ, liuoris & calumniarum continuatione cõtra me certantium, quorum alii elato supercilio, plenis buccis, declamatoria uoce in templis apud promiscuum populum me impietatis traducebãt: alii angularibus susurramentis per singulas domos uicatim imperitorũ aures mea infamia complebant: alii per publica & priuata conciliabula, Pontifices & principes ipsumq; Cæsarem contra me instigabãt. Hinc hæsitare cœpi, essem'ne residuos hos libellos editurus, quum subdubitarẽ hoc ipso me maioribus obiicere calumniis, & ueluti ex fumo in flammã coniicere, timorq; quidã rusticus inuasit, ne illos edendo tibi molestus plus quàm officiosus uiderer, ac etiam tuę sublimitati zoilorum illorum conflarẽ inuidiam, pariterq; detrahentium linguis te obiicerẽ. Quæ omnia cum me uaria desperatione perturbarent, hæsitationem meam tuæ intelligẽtiæ perspicacitas, exacta discretio, candor iudicii, sine superstitione religio, cęteræq; in te notissimæ uirtutes, & maior omni exceptiõe autoritas atq; integritas, quæ obtrectantium linguas facile cõtinere atq; etiam refrenare possent, excusso timore erexerunt impuleruntq; id rursum audẽtius adgredi, quod iã propè ex desperatione deseruerã. Accipe igitur nunc (Princeps illustrissime) bono animo hunc secundũ occultioris philosophię librũ, in quo cœlestis magię mysteria intimamus, patefactis omnibus atq; mõstratis quæ de iis perita rerũ prodit antiquitas, quęq; ad notitiã nostrã peruenerunt, quo studiosis & horũ arcanorũ curiosis post naturalium uirium ostensionẽ, etiam cœlestis magię arcana (hactenus neglecta et parum iusta notitia à posteris apprehẽsa) nũc tuo auspicio per nos proponãtur: è quibus quotusquisq; post hac profecerit aut aliquid fructus excerpserit, tibi referat adscribatq; gratiam, qui huius editionis occasio fuisti, quodq; foribus patefactis hæc è uinculis emitterentur, facultatem pręstitisti. VALE.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCULTIORE PHILOSOPHIA SIUE DE MAGIA, LIBER SECUNDUS.

De necessitate Mathematicarũ disciplinarũ, atq; de mirandis multis operibus, quæ solis mathematicis artibus perpetrantur. Cap. I.

MATHEMATICAE DISCIPLINAE AD magiam tam sunt necessariæ atq; cognatæ, ut qui hãc absq; illis profiteatur, is tota aberret uia, frustraq; laboret, minimeq; desideratum adsequatur effectũ: quæcunq; enim sunt & fiunt in istis inferioribus naturalibus uirtutibus, omnia hæc numero, pondere, mensura, harmonia, motu & lumine fiunt atq; reguntur: & omnes res quas uidemus in istis inferioribus, habent radicem & fundamentum in illis: nihilominus tamen etiam absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis disciplinis, opera naturalibus similia produci possunt, ut inquit Plato, res non quidem ueritatis & diuinitatis particeps, sed simulachra quædam sibiipsis cognata, ut corpora euntia uel loquentia, quæ tamen carent uirtute animali, quales fuerunt, quæ apud antiquos Dędali simulachra & αυτόματα appellata sunt, & quorũ Aristoteles meminit, Vulcani & Dędali tripodes seipsos mouentes, quos sponte sua in certamen prodiisse narrat Homerus, & quos legimus in Hiarbæ Gymnosophistæ conuiuio seipsos motasse: aureasq; statuas pincernarum & structorum operam conuiuis pręstasse. Leguntur etiam statuæ Mercurii quæ loquebantur, & columba Architæ quæ lignea uolabat: & quæ narrat Cassiodorus Boëthii miracula, Diomedem in ære buccinantem, æneum anguem insibilantem, simulatas aues cantilenę dulcedinẽ emittentes. Huiusmodi generis sunt quæcunq; ex Geometria & Optica prodeunt simulachrorum miracula, de quibus in prioribus, ubi de elemento aëris locuti fuimus, fecimus mentionẽ. Sic fiunt specula, alia concaua, alia columnaria, facientia rerum simulachra in aëre, remotis extra se spatiis uelut umbras uideri: cuiusmodi Apollonius & Vitellius in suis libris de Perspectiua & speculis docuere. & legimus Magnum Pompeium speculum quoddam inter spolia ex oriente Romam attulisse, in quo armatorum conspiciebantur exercitus. Et fiunt specula quædam tralucida, quæ certis quibusdam herbarum succis infecta, artificialiq; lumine irradiata, totum circumuicinum aërem mirabilibus implent phantasmatibus. Et noui ego fabricare duo specula reciproca, in quibus lucente sole omnia quæcunq; illius radiis illustrantur, per remota plurium miliarium spatia euidẽtissime cernuntur. Hinc magus expertus philosophiæ naturalis & matheseos, cognitisq; mediis sciẽtiis ex his utrisq; existẽtibus, Arithmetica, Musica,

Speculorũ mira artificia.

Geometria, Optica, Astronomia, & quæ ponderibus, mensuris, proportionibus, articulis & iuncturis scientiæ sunt, cognitisq; etiam mechanicis artibus ex illis resultantibus, quid mirum si supra cæteros homines arte & ingenio præcellens, mirabilia multa operetur, quæ etiam prudentissimi quiq; & scientissimi ualde admirentur. Nonne in hunc diem uestigia extãt antiquorum operum, puta Herculis & Alexandri columnæ, portæ Caspiæ ex ære conflatæ, & ferreis trabibus obseratæ, ut nullo ingenio nec arte elidi possint? & Iulii Cæsaris Romæ iuxta Vaticanum erecta pyramis, & in medio mari extructi arte montes, & arces saxorumq; moles, cuiusmodi ego in Britannia uidi uix credibili arte congestas. Et legimus apud fidos historicos, similibus artibus olim abscissas rupes, completas ualles, & actos in planum montes, perfossa saxa, adaperta mari promontoria, excauata terræ uiscera, diducta flumina, iuncta maribus maria, coërcita æquora, scrutataq; maris profunda, exhaustos lacus, exiccatas paludes, factas nouas insulas rursusq; alias restitutas continenti, quæ omnia etsi cum natura ipsa pugnare uideantur, tamen legimus facta, & in hunc diem cernimus illorum uestigia, cuiusmodi uulgus dęmonum opera fuisse fabulatur, cum eorum artes atque artifices à memoria perierint, nec sint qui curent ea intelligere atq; scrutari. Ideoq; mirandum spectaculum aliquod uidentes, cæcutientes intellectu, effectum omnem in dæmones reiiciunt, aut miracula putant, quæ aut naturalium aut mathematicarum disciplinarum sunt opera. Vt si quis ignoret uirtutẽ magnetis, uideatq; graue ferrũ sursum ferri, aut in aëra suspendi, sicut olim Mercurii idolum ferreum apud Treuerim in medio templi magnetis lapidibus legitur suspensum, hoc attestante uersiculo:

Ferreus in mediis uolitat caducifer auris.

Simile cuius etiam de Solis idolo in Serapis templo apud Aegyptum factum legimus: nonne protinus dicet, quoniam dæmonum opus est? si uero cognouerit uirtutem magnetis ad ferrum, & expertus fuerit illam, cessat omnis sua admiratio, & nullus supererit scrupulus illud esse opus naturæ. Atque hic uos scire conuenit, quòd sicut per res naturales uirtutes colligimus naturales, ita per res abstractas mathematicas & cœlestes, uirtutes suscipimus cœlestes, puta motum, uitam, sensum, sermonem, præsagium & diuinationem, etiam in materia minus disposita, ut quæ non natura, sed arte sola fabricata sit: & ita dicuntur fieri posse imagines loquentes & futura prædicentes, sicut narrat Gulielmus Parisiensis de capite æneo sub ortu Saturni conflato, quod humanis uocibus loqui perhibent. Qui uero eligere nouerit materiam dispositam & patiendi paratissimam, agensque fortissimum, hic indubios potentioresque producet effectus. Est enim Pythagoreorum generalis sententia, sicut mathematica sunt formaliora Physicis, ita esse actualiora: & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari: inter omnia autem mathematica, numeros, ut sunt formaliores, ita etiam esse

actualiores, quibus uirtutem & efficientiam tam ad bonum quàm ad malũ, non solum ethnicorum philosophi, sed etiam Hebræorum ac Christianorum attribuunt theologi.

De numeris eorundemq; potentia & uirtute. Cap. II.

INquit Seuerinus Boëthius, omnia quæcunq; à primæua rerum natura constructa sunt, numerorum uidentur ratione formata, hoc enim fuit principale in animo conditoris exemplar: hinc elementorum multitudo mutuata est, hinc temporum uices, hinc motus astrorum & cœli conuersio, omniumq; status numerorum colligatione subsistit. Sunt itaq; numeri magnarum sublimiumq; uirtutum potẽtes. Neq; enim mirum est, cum in rebus naturalibus sint tot ac tantæ uirtutes occultæ, licet manifestarum operationũ, esse in ipsis numeris multo quidem maiores, occultiores, mirabiliores atq; efficaciores, quatenus ipsi sunt formaliores, perfectiores, cœlestibus insiti, separatis substantiis immixti, deniq; maximam & simplicissimam habentes cum ideis in mẽte diuina commixtionem, à quibus proprias & efficacissimas uires sortiuntur: quam ob rem etiam ad dæmonica & diuina munera consequenda plurimum ualent, plusq; possunt, quemadmodum in rebus naturalibus qualitates elementales in transmutando ad aliquod elementale multum ualent atq; possunt. Rursus omnia quæ sunt atq; fiunt, certis numeris subsistunt uirtutemq; sortiuntur. Tempus enim constat numero, omnisq; motus & actio, & omnia quæcunq; tempori & motui subiecta sunt: concentus etiam atq; uoces per numeros eorumq; proportionem uim habent atq; constant, proportionesq; ex numeris ortæ, per lineas & puncta constituunt characteres & figuras: & hi sunt proprii operibus magicis, medio existente inter utrosque appropriato per declinationem ad extrema, ut in usu literarum.

Omnia certis constant numeris.

Denique omnes species naturalium & eorum quæ supra naturam sunt, certis numeris astringuntur: quod intuens Pythagoras, numerum esse inquit quo cuncta constant, distribuitq; singulis singulas uirtutes. & Proclus ait: Numerus semper existit: alius tamen in uoce, alius in earum proportione, alius in anima & ratione, & alius in diuinis. Themistius uero & Boëthius & Auerrois Babylonius cum Platone, sic numeros extollunt, ut neminem absque illis posse recte philosophari putent. Loquuntur autem de numero rationali & formali, non de materiali, sensibili siue uocali, numero mercatorũ, de quo Pythagorici & Academici, & Augustinus noster nihil curant, sed intendunt ad proportionem ex illo resultantem, quem numerum naturalem, & formalem & rationalem uocant, ex quo magna sacramenta emanant, tam in naturalibus, quàm diuinis atq; cœlestibus. Per illum habetur uia ad omnia scibilia indaganda & intelligẽda. Per illum habetur proximus accessus ad prophetiam naturalem: atque ipse abbas Ioachim in prophetiis suis alia uia quàm per numeros formales non processit.

Quantas uirtutes numeri poſſideant in rebus cum naturalibus tum tranſnaturalibus. Cap. III.

N numeris itaq; mirandam latere efficaciam & uirtutem, tam ad bonum quàm ad malum, non modo ſplendidiſſimi philoſophi unanimiter docent, ſed etiam doctores catholici, præ cæteris Hieronymus, Auguſtinus, Origenes, Ambroſius, Gregorius Nazianzenus, Athanaſius, Baſilius, Hilarius, Rabanus, Beda, & plures alii confirmant. Hinc Hilarius in commentariis ſuper Pſalmos, teſtatur ſeptuaginta ſeniores ſecundum numerorum efficaciam pſalmos in ordinẽ redegiſſe. Rabanus quoque doctor præclarus, de numerorũ uirtutibus ſingularem librum compoſuit. Cæterum nunc in natura quantas uirtutes poſſident numeri, patet in herba quæ pẽtaphyllon, hoc eſt quinquefolium dicitur: hæc enim uirtute quinarii reſiſtit uenenis, pellit dæmonia, confert expiationi: atq; eius folium bis quotidie unum uino ſumptum, curat ephemeram: tria, tertianam: quatuor, quartanam. Similiter ſeminis heliotropii grana quatuor pota, quartanis: tria uero, tertianis prodeſſe dicuntur. Simili modo uerbenaca febribus in uino mederi fertur, ſi in tertianis à tertio geniculo: in quartanis, à quarto inciſa fuerit. Serpens ſi ſemel calamo percutiatur, interit: ſi ſecundario, confirmatur. Hæc & eiuſmodi plura apud uarios autores teſtificata leguntur. Vnde autem hæc fiant, cauſam certe habent, quæ eſt ipſa uaria uariorum numerorum ad ſeinuicem proportio. Mirum quoque de ſeptenario experimentum, quòd maſculus omnis ſeptimus abſque fœmella intermedia natus, uim habet curãdi ſtrophulas, ſolo tactu uel uerbo. Similiter filia quæque ſeptima nata, miro modo partum adiuuare traditur: nec attenditur hic numerus naturalis, ſed formalis ratio quæ eſt in numero. Illudq; quod ſupra diximus, ſemper mente teneatur, nõ in uocalibus & mercatoriis numeris has uires eſſe, ſed in rationalibus, formalibus & naturalibus, hæc dei & naturæ ſacramenta diſtincta atq; contenta. Quicunque autem nouerit numeros uocales & naturales cum diuinis coniungere, & in eandem conſonantiam temperare, hic per numeros poterit operari mirabilia & etiam cognoſcere. Pythagorici etiam multa ſeſe prognoſticare profitebantur per numeros nominum, in quibus profecto niſi magnum aliquod lateret myſterium, non dixiſſet Ioannes in Apocalypſi: Qui habet intellectum, computet numerum nominis beſtiæ, qui eſt numerus hominis, & hic modus computandi, penes Hebręos & Cabaliſtas celeberrimus eſt, ſicut infra oſtendemus. Sed illud ſciendũ eſt, quod numeri ſimplices ſignificant res diuinas: denarii, cœleſtes: centenarii, terreſtres: millenarii, quæ futuri ſunt ſeculi. Præterea cum partes animi ſecundum Arithmeticam mediocritatem, propter identitatem ſeu exceſſuum æqualitatem inuicem copulantur: corpus uero, cuius partes magnitudinibus differunt, ſecũdum Geometricam mediocritatem compoſitum ſit: animal

Pentaphylli herbæ uirtutes.

Septenarij mirũ experimentum.

In numeris hic quid cõſiderãdum.

Numerorũ ſignificatio.

uero ipſum ex utroque,anima ſcilicet ex corpore,ſecundum eam quæ harmoniæ conuenit mediocritatem conſtet,hinc eſt quod numeri plurimum operantur in animam,figuræ in corpora, concentus autem in ipſum animal.

De unitate & eius ſcala. Cap. IIII.

Vnc particulatim de numeris ipſis determinemus: quia uero numerus nihil aliud eſt quàm unitatis repetitio, primo ipſam unitatem conſideremus. Vnitas enim omnem numerum ſimpliciſſime penetrat,omniumq́; numerorum communis menſura, fons & origo, omnem numerum in ſe unice coniunctum continet, multitudinis omnis inſors,ſemper eadem & immutabilis:unde etiam in ſeipſam multiplicata, nihil producit niſi ſeipſam: indiuiſibilis eſt,partium omnium expers:quod ſi diuidi aliquando fingatur, non ſecatur, ſed multiplicatur ſcilicet in unitates:nulla tamen harum unitatum maior uel minor eſt tota unitate, quemadmodum pars minor eſt toto: multiplicatur itaque non in partes,ſed in ſeipſam: ideóque hanc alii concordiam,alii pietatem, alii amicitiam nuncupauere, quòd ita nectatur, ut non ſecetur in *Vnitatis nomina.* partes:ſed & Martianus ex Ariſtotelis ſententia, Cupidinem aſſerit nominatam,ex eo quòd unum ſolum ipſa ſit,& ſe quæri ſemper uelit,& ultra nihil habeat,ſed expers totius elationis aut copulæ, in ſe proprias detorquet ardores. Vnum itaque omnium rerum principium eſt & finis,neque ipſum principium aut finem habens: nihil uno prius eſt, nihil uno poſterius.

Vnum omnium rerum principium eſt,& uſque ad unum omnia ſunt,& ultra ipſum nihil eſt,& omnia quæ ſunt,unum ipſum deſiderant, quia omnia *Vnitatis excellentia.* ab uno proceſſerant,& ut ſint eadem omnia,ab illo uno participare neceſſe eſt:& ſicut omnia ab uno in multa proceſſerunt, ſic cuncta quæ ad illud unum à quo proceſſerunt redire conãtur, neceſſe eſt exuere multitudinem. Vnum igitur ad ſummum refertur deum,qui cum ipſe ſit unus & innumerabilis,innumeras tamen res de ſe creat & intra ſe continet. Vnus itaque eſt *In rebus unū quæ ſint.* deus,unius dei unus mundus,unius mundi unus ſol, unus quoque in mundo phœnix,rex unus in apibus,dux unus in gregibus, in armentis rector unus,& grues unam ſequuntur, & multa alia animantia unitatem uenerantur. Inter membra corporis,unum eſt principium à quo reliqua reguntur, ſiue id ſit caput, ſiue (ut alii uolunt) cor. Vnum eſt elementum uincens & omnia penetrans,ignis. Vna res eſt à deo creata, ſubiectum omnis mirabilitatis, quæ in terris & in cœlis eſt, ipſa eſt actu animalis, uegetalis & mineralis,ubique reperta,à pauciſſimis cognita,à nullis ſuo proprio nomine expreſſa,ſed innumeris figuris & ænigmatibus uelata, ſine qua neque Alchymia,neque naturalis magia,ſuum completum poſſunt attingere finem.

Ab uno homine Adamo, omnes producti ſunt: ab uno illo omnes mortui ſunt:ab uno IESV CHRISTO, rurſus regenerati ſunt:

& quod ait Paulus, unus dominus, una fides, unum baptiſma. Vnus deus & pater omnium, unus mediator dei & hominũ, unus altiſſimus creator quĩ ſuper omnes, per omnia & in omnibus nobis: unus enim pater deus, à quo omnia, & nos in illo: unus deus Ieſus Chriſtus, per quem omnia, & nos per ipſum: unus deus ſpiritus ſanctus, in quem omnia, & nos in ipſum.

SCALA VNITATIS.

In mundo Archetypo.	י Iod	*Vna diuina eſſentia, fons omnis uirtutis & poteſtatis, eiusq; nomen unica ſimpliciſſima litera expreſſum.*
In mundo intellectuali	Anima mundi.	*Vna ſuprema intelligẽtia, prima creatura, fons uitarum.*
In mundo cœleſti	Sol	*Vnus rex ſtellarum, fons lucis.*
In mundo elemẽtali	Lapis philoſophorum.	*Vnum ſubiectum & inſtrumẽtum omnium uirtutum naturalium & tranſnaturalium.*
In minore mundo	Cor	*Vnum primum uiuens & ultimum moriens.*
In mundo infernali	Lucifer.	*Vnus princeps rebellionis angelorũ & tenebrarum.*

De dualitate & eius Scala. Cap. V.

Inarius primus numer⁹ eſt, quia prima multitudo eſt, à nullo poteſt numero metiri præterquã à ſola unitate omnium numerorum menſura communi: non eſt compoſitus ex numeris, ſed ex ſola unitate una & una coordinatus: nec dicit̃ numerus incompoſitus, ſed magis propriè, non compoſitus: ternarius autem primus numerus incompoſitus dicitur: Binarius aũt primum unitatis germẽ

Binarij appellationes. & prima procreatio: hinc Geneſis dicitur, & Iuno, & opinabilis corporatio, motusq; primi probamentum, primaq; forma paritatis. Numerus primæ æqualitatis, extremitatis & interualli, ideoq; iuſtitiæ peculiaris, eiusq; proprius actus, eo quòd duobus gaudeat pariter põderatis: diciturq; numerus ſcientiæ, & memoriæ, & lucis, & numerus hominis, qui alter & minor mundus dicitur: diciturq; numerus charitatis & mutui amoris, nuptiarum & ſocietatis, ſicut dictum eſt à domino: Erunt duo in carnem unã. & Eccleſiaſticus ait: Melius duos eſſe ſimul quàm unũ, habent enim emolumentũ ſuæ ſocietatis: ſi unus ceciderit, ab altero fulcietur. Væ ſoli, quia cum ceciderit, non habet ſubleuantem ſe: & ſi dormierint duo, fouebuntur mutuo, unus quomodo calefiet? & ſi quiſpiam præualeat contra unum, duo reſiſtunt ei. Et dicitur numerus connubii & ſexus, duo enim ſunt ſexus, maſculinus & fœmineus: & columbæ bina oua pariunt, ex quorum primo maſculum, ex ſecundo fœminam excludunt. Diciturq; medietas capax, bona malaq; par

ticipans,principiũ diuisionis,multitudinis & distinctionis,& significat materiam. Dicitur aliquando hic etiam numerus discordiæ & confusionis, infortunii & immunditię. unde diuus Hieronymus contra Iouinianũ inquit, quod ideo in secundo die creationis mundi non fuit dictũ,& uidit deus quoniam bonũ: qa binarius numerus sit malus. Hinc est etiã,quare iusserit deus omnia animalia immũda in arcã bina ingredi :quia binarius (ut dixi) numerus immũditiæ est,estq; in auspiciis infelicissimus,præsertim si res illæ à quibus auspiciũ capitur,Saturniæ sint uel Martiæ: nam hæ duæ infortunæ numerantur ab astrologis. Fertur etiã binariũ adferre occursacula umbrarũ, terriculamenta laruarũ,nocumenta malorũ spirituũ his qui nocte iter faciunt. Pythagoras (ut Eusebius refert) unitatem deum esse dicebat, & bonum intellectum: dualitatem uero dæmonem ac malũ,in quo materialis est multitudo: quare Pythagorici dicunt binariũ nõ esse numerũ, sed confusionem quandam unitatũ. Et Plutarchus scribit, Pythagoricos unitatẽ Apollinem nuncupare: diada litẽ & audaciã: triada iustitiã, q̃ est summa perfectio, neq; tamen uacat multis mysteriis. Hinc duæ tabulæ legis in Sina, duo cherubin respicientes in propitiatoriũ apud Mosen, duę oliuæ stillantes oleum apud Zachariam, duæ naturæ in Christo, diuina & humana: hinc duas dei apparitiões, uidelicet facies & posteriora, uidit Moses, itẽ duo testamenta, duo pręcepta charitatis, duæ primæ dignitates, duo primi populi, duo genera dęmonum, boni & mali, duæ creaturæ intellectuales, angelus & anima, duo luminaria magna, duo solstitia, duo æquinoctia, duo poli, duo elementa producentia animam uiuentem, terra & aqua.

SCALA BINARII.

In Archetypo.	יה Iah אל El		*Nomina dei duarum literarum*
In mũdo intellectuali	Angelus	Anima	*Duæ substantiæ intelligibiles*
In mundo cœlesti	Sol	Luna	*Duo luminaria magna*
In mundo elemẽtali	Terra	Aqua	*Duo elemẽta producẽtia animã uiuentem*
In minori mundo	Cor	Cerebrum	*Duæ principales sedes animæ*
In mundo infernali.	Beemoth Fletus	Leuiathan Stridor dẽtiũ	*Duo duces dæmoniorum* *Duo quæ cõminatur Christus damnatis*

De Triade & eius scala. Cap. VI.

Ernarius primus numerus incompositus, numerus sacer, numerus perfectionis, numerus potentissimus: tres enim sunt p̃sonæ in deo, tres sunt uirtutes theologales in religione. Hinc est quod ad ceremonias deorum & religionis plurimum hic numerus confert, ut cuius auspicio preces & libamina tertio repetuntur. Vnde canit Vergilius:

Numero Deus impare gaudet.

Et Pythagorici utebantur eo in sanctificationibus & purificationibus, unde apud Vergilium:

Idem ter socios pura circumluit unda.

Estq; etiam ligationibus aptissimus, hinc illud Vergilii:

Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
Licia circundo, terq; hæc altaria circum
Effigiem duco. Et paulo post:
Necte tribus nodis, ternos Amarylli colores,
Necte Amarylli modo, & Veneris, dic, uincula necto.

Et de Medea legimus,

Verbaq; ter dixit placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Et apud Pliniũ, Terna despuere deprecatione in omni medicina mos fuit, atq; ex hoc effectus adiuuari. Ternarius siquidem trino augmento perfectus, longo, lato, profundo, ultra quæ nulla datur dimensionis progressio, unde primus numerus cubicus dicitur. Hinc dicitur, quòd corpori trimetro, & numero cubico nihil addi potest. Quare Aristoteles in principio sermonum de cœlo, illum quasi legem uocat, secundum quam omnia disponuntur. Tribus enim corporalia & spiritualia constant, principio, medio, fine. tribus (ut Trismegistus ait) perficitur mũdus, Hemarmene, necessitate & ordine, hoc est, conuentione causarum adinuicem, quam plerique fatum dicũt, & executione ad fœtum, ac fœturæ debita distributione. Tota tẽporis mensura ternario concluditur, uidelicet, præterito, præsenti, futuro. Omnis magnitudo tribus continetur, linea, superficie, corpore. Tribus interuallis constat omne corpus, longitudine, latitudine, crassitudine. Tres symphonias cõtinet harmonia, diapason, hemiolion, diatessaron. Tria quoque sunt animarum genera, uegetatiua, sensitiua & intellectualis: atque hanc rationis, iracundiæ cupiditatisq; distribuit tricatio. Iamq; etiam iuxta prophetam tribus à deõ disponitur mundus, numero, pondere, & mensura: deputaturq; idealibus formis, sicut binarius materiæ procreanti, & unitas fabricatori deo. Magi quoq; tres mundi principes distribuunt, Oromasim, Mitrim, Araminim, hoc est, deum, mentem & spiritum. Per ternarium cubicum siue solidum, distribuuntur tres rerum productarum enneades, ui-

In rebus tria q̃ sunt.

Ternarius idealibus fòrmis deputatus.

delicet supercœleſtium, in nouem intelligẽtiarum ordines: cœleſtium, in nouem orbes: inferiorum, in nouem genera generabilium & corruptibilium. In hoc deniq; cubo ternario, uidelicet uiginti ſeptem, omnes muſicæ proportiones includuntur, ut Plato & Proclus longa ſerie diſſerunt. habetq; ternarius in harmonia diapente, gratiam uocis quintæ. Iamq; etiam in intelligentiis tres ſunt angelicorum ſpirituum hierarchiæ. Tres ſunt intellectualium creaturarũ potentiæ, memoria, mens & uoluntas. Tres ſunt ordines beatorum, uidelicet, martyrum, confeſſorum, innocentum. Tres ſunt cœleſtium ſignorum quaterniones, uidelicet fixorum, mobilium, cõmunium: ſimiliter & domorum, uidelicet cardinum, ſuccedentium & cadentium. Tres quoq; ſunt in quouis ſigno facies & decani, tresq; cuiuslibet triplicitatis domini. Tres ſunt inter planetas fortunæ: tres inter diuas, gratiæ: tres apud inferos, parcæ: tres iudices, tresq; furiæ, tricepsq; cerberus. Legimus etiam Tergeminamq; Hecaten, tria uirginis ora Dianę. Tres perſonæ in superſubſtantiali diuinitate. Tria tempora, naturæ, legis & gratiæ. Tres theologicæ uirtutes, ſpes, fides, charitas. Tribus diebus Ionas fuit in uentre piſcis: totidem Chriſtus in ſepulchro.

SCALA TERNARII.

In Archetypo	Pater	שדי Sadai Filius	Spiritus ſanctus	Nomen dei trium literarum. Tres perſonæ in diuinis
In mundo intellectuali	Suprema Innocentes	Media Martyres	Infima Confeßores	Tres hierarchiæ angelorũ. Tres gradus beatorum.
In mundo cœleſti	Mobilia Cardines Diurnus	Fixa Succedentes Nocturnus	Communia Cadentes Particeps	Tres quaterniones ſignorum. Tres quaterniones domorum. Tres dñi triplicitatũ.
In mũdo elemẽtali	Simplicia	Compoſita	Decompoſita	Tres gradus elemẽtorum.
In minore mũdo	Caput, in quo uiget intellectus reſpondens mundo intellectuali.	Pectus, ubi cor ſedes uitæ, reſpondens mundo cœleſti.	Vẽter, ubi gignitiua uirtus membraq; genitalia, reſpõdens mũdo elementali.	Tres partes reſpondentes triplici mundo.
In mũdo infernali	Alecto Minos Malefici	Megera Aeacus Apoſtatæ	Cteſiphone Rhadamantus Infideles	Tres furiæ infernales. Tres iudices infernales Tres gradus dãnatorũ.

De Quaternario & eius Scala.
Caput VII.

QVaternarium numerum Pythagorici Tetractyn appellant, ipsumq; omnibus numerorum uirtutibus præferūt, quia ipse fundamentum & radix omnium aliorum numerorū, unde & omnia fundamenta tā in artificialibus, quàm in naturalibus & diuinis quadrata sunt, ut infra ostendemus: significatq; soliditatem, quæ per figuram quadrariam etiam demonstratur. Est enim quaternarius, quadratus planus primus, qui constat duabus proportiōibus, quarū prior est unius ad duo: posterior, duorum ad quatuor: nasciturq; gemina processione & proportione, uidelicet unius ad unum, & duorum ad duo, ab unitate incipiens, in quaternitate desinens: quæ proportiōes in eo differūt, quod iuxta arithmeticam, sunt sibi inæquales: iuxta geometricam uero æquales. Itaq; quadratus deo patri adscribitur: quin & totius trinitatis mysterium complectitur: nam ipsius simpla proportione, prima scilicet unius ad unū, unitas paternæ substantię significatur, ex qua unus procedit filius, illi æqualis, altera autem processiōe, etiam simpla, uidelicet duorū ad duo, notatur secunda processione ex utroq; spiritus sanctus, ut sic sit æqualis patri filius, processione prima: ęqualis utriq; spiritus sanctus, processiōe secūda. Hinc superexcelsum deo diuinæq; trinitatis nomen tetragrāmaton est, scilicet Iod, He & Vau, He: ubi aspiratio He, spiritus ab utroq; processionem denotat: ipsa enim He duplicata, utranq; syllabam totumq; nomen terminat, pronunciatur autē Ioua, ut aliqui uolunt, unde gentiū ille Iouis, quē & ueteres quatuor auribus pingebāt. Vnde quaternarius est fons et caput totius diuinitatis. Vocantq; Pythagorici ipsum perpetuū naturæ fontē: quatuor enim sunt gradus in scala naturæ, scilicet esse, uiuere, sentire, intelligere. Quatuor sunt in natura motus, scilicet ascendēs, descendens, progrediens, circularis. Quatuor sunt in cœlo cardines, scilicet ortus, occasus, medium cœli et imū cæli. Quatuor sunt sub cælo elemēta, scilicet ignis, aër, undáq;, tellus: secundum hæc, quatuor in cælo triplicitates: quatuor sub cælo qualitates primæ, scilicet frigidum, calidum, siccum, humidum, ab his quatuor humores, sanguis phlegma, cholera, melancholia. Item annus diuiditur in quatuor partes, quæ sunt uer, æstas, autumnus et hyems: similiter aër in Eurum, Zephyrum, Austrū & Boreā, diuiditur: quatuor quoq; sunt flumina paradisi, & totidem inferni. Quaternarius præterea omnem implet scientiam: primo omnem numerorum simplicem progressum quatuor implet terminis, uidelicet uno, duobus, tribus & quatuor, constituens denarium. Omnem implet numerorum differentiam, primum parē, & primū imparē in se continens. Habet in musica diatessaron, gratiā uocis

quartæ: item tetrachordum & diagramma Pythagoreum, quo ille primum musicos concentus inuenit, omnemq; musicæ harmoniam cõtinet: nam dupla, tripla, quadrupla, sesquialtera, sesquitertia, diapason, disdiapason, diapente, diatessaron, omnisq; consonantia inter quaternarii limites arcetur. Totam etiam mathematicam quatuor terminis complectitur, scilicet puncto, linea, planitie & profunditate. Totam naturam quatuor terminis colligit, scilicet substantia, qualitate, quantitate & motu. Omnem etiam physicam implet, in qua sunt naturæ uirtus seminaria, naturalis, pullulatio, adolens forma, & compositum. Quatuor etiam terminis metaphysica complectitur, scilicet esse, essentia, uirtute & actione. Complectitur moralem philosophiam quatuor uirtutibus, scilicet prudẽtia, iustitia, fortitudine & temperantia. Habet etiam uim iustitiæ: hinc quadruplex lex, scilicet prouidentiæ, à deo: fatalis, ab anima mundi: naturæ, à cœlo: prudentiæ, ab homine. Quatuor insuper iudiciariæ potentiæ in rebus existentibus, scilicet intellectus, disciplina, opinio, sensus. Multam quoq; & maximã in mysteriis uim habet: hinc Pythagorici ipsum quaternarium iureiurando testabantur, tãquam summum quo fides nitatur & credulitas firmari possit: hinc dictum Pythagoricum iusiurandum, quod in his uersibus sic expressit:

Iuro ego per sanctum pura tibi mente quaternum,
Aeternæ fontem naturæ animiq; parentem.

Item quatuor sunt flumina paradisi, quatuor euangelia, à totidem euangelistis per uniuersam ecclesiam recepta. Hebræi præcipuum dei nomen quatuor literis scriptum acceperunt: Similiter Aegyptii, Arabes, Persæ, Magi, Mahumetistæ, Græci, Tusci, Latini, tantum quatuor literis nomen dei scribunt: ita, scilicet Theut, alla, sire, orsi, abgdi, θεός, esar, deus. Hinc Lacedæmonii summum Iouem quatuor auribus depingere solebant. Hinc apud Orphicam theologiam, fertur Neptunus quadriiuges currus impellere. Quatuor quoque sunt diuini furoris species, à singulis numinibus procedentes, scilicet à musis, Dionysio, Apolline & Venere. Item Ezechiel propheta uidit quatuor animalia iuxta fluuium Chobar, & quatuor Cherubim in quatuor rotis. Item apud Danielem, quatuor animalia magna ascendebant de mari, & pugnabant quatuor uenti. Itẽ in Apocalypsi, quatuor animalia plena oculis ante & retro, stabant in circuitu sedis dei, & quatuor angeli, quibus datum est nocere terræ & mari, stabant super quatuor angulos terræ, tenentes quatuor uentos ne flarent super terram, neque super mare, neque in ullã arborem.

Nomen dei ubiq; ferè tetragrammaton.

Scala Quaternarii ad quatuor elementorum correspondentiam.

SCALA.

Nomen dei quadriliterum.	יהוה				*In mundo archetypo unde lex prouidentiæ*
Quatuor triplicitates siue hierarchiæ intelligibiles	*Seraphim Cherubim Throni*	*Dominationes Potestates Virtutes*	*Principatus Archangeli Angeli*	*Innocentes Martyres Confeßores*	*In mundo intellectuali, unde lex fatalis*
Quatuor angeli præsidentes cardinibus cœli	מיכאל *Michael*	רפאל *Raphael*	גבריאל *Gabriel*	אוריאל *Vriel*	
Quatuor præfecti elementorum.	שרף *Seraph*	כרוב *Cherub*	תרשיש *Tharsis*	אריאל *Ariel*	
Quatuor animalia sanctitatis.	*Leo*	*Aquila*	*Homo*	*Vitulus*	
Quatuor triplicitates tribuum Israel.	*Dan Aßer Nephtalim*	*Iehuda Isachar Zabulon*	*Manaße Beniamin Ephraim*	*Ruben Simehon Gad*	
Quatuor triplicitates apostolicæ.	*Matthias Petrus Iacobus maior*	*Symon Barptolomæus Matthæus*	*Ioannes Philippus Iacobus minor*	*Thadæus Andreas Thomas*	
Quatuor euangelistæ.	*Marcus*	*Ioannes*	*Matthæus*	*Lucas*	
Quatuor triplicitates signorum.	*Aries Leo Sagittarius*	*Gemini Libra Aquarius*	*Cancer Scorpius Pisces*	*Taurus Virgo Capricornus*	*In mundo cœlesti à quo lex naturæ*
Stellæ & planetæ ad elemēta relati.	*Mars & Sol*	*Iupiter & Venus*	*Saturnus & Mercurius*	*Stellæ fixæ & Luna*	
Quatuor qualitates cœlestiū in elementorum.	*Lumen*	*Diaphanum*	*Agilitas*	*Soliditas*	
Quatuor elementa.	אש *Ignis*	רוח *Aer*	מים *Aqua*	עפר *Terra*	*In mundo elementali ubi lex generationis & corruptionis.*
Quatuor qualitates.	*Calidum*	*Humidum*	*Frigidum.*	*Siccum*	
Quatuor tempora.	*Aestas*	*Ver*	*Hyems*	*Autumnus*	
Quatuor cardines orbis.	*Oriens*	*Occidens*	*Septentrio*	*Meridies*	
Quatuor mixtorum genera perfecta.	*Animalia*	*Plantæ*	*Metalla*	*Lapides*	
Quadruplicia animalia.	*Progreßiua*	*Volatilia*	*Natantia*	*Reptilia*	

Quæ reſpõdẽt elementis in plãtis	Semina	Flores	Folia	Radices	
Quæ in metallis	Aurũ & ferrũ	Cuprũ & ſtannũ	Argentũuiuum	Plumbũ et argentũ	
Quæ in lapidibus	Lucẽtes & ardẽtes	Leues & trãſpẽtes	Clari et cõgelati	Graues et opaci	
Quatuor hominis elementa.	Mens	Spiritus	Anima	Corpus	In minore mũdo ſcilicet homine à quo lex prudentiæ
Quatuor potentiæ animæ	Intellectus	Ratio	Phantaſia	Senſus	
Quatuor iudiciariæ poteſtates	Fides	Scientia	Opinio	Experimentum	
Quatuor uirtutes morales	Iuſtitia	Temperantia	Prudentia	Fortitudo	
Senſus reſpondentes elementis	Viſus	Auditus	Guſtus et olfactus	Tactus	
Quatuor humani corporis elemẽta	Spiritus	Caro	Humores	Oſſa	
Quadruplex ſpũs	Animalis	Vitalis	Gignitiuus	Naturalis	
Quatuor humores	Cholera	Sanguis	Pituita	Melancholia	
Quatuor cõplexionum mores	Impetus	Alacritas	Inertia	Tarditas	
Quatuor principes dæmoniorum nocẽtes in elemẽtis	סמאל Samaël	עזאזל Azazel	עזאל Azaël	מחזאל Mahazaël	In mundo infernali, ubi lex iræ & punitionis.
Quatuor flumina inferna	Phlegethon	Cocytus	Styx	Acheron	
Quatuor principes dæmoniorũ ſuper quatuor angelos orbis	Oriens	Paymon	Egyn	Amaymon	

De Quinario & eius Scala. Cap. VIII.

Vinarius numerus haud paruæ eſt potẽtię, cõſtat enim ex primo pari & primo impari, tãquã ex fœmina, & maſculo: impar enim numerus mas eſt, par uero fœmina. Vnde Arithmetici illũ quidẽ patrẽ, hũc uero matrẽ uocant. Igitur haud paruæ perfectiõis atq; uirtutis eſt quinarius, qui ex horũ numerorũ permixtiõe generatur: eſtq; pręterea uniuerſi numeri, uidelicet denarii, iuſtiſſima medietas. Nã ſi altrinſecus circa quinariũ, denariũ diuidendo adſumas, hinc nouẽ, inde uero unũ: uel, hinc octo, inde uero duo: ſiue ſeptẽ & tria, ſeu ſex & quatuor, unaquæq; collectio denariũ cõſtituit, & ſemper eius perfectũ mediũ eſt quinarius, & eius ęquediſtans: & iccirco numerus cõnubii appellatur à Pythagoricis, dicitur & iuſtitiæ, quia denariũ ex æquilibrio ſecat. Senſus in homine quinq; ſunt, uiſus, auditus, olfactus, guſtus, tactus: quinque in anima poteſtates, uegetatiua, ſenſitiua, cõcupiſcibilis, iraſcibilis, rationalis: quinq;

Quinarij nomenclaturæ.

ſunt in manibus digiti, quinq; ſunt in cœleſtibus errantes planetę, ſecundũ quos quintuplices in quouis ſigno termini. In elementis quoq; quinq; genera mixtorum, uidelicet lapides, metalla, plantæ, zoophyta, animalia totidemq́; animalium genera, puta homines, quadrupedia, reptãtia, natãtia, uolantiæ. Sunt & quinq; genera quibus à deo cõponuntur omnia, ſcilicet eſſentia, idem, alterũ, ſenſus, motus. Hirundo non niſi quinq; pullos parit, quos magna paſcit æquitate, incipiẽs ab eo qui maximus eſt natu, & ita in cæteris ortus rationẽ habens. Habet quoq; hic numerus uim magnã in expiationibus: nã in ſacris, pellit malos dæmones: in naturalibus, pellit uenena. Dicitur quoq; numerus fœlicitatis & gratiæ, & eſt ſigillũ ſpiritus ſancti, & nexus omnia ligãs, atq; numerus crucis, etiam Chriſti uulneribus principalibus, quorũ cicatrices etiam in glorificato corpore ſuo ſeruare dignatus eſt, inſignis. Gentiũ philoſophi illũ Mercurio ſacrũ dedicarunt, tantóq; uim eius quaternario excellentiorẽ, quantum animatum inanimato pręcellentius. In hoc enim numero Noah pater inuenit gratiam corã domino, & præſeruatus fuit in diluuio aquarũ. In huius numeri uirtute Abraham centenarius ex Sara nonagenaria ſteriliq́; fœmina, ſupraquã à natura conceſſum eſt, genuit filium, creuitq; in populum magnũ. Hinc in tempore gratię, quinq; literis inuocatur nomen diuinæ omnipotentiæ. Nam in tempore naturæ, inuocabatur nomen dei trigrammaton, שדי ſadai: in tempore legis, nomẽ dei tetragrammaton יהוה ineffabile, cuius loco Hebræi exprimũt אדני adonai. In tempore gratiæ, nomen dei pentagrammaton effabile יהשוה Iheſu, quod non minore myſterio etiam triliterum inuocatur ישו.

SCALA QVINARII.

Nomina dei pentagrammata. Nomẽ Chriſti pẽtagrãmaton.		אליון אלהים יהשוה	Elion Elohim Iheſuh			In mundo Archetypo.
Quinq; ſubſtãtiæ intelligibiles.	Spiritus primæ hierarchiæ, uocati dij, ſiue filij dei	Spiritus ſecũdæ hierarchiæ, dicti intelligentiæ	Spiritus tertiæ hierarchiæ, uocati angeli, qui mittũtur	Animæ corporum cœleſtium.	Heroës ſiue animæ beatæ	In mundo intellectuali
Quinq; ſtellæ erraticæ, domini terminorum	Saturnus	Iupiter	Mars	Venus	Mercurius	In mundo cœleſti.
Quinq; genera corruptibilium	Aqua	Aër	Ignis	Terra	Mixtum	In mundo elementali
Quinq; ſpecies mixtorum	Animal	Planta	Metallum	Lapis	Zoophytum	
Quinq; ſenſus	Guſtus	Auditus	Viſus	Tactus	Olfactus	In minore mundo
Quinq; tormẽta corporalia	Amaritudo mortificans	Vlulatus horriſoni	Tenebræ terribiles	Ardor inextinguibilis	Fœtor penetrans	In mundo infernali.

De ſenario & eius ſcala. Cap. IX.

Senarius numerus eſt perfectionis, quia perfectiſſimus natura, in toto numerorum contextu, ab unitate uſq; ad denariũ, ſolus ipſe adeo eſt perfectus, ut collectione ſuarum partium idem reſultet, nulla inopia deficiens, nec ulla abundantia ſuperfluus. Nam ſi partes eius, mediam ſcilicet, tertiam & ſextam, quæ ſunt tria, duo, unum, congregantur, totum ſenarii corpus perfecte implẽt: qua quidem perfectione cæteri numeri carent: hinc à Pythagoricis geneſi, nuptiisq́; prorſus accommodatus aſſeritur, mundiq́; ſignaculum appellatur: ſenario enim numero conſtitutus mundus, neq; immoderata abundantia ſuperfluus, neq; fruſtratus egensq́; neceſſariis. Hinc eſt, quoniam die ſexto perfectus eſt & conſummatus à deo mundus: ſexto enim die uidit Deus cũcta quę fecerat, & erãt ualde bona. Igitur perfecti ſunt cœli & terra, & omnis ornatus eorum. Dicitur etiã numerus hominis, quia ſexto die homo creatus eſt: & dicitur etiam numerus redemptiõis, nam ſexta die Chriſtus pro redemptiõe noſtra paſſus eſt: unde illi etiam cum cruce magna cognatio Dicitur etiam numerus laboris & ſeruitutis: hinc in lege præceptum erat, ſex diebus faciendum opus, ſex diebus colligẽdum manna, ſex annis ſeminanda terra, & quod ſeruus Hebræus ſex annis ſeruiat domino ſuo. Sex diebus gloria domini inclinauit ſuper monte Sina, cooperiens eum nube: ſex alæ ſunt cherubinis, ſex circuli in firmamento, arcticus, antarcticus, duo tropici, æquinoctialis & ecliptica. ſex ſunt errones planetæ, Saturnus, Iupiter, Mars, Venus, Mercurius, Luna, per ſigniferi latitudinem ultra citraq; eclipticam diſcurrentes. Sex ſunt in elementis ſubſtantificæ qualitates, uidelicet acuitas, raritas, motus, & horum oppoſita, obtuſitas, dẽſitas, quies. Sex ſunt differentiæ poſitiõis, ſurſum, deorſum, ante, retro, dextrorſum, & ſiniſtrorſum. Sex ſunt naturalia officia, ſine quibus eſſe nihil poteſt, uidelicet magnitudo, color, figura, interuallum, ſtatus, motus, ſolida etiam figura quadrati ſex ſuperficies habet. Totius harmonię toni ſunt ſex, uidelicet quinq; toni, & duo hemitonia, quæ faciunt tonum unum, qui eſt ſextus.

SCALA SENARII.

In Archetypo			אל גבור אלוהים				*Nomina dei ſex literarum.*
In mundo intelligibili	*Seraphin*	*Cherubin*	*Throni*	*Dominationes*	*Poteſtates*	*Virtutes*	*Sex ordines angelorũ qui ad inferiora non mittuntur.*
In mũdo cœleſti	*Saturnus*	*Iupiter*	*Mars*	*Venus*	*Mercurius*	*Luna*	*Sex planetæ per zodiaci latitudinem ab ecliptica aberrãtes.*
In mundo elementali	*Quies*	*Raritas*	*Acuitas*	*Obtuſitas*	*Denſitas*	*Motus*	*Sex ſubſtantificæ qualitates elementorum.*
In minore mundo	*Intellectus*	*Memoria*	*Senſus*	*Motus*	*Vita*	*Eſſentia*	*Sex gradus hominis.*
In mundo infernali	*Acteus*	*Megaleſius*	*Ormenus*	*Lycus*	*Nicon*	*Mimon*	*Sex dæmones calamitatũ omnium autores.*

De septenario & eius scala. Cap. X.

Eptenarius numerus uariæ & multiplicis potentiæ est, constat enim ex uno & sex, uel ex duobus & quinque, uel ex tribus & quatuor, habetq; unitatem tanquam copulam geminæ trinitatis: unde si singula eius membra eorum'que compagines consideremus, proculdubio fatebimur eum tam ex suarum partium colligantia, quàm seorsum sua plenitudine, omni maiestate esse plenissimum. Vocant'que ipsum Pythagorici humanæ uitæ uehiculum, quod non tam ex partibus suis mutuatur, quàm totalitatis suæ proprio iure perficit, complectitur enim corpus & animam: nam corpus constat ex quatuor elementis, & quatuor qualitatibus afficitur: ternarius quoque ad animam spectat, propter triplicem uim eius, scilicet rationalem, irascibilem & concupiscibilem. Septenarius itaque, quia ex tribus constat & quatuor, animam corpori coniungit, ad genituram quoq; hominum uis huius numeri pertinet, hominem'que concipi, formari, edi, nutriri, uiuere, omnino'que constare facit. Nam cum in aluo mulieris genitale semen receptum est, si per horas septem absque effusione permanserit, hæsisse in uitam certum est: tum primis septem diebus coagulatur, fit'que ad recipiendum figuram humanam idoneum: deinde maturos infantes producit, qui septimestres uocantur, hoc est, qui septimo mēse nati. Post partum deinde an uicturus sit infans, septima hora discernit: ultra hunc enim numerum, qui aëris halitum sustinuerit, intelligitur natus ad uitam. Post dies septem, iactat reliquias umbilici: post bis septem, incipit ad lumen uisus eius moueri: in tertio septenario, iam libere oculos totam'que faciem uertit: post septem menses, fiunt dentationes: post secundum mensium septenarium, sedet sine casus timore: post tertium septenarium, sonus eius in uerba prorumpit: post quartū septenarium, stat firmiter & ambulat: post quintum septenarium mensium, incipit lac nutricis horrescere: post annos septem, cadunt primi dentes, & nascuntur alii ad cibum solidum aptiores, absoluitur'que integritas loquendi: post secundum annorum septenarium, pueri pubescunt, fit'que generationis initium: ad tertium annorum septenarium, crescit homo in longum, ostendit'que flores & lanugines, fit'que genitura pollens atque robusta. Vsque ad quartum septenarium, crescit homo in latum, & consummantur incrementa staturæ. In quinto, omne uirium & roboris completur augmentum: Sextus uero annorum septenarius, uires seruat collectionis: septimo septenario consummatur prudentia, perfectamque reddit hominum ætatem. Cum uero ad decadas septenas peruenitur, ubi septenarius per numerum completum conducitur, tunc metam communē uiuendi habet, dicente Propheta: Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta annis. Summus etiam humani corporis crescendi modus, est se-

ptem pedum. Septem quoque sunt gradus in corpore, qui dimensionem altitudinis ab imo complēt in superficiem, scilicet medulla, os, neruus, uena, arteria, caro, cutis. Septem sunt quæ à Græcis nigra membra uocantur, lingua, cor, pulmo, iecur, lien & duo renes. Septem sunt corporis principales partes, caput, pectus, manus pedesque & pudendum. De spiritu quoq; & cibo constat, quod sine haustu spiritus ultra horas septem uita non durat: tum quibus inedia mori constitutum est, post septimum diem non uiuunt. Venæ quoq; & arteriæ (ut tradunt medici) numero mouentur septenario. Iudicia quoq; in morbis maiori apparentia fiunt diebus septimis, quos medici creticos, hoc est iudiciarios uocant. Ex septenis quoq; portiōibus creat deus animam, ut testis est diuus Plato in Timæo. Anima quoq; septenario recipit corpus. Ad septimū usq; gradū omnis uocum progreditur discrepantia, post quem fit eadem reuolutio. Rursus septem sunt ipsarum uocum modulamina, ditonus, semiditonus, diatessaron, diapēte cum tono, diapente cum semitonio, & diapason. Estq; in cœlestibus potentia septenarii potentissima: nam cum sint quatuor cœli cardines diametraliter sese contuentes, qui quidem aspectus plenissimus & potentissimus habetur, septenario numero constat: fit siquidem à septimo signo, crucemq; constituit, figuram omnium potētissimam, de qua suo loco dicemus. Sed illud nō ignoretur, septenarium magnam habere in cruce cōmunionem. Simili radiatione & numero distāt solstitiū à bruma, & æquinoctiū hyemale ab æstiuali, quæ omnia septenis signis fiunt. Septē præterea in cœlo sunt circuli, iuxta axis longitudinem: septem circa polum arcticum triones, maiores minoresq;. Item septem Vergiliæ quas Pleiades uocant, septē quoq; planetæ, secundum illos quoq; septem dies constituentes hebdomadam. Luna quoque planetarum septima, & nobis proxima, hunc numerum præ cęteris obseruat, motum'que eius ac lumen hic numerus dispensat: nam in uiginti diebus & octo, totius zodiaci ambitum circuit, quem quidem dierum numerum, septenarius septem suis terminis, ab uno uidelicet usque ad septem, quantum singuli numeri exprimunt, antecedentibus addendo, conficit & implet, efficit'que quatuor septenarios dierum, quibus Luna omnem zodiaci longitudinem atque latitudinem emetiendo remetiendo'que circum per'que discurrit: similibus'que dierum septenariis lumen suum sempiterna lege uariando dispensat: Primo enim septenario usque ad medietatem tanquàm diuisi orbis, crescit: secundo septenario orbem totum lumine complet: tertio decrescendo, rursus in orbem contrahitur diuisum: post quartum uero septenarium ultima luminis sui diminutiōe renouatur, eisdemque septenariis maris incrementa decrementaque disponit, nam primo ab initio crescentis lunæ septenario, minuitur paulisper: secundo, gradatim augetur: tertius quoque septenarius fit similis primo,

&quartus eadem facit quæ secundus. Accommodatur etiam Saturno, qui ab inferioribus ascendendo septimus est planetarum, qui requiem innuit, cui septimus dies adscribitur, qui millenarium septimũ indicat, quo (teste Ioanne) captiuato dracone, malorum suggestore diabolo, quiescent mortales, tranquillam uitam degentes. Septenarium præterea Pythagorici numerum uirginitatis appellãt: quia primus est, qui neq; generatur neq; generat, neq; enim potest in duas partes diuidi æquales: itaq; ut gignatur ex aliquo numero repetito, nec ullum ex se etiã numerum parit duplicatus, qui intra denarii limites coartetur, quem primum limitem constat esse numerorum: & iccirco septenarium Palladi sacrum fecere. Habet & in religione potentissima suæ uenerationis indicia, & uocatur numerus iuramẽti. Hinc apud Hebræos iurare dicitur septenare, quasi per septẽ obtestari. Sic Abraham quando pepigit fœdus cum Abimelech, statuit septem agnas in testimonium. Dicitur quoq; numerus beatitudinis & requiei, unde illud:

O terq́; quaterq́; beati.

Scilicet in anima & in corpore. Septimo quoq; die creator ab opificio quieuit, quamobrem hæc dies apud Mosen sabbathum appellatur, hoc est, dies quietis. hinc septimo die Christus in sepulchro quieuit. Habet quoq; hic numerus cum cruce, ut superius demonstratum est, & cum Christo magnam communionem. In Christo enim omnis nostra beatitudo, quies & felicitas: estq́; præterea purificationibus aptissimus. Vnde Apuleius: Meq́;, ait, protinus purificandi studio marino lauachro trado, septies submergo fluctibus capite. Et leprosus quoq; mũdandus in lege, septies aspergebatur passeris sanguine, & Helizæus propheta, ut scriptum habetur Regum libro quarto, ait leproso: Vade & lauare septies in Iordane, & recipiet sanitatẽ caro tua, & mundaberis. & sequitur paulopost: Et lauit se septies in Iordane, iuxta sermonem prophetæ, & mundatus est. Estq́; numerus pœnitentię & remissionis. Hinc statuta septennis pœnitentia pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiam dicentis: & super peccatorẽ septuplum: septimo quoq; anno fiebant remissiones, & post quadratum septenarium dabatur plena remissio, ut in Leuitico legitur. Septẽ petitionibus cõsummauit Christus orationẽ expiationis nostræ: hinc & libertatis numerus nuncupatus, quia se primo anno seruus Hebræus libertatem sibi uendicabat. Estq́; diuinis laudibus accõmodatissimus. Vnde ait propheta: Septies in die laudem dixi tibi, super iudicia iustitiæ tuæ. Dicitur etiam numerus ultiõis, sicut dicit scriptura: Septuplum ultio dabitur de Cain. & Psalmista ait: Redde uicinis nostris septuplum in sinu eorum. Hinc septem nequitiæ apud Salomonẽ, & septem spiritus nequiores assumpti leguntur in euangelio. Significat etiã præsentis circuli tempus, quod septem dierũ circulo peragitur: estq́; spiritui sancto sacer, quem septuplum iuxta eius dona propheta Esaias describit, uidelicet spiritum sapientiæ & intellectus, spiritum consilii & fortitudi

nis, ſpiritum ſcientiæ & pietatis, & ſpiritum timoris domini, quos apud Zachariam legimus ſeptem oculos dei. Septem quoq; ſunt angeli ſpiritus adſtantes ante faciem dei, ut legitur apud Tobiam. & in Apocalypſi, ſeptem lampades ardebant ante thronum dei, & ſeptem candelabra aurea, & in medio eorum ſimilis filio hominis, & habebat in dextra ſua ſtellas ſeptē. Item ſpiritus ſeptem erant in conſpectu throni dei, & ſeptem angeli adſtabāt in conſpectu dei, & datæ ſunt illis ſeptem tubæ. Vidit quoq; agnum habentem ſeptem cornua, & ſeptem oculos, & uidit librum obſignatum ſeptem ſigillis, & cum apertum fuiſſet ſeptimum ſigillum, factum eſt ſilentium in cœlo. Ex ſupradictis omnibus apparet, ſeptenarium inter cæteros numeros merito dici omnis efficaciæ pleniſſimum. Habet præterea ſeptenarius magnam cum duodenario conformitatem: nam ſicut tria & quatuor ſeptē conſtituunt: ſic ter quatuor duodecim reddūt, qui ſunt numeri cœleſtium planetarum & ſignorum, ex eadem radice reſultantes, & per ternarium de diuinitate, per quaternarium de inferiorum natura participantes. Magna admodum eſt in ſacris literis huius numeri præ cæteris omnibus obſeruantia, magnaq; & multiplicia eius myſteria, quorum multa è ſacris eloquiis repetentes hic adnumerare decreuimus: quibus facile conſtabit, ſeptenarium plenitudinem quandam ſacrorum myſteriorum ſignificare. Legimus enim in Geneſi, ſeptimum diem quietis domini, ſeptimū ab Adam Enoch, uirum ſanctum & pium, & alium etiam ab Adam ſeptimum uirum nequā & digamum nomine Lamech, item ſeptima generatione abolitum peccatum Cain: ſicut ſcriptum eſt: Septuplum punietur Cain: & ſeptem uindictas exoluet, qui occiderit Cain. Ad quæ ibidem magiſter hiſtoriæ ſeptem colligit fuiſſe peccata Cain. Item ſeptena & ſeptena ex omnibus animalibus mundis introducta in arcam Noë, ſimiliter & de uolatilibus: deinde poſt ſeptem dies pluiſſe dominum ſuper terram, ſeptimo'que die ruptos omnes fontes abyſſi, & inundaſſe aquas ſuper terram. Item ſeptem aguas Abraham dedit Abimelech: & ſeptem annis ſeruiuit Iacob pro Lia, & aliis ſeptem pro Rachel: & ſeptem diebus populus Iſraël luxit mortem Iacob. Præterea ſeptem boues, & ſeptem ſpicas, ſeptem annos fertilitatis & ſeptem ſterilitatis legimus ibidem. In Exodo uero, ſeptimo die præcipitur ſabbathum ſabbathorum, requies ſancta domino: quia ſeptimo die ab opere quieuit dominus. Item ſeptimo die ceſſauit orare Moſes. Septimo die erit ſolennitas domini, ſeptimo anno liber egredietur ſeruus, ſeptem diebus bos & ouis ſit cum matre ſua, ſeptimo anno dimittetur quieſcere terra ſeminata ſex annis, ſeptimus dies erit ſanctum ſabbathum & requies: ſeptimus dies quia ſabbathi eſt, uocabitur ſanctus. In Leuitico etiam ſeptimus dies erit celebrior & ſanctior, & ſeptimi menſis primus dies erit ſabbathum memoriale. Septem diebus offerentur holocauſta domino, ſeptem diebus celebrabantur feriæ domini, ſeptem diebus per

annum legitimũ ſempiternum erit in generationibus ueſtris. Septimo mẽ ſe feſta celebrabitis, & habitabitis in tabernaculis ſeptẽ diebus: ſepties aſperget coram domino qui tinxerit digitũ in ſanguine: ſepties tinget in ſanguine paſſeris mundatus à lepra: ſeptem diebus lauabitur aquis uiuẽtibus qui patitur fluxum ſanguinis: ſepties aſperget digito in ſanguine uituli: ſepties percutiam uos propter peccatum. In Deuteronomio ſeptẽ populi terram promiſſionis habebant. Legitur & ſeptimus annus remiſſionis, & ſeptẽ lucernę candelabrorũ in auſtrali parte erectæ. Et in Numeris leguntur ſeptẽ agnas immaculatas obtuliſſe filii Iſraël, & quod ſeptem diebus ueſcebãtur azymis, & quod ſeptem agnis & hirco expiabatur peccatũ, & ſeptimus dies erat celeberrimus & ſanctus, & ſeptimi menſis dies uenerabilis & ſanctus, & ſeptimus menſis ſcenopegiæ, & ſeptem uitulos offerebat die ſeptimo, & ſeptem aras erexit Balaã, ſeptem diebus Maria ſoror Aaron leproſa egreditur extra caſtra, ſeptem diebus immũdus erit qui tetigerit cadauer. Et in Ioſue, ſeptem ſacerdotes portabant arcam fœderis ante Hiericho, & ſeptem diebus circuibant ciuitates, & ſeptem buccinæ portabantur per ſeptem ſacerdotes, & die ſeptimo buccinabant ſeptem ſacerdotes. Item in libro Iudicum ſeptem annis Abeſſa regnauit in Iſraël, ſeptẽ diebus fecit nuptias Samſon, & ſeptimo die expoſuit uxori problema, ſeptem funibus neruiceis ligatus eſt & ſeptem crinibus capitis ſui, ſeptẽ annis oppreſſi ſunt filii Iſraël per regem Madian. Et in libris Regum ſeptem uicibus & ſeptima uice ecce dicit Helias nubecula parua, ſeptem diebus filii Iſraël dirigebãt acies, & ſeptimo die commiſſum eſt bellum: ſeptem annorum cõminata eſt fames Dauid propter peccatum murmurationis populi, & ſepties oſcitauit puer reſuſcitatus per Heliſęum, & ſeptem uiri crucifixi ſunt ſimul in diebus meſſis primæ: ſeptem lotiõibus mundatur Naaman per Heliſæum, ſeptimo menſe occiſus eſt Golias. Et in Paralipomenis legitur, quod ſeptimo menſe cõpletus eſt aceruus fundamentorum: & in Heſter legimus ſeptem eunuchos regis Perſarum: & in Tobia, ſeptem uiri copulati cum Sara filia Raguelis: & apud Danielem ſeptem uicibus incenditur fornax Nabuchodonoſor, & ſeptem leones erant in lacu, & ſeptima die uenit Nabuchodonoſor. In libro Iob exprimuntur ſeptem filii Iob, & ſeptem diebus & noctibus ſediſſe amicos Iob cum eo in terra: & ibidem legitur, ſeptimo non tanget te malũ. In Eſdra legimus ſeptem hebdomadas annorum, ſeptem cõſiliarios Artaxerxis: & ibidem ſeptimo menſe clãges buccina: ſeptimus menſis ſcenopegiæ ſub Eſdra erat, dum filii Iſraël erant in ciuitatibus: & ſeptimi menſis primo die Eſdras legit legem populo. Et in Pſalmis ſepties in die laudem dicit Dauid: ſeptuplum probatur argentum, ſeptuplum reddit uicinis noſtris in ſinu eorum. Et Salomon ait ſeptem columnas excidiſſe ſibi ſapientiam, & ſeptem uiros loquentes ſentẽtias, ſeptem quæ odit & deteſtatur dominus: ſeptem nequitiæ in corde inimici, ſeptem circunſpectores, ſeptẽ oculi in-

insipientes. Numerat Esaias septem dona spiritussancti, & septem mulieres uirum unum apprehendentes. Et apud Ieremiam septem mentis mulierum concupiscentiæ, & septem filios peperit mater quæ infirmata est & defecit anima eius. In Ezechiele, septem diebus propheta mœrens permansit. In Zacharia septem lucernæ, & septem infusoria super caput candelabri, & septem oculi discurrentes in uniuersam terram, & septem oculi super unum lapidem, & septimi diei ieiunium uertitur in gaudium. Et in Michæa septem pastores suscitati sunt super Assyrios. Iam uero & in euangeliis leguntur septem beatitudines, septem uirtutes quibus septem uitia opponuntur, septem petitiones orationis dominicæ, septem uerba Christi in cruce, septem uerba beatæ Mariæ uirginis, septem panes per dominum distributi, septem sportæ fragmentorum, septem fratres uxores unam habentes, septem discipuli domini piscantes, septem hydriæ, in Cana Galilææ, septem iræ quæ dominus hypocritis comminatur, septem dæmonia eiecta de muliere peccatrice, & septem dæmones nequiores assumpti ab expulso. Item septem annis fuit CHRISTVS profugus in Aegypto, & septima hora reliquit febris filium Reguli. In epistolis etiam canonicis describit Iacobus septem gradus sapientiæ, & Petrus septem gradus uirtutum. Et in Actibus numerantur septem diaconi, & septem discipuli electi per apostolos. In Apocalypsi quoque multa sunt huius numeri mysteria: ibi enim leguntur septem candelabra, septem stellæ, septem coronæ, septem ecclesiæ, septem spiritus in conspectu throni, septem flumina Aegypti, septem sigilla, septem signacula, septem cornua, septem oculi, septem spiritus dei, septem angeli cum septem tubis, septem cornua draconis, septem capita draconis quæ septem habebant diademata: item septem plagæ, & septem phyalas quas habet unus de septem angelis, septem capita bestiæ coccineæ, septem montes, & septem reges sedentes super eos, & septem tonitrua locuta sunt uoces suas. Multas præterea uires habet hic numerus, cum in naturalibus tum in sacris & cæremoniis, tum etiam in aliis: itaque huc referuntur septem dies, septem planetæ, septem Pleiades, septem ætates mundi, septem mutationes hominis, septem artes liberales totidem'que mechanicæ, & totidem prohibitæ, septem colores, septem metalla, septem foramina in capite hominis, septem paria neruorum, septem montes in urbe Roma, septem reges Romani, septem bella ciuilia, septem sapientes tempore Ieremiæ prophetæ, & septem sapientes Græciæ. Item septem diebus ardebat Roma sub Nerone. Per septem reges occisa sunt decem milia martyrum. Septem fuere dormientes, septem sunt Romæ ecclesiæ principales, totidem Gregorius construxit monasteria, tot sancta Felicitas peperit filios. Septem constituti sunt electores imperii, & septem sunt actus solennes in Imperatore coronando, septem testes requirunt leges in testamento, septem sunt pœnæ ciuiles, & septem canoni

cæ, & septem horæ canonicæ, septies salutat sacerdos in missa, septem sacramenta & septem ordines clericorum, & septem annorum puer potest ordinari ordine minori, & potest obtinere beneficium sine cura. Septem sunt psalmi pœnitentiales, & septem mandata secundæ tabulæ, & septem horis Adam & Eua fuerunt in paradiso, & septem sunt uiri per angelum prænuntiati antequam nascerentur, uidelicet Ismaël, Isaac, Samson, Hieremias, Ioannes Baptista, Iacobus frater domini, & Christus Iesus. Deniq; hic numerus & in bono & in malo omnium est potentissimus: de hoc Liuius uetustissi-

SCALA.

In Archetypo	Ararita	אראריתא		
In mundo intelligibili	צפקיאל Zaphkiel	צרקיאל Zadkiel	כמאל Camael	רפאל Raphael
In mundo cœlesti	שבתאי Saturnus	צרק Iupiter	מארים Mars	שמש Sol
In mundo elemētali	Vpupa Sepia Talpa Plumbum Onychinus	Aquila Delphinus Ceruus Stannum Sapphirus	Vultur Lucius Lupus Ferrum Adamas	Olor vitul⁹ marin⁹ Leo Aurum Carbūculus
In minore mundo	Pes dexter Auris dextra	Caput Auris sinistra	Manus dextera Naris dextra	Cor Ocul⁹ dexter
In mundo infernali	Gehenna גיהנם	Portę mortis צל מות	Vmbra mortis ירעש תום	Puteus interitus באר שחת

malo omniũ est potentissimus: de hoc Linus uetustissimus Poëta cecinit:

Septima cum uenit lux, cuncta absoluere cœpit
Omnipotens pater, atq; bonis est septima & ipsa.
Est etiam rerum cunctarum septima origo,
Septima prima eadem, perfecta & septima septem:
Vnde etiam cœlum stellis errantibus altum
Voluitur, & circlis totidem circum undiq; fertur.

SEPTENARII.

Asser Eheie	אשר אהיה		*Nomina dei septem literarum*
האניאל Haniel	מיכאל Michaël	גבריאל Gabriel	*Septem angeli qui adstant ante faciem dei.*
נוגה Venus	כוכב Mercurius	לבנה Luna	*Septem Planetæ*
Columba Thimallus Hircus Cuprum Smaragdus	Ciconia Mugil Simia Argẽtum uiuum Achates	Noctua Aelurus Feles Argentum Crystallus	*Septem aues planetarum* *Septem pisces planetarum* *Septem animalia planetarum* *Septem metalla planetarum* *Septem lapides planetarum*
Pudẽdum Naris sini- stra	Manus si- nistra Os	Pes sinister Oculus si- nister	*Septem membra integralia planetis distributa.* *Septem foramina capitis planetis distributa.*
Lutum fe- cis טיטהיון	Perditio אברון	Fouea שאול	*Septẽ habitacula inferorũ, quæ describit Rabi Ioseph Castiliensis cabalista in Horto nucis.*

De octonario & eius Scala. Cap. XI.

Ctonarium uero uocant Pythagorici numerũ iustitiæ & plenitudinis: primum, quia primus omnium diuiditur in numeros pariter pares, uidelicet inquatuor: diuisio quoq; ipsa in bis bina eadẽ ratione contexitur, uidelicet per bis bina bis: & propter hanc diuisionis æqualitatem, iustitię sibi nomen inoleuit: alterum uero, uidelicet plenitudinis nomen accepit, propter corporeæ soliditatis cõtextum: primus siquidem solidum corpus efficit. Hinc Orphei institutũ per octo numina iurãtis, sicubi diuinã iustitiam obtestari uellet, quorum nomina hæc, Ignis, Aqua, Terra, Cœlum, Luna, Sol, Phanes & Nox. Octo quoq; sunt duntaxat cœlorum uisibiles sphæræ: corporalisq; naturæ proprietas per illum nobis significatur, quam Orpheus in octonario hymnorum maritimorum complexus est. Estq; hic numerus dictus etiam numerus fœderis & circũcisionis, quæ Iudæis octauo die fieri pręcepta est. Octo etiã erant in uetere lege ornamẽta sacerdotis, uidelicet fœminalia, tunica, cingulus, tyara, stola talaris, superhumerale, rationale, lamina aurea. Pertinet etiam hic numerus ad æternitatem & mũdi consummationẽ, quia subsequitur septenarium, qui temporis symbolum est: hinc etiã hic numerus beatitudinis est, tot enim beatitudinis gradus docet Christus apud Matthæum. Dicitur etiam numerus salutis & conseruationis, tot nanq; animę in arca Noë saluæ factæ sunt à diluuio aquarum. Iam quoq; & octo fuerũt filii Iesse, à quibus Dauid fuit octauus. Item Zacharias Iohãnis pater octauo die recepit loquelã. Hunc numerum Dionysio sacrum perhibent, qui octauo mense in lucẽ editus est, in cuius sempiternum testimonium Naxos insula illi dicata, hanc pręrogatiuam obtinuit, ut solæ Naxię mulieres octauo mense salubriter pariant, fœtusq; uitales edant, cum ubiq; ferè gentium omnes sic geniti intereant, & etiam matres manifesto uersentur in periculo.

SCALA SEPTENARII.

Nomina dei octo literarum.	Eloha Vedaath אלוה ודעת				Tetragrammaton Vedaath יהוה ודעת				In Archetypo.
Octo beatorum præmia	Hæreditas	Incorruptio	Potestas	Victoria	Visio dei	Gratia	Regnum	Gaudium	In mundo intelligibili.
Octo cœli uisibiles	Cœlum stellatū	Cœlum Saturni	Cœlum Iouis	Cœlum Martis	Cœlū Solis	Cœlum Veneris	Cœlū Mercurij	Cœlū lunæ	In mūdo cœlesti.
Octo qualitates particulares	Siccitas terræ	Frigiditas aquæ	Humiditas aëris	Caliditas ignis	Caliditas aëris	Humiditas aquæ	Siccitas ignis	Frigiditas terræ	In mundo elemētali
Octo beatorum genera	Pacifici	Esurientes & sitientes iustitiam	Mites	Persecuti propter iustitiam	Mundi corde	Misericordes	Pauperes spiritu	Lugētes	In minore mūdo.
Octo damnatorū præmia	Carcer	Mors	Iudicium	Ira dei	Tenebræ	Indignatio	Tribulatio	Angustia	In mundo infernali.

De Nouenario & eius Scala. Cap. XII.

Ouenarius numerus musis sacer, cœlestium sphærarum diuinorumq; spirituum ordini adiumēto: hinc nouem sunt sphæræ mobiles, & secundum illas nouem sunt musę, scilicet, Calliope, Vrania, Polymnia, Terpsichore, Clio, Melpomene, Erato, Euterpe, Thalia; quæ quidem musæ nouem sphæris nouem sunt adcōmodatæ, ita ut prima referat supremam sphæram, quam uocant primum mobile, & sic gradatim descendendo secundum scriptum ordinem, usque ad ultimam quæ referat sphęram lunæ, ita scilicet, Calliope accommodatur primo mobili: Vrania, stellato cœlo: Polymnia, Saturno: Terpsichore, Ioui: Clio, Marti: Melpomene, Soli: Erato, Veneri: Euterpe, Mercurio: Thalia, Lunæ. Nouem quoque sunt angelorum beatorum ordines, scilicet, Seraphim, Cherubim, Throni, Dominationes, Virtutes, Potestates, Principatus, Archangeli, Angeli, quos per nouem lapides figurat Ezechiel, qui sunt sapphirus, smaragdus, carbūculus, berillus, onyx, chrysolithus, iaspis, topazius, sardius. Habet etiam hic numerus magnum & occultū crucis sacramentum: nam hora nona Dominus noster Iesus Christus emisit spiritum: nouemq; diebus antiqui mortuos funerabant, totidemq; annis dicunt Minoa in spelunca à Ioue leges accepisse. Vnde hic numerus ab Homero præcipue obseruatus est, ut quando leges cōdendę, aut responsa danda, aut sæuitura clades. Astrologi etiam annos enneaticos, hoc est nouenarios, in hominum ætatibus non secus atq; septenarios, quos climactericos uocant, obseruant, notabili mutatione insignes. Aliquando tamen notam imperfectionis & incompletionis habet, quod ad denarii nō pertingat perfectionē, sed unitate minor, citra illū deficiat, sicut super euangelio de decē leprosis interpretatur Augustinus: nec uacat mysterio longitudo nouē cubitorum Og regis Basan, qui typus est diaboli.

SCALA NOVENARII.

Nomina decinouem literarum.	Tetragrammaton Sabaoth. יהוה צבאות			Tetragrammaton Zidkenu. יהוה צדקנו			Elohim Gibor. אלהים גיבר			In Archetypo.
Nouem chori angelorum.	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Potestates	Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	
Nouem angeli præsidentes cœlis.	Metattron	Ophaniel	Zaphkiel	Zadkiel	Camaël	Raphaël	Haniel	Michaël	Gabriel.	In mundo intelligibili.
Nouem sphæræ mobiles.	Primum mobile.	Cœlum stellatum	Sphæra Saturni	Sphæra Iouis	Sphæra Martis	Sphæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra lunæ	In mundo cœlesti.
Nouē lapides repræsentantes nouē choros angelicos	Sapphirus	Smaragdus	Carbunculus	Berillus	Onyx	Chrysolithus	Iaspis	Topazius	Sardius	In mundo elementali.
Nouem sensus cū extimi tum intimi.	Memoria	Cogitatiua	Imaginatiua	Sensus communis	Auditus	Visus	Odoratus	Gustus	Tactus	In minore mundo.
Nouem ordines cacodæmonum.	Pseudothei	Spiritus mendacij.	Vasa iniquitatis.	Vltores scelerum	Præstigiatores.	Aëreæ potestates.	Furiæ seminatrices malorū.	Criminatores siue exploratores	Tentatores siue insidiatores	In mundo infernali.

De Decade & eius Scala. Cap. XIII.

Enarius. Hic dicitur omnis numerus siue uniuersus, atq; numerus completus, denotans plenum curriculum uitæ: ab eo enim ultra non numeratur, nisi per replicationẽ: uniuersosq́; numeros uel intra se implicat, uel per se suosq́; explicat multiplicando: quapropter multiplicis religionis habetur & potẽtiæ animisq́; purgandis accommodatur. Hinc ueteres, ceremonias denarias appellauere, quibus illos, qui expiandi aut sacra adituri essent, per decem continuos dies à certis quibusdam rebus abstinendum erat. Vnde apud Aegyptios mos erat illi qui sacris Isidis initiari uellet, decem dierum ieiuniũ indici solitum, quod testatur Apuleius de seipso inquiens: Illud plane cunctis arbitris præcepit, decem illis continuis diebus cibariam uoluptatem coërcerem, &neq; ullum animal essem, & inuinius essem. Decem sunt sanguinei hominis partes, menstruũ, sperma, plasmatiuus spiritus, massa, humores, organicum corpus, uegetatiua, sensitiua, ratio & mens. Decem quoq; simplicia integralia hominem cõstituentia, os, cartilago, neruus, chorda, ligamentum, arteria, uena, panniculus, caro, cutis. Decem quoq; artus, quibus constat intrinsecus homo: spiritus, cerebrum, pulmo, cor, epar, fel, splen, renes, genitalia, matrix. Præterea decem cortinę erant in templo, decem chordæ erant in psalterio, decẽ instrumenta musica quibus canebantur psalmi, quorum nomina sunt, Neza, in quo canebantur odę: Nablum, idemquod organum: Mizmor, in quo psalmi: Sir, in quo cantica: Tephila, in quo orationes: Beracha, in quo benedictiones: Halel, in quo laudatiões: Hodaia, in quo gratiarum actiones: Asre, in quo alicuiusfœlicitas: Halleluiah, in quo laudes dei tantũ atq; contemplationes. Decem quoq; sunt cantores psalmorum, uidelicet, Adam, Abraham, Melchizedec, Moses, Asaph, Dauid, Salomon, & tres filii Choræ. Decem quoq; præcepta legis. Et decimo die post ascensionem Christi, descendit spiritus sanctus. Hic deniq; est numerus, in quo Iacob tota nocte luctatus cum angelo, uicit in certamine: & oriente lucifero benedictus est, & uocatum est nomen eius Israẽl. In hoc numero Iosue uicit trigintaunum reges: & Dauid uicit Goliam & Philistæos: &Daniel pericula euasit leonũ. Hic numerus sicut unitas etiam circularis est, quia coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit: & ipse numerorum omnium finis est & complementum, &principiũ decadum. Sicut denarius refluit in unitatem ex qua processit, sic omne fluens reuertitur ad id à quo habet principiũ sui fluxus. Sic aqua ad mare currit, à quo traxit originem: corpus in terram, à qua sumptum estreuertitur: tempus redit in æternitatem à qua fluxit: mens à deo facta, ad eundem reuertitur: fluit deniq; omnis creatura in nihilum ex quo creata est, nec nisi diuino uerbo sustentatur, in quo condita sunt omnia, omniaq́; cum denario & per denarium gyrum efficiunt, ut inquit Proclus, à deo incipientia,

& in ipsum desinentia. Deus quoq; ipse prima Monas priusquam sese inferioribus communicet, primo se in primum numerorum, ternarium uidelicet, diffundit: dehinc in denarium, tanquam in decem ideas & mensuras omnium numerorum & rerum omnium faciendarum, quas Hebręi decem attributa uocant, & decem diuina nomina numerant: qua de causa ulterior numerus dari nequit. Hinc omnia dena, diuinum quoddam in se habent, & in lege tanquam à deo propria exiguntur, simul cum primitiis, ut rerum primordia, uelut principium numerorum, & decima quęque tanquam finis illi redduntur, qui principium & finis est omnium.

SCALA DENARII.

SCALA DE-

In archetypo	י ה ו ה י ה ו י ה י Nomen quadriliterum collectum decem literarum.				או הא Nomen quadriliterum ex
	אהיה Eheie כתר kether	יהוה Iod tetragrammaton חכמה Hochmah	יהוהאלהים Tetragrammatō elohim בינה Binah	אל El חסד Hæsed	אלהים גבור Elohim gibor גבורה Geburah
In mundo intelligibili	Seraphim Haioth hakados Metattron	Cherubim Ophanim Iophiel	Throni Aralim Zaphkiel	Dominationes Hasmallim Zadkiel	Potestates Seraphim Camael
In mundo cœlesti	Reschith hagallalim Primum mobile	Masloth Sphæra zodiaci	Sabbathai Sphæra Saturni	Zedeck Sphæra Iouis	Madim Sphæra Martis
In mundo elemētali	Columba	Pardus	Draco	Aquila	Equus
In minore mundo.	Spiritus	Cerebrum	Splen	Epar	Fel
In mundo infernali.	Pseudothei	Spiritus mendacij	Vasa iniquitatis.	Vltores scelerū.	Præstigiatores.

NARII.

יוד הא tensum decem literarum.	אלהים צבאות Nomen Elohim Sabaoth				Nomina dei decem literarum.
ארוה Eloha	יהוה צבאות Tetragrāmaton Sabaoth	אלהים צבאות Elohim Sabaoth	שרי Sadai	ארני Adonai melech	Decem nomina dei.
תפארה Tiphereth	נצח Nezah	הור Hod	יסור Iesod	מלכות Malchuth	Decem Sephiroth.
Virtutes	Principatus	Archangeli	Angeli	Animæ beatæ	Decē ordines beatorū secundū Dionysi.
Malachim	Elohim	Bne Elohim	Cherubim	Ißim	Decē beatorū ordines iuxta traditiōes Heb.
Raphaël	Haniel	Michaël	Gabriel	Anima Meßihæ	Decem angeli præsidentes.
Schemes	Noga	Cochab	Leuanah	Holom iesodoth	Decem sphæræ mundi.
Shpæra Solis	Sphæra Veneris	Sphæra Mercurij	Sphæra Lunæ	Sphæra elementorum	
Leo	Homo	Serpens	Bos	Agnus	Decem animalia sanctitatis ad superos relata.
Cor	Renes	Pulmo	Genitalia	Matrix	Decem artus intrinseci hominis.
Aëreæ potestates	Furiæ seminatrices malorum	Criminatores siue exploratores	Tentatores, siue insidiatores	Animæ prauæ & damnatæ	Decem damnatorū ordines.

De undenario & duodenario cum duplici duodenarii Scala, Cabalistica & Orphica. Cap. XIIII.

VNdenarius numerus ſicut tranſgreditur denarium, qui legis & præceptorum eſt, ita deficit à duodenario, qui gratiæ & perfectionis eſt: ideo numerus peccatorum & pœnitentium dicitur. Hinc in tabernaculo iuſſa ſunt fieri undecim ſaga cilicina, qui eſt habitus pœnitentium & lugẽtium pro peccatis. Vnde hic numerus nullam habet cum diuinis, neq; cum cœleſtibus communionem, nec attractum, nec ſcalam ad ſupera tendentem: nec ullum meritum habet, ſed tamen aliquando gratuitam gratiã percipit à deo, ſicut ille qui ad undecimã horam uocatus fuit in uineam domini, accepitq; mercedẽ illorũ, qui portauerunt onus diei & ęſtus. Duodenarius autẽ numerus eſt diuinus, & quo cœleſtia metiũtur: eſt enim ſignorum cœleſtium ſpirituumq́; principatui adiumẽto. Duodecim enim ſunt in zodiaco ſigna, quibus præſunt duodecim angeli præcipui, ſubfulti irrigationibus magni nominis dei. Duodecim annis Iupiter curſum ſuum perficit, & luna quotidie duodecim gradus percurrit. Duodecim in humano corpore præcipuæ ſunt iũcturæ, ſcilicet in manibus, cubitis, ſpatulis, femore, genibus & uertebris pedum. Magna

insuper in diuinis mysteriis duodenarii uis est. Elegit deus duodenam familiam Israël, illisq; præfecit duodecim principes: totidē lapides locati in profundo Iordanis, & in pectore sacerdotis eodem numero figi præcepit. Duodecim etiam panes facierum propositionis, & totidem lapidibus altare constructum, & mare æneum à Solomone fabricatum, eodem numero leones sustinebant: totidem fontes in Helim, totidem exploratores missi ad terrā promissionis, totidem Christi apostoli duodecim tribubus præfecti, duodecim milia numerantur populi signati & electi, duodecim stellis cœli regina coronata: & in euangelio, excrescentibus panibus cophini duodecim fragmentorum colliguntur: & duodecim angeli præsident duodecim portis ciuitatis, & duodecim lapides cœlestis Ierusalem. In inferioribus etiam crescentia multa hoc numero progrediuntur: sic lepus & cuniculus fœcundissimi, duodecies in anno generant, pariuntq;: & camela totidem mensibus fœtum gerit, & pauo duodecim oua ponit.

SCALA.

Nomina dei duodecim literarum			הוא Sanctus	ברוך Benedictus	הקדש ipse	
Nomen magnum in duodecim uexilla reuolutum	יהוה	יההו	יוהה	הוהי	הויה	ההיו
Duodecim ordines beatorũ ſpirituum.	Seraphim	Cherubim	Throni	Dominationes	Poteſtates	Virtutes
Duodecim angeli præſidentes ſignis.	Malchidiel	Aſmodel	Ambriel	Muriel	Verchiel	Hamaliel
Duodecim tribus	Dan	Ruben	Iehuda	Manaſſe	Aſſer	Symeon
Duodecim prophetæ	Malachias	Aggæus	Zacharias	Amos	Oſeas	Micheas
Duodecim Apoſtoli.	Mathias	Thadæus	Symon	Iohannes	Petrus	Andreas
Duodecim ſigna zodiaci	Aries	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim menſes	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Auguſtus
Duodecim plantæ	Eleliſphacos	Periſtereon orthios	Periſtereon hyptios	Symphytus	Cyclaminus	Calaminthus
Duodecim lapides	Sardonius	Sardius	Topazius	Chalcedonius	Iaſpis	Smaragdus
Duodecim membra principalia	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter
Duodecim gradus damnatorum & dæmoniorum	Pſeudothei	Spiritus mendacij	Vaſa iniquitatis	Vltores ſcelerum	Præſtigiatores	Aëreæ poteſtates

DVODENARII.

		אב בן ורוח הקדש Pater, filius & spirit ßanctus.				In Archetypo.
והיה	יוהה	וההי	היהו	היוה	ההוי	
Principatus	Archangeli	Angeli	Innocentes	Martyres	Cõfeßores	In mũdo intelligibili
Zuriel	Barbiel	Adnachiel	Hanael	Gabiel	Barchiel	
Isachar	Beniamin	Nephthalim	Gad	Zabulon	Ephraim	
Ionas	Abdias	Sephonias	Naum	Abacuk	Iohel	
Barptolomæus	Philippus	Iacobus maior	Thomas	Matthæus	Iacobus minor	
Libra	Scorpius	Sagittarius	Capricornus	Aquarius	Pisces	In mũdo cœlesti
Septẽber	October	Nouember	December	Ianuarius	Februarius	In mũdo elemẽtali.
Scorpiuros	Artemisia	Anagallis	Lapathus	Dracontea	Aristolochia	
Berillus	Amethystus	Hyacinthus	Chrysopaßus	Crystallus	Sapphyrus	
Renes	Genitalia	Anche	Genua	Crura	Pedes	In minore mundo.
Furiæ, seminatrices malorũ	Criminatores siue explorator s	Tentatores, siue insidiatores.	Malefici	Apostatæ	Infideles	In mũdo infernali

SCALA DVODE-

Duodecim numina	Pallas	Venus	Phœbus	Mercurius	Iupiter	Ceres
Duodecim signa zodiaci	Aries.	Taurus	Gemini	Cancer	Leo	Virgo
Duodecim mēses	Martius	Aprilis	Maius	Iunius	Iulius	Augustus
Duodecim sacræ aues	Noctua	Columba	Gallus	Ibis	Aquila	Paßer
Duodecim sacra animalia	Capra	Hircus	Taurus	Canis	Ceruus	Porca
Duodecim sacræ arbores	Olea	Myrtus	Laurus	Corylus	Aesculus	Pomus
Duodecim hominis mēbra signis distributa	Caput	Collum	Brachia	Pectus	Cor	Venter

NARII ORPHICA.

Vulcanus	*Mars*	*Diana*	*Vesta*	*Iuno*	*Neptunus*	*In mundo intelligibili*
Libra	*Scorpius*	*Sagittarius*	*Capricornus*	*Aquarius*	*Pisces*	*In mundo cœlesti*
September	*October*	*Nouember*	*December*	*Ianuarius*	*Februarius*	*In mundo elementali*
Anser	*Picus*	*Cornix*	*Ardea*	*Pauo*	*Cygnus*	
Asinus	*Lupus*	*Cerua*	*Leo*	*Ouis*	*Equus*	
Buxus	*Cornus*	*Palma*	*Pinus*	*Rhamnus*	*Vlmus*	
Renes	*Genitalia*	*Anche*	*Genua*	*Crura*	*Pedes*	*In minore mundo*

De nũeris qui supra duodenariũ sunt, eorũq; potẽtia & uirtutibus. XV.

Eliqui etiã ultra duodenariũ numeri multis & uariis effectibus
decorati sunt, quorũ uirtutes ex origine partibusq; eorũ depre
hẽdere oportet, quatenus ex simpliciũ aggregatiõe uaria, aut
multiplicatiõis ductu cõstituuntur: nonnunq̃ etiã ex diminu
tione aut supergressione alterius præcedẽtis, præcipue perfectioris, signifi
cata eorũ resultant, tum etiã ex seipsis mysteriorum quorundã sacramẽta
XIII. continent: sic tertius supra decimũ numerus, apparitionis Christi ad gen-
tes mysterium indicat: decimotertio nanq; post eius natalẽ diẽ, stella duce
XIIII. magis facta est. Decimusquartus & ipse Christi typũ gerit, qui decimaquar
ta luna primi mẽsis pro nobis immolatus, quo die & filii Israel Phase domi
no, hoc est, transitum celebrare iussi sunt. Hunc numerũ tam solicite ob-
seruat Matthæus, ut quo posset illum in generationibus Christi ubiq; reti
nere, nõnullas generationes prætermiserit. XV. numerus spiritualiũ ascẽ
XV. sionũ symbolũ est, ideoq; canticũ graduũ in quindecim psalmis illi adapta
tum est: cui etiã XV. anni additi regi Ezechię deputant: & decimusquintus
XVI. dies septimi mensis erat uenerabilis & sanctus. XVI. numerũ ex quadrato
æquilatere & parente denarii cõpositum, iccirco Pythagorici numerũ feli
citatis appellant: ipse etiam ueteris testamenti prophetas oẽs, tum noui te
XVIII. XX. stamenti apostolos & euangelistas cõplectitur. Numerum XVIII. & uige
simum, utrunq; infaustum interpretantur theologi: nã in priore seruiuit Is-
raël Eglon regi Moab: in altero seruiuit Iacob, & uẽditus est Ioseph. Denĩ
q; inter polypoda nullũ est quod uicenum pedum numerum excedat. Nu
XXII. merus autẽ XXII. plenitudinẽ sapientiæ significat, totidẽ siquidẽ sunt He
braicarum literarum characteres, totidemq; libris totũ uetus testamentũ
XXVIII. cõtinetur. Numero autẽ uicesimooctauo lunę fauor designatur, eius enim
motus distans à cursu aliorũ syderum, quasi solitarius uicesimooctauo die
cõpletur, quo redit ad idẽ punctum zodiaci unde processit. Hinc & uiginti
octo mãsiones lunæ, singulari uirtute & influentia pollentes, in cœlestibus
XXX. numerantur. Tricesimus numerus multis mysteriis memorabilis est, quo
dominus noster Iesus Christus appretiatus, qui ipse quoq; tricesimo suæ
ætatis anno baptizatus est, cœpitq; facere miracula, & docere regnũ dei. I-
pse etiã Ioannes Baptista tricesimũ annũ agebat, cũ incœpisset prędicare in
deserto, & præparare uias domini. Ipseq; Ezechiel eadẽ annorum ætate in
cœpit prophetare: & Ioseph tricesimo suæ ætatis anno eductus de carcere,
XXXII. à Pharaone accepit Aegypti principatũ. Tricesimumsecũdũ numerũ He
bræorum doctores sapientię adscribunt, totidem enim sunt ab Abrahamo
descriptæ semitæ sapientiæ: Pythagorici uero hunc numerum iustitiæ ap-
pellant, quia semper diuisibilis in partes ęquales usq; ad unitatẽ. Quadrage
XL. narium numerum ueteres magna obseruatione colebant, de quo & festum
celebrabant tesseracoston. Fertur ad partus rationẽ efficere, totidẽ diebus

semē aptari & transformari in utero, quousq; in corpus organicū perfectū, suis debitis & harmonicis mensuris conducatur dispositum, ad suscipiendū animam ratiōalem. Totidem diebus mulieres post partū grauiori morbo conflictari, quousq; adaptētur muliebria in partu commota, antequā purificentur: totidē etiam diebus infantes risum continere, morbidos esse, magnoq; discrimine uiuere: estq; hic numerus in religione expiationis & pœnitentię, magnorumq; mysteriorum significatiuus: siquidem quadraginta dies & noctes diluuii tēpore pluit dominus super terrā: quadraginta annis filii Israël habitarunt in deserto: quadraginta dies dilata est subuersio Niniuæ. Idemq; numerus sanctorum ieiuniis sacer habitus est: siquidē per quadraginta dies Moses, Helias & Christus ieiunauerūt. Quadraginta septimanis Christus in utero uirginis portatus est: quadraginta diebus à natiuitate mā sit Christus in Bethlehem antequàm offerretur in tēplo: quadraginta mensibus publice prędicauit: quadraginta horis mortuus delituit in sepulchro: quadragesimo die post resurrectionem in cœlos ascendit, quæ omnia nō sine huius numeri occulta proprietate & mysterio facta fuisse nostri tradūt theologi. Quinquagenarius numerus est remissionis peccatorū & seruitutis libertatisq; significatiuus: secundū legem enim quinquagesimo anno remittebātur debita, & reuertebatur unusquisq; in possessionem suam. Hinc per Iubilæi annū atq; per pœnitentiæ psalmū, indulgentiæ atq; pœnitentiæ sacramentū ostendit. Lex quoq; & spiritus sanctus in eodē declarantur: nā quinquagesimo die post exitū Israël de Aegypto, lex data est Mosi in monte Sina. Quinquagesimo die post resurrectionē descēdit spiritus sanctus super apostolos in monte Sion: unde dicitur & numerus gratiæ, & attribuitur spiritui sancto. Erat & sexagenarius numerus Aegyptiis sacer: nā crocodilo proprius, ut qui sexagenis diebus oua sexaginta pariat, totidemq; diebus foueat: tot annos præterea dicatur uiuere, & dentes eodē numero habere: deniq; totidē diebus in secessu quiescere quotannis sine cibo. Habet & septuagenarius numerus sua mysteria, nam totidē annis ignis sacrificii in Babylonica captiuitate sub aqua latens uixerat: totidē annos prædixerat Ieremias templi destructionem: totidem annos durauit captiuitas Babylonica, totidem annis cōplebatur desolatio Ierusalem. Item septuaginta palmæ erant in loco ubi castrametati sunt filii Israël: septuaginta animabus descenderūt patres in Aegyptum: septuaginta reges amputatis manuū & pedū summitatibus, colligebāt cibū sub mensa Adonibesech: septuaginta filii egressi sunt de fœmore Ioas, septuaginta uiri omnes filii Ieroboal: septuaginta pondera argenti dabantur Abimelech: totidē uiros occidit Abimelech super uno lapide. Septuaginta filios & nepotes habuit Abdon, qui ascendebant super septuaginta pullos asinarum. Septuaginta milia uirorum erant Salomoni, qui onera portabant. Septuaginta filii Achab regis in Samaria decapitati sunt. Septuaginta iuxta psalmistam sunt anni annorum ætatis nostræ. Se-

Quinquagenarius.

ptuagesies septies iudicatũ est de Lamech: septuagesies septies peccata donantur delinquenti. Est & numerus secundus supra septuagesimũ totidem linguarum sermonibus, totidem Synagogæ senioribus, totidem ueteris testamenti interpretibus, totidemq́; Christi discipulis insignis: habetq́; cum duodenario magnã communiõem: hinc in cœlestibus quouis signo in sex partes diuiso, resultant septuaginta duo quinarii, quibus præsidẽt totidem angeli, & totidẽ influũt nomina dei, & quilibet quinarius uni pręest idiomati, tanta efficacia, ut inde Astrologi & Physiognomi cognoscere queant cuius idiomatis quisq; fuerit oriundus: respondent istis etiam totidẽ patentes in humano corpore articuli, quorũ in quouis digito manuũ & pedũ habentur tres: qui cum principalibus duodecim superius in duodenario numeratis, constituunt septuaginta duos. Centenarius in quo ouis collocatur inuenta, qui etiã de sinistra transit ad dexteram, sacratus inuenitur: tum quia ex denario in seipsum ductu gignitur, completam designat perfectiõem. Complementum uero omniũ numerorũ millenarius est, qui est cubus denarii, significans consummatam & absolutam perfectionẽ. Sunt autem duo numeri à Platone in Republica maxime celebrati, & ab Aristotele in suis Politicis non improbati, quibus ciuitatibus magnę mutatiões portenduntur: hi sunt duodenarii quadrat⁹, & eiusdẽ cubus uidelicet quadragesimus quartus supra centenariũ, & septingentesimus uicesimus octauus supra millenariũ, qui numerus fatalis est: ad quẽ cũ ciuitas quæuis siue respublica peruenerit, cõpleto cubo postea declinabit: in quadratis tamen mutationẽ subit, sed in melius, si prudenti disciplina regatur: nec fato tunc, sed imprudentia collabi poterit: atq; hæc de numeris particulatim dicta sufficiant.

De Numerorũ notis in certis gesticulatiõibus cõstitutis. Ca. XVI.

Egi sępissime in magicis libris eorundẽq́; operibus & experimẽtis mirabiles quosdã, & quales mihi uidebant ridiculas gesticulationes, & putabã illa esse occulta quædã dæmonũ pacta, propter quod respuebã & proieci ea: sed postquã rẽ profundius examinaui, tunc primũ intellexi in illis magicis gesticulationibus, nõ dæmonũ fœdera, sed numerorũ delitescere rationẽ, qua ueteres per manuũ & digitorũ uarios inflexus & reflexus numeros repręsentabãt: quorũ gesticulatione magi, ineffabiliũ uirtutũ uocabula, sono ignota, nũeris uaria, iugatis alternatisq́; digitis tacitus inclamãt, ueneranturq́; sacro silentio mũdi præsules deos. Eius ritus meminit etiã Martianus de Arithmetica, inquiẽs: Digiti uero uirginis recursantes, & quadã incõprehensæ mobilitatis scaturigine uermiculati, quę mox ingressa, septingentos decẽ & septẽ numeros cõplicatis digitis, Iouẽ salutabunda surrexit. Tum Philosophia, ut Tritonidẽ propter adstabat, quid nũero tali Arithmetica intulisset, exquirit. Cui Pallas: Proprio, inqt, Iouẽ nomine salutauit. Vt ergo hæc melius intelligãtur, placuit illa ex traditiõe Bedæ hic subiũgere, inquit itaq;: Cũ dicis unũ, minimũ

in leua digitũ inflectens, in medium palmæ locũ figes: cũ dicis duo, secundum à minimo inflexũ ibidem impones: cũ dicis tria, tertiũ similiter inflectes: cũ dicis quatuor, itidẽ minimũ leuabis: cũ dicis quinq;, secundũ à minimo similiter eriges: cũ dicis sex, tertiũ nihilominus leuabis, eo solo qui medicus appellatur, in mediũ palmę fixo: cum dicis septem, minimum solum supra palmæ radicem, cęteris interim leuatis, impones, iuxta quem cum dicis octo, medicum: cum dicis nouem, medium è regione compones: cũ dicis decẽ, unguẽ indicis in medio figes articulo pollicis: cũ dicis uiginti, summitatẽ medii digiti inter nodos pollicis & indicis arctè figes: cũ dicis triginta, ungues indicis & pollicis blando cõiunges amplexu: cũ dicis quadraginta, interiora pollicis lateri uel dorso indicis superduces, ambobus dũtaxat erectis: cũ dicis quinquaginta, pollicẽ exteriore articulo instar Gręcę literę gãma, curuatim ad palmã inclinabis: cũ dicis sexaginta, pollicẽ ut supra curuatim indice circũflexo diligenter à fronte pręcinges: cũ dicis septuaginta, indicẽ ut supra circũflexũ, pollice in longũ tẽso implebis, ungue illius duntaxat erecto trans mediũ indicis articulũ: cum dicis octoginta, indicẽ ut supra circunflexũ pollice in longum extenso implebis, unguẽ uidelicet illius in medium indicis articulũ fixo: cum dicis nonaginta, indicis inflexi unguẽ radici pollicis erecti cõfiges. Hactenus in leua. Centũ uero in dextra, quomodo in leua decem facies, ducẽta in dextra, quomodo uiginti in leua sinistraq; manu. Duo milia in dextra, quomodo duo in leua, &c. usq; ad nouẽ milia. Porro decẽ milia cũ dicis, leuã in medio pectoris supinã appones, digitis tantũ in cœlũ erectis: uiginti milia cũ dicis, eandem pectori expansam late superpones: triginta milia cũ dicis, eadem prona sed erecta, pollicẽ cartilagini medii pectoris immittes: quadraginta milia cũ dicis, eãdem in umbilico erectã supinabis: quinquaginta milia cũ dicis, eiusdem pronę, sed erecto pollicem umbilico impones: sexaginta milia, eadem prona femur leuum desuper comprehendes: septuaginta milia cũ dicis, eandem supinã femori superimpones: octoginta milia cũ dicis, eandem pronã femori superpones: nonaginta milia cũ dicis, eadẽ lumbos cõprehendes, pollice ad ima uerso. At uero centũ milia, ducenta milia, &cætera usq; ad nongenta milia, eodem modo quo diximus ordine in dextra corporis parte cõplebis. Decies autẽ centena milia cum dicis, ambabus sibi manibus cõsertis, inuicẽ digitos implicabis. Hęc ex Beda adnotata hactenus sufficiãt. Plura de istis apud fratrem Lucam de S. Sepulchro in sua magna Arithmetica comperies.

De uariis numerorum notis apud Romanos obseruatis. Caput XVII.

Lucas de S. Sepulchro.

NVmerorum notę apud uarias gentes diuersimode pinguntur: Romani illos sequentibus notis figurabant, quos de literis antiquis describit Valerius Probus, & hodie adhuc in usu sunt, sic uidelicet:

Vnum. I. Quinq;. V. Decem. X. Quinquaginta. L. Centum. C. Ducenta. ꟍ. CC. Quingenta. D.

Mille. M. S. $\overline{\text{I.}}$ CXↃ. Quinq; milia. IↃↃ. ICC. $\overline{\text{V.}}$

Decem milia. CCIↃↃ. CMↃ. ↃMC. IMI. $\overline{\text{X.}}$ Quinquaginta milia. IↃↃↃ. DↃↃ. $\overline{\text{L.}}$

Centum milia. CCCIↃↃↃ. [symbol] [symbol] CM. $\overline{\text{C.}}$ Ducenta milia. $\overline{\text{ꟍ. CC.}}$

Quingenta milia. DM. ꟼↃ. $\overline{\text{D.}}$ Mille milia. CMↃ. CꟼↃ. $\overline{\text{M. S.}}$

Sunt aliæ numerorum notæ, hodie apud Arithmeticos & calculatores usitatæ, quæ iuxta numerorum ordinem his figuris pinguntur: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. quibus additur nota priuationis, orbiculo signata, hac scilicet figura, o: quæ licet numerum nullum significet, alios tamē aut denarios, aut centenarios, aut millenarios significare facit, quemadmodum hæc in Arithmeticis manifesta sunt. Sunt etiam qui denarium per uirgulam quæ lineam transuersim agat, notant: quinarium autem per eam, quę lineā contingat, nō autem secet: unitatem uero per eam, quæ seorsum ponitur, sicut in hoc exemplo uidere licet: [symbol] significat decem: [symbol] significat decē & quinq;: [symbol] significat sexdecim: [symbol] decem & septem: orbiculus uero denotat centum, sic scilicet o, seorsum positus: coniunctus uero, totidem quot numeris apponitur cētenarios indicat, ut sic, oo, uel sic II o, ducenta, sic ooo, uel sic III o, trecenta: [symbol] quingenta: [symbol] decies centena, siue mille. Atq; hæ notæ frequenter in magicis characteribus adiectę cōspiciuntur.

De notis Græcorum. Cap. XVIII.

Notis numerorum utuntur Græci literis alphabeticis, idq; tribus modis, primo singulis elemētis secundum alphabeti seriē loci sui numerum significantibus. Nam quotum in ordine alphabeti locum quæq; litera sortita est, eiusdem numerum repræsentat, ut hic uidere licet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ζ	Η	Θ	Ι
10	11	12	13	14	15	16	17	18
Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ρ	Σ
19	20	21	22	23	24.			
Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω.			

Et hic est primus ordo numerorū apud Græcos. Secundario diuidūt Græci totum alphabetum in tres classes, quarum prima incipiens ab Alpha unitatum est: Secunda incipiens à Iota, denariorum est: Tertia incipiens à

Rho, est centenariorum: & hic ordo à posterioribus Græcornm ita ad Hebræorum imitatiōem institutus est. Quia uero Alphabetū eorum ab ea regula tribus literis mancum est, necesse fuit illis tres figuras adfingere, & literis intercalare, quibus uidelicet sextum, nonagesimum & noningentesimū numeros explicarent, ut in sequentibus liquet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Α	Β	Γ	Δ	Ε	Ϛ	Ζ	Η	Θ
10	20	30	40	50	60	70	80	90
Ι	Κ	Λ	Μ	Ν	Ξ	Ο	Π	Ϟ
100	200	300	400	500	600	700	800	900
Ρ	Σ	Τ	Υ	Φ	Χ	Ψ	Ω	ϡ

Quod si alicui harum literarum subsignetur uirgula toni acuti, tunc totidē millenarios significat, ut in his exemplis:

1000.	10000.	100000.
͵Α	͵Ι	͵Ρ

Tertio modo sex duntaxat literis designandis numeris Græci utuntur, uidelicet I, pro unitate: Π, pro quinario, quia caput est dictiōis πέντε, hoc est quinq;: Δ, pro denario, à δέκα: H, pro centenario, ab ἑκατὸν: X pro millenario, à uoce χίλια: M, pro decē milibus, à μύρια. Ex quibus sex literis suo modo usq; ad quatuor numero iunctis, uel aliis adiūctis, cæteros numeros formant, præter Π, quæ non multiplicatur, nec sibi iungitur, sed semper aliorum quinarios significatur, ut in sequentibus exemplis patet:

1	2	3	4	5	6	7	8	9
I	II	III	IIII	Π	ΠI	ΠII	ΠIII	ΠIIII
10	11	12	13	14	15	16	20	21
Δ	ΔI	ΔII	ΔIII	ΔIIII	ΔΠ	ΔΠI	ΔΔ	ΔΔI
50	60	100	200	5000	1000	5000	10000	50000
ΠΔ	ΠΔΔ	H	HH	ΠH	X	ΠX	M	ΠM

De notis Hebræorum & Chaldæorum, & quibusdam aliis Magorum notis. Cap. XIX.

Hebræorum etiā literę numerorum notas habent, sed longè excellentius quàm ulla aliarum linguarum, cum maxima lateāt in Hebraicis numeris mysteria, sicuti de his tractatur in ea parte Cabalæ, q̄ Notariacon uocāt. Sunt aut Hebræorū literæ numero uiginti duæ principales, quarum quinq; alias quasdam diuersas figuras in fine dictiōis sortiuntur, quas iccirco quinq; finales uocant: quæ superioribus additæ, uiginti septē cōstituunt: quę deinde in tres gradus partitę, quæ in primo gradu sunt, unitates referunt: quæ in secundo, denarios: quæ uero in tertio gradu sunt, centenarios significant: quælibet autē illarum, si grandi depingatur charactere, totidem significat millenarios, ut hic:

3000	2000	1000
ג	ב	א

Classes autem numerorum Hebraicorum sunt istæ:

9	8	7	6	5	4	3	2	1
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א
90	80	70	60	50	40	30	20	10
צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י
900	800	700	600	500	400	300	200	100
ץ	ף	ן	ם	ך	ת	ש	ר	ק

Sunt tamen qui finalibus literis non utuntur, sed pro illis sic scribunt.

1000	900	800	700	600	500
א	קתת	תת	שת	רת	קת

Et ex istis simplicibus figuris earum combinatione & cōpositione reliquos omnes compositos numeros describunt, ut undecim, duodecim, cētum & decem, centum & undecim, addendo denario quæ unitatum sunt: similiter & reliquis suo modo. Tamen decimumquintum numerum, nō per decem & quinq; sed per nouem & sex scribunt, sic scilicet טו, idq; ob reuerētiam diuini nominis יה, quod quindecim importat, ne sacro nomine ad prophana aliquando abuti contingat. Habentq; & Aegyptii & Aethiopes, & Chaldęi & Arabes suas numerorum notas, quæ & ipsę sæpissime inter magicos characteres occurrunt: has igitur qui nosse uelit, apud harum literarum peritos requirat. Chaldæi nanq; alphabeti sui literis numeros, Hebręorum more, signāt: eorum alphabetum in fine primi libri adnotauimus. Inueni præterea in duobus antiquissimis libris astrologicis & magicis, quasdam elegātissimas numerorum notas, quas huc etiam subiungere decreui: erant autē in utroq; uolumine tales:

1 2 3 4 5 6 7 8 9

Istis aūt notis in sinistris latus cōuersis, constituuntur denarii, hoc modo:

10 20 30 40 50 60 70 80 90

Rursusq; notis illis deorsum conuersis, in dextro latere, centenarios: in sinistro, millenarios dabunt, ita uidelicet:

100 200 300 400 500 600 700 800 900

1000. 2000. 3000. 4000. 5000. 6000. 7000. 8000. 9000.

Atq; ex harum notarum compoſitione & mixtione, cæteri quoq; mixti & compoſiti numeri elegantiſſime exeunt, ſicut hoc in his paucis facile deprehendi poteſt.

1510. 1511. 1471. 1486. 1421.

Ad quorum exemplum & in reliquis compoſitis procedendum eſt: atque hæc de notis numerorum hactenus ſatis ſint.

Qui numeri literis attribuantur, atq; de diuinatione per eoſdem. Cap. XX.

TRadunt Pythagorici, adſentiunt Ariſtoteles & Ptolemæus, ipſa literarum elementa certos quoſdam diuinoſq; poſſidere numeros, per quos ex propriis rerum nominibus in ſummã collectos, de rebus occultis futuriſq; eliciamus ſententiã. Vnde hanc diuinationis ſpeciem Arithmantiã uocant, quia uidelicet per numeros fit, ſicut de illa meminit Terentianus in his uerſibus: *Arithmantia diuinationis ſpecies.*

Et nomina tradunt ita literis peracta,
Hæc ut numeris pluribus, illa ſint minutis,
Quandoq; ſubibunt dubiæ pericla pugnæ:
Maior numerus quã ſteterit, fauere palmam:
Præſagia læti minima patere ſumma,
Sic & Patroclum Hectorea manu periſſe,
Sic Hectora tradunt cecidiſſe mox Achilli.

Ait etiam Plinius, Pythagoræ inuentis datum, impoſitiuorum nominum imparem uocalium numerum, clauditates oculorum'ue orbitatem, ac ſimiles caſus, ſi ſint dextris adſignatę partibus: parem uero numerum læuis: docuitq; Alchandrinus philoſophus, quomodo ex literarum numeris etiam natorũ horoſcopia dominatriceſq; ſtellas inuenire poterimus, quiſq; inter uirum & uxorem prior moriturus ſit aut ſuperuicturus, cęterorumq; operum noſtrorum proſperos infœlices'ue euentus, eiuſque traditiones hic ſubiungere libuit etiam à Ptolemæo aſtrologo non improbatas. Sed qui numeri ſingulis literis deputentur, ſuperius in Græcis & Hebraicis oſtendimus, diuiſo Alphabeto in tres claſſes, quarum prima eſt unitatum, ſecunda denariorum, tertia centenariorum. Cum'que in Romano alphabeto ad complementum uigintiſeptem characterum deſint quatuor, illorum locum ſupplent i & u conſonantes ſimplices, ut in Iohannes &

Valentinianus nominibus: deinde hi & hu consonantes aspiratæ, ut in Hieronymus & Huilhelmus, licet Germani pro hu aspirato, duplici w utantur, Itali uero & Galli in suo uulgari g cum u coniunctũ loco eius ponunt, sic scribentes, Vuilhelmus & Guilhelmus.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	20.	30.	40.	50.	60.	70.	80.
A.	B.	C.	D.	E.	F.	G.	H.	I.	K.	L.	M.	N.	O.	P.	Q.	R.

90.	100.	200.	300.	400.	500.	600.	700.	800.	900.
S.	T.	V.	X.	Y.	Z.	I.	V.	HI.	HV.

Quod si nunc scire desideras nati alicuius dominatricem stellam, computa nomen suum & utriusq; parentis sui per singulas literas secundum numerum suprascriptum, collectamq; totius summam diuide per nouenarium, subtrahendo illum quoties potueris: & si remanserit unitas, aut quaternarius, uterq; solem indicat: si uero binarius aut septenarius, uterq; signat lunam. Cæterum ternarius, Iouem: quinarius, Mercurium: senarius, Venerem: octonarius, Saturnum: nouenarius, Martem notãt, & eius rationes ostenduntur alibi. Simili ratione si nati alicuius horoscopon scire desideras, computa nomen illius, & nomen matris suæ & patris sui, & summã totam collectam diuide per duodenarium: si restabit unitas, Leonem notat: si Iunonia dias, aquarium: si ternarius Vestalis, capricornum: si quaternarius, sagittarium: si quinarius, cancrum: si Venereus senarius, taurum: si Palladius septenarius, arietem: si Vulcanius octonarius, libram: si Martius nouenarius, scorpium: si denarius, uirginem: si undenarius pisces: si Phœbæus duodenarius, geminos repræsentabunt: & horum rationes etiam alibi redditę sunt. Nemo autem miretur, per numeros nominum multa prognosticari posse, cum testibus Pythagoricis philosophis & Hebræorum cabalistis, in illis numeris lateant occulta aliqua mysteria à paucis intellecta: omnia enim numero, mensura, pondere creauit altissimus, à quibus et literarum et nominum ueritas originem ducit, quæ non casu sed certa (licet nobis ignota) ratione instituta sunt. Hinc Ioannes in Apocalypsi ait: Qui habet intellectum, computet numerum nominis bestię, qui est numerus hominis. Hæc tamen non de illis nominibus, quæ dissonans discrepantia nationum ac diuersi gẽtium ritus, pro locorum causis cultibusq; hominibus imposuerunt, sed quæ nascenti cuilibet ab ipso cœlo syderea cõpaginatione inspirata sunt, quæq; ex cuiusq; genesi elicere Hebræorũ Mecubales atq; Aegyptiorum sapientes olim docuerunt.

Qui numeri quibus diis sacri sunt, & qui quibus elementis adscripti. Cap. XXI.

Iam uero etiam & elementis & cœlestium numinibus sacratos numeros Pythagorici dedicarunt, nam aëri octonarium: igni, tetractyn: terræ, senarium: aquæ duodenarium assignarunt. Præterea competit unitas Soli, qui unicus stellarum rex

est,in quo posuit deus tabernaculum suum:hanc etiam Iouis esse,idealis illius intellectualisq; speciei uis causatiua testatur,qui idem caput & pater est deorum,sicut monas principium & parens numerorum. Dualitas uero datur lunæ,quæ secundum luminare est,&animam mundi figurat,uocaturq; Iuno,quod inter eam & monadem prima coniunctio est,consortiumq; cōsimile. Datur & Saturno & Marti,duabus apud astrologos infortunis. Sic ternarius cōpetit Ioui,Soli & Veneri, tribus uidelicet fortunis: & deputatur Vestæ & Hecatæ & Dianæ: hinc dicunt, Dualitas. Ternarius.

Tergeminam Hecaten,tria uirginis ora Dianæ.

Trias ergo dedicata est huic uirgini,quam dicunt cœlo Ereboq; potentem. Quaternarius ipse Solis est, qui eo numero cœli cardines constituit, temporaq; discernit: deputatur etiam Cyllenio,quod quadratus deus solus habetur. Quinarius ex primo pari & primo impari,uelut ex fœmineo & masculo utroq; sexu constans, adsignatur Mercurio: etiam mundo cœlesti attribuitur,qui super quatuor elementa ipse sub alia forma est quintus. Senarius qui ex triade per diadem ducta confertur, uelut ex utriusq; sexus commixtione,à Pythagoricis genesi nuptiisq; accōmodatus, ꝑtinet ad Venerē & Iunonem. Septenarius quietis numerus,Saturni est: idem etiam lunæ motum lumenq; dispensat,ideoq; Tritoniæ uirginis uocabulum possidet, quia nihil gignit: Mineruæ adsignat̃,quod à nullo nascit̃: Palladi quoq; uiragini, qa ex numeris tā masculis q̃ fœmineis cōstat. Hūc Plutarchus etiā dat Apollini. Octonarius ob iustitiæ sacramentū Iouis est: dicatur etiā Vulcano, nā ex primo motu & diade quę Iuno est, in se bis ducta, constat: etiam matri deûm Cybelæ attribuitur,cui omnis cubus tribuitur. Plutarchus illū Baccho seu Dionysio adsignat,qui ipse octauo mēse natus dicitur: alii, quoniā octimestres partus uitales non sunt,Saturno atq; Parcis illum constituerunt. Nouenarius ad lunam omnium cœlestium influxuū uirtutumq; ultimum receptaculum pertinet, nō minus & nouē Musis dicatus, tum etiā Marti, à quo finis omnium rerum. Denarius numerus circularis,ea ratione qua monas ad Solem spectat,datur etiam Iano,quia primi uersus finis,secundę monadis implet auxilium: insuper etiam mundo adsignatur: similiter & duodenarius,quia sol duodecim signa permeās annū duodecim mēsibus distribuit,mundo & cœlo & soli attribuit̃. Vndenarius uero,quia semicircularis est, attribuitur lunæ,& deputatur etiam Neptuno. Quaternarius. Quinarius. Senarius. Septenarius. Octonarius. Nouenarius. Denarius. Duodenarius. Vndenarius.

De planetarum mensulis,earumq; uirtutibus & formulis, & quæ illis præficiantur diuina nomina, intelligentiæ & dęmonia. Cap. XXII.

TRadūtur insuper à magis quædam numerorum mensulæ,planetis septem distributę,quas planetarum sacras tabulas uocāt multis admodum magnisq; cœlestium uirtutibus insignitas, quatenus repræsentāt diuinam illam cœlestiū numerorū rati-

onẽ à diuinæ mẽtis ideis per rationẽ animæ mũdi cœlestibus impressam, illorumq; suauissimã cœlestiũ radiorũ harmoniã, secundũ effigierũ proportionẽ, intelligentias supramundanas consignificantiũ, quæ aliter exprimi nõ possunt, quàm per notas numerorum & characterũ: nihil enim materiales numeri & figuræ possunt in mysteriis rerũ abditarũ, nisi repræsentatiue p numeros & figuras formales, quatenus regunt & informant ab intelligẽtiis & numerationibus diuinis, quæ nectũt extrema materiæ atq; spiritus ad uoluntatẽ animæ eleuatæ, per magnũ affectũ, operantis cœlesti uirtute, potestatẽ accipiens à deo, per animã uniuersi & cœlestiũ cõstellationũ obseruatiões in materiam applicatã ad formã cõuenientem, dispositis mediis solertia & sciẽtia magicali: sed nunc ad tabulas singulatim explicandas properemus. Harum prima Saturno adsignata, ex quadrato ternario cõstat, cõtinẽs numeros particulares nouem, & in qualibet linea tres quaqueuersum, & per utrãq; diametrum cõstituentes quindecim: tota autem numerorum summa, quadragintaquinq;. Huic ex diuinis nominibus præficiũtur, prædictos numeros implentia nomina, cũ intelligẽtia ad bonũ & dæmonio ad malũ: eliciturq; ex eisdem numeris signaculum siue character Saturni & spirituũ eius, quales inferius suæ tabulæ adscribemus. Dicũt hanc tabulã fortunato Saturno in lamina plumbea sculptã, adiuuare partum, reddere hominẽ tutũ & potentẽ, atq; p̃stare successus petitionũ apud principes & potestates: si uero infortunato Saturno fiat, impedire ædificia & plãtationes & cõsimilia, hominẽ deiicere ab honoribus & dignitatibus, gignere rixas & discordias, & dispergere exercitus. Secũda dicitur tabula Iouis, quæ cõstat quaternario in se ducto, cõtinens numeros particulares sexdecim, & in quauis linea atq; diametro quatuor, cõstituentes trigintaquatuor: omniũ autẽ summa centũtrigintasex. Et præsunt illi nomina diuina cũ intelligentia ad bonũ, cũ dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Iouis & spirituũ eius. Ferũt illam si Ioue potente dominãteq; argenteæ lamine fuerit impressa, conferre lucrũ & diuitias, gratiã & amorẽ, pacem & cõcordiã hominũ, & placare inimicos, confirmare honores & dignitates & consilia: & dissoluere maleficia, si in corallio insculpta fuerit. Tertia tabula ad Martẽ spectat, quæ quinario quadrato constituit, cõplectens nũeros XXV. & ex his in quouis latere & diametro quinq;, qui faciũt sexagintaquinq;: & oĩm summa est CCCXXV. Et p̃sunt illi noĩa diuina cũ intelligẽtia ad bonũ, & dęmonio ad malũ, & elicit ex ea character Martis & spirituũ ei⁹. Hęc fortunato Marte in lamina ferrea aut ense sculpta, potentẽ facit in bello & iudiciis, & petitionibus, & terribilem aduersariis suis, & uictoriã pręstat aduersus hostes: & si in lapide corneola sculpta sit, stringit sanguinẽ & mẽstrua: si uero infortunato Marte sculpatur in lamina æris rubri, impedit ædificia, deiicit potẽtes à dignitatibus & honorib⁹ & diuitiis, generat discordiã & lites & odia hominũ & bestiarum, fugat apes & columbas & pisces, & impedit molendina, & infortunat euntes ad uenati-

Saturni tabula.

Iouis tabula.

Martis tabula.

ones & prælia, & generat sterilitatē in uiris & mulieribus & cæteris animāti bus, aduersariisq; omnibus timorem incutit, & ad reuerentiam exhibendā compellit. Quarta tabula solis, ex quadrato senario constituta est, & continet numeros triginta sex, quorū sex in quolibet latere & diametro, producunt centum & undecim, & summa omnium sexcentum sexaginta sex. Præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malum, & eliciuntur ex ea characteres solis & spirituum eius. Hęc fortunato sole in lamina aurea sculpta, reddit gestantem gloriosum, amabilem, gratum, potentem in omnibus operibus, & cōparat hominem regibus & principibus, eleuans eum ad sublimia fortunæ fastigia, impetrare faciens quicquid uoluerit: sole autem infortunato, facit tyrannum, superbum, ambitiosum, inexplebilem, & malo fine terminantem. Quinta tabula Veneris est, cōstans septenario in se ducto, numeris uidelicet quadragintanouem, quorum septem in omni latere & diametro constituunt centum & septuagintaquinq;: & summa omnium mille ducenta uiginti quinq;. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonū & dæmonio ad malum, & elicitur ex ea character Veneris & spirituum eius. Hæc fortunata Venere in lamina argenti sculpta, conciliat concordiam, dirimit lites, largitur amores mulierū, confert ad conceptum, pellit sterilitatem, reddit potentes in coitu, & dissoluit maleficia, & pacē generat inter uirum & mulierem, & quorumcunq; animalium & pecorū greges copioso partu fœcundat: & posita in columbari, multiplicat columbas. Confert aduersus omnes ęgritudines melancholicas, & generat lætitiam, & gestata fortunat itinerātes: quod si infortunata Venere in ære formetur, omnibus prædictis contraria facit. Sexta tabula Mercurii est, ex octonario in se ducto resultans, numeros continens sexagintaquatuor, quorum octo in quouis latere & per utranq; diametrum faciunt ducenta & sexaginta: & summa omnium duo milia octoginta. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonum, & dæmonio ad malū, & elicitur ex ea character Mercurii & spirituum eius: & si fuerit Mercurio fortunato sculpta in argēto uel stanno, uel ęre citrino, uel inscripta in pergameno uirgineo, reddit gestantem gratum, fortunatum ad impetrandū quicquid uoluerit: confert lucrum & pellit inopiam, confert memoriā & intellectum, & diuinationē, & notitiam occultorū per somnia: & si fuerit Mercurius infortunatus, facit his omnibus contraria. Septima tabula Lunę est, constans ex nouenario in se multiplicato, habēs numeros octoginta & unū, in quolibet latere & diametro nouem, producentes tercentū sexaginta nouem: & omnium summa est, tria milia trecenta & uigintiunū. Et præsunt illi nomina diuina cum intelligentia ad bonū, & dæmonio ad malū: & eliciuntur ex ea characteres Lunæ & spirituū eius. Hæc fortunata Luna in argēto sculpta, facit gestantem gratum, amabilem, iucundum, alacrem, honoratum, auferens omnem malitiam & malam uoluntatem: præstat securitatem in itinere, &

profectum diuitiarum, & corporis sanitatem, & pellit inimicos & alias res nociuas de quocunque loco uolueris: & si Luna infortunata fiat in lamina plumbea, ubicunq; fuerit subhumata, infortunat locum illum, & habitãtes & conuersantes in eo: similiter naues, fontes, flumina, molẽdina: & infortunat omnem hominem, aduersus quem rite facta fuerit, faciẽs illum profugum de terra & patria sua, & è loco mansionis suæ ubi subhumata fuerit: & impedit medicos & oratores, & quoscunq; homines in officio suo contra quos fuerit fabricata. Qualiter autem eliciãtur signacula & characteres cũ stellarum tum spirituum ex istis mensulis, sagax scrutator, & qui harũ mensularum uerificationem intellexerit, facile inuenire poterit.

Nomina diuina respondentia numeris Saturni.

5.	*Ab.*		אב
9.	*Hod.*		הד
15.	*Iah.*		יה
15.	*Hod.*		הוד
45.	*Tetragrammaton extensum.*		יוד הא ואו הא
45.	*Agiel.*	*Intelligentia Saturni.*	אגיאל
45.	*Zazel.*	*Dæmonium Saturni.*	זאזל

Nomina diuina respondentia numeris Iouis.

4.	*Abba.*		אבא
16.			הוה
16.			אהי
34.	*El Ab.*		אל אב
136.	*Iohphiel.*	*Intelligentia Iouis.*	יהפיאל
136.	*Hismaël.*	*Dæmonium Iouis.*	הסמאל

Nomina respondentia numeris Martis.

5.	*He litera nominis sancti.*		ה
25.			יהי
65.	*Adonai.*		אדני
325.	*Graphiel.*	*Intelligentia Martis.*	גראפיאל
325.	*Barzabel.*	*Dæmonium Martis.*	ברצאבאל

Nomina respondentia numeris Solis.

6.	*Vau, litera nominis sancti.*		ו
6.	*He extensum, litera nominis sancti.*		הא
36.	*Eloh.*		אלה
111.	*Nachiel.*	*Intelligentia Solis.*	נכיאל
666.	*Sorath.*	*Dæmonium Solis.*	סורת

Nomina respondentia numeris Veneris.

7.			אהא
49.	*Hagiel.*	*Intelligentia Veneris.*	הגיאל
157.	*Kedemel.*	*Dæmonium Veneris.*	קדמאל
1252.	*Bne Seraphim.*	*Intelligentiæ Veneris.*	בני שרפים

Nomina respondentia numeris Mercurii.

8.	*Asboga. Octonarius extensus.*		אזבוגה
64.	*Din.*		דין
64.	*Doni.*		רני
260.	*Tiriel.*	*Intelligentia Mercurij.*	טיריאל
2080.	*Taphthartharath.*	*Dæmonium Mercurij.*	תפתרתרת

Nomina respondentia numeris Lunæ.

9	*Hod*	הד
81	*Elim*	אלים
369	*Hasmodai, Dæmonium Lunæ.*	השמודאי
3321	*Schedbarschemoth Schartathan, Dæmonium dæmoniorum Lunæ.*	שדברשהמעת שרתתן
	Intelligentia intelligentiarum Lunæ.	
3321	*Malcha betharsisim hed beruah schehakim.*	מלכא בתרשיתים עד ברוה שרקים

Tabula Saturni in abaco.

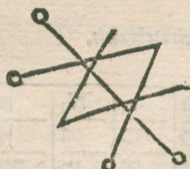
4	9	2
3	5	7
8	1	6

In notis Hebraicis.

ד	ט	ב
ג	ה	ז
ח	א	ו

Signacula siue characteres,

Saturni. *Intelligentiæ Saturni,* *Dæmonij Saturni.*

Tabula Iouis in abaco.

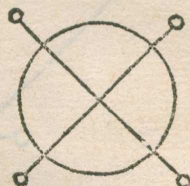
4	14	15	1
9	7	6	12
5	11	10	8
16	2	3	13

In notis Hebraicis.

ד	יד	טו	א
ט	ז	ו	יב
ה	יא	י	ח
יו	ב	ג	יג

Signacula siue characteres

Iouis, *Intelligentiæ Iouis,* *Dæmonij Iouis.*

Tabula Martis in abaco.

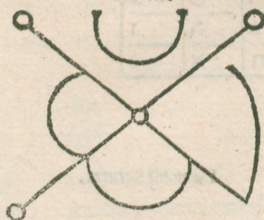
11	24	7	20	3
4	12	25	8	16
17	5	13	21	9
10	18	1	14	22
23	6	19	2	15

In notis Hebraicis.

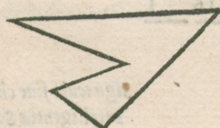
יא	כד	ז	כ	ג
ד	יב	כה	ח	יו
יז	ה	יג	כא	ט
י	יח	א	יד	כב
כג	ו	יט	ב	יה

Signacula siue characteres

Martis.

Intelligentiæ Martis.

Dæmonij Martis.

Tabula Solis in abaco.

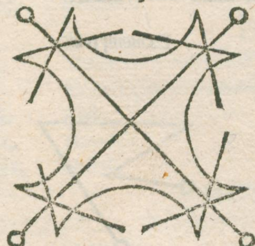
6	32	3	34	35	1
7	11	27	28	8	30
19	14	16	15	23	24
18	20	22	21	17	13
25	29	10	9	26	12
36	5	33	4	2	31

In notis Hebraicis.

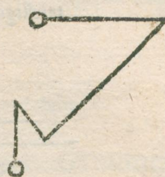
ו	לב	ג	לד	לה	א
ז	יא	כז	כח	ח	ל
יט	יד	יו	יה	כג	כד
יח	כ	כב	כא	יז	יג
כה	כט	י	ט	כו	יב
לו	ה	לג	ד	ב	לא

Signacula siue characteres

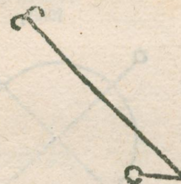
Solis,

Intelligentiæ Solis,

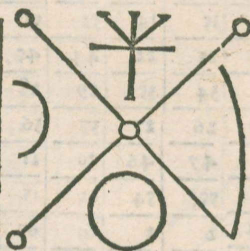
Dæmonij Solis.

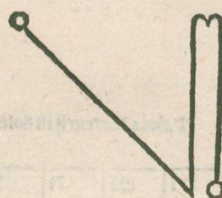
Tabula Veneris in abaco.

22	47	16	41	10	35	4
5	23	48	17	42	11	29
30	6	24	49	18	36	12
13	31	7	25	43	19	37
38	14	32	1	26	44	20
21	39	8	33	2	27	45
46	15	40	9	34	3	28

Signacula siue characteres Veneris.

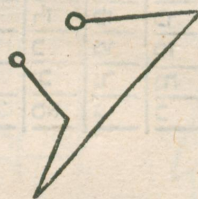
Intelligentiæ Veneris.

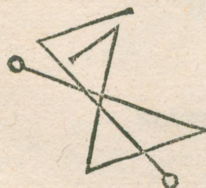
Tabula Veneris in notis Hebraicis.

כב	מז	יו	מא	י	לה	ד
ה	כג	מח	יז	מב	יא	כט
ל	ו	כד	מט	יח	לו	יב
יג	לא	ז	כה	מג	יט	לז
לח	יד	לב	א	כו	מד	כ
כא	לט	ח	לג	ב	כז	מה
מו	יה	מ	ט	לד	ג	כח

Dæmonij Veneris.

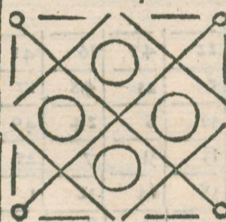
Intelligentiarum Veneris.

Tabula Mercurij in abaco.

8	58	59	5	4	62	63	1
49	15	14	52	53	11	10	56
41	23	22	44	45	19	18	48
32	34	35	29	28	38	39	25
40	26	27	37	36	30	31	33
17	47	46	20	21	43	42	24
9	55	54	12	13	51	50	16
64	2	3	61	60	6	7	57

Signacula siue characteres Mercurij.

Intelligentiæ Mercurij.

Tabula Mercurij in notis Hebraicis.

ח	נח	נט	ה	ד	סב	סג	א
מט	יה	יד	נב	נג	יא	י	נו
מא	כג	כב	מד	מה	יט	יח	מח
לב	לד	לה	כט	כח	לח	לט	כה
מ	כו	כז	לז	לו	ל	לא	לג
יז	מז	מו	כ	כא	מג	מב	כד
ט	נה	נד	יב	יג	נא	נ	יו
סד	ב	ג	סא	ס	ו	ז	נז

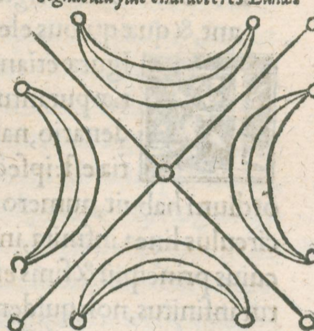
Dæmonij Mercurij.

Tabula Lunæ in abaco.

37	78	29	70	21	62	13	45	5
6	38	79	30	71	22	63	14	46
47	7	39	80	31	72	23	55	15
16	48	8	40	81	32	64	24	56
57	17	49	9	41	73	33	65	25
26	58	18	50	1	42	74	34	66
67	27	59	10	51	2	45	75	35
36	68	19	60	11	52	3	44	76
77	28	69	20	61	12	53	4	45

Signacula siue characteres Lunæ.

Dæmonij Lunæ.

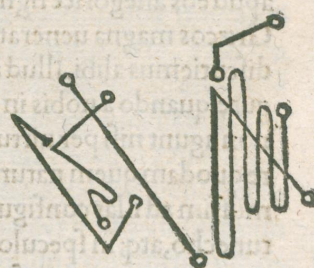
Tabula Lunæ in notis Hebraicis.

לז	עח	כט	ע	כא	סב	יג	מה	ה
ו	לח	עט	ל	עא	כב	סג	יד	מו
מז	ז	לט	פ	לא	עב	כג	נה	יה
יו	מח	ח	מ	פא	לב	סד	כד	נו
נז	יז	מט	ט	מא	עג	לג	סה	כה
כו	נח	יח	נ	א	מב	עד	לד	סו
סז	כז	נט	י	נא	ב	מג	עה	לה
לו	סח	יט	ס	יא	נב	ג	מד	עו
עז	כח	סט	כ	סא	יב	נג	ד	מה

Dæmonij dæmoniorum Lunæ.

Intelligentiæ Intelligentiarum Lunæ.

De Geometricis figuris atq; corporibus qua uirtute in magia polleant, & quæ quibus elementis cõueniant atq; cœlo. Cap. XXIII.

Iguræ etiam Geometricæ ex numeris ortæ, non minoris potẽtiæ putantur. Ex his imprimis circulus respondet unitati atq; denario, nam unitas omnium rerum centrum atq; circunferẽtia est: ipseq; denarius coaceruatus in unitatem redit, à qua exordium habuit, numerorum omnium finis & complementum: diciturque circulus linea infinita, in qua non est terminus à quo, nec terminus ad quẽ, cuius principiũ & finis est in quolibet puncto: unde & motus circularis dicitur infinitus, non quidem quo ad tempus, sed quo ad ubi. Hinc circularis figura omnium amplissima & perfectissima, ligatiõibus & exorcismis aptissima censetur. Vnde qui malos dæmones adiurãt, circulo sese communire solent. Ipse etiam pentagonus cum uirtute quinarii numeri mirandum in malos dæmones habet imperiũ, tum ex lineatura sua qua habet intus quinq; angulos obtusos, & extra quinq; acutos, quinq; triangulorum hexagonorum, quibus circundatur. Interior pentagonus magna in se cõtinet mysteria, quod ita etiam de cęteris figuris, triangulo, quadrangulo, hexagono, hepragono, octogono & reliquis inquirendum & intelligendum est, quarum plures quatenus multiplicibus diuersisq; intersectionibus cõstituuntur, diuersas etiam nanciscuntur significationes atq; uirtutes, iuxta diuersimodũ linearum numerorumq́; ductum & proportionem. Figuram autem crucis Aegyptii atq; Arabes summam potentiam habere confirmabant, quodque sit omnium cœlestium uirium atq; intelligentiarum firmissimum receptaculum, quia ipsa sit figura omniũ rectissima, continens quatuor angulos rectos, sitq; prima superficiei descriptio, habẽs longitudinem & latitudinem: dicebantq; eam cœlestium fortitudine conspiratam, quia eorum fortitudo per rectitudinem angulorum atq; radiorum resultat: suntq́; stellę tunc maxime potentes, quando in figura cœli quatuor obtinent cardines, atq; radiorum suorum in seinuicem proiectione crucem constituunt. Habetq; præterea (quod supra ostendimus) cum quinario, septenario, nouenario potentissimis numeris maximam conuenientiam. Ab Aegyptiis etiam sacerdotibus ab initio religionis inter sacras literas relata fuit, uitam futuræ salutis apud eos allegoricè significans. Fuit etiã Serapidis pectori impressa, & apud Græcos magna ueneratione habita. Verum quod hic ad religionẽ attinet, discutiemus alibi. Illud aduertendum est, quicquid mirificum operãtur figurę, quando à nobis in chartis, uel laminis uel imaginibus inscribuntur, id non agunt nisi per uirtutẽ ipsis acquisitam à figuris sublimioribus, ex amore quodam quem naturalis aptitudo aut similitudo cõparat, quatenus adamussim ad illas configurantur, quemadmodum ex opposita pariete causatur echo, atq; in speculo cõcauo collectio radiorum solarium, quos postea repercutiens in oppositum corpus uel lignum uel aliud combustibile, pro

tinus comburat: siue quemadmodum cithara causat reboatum in alia cithara, non nisi quia figura conformis & consimilis è cõspectu sit posita, siue ut duæ in lyra fides æquo interstitio tractæ, & ad eandem intentionem temperatæ, quando pulsatur una, subito tremit & altera. Similiter & figuræ de quibus diximus, atq; characteres quicunq;, concipiunt uirtutes figurarum cœlestium, quatenus dominãtibus illis opportune fuerint rebus impressæ aut rite fabricatæ, tanquam cõspiret figura ad consimilẽ figuram atq; exigat. Et sicut hęc de figuris dicta sunt, ita pariter etiã de Geometricis corporibus intelligenda sunt, quæ sunt sphæra, tetracedron, hexacedron, octocedron, icocedron, dodecacedron & consimiles. Neq; uero prætereundum est, quas figuras Pythagoras & illum secuti Timæus Locrus atq; Plato, elemẽtis & cœlis adsignarunt: nam terræ primum cubũ, octo angulorum solidorum & uigintiquatuor planorum & sex basium quadratũ in forma tesserę dederunt. Igni autem pyramidem quatuor basium triangulorum, & totidem angulorum solidorum & duodecim planorũ tribuerunt. Aẽri autem constituerũt octocedrontẽ, ex octo basibus triangulis & sex angulis solidis & uigintiquatuor planis. Aquæ deniq; adsignarunt icocedrontem, basium uiginti, angulorum solidorum duodecim. Cœlo autem dederunt dodecacedrontem, ex duodecim basibus pentagonis & uiginti angulis solidis, planis autem sexaginta. Harum autem figurarum & corporum uires, & eorum adinuicem respectus & proprietates qui nouerit, mirabilia multa operari poterit in magia naturali & perspectiua, maxime quidem in speculis: & ego noui ex illis miranda conficere, & specula in quibus quis uidere poterit quæcunq; uoluerit à longissima distantia.

Elementorũ & cœli figuræ. Terræ. Ignis. Aeris. Aquæ. Cœli.

De Musicali harmonia eiusq; uiribus ac potentia. Cap. XXIIII.

Musicalis etiam harmonia nõ est syderum muneribus uiduata: est enim imitatrix omnium potẽtissima: quæ cum corpora cœlestia opportune insequitur, cœlestem influxum mirificè prouocat, omniumq; audientium affectus, intẽtiones, gestus, motus, actus atq; mores immutat, & ad suas proprietates subito prouocat, ut ad lætitiam uel lamentationem, ad audaciam uel tranquillitatem & ad similia, ipsas quoq; bestias, sepentes, uolucres, delphines ad auditum suæ modulationis prouocat. Sic aues fistulis alliciuntur. eisdem capiũtur cerui. Pisces in stagno Alexandriæ crepitu detinentur. Fides delphinis hominũ amicitias persuasere. Cygnos Hyperboreos citharæ cantus adducit. Elephantes Indicos organicæ uoces permulcent. Ipsa etiam elementa modulis gaudẽt. Halesius fons, aliàs tranquillus & quietus, si insonent tibiæ, exultabũdus eleuatur, & ultra margines intumescit. Sunt in Lydia quæ Nympharũ insulæ nuncupant, quæ ad cantum tibiarum in medium stagnum à continenti procedentes, in circulum motæ choream ducunt, dehinc ad litora reuertunt. Eas

M. Varro se uidisse testatur. Et sunt istis mirabiliora: nam in Attico litore mare citharam sonat. Megaris saxũ quoddam ad singulos ictus fidicinat, adeò magna uis est Musicæ. Ipsa quidem animũ mulcet, mentẽ erigit, prę-liatores ad bella incitat, & singulorum operum labores fatigationemq́; solat. Lapsos & desperatos reuocat, uiatores confortat. Et dicũt Arabes, quòd cameli onera portantes confortantur canẽtibus ductoribus. Simili modo ferentes onera grauia cantant, & abilitantur atque alleuiantur ex eo: cantus enim delectationem operatur & abilitationem, iracũdos mitigat, tristes & anxios lætificat, discordes pacificat, phreneticorũ rabiẽ temperat, uanas cogitationes dissipat: hinc est quòd morbos aliquos corporis & animi sic uel curari uel inferri posse, Democritus & Theophrastus affirmãt. Sic legimus Terprandrum & Arionem Methymnæum, Lesbios & Iones ægrotantes sanasse: & Ismeniam Thebanum quamplurimos grauissimis morbis uexatos concentibus curasse. Præterea Orpheum, Amphionem, Dauidem, Pythagoram, Empedoclem, Asclepiadem, Timotheum, concẽtibus atq; sonis mira quædã facere consueuisse: nunc enim assuetis modulis torpẽtes animos excitabant, nunc grauioribus tonis lasciuos, furentes, iratos cohibebant. Sic Dauid furentem Saulem cithara repressit. Sic Pythagoras luxuriosum adolescentem ab immoderata libidine reuocauit. Sic Timotheus Alexandrum regem excitauit in furorem, rursusq́; repressit. Narrat Saxo Grammaticus in historia Danica de quodam musico, qui sonorum modulis tãta ui homines in amentiæ furorem se posse pertrahere iactabat, ut audientium nemo mente constare posset: cumq́; regis iussu pręstare effectum compelleretur, animorum habitus sonorum uarietate inflectere aggressus, inusitatæ seueritatis concentu edito, prima specie audiẽtes ueluti mœstitia & stupore cõpleuit, deinde uegetioribus sonis seueritate in plausum permutata, ad iucũdiorem mentis statum petulantioresq; corporis motus gesticulationesq; inflectebat: postremo acrioribus modis ad tantum amentiæ spiritum cõcitauit, ut furor ad rabiem usq; & temeritatẽ processerit. Legimus etiam eos qui in Apulia à phalãgio tacti sunt, stupescere, examinesq́; iacere, donec certum sonum audierint, quo quisq; suo auditu saltat aptè ad numerum ac cõualescit, atq; postea si post longum tempus consimilem sonum audierit, subito concitatur ad saltum. Et creditũ est (Gellio teste) ischiacos cũ maxime dolẽt, tibiæ modulis minui dolorem. Narrat idem ex Theophrasto, uiperarum morsibus adhibitum tibiæ modulamen mederi: & Democritus ipse fatetur tibiarum concentum plurimis hominum morbis fuisse medicinã.

Laus cãtus.

De sono atq; concentu, & unde illis mirabilitas in operando. Caput XXV.

Sse prȩterea in sono uirtutem ad cœlestia dona capienda non negabimus, si cum Pythagora & Platone senserimus cœlũ harmonica compositione constare, harmonicisq; tonis atq; motibus cuncta gubernare ac efficere: cantus quàm instrumentalis sonus plus potest, quatenus per harmonicum concentum, ex mentis conceptu ac imperioso phantasiæ cordisq; affectu proficiscens, simulq; cũ aëre fracto ac temperato aëreũ audiẽtis spiritum, qui animæ atq; corporis uinculũ est, motu facile penetrans, affectũ animũq; canẽtis secũ trãsferens audientis affectũ mouet affectu, phantasiã afficit phantasia, animũ animo, pulsatq; cor, & usq; ad penetralia mẽtis ingreditur, sensim quoq; mores infundit: mouet præterea mẽbra atq; sistit, corporisq; humores. Hinc in mouendis affectibus tantum confert harmonia, ut nõ modo naturalis, sed etiam artificialis & uocalis uim animis atq; corporibus inferãt. Necesse est autem omnes concentus ex cõuenientibus fundamentis procedere, siue in fidibus, siue in fistulis, siue in uocibus sint, si in unum debeant cõuenire. Neq; enim rugitum leonum, mugitum boum, hinnitum equorum, ruditum asini, grunnitum porci quis cõuenire faciet: nec ex lupi & agni neruis factæ fides in consonantiam aliquam deduci possunt, quia eorũ dissona sunt fundamenta. Conueniunt tamen multorum hominũ uoces uariæq;, quia unicum secundum speciem est ipsis fundamentũ. Conueniunt & multȩ aues, quia unicum illis propinquum genus & à superis symbolum. Conueniunt & artificialia instrumenta & cum uocibus naturalibus, quia utrobiq; similitudo, aut uera & expressa, aut per analogiam quandam. Omnis autem concentus, sonorum aut uocum est: sonus spiritus est, uox est sonus & spiritus animatus, sermo est spiritus cum sono & uoce aliquid significãte prolatus, cuius spiritus cum sono & uoce ex ore procedit. Chalcidius ait uocẽ ex penetrali pectoris & cordis gremio mitti, nitente spiritu, quà neruis obsitus limes interiectus cor à pulmone secernitur, utroque & uitalibus cȩteris, quo faucium angustias pulsante formanteq; lingua, & cæteris uocalibus organis, articulatos edi sonos, sermonis elementa, quo quidem interprete mentis arcani motus aperiantur. Verum Lactantius ait, uocis rationem admodum obscuram esse, ut non sit comprehensum quomodo fiat, aut quid sit omnino. Tota deniq; musica in uoce & sono & auditu posita est. Sonus sine aëre audibilis fieri non potest: qui quum adeo necessarius sit auditui aër, tamen ut aër per se non est audibilis, nec ullo sensu attingi potest, nisi per accidens: neq; enim uisus uidet illum nisi coloratum, nec auditus nisi sonantem, nec odoratus nisi olentem, nec gustus nisi sapidũ, nec tactus nisi calidum aut frigidum aut eiusmodi: itaq; licet sonus sine aëre non fiat, non tamen est sonus de natura aëris, nec aër de natura soni, sed corpus uitæ spiritus nostri sensitiui existit aër, & nõ est naturæ alicuius obiecti sensibilis, sed simplicioris & altioris uirtutis. Oportet autem animam sensitiuam aërem

uiuificare sibi cõiunctũ, & in uiuificato & cõiuncto spiritui aëre sentire species obiectorum in actu positos, idq; in aëre uiuo: sed in diaphano & subtili species uisibiles, in communi audibiles, in grossiori species aliorũ sensuũ.

De conuenientia eorum cum cœlestibus: & qui concentus quiq; soni singulis stellis respondent. Cap. XXVI.

Aeterum nunc scias, quod ex planetis septem Saturnus, Mars atq; luna plus uocis habent quàm concentus. Habet autem Saturnus uoces tristes, raucas, graues, tardas, & ueluti ad centrum coartatos sonos: Mars uero asperas, acutas, minaces, ueloces, iracundas: inter has Luna obseruat medias. Iupiter uero, Sol, Venus atque Mercurius possident concentus: habet tamen Iupiter cõcentus graues, cõstantes, intentos, suaues, hilares & iucũdos: Sol uenerabiles, intẽtos, puros, & cũ gratia dulces: Venus aũt lasciuos, luxuriosos, molles & uoluptuosos, & in circunferentia dissolutos dilatatosq;: Mercurius uero habet cõcentus remissiores, multiplices, & cũ quadã strenuitate lætos & iucundos. Ex particularibus uero concentibus & proportionatis, tonus musis nouem obtẽperat. Iupiter habet gratiam uocis octauæ simul & quintę, scilicet diapason cum diapente: Sol obtinet octauę uocis melodiam, scilicet diapason, similiter per tonos quindecim disdiapason: Venus tenet gratiã uocis quintæ, scilicet diapente: Mercurius habet diatessaron, scilicet gratiam quartæ. Veteres præterea tetrachordi ueluti quatuor elementorum numero contenti, Mercurio inuentore quatuor neruos habuere, ut Nicomachus autor est, quorum hypate terrã, parhypate uel mese aquam, nete uel diezeugmenon aut hypboleos ignẽ: parenete uel synemmenon aërẽ resignare uoluerunt. Deinde uero Terpãder Lesbius septimã chordã inueniẽs, illas planetarũ numero æquauit. Præterea qui elementorũ numerũ secuti sunt, quatuor musicæ genera illis simul atq; quatuor humoribus cõuenire dicebãt, & Dorium aquæ & phlegmati, Phrygiũ choleræ & igni, Lydiũ sanguini & aëri, mixolydium atræ bili & terræ cõsonare putabant. Alii ad cœlorũ numerum uirtutemq; respicientes, Doriũ Soli, Phrygiũ Marti, Lydiũ Ioui, mixolydiũ Saturno, hypophrygiũ Mercurio, hypolydiũ Veneri, hypodoriũ Lunę, hypomixolydiũ cœlo stellato cõtribuerũt. Præterea cũ his cõcentuũ modis etiã musas & chordas ad cœlos referebãt, sed nõ eo ordine quo inter numeros & cœlorũ aĩas de nouẽ musis narrauimus: nã Thaliã musam dicũt concentũ nõ habere, silẽtio & terrę eã adscribẽtes: Clio aũt cũ Luna hypodoriũ modũ & chordã proslãbanomenos mouẽt: Calliope & Mercurius hypophrygiũ modũ & chordã hypatehypaton possidẽt. Terpsichore cũ Venere hypolydiũ & parhypatehypaton: Melpomene & Soli Dorius & lichanos hypatõ coaptãtur. Erato cũ Marte Phrygiũ & hypatemesen custodiũt. Euterpę & Ioui Lydius & parhypate meson cõueniũt. Polymnia & Saturnus mixolydiũ & lichanos meson seruãt: Vraniæ ac cœlo stellato hypmixolydius modus atq; me

ses chorda adscribuntur, quæ ita in sequentibus uersibus expressa legimus:

Germinat in primo nocturna silentia cantu,
Quæ terræ in gremio surda Thalia iacet.
Persephone & Clio spirant, hypodorius ergo
Nascitur, hinc ortum prosmeledes generat.
Dat hypochorda sequens Phrygium, quem parturit ipsa
Calliope, interpres parturit ipse deûm.
Tertius ostendit hypolydæ exordia neruus,
Terpsichore occurrit, ordinat alma Paphis.
Melpomene & Titan statuunt mihi crede modum, qui
Dicitur in quarto Dorius esse loco.
Vult Erato quintum Phrygio perscribere neruum,
Mars quoq; non pacem, prælia semper amans.
Lydius Euterpes Iouis & modulamen habebit,
Dulce tenens iussit sexta quod esse fides.
Septeno Saturnus agit Polymnia neruum,
Principium mixolydius unde capit.
Vraniæ octauam dum perscrutatur amicam,
Versat hypermixolydius arte polum.

Nonnulli etiam cœlorũ concẽtus ex eorundem adinuicem distantia rimã-tur: nam id spatium quod à terra ad lunam interiacet, uidelicet cẽtum & ui-gintisex milia stadiorũ Italicorum, toni interuallum facit: à luna autem ad Mercuriũ dimidium illius spatii facit semitoniũ: tantundem ab illo ad Ve nerem facit aliud semitoniũ: inde uero ad solem triplum quasi tonũ & dimi dium statuit diapente: à luna autem ad solem duplum cum dimidio faciẽs diatessaron: à sole uero ad Martem rursus tantũ est interualli, quãtũ à ter-ra ad lunam, faciens tonum: inde ad Iouem dimidiũ illius aliud faciẽs semi-tonium: tantundẽ ab illo ad Saturnũ etiam constituẽs semitoniũ: à quo ad stellatum orbem iterum semitonii spatiũ interiacet. Est itaq; à sole ad cœ-lum stellatum diastema diatessaron duorũ tonorũ cũ dimidio: à terra autẽ perfectum diapason sex tonorũ integrorum. Iam uero etiã ex proportione motuum planetarũ adinuicẽ, & cum octauo cœlo resultat harmonia omni um suauissima. Est autẽ proportio motuũ Saturni ad Iouem dupla sesqui-altera: Iouis ad Martem sescupla: illius ad solem, Venerẽ & Mercuriũ, qui pariter iter perficiũt, proportio dupla: illorũ ad lunam, duodecupla: Satur-ni uero ad stelliferũ orbem millecupla & ducentupla, si uerum sit quod ait Ptolemæus, cœlum illud moueri contra primũ mobile in cẽtum annis gra du uno. Motu itaq; proprio lunæ motus uelocior est, & acutiorem sonũ fa cit stellato orbi, qui omnibus tardior, sonũ grauissimũ facit: sed motu ui-olẽto qui est primi mobilis, omnium uelocissimus est & acutissimus: luna-ris uero tardissimus & grauissimus, quę motuum proportio & reciprocatio

suauissimum concentum edit. Hinc nulli cãtus, nulli soni, nulla musica instrumenta mouẽdis affectibus hominũ & inducendis magicis impressionibus potentiores sunt, quàm qui ex numeris & mensuris & proportionibus ad instar cœlestiũ componũtur. Elementorũ etiam concentus ex eorũ basibus & angulis, de quibus in anterioribus diximus, eliciuntur: nam cum inter ignẽ & aërem sit proportio dupla in basibus, & sesquialtera in angulis solidis, rursumq; in planis dupla, harmonia nascitur duplicis diapason & diapente. Inter aërem & aquã proportio est in basibus dupla sesquialtera, unde diapason, diapẽte: in angulis uero dupla, unde iterum diapason: inter aquã autem & terram est in basibus proportio tripla sesquitertia, unde consurgit diapason, diapente, diatessaron: in angulis uero sesquialtera iterum constituens diapente. Porrò inter terram & ignẽ proportio est in basibus sesquialtera, faciẽs diapẽte: in angulis uero dupla, constituẽs diapason. Verũ inter ignẽ & aquã, atq; inter aërẽ & terrã deficit quodãmodo cõsonãtia: siquidẽ inter hęc est plena qualitatũ cõtrarietas: cõuenit aũt p intermediũ elementũ.

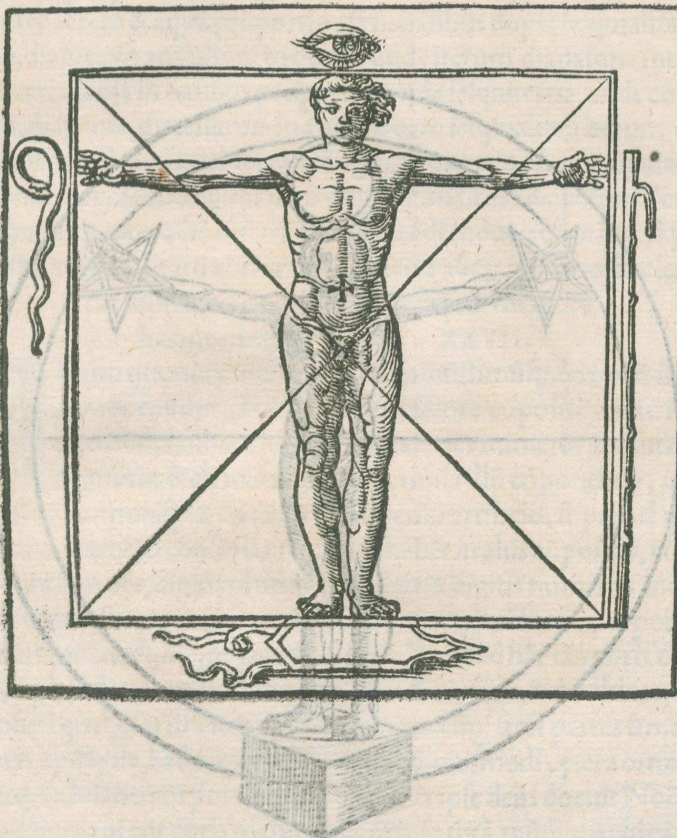
De humani corporis proportione & mensura harmoniaq;. Cap. XXVII.

Omo quoniã pulcherrimũ absolutissimũq; dei op⁹ & imago, & minor mũdus, ideoq; etiã perfectiore cõpositione ac suauiori harmonia, sublimioriq; dignitate oẽs numeros, mẽsuras, pondera, motus & elemẽta, cęteraq; omnia illũ cõponentia, in se cõtinet ac sustinet, omniaq; in eo uelut in supremo artificio, supremã quãdam sortẽ ultra cõmunem consonantiã quam habẽt in aliis cõpositis, cõsequuntur. hinc antiqui oẽs, digitis olim numerabãt, & digitis numeros indicabãt, ex ipsisq; humani corporis articulis, oẽs numeros, mẽsuras, porportiões ac harmonias inuẽtas fuisse, probare uisi sunt. Vnde ad hãc corporis cõmensurationẽ, tẽpla, ædes, domos, theatra, insuper & nauigia, & machinas, & quodcũq; artificii gen⁹, & artificiorũ ędificiorũq; quęcũq; sunt partes & mẽbra, puta colũnas, epistylia, bases, antes, stilobates & huiusmodi cętera omnia partiuntur, atq; ex hũano corpore deducũt. Quin & ipse deus docuit Noẽ fabricare arcã ad humani corporis mẽsurã, ut qui ipse totã mũdi machinã humano corpori symmetrã fabricauit: unde ille magnus, hic uero minor mũdus nũcupatur. Hinc microcosmologi nõnulli, humanũ corpus per sex pedes, pedẽ uero per X. gradus, & gradũ quęq; per minutias V. metiunt: unde numerãtur LX. gradus, qui faciũt minutias CCC. quibus æquiparantur totidẽ cubiti geometrici, q̃bus descripta est arca à Mose: sicut enim corpus humanum est in longitudine trecentorum minutorũ, in latitudine quinquaginta, in altitudine triginta: sic & longitudo arcæ fuit cubitorũ trecentorum, latitudo quicquaginta, altitudo triginta, ut sit utrobiq; longitudinis ad latitudinẽ sescupla ꝓportio, ad altitudinẽ decupla, latitudinis ad altitudinẽ supparties duas tertias: pariq; modo oĩm mẽbrorũ cõmensurationes sunt pro-

Ex humanis articulis numeri & mẽsuræ reptæ.

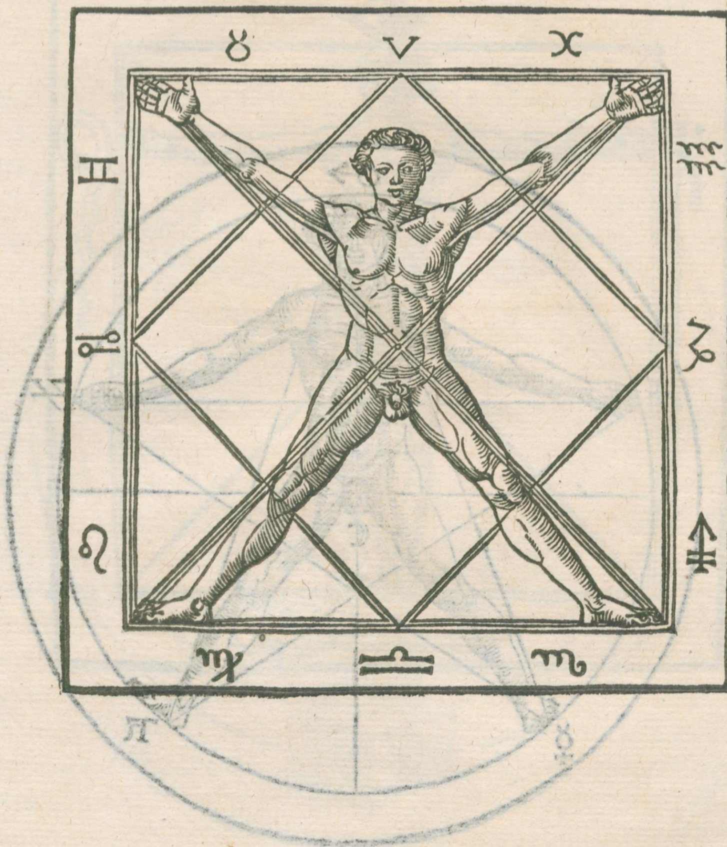
portionatæ & consonantes,& cum mundi membris atq; archetypi mensuris sic conuenientes,ut nullum sit in homine membrum,quod non respondeat alicui signo,alicui stellæ, alicui intelligentiæ,alicui diuino nomini in ipso archetypo deo. Tota autem corporis mensura tornatilis est,& à rotunditate proueniens,ad ipsam tendere dignoscitur.

Est etiam quadrata mensura corpus proportionatissimum: quippe statuatur expassis brachiis in conuinctos pedes erectus homo, quadratum constituet æquilaterum, cuius centrum est in imo pectinis.

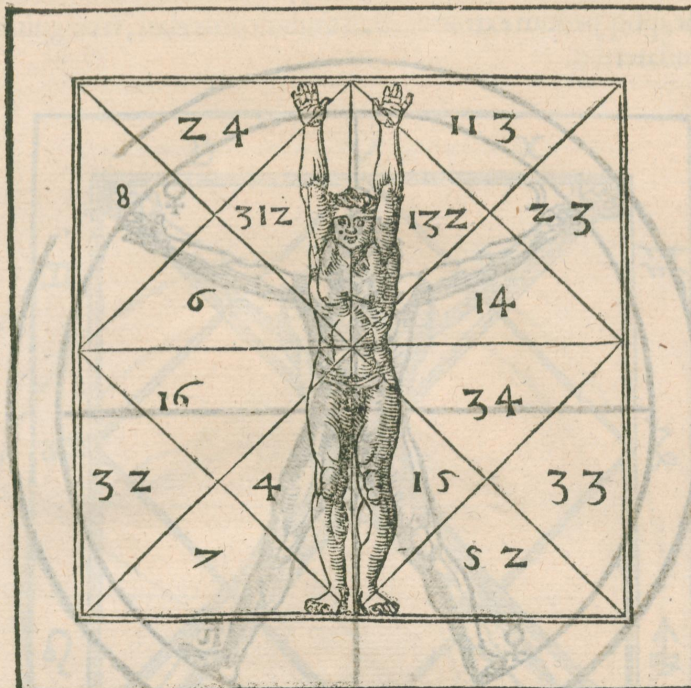
Quod si super eodem centro circulus fabricetur per summum caput, demissi brachii quousq; extremi digiti circuli illius circunferentiam contingant, passiq; pedes in eadem circunferentia, quantum extrema manuum à summo uertice distant, tunc circulum illum super imi pectinis centro ductum in quinque æquas partes diuidunt, perfectumq; pentagonum constituunt, ipsiq; pedum extremi tali ad umbilicum relati, triangulum faciunt æquilaterum.

Quod si immotis talis pedes dextrorsum sinistrorsumq; in utrunque latus protendantur, & manus ad capitis lineam eleuentur, ipsi tunc extremi pedum manuumq; digiti æquilaterum quadratum dabunt, cuius centrum supra umbilicum est in cinctura corporis.

Quòd si manibus sic eleuatis taliter pedes & crura pandãtur, quo homo decimaquarta parte erectæ staturæ suæ breuior sit, tunc pedum distantia ad imum pecten relata, æquilaterum triangulum faciet, & centro in umbilico posito circunductus circulus manuum pedumq; extrema continget.

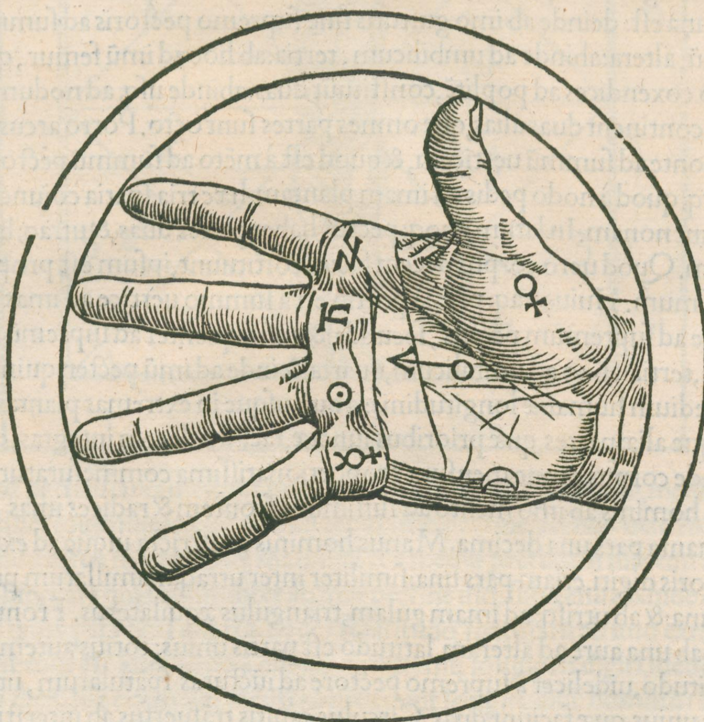
Quod si manus supra caput quàm altissime extendantur, cubitus ęquabunt uerticem: & si tunc iunctis pedibus ita stans homo in quadratum, ęquilaterę locetur, per extrema manuum & pedum conductum, cẽtrum illius quadrati in umbilico erit, qui idem medium est inter summum uerticem & genua.

Sed iã ad particulares mẽsuras pueniamus. Circuit⁹ hoĩs sub alis, medietatẽ suæ cõtinet lõgitudinis, cui⁹ mediũ est in imo pectine: abinde uero sursum ad mediũ pectus inter utrasq; mamillas & à medio pectore in summũ uerticẽ, utrobiq; pars quarta: similiter ab imo pectine usq; sub genua, & inde ad extremos talos, pars hoĩs quarta. Eadẽ est latitudo spatularũ ab uno extremo in alterũ: eadẽ est longitudo à cubito in extremũ longioris digiti, ideoq; hic cubitus dicit: hinc quatuor cubiti constituunt longitudinẽ hominis: latitudinem uero quæ in spatulis est, cubitus unus: quæ uero in cinctura est, pes unus, cubitum autem constituũt palmi sex: pedem uero quatuor, & quatuor digiti palmum, totaq; hominis lõgitudo palmorum uigintiquatuor, pedum sex, digitorum sex & nonaginta. Ab imo pectinis ad summum pectoris, pars longitudinis sexta: à summo pectore ad supremum frontem & radices imas capillorum, pars longitudinis septima: corporis robusti & bene quadrati pes, est pars longitudinis sexta: procerioris autem septima: nec potest Varrone & Gellio testibus, humanum corpus proceritatem septem pedum excedere. Deniq; cincturæ diameter, & quod à restricta manus usq; in

interiorem plicaturam cubiti ſpatium eſt:& quod à pectore uſq; ad utraſq; mamillas ſurſum ad ſuprema labra, ſiue deorſum uſque ad umbilicum eſt, quodq; eſt inter extrema oſſiũ ſupremi pectoris gulam cingentiũ, & quod à plãta pedis ad finẽ lacerti, & exinde in mediam genu rotulam, omnes hæ mẽſuræ ſibi coæquales ſunt, & ſeptimã totius altitudinis cõſtituũt. Caput hominis ab imo mẽto in ſummũ uerticẽ, pars lõgitudinis octaua: totidem à cubito in finem ſpatularum: tantus etiam reperitur procerioris hominis cincturæ diameter. Circulus capitis per ſupremũ frontem & imas radices occipitis ductus, facit totius longitudinis partem quintam: tantundem etiam pręſtat latitudo pectoris. Hominem quadratum & compactum conſtituunt facies nouem, procerum uero decem. In nouem itaq; portiones hominis longitudine partita, facies à ſupremo fronte uſq; in extremum mentum, una eſt: deinde ab imo gutturis ſiue ſupremo pectoris ad ſummũ ſtomachũ, altera: abinde ad umbilicum, tertia: ab hoc ad imũ femur, quarta: ab illo coxendices ad poplitẽ, conſtituũt duas: abinde uſq; ad nodum pedis crura continent duas alias, quę omnes partes ſunt octo. Porro arcus à ſummo fronte ad ſummũ uerticem, & quod eſt à mẽto ad ſummũ pectoris guttur, atq; quod à nodo pedis ad imam plantam, hæc tria ſpatia cõiuncta conſtituunt nonam. In latum quoq; pectus habet partes duas, & utraq; brachia ſeptem. Quod uero corpus decem facies cõſtituunt, ipſum eſt proportionatiſſimum. Huius itaq; prima portio eſt à ſummo uertice ad imas nares: abinde ad ſupremum pectus, ſecunda: & conſequenter ad ſupremũ ſtomachum, tertia: ab eo ad umbilicum, quarta: & inde ad imũ pecten quinta, ubi eſt medium humanæ longitudinis: à quo uſque in extremas plantas, ſunt quinque aliæ partes, quæ prioribus iunctæ, faciunt decem integras, quibus proinde corpus omne menſura proportionatiſſima commẽſuratur: nam facies hominis ab imo mento ad ſummum frontem & radices imas capilli eſt, quanta pars una decima. Manus hominis à reſtricta uſque ad extremũ longioris digiti, etiam pars una: ſimiliter inter utraq; mamillarum puncta, pars una: & ab utriſq; ad imam gulam, triangulus æquilaterus. Frontis inferioris ab una aure ad alteram, latitudo eſt partis unius: totius autem pectoris latitudo, uidelicet à ſupremo pectore ad iũcturas ſpatularum, utrobiq; partis unius, quæ faciunt duas. Circulus capitis trãſuerſus ab interſtitio ſuperciliorum per ſupremum frontem uſque in finem occipitis ubi terminatur capillitium, etiam partium duarum: ab humeris extrinſecus ad iuncturas articulorum manus, & intrinſecus ab aſcellis ad confinia palmę & digitorum, partes tres: circulus capitis per medium frontem, partium trium. Circulus cincturæ tenet partes quatuor, in robuſto homine: in delicatiori corpore, partes tres cum dimidia, ſeu, quantũ eſt à ſummo pectore in imũ pecten. Circulus pectoris per alas ad tergum, partes quinq;, uidelicet quantum longitudinis totius mediũ. A' ſummo uertice ad nodum gulę, ſunt to

tius altitudinis duæ decimætertiæ: eleuatis in altũ brachiis, cubitus accedit summo uertici. Cæterum nunc quæ adhuc reliquæ cõmensurationes sibi ęquales sunt, spectemus. Quantum est à mento ad summũ pectus, tãta est latitudo colli: quantum à summo pectore ad umbilicũ, tanta est colli circulatio: quantũ à mento in supremũ uerticẽ, tanta est latitudo cincturæ: quãtum est ab interciliis ad summas nares, tantũ à iugulo distat productio mẽti: quantumq; à summis naribus ad mentũ, tantũ à iugulo ad imã gulã. Itẽ oculorũ ab interciliis ad interiores angulos concauitas, ac summarũ nariũ prominentia, & quod ab imis naribus ad extremũ supremi labri interstitiũ est, hæc tria sunt inter se æqualia. A summo ungue indicis ad imã eius iun-

cturam, atq; abinde ubi manus brachio colligatur in parte syluestri, in domestica quoq; à summo ungue medii usq; in imã iuncturã, & abinde ad restrictam manus, omnes hæ portiões inter se æquales. Maior indicis articulus altitudinẽ frontis æquat: residui duo, ad extremũ unguẽ æquant nasum ab interciliis uidelicet in summas nares primus & maior articulus medii ęq pollet illi spatio quod est ab imis naribus in extremũ mentũ: & secũdus medii tantus est, quantũ ab imo mento ad supremũ inferioris labri: tertius uero, quantũ ab ore ad inferiora nariũ: tota autẽ manus, quãtus totus uultus.

Maior pollicis articulus dat oris aperturam: & quod est ab imo mēto ad supremum inferioris labri: minor uero quātum à supremo imi labri ad imas nares, omnium extremorum articulorum quos onychios uocant, ungues obtinent iustam medietatem. Ab interciliis ad extremos oculorum angulos tantum est, quantum ab angulis illis ad primas aures. Altitudo frontis, longitudo nasi, latitudo oris per supremum labrum, inter se sunt æqualia. Similiter palmaris latitudo & plantaris eadem. Altitudo quæ est ab imo talo ad summum pedis, æqualis est longitudini, quæ est à summo pedis ad extremum unguem. A summo frontis ad interstitium oculorum, & ab illo ad imas nares, & proinde ad extremum mentum, partes sunt æquales. Iuncta supercilia oculorum, circulos æquant: & semicirculi auricularū æquant os apertum. Vnde circuli oculorum, aurium & aperti oris, sunt æquales. Latitudo nasi est quanta longitudo oculi: hinc spatii illius quod est inter utranque extremitatem oculorum, duas partes oculi tenent: tertiam nasus intermedius excipit. A summo uertice in genua, medium facit umbilicus: à supremo pectore ad imam narem, medium designat nodum gulæ: à summo uertice in imum mentum, medium locat oculos: ab oculorum interstitio in extremum mentum, medium dat imas nares: ab imis naribus in imum mentum, medium dat extremum inferioris labri, eiusdem autem distantiæ pars tertia, dat ab imis naribus labrum superius. Sunt præterea omnes istæ mensuræ per proportiones multiplices & harmonicos concentus sibi inuicem consonantes: nam digitus grossior qui pollex dicitur ad brachium in extremo lacerti apud pulsum & iuncturam manus, in circulari mensura, est in proportione subdupla sesquialtera: continet enim illam bis & mediam, sicut quinque ad duo. Eiusdem uero ad armum brachii in lacerto propinquo spatulis, subtripla: cruris autem siue tibiæ magnitudo ad eam quæ brachii, est proportio sesquialtera, sicut trium ad duo: similisque proportio colli ad tibiam est, quæ illius ad brachium. Coxæ autem proportio ad brachium tripla est. Totius corporis ad truncum est proportio sesquioctaua: à trunco siue thorace ad crura usque ad plantas, sesquitertia: pectoris à collo usque ad umbilicum ad lumbos uel altum usque ad finem trunci, dupla: latitudo iliorum ad coxæ latitudinem sesquialtera: capitis ad collum, tripla: capitis item ad genu, tripla: eademq; ad pernam & petasonem. Longitudo frontis inter prima tempora ad eius altitudinem quadrupla. Hæ sunt quæ passim reperiuntur mensuræ, quibus corporis humani membra secundum eorum longitudinem, latitudinem, altitudinē & circunferentiam inter se, & cum cœlestibus ipsis conueniunt: quæ mensuræ omnes partitæ sunt per multiplices proportiones, aut superpartientes, aut mixtas, ex quibus & multiplex resultat harmonia: dupla enim proportio facit ter diapason: quadrupla, bis diapason & diapente: pariq; modo elemēta, qualitates & cōplexiones & humores sunt proportionata: nam homini sa-

no & bene cõposito hęc humorꝶ & cõplexionũ pondera adsignantur:uidelicet, sanguinis octo: phlegmatis, quatuor: cholerę, duo: melãcholię, unũ, ut utrobiq; per ordinem sit proportio dupla: sed primi ad tertium, & secũdi ad quartum, quadrupla: primi autẽ ad ultimum, octupla. Dioscorides tradidit cor hominis in primo anno pondus habere drachmarũ duarũ: in secundo, quatuor: & inde pro cursu pari in annũ quinquagesimum habere centũ drachmarũ pondus, à quo decrementa rursus ad æquilibriũ supputentur, quæ ambitu peracto ad metã redeant eandem, nec superesse spatia uitæ eius uisceris dilapsu: ex qua ratione cẽtum annorũ hominũ uitã circunscripsit: & hanc etiã Aegyptiorꝶ hæresim fuisse testatur Plinius. Ipsi ętiã humanorum membrorũ motus, cœlestibus motibus correspondent, & habet quisq; homo in se motũ cordis sui, qui solis motui respondens, per arterias in totum corpus diffusus, & annos, & menses, & dies, & horas, & momẽta nobis certissima regula indicat. Compertus prᴂterea est per anatomistas neruus quidã circa micham, qui tractus sic cũcta hominis mẽbra mouet, ut singula proprijs motibus moueãtur: cuiusmodi tractu putat Aristoteles à deo etiã mũdi mẽbra moueri. Et sunt in collo duæ uenæ, quæ in iugulo ubi scinduntur, caput subeunt, quibus foris ualide apprehensis, mox collabuntur homines sensibus ereptis, quousq; remittantur. Ipse itaq; mũdi æternus opifex, missurus animũ in corpus uelut domiciliũ, prius id atq; eo dignũ metitur hospitiũ, nobilissimũq; animũ etiã specioso corpore condonat, quod tunc etiam animus ipse diuinitatis suæ conscius, pro habitu suo sibi adfingit atq; adornat. Hinc Aethiopũ populi, qui Gymnosophistarum sapiẽtia regebantur, quod testatur Aristoteles, reges sibi non ex his qui fortissimi & opulentissimi essent, creabãt, sed eos tantũ, qui forma essent pulcherrimi atq; pręstantissimi: q̃ppe quoniã animorũ magnidecentiã ex corporis effigie sese uicissim intueri posse arbitrabant. Quod cõsiderantes multi admodũ tũ ueteres tũ recentiores philosophi, qui abditarũ in ipsa naturæ maiestate causarũ secreta rimati sunt, ausi sunt asserere, nullũ corporis uitiũ euenire, nullãq; disproportionẽ corpori inesse, quæ nõ etiã animi uitiũ intẽperantiaq; sequatur: q̃a certũ sit, alterũ alterius officio uicissim crescere & coalescere atq; opari.

De animæ humanæ compositione & harmonia. Cap. XXVIII.

SIcut consonantia corporis constat debita membrorum mensura ac proportione, sic animi consonantia cõstat debito temperamento proportioneq; suarum uirtutum & operationum, quæ sunt cõcupiscibilis, irascibilis & ratio, quæ sic comproportionantur: nam ratio ad concupiscentiam habet proportionẽ diapason, ad irã uero diatessaron: irascibilis aũt ad cõcupiscibilẽ habet proportionẽ diapẽte. Quãdo itaq; cũ proportionatissimo corpore etiam proportionatissima coniũgitur anima, cõstat talẽ hominẽ etiã in donorũ distributione felicissimã sortiri sortẽ, prout anima cũ corpore in naturaliũ dispositiõe cõue

niunt;quæ quidem conuenientia reconditissima est,tamen à sapiẽtibus aliqualiter adumbrata. Sed ad animæ harmoniã properantes,oportet illã nos à mediis illis per quæ ad nos transitũ habẽt,inquirere,hoc est, à corporibus sphærisq; cœlestibus. Scientes igitur quæ animæ uires cui planetarũ respondẽt,ex his quę superius dicta sunt,earundẽ inter se cõcentus facile cognoscemus. Luna enim crescẽdi & decrescẽdi uires regit: phãtastica uis atq; ingenium à Mercurio pẽdet: concupiscibilis uirtus à Venere,uitalis à Sole: impulsiua quæ & irascibilis dicit̃,à Marte: naturalis à Ioue: receptiua omnis à Saturno: ipsa autem uoluntas tanquam primum mobile & omnium illarum uirium ductrix ad libitum,ipsaq; cum intellectu superiori iuncta,semper est in bonum tendens: qui quidem intellectus uoluntati semitas monstrat, sicut lumen oculo: nõ tamen ipsam mouet,sed manet suæ operationis domina, unde liberum arbitrium dicitur: & licet semper ad bonum tanquam ad obiectum sibi adæquatum tendat,aliquando tamen excæcata errore,& ui animali impellente,malum eligit,credẽs illud esse bonum: ideoq; definitur liberũ arbitrium esse facultas intellectus & uoluntatis,qua bonũ eligitur gratia adsistente,& malum,ea deserente. Ipsa itaq; gratia,quam etiam charitatẽ siue amorem infusum uocant Theologi,est in uoluntate sicut primũ mouens, qua absente uniuersus cõcentus labitur in dissonantiã. Præterea anima correspondet terræ,per sensum: aquæ per imaginationem: aẽri, per rationem: cœlo,per intellectum: exitq; anima in illorum harmoniam secũdum quod tẽperantur hæc in hoc mortali corpore. Sapientes igitur antiqui cognoscẽtes corporum & animarum harmonicas dispositiones diuersas,iuxta diuersitatẽ complexionũ hoĩm, nõ frustra usi sunt musicis sonis & cãtibus, cũ ad cõseruandã corporis sanitatẽ & amissam restituendã, tum etiã ad conducẽdum animos ad salutiferos mores,quousq; hominẽ cœlesti harmoniæ contemperẽt,reddantq; totũ cœlestẽ. Nihil præterea pulsandis malis dæmonibus musicali harmonia efficacius,ut q ab harmonia illa cœlesti collapsi,cõcentum aliquẽ uerũ tanquã sibi inimicũ nequeũt sustinere, proculq; fugiunt: sicut Saulũ spiritu nequã furentẽ, Dauid cithara repressit. Hinc ab antiquis prophetis atq; patribus,qui hæc harmonica sacramẽta cognouerũt, cantus & musici soni sacris officiis illati sunt.

Liberũ arbitrium.

De obseruatione cœlestiũ,in omni opere magico necessaria. Cap. XXIX.

Mnis uirt⁹ naturalis multo quidẽ agit mirabiliora,quãdo non solũ ꝓportione physica cõponitur,sed etiã opportuna ad hoc cœlestiũ obseruatiõe electa (uidelicet quãdo uis cœlestis fortissima ad talẽ effectũ quẽ desideram⁹, esse probatur,tũ etiã cœlestibus multis adiuta) informatur,inferiora cœlestibus tanq̃ proprias fœminas suis maribus fœcũdandas passim subiiciẽdo. Sũt itaq; obseruãda in quo uis ope situs & motus,& aspectus stellarũ & planetarũ in signis & gradib⁹, & qualiter hæc omnia se habeant ad longitudinẽ & latitudinẽ climatis: ex hoc

Quæ in quouis opere obseruanda.

enim uariãtur qualitates angulorũ, quos describũt radii corporũ cœlestiũ super figurã rei secũdum quos infundunt uirtutes cœlestes. Sic quoties ope raturus fueris quę ad planetam aliquem pertinent, oportebit te eum in suis dignitatibus collocare fortunatum & potentem, & in die, & hora, & in figura cœli dominantem: nec solum significatorẽ operis expectabis potentẽ, quin etiam lunam ad hunc obserues opportune directã: nihil enim sine lunæ be neficio pfeceris. Quòd si plures habueris operis patronos, oẽs obserua po tẽtes, & amicabili aspectu seinuicem contuentes: quòd si nequeas eiusmodi aspect⁹ habere, cõuenit tibi saltẽ angulares accipere. Lunã uero obseruabis, quãdo uel ambos intuet, uel iungit uni & aspicit alterũ: uel quãdo à coniun ctione siue aspectu unius transit ad coitũ uel ad aspectũ alterius. Illud etiã neutiq̃ credo omittendum, quin Mercuriũ in omni opere diligẽter obser ues: hic enim utrorumq; inferũ & superũ deorũ cõmeator, quando cõgredit bonis, eorum auget bonitatem: quando malis, eorũ malitiam influit. Infor tunatũ aũt dicimus signũ uel planetã, per Saturni uel Martis aspectũ, ma xime oppositũ uel quadratũ: hi enim aspect⁹ sunt inimicitiæ: coitus uero & trinus atq; sextilis aspectus, sunt amicitiæ: inter hos fortior est cõiunctio: ue runtñ si p trinũ iã aspiciẽs, planeta etiã suscipiat, ęstimat quasi iã coniũctus. Solis uero coniunctionẽ oẽs planetæ timẽt, aspectu gaudẽt, trino & sextili.

Planetæ quo modo obser uandi.

Luna quo modo obser uanda.

Mercurius diligenter obseruãdus.

Quando planetæ sunt potentioris influentiæ. Cap. XXX.

POtẽtes uero habebimus planetas, qñ sunt in domicilio, uel exal tatione, uel triplicitate, uel termino, uel facie, extra cõbustionẽ directi, in auge & in figura cœli dominãtes, scilicet quãdo sunt in angulis, maxime oriẽtis, uel decimę, uel in plagis mox succe dẽtibus, uel in suis gaudiis. Cauẽdũ aũt, ne sint in finib⁹ uel sub dñio Saturni uel Martis, nec sint in gradibus tenebrosis, puteis uel uacuis. Obseruabis ut anguli ascẽdentis & decimæ & septimæ sint fortunati, & ascẽdentis dñs, & lo cus solis, & loc⁹ lunæ, & loc⁹ partis fortunæ, & eius domin⁹, dñs coniũctionis uel pũentionis pcedentis: planetę uero maleuoli cadãt infortunati, nisi for te opis tui significatores extiterint, uel quouis pacto utiles tibi esse possint: uel si in reuolutione seu genesi tua principatum obtinuerint, tũc enim mi nime sunt deprimendi. Lunam uero habebimus potentem si sit in domici lio suo, uel exaltatione, uel triplicitate, uel facie, & in gradu sibi ad opus opta tum conuenienti, atq; si mansionẽ ex uiginti illis & octo sibi & operi compe tentẽ obtineat: nõ sit in uia cõbusta, nec tarda cursu: nõ sit in ecliptica, nec cõbusta à sole, nisi forte sit in unitate cũ sole, non descẽdat in latitudine me ridionali, quando combustionem egreditur, nec sit opposita soli, nec lumi ne minuatur, non sit impedita à Marte uel Saturno. De his nolo hic lõgius sermonem prorogare, cum hæc & plura alia necessaria in astrologorũ uo luminibus sufficienter tradita sint.

De obseruatione stellarum fixarum, earumq; naturis. Cap XXXI.

Imilis per omnia ratio est tibi de stellis fixis habenda. Illud scias, omnes stellas fixas esse ex significatione & natura septē planetarum: sed quædam sunt de natura unius planetæ, quædam uero duorum: hinc quotiescunq; iungitur aliquis planeta cum aliqua stellarum fixarum suæ naturæ, efficitur significatio illius stellæ potentior, & natura planetæ augmentatur: quòd si sit stella duarum naturarum, qui fuerit cum ea fortior, illius natura uincet in significatione, utputa si sit de natura Martis & Veneris, si fuerit Mars cum ea, uincet natura Martis: si uero Venus cum ea fuerit, natura Veneris superabit. Dignoscunt autē naturæ stellarū fixarum ex coloribus earū, quemadmodum illi certis planetis congruunt, eisq; adscribuntur. Colores uero planetarum sunt: Saturni liuidus siue plumbeus, atq; cum hoc candens: Iouis citrinus iuxta pallorem, & cum hoc clarus: Martis rubeus & igneus: Solis croceus, & cum oritur ardens, postea radians: Veneris albus, sed lucifero cādens, uespero refulgens: Mercurii radians, Lunæ blondus. Scias quoq; stellas fixas quantò maiores & lucidiores sunt & apparent, tantò maior & fortior est eorum significatio, sicut sunt stellæ quæ dicuntur apud Astrologos primæ & secūdæ magnitudinis. Ex his narrabo tibi aliquas potiores ad hanc facultatē, quæ sunt Vmbilicus Andromedæ, in uicesimosecundo gradu Arietis, de natura Veneris & Mercurii: alii Iouiam atq; Saturniam dicūt. Caput Algol, in decimo octauo gradu Tauri, de natura Saturni & Iouis. Pleiades in eiusdē gradu uicesimosecundo, sydus natura Lunare, & complexione Martiū. Item in Geminorum gradu tertio Aldeboram, de natura Martis & cōplexione Veneris: sed Hermes hanc locat in uicesimoquinto Arietis. In eorundem Geminorum gradu decimotertio Hircus, de natura Iouis & Saturni. In Cancri gradu septimo, Canis maior, Venereus: in eiusdem decimoseptimo Canis minor, Mercurialis natura, & cōplexione Martius: in uicesimoprimo gradu Leonis est stella regia quæ dicitur Cor leonis, de natura Iouis & Martis. In Virginis gradu decimonono, Cauda ursæ maioris, Venerea & Lunaris: in septimo gradu Libræ, Ala corui dextra, & in eiusdē decimotertio, Ala sinistra, utraque de natura Saturni & Martis: in eiusdem gradu decimosexto Spica, Venerea & Mercurialis: in eiusdem gradu decimoseptimo, Alcameth, de natura Martis & Iouis: sed huius cū luminare bene aspexerit, illius cum ex contrario. In Scorpionis gradu quarto, Elepheia, de natura Veneris & Martis: in Sagittarii gradu tertio, Cor sorpionis, de natura Martis & Iouis: In Capricorni gradu septimo, Vultur cadens, temperatus Mercurialis & Venereus: in XVI. gradu Aquarii, Cauda capricorni, de natura Saturni & Mercurii: in Piscium tertio, Humerus equi, de natura Iouis & Martis. Et erit tibi generalis regula, ab unaquaq; stellarum propria dona sperare ipsa domināte: impediri uero, ipsa infortunata & opposito modo se habente, quod supius ostensum est. Corpora enim cœlestia quatenus ipsa feliciter uel infor-

Stellæ fixæ planetarum naturas sortiuntur.

Stellarum fixarum naturæ unde dinoscantur.

Planetarum colores.

Stellæ fixæ lucidiores.

tunate sunt affecta, eatenus & nos & nostra opa, atq; ea quibus nos utimur, feliciter uel calamitose afficiunt. Et licet à stellis fixis plurimi procedant effectus, attibuuntur tamen planetis, cum quia nobis uicinioribus magisq; distinctis & cognitis, tum quia ipsi exequuntur quæcunq; superiores stellæ influunt.

De Sole & Luna, eorumq; magicis rationibus. Cap. XXXII.

Solis præstātia.

COelorum, & omniũ quæ sub cœlo sunt corporum administrationem Sol & Luna sortiti sunt: Sol elementalium omniũ uirtutum dominus, & Luna uirtute Solis domina generationis augmenti & decrementi. Hinc ait Albumasar, per Solem & Lunã uitã cunctis infundi, quos idcirco Orpheus uiuificos cœli oculos appellat. Sol omnibus lumen à seipso dat, & omnibus copiose largitur, non solum in cœlo & aëre, sed etiã in terra & intimis profundis abyssi, quicquid habemus boni, ut ait Iamblichus, habemus à Sole, uel ab ipso solo, uel ab ipso per alia. Heraclitus Solem cœlestis luminis fontẽ appellat: & multi Platonicorũ mũdi animã in Sole principaliter collocarunt, ut quæ globũ Solis totũ implẽs, radios suos undiq; quasi spiritũ effundit per oĩa, uitam, sensum & motũ ipsi uniuerso distribuẽs. Hinc ueteres physici Solẽ ipsum cor cœli appellauerũt: & Chaldæi illũ mediũ planetarũ posuerunt. Aegyptii etiã illũ in medio mũdi collocarũt, puta inter duos mundi quinarios, nempe supra Solẽ planetas quinq; collocãt, sub Sole aũt Lunam & quatuor elemẽta. Ipse inter reliqua sydera est imago & statua summi principis, utriusq; mundi, terrestris & cœlestis, uera lux, atq; ipsius dei exactissimũ simulachrũ, cuius essentia, patrẽ: splendor, filiũ: calor, spiritũ sanctum resignant, adeo, ut nõ habeant Academici aliquid per quod diuinã essentiam expressius monstrare possint. Tanta consonantia deo respondet, ut Plato eũ uocet conspicuũ dei filiũ: & Iamblichus illũ imaginẽ diuinæ intelligentiæ appellat: & noster Dionysius illũ perspicuã dei statuã uocat. Ipse tanq̃ rex sedet in meditullio aliorꝫ planetarꝫ luce, magnitudine, pulchritudine oẽs excellens, oẽs illuminans, uirtuteq; illis ad inferiora queq; disponẽda distribuẽs, gressusq; eorũ regulans & disponens, adeo ut inde motus eorũ dicanť diurni uel nocturni, meridionales uel aqlonares, oriẽtales aut occidentales, directi uel retrogradi: & sicut ipse suo lumine fugat tenebras noctis, ita etiã quascũq; tenebrarꝫ potestates, de qbus legitur in Iob: Cum primũ apparuerit aurora, arbitranť umbrã mortis: & Psalmista loquens de catulis leonis quęrẽtibus à deo deuorandi licentiã, infert: Ortus est Sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis collocabuntur: quibus fugatis, sequitur: Exibit homo ad opus suũ. Sol itaq; cũ mediam mundi regionem teneat, atq; ut in animãtibus uniuerso corpori ipsum cor, sic cœlo & mũdo præest Sol, in ipsum uniuersum mundũ, & quę in eo sunt, imperium habẽs, ipse temporũ autor, à quo dies & annus, frigus & calor, cæteræq; temporũ qualitates: &, ut ait Ptolemæus, cũ in alicuius stellæ locũ deuene-

rit, illius uim excitat quã in aëre habet: ut, cum Marte calorẽ, cum Saturno frigus, ipsumq́; hominis spiritum animũq́; disponit: unde ab Homero dicitur, & ab Aristotele comprobatur, tales motus inesse menti, quales singulis diebus Sol planetarũ princeps ac moderator adferat. Luna autẽ terris finitima, receptaculum omniũ cœlestiũ influxuũ, cursus sui pernicitate singulis mensibus Soli cęterisq́; planetis & stellis coniungit, & uelut stellarũ omniũ uxor facta, stellarũ fœcũdissima, Solis cęterorũq́; planetarũ atq; stellarũ radios & influxus quasi fœtũ suscipiens, inferiori mundo sibi uicino uelut parturiens edit: omnes enim stellæ in ipsam influunt ultimã suscipientem, quę deinceps omniũ superiorũ influxus inferioribus cõmunicat, terrisq́; refundit: manifestiusq́; ipsa præ cæteris hæc inferiora disponit, motusq́; eius magis sensibilis est, ex familiaritate & propinquitate quam habet nobiscum, & tanq̃ medium inter utraq; superiora & inferiora, istis omnibus cõmunicat: ideoq́; motus eius præ cæteris obseruandus est, quasi omnium cõceptuum parentis, quos ipsa his inferioribus uarie explicat, pro uaria sua complexione, motu, situ, & aspectibus ad planetas cęteraq́; sydera diuersis: & licet ab omnibus stellis uires suscipiat, potissime tamen à Sole, quoties illi coniungitur, uiuifica uirtute repletur, ac pro illius intuitu cõplexionem mutuatur: nam in prima quarta, ut tradũt Peripatetici, calida est & humida: in secũda, calida & sicca: in tertia, frigida & sicca: in quarta, frigida & humida. Et licet ipsa sit syderum infima, superiorum tamen cõceptus omnes explicat: ab ea enim in cœlestibus incipit rerum series, quam Plato uocat catenã auream, qua unaquęq; res aut causa alteri connexa, à superiori dependet, quousq; deueniatur ad supremam omnium causam, à qua pendent omnia. Hinc est, quod absq; ipsa Luna intermedia, uim superiorũ attrahere omnino nequeamus. Vnde iubet Thebit, ad captandam alicuius stellæ uirtutem, accipiendum esse lapidem & herbam illius stellæ, quando Luna eandem stellam aut feliciter subit, aut feliciter aspicit.

Lunæ in inferiora uires.

Lunæ motus diligẽter obseruandus.

Aurea Platonis catena.

De XXVIII. mãsionibus Lunæ, earundẽq́; uiribus. Cap. XXXIII.

ET quoniam Luna uigintiocto dierum spatio totum zodiacũ metitur. Hinc est quod Indorũ sapientes & uetustissimi Astrologi octo & uiginti mansiones Lunę concesserunt, quæ in octaua sphæra fixæ à diuersis earundem syderibus & stellis quæ in eis continetur, ut inquit Alpharus, diuersas proprietates & nomina sortiuntur, quas dum Luna peragrat, alias & alias sortitur potestates atque uirtutes. Mansionum autem illarum iuxta sententiam Abrahami, unaquæq; duodecim gradus, unum & quinquaginta minuta, & uigintisex ferè secundas complectitur, quarum nomina simul atq; earũdem initia in zodiaco octauæ sphærę sunt hęc: Prima uocatur Alnath, hoc est, cornua arietis. Initium eius est à capite arietis octauæ sphæræ. Facit ad itinera & discordiã. Secunda dicta est Allothaim siue Albochan, hoc est, uẽter arietis: & initium eius

ad eiusdem signi gradu duodecimo, minuto quinquagesimoprimo, secunda uigesimasecũda cõpletis. Cõfert ad inueniẽdos thesauros, ad retentionẽ captiuorũ. Tertia uocat Achaomazone siue Athoraye, id est pluuiales siue Pleiades: initium eius ab Arietis gradibus completis uigintiquinq;, minutis quadraginta duobus, & quinquagintauno secundis. Prodest nauigantibus, uenatoribus, & operibus alchymiæ. Quarta mãsio dicta est Aldebaram aut Aldelamen, hoc est, oculus tauri, uel caput tauri. Initium eius à gradu octauo, minuto XXXIIII. secunda decimaseptima eiusdem Tauri exclusis. Facit ad destructionem & impedimenta ædificiorũ, fontium, puteorum, aurifodinarum, fugam reptilium, & ad generãdum discordiam. Quinta est uocata Alchataya siue Albachaya. Initiũ eius est post Tauri gradũ uicesimũ primum, minutum uicesimumquintũ, secunda quadragintatria. Confert ad reditum ex itinere, ad instructionem discipulorũ: cõfirmat ædificia, largitur sanitatem & beneuolentiam. Sexta appellatur Alhanna siue Alchaya, hoc est, sydus paruũ lucis magnæ. Initium eius post quartum gradum, decimumseptimum minutum, & nouem secundas Geminorum. Facit ad uenationem, & obsidionẽ urbium, uindictam principum: destruit messes & fruges, & impedit operam medentis. Septima dicitur Aldimiach uel Alarzach, id est, brachium Gemini, & incipit à gradu Geminorũ decimoseptimo, minuto octauo, secunda XXXIIII. & durat usq; ad finem signi. Confert lucrũ & amicitiã: prodest amantibus, fugat muscas, destruit magisteria. Et ita cõpleta est in istis septem mansionibus una cœli quarta: similiq; ordine & graduum & minutorum & secundarũ numero residuæ mansiones in singulis quartis, septem sua initia habent, ita uidelicet, quòd in primo illius quartæ signo tres mansiones initia sumant: in reliquis duobus signis duæ mansiones in quolibet. Incipiunt itaq; à capite Cancri septẽ mansiones sequentes, quorum nomina sunt Alnaza uel Anatrachya, hoc est, nebulosa aut nubilosa, mansio uidelicet octaua. Facit ad amorem & amicitiam, & societatẽ itinerantium, pellit mures, & affligit captiuos, confirmans carcerem. Post hanc nona uocatur Archaam uel Alcharph, id est, oculus leonis: obest messibus & itinerantibus, & ponit discordiam inter homines. Decima dicitur Algelioche uel Algebh, id est, ceruix uel frons Leonis. Confirmat ædificia, largitur amorem, beneuolentiam & auxiliũ contra hostes. Vndecima uocatur Azobra uel Ardaf, hoc est, capillus Leonis. Facit pro itineribus & lucro ex mercimoniis, & pro redemptione captiuorũ. Duodecima dicitur Alzarpha uel Azarpha, hoc est, cauda Leonis. Prosperitatem dat messibus & plantationibus, sed obest nauigantibus: bona autẽ pro seruis & captiuis & sociis meliorandis. Decimatertia dicitur Alhayre, hoc est, canes aut alares uirginis. Valet ad beneuolentiã, lucrum, itinera, messes & liberationẽ captiuorum. Decimaquarta dicit̃ Achureth uel Arimet, ab aliis Azimeth uel Alhumech siue Alcheymech, hoc est, spica uirginis, uel spica uolãs. Valet ad amorẽ cõ-

iugatorum,ad sanandum infirmos,prodest nauigantibus,sed obest itineribus per terram:& in istis cōpleta est secunda quarta cœli. Sequuntur aliæ septem quarum prior incipit in capite libræ,mãsio uidelicet decimaquinta, & nomen eius Agrapha uel Algarpha, hoc est, cooperta uel coopertū uolãs: confert pro extrahendis thesauris,pro fodiēdis puteis,facit ad diuortiū, discordiam,& ad destructionē domorū & inimicorum,& impedit itinerantes. Decimasexta dicit Azubene uel Ahubene,hoc est,cornua Scorpii,impedit itinera & coniugia,messes & mercimonia,ualet ad liberationē captiuorum. Decimaseptima dicitur Alchil,id est,corona scorpii. facit ad meliorationē iniquioris fortunæ,ad amorē durabilem,ad firmanda ædificia,& cōfert nauigantibus. Decimaoctaua dicitur Alchas uel Altob,id est,cor scorpii.facit ad discordiã,seditionē & coniurationē cōtra principes & potentes,& ad uindictã de inimicis.sed liberat captiuos,& cōfert ad ędificia. Decimanona dicitur Allatha uel Achala,ab aliis Hycula uel Axala,id est,cauda scorpii. Valet ad obsidendū ciuitates & ad capiendū urbes & ad expellendū homines de locis suis & ad destructionem nauigantiū & perditionem captiuorum. Vicesima uocatur Abnahaya,hoc est,trabs:facit ad cicurationē ferarum,ad cōfirmationem carcer℞,destruit diuitias sociorum,cōpellit hominem uenire ad locū aliquē. Vigesimaprima uocatur Abeda siue Albeldach,quod est desertum:facit pro messibus,lucro,ædificiis & uiatoribus & pro faciendo diuortio:& in hac completa est tertia cœli quarta,restant ultimæ septem mansiones ultimam cœli quartam complentes,quarum prior quæ est in ordine uicesimasecunda,incipiens à capite Capricorni, uocatur Sadahacha uel Zodeboluch uel Zandeldena,hoc est,pastor:promouet fugam seruorum & captiuorum ut euadant, & ualet sanandis morbis. Vigesimatertia uocatur Sabadola uel Zobrach hoc est,glutiens: facit pro diuortio, pro liberatione captiuorum & sanatione ægrotorum. Vicesimaquarta dicitur Sadabath uel Chadezoad,quod est sydus fortunæ. ualet pro beneuolentia coniugatorum,pro uictoria militum: nocet obeundis magisteriis, & impedit ut non compleantur. Vicesimaquinta dicitur Sadalabra uel Sadalachia, hoc est, papilio siue expansorium:facit ad obsidionem & uindictã: destruit inimicos,facit diuortium,confirmat carceres & ædificia,accelerat nuncios: facit ad maleficia contra coitum, & ad ligandum quodcunque membrum hominis, quod non possit facere officium suum. Vicesimasexta dicitur Alpharg uel Phragal Mocaden,id est, hauriens primus: facit pro unione & dilectione hominum, pro salute captiuorum, destruit carceres & ædificia. Vicesimaseptima dicitur Alcharya uel Alhalgalmoad,id est, hauriens secundus: auget messes, merces, lucrum, sanat infirmitates, sed impedit ædificia,prolongat carceres,facit periclitari nauigantes,& adiuuat ad inferendum mala cui uolueris. Vicesimaoctaua & ultima uocatur Albotham siue Alchalh,id est, pisces: auget messes & mercimonia:securat iti-

nerantes per loca periculosa, facit ad gaudium cōiugatorum: sed confirmat carceres, & facit perdere thesauros. Et in istis uigintiocto mansionibus latēt multa secreta sapientiæ antiquorum, per quæ operabantur miranda in oīa quæ sunt sub circulo lunæ: & attribuerunt singulis mansionibus sua simulachra, & imagines & signacula, & præsidentes intelligentias, & operabantur in uirtutibus illorum uariis modis.

De uero cœlestium motu in octaua sphæra obseruando, ac de ratione horarum planetariarum. Cap. XXXIIII.

Vicūq; ad cœlestē opportunitatē opaturi sunt, utrūq; aut duorū alterū obseruare oportet, stellarū uidelicet motus, aut tēpora, motus inquā, quādo sunt in suis dignitatibus, aut deiectionibus siue essentialibus siue accidētalibus. Tēpora aūt dico, dies & horas illarū dominiis distributas: de oībus his abūde satis in astrologorū libris docet. Sed duo nobis hoc loci pręcipue pensitāda sunt & obseruāda, unū ut obseruemus motū stellarū ascensionesq; & cardines, quēadmodum in ueritate se habent in octaua sphæra, ob quorum negligentiam in fabricandis cœlestium imaginibus multos cōtingit errare, ac effectu desiderato defraudari: alterum obseruare oportet circa tempora in eliciendis planetarum horis: nam astrologi ferè omnes omnem ab ortu solis in occasum temporis intercapedinem in duodecim æquales partes diuidunt, uocantq; illas duodecim horas diei. Deinde quod sequit tempus ab occasu in ortum, simili ratione in duodecim æquas portiones partitum, uocant duodecim horas noctis, distribuuntq; deinde horas illas singulas singulis planetis secundū ordinem successionis eorum, dando primā semper horam diei, ipsius diei domino, deinde singulis per ordinem usque in finem uigintiquatuor horarū. Et in hac distributione adsentiūt illis Magi, sed in horarū partitione dissentiunt aliqui, dicētes quod ortus occasusq; intercapedo in æquales partes diuidenda non est, quodq; horæ illæ ideo inæquales dictæ non sunt, quia diurnæ ad nocturnas inęquales sunt, sed quia diurnæ & nocturnę singulæ etiam inter se inæquales sunt. Habet ergo inæqualium siue planetariarum horarum partitio aliam à Magis obseruatam mensuræ suæ rationem, quæ talis est. Quippe sicut in horis artificialib⁹ quę semper sibi coæquales sunt, ascensiones quindecim graduum in æquinoctiali unā constituunt horam artificialem, ita etiam in horis planetariis ascensiones quindecim graduū in eclyptica constituunt unam horam planetariam siue inęqualem, quarum mensuram inquirere & inuenire oportet ex tabulis ascensionum obliquarū uniuscuiusq; regionis.

Quomodo res quęq; artificiales ut imagines & sigilla similiaq;, uirtutem aliquam sortiantur à corporibus cœlestibus. Cap. XXXV.

TAnta est cœlestiũ magnitudo,uirtus & potestas,quòd nõ solũ res naturales,uerũ etiam artificiales,quãdo superis ritè sunt ex positæ,subito patiuntur ab agẽte potẽtissimo uitaq; mirabili, quæ ipsis uirtutẽ cœlestem sæpe mirificã largitur,quod Diuus Thomas Aquinas doctor sanctus , ita confirmat in libro de fato: ubi dicit etiã uestes & ædificia & quæcũq; artis opera,certã à syderibus suscipere qualitatẽ. Sic magi nõ modo mixtione & applicatione rerũ naturaliũ,sed etiam imaginibus,sigillis,annulis,speculis & quibusdã aliis instrumentis,opportunè scilicet sub certa constellatione fabricatis,cœlestẽ quandam illustrationem capi,& mirandũ aliquod suscipi posse confirmant. Cœlestiũ enim corporum radii animati,uiui,sensuales,dotes mirificas,potentiãq; uehemẽtissimã secũ ferentes,etiã repentino momento ac subito tactu mirabiles in imaginibus imprimunt uires,etiam in materia minus apta. Efficaciores tamen largiuntur imaginibus uirtutes,si non ex qualibet,sed certa materia fabricẽtur,cuius uidelicet uirtus naturalis cum specifica simul operi cõueniat,figuraq; imaginis similis sit figuræ cœlesti:talis nãq; imago,cũ propter materiã naturaliter operi ac cœlesti influxui congruã,tũ propter figurã cœlesti figurę similẽ paratissima est ad actiones & uires cœlestiũ corporũ & figurarũ capiendas:& cœleste munus subito in se cõcipit,tũ agit assidue in alterũ, & res aliæ per obedientiã sese inclinãt ad illã. Vnde inquit Ptolemęus in Cẽtiloquio,quòd res inferiores obediũt cœlestib⁹,nõ solũ illis,sed etiã earũ imaginibus:sicut nõ solũ scorpiones terreni obediũt scorpioni cœlesti, sed etiã imagini scorpiõis illius,q̃ fuerit opportunè sub ei⁹ ascẽsu ac dñio figurata.

De imaginibus Zodiaci,quas insculptæ à suis stellis concipiant uirtutes. Cap. XXXVI.

IMagines aũt cœlestes,ad quarũ similitudinẽ huiusmodi imagines cõfigurant,in cœlis sunt q̃plurimæ: quędã uisibiles & cõspicuæ,quædã saltẽ imaginabiles,ab Aegyptiis,Indis, Chaldæisq; perspectę & designatæ:partesq; earũ sic se habẽt,ut ipse etiã figurę quędã sint ab aliis distinctę. Hac ratiõe ponũt in zodiaco circulo imagines duodecim uniuersales,ad numerũ signorũ:harũ itaq; arietẽ,leonẽ,sagittariũ,triplicitatẽ cõstituentes igneã & oriẽtalem,ferũt prodesse cõtra febres,paralysim,hydropisim,podagram,& cõtra oẽs infirmitates frigidas ac phlegmaticas,& reddere gestantem,gratũ,facundũ,ingeniosum, & honoratũ:quia domicilia sunt Martis,Solis & Iouis. Faciebãt quoq; leonis imaginẽ contra phantasmata melãcholica,hydropisim,pestẽ,febres,& ad expellẽdũ morbos,hora solis primo gradu faciei leonis ascẽdente,quę quidẽ facies ac decanatus Iouis est,sed contra calculũ & cõtra renũ morbos,ac cõtra nocumenta bestiarum,faciebant eandem quando sol in corde leonis medium cœli obtinebat. Rursus nunc Gemini,libra & aquarius, quia triplicitatem constituunt aëream & occidentalem, atq; domicilia sunt Mercurii, Vene-

ris,& Saturni,dicuntur morbos effugare,& conducere ad amicitiam & concordiam,ualere contra melancholiam,& conferre sanitatē:& pręcipue aquarium ferunt liberare à febre quartana. Item cancer,scorpius atq; pisces,quia triplicitatem constituunt aqueam & septentrionalem,ualent contra febres calidas & siccas,item contra ethicam & omnes passiones cholericas. Scorpius uero,quia inter membra obseruat genitalia,prouocat ad luxuriā. Cōfigurabant aūt ad hoc ascēdente eius facie tertia,quæ est Veneris:& faciebāt eandem contra serpentes & scorpiones,uenena & dæmonia,ascendente facie eius secūda,quæ est facies solis & decanatus Iouis. ferturq; gestātem etiā reddere sapientē,& colorē efficere bonū. ferturq; imago cācri efficacissima cōtra serpentes & uenena,quādo sol & luna in eo cōiuncti,ascēdunt in facie prima uel tertia: hęc enim est facies Veneris,decanatus lunę:illa uero facies lunæ,decanatus Iouis. Dicunt etiā torqueri serpētes,cū sol sit in cancro. Itē taurus,uirgo & capricornus,quia triplicitatem constituūt terream & meridionalem,curant infirmitates calidas,ualent contra synocham:reddunt gestantes gratos,acceptos,facūdos,deuotos ac religiosos: quia domicilia sunt Veneris,Mercurii & Saturni. Fertur etiam capricornus reddere homines incolumes,& loca tuta efficere,quia exaltatio est Martis.

De imaginibus facierū earumq; uirtutibus,atq; de his quæ extra Zodiacum sunt imaginibus. Cap. XXXVII.

SVnt præterea in Zodiaco imagines sex atq; triginta, iuxta numerū facierū,de quib⁹ (quod ait Porphyrius) scripsit olim Teucer Babylonicus,uetustissimus mathematicus, post quē scripserūt de illis etiam Arabes. Dicitur itaq; in prima facie arietis ascēdere nigri hominis simulachrum,stantis quidē,& alba ueste induti pręcinctiq;,magni corporis,ruffis oculis,ualidis uiribus,atq; irato similis. & est imago significans & faciēs audaciam,fortitudinem,altitudinem & inuerecundiam. In secunda facie ascēdit forma mulieris,indutæ exterius quidem ueste rubra,& subtus alba,alterum protēdens pedem:& facit hæc imago ad nobilitatem,altitudinem regni & magnitudinē dominii. In tertia facie oritur figura hominis albi,pallidi,ruffo capillo,& rubra ueste induti: qui altera manu aureā armillam gestans,& ligneum baculum proferens,inquietus & irato similis est,quia pręstare nequeat bona quæ uelit. Cōfert hęc imago ingenium,mansuetudinē,gaudia & pulchritudinē. In prima facie tauri ascendit uir nudus & spiculator siue arator,& proficit ad seminandum,arandum,ædificādum,populandum,diuidendum terras,& ad artes geometriæ. In secunda facie ascendit uir nudus,tenens in manu clauem: confert potētiam,nobilitatem,dignitatem super populos. In tertia facie ascendit uir,in cuius manu serpens & sagitta. & est imago necessitatis & utilitatis,atq; etiam miseriæ & seruitutis. In prima facie geminorū ascendit uir,in cuius manu uirga,& ipse tanquam alteri seruiens,& confert sapientiam & scientiam nume-

rorum & artium, in quibus non est utilitas. In secunda facie ascendit uir, in cuius manu est fistula, & alter incuruatus fodiens terram, & significant agilitatem infamem & inhonestam, qualis est ioculatorum & præstigiatorũ, & significat labores & inquisitiões cum labore. In tertia facie ascẽdit uir quęrens arma, atq; uir stultus, in dextra auẽ tenens, & in sinistra tibiam: & significationes eorum sunt, obliuionis, indignationis, audaciæ, iocorum, trufarum, & uerborum inutilium. In prima facie cancri ascendit forma puellæ uirginis, pulchris ornatæ uestibus, coronam gerẽtis in capite: præstat acuitatem sensuum, subtilitatem ingenii & amorem hominum. In secunda facie ascendit uir decoris indutus uestibus, siue uir & mulier ad mensam sedentes & ludentes: confert diuitias, hilaritatem, lætitiam & amores mulierum. In tertia facie ascendit uir uenator cum lancea & cornu, educens canes ad uenãdum. significatio eius est contrariandi hominibus, insequendi fugientes, uenãdi, & occupandi res per arma & rixas. In prima facie leonis ascendit uir super leonem equitans: & significatio eius est audaciæ, uiolentiæ, crudelitatis, maleficiorum, libidinis & sustinendi laboris. In secunda facie ascendit imago manibus eleuatis, & uir super cuius caput corona, & forma uiri irati & minabundi, in dextra habens gladium euacuatum, & in sinistra clypeum: & sunt significationes eorũ super rixas occultas, & uictorias ignotas, & per uiles homines, & super occasiones litium & pręliorum. In tertia facie ascendit uir iuuenis in cuius manu scutica, & uir uehemẽtis tristitiæ, & turpis faciei: & significatio eorũ est amoris & societatis, & demittẽdi de suo pro uitãdis rixis. In prima facie uirginis ascendit figura puellæ bonæ, & uir iaciẽs semina, & significatio eius est congregandi diuitias, dirigendi uictum, arandi, seminãdi & populandi. In secunda facie ascendit uir niger, indutus ex corio, & uir habens comam, & tenens loculos: & significatio eorũ est ad lucrum & congregationem substantiæ, & ad auaritiã. In tertia facie ascẽdit mulier alba & surda, siue homo senex innixus baculo: & significatio eius est ad debilitatẽ & infirmitatem, & damnamẽtum membrorum, & ad destructionem arborum, & depopulationem terrarum. In prima facie libræ ascendit forma irati uiri, in cuius manu fistula, & forma uiri in libro legentis: & operatio eius in iustitia & auxilio miserorum & debilium contra malos & potentes. In secunda facie ascendunt duo uiri sæuientes & irati, & uir ornato uestitu in cathedra sedens: & significatio eorum est ad indignationem contra malos, & ad quietẽ & securitatem uitę cum bonorum ubertate. In tertia facie ascendit uir uehemens, arcum tenens: & ante illum uir nudus, atque alius uir una manu panem tenens, altera uini cyathum: significatio istorum est ad libidinem nefandam, cantus & iocos & gulam. In prima facie scorpii ascendit mulier bonæ faciei & habitudinis, ac duo uiri se percutientes: & operatio eorum est ad decorem & pulchritudinem, & ad rixam, insidias, deceptiones, detractiones & perditiones. In secunda facie ascendunt uir nudus & mulier nuda, & uir in

terra sedens,& ante illũ duo canes se mordẽtes:& operatio eorum est ad impudentiam,deceptionem & sycophantiam,& ad mittendum malum & rixas inter homines. In tertia facie ascendit uir curuatus super genua sua,& mulier percutiens illum baculo:et significatio eius est ebrietatis,fornicationum,iracundiæ,uiolentiæ et litis. In prima facie sagittarii ascendit forma uiri armati lorica,gladium nudum in manu tenentis:et operatio eius ad audaciam,malitiam et libertatem. In secunda facie ascendit mulier plorans et pãnis cooperta:et operatio eius est ad tristitiam,et timorẽ de corpore suo. In tertia facie ascẽdit uir similis in colore auri,siue uir ociosus, ludens cum baculo:et significatio eius est in sequendo uoluntates proprias, et pertinacia in illis,et in agilitate ad res malas,et rixas,et res horribiles. In prima facie capricorni ascẽdit forma mulieris,et uir niger gerẽs plenos loculos:et significatio eorum est ad spatiãdum et gaudendum, ad lucrandum, et perdendum cum debilitate et uilitate. In secunda facie ascendũt duæ mulieres, et uir respiciens auem in aëre uolantem: et significatio eorũ est in postulando quæ fieri nequeunt,in inquirẽdo quæ sciri nõ possunt. In tertia facie ascẽdit mulier pudica in corpore et sapiens in opere,et nummularius pecunias in mensa colligẽs:et significatio eius est in prudentia gubernandi,et in cupiditate substãtiæ,et in auaritia. In prima facie aquarii ascẽdit forma uiri prudentis,et forma mulieris nẽtis:& significatio eorum est in cogitatione & labore pro lucro, in paupertate & uilitate. In secunda facie ascẽdit forma uiri cum prolixa barba:& significatio eius est intellectus, mãsuetudinis, modestiæ,libertatis,& bonorum morum. In tertia facie ascẽdit uir niger & iratus: & significatio eius est in detectione,insolentia & impudẽtia. In prima facie piscium ascẽdit uir onera portans super dorso suo,bene indutus: & significatio eius est in itineribus,& mutatione loci,& solicitudine inquirendi substantiam & uictum. In secũda facie ascendit mulier boni uultus,& ornata: & significatio eius est petẽdi,& intromittendi se de rebus magnis & altis. In tertia facie ascẽdit uir nudus uel uir adolescẽs,& iuxta illum puella pulchra, cuius caput florib' ornatũ:& significatio eius est ad quietẽ,& ociũ & delectationem, & ad fornicationẽ & amplexus mulierum. Et hæc de facierũ imaginibus hactenus, ultra quas sunt adhuc in zodiaco trecẽtę & sexaginta imagines,ad numerum graduum:quarum formas descripsit Petrus de Ebano. Extra zodiacum sunt etiam figuræ generales,quas descripsit nobis Hyginius & Aratus:& plurimæ particulares, pro facierum & graduũ numero ibidem existentium,de quibus omnibus dicere nimis longũ esset:ex his tamen magis principales habentur,Pegasus qui ualet contra morbos equorum,& cõseruat eqtes in bello:deinde est Andromacha,quę cõciliat amorẽ inter uirũ & uxorẽ,ita quòd dicitur etiam recõciliare adulteros. Cassiopeia debilia corpora restituit,& mẽbra roborat. Serpẽtarius fugat uenena,& curat morsus uenenatorum. Hercules uictoriam largitur in bello. Draco cum utraq;

ursa reddunt hominem astutum, ingeniosum, fortē, diis & hominibus placentem. Hydra confert sapiētiam, & diuitias, & resistit uenenis. Centaurus confert sanitatem & longæuā senectutem. Ara conseruat castitatē, redditq; gratum diis. Cetus reddit amabilem, prudētem, terra mariq; felicē, facitq; recuperare ablata. Nauis præstat securitatē in aquis. Lepus ualet contra deceptiones & insaniam. Canis curat hydropisim, resistit pestilentiæ, & tutū reddit à bestiis & feris. Orion cōfert uictoriā. Aquila largitur nouos honores, ueteresq; conseruat. Cygnus liberat à paralysi, & febre quartana. Perseus liberat ab inuidia & maleficiis, & præseruat à fulgure & tēpestate. Ceruus sanat phreneticos & maniacos. Hæc hactenus dicta sufficiant.

De imaginibus Saturni. Cap. XXXVIII.

Aeterum nunc quas imagines planetis attribuebāt, quāuis de his amplissima uolumina apud antiquos sapientes habeantur conscripta, ut nō sit opus illas hic narrare, tamen paucas earum recitabo. Faciebant enim ex operibus Saturni, ipso ascendente, in lapide qui magnes dicitur, imaginē hominis, ceruinum uultū & cameli pedes habentis, super cathedrā uel draconem sedentis: in dextra falcē, in sinistra sagittā tenētis: quam quidem imaginē sperabant sibi ad uitæ longitudinē profuturam. Saturnū enim ad uitæ longitudinē conferre probat Albumasar in libro Sadar, ubi etiā narrat quasdam Indię regiones Saturno subiectas, hominesq; ibi longæuos ualde fore, nec nisi extremo senio decedere. Item faciebant & aliam ad uitæ longitudinem Saturni imaginem, in sapphiro, hora Saturni, ipso ascendente uel feliciter cōstituto, cuius figura erat homo senex supra altam cathedram sedens, habēs manus supra caput erectas, & in eis piscem tenens uel falcem, & infra pedes eius racemū, caput tectum habens panno nigro uel fusco, & omnes uestes eius nigræ sint uel fuscæ. Faciebant etiam eandem imaginem contra calculum, & renum morbos, hora scilicet Saturni, ipso ascendente cū tertia facie Aquarii. Faciebant quoq; ex operibus Saturni imaginem ad potestatem crescendi, ascendente Saturno in Capricorno, cuius forma erat uir senex baculo innixus, habens in manu falcem decuruam, nigris indutus uestibus: faciebant quoq; imaginem ex ære fusam, Saturno ascendente in ortu suo, scilicet primo gradu arietis: uel, quod uerius est, in primo gradu capricorni: quam quidem imaginem humana uoce loqui confirmant. Faciebant etiam ex operibus Saturni simul atq; Mercurii imaginē ex metallo fusam, ad pulchri hominis formam, quam futura prędicere pollicebantur, faciebantq; eam die Mercurii hora tertia scilicet Saturni, ascendente Geminorum sydere Mercurii domicilio prophetas designante, Saturno & Mercurio cōiunctis in Aquario nona cœli plaga, quæ & Deus appellatur. Præterea Saturnus ex trino aspiciat ascendentem, ac luna similiter, & Sol coniunctionis locum aspiciat. Venus angulum aliquem obtinens sit potens & occidentalis: Mars à Sole cō-

buratur, sed non aspiciat. Saturnum neque Mercurium: Dicebant enim, quod splendor potentiarum stellarum illarum diffundebatur super hanc imaginem, & loquebatur cum hominibus, & annunciabit eis utilia.

De imaginibus Iouis. Caput. XXXIX.

X operibus Iouis faciebant ad uitę longitudinem imaginem hora Iouis, ipso in exaltatione sua feliciter ascendēte, in lapide claro & albo, cuius figura erat homo coronatus croceis indutus uestibus, equitans super aquilam uel draconem, in dextra sagittam habens tanquàm missurus eam in caput aquilæ uel draconis eiusdem: faciebant & aliam Iouis imaginem eadem opportunitate in lapide albo & claro, præcipue in crystallo: & erat homo nudus coronatus, eleuatis & coniunctis manibus, tāquàm deprecans, sedens in cathedra quadrupedali, quæ feratur à quatuor pueris alatis, quam quidem imaginem augere felicitatem, diuitias, honorem, & conferre beneuolentiam & prosperitatem, & ab inimicis liberare confirmant. Faciebant & aliam Iouis imaginem ad religiosam & gloriosam uitam, atq; ad fortunæ dexteritatem: cuius figura erat homo habens caput leonis uel arietis, & pedes aquilinos, croceis indutus uestibus, dicebaturq; Iouis filius.

De imaginibus Martis. Caput. XL.

EX operibus Martis faciebant imaginem hora Martis, ipso ascendente in secunda facie arietis, in lapide Martiali, pręcipue in adamante: cuius forma erat homo armatus supra leonē equitans, in dextra habens ensem nudum erectum, in sinistra caput hominis gestans. Ferunt huiusmodi imaginem reddere hominē potētem in bono & in malo, ita quod timebitur ab omnibus: & qui gestauerit eam, tribuūt ei uim fascinādi, ita q̄ terrebit homines aspectu suo quando irascitur, & liget in stuporem. Faciebant aliam Martis imaginem ad conferendum audaciam, animositatem & fortunam in bellis & rixis: cuius forma erat miles armatus & coronatus, cinctus gladio, in dextra longam gerens lanceam: faciebantq; eam hora Martis, prima Scorpionis facie cum ipso ascendente.

De imaginibus Solis. Caput XLI.

EX operibus Solis faciebant imaginē hora solis, prima facie Leonis cū Sole ascendente: cuius forma erat rex coronatus in cathedra sedens, coruū habens in sinu, & sub pedibus globū crocea ueste indutus. Ferunt hanc imaginē reddere hominē inuictum & honoratū, & incepta dedurere ad finē, ac somnia uana pellere, ualere etiam cōtra febres & pestē: faciebantq; eādem in lapide balayo uel rubino, hora Solis, quando ipse in sua exaltatione feliciter ascendit. Faciebant aliā solis imaginem in lapide adamāte, hora solis, ipso in sua exaltatione ascendente: cuius figura erat mulier coronata cū gestu saltantis & ridentis, stans in curru quatuor equis tracto, habens in dextra speculū uel clypeū, in sinistra baculū super pectus innixum,

flammam ignis gestans in capite. Ferunt imaginem hanc reddere hominē fortunatum & diuitem, & ab omnibus dilectum: faciebantq; eandem imaginem in lapide Sardio hora solis ipso ascendente in prima facie leonis, cōtra passiones lunaticas quæ proueniunt in combustione lunæ.

De imaginibus Veneris Cap. XLII.

X operibus Veneris faciebant imaginem, quæ cōueniabat ad gratiam & beneuolentiam, hora Veneris, ipsa ascēdente in piscibus: cuius forma erat imago mulieris habens caput auis, & pedes aquilæ, in manu sagittam tenens. Faciebāt aliam Veneris imaginem ad amorem mulierum in lapide lazuli hora Veneris ipsa ascē dente in tauro: cuius figura erat puella nuda diffusis capillis speculū habens in manu, & collo catenam alligatam, & iuxta eam adolescens pulcher sinistra manu tenens eam per catenam: dextro uero eius aptans capillos, sintq; ambo amicabiliter se intuentes, & circa eas sit puer paruus alatus, ensem uel sagittam tenens. Faciebāt aliam Veneris imaginem prima facie tauri uel libræ uel piscium cum Venere ascēdente, cuius figura erat puella diffusis capillis, longis & albis induta uestibus, laurum, uel pomū, uel flores in dextra tenens: in sinistra pectinem. Fertur efficere hominem placidum, iucūdum, robustum, alacrem & conferre pulchritudinem.

De imaginibus Mercurii. Cap. XLIII.

X operibus Mercurii faciebant imaginē hora Mercurii, ipso ascē dente in Geminis, cuius forma erat adolescens pulcher, barbatus, habens in sinistra caduceū, uidelicet uirgam, in qua inuolutus sit serpens, in dextra gerēs sagittam, pedes habens alatos. Ferunt imaginē hāc conferre scientiam, & facundiam, & solertiam in mercibus atq; lucrum: præterea conciliare pacem & concordiam, & febres curare. Faciebant aliā Mercurii imaginem, ipso ascendente in uirgine, ad beneuolentiam, ingenium & memoriam, cuius forma erat homo sedens supra cathedram, uel pauonem equitans, pedes habens aquilinos, & in capite cristam, & in sinistra gallum tenens uel ignem.

De imaginibus Lunæ. Cap. XLIIII.

X operibus Lunę faciebāt imaginē pro itinerantibus cōtra lassitudinē, hora Lunæ, ipsa in exaltatione sua ascēdente, cuius figura erat homo super baculū incūbens, habens in capite auē, & ante se arborē floridā. Aliā faciebāt Lunę imaginē pro augmēto terrę nascentiū, & cōtra uenena, atq; infirmitates pueroꝝ, hora Lunæ, ipsa ascēdēte in prima facie cācri: cuius figura erat mulier cornuta, equitās supra taurū, uel draconē septicipitē, uel cancrū, habeatq; in dextra sagittā, in sinistra speculū, uestibus induta albis, uel uiridibꝰ: habēsq; in capite duos serpētes cornibꝰ circūuolutos: & cuilibet brachio unū habēs serpentē circūuolutū: & cuilibet pedi unū similiter. Et hęc de figuris planetaꝝ dicta sufficiant.

De imaginibus capitis & caudæ draconis Lunæ. Cap. XLV.

Aciebant etiam imaginem capitis & caudæ draconis Lunæ, scilicet inter circulum aëreum & igneum serpētis effigiem, cum capite accipitris illos circūdantem, ad istar Græce literæ thita, faciebātq; quando Iupiter eū capite medium cœlum obtinebat, quam quidē imaginē ad successus petitionum multum conferre affirmant, uolebātq; per eam imaginē bonum ac felicem dæmonē notare: uolebātq; eum per serpentis imaginem figurare: hūc enim Aegyptii atq; Phœnices super omnia animalia esse diuinum animal, atq; eius diuinā naturā celebrāt: quia in eo super cætera animalia spiritus acrior atq; amplior ignis existat: quæ res cū ex illo celeri gressu ostēditur, sine ullis pedibus manibusq; uel aliis instrumētis, tum quod ætatem subinde cum exuuiis renouat ac iuuenescit. Caudæ uero imaginem faciebant consimilem quādo luna in cauda erat eclipsata, aut à Saturno uel Marte male affecta: faciebātq; illam ad anxietatē & infirmitatem & infortuniū inducēda: & uocabāt illam malum genium. Talem imaginē Hebræus quidā incluserat aureo gemmatoq; baltheo quem Blancha ducis Borbonii filia marito suo Petro Hispaniarum regi eius nominis primo (siue conscia siue ignorās) dono dedit: quo cū ille cingeretur, serpēte succinctus sibi uidebatur: cōpertoq; deinde uim magicam cingulo insertam, eam ob causam uxorem repudiauit.

De imaginibus Mansionum Lunæ. Cap. XLVI.

Aciebant etiā imagines in singulis māsionibus Lunæ. In prima ad destructionē alicuius faciebant in annulo ferreo imaginē hoīs nigri induti cilicio & præcincti, dextra lanceolam iacictis: sigillabantq; in cera nigra & fumigabant storace liquida & imprecabant. In secunda contra irā principis & pro reconciliatione illius sigillabāt in cera alba & mastiche, imaginem regis coronati, & fumigabāt cum ligno aloës. In tertia faciebant imaginē in annulo argenteo, cuius mensa erat quadrata, & cuius figura erat mulier bene induta sedēs in cathedra, dextra manu super caput suum eleuata, & sigillabant & fumigabant cum moscho, camphora & ungula aromatica: hanc prosperitatem fortunæ & omne bonum elargiri asserebant. In quarta ad uindictam & separationem, inimicitiam & maleuolentiam, sigillabant in cera rubea, imaginem militis equo insidentis, in dextra serpentem tenentis, & fumigabant cum myrrha rubea & storace. In quinta pro gratia regum & officialium & bona receptione, sigillabant ex argento, caput hominis, & fumigabant cum sandalo. In sexta ad amorem inter duos ponendum, sigillabant in cera alba, duas imagines sese amplexantes, & fumigabant cum ligno aloës & ambra. In septima ad acquirēdum omne bonū, sigillabant ex argento, imaginē hominis bene uestiti, manus ad cœlum pro

cendentis, tanquam orantis & supplicantis, & fumigabant bonis odoribus. In octauo ad uictoriam in bello, sigillabant ex stanno, imaginem aquilæ faciem hominis habentis, & fumigabant cum sulphure. In nona ad inferendam infirmitatem, sigillabant ex plumbo, imaginem uiri carentis uirga & testibus, manibus oculos suos obturantis, & fumigabant cum resina pini. In decima ad adiuuandum partum, & ad sanandum infirmos, sigillabant ex auro, caput leonis, & fumigabant cum ambra. In undecima, ad timorem, reuerentiam & uenerationem, sigillabant ex lamina aurea, imaginem hominis super leonem equitantis, sinistra manu illius aurem apprehendentis, dextra dardum proferentis, & fumigabant bonis odoribus, & croco. In duodecima ad separationem amantium, sigillabant ex plumbo nigro, imaginem draconis pugnantis cum homine, & fumigabant cum pilis leonis, & assa fœtida. In decimatertia pro concordia coniugatorum & dissoluendo maleficio coitus, sigillabant utriusque imagines, uiri in cera rubea, mulieris in alba, & coniungebant in amplexum, fumigantes cum ligno aloës & ambra. In decimaquarta pro diuortio & separatione uiri à muliere, ex ære rubeo sigillabant imaginem canis suam caudam mordentis, & fumigabant cum pilis canis nigri, & cati nigri. In decimaquinta pro acquirenda amicitia & beneuolentia, sigillabant imaginem hominis sedentis & literas legentis, & fumigabant cum thure & nuce muscata. In decimasexta ad lucrandum in mercibus, ex argento sigillabant imaginem hominis super cathedra sedentis, bilancem in manu tenentis, & fumigabant cum speciebus bene redolentibus. In decimaseptima contra fures & latrones, cum sigillo ferreo sigillabant imaginem simiæ, & fumigabant cum pilis simiæ. In decimaoctaua contra febres & dolores uentris, ex ære sigillabant imaginem colubri caudam supra caput tenentis, & fumigabant cum cornu cerui, idémque sigillum ferebant fugare serpentes & uenenata quæque à loco ubi subhumatum fuerit. In decimanona ad facilem partum & prouocationem menstruorum, sigillabant ex ære imaginem mulieris manus suas supra faciem tenentis, & fumigabant cum storace liquida. In uicesima pro uenatione, sigillabāt ex stanno imaginem sagittarii semihominis & semiequi, & fumigabāt cum capite uulpis. In uicesimaprima pro destructione alicuius, faciebāt imaginem hominis cum duplici uultu ante & retro, & fumigabāt cum sulphure & carabe, & reponebant in pyxide æris, & cum ea sulphur & carabe, & capillos illius cui nocere uoluerant. In uicesimasecunda pro securitate fugientium, sigillabant ex ferro imaginem hominis alatis pedibus in capite galeam ferentis, & fumigabant cum argento uiuo. In uicesimatertia ad destructionem & deuastationem, sigillabant ex ferro imaginem cati caput caninum habentis, & fumigabant cum capillis canis, & subhumabant in loco ubi nocere prætendebant. In uicesimaquarta ad multiplicandum greges armentorū accipiebant cornu arietis, uel tauri, uel

hirci,siue illius armenti, quod multiplicare uoluerunt, & sigillabant in eo cum sigillo ferreo inurentes,imaginem mulieris lanctantis filium:& suspēdebant ad collum illius armenti,quod erat dux gregis: uel sigillabāt in cornu illius. In uicesimaquinta pro salute arborum & messium,sigillabāt in ligno fici,imaginem hominis plantantis:& fumigabant cum floribus fici, & suspendebant ad arborem. In uicesimasexta ad amorem & gratiam, sigillabant in cera alba et mastiche,imaginē mulieris abluentis et pectentis capillos suos:et fumigabant cū rebus bene redolentibus. In uicesimaseptima ad destruendum fontes,puteos,thermas,et balnea,faciebāt ex terra rubea imaginem hominis alati,uas uacuum et perforatum in manibus tenētis:et cocta imagine,ponebant in uase assam fœtidam,et storacem liquidam: et demergebant aut sepeliebant in puteo,aut fonte,quem destruere uolebāt. In uicesimaoctaua ad congregandum pisces,sigillabant ex ęre imaginē piscis, et fumigabant cum corio piscis marini,et proiiciebant in aquam,ubicunq; pisces congregare uoluerant. Præterea unà cū imaginibus prædictis, simul inscribebant nomina spirituum,et characteres eorum:et inuocabāt,et imprecabantur ad id quod obtinere prætendebant.

De imaginibus stellarum fixarum beheniarum. Cap. XLVII.

Caeterũ nunc ex operibus stellarū fixarū,ex Hermetis sententia, sub capite Algol faciebāt imaginē, cuius figura erat caput hoīs cū longa barba,habēs collū sanguinolentū. Ferūt cōferre euentus petitionum,reddere gestātem audacem,& magnanimum: conseruare membra corporis illæsa,conferre contra maleficia, & reflectere conatus malos & incātationes malas in aduersarium. Sub sydere pleiadum faciebāt imaginem puellæ uirginis,uel figuram lampadis. Fertur augere lumen oculorum,aggregare dæmones,citare uentos,reuelare secreta & abscōdita. Sub Aldeboram faciebant imaginem ad similitudinem Dei uel hominis uolātis:cōfert diuitias & honorem. Sub hirco faciebāt imaginem, cuius figura erat tanquam homo uolens lætari in instrumētis musicis:efficit gestantem gratiosum & honoratum & exaltatum coram regibus & principibus,& confert contra dolorem dentium. Sub cane maiore faciebant imaginem canis leporarii,uel puellę uirginis. Confert honorem & beneuolentiā & gratiam hominum,& spirituum aëreorum:& dat potestatem pacificandi & cōcordandi reges & principes & alios homines. Sub cane minori, faciebāt imaginem galli,uel trium puellarum. Confert gratiam deorū, spirituum & hominum:dat posse cōtra maleficia,& cōseruat sanitatem. Sub corde leonis,faciebant imaginem leonis,uel cati,uel figuram hominis honorati,sedētis in cathedra. Reddit hominem temperatum,aufert iram,& dat gratiam. Sub cauda Vrsæ maioris faciebāt imaginem hominis cogitabundi,uel tauri,uel figuram uituli. Valet contra incantationes,& reddit gestantem securum in itineribus. Sub ala corui faciebant imaginem corui,uel colubri, uel

hominis nigri induti nigra ueste. Efficit hominem iracundũ, audacem, animosum, cogitabundum, maledicum: & efficit mala somnia, dat posse fugandi dæmones & congregandi. Proficit contra malitiam hominum, & dęmonum, & uentorum. Sub spica faciebant imaginem auis uel hominis, onusti mercibus. Confert diuitias: facit uincere lites: aufert angustiam & malum. Sub Alchameth faciebant imaginem equi uel lupi, uel figuram hominis saltantis. Valet contra febres, & stringit ac retinet sanguinem. Sub Elpheya faciebãt imaginem gallinæ, uel hominis coronati & sublimati. Confert beneuolentiam & amorem hominum, & dat castitatem. Sub corde Scorpionis faciebant imaginem hominis armati & loricati, uel figurã Scorpionis. Dat intellectum & memoriam: efficit colorem bonum, & auxiliatur contra malos dæmones, & fugat atq; constringit eos. Sub Vulture faciebãt imaginem uulturis uel gallinæ, uel hominis itinerantis. Efficit hominem magnanimum & superbum: dat posse super dæmones & bestias. Sub cauda capricorni faciebant imaginem cerui, uel hirci, uel hominis irati. Dat prosperitatẽ, & auget diuitias. Hæ sunt imagines quarundam stellarum fixarum, quas iubent insculpi in lapidibus suis sub eis.

De figuris geomanticis, quæ inter imagines & characteres medię sunt, & earundem tabula. Cap. XLVIII.

SVnt adhuc aliæ quædam figuræ, per numeros stellarumq; situs fabricatæ, atq; cum elementis, tũ planetis atq; signis adscriptæ, quas geomanticas uocant, eo quod geomantici diuinatores proiecta sortis suæ puncta, per paritatis & imparitatis excessum, in istas figuras reducunt: & ipse etiam sub suorum planetarum & signorum dominio insculptæ siue impressæ, imaginum uirtutem potestatẽq; concipiunt: & sunt istæ figuræ uelut medium inter imagines & characteres. Harum autem figurarũ naturas, qualitates, proprietates, conditiones, significationes & apotelesmata, qui examussim scire desiderat, apud geomanticorum uolumina requirat. Sunt autem numero non plures quã sexdecim, quorum nomina & themata sunt hæc:

FIGVRA.	NOMEN	ELEMENTVM	PLANETA	SIGNVM.
* * * *	Via Iter	Aqua	☾	♌
* * * * * * * *	Populus Congregatio	Aqua	☾	♑
* * * * * *	Coniunctio Coadunatio	Aër	☿	♍
* * * * * *	Carcer Constrictus	Terra	♄	♓
* * * * * *	Fortuna maior Auxilium maius Tutela intrans	Terra	☉	♒
* * * * * *	Fortuna minor Auxilium minus Tutela exiens	Ignis	☉	♉
* * * * * *	Acquisitio Cōprehēsum intus	Aer	♃	♈
* * * * * *	Acquisitio Cōprehēsum extra	Ignis	♀	♎
* * * * * * *	Lætitia Ridens Sanus Barbatus	Aër	♃	♉
* * * * * * *	Tristitia Damnatus Transuersus	Terra	♄	♏
* * * * *	Puella Mundus facie	Aqua	♀	♎
* * * * *	Puer Flauus Imberbis	Ignis	♂	♈
* * * * * * *	Albus Candidus	Aqua	☿	♋
* * * * * * *	Rubeus Ruffus	Ignis	♂	♊
* * * * *	Caput Limen intrans Limen superius	Terra	☊	♍
* * * * *	Cauda Limen exiens Limen inferius	Ignis	☋	♐

De imaginibus,quarũ figura est non ad similidinem alicuius figuræ cœlestis,sed ad similitudinem illius quod desiderat animus operãtis. Cap. XLIX.

ST & adhuc alius imaginum modus,non secundum similitudinem figurarum cœlestium,sed secundum similitudinem illius quod desiderat animus operãtis, cuius sunt effigies & uestigia: sic ad amorẽ fabricamus imagines se inuicem amplectantes,ad discordiam se percutiẽtes,ad inferendam uero calamitatem uel destructionem,uel impedimẽtum,uel homini,uel domui,uel urbi,uel alteri rei,conficimus imagines distortas,confractas in membris & partibus,ad similitudinem & figuram eius rei,quam destruere uoluerimus uel impedire: &iubent Magi in fundendis uel sculpendis imaginibus,inscribere sibi nomen sui effectus:& hoc in dorso quando malus,ut destructio:in uentre,quãdo bonus, ut amor:præterea in fronte imaginis nomen speciei uel indiuidui quam designat imago,uel propter quem,siue contra quem fabricata est. Rursusq; in pectore nomen signi uel faciei ascendentis,& eius domini:etiã characteres, atq; suorum angelorum nomina. Iubẽt præterea in fabricãda imagine imprecationem illius effectus ad quẽ conficitur,debere nõ taceri:quę quidem omnia etiã Magnus Albertus in speculo suo affirmat. Confectis uero imaginibus secundũ diuersas eius uirtutes,ipsi diuersimode utuntur: aliquãdo enim suspenduntur uel alligãtur corpori: aliquãdo sepeliũtur sub terra uel sub flumine:aliquãdo suspẽduntur in camino super fumũ, uel ad arborẽ ut moueãtur à uento:aliquãdo capite sursum:aliquãdo deorsum: aliquãdo in aquã feruentem mittũtur,uel in ignẽ. Dicũt enim quòd quatenus imaginũ operarii ipsam imaginem afficiũt,eatenus illã similes passiones inferre his, quibus adscripta est,prout illud animus operãtis dictauerit:quẽadmodum legimus Nectanabum Magum nauium imagines cereas eo modo & artificio confecisse,ut cum ipse imagines mergebat in aquã,hostium suorũ naues in mari simili modo mergebantur,atq; periclitabãtur. Constellationes uero ad huiusmodi imagines & cõsimiles obseruãdas,docet nos ea pars astrologiæ,quæ de electionibus inscripta est.

De obseruationibus quibusdam cœlestibus,& practica quarundam eiusdem imaginum. Cap. L.

Odo narrabo tibi obseruationes corporum cœlestium,quæ requirũtur ad practicam aliquarum eiusmodi imaginum. Sic ad fortunandum aliquẽ cõficimus imaginẽ in qua hæc fortunata sunt,scilicet illius significator uitę,uitęq; datores,& signa,& plãtæ:fortunemus præterea ascendens,& medium cœli,& eorũ dominos. Item locũ Solis,& locũ Lunæ: partẽ fortunæ,atq; dominũ cõiunctionis uel præuẽtionis ante suã natiuitatem factæ,planetas maleuolos deprimẽdo. Si uero ad calamitatẽ imaginẽ fabricare uoluerimus,è cõuerso agemus:atq; quæ

hic fortunata, ibidem infortunata locemus, ſtellas maleuolas erigendo. Simili modo fac pro fortunando loco aliquo, uel regione, uel ciuitate, uel domo. Similiter pro deſtruendo, uel impediēdo aliquo ſupradictorũ, fiat imago ſub aſcēſione illius rei, quam deſtruere, uel impedire uolueris, & infortunabis dominum domus uitæ illius, dominum aſcendentis, & lunam, dominum domus lunæ, & dominum domus domini aſcēdentis, & domum decimam, & dominũ eius. Pro adaptatione autem loci alicuius, pone fortunas in aſcendente eius: & in domo prima, & decima, & ſecunda & octaua, fortunabis dominum aſcēdentis, & dominum domus lunæ. Ad fugandum uero animalia certa à certis locis, ut in eis generari, uel habitare, uel perſiſtere non poſſint, fiat imago ſub aſcenſione illius animalis, quod fugare uoluerimus, & ad ſimilitudinem illius: ut ſi fugare uelimus ſcorpiones ab aliquo loco, fiat imago ſcorpionis, aſcendente ſigno Scorpionis cum luna, & infortunabis aſcendens, & dominum eius, & dominum domus Martis: & infortunabis dominum aſcendentis in octaua: & iungantur aſpectu maleuolo, oppoſito, uel quadrato: & inſcribatur in imaginem nomen aſcendentis, & domini eius, & lunæ nomen, & nomen domini diei, & nomen domini horæ: & fiat fouea in medio loci, à quo eos pellere uolueris: & afferatur in illa de terra accepta ex quatuor angulis loci eiuſdem, & ſepeliatur ibidem imago, capite deorſum, imprecando ſiue proferendo, hęc eſt ſepultura ſcorpionũ, ut non ingrediantur iſtum locũ: & ſic de ſimilibus. Item pro lucro fiat imago ſub aſcendente natiuitatis hominis, uel ſub aſcēſione illius loci, cui lucrum addicare uolueris, fortuna aſcēdens, & dominum eius: & facias dominũ domus ſecundæ, quæ eſt domus ſubſtantiæ, iunctum cum domino aſcendentis in trino, uel ſextili: ſitq; inter eos receptio, fortunabis undecimam, & dominum eius, & octauam: et ſi poteris, pone partem fortunæ in aſcēdente, uel ſecunda: & ſepeliatur imago in loco illo, uel deferatur ab illo, cui lucrũ addicare uoluerimus. Item pro concordia & amore fiat imago in die Iouis, ſub aſcendente natiuitatis illius, quem uis amari, fortuna aſcendens, & decimã: & abſconde malos ab aſcēdente: & habeas dominum decimæ & undecimæ planetas fortunæ, iunctos domino aſcēdentis, ex trino uel ſextili cũ receptione: deinde fac aliam imaginē, uidelicet pro illo quem uis incitare ad amãdum: cõſidera ſi ſit amicus, uel ſodalis illius, quem uis amari: & ſi ſic, fiat imago ſub aſcenſione domus undecimæ ab aſcendente primæ imaginis. Si uero fuerit uxor uel maritus, fiat ſub aſcenſione ſeptimæ. Si frater uel ſoror uel conſanguineus, fiat ſub aſcēſione tertiæ: & ſic de ſimilibus: & pone ſignificatorem aſcendentis ſecundæ imaginis, iunctum ſignificatori aſcendentis primæ imaginis: ſitq; inter eos receptio: ſintq; cætera fortunata, ut in prima imagine, poſt iunge ſimul ambas imagines in amplexũ, uel pone faciē imaginis ſecundæ, ad dorſum imaginis primæ: & inuoluantur in ſindone & deferantur, uel ſpoliētur. Item ad ſucceſſus petitionũ, & pro adipiſcēda re dene-

gata, siue ab alio accepta uel possessa fiat imago sub ascendente illius qui petit rem: & fac dominum secundæ iunctum cum domino ascendentis, à trino uel sextili: sitq; inter eos receptio: & si fieri potest, sit dominus secundæ in signis obedietibus, & dñs ascēdentis in imperantibus, fortuna ascēdens, & dñm eius: & caue ne sit dñs ascēdentis retrogradus, uel cōbustus, uel cadens, uel in domo oppositionis, hoc est, in septima à domicilio suo: non sit impeditus à malis, sit fortis, & in angulo: fortunabis ascendens & dominũ secūdę, & lunam: & fac aliam imaginem pro eo apud quē est quod petitur: & incipe eam sub ascēdente pertinēti ad eum: ut si sit rex uel princeps, incipe sub ascēdente decimæ domus, ab ascendente primæ imaginis: si pater, sub quarta: si filius sub quinta, & sic de similibus: & pone significatorem secūdæ imaginis iunctũ cum dño ascendentis primæ imaginis, à trino uel sextili: & ipse recipiat eũ, & pone utrosq; fortes & fortunatos absq; impedimēto: fac omnes malos ab eis cadentes: fortunabis decimã & quartã, si poteris, uel aliquid eoꝝ: & cum fuerit perfecta secunda imago, iunge eam cũ prima, facie uersus faciē, & inuolue in linteo mũdo, & sepeli in medio domus illius qui petit rem, sub significatore fortunato fortuna forti: sitq; facies imaginis primæ uersus septentrionem, uel potius uersus locũ ubi moratur ille apud quē est quod petitur: uel si contingat petentē pergere ad eum, apud quem res est petita, deferũt imagines secũ, quousq; pergit. Et fit etiã imago somnioꝝ, quę posita sub capite dormientis, uera somnia efficaciter præstat, de quacũq; re animus iã antea deliberauerit, figura illius, est figura hoīs dormiētis in sinu angeli, quã facies ascendente leone, sole in ariete nonam domum tenente, tum in pectore hominis inscribes nomen desiderati effectus, in capite autem angeli nomē intelligētię solis. Fit eadē imago ascendente uirgine, Mercurio in ariete in nona domo fortunato, aut ascēdentibus geminis Mercurio fortunato, & in aquario nonã tenēte: sitq; à Saturno felici aspectu receptus, inscribiturq; nomē spiritus Mercurii. Fit eadē etiã ascēdente libra Venere in geminis, in nona domo à Mercurio recepta, inscribēdo angelũ Veneris: & fit adhuc eadem imago ascēdente aquario, Saturno in exaltatiōe sua, quæ est in libra, nonã feliciter possidente: & inscribit angelus Saturni. Fit adhuc etiã ascendente cãcro, luna in piscibus à Ioue & Venere recepta, & in nona domo feliciter constituta, & inscribitur spũs lunæ: & fiunt etiam annuli somniorũ mirabilis efficaciæ: & sunt annuli solis & Saturni & constellatio eorũ est quãdo Sol aut Saturnus in exaltationibus suis in nona domo ascendunt: & quando luna Saturno iungitur in nona domo: & in eo signo quod fuit nona domus natiuitatis: & inscribitur annulis nomen spiritus solis uel Saturni: & infigitur lapis sua imagine insculptus, radice aut planta subiecta, secundum regulam quam alibi tradidimus. & hęc de imaginibus dicta sufficiãt, nam plura eiusmodi nunc per teipsum inuestigare poteris. Illud autem scias, nihil operari imagines eiusmodi, nisi uiuificētur ita quòd ipsis aut naturalis aut cœlestis

Somniorum imago.

Annuli somniorum.

aut hero ica,aut animastica,aut dęmoniaca uel angelica uirtus insit,aut adsistat. At quis modo animā dabit imagini,aut uiuificabit lapidē,aut metallū, aut lignū,aut cerā? atq; ex lapidibus suscitabit filios Abrahæ? Certè nō penetrat hoc arcanū ad artificē durę ceruicis:nec dare poterit illa,qui non habet. Habet aūt nemo,nisi qui iā cohibitis elemētis,uicta natura,superatis cœlis, progressus angelos,ad ipsum archetypū usq; transcendit,cuius tūc cooperator effectus, potest omnia,sicut de hoc dicemus in sequentibus.

De characteribus qui ad cœlestium normam imitationemq; fabricati sunt,& quomodo ex Geomanticis figuris deducuntur cum eorundem tabula.

Caput LI.

Haracteres etiā habent cōmunitatem suā ex radiis cœlestiū,secundum certū numerum in seinuicē peculiari quadam proprietate coniectis,quæ quidē cœlestia,sicut in diuersis radiorū suorum ictibus inter se aliter atq; aliter incidentibus,diuersas conspirant uirtutes:sic etiam characteres,iuxta diuersas eiusmodi radiorum cōcursus aliter atq; alirer protracti,diuersas subito nanciscuntur operationes: sæpe etiam multo efficaciores,q̄ physicalium commixtionū proprietates. Veri autem characteres cœlorum,ipsa est scriptura angelorum, quæ apud Hebræos uocatur scriptura Malachim, per quam in cœlo sunt descripta & significata omnia,cuilibet scienti legere.Sed de his in posterioribus. Iam uero etiam characteres ex Geomanticis figuris fabricant,uario modo singularum puncta inter se colligantes,& iuxta earundem figurationum rationem ex quibus formati fuerint,planetis,atq; signis illis attribuentes,horumq; fabricam sequens tabula exponet.

CHARACTERES LVNAE.

Ab uia

A populo

CHARACTERES MERCVRII.

A cōiunctione

Ab albo

CHARACTERES VENERIS.

Ab amiʃsiōe

A puella

CHARACTERES SOLIS.

A fortuna maiore.

A fortuna minore.

Characteres Martis.

A rubeo

A puero

Characteres Iouis.

Ab acquisitione.

A lætitia.

Characteres Saturni.

A carcere

A tristitia.

Characteres capitis Draconis.

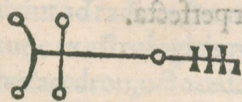
Characteres caudæ Draconis.

De characteribus qui à rebus ipsis similitudine quadam abstrahuntur. Cap. LII.

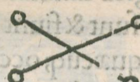
Characteres quid.

DIximus superius esse quendam imaginum modum, non ad similitudinem imaginum cœlestium, sed secundum æmulationem eius quod desiderat animus operantis: id pari ratione etiam de characteribus quibusdam intelligendum est. Sunt siquidem nihil aliud characteres huiusmodi, quã imagines male dearticulatæ, habentes tamen quandam probabilem similitudinem cum imagine cœlesti, aut cum eo quod cupit animus operantis, siue id sit à tota imagine, aut à certa aliqua illius nota totam imaginẽ exprimente. Quemadmodum characteres Arietis & Tauri, à cornibus formamus tales. ♈. ♉. Geminorum ab amplexu. ♊. Cancri à progressu & regressu. ♋. Leonis, Scorpionis & Capricorni, à cauda. ♌. ♏. ♑. Virginis à spica, ♍ ♍. Libræ, à bilance. ♎. Sagittarii à sagitta. ♐. Aquarii, ab undis. ♒. Et Piscium à piscibus. ♓. Simili ratione character Saturni tractus est à falce. ♄. Iouis à sceptro. ♃. Martis à dardo. ♂. Solis à rotunditate & aureo fulgore. ☉. Veneris, à speculo. ♀. Mercurii à caduceo. ☿ Lunæ à crescentis decrescentisq; cornibus. ☽. Ex istis deinceps iuxta mixtiones signorũ & stellarum naturarumq; constituuntur etiã characteres mixti, ut triplicitatis igneę, terreæ, aëreæ, aqueæ, Similiter iuxta cẽtum & uiginti planetarum coniunctiones totidem complexi siue compositi characteres multiplicibus figuris resultãt: ut Saturni & Iouis, sic scilicet. uel sic: uel sic: Saturni & Martis. uel sic: Iouis & Martis, uel sic: Saturni Iouis & Martis, uel sic: Et sicut hæc de duobus & tribus exemplificata sunt, ita etiã de reliquis & pluribus formari debent: eademq; ratiõe cæterarum imaginum cœlestium, in aliqua facie uel gradu signorum ascendentiũ characteres ad similitudinem imaginis quàm compẽdiose protrahendi sunt, sicuti in his quæ secũdum uiam imitationis fiunt ad id quod desiderat animus operantis: ut ad amorem, figuræ sibi permixtæ, seinuicem complectentes, sibiinuicem obedientes: ad odium uero contrario, seinuicẽ auertentes, impugnantes, dispares & dissolutæ. Cęterum nunc quos characteres Hermes adsignauerit stellis fixis & beheniis, non pigebit huc adpingere, sunt autem tales:

Caput Algol,

Pleiades,

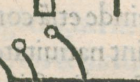

Aldebaram,

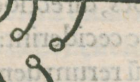

Hircus,

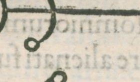

Canis maior,

Canis minor,

Cor leonis,

Cauda ursæ,

Ala corui,

Spica,

Alchameth,

Elpheia,

Cor Scorpii,

Vultur cadens,

Cauda capricorni,

Quod nulla diuinatio sine astrologia sit perfecta. Capur LIII.

Oquuti sumus in pręcedentibus, de uariis diuinationum generibus: sed illud animaduertendum est, omnia hæc astrologiæ usum canonesq́; sibi deposcere, ueluti clauem ad omniũ arcanorum notitiã pernecessariam: omniaq́; diuinationũ quarumcunq; genera: sic in ipsa astrologia suas radices & fundamẽta habẽt, ut absq; hac parum aut nihil uideantur adferre: ipsa tamen astrologica diuinatio, quatenus cœlestia sunt causæ & signa, omnium eorum quæ sunt & fiunt in istis inferioribus, ex solo situ & motu corporum cœlestium, quæcũq; occulta aut futura sunt, illorum certissimas largitur demonstratiões: de quibus plura dicere hic locus nõ exigit: cũ de hac scientia, ab antiquis, ingẽtia uolumina scripta sunt: & palã omnibus extant. Itaq; siue corpus, siue uultũ, siue frontem, siue manũ, inspiciat physionomus, siue somniũ, siue auspiciũ, cõiectator scrutatus fuerit, si rectũ futurũ sit iudiciũ, cœli figura pariter scrutanda erit: ex cuius indiciis, unà cũ similitudinũ signorumq́; cõiecturis, ueridice significatorũ nascantur opiniões. Quod si etiã prodigiũ aliquod apparuerit, cœli figura erigẽda erit: scrutanda etiã quæ præcesserũt in reuolutionibus annorũ, ex magnis cõiunctionibus & eclipsibus: deinde etiã considerandæ principũ, gentiũ, regnorũ, urbiũ, ubi hęc apparuerint natiuitates, origines, intronizatiões, fundationes, reuolutiões, profectiões, directiões, & quæ ex eis sunt: atq; in quẽ cuiusq; locũ cœlestis figuræ, hæc ceciderint: ut ex his omnibus tandem rationabilem & uerisimilimam harũ rerum ueneremur significationẽ: eadẽ serie, minori tamen labore etiã in somniorum ex positionibus, incedendũ esse perhibẽt. Quinetiam qui furore alienati futura prædicunt, non nisi per astra horum'uę inferiora instrumenta agitati, id faciunt: unde & illorum uaticinia tandem etiam ad cœlestia adaptãda sunt: quemadmodum apud Lucanum legimus Tuscum Vatem:

Fulminis edoctum motus, uenasq́; calentes
Fibrarum, & motus errantis in aëre pennæ.

Post lustratam urbem, post mactatam uictimã, post inspecta exta, tãdem ex cœlestium syderũ dispositionibus, protulisse sententiam. Iam uero etiã ipsa geomantia sortilegiorũ accuratissima, quæ per puncta terræ, aut alterius superficiei, uel casu, uel ui quadam inscripta diuinatur, illa primum ad figuras reducit cœlestes: uidelicet ad eas sesdecim quas superius nominauimus: ex eorum proprietatibus & ratiõibus, astrologico more iudicium formãs. Atq; huc spectant, quęcunque naturalium sortilegiorum diuinacula: quorum uis aliunde esse non potest, quã à cœlo, atq; ab animo illa operantis. Siquidem quicquid in his inferioribus aliquo motu mouetur, agitatur & producitur, necesse est superiorum motus influxus'que imitari, ad quos

uelut ad radices,& causas atq; signa,cum reductum fuerit,eorundem nobis tunc ex astrologicis regulis indicat sententiam. Hinc tesseræ, tetracedron, hexacedron,octocedron, dodecacedron, icocedron,certis numeris, signis, atq; stellis,opportunis temporibus sub cœlestiũ influxibus fabricatæ,& inscriptæ mirandam diuinandi prædicendiq; suis iactibus obtinẽt uirtutem, ceu qualem Prænestinæ illæ tesseræ,in quibus Romanorum fata contenta fuisse leguntur.

De sorte,& quando,ac unde illi diuinationis uirtus contingat. Cap. LIIII.

Væcunq; per sortem diuinationes,ac euentuum humanoꝝ fiunt prædictiones,prçter sortẽ causam certè aliquam sublimẽ& latentem & occultam habere necesse est:quæ quidẽ nõ erit causa per accidens,qualẽ Aristoteles fortunam descripsit. Siquidẽ in serie causarũ,cum secundum Platonicos causa per accidens nunq̃ possit esse prima & sufficiẽs causa,oportet nos altius speculari,& inuenire causam quæ effectum ipsum cognoscat,atq; intẽdat. Hãc aũt nõ incorporea natura,sed in substantiis immaterialibus & incorporeis,quæ re uera sortẽ administrant,& ad ueritatis indicium dispensant,collocare necesse est: ut in humanis animis,aut separatis spiritibus & dæmonibus,aut in cœlestibus intelligẽtiis,uel in ipso deo. Quòd aũt in humana anima esse possit sufficiẽs potestas & uirtus,ad sortes eiusmodi dirigendas, ex eo patet,quia inest animæ nostræ diuina uirtus ac similitudo, omniumq; rerum apprehensio & potestas.Et sicut in libro primo diximus,omnes res habent naturalem obedientiam ad ipsam:& de necessitate habent motum & efficaciam ad id quod desiderat anima forti desiderio:& omnes uirtutes & operationes rerũ naturalium & artificialium obediunt illi, quando fertur in magnum excessum sui desiderii:& omnes sortes cuiuscunq; generis,tunc adiuuant talis animæ appetitum,& acquirũt sibi mirabiles præsagiorum uirtutes,cum ab illa, tũ ab opportunitate cœlesti in illa hora,qua ipsam huiusmodi appetitus excessus maxime inuadit. Et hæc eadem ratio, est etiam radix omniũ astrologicarum quæstionum,quoniam anima eleuata in alicuius desiderii excessum, arripit ex se horam & opportunitatem magis conuenientem &efficacem:super qua fabricata cœli figura,potest tunc astrologus in ea iudicare & planè cognoscere de eo quod quærẽs,ipse scire cupit,atq; desiderat. Quia uero nõ semper humano animo,sed etiam quod diximus aliorũ spirituum ministerio sortes nonnunq̃ dirigũtur,nec semper dispositus est uatis animus ad eũ quem diximus passionis excessum, hinc apud ueteres mos erat ante sortis proiectionem sacra quædam prçmittere,quibus diuinas intelligentias & spiritus ad sortem recte dirigendam aduocabant. Quãtulumcunq; ergo præsagii sortes huiusmodi portendunt,non ex casu & fortuna sit oportet,sed ex causa spirituali,cuius ui mouetur phãtasia,aut manus sortem mittentis tra-

hentis'ue,siue illa uis prodeat ab anima operantis per magnum affectus sui excessum,siue ab influxu & opportunitate cœlesti,siue à numine quodā aut spiritu altrinsecus adsistente atq; mouente:siue hæ sortes sitæ sint in talorū iactu:siue in tesserarum impulsu:siue in occursu uersiculorum, quales erāt olim sortes Homericæ & Vergilianæ,de quibus legimus apud Aelium Spartianum,olim Hadrianum quæsisse,quo animo in se esset Traianus imperator, & obuenisse illi hos Vergilianos uersus:

Maro.

Quis procul ille autem ramis insignis oliuæ
Sacra ferens,nosco crines lucanaq; menta:
Regis Romani primam qui legibus urbem
Fundauit curibus paruis & paupere terra,
Missus in imperium magnum.

Quibus uersiculis in spem potiundi imperii,non frustra euasit. Similiter & apud Hebræos, & penes nos Christianos, non improbantibus quibusdam theologis,sortes ex psalmorum uersiculis capiuntur. Sunt & alia plura sortium genera,& sunt sortes humanæ,quæ nihil habent diuinationis apud ueteres & apud nos obseruatæ,etiam legibus commendatæ in deligendis magistratibus,inuidiæ uitandæ causa de quibus etiam Cicero in Verrem mentionem fecit: sed illa nostri propositi non existunt. Quæ uero diuinæ ac sacræ sortes sunt ad oracula & religionem spectantia, de his in sequenti libro disseremus: modo illud uos admoneam,quantumcunq; præsagii,diuinationis,aut uaticinii, sortes habere comperiantur,non propter hoc quod sortes sunt illud habent, sed per uirtutem alicuius sublimioris operatiōis ipsis adiunctam.

De anima mundi & cœlestium,iuxta traditiones poëtarum & philosophorum. Cap. LV.

OElum corporaq; cœlestia cum ipsa uim habeāt & influxum ac manifestam operationem in ista inferiora,necesse est ea esse animata:siquidem operatio à puro corpore prouenire minime potest. Habere igitur mundum ipsum animam, corporaq; cœlestia similiter,& illam quidem intelligentē,omnes nobilissimi tum poëtæ,tum philosophi affirmant. Hinc Marcus Manilius in Astronomicis ad Augustum canit:

Manilius.

Hoc opus immensi constructum corpore mundi,
Membraq; naturæ diuersa condita forma,
Aëris atq; ignis,terræ pelagiq; iacentis,
Vis animæ diuina regit:sacroq; meatu
Conspirat deus,& tacita ratione gubernat.

Item Lucanus:

Lucanus.

Aëre libratum uacuo,qui sustinet orbem,
Totius pars magna Iouis.

Et Boethius: Boethius.

Tu triplicis mediam naturæ cuncta mouentem
Connectis animam, per consona membra resoluis.
Quæ cum secta duos motus glomeratur in orbes,
In semet reditura meat, mentemq; profundam
Circuit, & simili conuertit imagine cœlum.

Et Vergilius omnis philosophiæ plenissimus, sexto Aeneidos canit: Maro.

Principio cœlum & terras, camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra,
Spiritus intus alit: totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.
Inde hominum pecudumq; genus, uitæq; uolantum:
Et quæ marmoreo fert monstra sub æquore pontus.
Igneus est ollis uigor, & cœlestis origo:
Seminibus quantum non noxia corpora tardant.

Quid enim hi uersus aliud uelle uidentur, quàm mundum nõ modo habere spiritum & animam, sed etiã mentis diuinæ esse participẽ, atq; omnium inferiorum originem, uirtutem, uigoremq;, ab ipsa mundi anima dependere? Hoc Platonici omnes, hoc Pythagorici, hoc Orpheus, hoc Trismegistus, hoc Aristoteles, Theophrastus, Auicenna, Algazeles, omnesq; Peripatetici fatentur atq; confirmant.

Idem confirmatur ratione.

Caput LVI.

Habet mũdus, habent cœli, habent stellæ, habent elementa animã, cũ qua causant animã in istis inferioribus atq; mixtis. Habent etiam spiritũ ut in priori libro diximus: qui mediante anima sua adest corpori: nam cum mundi corpus totũ quoddam est corpus, cuius particulæ sunt omniũ animantiũ corpora, atq; quanto totũ partibus est pfectius & nobilius, tãto mũdi corpus pfectius nobiliusq; est singulorũ animantiũ corpore: absurdum foret, quòd imperfecta quæq; corpuscula, & mundi particulæ, & uilissima quæq; animalcula, muscæ & uermiculi uita digna sint, uitã possideant, animã habeant, mũdum ipsum integrũ, perfectissimũ, totale ac nobilissimum corpus, neq; uiuere, neq; animã habere. Nõ minus absurdũ est, cœlos, stellas, elemẽta, quæ singulis uitã animãq; largissime præbent, ipsos uita animaq; carere: sitq; plãta, uel arbor quæuis, nobilioris cõditionis, q̃ cœlũ, q̃ stellæ, q̃ elementa, quæ naturaliter sunt sua causa. Quis enim nisi uitæ insors, terrã & aquam neget uiuere, quæ ex se innumerabiles arbores, plantas, animantesq; generant, uiuificant, nutriunt, augent? quod uel manifestissime apparet in sponte nascentibus, & in his quibus semina corporalia desunt. Neque enim possent elementa eiusmodi uiuentia generare & nutrire, si ipsa uita animaq; carerent. Dicent forte ali-

qui uiuentia eiusmodi non ab anima terræ uel aquæ, sed ex cœlestiū animarum influxibus progigni. His respondent Platonici, non posse accidens generare substantiam, nisi forte ut instrumentum proximæ substātiæ subiiciatur. Dicunt aūt proximę substantiæ, quia instrumentum ab artifice remotum non mouetur ad artis effectum: Sic etiam cœlestes illi influxus cū sint accidentia quædam à suis uitalibus substantiis siue ab ipsa uita longe remota, uitalem substātiam in istis inferioribus non generabunt. Et Mercurius in Tractatu quē de cōmuni inscripsit, inquit: Totū quod est in mundo, aut crescendo aut descrendo mouetur. Quod autem mouetur, id propterea uiuit: & cum omnia moueantur, etiam terra, maxime motu generatiuo & alteratiuo, ipsa quoq; uiuit. Si quis autē cœlos dubitet uiuere, inquit Theophrastus, is non censetur philosophus: & qui negat cœlum animatum esse, ita ut motor eius nō sit forma eius, totius philosophiæ fundamēta destruit. Viuit itaq; mundus, habetq; animam, & sensum: siquidem uitam dat plantis, quæ ex semine non gignuntur: & sensum præbet animalibus, quæ non gignuntur per coitum.

Quòd anima mundi ac cœlestes animæ sint rationales, ac mentem participantes diuinam. Cap. LVII.

QVOD etiam animæ quas diximus rationem habeant, ex eo patet. Nam cum uniuersa dictarum animatum opera perpetuo quodā ordine inter se conspirant, necessarium est, non casu sed ratione regantur: quibus rationibus cunctas suas operationes ad certa dirigāt & perducant. Necesse est enim terram rationes habere terrenorum, & aquā aquorum: similiter in cæteris quibus singula suo tēpore, loco & ordine procreantur, & sæpe lęsa recreantur. Non ergo terræ animam, ueluti abiecti cuiuspiam corporis animam censent phisophi, sed rationalem, insuper intelligere, & esse deam. Absurdum præterea foret, cum nos nostrorum operum possidemus rationes, animas cœlestes, ipsamq; animam uniuersi, suorum rationes non habere. Quod si (ut inquit Plato) mundus ab ipso bono quàm optimus effici poterat, est effectus, erit certe non solum uitæ, sensus, & rationis, sed etiam intelligentiæ mētisq; particeps. Siquidem perfectio corporis, anima est: & illud corpus perfectius est, quod perfectiorē habet animā. Necesse ergo est, cum cœlestia corpora perfectissima sint, perfectissimas etiam habeāt animas. Sunt igitur intellectus mentisq; participes: quod Platonici etiā ex ordinis tenoris q; eorundē perseuerantia comprobant: quia motus cum sit natura sua liber, præuaricari facile potest, ac uicissim peruagari, nisi intellectu mēteq; regatur: & ea quidem perfecta, electissimam uiā, atq; optimum finem ab initio præuidente: quæ quidem mens perfecta, quia potentissime adest animæ, qualis est anima mundi, & quales sunt animæ corporū cœlestium & elementorum, proculdubio ordinatissime & perfectissime ad

ſcriptum ſibi opus gubernat. Siquidem potentiſſimæ animæ corpora non reſiſtunt,& mens perfecta non uariat conſilium. Eſt itaq; anima mundi, uita quædam unica omnia replens,omnia perfundens,omnia colligans & cõnectens,ut unam reddat totius mundi machinam:ſitq; uelut unum monochordum,ex tribus generibus creaturarum,intellectuali, cœleſti & incorruptibili reboans,unico flatu tantummodo & unica uita.

De nominibus animarum cœleſtium,eorundemq; dominio in hunc inferiorem mundum,uidelicet hominem. Cap. LVIII.

ANimarum autem cœleſtium nomina,multa admodũ ſunt atq; diuerſa, pro multiiuga earum in iſta inferiora potentia atq; uirtute: à quibus diuerſa nomina ſortitę ſunt, quibus ueteres in eorũ hymnis & inuocationibus uſi ſunt. Circa quod aduertendũ,quod unaquæq; eiuſmodi animarũ,iuxta Orphicam theologiã, duplicem dicitur habere uirtutem: unam in cognoſcẽdo poſitam, alterã in uiuificando & regendo corpus ſuum eſſe ſitam. Hoc modo in ſphæris cœleſtibus,priorem illam uirtutẽ,uocat Orpheus Bacchum: alterã appellat Muſam. Hinc non inebriatur per aliquẽ Bacchum,qui ſuæ Muſæ prius copulatus non fuerit. Itaq; nouẽ Bacchi,circa nouem Muſas deſignantur: unde in nona ſphæra ponit Orpheus Bacchum Cribronium,& Muſam Calliopem: in cœlo ſtellato Picionium & Vraniam. In cœlo Saturni Amphietum & Polyhymniã. In cœlo Iouis,Sabaſium & Terpſicorem. In cœlo Martis, Baſſarium atq; Clio. In cœlo Solis Trietericũ & Melpomenen. In cœlo Veneris Lyſium & Erato. In cœlo Mercurii,Silenũ & Euterpen. In cœlo Lunę, Bacchum Lyæum,& Thaliam Muſam. Similiter & in ſphęris elementorũ, animas nominat hoc modo. In igne ponit planetã & aurorã. In aëre fulminatorẽ Iouem & Iunonẽ. In aqua oceanum,& Thetym. In terra Plutonẽ,& Proſerpinam. Animam uero mũdi ſiue totius uniuerſi, uocant magi Iouẽ mundanũ: mentem uero mũdi Apollinem nuncupant: naturã mundi Mineruam. Pręterea in igne Vulcanũ: in aqua Neptunũ: & nominabant ipſos diuerſis nominibus. In ſyderibus quoq; zodiaci, duodecim ponebãt Pythagorici particulares deos,ſiue animas in cordibus eiuſmodi ſyderũ ſitas: atq; exinde totũ ſydus regentes: ſcilicet in corde arietis, Pallas particularis: in corde tauri, Venus particularis: Geminorum, Phœbus particularis: cancri, Mercurius: leonis, Iupiter: Virginis, Ceres: libræ, Vulcanus: Scorpionis, Mars: ſagittarii, Diana: capricorni, Veſta: Aquarii, Iuno particularis: in corde piſcium Neptunus particularis. Hoc Manilius decantat his uerſibus:

Lanigerum Pallas,taurum Cytherea tuetur,
Formoſus Phœbus geminos,Cyllenius cancrum,
Iupiter & cum matre deûm regit ipſe leonem,
Spiciferæ eſt uirgo Cereris,fabricatam libra

Vulcano, pugnans Mauorti scorpius hæret.
Venantemq; Diana uirum: sed partis equinæ
Atq; angusta fouet capricorni sydera Vesta.
Et Iouis aduersum Iunonis Aquarius astrum est.
Agnoscitq; suos Neptunus in æquore pisces.

Ipseq; antiquissimus Orpheus ad Musæum scribens ampliora istis enumerat cœlorum numina, eorundemq; uaria nomina, respectusq; & officia adsignans: singulaq; propriis hymnis compellans. Nemo ergo putet hęc malorum & decipientium dæmonum nomina esse: sed naturalium diuinarumq; uirtutum, à uero deo in ministerium & utilitatem hominis qui eis uti sciuerit, mundo distributarum: ipsaq; antiquitas singulis his numinibus singula hominis membra adscripsit: utputa aurem memoriæ: quam & Vergilius Phœbo dedicat inquiēs: Cynthius aurem Vellit & admonuit. Sic dextram fortitudinis signaculum, & per quam iuramentū fit, Numa Pompilius narrante Liuio fidei consecrauit: digiti sub Mineruæ tutela sunt, & genua misericordiæ data. Hinc ea flectunt ueniam precantes, Vmbilicum aliqui Veneri uelut luxuriæ sedem dedicant. Alii qui omnia membra ad ipsum ueluti centrum referunt, Ioui illum consecratum perhibent. Hinc in Iouis Hammonis templo, umbilici effigies celebrabatur. Multa alia prosequuntur ueteres etiā minima quæq; membra, & articulos, suis numinibus adscribētes, quę si recte intelligantur, & uera his prę sidentia cognoscātur numina, nihil eorum est à debita pietate alienum, cum & sacra eloquia testentur membra omnia nostra à supernis uirtutibus regi, de quibus ampliora in sequenti libro dicemus, nec membra solummodo, sed & quæcunq; hominū exercitia, suis numinibus distributa sunt, ut uenationes Dianæ, bella Palladi, agricultura Cereri, de quibus ita in oraculis ait Apollo apud Porphyrium:

Sunt calami matri diuum, sunt tympana curæ,
Fœmineiq; chori, dura atq; horrentia bella
Pallas amat, nemora & saltus uenatibus apti
Dianam capiunt, Iunoniq; humidus aër
Debetur, Cereriq; seges, perquirit Osyrim
In latis Nili ripis fidissima coniunx.

De septem mundi gubernatoribus planetis, eorūdemq; uariis nominibus, magicis sermonibus deseruientibus. Cap. LIX.

Ræterea septem illos mūdi gubernatores (ut uocat Hermes) Saturnum, Iouem, Martem, Solem, Venerem, Mercurium, & Lunam, uariis nominibus & epithetis nuncupabāt inuocabantq;, Saturnū uidelicet uocātes Cœlium, falcigerum, patrem deorū, dominum temporis, dominum altum, magnum, sapientem, intelligētem, ingeniosum, reuolutorem longi spacii, senem magnę profunditatis, arcanę contēplationis autorem, in cordibus hominū cogitationes magnas impri-

mentem uel deprimentem, omnia destruentem & cōseruantem, uim & po testatem subuertentem, & constituentē absconditorū custodem & ostenso rem, facientē amittere & inuenire autorē uitæ & mortis. Sic Iupiter dictus, *Iupiter.* quasi iuuans pater, rex cœlicolū, magnanimus, tonās, fulminator, inuictus, altipotens, magnipotēs, bonus, fortunatus, dulcis, mitis, bonæ uoluntatis, honestus, mundus, bene ambulans & in honore, dominus lætitiæ & iudicio rum, sapiens, uerax, ostensor ueritatis, iudex omnium, omnes excellens in bonitate, dominus diuitiarum & sapientiæ. Mars ipse dicitur Mauors, belli- *Mars.* potens, cruentus, sanguineus, armipotens, ensifer, magnanimus, audax, in domitus, generosus, fulmineus, fortis potentiæ & impetuosę festinationis, contra quem nemo defendere se potest si ei obstare uelit: qui fortes & po- tentes destruit, & reges de suis sedibus deponit: dominus caloris & poten- tiæ, dominus igneæ calefactionis & planeta sanguinis: qui corda litigantiū incendit, eisq́; audaciam præstat & tribuit. Sol uocatur Phœbus, Diespiter, *Sol.* Apollo, Titan, Pean, Phanes, Horus, Osiris, ut est in oraculo illo:

Sol, & Osiris item, Dionysius, Horus, Apollo.
Rex & item, retinet lucis qui & noctis habenas.
Qui uentos, qui dat imbres, qui tempora mutat.
Stellarum summus rex, immortalis & ignis.

Dicitur etiam Arcitenens, ardēs, igneus, aureus, flammiger, radiosus, igni- comus, auricomus, oculus mundanus, lucifer, multiuidus, omnitenēs, cre ator lucis, rex stellarū, dominus magnus, bonus, fortunatus, honestus, mū dus, prudens, intelligens, sapiens, fulgens super uniuersum mundum, gu- bernans & uiuificans omnia corpora animam habentia, princeps mundi sub se omnes stellas detinens, omnium stellarum lumen & uirtutem sua propinquitate obfuscans, comburens & superans, tamen ex lumine & splē dore suo omnibus lumen & splendorem tribuens: uocaturq́; in nocte Dio nysius, in die autem Apollo, quasi mala pellens. Ideoq́; Athenienses illum Alexicacon & Homerus Vlion uocauerunt, hoc est, malorum expulsorē. Vocatur autem Phœbus à specie & nitore, & Vulcanus ab ignea uiolentia: quia uis eius ex multis ignibus cōstat. Dicitur autem sol, quia omniū stel- larum lucem continens: hinc ab Assyriis אדאד Adad, quod solum signifi- cat: & ab Hebræis שֶׁמֶשׁ Schemesch, quod propriū interpretatur. Venus uo catur domina, alma, formosa, sydered, candida, pulchra, placida, multipo- *Venus.* tens, fœcunda domina amoris & pulchritudinis, seculorum progenies ho- minumq́; parens initialis, quę primis rerum exordii sexuum diuersitatem germinato amore sociauit, & æterna sobole hominum animaliumq́; gene ra quotidie propagat, regina oīm gaudiorū, domina lætitiæ, amicabilis du- ctrix, amica, misericors & bonæ receptionis, perpetuo semper mortalibus benefica, dulcē matris affectionē miserorum casibus tribuens, humani gn̄is so spitatrix, nullum temporis momentum dimittens suis beneficiis uacuum

nec ociosum, omnia uirtute sua deuinciens, faciēs humiliari altum depresso, forte debili, nobile uili, omnia rectificans & coæquans: uocaturq; Aphrodita, quia in omni sexu, in omni animo reperitur: & dicitur Lucifera, quasi lucem ferens, Solis annos, ducēs ad lucem, & uocatur Hesperus: quando solem subsequitur, & uocatur Phosphorus quasi per omnia conducens quantumcunq; ardua. Mercurius dicitur filius Iouis, præco deorum, interpres superū, Stilbon, serpentiger, caducifer, alipes, facundus, lucrificus, sapiens, rationabilis, robustus, strenuus, potens in bono & malo, notarius solis, nuncius Iouis, utrorunque deorum superum & inferum commeator, masculus cum masculis, fœmina cum fœminis, utroq; sexu fœcūdissimus: & Lucanus uocat illum arbitrum deorum. Dicitur etiam Hermes, hoc est interpres, omnem obscuritatem elucidans, & aperiens quæ in penetralibus recondita sunt. Luna uocatur Phœbe, Diana, Lucina, Proserpina, Hecate, menstrua, semiformis, Noctiluca, errans, silens, bicornis, sospitatrix, noctiuaga, cornigera, regina cœli, summa numinum, prima cœlitum deorū dearumq́;, regina manium, elementorū omnium domina, cui respondent sydera, redeūt tēpora, seruiunt elementa: cuius nutu spirant fulmina, germinant semina, crescunt germina, frugū parens initialis, Phœbi soror, lucens & fulgens, deferens lucem de uno planetarum ad alium, cuncta numina sua luce collustrans, stellarū uarios meatus cohibēs, solis ambagibus incerta lumina dispensans, domina magnæ pulchritudinis, domina pluuiorum & aquarum, datrix diuitiarum, nutrix hominum, gubernatrix omnium statuum, pia & misericors, terra mariq; homines protegens, fortunæ tēpestates mitigans, cum fato dispensans, omnia terræ nascentia enutriens, lucos diuersos inerrans, laruales impetus comprimēs, terræ claustra cohibens, cœli luminosa culmina, maris salubria flumina, inferū deplorata silentia nutibus suis dispensans: regens mundum, calcans tartarum, cuius maiestatē perhorrescūt aues cœlo meantes, feræ montibus errantes, serpentes solo latentes, beluæ ponto natātes. Cæterum de his & similibus stellarum planetarumq; nominibus, epithetis, cognomentis & inuocamentis, qui plura scire uelit & curiosius illa scrutari, is ad Orphicos hymnos se conferat, quos re uera qui intellexerit, magnam naturalis magiæ intelligentiam consecutus erit.

Quod humanæ imprecationes naturaliter imprimunt suas uires in res exteriores. Et quomodo animus humanus per singulos depēdentiarum gradus ascendit in mundū intelligibilem, fitq; similis spiritibus & intelligentiis sublimioribus. Ca. LX.

Oelestes animæ uirtutes suas corporibus cœlestibus influunt, quæ deinde illas huic sensibili mundo transmittunt: Non enim ab alia causa q̄ à cœlesti, terreni orbis uirtutes proueniunt. Hinc Magus per illas operaturus, utitur inuocatione astuta superiorum, uerbis mysteriosis & locutione quadam ingeniosa, trahens unum ad

aliud, ui tamen naturali per quandam conuenientiam inter illas mutuam, qua res sponte sequũtur, siue quãdoq; trahuntur inuite. Hinc dicit Aristo. li. VI. Mysticæ philosophię. Quòd ubi aliquis ligando aut fascinando inuocet solem alias'ue stellas, orãs ut cooperentur operi desiderato, non sol aut aliæ stellæ sermonẽ illum audiunt, sed mouentur aliquo modo ex colligantia quadam naturali & mutua serie, qua partes mundi sunt sibi mutuo subordinatæ, habentq; consensum mutuũ, propter magnam unionem earundẽ. Sicuti in corpore humano, membrũ unũ mouetur percipiendo motũ alterius: atq; in cythara, mota una chorda, mouet̃ & altera. Sic quãdo aliqs mouet aliquã partẽ mundi, mouentur & aliæ percipiendo motũ illarũ. Cognitio itaq; dependentiæ rerũ sese subsequentiũ, est fundamentũ omnis mirabilis operationis, quæ necessario requirit̃ ad uim attractionis superiorũ uirtutũ exercendã. Verba aũt hoĩm res quædã sunt naturales: & quia partes mundi naturaliter seinuicẽ trahunt & in se mutuo agũt, idcirco Magus inuocãs per uerba, operat̃ per uires naturæ aptas, quędã amore unius ad aliã ducẽdo aut trahendo propter sequelã unius rei ad alterã, aut repellẽdo, propter odium unius ad aliã, ex rerũ contrarietate & differẽtia, uirtutũq; multitudine: quæ licet sint cõtrariæ aut differẽtes, perficiũt tamẽ partẽ unã: quandoq; etiam dominio quodã cogit res uirtute cœlesti, quoniã nõ est alienus à cœlo. Homo ergo, si qs recipit impressionẽ alicuius ligationis aut fascinatiõis non recipit secundũ aĩam rationalẽ, sed sensualẽ: & si qua parte sui patit̃, secũdum aĩalem submundanãq; patit̃. Nõ enim rõne cognoscentẽ & intelligentẽ trahere possunt, sed tm̃ sensu illã impressionẽ & impetũ concipientẽ, quatenus cœlestiũ influxu, & rerũ mundanarũ cooperatiõe, spũs animalis hominis afficit̃ ultra dispositionẽ suã pristinã aut cõnaturalẽ: quẽadmodũ filiꝰ mouet patrẽ ad labores etiã uel inuitũ seruãdi alẽdiq; illius gratia, q̃uis fatiget̃: & appetitus dominãdi mouet ad iracundiã aliosq; labores adipiscendi dominii causa. Et indigẽtia naturæ, & timor paupertatis, mouẽt ad optandũ diuitias. Et ornatus mulieris pulchritudoq;, incitamẽtũ est ad illius cõcupiscẽtiam. Et harmonia prudentis musici uariis passionibus mouet audiẽtes: quorum alii sponte sequunt̃ consonantiã artis, alii etiã gestu sese cõformant, etiã inuitè, quia sensus illorũ captiuatus est, ratione sese ad hæc nõ intendẽte. Sed has species fascinationũ & ligationũ non admirat̃ uulgus nec detestatur, ob consuetudinem: admiratur aũt alias physicas, quoniã ignorat, & non consueuit illis. Hinc incidunt in errores, putantes supra naturam aut contra illã esse, quod est à natura & secundũ illã. Sciẽdum igit̃, quòd unumquodq; superius mouet suũ proximũ inferius, in suo gradu & ordine non solũ in corporibꝰ, sed etiam in spiritibus. Sic anima uniuersalis mouet animas particulares: & anima rõnalis agit in sensualem, & illa in uegetabilem: & quælibet pars mundi agit in aliam, & unaquæq; est apta moueri ab alia: & quælibet pars mundi huius inferioris patit̃ à cœlis secundũ naturã aptitudinemq; suã, uelut pars

una corporis aĩalis patitur ab alia. Et mũdus superior intellectualis, mouet omnia infra se, quandoquidẽ continet omnia eadẽ entia à primo ad postremũ quę mundi inferiores. Corpora itaq; cœlestia mouent corpora elementaris mundi, cõposita, generabilia & sensibilia à concauo ad centrum, per essentias superiores perpetuasq; & spiritales pendẽtes ab intellectu primario, qui est intellectus agens: sed & uirtute à deo per uerbũ eius insita, quod uerbum Chaldæi Babyloniæ sapientes, uocãt causam causarum, quoniã ab eo producunt entia, etiã ipse intellectus agẽs ab eo secũdus. Id aũt propter unionẽ uerbi huius cũ autore primo, à quo oĩa existentia uere producunt. Verbũ igitur, id est, simulacrũ dei: intellectus agens, est simulacrũ uerbi: anima est simulacrũ intellectus: uerbũ aũt nostrũ est simulacrũ aĩæ, per quod agit in res naturales naturaliter, quoniã natura opus illius est. Et unumquodq; istorũ pficit suũ subsequẽs sicut pater filiũ: & nullũ posterius existit sine priore: sunt enim inter se depẽdentia, depẽdẽtia quadã ordinata, ita quòd quando corrũpitur posterius, reuertit ad proximũ prius, donec perueniat ad cœlos, deinde ad animã uniuersalẽ, postea ad intellectũ agentẽ, quo oẽsalię creaturæ existũt, quiq; existit in autore principe, quod est uerbũ creãs, ad quod tandẽ omnia reuertunt. Oportet igit animã nostrã uolentẽ operari aliquod opus mirandũ in istis inferioribus, speculari suũ principiũ, ut ab illo roboretur, illustret, uimq; agẽdi recipiat per singulos grad⁹ ab ipso autore primo. Igitur data est opera, ut magis contẽplemur animas stellarũ q̃ corpora: magis mũdũ supercœlestẽ intellectualẽ, q̃ cœlestẽ corporeũ: quoniã ille est nobilior, q̃uis etiã hic insignis & præliminaris ad illũ existat: & sine quo medio, nõ possit superioris illius influxus cõsequi. Verbi gratia: Sol rex stellarũ luce plenissimus, recipit illã à mũdo intelligibili super oẽs alias stellas, quoniam anima sua illius intelligibilis splẽdoris capacior existit. Quapropter, q̃ solis attrahere cupit influxũ, oportet illũ contẽplari Solẽ, non tantũ speculatione exterioris luminis, sed etiã interioris. Atq; hoc nemo potest, nisi redeat ad ipsummet animũ Solis, euadatq; illi assimilis, uisuq; intellectuali cõprehendat illius intelligibile lumẽ, sicuti oculo corporeo sensibile lumen: hic nanq; illius splẽdore implebitur, & lumen eius quod est hypotypus à superno orbe impressus, in se suscipiet: cuius illustratiõe indutus, uerè illi par, & tanq̃ subleuamẽto adiutus, supremã illã claritatẽ, oẽsq; eius participes formas pro uoto intellectus consequet. Cũq; hauserit lumen gradus supremi, tunc anima illius accedet ad illius perfectionẽ, assimilabiturq; spiritibus Solis, attingetq; uirtutes & illustratiões uirtutis supernaturalis, illarũq; potestate fruet, si nacta fuerit fidẽ in autore primo. Imprimis igit implorare oportet opẽ & assensum ab ipso autore primo: neq; id ore tantũ, sed & cũ gestu religioso & supplici animo, etiã abũde, incessanter & integre orãtes, ut ille illustret mentẽ, dimoueatq; tenebras aĩabus superexcrescẽtes propter corpus.

Quid speculandum ei, q opus mirandũ uult operari.

LIBRI II. FINIS.

AMPLISSIMO DOMINO, PRINCIPI ILLVSTRISSIMO HERMANNO ab Wyda, Principi electori, Westphaliæ & Angariæ Duci, Domino & Archipræsuli Coloniensi & Padebornensi, Domino suo gratiosissimo Henricus Cornelius Agrippa ab Nettesheym.

ST VETERVM MAGORVM NOBILIS admodum sententia (Princeps illustrissime) nulla in re nobis in hac uita magis elaborandũ esse, q̃ ut ab animi nobilitate, quo deo proximè accedimus diuinamq; induimus naturã, minime degeneremus, nequando inani otio torpescens animus, ad terreni corporis fragilitatẽ carnisq; uitia resoluatur, illumq; tãquàm proiectũ per peruersarum cupiditatum tenebrosa præcipitia perdamus. Quare nos ita animũ instituere decet, ut ipse per semet dignitatis suæ nobilitatisq; memor dignũ aliquod seipso & cogitet semper & faciat & operetur. Hoc autem solum & maxime præstat nobis diuinæ scientiæ notio, quando eius maiestatis recordatione diuinis semper studiis occupati, res diuinas per omnia horarum momenta sagaci ac peruigili inquisitione contemplamur, & per singulos creatorũ gradus ad ipsum usq; archetypũ ascẽdentes, ab illo rerum omnium inerrabilem haurimus uirtutem: quam qui negligunt, naturalibus & mundanis tantummodo cõfidentes, hi solent uariis sæpe erroribus ac fallentiis confundi, & à malis dæmonib⁹ sæpissime falli. Diuinorum autem intelligentia purgat mentem erroribus, redditq; diuinam, uirtutem operibus nostris infallibilem præstat, & malorum omnium dæmonum fraudes & obstacula longe propellit, illosq; simul imperio nostro subiicit, etiam bonos angelos & uniuersas mundi uirtutes in nostrũ ministerium cogit, attracta uidelicet ab ipso archetypo operũ nostrorum uirtute, ad quem quum ascendimus, necesse est omnem creaturam nobis obedire, totusq; nos sequitur cœlestiũ chorus. Nam (ut inquit Homerus) Nullus deorum ausit in suis sedibus permanere moto Ioue: Statimq; tunc regit (ut ait Aristophanes) per aliquem deorum, cui iussa capessere phas est, qui tũc ex officio suo petitiones nostras pro uoto nostro exequatur. Cum itaq; (Princeps illustrissime) diuinus atq; immortalis tibi datus sit animus, qui cum diuinæ prouidentiæ benignitas, procliue fatum, & naturæ liberalitas te taliter dotarunt, ut mentis acumine, & sensuum incolumitate, rerum naturalium amœna spectacula sublimesq; cœlorum ædes difficilimosq; rerum diuinarũ adytus intueri, scrutari, cõtemplari, discernere, & diiudicare ualeas: tãtarum uirtutum tuarum necessitudine tibi deuinctus, debitor sum, eti-

am quæ diuinæ ac ceremonialis magiæ mysteria sine fictiõe didici, ueris sententiarum definitionibus sine inuidia communicare, & intelligentiã eorum non abscondere, quicquid de his Isiaci Aegyptiorum ueteres sacerdotes, ac Chaldæi Babyloniorum prisci uates, atq; Cabalistæ Hebræorum diuini sapientes, tum Orphici, Pythagorici & Platonici, Græcorũ profundissimi philosophi, tum Indorum Bragmani, Aethiopum Gymnosophistæ, ac nostræ religionis intemerati theologi tradiderũt, & qua uerborum ui, qua signaculorum potentia, quibus benedictionum & imprecationũ carminibus, qua obseruationum uirtute tam stupenda & admiranda prodigia olim operati fuerint, in hoc tertio Occultioris philosophiæ libro tibi intimantes, & quæ uetustatis squalore obsita, & obliuionis caligine uelut Cimmeriis tenebris hucusq; inuoluta iacuerunt, ad lucem exponentes. Plenũ igitur nũc & integrum his tribus libris Occultioris Philosophiæ siue Magiæ tibi reddimus opus, quod nos peruigili cura atq; animi pariter & corporis labore cum maximo etiam conatu perfecimus, sermone licet incultum, re tamen plane arduissimum. Quare hanc unã ueniam me præfatum uolo, ne orationis gratiam sermonisq; elegantiam in his libris requiras, quos olim iuuenili ætate, cum esset adhuc sermo rudis informisq; oratio, scripsimus: atq; nũc nõ orationis contextum sed sentẽtiarum seriem duntaxat recognouimus: minus enim elegãtiæ sermonis studuimus, succedente in eius locũ ubertate materiæ. Satisq; nos officio nostro perfunctos esse arbitror, si quę de Magiæ arcanis referre polliciti sumus, pro uirili nostra pręstiterimus, & à munere tibi debito conscientiã nostram liberauerimus. Sed cum nullum mihi dubium sit, conspiraturos cõtra me multos nasutulos sophistas, ex his qui se dei nepotes diuinitate plenissimos iactant, & de Sybillæ foliis sibi iudicium arrogant, qui hæc nostra (cum ob dissimiles suis labris lactucas, insuetumq; suis naribus amaracinum, tum etiam ex olim cõcepti aduersum me odii scintillis ægre sub cinere latentibus) nouo incendio iudicare & damnare aggressuri sint, etiam priusquàm quicquàm eorum legerint aut omnino recte perceperint. Idcirco (Princeps Illustrissime sapientissimeq; antistes) hoc opus à me tuarum uirtutum meritis adscriptum, & iam tuum effectũ, insuper tuæ censuræ subiicimus, & protectioni tuæ commendamus, ut si improbi & perfidi sophistæ, crassa liuoris & calũniandi insania illud arrodere uelint, ipsum tuæ discretionis perspicacia ac iudicii candore, feliciter protegas atq; defendas. Vale felicissime.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE DE OCCVLTIORE PHILOSOPHIA, siue de Magia, Liber tertius, & ultimus.

De necessitate, uirtute & utilitate Religionis. Caput primum.

EMPVS EST NVNC AD ALTIOra nos conuertere, & ad eã Magię portionẽ, quę nos docet callere & scire leges religionũ: & quomodo ueritatẽ religione diuina debeamus adipisci: & quomodo animum & mentem qua sola possumus ueritatẽ cõprehendere, rite debeam⁹ excolere. Est enim Magorũ uulgaris sententia, quod nisi mens atq; animus bene ualuerint, corpus bene ualere non posse. Tunc autem esse hominẽ uere sanũ, quando anima & corpus ita copulantur, & inter se conueniunt, ut firmitas mentis & animi, corporis uiribus non sit inferior. Firmam autem & robustam mentem (ut inquit Hermes) consequi non aliunde possumus, quàm à uitæ integritate, à pietate, à diuina denique religione. Religio enim sacra mentem purgat, redditq; diuinam: iuuat etiam naturam, naturalesq; roborat uirtutes, quẽadmodum medicus corporis iuuat sanitatẽ, & agricola terræ uirtutem adiuuat. Quicunq; uero religione relicta naturalibus tantum confidunt, solent à malis dæmonibus sæpissime falli. Ex intellectu autem religionis, contemptus medelaq; nascitur uitiorum, & contra malos dæmones tutamentũ. Deniq; nil deo gratius & acceptius, quàm homo perfecte pius ac uere religiosus: qui tam homines cęteros pręcellit, q̃ ipse à diis immortalibus distat. Debemus nos igitur prius quidẽ purgatos offerre & cõmendare diuinæ pietati & religioni, & tunc diuinum illud ambrosianum nectar (nectar inquam, quod Zacharias propheta appellat uinũ germinans uirgines) sopitis sensibus, tranquilla mente expectare, laudãtes & adorãtes, supercœlestem illum Bacchum, summum deorum, & sacerdotum antistitem, regenerationis autorem, quem bis natum ueteres cecinere poetæ, à quo tam diuinissimi riui in corda nostra emanant.

De silentio & occultatione eorum, quæ secreta in religione sunt. Cap. II.

Vicunq; igitur nũc in hac scientia studere affectas, tam sacrum dogma intrã secreta religiosi pectoris tui penetralia silẽtio tegito, & cõstanti taciturnitate celato. Sermonẽ enim tanta numinis maiestate plenissimum (ut inquit Mercurius) irreligiosæ

mentis est multorum conscientiæ publicare: & diuinus Plato præcepit, nõ esse populo inuulgãda, quę sacra & arcana in mysteriis sũt. Pythagoras quoque & Porphyrius sectatores suos silentio religioso cõsecrabant. Orpheus etiã ab his quos sacrorum ceremoniis initiabat, silentii iusiurandum cũ terribili quadam religionis autoritate exegit, ne religionis secreta prophanis auribus proderentur: unde in carmine de uerbo sacro canit:

Orpheus. Vos qui uirtutem colitis, uos ad mea tantum
Dicta aures adhibete, animosq; intendite uestros.
Contrà qui sacra leges contemnitis, hinc uos
Effugite, procul hinc miseri, procul ite prophani.
Tu uero qui diuina specularis, & alta
Mente capis Musæe, uoces complectere, & illas
Aspiciens sacris oculis sub pectore serua.
Hocq; iter ingressus, solum illum suspice mundi
Ingentem autorem, solum interituq; carentem:
Quem nos præsenti quis sit, sermone docemus.

Maro. Apud Vergilium etiam de Sibylla legimus:
Aduentante dea, procul ô, procul este prophani:
Conclamat uates: totoq; absistite luco.

Hinc & in sacris Eleusinæ Cereris celebrandis, initiati solum admittebãtur, agente hoc præcone, qui procul esse prophanũ uulgus acclamabat, & apud Esdram legimus idem præceptum, de Hebræorũ Cabalistis arcanis, his uersibus explicatum. Tradas eos libros sapiẽtibus de populo, quorũ corda scis capere posse, & seruare secreta hæc. Idcirco religiosa Aegyptiorũ uolumina & ad ceremoniarũ arcana pertinentia, ex charta hieratica, hoc est sacrata cõficiebantur: in his literas ignorabiles perscribebant, quas sacras uocãt. Macrobius, Marcellinus & cæteri, hieroglyphicas appellari tradunt: ne scilicet à prophanis, eiusmodi scripta nosci possent, quod etiã Apuleius testatur his uerbis: Peracto inquiens sacrificio, de opertis adyti profert quosdam libros, literis ignorabilibus prænotatos, partim figuris huiusmodi animaliũ, cõcepti sermonis compendiosa uerba suggerẽtes: partim nodosis, & in modũ rotæ tortuosis, capreolatimq; condensis apicibus, à curiositate prophanorũ, lectione munita. Silentes igitur & occultãtes quæ secreta in religione sunt, erimus eius scientiæ digni discipuli. Silentii enim fides (ut inquit Tertullia-
Tertullian⁹. nus) religionibus debet: q uero secus agũt, periculo sunt ꝓximi. Vnde Apu-
Apuleius. leius, de arcanis sacrorũ: Dicerẽ si dicere liceret, cognosceres si liceret audire, sed parẽ noxam contraherẽt aures & linguæ temerariæ curiositatis. Sic legimus Theodotum tragœdiarum poetam, cum nonnulla ex Iudaicæ scripturæ mysteriis, ad fabulam quãdam referre uellet, luminibus priuatum. Theopompus quoq; qui cœperat nonnulla ex lege diuina trãsferre in Græcam linguã, turbatione mentis quadam & animi illico perculsus est: unde postea

magnopere deum orās, quare id sibi contigisset, responsum accepit per somniū, quia res diuinas lenocinio inquinaret, in publicū promulgaret. Numenius etiā quidam occultoꝝ curiosior, offensam numinū contraxit quod Eleusinæ deæ sacra interpretando euulgauisset. Somniauit enim Eleusinas deas habitu meretricio ante apertū lupanar prostātes, quod cū admiraret, iratæ responderūt, ab ipso se aditu pudicitię suę ui abstractas, & passim adeūtibus prostitutas: per quod admonitus est, ceremonias deoꝝ minime inuulgandas esse. Ideo antiquorū studiū semper fuit, dei & naturę sacramenta inuoluere, & uariis ænigmatibus obtegere: quā legem sic obseruarūt Indi, Brachmanes, Aethiopes, Persę, Aegyptii. Hinc Mercuri⁹, Orpheus, oēsq; antiq uates, & philosophi, Pythagoras, Socrates, Plato, Aristoxenus, Ammonius, inuiolabili fide seruarūt. Hinc Plotinus, & Origenes, cæteriq; Ammonii discipuli, ut narrat Porphyrius in libro de educatiōe & disciplina Plotini, iurarūt ne Magistri dogmata ederēt: & qa Plotinus, uiolato iureiurādo Ammonio pręstito, sacramēta publicauit, in trāsgressiōis pœnā, ut nōnulli adserūt, horrēdo pediculorū edulio consumptus est. Ipse etiā Christus dū adhuc in terris ageret, ea lege & ratiōe loquut⁹ est, ut tantūmodo secretiores discipuli intelligerēt mysteriū uerbi dei, cæteri aūt solas parabolas sentirēt: pręcipiēs insuper non dandum sanctum canibus, nec margaritas exponendas porcis. Ideo inquit propheta: Abscondi in corde meo eloquia tua, ut nō peccē tibi. Non decet itaq; arcana quæ inter paucos sapientes solo ore communicanda sunt, publicis committere literis. Quare ueniam mihi dabitis, si multa eaq; potiora, ceremonialis magiæ arcana sacramenta, silentio fuerim prætergressus. Satis autem me facturum arbitror, si ea quæ scitu necessaria sunt referemus, atq; uos ab huius libri lectione non abeatis mysteriorum illorum omnino inanes: sed ea lege hæc uobis communicata sunto, qua Dionysius adstringit Timotheum, uidelicet ut ab his qui percipiunt, indignis non exponantur arcana, sed inter sapientes collecta, ea qua decet reuerentia custodientur. Illud præterea uos in hoc initio admonitos esse uolo, quod quēadmodum ipsa numina detestantur publica atq; prophana, amantq; secreta, sic experimentum omne magicum, fugit publicum, quærit occultari, silētio roboratur, propalatione autem destruitur, nec completus inde sequitur effectus. Patiuntur enim hæc omnia iacturam, cum loquacibus & incredulis animis ingeruntur. Oportet igitur magicum operatorem, si fructū inde consequi uelit, secretum esse, ac nullis neq; opus suum, neq; locum, neq; tēpus, neq; desideriū, neq; uoluntatē suam propalare: nisi aut præceptori, aut coadiutori, siue socio qualem etiā oportebit esse fidelem, credentē, & taciturnū, & a natura, aut institutione dignificatū. Siqdē ipsa etiā socii loquacitas, incredulitasq;, atq; indignitas, in oī opatione effectū impedit atq; disturbat.

Quæ dignificatio requiratur, ut quis euadat in uerum Magum, & mirandorum operatorem. Cap. III.

Irca principiũ primi libri huius operis, loquuti sumus qualẽ oporteat esse magũ: nũc uero narrabimus rẽ arcanã, necessariã, & secretã, unicuiq; qui in hac arte operari affectat, quæ est principiũ & complementũ & clauis omniũ magicarum operationũ: & ipsa est dignificatio hominis ad hanc tam sublimem uirtutẽ ac potestatem. Requirit enim hæc facultas in homine mirandam dignificationẽ: ipse enim qui in nobis est intellectus, summa mens animæ, solus est mirandorũ operatorq; cũ fuerit nimio carnis demersus cõmercio, & circa sensibilẽ corporis animã occupatus, nullũ meretur diuinarũ substantiarum imperiũ: ideoq; multi frustra hanc artẽ prosequuntur. Oportet nos itaq; qui ad tantã celsitudinem nitimur, duo potissimũ meditari: unum uidelicet qua ratione affectus carnales, caducumq; sensum, materialesq; passiones deseramus. Alterũ qua uia, & quo modo ad purũ ipsum intellectum, deorumq; uirtutibus coniunctum ascendamus, sine quibus haud feliciter unquàm ad rerũ secretarũ scrutinia, atq; ad mirabilium operationum uirtutem scãdere possumus. In his enim tota consistit dignificatio, quam præstãt natura, meritũ, & ars quędam religiosa, naturalis dignitas: ipsa est corporis organorũq; optima dispositio, animã ipsam nulla crassitudine obscurãs: nec ullo tumultu, aut humore præueniẽs: & hæc prouenit à situ, motu, lumine, & influentia corporum, animarumq; cœlestiũ, quæ in genesi cuiusq; uersantur: ut sunt quorum nona domus per Saturnũ, Solem, Mercuriũq; fortunata est. Mars etiã in nona domo spiritib⁹ imperat. Sed de his copiose tractat in libris astrorũ. Qui uero talis non fuerit, necesse est ut naturæ defectum educatione, optimoq; regimine, & rerum naturalium prospero usu, recõpenset, quousq; omni perfectione intrinseca & extrinseca completus euadat. Hinc tanta diligentia cauetur in lege Mosaica de sacerdote, ut sit impollutus à mortuo, à muliere uidua, à menstruata: quòd sit liber à lepra, à fluxu sanguinis, ab hernia, sitq; integer in omnibus membris: non cæcus, non claudus, non gibbus, non naso deformi. Et Apuleius in Apologia sua dicit puerum magico carmine diuinationi initiandum, oportere eligere sanum, incolumẽ, ingeniosum, decorum, integrum, animo solertem, & ore facundũ, ut in eo diuina potestas quasi bonis ædibus uersetur: atq; ipse pueri animus cito expertus, ad diuinitatẽ suam redigatur. Meritoria autem dignitas duobus perficitur, doctrina uidelicet & opere. Doctrinæ finis est, uerũ cognoscere. Oportet ergo sicut circa principium primi libri dictum est, in tribus illis facultatibus eruditum & expertum esse: deinde sublatis impedimentis, animam ipsam contemplationi penitus admouere: & in seipsam conuertere. Inest enim nobis ipsis rerum omniũ apprehẽsio & potestas. Prohibemur autem quo minus his fruamur, per passiones ex generatione nobis obstãtes, per imaginationes falsas, & appetitus immoderatos: quib⁹ expulsis, subito adest diuina cognitio atq; potestas. Operatio autem religiosa, non minorem efficaciam sortitur, quæ

sæpe etiam se sola efficax est ad acquirendam nobis deificam uirtutem. Tāta enim est uirtus sacrorum operum rite factorum exhibitorumq;, ut etiam licet non intellecta, pie tamen & integre obseruata, stabiliq; fide credita, nō minorē habeant efficaciā, nos diuina potestate decorare. Quæ uero arte religionis acquirit dignitas, ipsa religiosis quibusdā ceremoniis, & expiationibus, cōsecrationibus, sacrisq; ritibus perficitur ab eo, cuius spiritum publica religio consecrauit: qui potestatem habet impositionis manuū, & initiandi uirtute sacramentali, ex qua imprimitur character diuinæ uirtutis atq; potestatis, quem uocant diuinum consensum, quo homo diuina natura subnixus, & quasi cœlitum consors effectus, insitam numinis gerit potentiam: & hic ritus inter ecclesiastica sacramenta relatus est. Si igitur nunc fueris homo sacra religionis mente perfectus, qui pie constantissimeq; de religione sentias, & sine hæsitatione credas, fuerisq; talis cui autoritas sacrorum, naturaq; præ cæteris contulerint dignitatem, quē numina minime cōtemnant, poteris orando, consecrando, sacrificando, inuocando, uirtutes spirituales atq; cœlestes attrahere, & rebus tuis quibus uelis imprimere, omneq; scientiæ magicalis opus ea ipsa uiuificare. Quisquis autē præter autoritatē officii, absq; sanctitatis & doctrinę merito, præter naturę educationisq; dignitatē aliquid in magicis operari præsumpserit, sine fructu laborabit, ac se simul & credētes sibi decipiet: ac numinum indignationē cum periculo incurret.

De duobus ceremonialis Magię adminiculis, religione & superstitione.

Cap. IIII.

DVO sunt quæ regūt omnem ceremonialis Magiæ operationē, religio uidelicet & superstitio. Religio ipsa, est diuinorū assidua contemplatio, piisq; operibus cū deo diuinisq; numinibus religatio, per quam reuerēti famulatu, digna illis ueneratio, & cultus sanctificatio impenditur, ceremoniæq; diuini cultus rite exercētur. Est itaq; religio, disciplina quædam externorum sacrorum ac ceremoniarū, per quam rerum internarum & spiritualium, tāquàm per signa quædam admonemur: quæ ita nobis à natura insita est, ut plus illa, quàm rationabilitate, à cæteris animantibus discernamur. Quicunq; igitur ea neglecta, naturalium uiribus (ut supra diximus) tantūmodo confidunt, solent à malis dæmonib* sępissime falli. Iccirco qui religiosius sanctiusq; eruditi sunt, nec arborē plātant, nec uineā inserunt, nec modicū quoduis opus absq; diuina inuocatiōe adgrediunt, sicut ad Colossenses præcipit doctor gentiū, inquiēs: Quæcūq; feceritis, in uerbo aut opere, omnia in nomine domini Iesu Christi facite, gratias illi agētes & deo patri per ipsum. Religiōis igit uires, physicis ac mathematicis uirtutibus superaddere, tantū abest à culpa, ut non adiungere, sit impiū scelus. Hinc in libro senatorū ait Rabi Henina: Quicūq; omissa bñdictione, aliqua creaturarum fungit hāc ueluti furto & rapina, à deo & ecclesia

usurpasse creditur: de quo scriptum est per Salomonem: Qui rapit aliquid à patre aut matre, particeps est uiri subuersoris. Pater autem deus est, mater uero ecclesia, sicut scriptum est: Nunquid non ipse est pater tuus, qui possedit te? Et alibi: Audi fili disciplinā patris tui, & ne dimittas legē matris tuæ. Nihil deo magis displicet, quàm negligi, quàm cōtemni: nihil placet magis, quàm uenerari, quàm adorari. Hinc nullam mundi creaturam religionis permisit expertem, cuncta deum uenerantur, cuncta precātur (ut inquit Proclus) hymnis concinnant ad ordinis sui duces. Sed alia quidem naturali modo, alia sensibili, alia rationali, alia quidē intellectuali: & omnia suo modo, iuxta Canticum trium puerorum, benedicunt dño. Religionis autē ritus, ceremoniæq;, pro temporū regionumq; uarietate, diuersi sunt: & unaquæq; religio boni aliquid habet, quod ad deum ipsum creatorē dirigitur: & licet unam solam Christianā religionē deus approbet, cæteros tamen eius gratia susceptos cultus, non penitus reprobat: & si non ęterno, temporaneo tamen præmio irremuneratos non relinquit: uel saltē minus punit: impios uero & penitus irreligiosos, tanq̃ hostes odit, fulminat, & exterminat: maior enim est illorũ impietas, q̃ eorum qui falsam & erroneam religionem secuti sunt. Nulla enim religio (teste Lactantio) tam erronea, quæ non aliquid sapientiæ cōtineat: qua ueniam illi habere possunt, qui summū hominis officium, si non re ipsa, tamen proposito tenuerunt. Ad ueram aũt religionem homo per seipsum peruenire nō potest, nec nisi doceatur à deo. Omnis itaque cultus qui à uera religione alien⁹ est, superstitio est: & omnis ueneratio, quæ plus exhibet in cultum diuinum q̃ uera religio, etiam superstitio est. Similiter & illa, quæ exhibet cultum diuinum, uel cui non debet, uel eo modo quo nō debet. Cauendū est igitur summopere, ne quādo peruerso aliquo superstitionis cultu, summo ac omnipotēti deo, sacrisq; sub illo numinib⁹ fiat iniuria: hoc enim & nefariū esset, & philosophis indignissimum. Superstitio itaq;, licet à uera religione aliena sit, nō tamē tota, aut oīs reprobata est, quoniam in multis etiā toleratur, & à religionis antistitibus obseruat. Dico autem superstitionem eam maxime, quæ est similitudo quædā religionis, quę quatenus imitatur, quicquid in religione est, ex miraculis, ex sacramētis, ex ritibus, ex obseruationibus, & eiusmodi cęteris, haud paruam inde nanciscitur potentiam: non minorem etiam uim sortitur ex credulitate operantis. Quantum enim possit constās credulitas, in primo libro dictū est, & apud uulgus palàm notum est. Credulitatem igitur requirit superstitio, quēadmodum religio fidem. Tanta siquidem potest constans credulitas, ut etiā miracula operetur in opinionibus & operationibus falsis. Quilibet enim in sua religione, etiam falsa, modo firmissime credat ueram, spiritum suum ea ipsa credulitatis ratione eleuat, donec adsimiletur spiritibus illis, qui sunt duces & principes eiusdem religionis: eaq; operetur, quæ ratio & natura nō discernunt. Hæsitatio autē credulitatis, & diffidentia, omne opus, non mo-

Lactantius.

do in superstitione, sed etiam in uera religione infirmant, & effectum quæsitum, licet fortissimorum experimentorum eneruant. Quomodo autem superstitio imitetur religionẽ, ista tibi exẽpla ostendunt: uidelicet, quando excommunicantur uermes & locustæ, ne noceãt frugibus: quãdo baptizantur campanæ, & imagines, & eiusmodi plura. Quia uero prisci illi magi, & q eius artis autores apud ueteres extiterunt, fuerunt Chaldæi, Aegyptii, Assyrii, Persæ & Arabes, quorum religio omnis peruersa erat, & idololatria inquinata, cauendum nobis summopere est, ne permittamus illorum errores supra nostræ catholicæ religionis rationes militare. Hoc enim blasphemum esset, & maledictioni subiectum: & ego etiam blasphemus essem in hac sciẽtia, si uos de illis non admonerem. Vbicunque ergo huiusmodi à nobis scripta reperietis, scitote illa uobis ex alienis autoribus narrata, & per me uobis nõ pro ueritate tradita, sed pro coniectura, quę est affinis ueritati, & imitationis instructio, in his quæ uera sunt. Oportet igiť ex illorũ erroribus, ueritatem nos colligere: quod quidẽ non nisi profundæ intelligentiæ, integrę pietatis, difficilis & laboriosæ diligentiæ, existit opus: & sapientia, quæ de omni malo nouit extrahere bonum, & obliqua omnia adaptare in rectum, usum eorum quæ gubernat, sicut de hoc exemplum dat Augustinus de carpentario, cui necessaria & opportuna sunt instrumẽta obliqua & complicata, non minus quàm recta.

De tribus ducibus religionis, qui nos ad ueritatis semitam perducunt. Cap. V.

Res sunt religionis duces, qui nos ad ueritatis semitam usque perducunt, & qui religionẽ totã gubernant: in quibus tota consistit, scilicet amor, spes, atque fides. Amor enim uehiculum animæ, omniũ præstãtissimus, supernè ab intelligibilibus usq; ad inferiora descendens, ad diuinam pulchritudinem mentem nostrã congregat atq; conuertit, nos quoq; in omni operatione cõseruat, & effectus ad uota largitur, uirtutẽ supplicationibus nostris subministrãs: sicut apud Homerũ legitur, Chrysen Apollo supplicantẽ exaudiuit, quia multũ sibi amicus erat: & de Maria Magdalena legitur in euangeliis: Dimittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Spes uero immobiliter ad ea quæ appetit suspensa, quãdo indubia atque imperturbata fuerit, nutrit animum & perficit, in bono singulatim oĩa sistens: Fides uero uirtus omniũ superior, quatenus nõ humanis commentationibus, sed diuinæ reuelationi tota innititur, per uniuersum omnia lustrat: nam cum ipsa superne à primo lumine descendat, atque illi uicinior existat, longe est nobilior atque excellentior, quàm sciẽtiæ & artes, & credulitates à rebus inferioribus, per reflexionem à primo lumine acceptam ad intellectum nostrum accedentes. Denique per fidem efficitur homo aliquid idem cum superis: eademq; potestate fruitur. Hinc Proclus ait: Sicut fides quæ est credulitas, infra scientiam est,

Iliad. I.
Proclus.

sic fides quæ est uera fides, est supersubstantialiter supra omnem scientiam & intellectum, nos deo immediate coniungens. Est enim fides omnium miraculorum radix, qua sola (ut Platonici testantur) ad deum accedimus, diuinamq; adsequimur protectionem uirtutemq;. Sic legimus Danielem leonũ pericula euasisse, quia credidit deo suo, & Hæmorroissæ ait Christus: Fides tua te saluã fecit: & à cæcis petẽtibus lumẽ, fidẽ req̃siuit dicẽs: Creditis quod
Iliad. a. possim uos illuminare? sic Pallas apud Homerũ his uerbis consolat Achillẽ:

Veni ego pacificatura tuam iracundiam si credideris.

Linus. Idcirco Linus poëta canit credenda esse omnia, quia facilia deo omnia sunt: nihil est ei impossibile, ergo nihil incredibile. Credentes igitur quæ ad religionem pertinent, eorum nanciscimur uirtutem. Vbi uero de fide defecerimus, nihil admiratione, sed pœna dignum operabimur: quemadmodum de hoc apud Lucam exemplum legimus, sub his uerbis: Tentauerunt ergo quidam de circunstantibus Iudæis exorcistis, inuocare super eos qui habebant malignos spiritus, nomen IESV dicentes: Adiuro uos per IESVM quem Paulus prædicat. Respondens autem spiritus nequam dixit eis: IESVM noui, & Paulum scio: uos autẽ qui estis? Et insiliens homo in eos in quo erat dæmonium pessimum, & dominatus amborũ, inualuit contra eos: ita ut nudi & uulnerati effugerent de domo illa.

Quomodo his ducibus anima humana scandit in naturam diuinam, efficiturq; miraculorum effectrix. Cap. VI.

Ens itaq; nostra pura atq; diuina, religioso amore flagrans, spe decora, fide directa, posita in culmine & fastigio humani animi, ueritatẽ attrahit, omnesq; rerum tam naturalium q̃ immortalium status, rationes, causas & scientias, in ipsa ueritate diuina, tanquam in quodam æternitatis speculo intuetur, subito comprehendens. Hinc prouenit, quòd nos in natura constituti, ea quæ supra naturã sunt cognoscimus, ac inferiora quæq; intelligimus, atque non modo ea quæ sunt, & quæ fuerunt, uerumetiam eorum quæ mox fient, & quę longe post futura sunt assidue recipimus oracula. Præterea non solum in sciẽtiis, & artibus, & oraculis mens eiusmodi uirtutem sibi diuinam uendicat, uerumetiam in rebus quibusq; per imperium transmutandis, miraculosam suscipit potentiam. Hinc prouenit nos in natura constitutos, aliquando supra naturam dominari: operationesq; tam mirificas, tam subitas, tam arduas efficere, quib⁹ obediant manes, turbentur sydera, cogantur numina, seruiant elementa: sic homines deo deuoti, ac theologicis istis uirtutibus eleuati, imperant elemẽtis, pellunt nebulas, citant uentos, cogunt nubes in pluuias, curant morbos, suscitant mortuos: quæ omnia apud uarias gentes facta fuisse, canunt poëtæ, recitant historici: atq; ea ipsa fieri posse, splendidissimi quiq; philosophi unà cũ Theologis cõfirmant: sic prophetæ, sic apostoli, sic cęteri uiri dei maximis claruere potẽtiis. Sciendũ ergo, quòd sicut per primi agentis influxũ,

ſæpe producitur aliquid ſine cooperatione mediarum cauſarum, ſic etiam per ſolum opus religionis, ſit aliquòd ſine applicatione naturalium cœleſtiumq; uirtutum, ſed nemo poteſt operari per puram & ſolam religionem, niſi qui totus factus eſt intellectualis. Quicunq; autem ſine admixtione aliarum uirtutum, per ſolam religionem operatur, ſi diu perſeuerauerit in opere, abſorbetur à numine, nec diu poterit uiuere. Quicunque autem non purificatus acceſſerit, ſuperinducit ſibi iudicium & traditur ad deuorãdum ſpiritui nequam.

Neceſſariam eſſe Mago ueri dei cognitionem, & quid de Deo ueteres ſenſerunt Magi atq; philoſophi. Capvt VII.

QVoniam omnium rerum eſſe atque operari, à ſummo deo omniũ creatore depẽdet, deinde etiam à cæteris num nibus, quibus etiam fabricandi creandiq; poteſtas data eſt, non quidem principaliter ſed ratione inſtrumentali in primi creatoris uirtute (rerum enim omnium principium, prima cauſa eſt: quod autem à ſecũdis cauſis producitur, idem magis à prima producitur, quæ & ſecundarum cauſarum productrix eſt: quos idcirco ſecundarios deos nũcupamus) neceſſe igitur eſt magum quẽque ipſum deum omnium productorem & primã cauſam cæterosq; deos ſiue numina (quas ſecũdas cauſas dicim⁹) cognoſcere: & quo cultu, qua ueneratione, quibus ſacris, uniuſcuiuſq; cõditioni cõformibus colendi ſunt ſinguli, nõ ignorare. Quicũq; enim inuocatis diis, illos nõ proprio honore proſequitur, nec illis quod cuiq; cõgruit rite diſtribuit, illorũ præſentiã & optatos ab illis effectus nõ adſequit: quẽadmodum in harmonia, ſi una chorda frãgatur, tota ſubito diſſonat: nõnunq̃ etiã periculũ cũ pœna incurrit, ſicut ſcriptum eſt de Aſſyriis, quos trãſtulit Salmanaſar in Samariã, quia ignorabant legitima dei terræ, immiſit in eos dñs leones, qui interfecerunt eos, eò quòd ignorabant ritum dei terræ. Nũc igitur quid ueteres magi & philoſophi de deo conſonũ ſenſerint uideamus. Legimus enim quod Nicocreonte tyrãno Cypriorũ quondã quis ſummus deus foret interrogante, Serapidis illi reſpondiſſe oraculũ, illũ pro maximo deo habendũ, cuius caput cœlum eſſet, uenter maria, pedes terra, aures in ipſo æthere locarentur, oculi præfulgentis ſolis lumen: cui haud abſimile cecinit Orpheus in his uerſibus:

Sydereæq; domus rex eſt & Iupiter ipſe, Orpheus.
Principium atq; ortus: uerum uis una deusq;
Vnus, & omnipotens, regali in corpore cuius
Singula ponuntur, tellus, unda, ignis & aër:
Nox ſimul atq; dies, ſapientia, primaq; origo.
At iucundus amor, magno hoc in corpore regis
Sunt Iouis excelſi: ceruicem nanq; uidebis,
Cœli ſuſpiciens reuerentia magnaq; tecta.

Hoc caput auricomum, flaui de uertice crines
Stellarum rutilant radii, dehinc aurea pandit
Cornua bina caput capitisq; similima tauri.
Vnum est ortus ipse occasus. &aliud:
Ast oculis fulgens ingenti lumine Phœbus,
Lunaq; purpureo Phœbi redimita colore
Præscia uenturi mens constat regius æther
Quam strepitus nullus, nec uis, nec fama latere
Arcanum'ue potest, penetratq; per omnia uictrix.
Præterea inuictum corpus, sine fine modoq;
Panditur, ast humeri magni quoq; pectora lata
Est aër, alas quoq; uentis possidet ille.
His ad cuncta uolans, Euro est uelocior ipso.
Tum sacer antiqua matre ex Tellure tumescit
Venter, & ex altis consurgit montibus ingens:
Quem medio pontus subcingit rite sonorus.
Vltima præterea terrarum limina, & ampli
Fundamenta globi, furibundaq; tartara, plantas
Esse pedum, magni constat rectoris Olympi.
Hic cum sub terris celasset cuncta, deinde
Ex imis repetens, in lucem protulit almam.

Vniuersum itaq; mundum Iouem arbitrātur: atq; sane ipsius mūdi mētem quæ in seipsa mūdum continēs produxit: unde Sophocles, in ueritate Inqt solus unus est deus, qui cœlū hoc & terrā capacem cōdidit. Et Euripides inqt: Vides'ne excelsum, qui illū infinitūætherē, & terrā undiquaq; complecti tur ulnis? Hūc crede Iouem, hunc arbitrare deū. Vnde Ennius poëta canit:

Sophocles. Euripides. Ennius.

Aspice hoc sublime candens, quem inuocant omnes
Iouem.

Porphyrius Vniuersus igitur mundus Iupiter est (ut inquit Porphyrius) animal ex animalibus, deus ex diis constitutus. Iupiter autem est inquantum intellectus est à quo uniuersa producuntur, cuncta creās intelligendo. Hinc Orpheus de uerbo sacro canit:

Orpheus.

Vnus perfectus deus est, qui cuncta creauit:
Cuncta fouens, atq; ipse ferens super omnia sese.
Qui capitur mente tantum, qui mente uidetur:
Qui nullumq; malum mortalibus inuehit unquam,
Quem præter non est alius. Et paulo post:
Ipse est principium, mediumq; & exitus idem.
Priscorum hæc nos docuerunt omnia uates:
Quæ binis tabulis deus olim tradidit illis.

Vocatq; ipsum in eodem carmine, Mundi

Ingentem autorem solum, interituq; carentem.

Zoroastes quoque in sacra historia de rebus Persicis sic deum definit: Deus est inter omnia quæ labem nullam & corruptionem sentiunt, primus: ingenitus, nec interiturus unquàm, partiũ expers, sibiq; ipsi simillimus, bonorum omnium auriga & autor, rerũ pater omnium, optimus ac prudentissimus, sacrum iustitiæ lumen, absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuctor ac sapientia. Apuleius autem describit ipsum basileum, hoc est regẽ, totius rerum naturæ causam, rationem, & originem initialem, summũ animi genitorẽ, æternũ, animantium sospitatorẽ, sine propagatione genitorẽ, neq; loco, neq; tẽpore, nec ulla uice cõprehensum, eoq; paucis cogitabilẽ, nemini effabilem. Hinc itaq; summũ deum Euripides Iouẽ præcipit nominandũ: per cuius caput cecinit Orpheus uniuersa in lucem processisse: cæteras aũt potestates, ministras esse censendas: quæ uidelicet extra deũ sunt, & ab ipso separatæ. Hinc ipsi dei ministri, & intelligẽtiæ separatæ, à philosophis nuncupantur. Huic itaq; summo Ioui, illiq; soli, cultũ religiosum deberi dicũt: cæteris uero numinibus non deberi nisi propter ipsum.

Quid de diuina trinitate ueteres senserint philosophi. Cap. VIII.

Augustinus atq; Porphyrius testãtur, Platonicos, tres in deo personas posuisse, quarum primam uniuersitatis patrem appellãt: secundam, filium atq; primam mentẽ uocãt: etiam à Macrobio sic dictam: tertiam spiritum, siue animam mundi: quam etiam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, ubi canit:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.

Dei filium, primam mentem, diuinum scilicet intellectũ, tradũt Plotinus & Philo, à deo patre manantem, quemadmodum abs loquẽte uerbum, uel sicut à lumine lumen. Hinc & uerbum, & sermo, & splẽdor dei patris, nomina accepit: diuina enim mens, cum se unico & nunquàm interrupto actu, absq; ulla internotione, aut uicissitudine, intelligit summum bonum: prolẽ & filium in se progenerat, quæ est plena intelligẽtia, plena sui imago, & plenũ mundi exemplar: quod Ioannes noster, & Mercurius uerbũ nominant, siue sermonem: Plato dei patris filium: Orpheus uero Palladẽ ex Iouis capite natam, hoc est sapientiam. Hæc est altissima dei parentis imago, quadã tamen relatione, aut aliquo intrinseco absoluto, tanquã genita distincta à generãte, quæ apud Ecclesiasticum ait: Ego ex ore altissimi prodii, primo genita ante omnem creaturam. Filium autem hunc cũ patre unum & eundem in essentia deum esse testatur Iamblichus, deum uidelicet suiipsius patrem filiumq; nominãs. Mercurius quoq; Trismegistus in Asclepio, dei filium diuersis in locis affirmat. Inquit enim: Deus meus atq; pater, mentem sibi aliam opificem peperit. Et alibi: Monas gignit Monadem, & in se suũ reflectit ardorem. & in Pimandro (ubi uaticinari uidetur de futura lege gra

tiæ ac de regenerationis mysterio) ait, regeneratiõis autor est filius dei homo, unius uoluntate dei. Vocat etiam deum utriusq; sexus fœcunditate plenissimum. Similiter Indorum philosophi adserunt mundum esse animal partim masculum atq; fœminã:& Orpheus naturam mundi Iouemq; mundanum marem simul appellat & fœminam: adseritq; utrunq; diis sexũ inesse. Hinc in Hymnis Mineruã sic alloquitur: Vir quidem & fœmina producta es, Et Apuleius in libro quem scripsit de Mundo, ex Orphica theologia hunc uersiculum traduxit de Ioue:

Iuppiter & mas est & fœmiua, nescia mortis.

Et Vergilius de Venere inquiens, canit:

Maro. Descendo, ac ducente deo.

Et alibi, de Iunone siue Alecto intelligens, inquit:

Nec dextræ oranti deus absuit.

Tibullus. Et Tibullus canit:

Qui Veneris magni uiolaui numina uerbo.

Et Carenus populus deum Lunum mirifica ueneratione coluisse legit. Ex hac plena summæ fœcunditatis intelligentia, amor producitur, ligãs intelligentiam cum mente:& eo amplius, quanto immensa proportione sibi intimior est quàm aliæ proles cum eorum parẽtibus, quæ est tertia persona, scilicet spũs sanctus. Adducit etiam Iamblichus Chaldęorꝝ oracula, ponentia in deo paternã potestatẽ: Intellectus à patre emanationem amoremq; igneum à patre filioq; procedentem, eundemq; deum. Hinc apud Plutarchum legitur, gentiles deum descripsisse, esse ipsum spiritum intellectualem & igneum, non habentem formam, sed transformãtem se in quodcunq; uoluerit, & coæquãtem se uniuersis. Et in Deuteronomio legitur: Deus ignis consumens est. De quo & Zoroastes ait, omnia uno ab igne genita esse. Et Heraclitus Ephosius cuncta ex igne genita esse docuit. Hinc diuinus Plato, deum in ignea essentia habitare posuit, intelligens uidelicet, inenarrabilem dei in seipso splẽdorem, & circa seipsum amorem. Et apud Homerum legimus, æthera esse regnum Iouis, ubi canit: Homerus.

Iuppiter obscurans nebulas, & in æthere regnans.

Et idem alibi:

Sors Iouis est cœlum, nebulis sedet æthere lato.

αἴθω. Dicitur autem æther iuxta Græcorꝝ grammaticã, ab ætho, quod significat
ἀήρ. ardeo, & aër spiritus, quasi æthaër, id est, ardẽs spiritus. Hinc Orpheus ęthe
πυριπνόι. ra appellauit pyripnon, id est igneum spiraculum. Pater ergo, & filius, & spiritus amatorius, idemq; igneus, uocant à theologis tres personæ: quas etiã Orpheus in adiuratiõibus his uerbis inuocat: Cœlum adiuro te, dei magni sapiens opus. Vocem adiuro te patris, quam locutus est primum, quando mundum uniuersum suis firmauit consiliis. Easdem confitetur Hesiodus, sub Iouis, Mineruæ & Bulæ nominibus, in Theogonia sua, duplicem Io-

uis partum his uerbis enuncians: Primam certe filiam cæsiis oculis Tritoniam, æqualem habenti patri potentiam, & prudentem Bulen, hoc est consilium. Quod Orpheus in præfatis uersiculis pluraliter protulit, propter duplicem eius emanationem: producitur enim à Ioue & Minerua pariter. Ipseq; Augustinus libro quarto de Ciuitate dei, testatur Porphyrium Platonicum tres in deo personas posuisse: primam, quam patrem uniuersitatis appellat: secundam, quam primam mentem, & filium à Macrobio dictum: tertiam, animam mundi, quam Vergilius ex Platonis opinione spiritum uocat, inquiens:

Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem.

Est igitur deus, ut inquit Paulus, à quo omnia, in quo omnia, & per quem omnia A patre enim tanquam à primo fonte emanant omnia: in filio uero tanquam in piscina suis ideis collocantur omnia: per spiritum sanctũ uero explicantur omnia, & propriis gradibus singula distribuuntur.

Quæ sit uera de Deo & sanctissima Trinitate orthodoxa fides. Caput IX.

DEcreuerunt doctores catholici populusq; fidelis, ita sentiendũ ac profitẽdum esse, quod unus sit solus uerus deus, increatus, immensus, omnipotens, ęternus, pater, filius, spiritus sanctus, tres quidem personæ, sibiinuicem coæternæ & coęquales: una tamẽ essentia & substantia, naturaq; simplex omnino. Hęc est fides catholica, hæc est orthodoxa religio, hæc est Christiana ueritas, ut unum deum in trinitate, & trinitatem in unitate ueneremur: neq; confundentes personas, neq; substantiam separantes. Pater ab æterno genuit filiũ, suamq; illi dedit substantiam: ac nihilominus retinuit. Filius quoq; nascendo, patris accepit substantiam: non tamen personam propriam patris adsumpsit, neq; pater illam in filium transtulit: sunt enim ambo unius & eiusdem substantiæ, sed diuersarum personarũ. Filius quoq; hic licet patri coęternus sit, ex substantia patris ante secula genitus, tamẽ nihilominus ex substantia uirginis in seculo natus est, & uocatum est nomen eius Iesus: perfectus deus, perfectus homo, ex anima rationali & humana carne subsistens: cui nihil humanum defuit, pręter peccatũ. Necessarium est igitur credamus, quia dominus noster Iesus Christus dei filius deus & homo est: una persona, duæ naturę. Ante secula genitus est deus sine matre: in seculo natus est homo sine patre, de uirgine, & ante & post partum incorrupta: passus in cruce mortuus est, sed in cruce uitam restaurauit, & mortem morte resoluit: sepultus est, & descẽdit ad inferos, sed animas patrum eduxit ex inferis: & resurrexit per uirtutẽ

propriam tertia die ascendit in cœlos, & misit spiritum suum paracletum, & uenturus est iudicare uiuos & mortuos, ad eiusq; aduentum omnes homines rusurrecturi sunt in carne sua, & reddituri sunt de factis propriis rationem. Hæc est uera fides, quam si quis non crediderit, uel de qua si quis dubitauerit, à spe uitæ ac salutis æternæ alienus est.

De emanationibus diuinis, quas Hebræi Numerationes, alii attributa, Gentiles deos & uumina nuncupabant: deq; decem Sephiroth ac decem sacratissimis dei nominibus illis præsidentibus, eorumdemq; interpretatione.

Caput X.

Eus ipse, licet in trinitate personarum unitissimæ essentiæ sit, esse tamen in eo multa quædam numina, ueluti radios ex eo emanantes, non ambigimus, quos gentium philosophi deos, Hebręorum magistri Numerationes, nos attributa uocamus, ut sapientiam, quam Orpheus Palladem: intelligentiam, quam Mercuriũ: formæ fœturam, quam Saturnum: uim productricem, quã Neptunum: naturam rerum secretam, quam Iunonem: amorem, quam Venerem: lucidã uitam, quem Solem siue Apollinem: uniuersi mundi ratiõem, quem Pana nuncupat: animam uero, ut inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsam se retrahit, triplici nomine, Maris, Neptuni & Oceani, decantat: & id genus plura, de quibus canit alibi:

Iuppiter, & Pluto, Phœbus, Dionysius, unus est.
Sed cur bis loquimur, deus adstat in omnibus unus.

Et de eodem Valerius Soranus cecinit:

Iuppiter omnipotens regum rex ipse deusq;
Progenitor genitrixq; deûm deus unus & omnis.

Ita prudentissimi illi gẽtium theologi sub uariis nominibus numinibusq; sub uario etiam sexu unum deum colebant. Quem ut ait Plinius, fragilis & laboriosa mortalitas in plures digessit, fragilitatis suæ memor, ut portionibus quisq; coleret, quo maxime indigeret. Sic quibus fidei opus erat, Iouem: quibus prouidentia, Apollinem: quibus sapiẽtia, Mineruam: & quibus aliis rebus opus erat, aliis quoq; nominibus inuocabant. Hinc illa numinum multiplex uarietas, propter multiplicem ac uariam gratiarum distributionem, deus autem unus à quo omnia. Vnde Apuleius in libro de Mundo ad Faustinum: Cum sit unus deus, inquit, idem'que numen, pluribus quidem nominibus nuncupatur, propter specierum multitudinem, quarum diuersitate fit multiformis. Et Marcus Varro in libro de Cultu deorum dicit: Sicut omnes animæ reducuntur ad unam animam

mundi siue uniuersi, sic deos omnes referri ad unum Iouem, qui idem deus, sub uariis colitur numinib⁹. Oportet ergo scire sensibiles proprietates, per uiã secretioris analogiæ, perfecte intellectualizare. Quicunq; hymnos Orphei, & ueterum magorũ sane intelligere debeat: ita nanq; comperiet hæc ab cabalisticis arcanis, orthodoxisq; traditionibus, m nimũ differre. Nã quos Curetes, & intemeratos deos uocat Orpheus, Dionysius potestates appellat: Cabalistæ illos numerationi pahad, hoc est, timori diuino appropriant: ita quod est ensoph in cabala, Orpheus noctẽ uocat: idẽ est Typhon apud Orpheum, qui Zamaël in cabala. Verum Hebræorum mecubales, rerum diuinarum eruditissimi, decẽ principalia nomina diuina, ueluti numina quædam, ceu dei membra acceperunt, quæ per decẽ numerationes, quæ Sephiroth uocant, ueluti per uestimenta, siue instrumenta, uel exemplaria archetypi, influũt in omnia quæ creata sunt, per singula superiora, usq; in infima ordine tamen quodam. Nã primo & proxime influũt in nouem angelorũ ordines, & animarum beatarum chorum: & per illos in cœlestes sphæras & planetas, & homines: à quibus deinde res singulę accipiũt uim atq; uirtutẽ. Primum horum est nomẽ Eheie, nomen diuinæ essentiæ. Numeratio eius uocata est cether, quod interpretatur corona, seu diadema: & significat esse simplicissimũ diuinitatis: & uocatur, quod oculus nõ uidit: & attribuit deo patri: & influit ꝑ ordinẽ Seraphim, uel ut uocãt Hebræi Haioth Hacadosch, hoc est, animalia sanctitatis: & exinde per primũ mobile, omnib⁹q; essendi munus largitur, ipsum uniuersum per totam circunferentiam, & centrum replens, cuius intelligentia particularis, nũcupatur merattron, hoc est princeps facierum, cuius officium est introducere alios ad faciem principis, & per hunc loquutus est dominus Moysi. Secundum nomen est Iod, siue tetragrammaton cum Iod coniunctum: numeratio eius hochma, hoc est sapientia: & significat diuinitatem plenam idearum, & primogenitũ: & attribuit filio, & influit per ordinẽ cherubin, siue quẽ uocant Hebræi Ophanim, hoc est formæ, uel rotæ: & exinde in cœlum stellatum, totidem illic fabricãs figuras, quot in se continet ideas, ipsum chaos creaturarum distinguẽs, per intelligentiam particularem nomine Razielem, qui fuit præfectus Adam. Tertium nomẽ uocatum est tetragrammaton Elohim, numeratio eius uocatur bina, hoc est prouidentia, seu intelligẽtia: & significat remissionem, & quietem, iubilęum, pœnitentialem conuersionem, tubam magnam, redemptionem mundi, & uitã uẽturi seculi: & attribuitur spiritui sancto, & influit per ordinem thronorum, siue quos Hebræi uocãt Aralim, hoc est angeli magni, fortes & robusti: atq; exinde per sphæram Saturni, formam fluxæ materiæ ministrans: cuius intelligentia particularis Zaphchiel, præfectus Nohe: & alia intelligẽtia Iophiel, præfectus Sem: & hæ sunt tres numerationes summæ & supremæ, ueluti sedes diuinarum personarum, quarum iussu fiunt omnia: sed per reliquas septem exequuntur, quæ iccirco dicuntur nu

merationes fabricæ. Est itaque quartum nomē El, cuius numeratio hæsed, quod est clementia, siue bonitas: & significat gratiam, misericordiam, pietatem, magnificentiam, sceptrum, & dextram manum: & influit per ordinem Dominationū, siue quem uocant Hebræi Hasmalim, per sphærā Iouis, effingens corporum effigies, clementiam & pacificam iustitiam omnibus donans: & intelligentia eius particularis Zadkiel, præfectus Abrahæ. Quintum nomen Elohim gibor, hoc est deus robustus, puniēs culpas improborum, & numeratio eius uocatur Geburach, quod est potentia, grauitas, fortitudo, securitas, iudicium: puniens per strages & bella: & coaptatur ad tribunal dei, & cingulum dei, & gladium, & brachium sinistrum: & uocatur etiam Pachad, quod est timor: & influit per ordinem Potestatum, siue quem dicunt Hebræi Seraphim, & exinde per sphæram Martis, cuius est fortitudo, & bellum & afflictio, elementa depromit, & intelligentia eius particularis Camaël, præfectus Samsonis. Sextum nomen Eloha, siue nomen quadriliterum, coniunctum cum Vaudahat: & numeratio eius tiphereth, hoc est ornatus, pulchritudo, gloria, uoluptas: & significat lignum uitæ: & influit per ordinem Virtutū, siue quem uocant Hebræi Malachim, hoc est angeli, in sphæram Solis, claritatem illi & uitam donans: & exinde metalla producens: & intelligētia eius particularis Raphaël, qui fuit præfectus Isahac, & Tobiæ iunioris, atque angelus Peliel, pręfectus Iacob. Septimum nomen tetragrammaton Sabaoth, siue Adonai Sabaoth, hoc est deus exercituum: & numeratio eius Nezah, hoc est triumphus, & uictoria: & applicatur ei columna dextra: & significat æternitatem, & iustitiā dei ulciscentis: & influit per ordinnē Principatuū, siue quem uocant Hebręi Elohim, hoc est deoꝝ, in sphæram Veneris, Zelum & amorē iustitiæ: & producit uegetabilia, & intelligentia eius Haniel, & angelus Ceruiel, præfectus Dauid. Octauū nomē dicitur Elohim Sabaoth, quod etiam interpretatur deus exercituum, non belli & iustitiæ, sed pietatis & consonantiæ. Habet enim utrunq; nomen hoc, & præcedens suum exercitum. Numeratio huius uocatur Hod, quod interpretatur laus, & confessio, & decor, & celebritas: & attribuitur sibi columna sinistra, & influit per ordinē archangelorū, siue quē Hebræi uocant Bne elohim, id est filios deorum, in sphæram Mercurii, ornatus elegantiam & consonantiā, producens animalia: & intelligentia eius Michaël, qui fuit præfectus Salomonis. Nonum nomen dicitur Sadai, hoc est omnipotens & omnibus satisfaciens, & Elhai, quod est deus uiuus: & numeratio eius Iesod, hoc est, fundamentum, & significat intellectum bonum, fœdus, redemptionem, & quietem: & influit per ordinem angelorum, siue quem Hebræi uocant Cherubim, in sphæram Lunæ, rerum omnium incrementum & decrementum: hominū'que genios & custodes curat atque distribuit: & intelligentia eius Gabriel, qui fuit præfectus Ioseph, & Iosue, & Danielis. Decimum nomen est, Adonai melech, hoc est,

dominus & rex: & numeratio eius Malchuth, quod est regnum & imperium: & significat ecclesiam, & templum dei, & ianuam: & influit per ordinem animasticum, animarum uidelicet beatarum, qui ab Hebræis dicitur Issim, hoc est, nobiles, heroës & principes: suntq; Hierarchiis inferiores: & influunt filiis hominum cognitionem, mirificamq; rerum scientiam & industriam, & prophetiam largiuntur: & præsidet illis anima Messihæ, siue (ut alii dicunt) intelligētia Metattron, quæ dicitur prima creatura, siue anima mū di, & præfectus Mosæ.

De diuinis nominibus, eorundemq; potentia & uirtute.

Caput XI.

Eus ipse licet sit unitissimus, sortitur tamen diuersa nomina nō quæ diuersas eius essentias aut deitates exponant, sed quasdā proprietates ab eo emanantes, per quę nomina, in nos, & ea quę creata sunt, multa beneficia, & diuersa munera, uelut per canales quasdam distillāt. Horum nominum decem superius descripsimus, quæ etiam Hieronymus ad Marcellā numerat: Dionysius quadragintaquinq;, tum dei patris, tum Christi nomina colligit. Hebræorū mecubales ex quodam textu qui est in Exodo, septuagintaduo cum angelorum tum dei nomina deducunt, quod nomen *septuagintaduarum literarum, & Schemham* phoras, hoc est expositorium, uocant. Alii ulterius progredientes, ex singu*lis scripturæ locis, tot innuunt diuina nomina, ut eorum numerus, & quæ si* gnificāt, sint nobis penitus ignota. Ex his igitur, præter ea quæ supra memo*rauimus, est nomen diuinæ essentiæ Eheie* אהיה, quod Plato transtulit ὤν, Hinc deum uocant τὸ ὄν, alii ὁ ὤν. Est aliud nomen Hu הוא, reuelatum Esaiæ, diuinitatis abyssum innuens: quod Græci traduxerūt ταυτὸν, Latini idemipsum. Est & aliud nomen Esch אש, à Mose receptum, quod ignem sonat: & est nomen dei Na נא, in perturbationibus & molestiis inuocādum. Est etiam nomen Iah יה, & nomen Elion עליון, & nomen Macom מוקם, nomē Caphu, כפו, nomen Innon, יונן & nomen Emeth אמת quod interpretatur ueritas: & est sigillum dei. Et alia duo nomina, Zur צור, & Aben אבן, quorum utrunque solidam petram significat, & alterū illorum patrem cū filio exprimit: & plura alia nomina in scalis numerorum posuimus superius. Et extrahūtur multa nomina dei & angelorum ex sacris scripturis, per artē Cabalistam, Calculatoriam, & Notariacā, & Gimetriam: ubi unum nomen, aut multæ dictiones per certas earum literas retractæ colligunt: aut unum nomen per singulas suas literas dispersum, plura significat siue restituit. Colliguntur autem quandoque à capitibus dictionum, sicut hoc nomen Agla אגלא ex hoc S. scripturæ uersiculo: אתה גיבר לעולם אדני hoc est Tu es fortis in æternū deus. Similiter nomen Iaia יאיא, ex illo uersiculo יהוה אלהינו יהוה אחד hoc est, deus deus noster deus un⁹. Similiter nomē Iaua יאוא

ex illo uersiculo. יהי אור ויהי אור. hoc est, fiat lux & facta est lux. Similiter nomen Ararita אראריתא ex hoc uersiculo, unum principiũ unitatis suæ, principium singularitatis suæ uicissitudo sua unum אחד ראש אחדותו ראש ייחודו תמורתו אחד. Est & aliud nomen Hacaba הקבא extractum ex hoc uersiculo, הקדוש ברוך הוא. hoc est, sanctus benedictus ipse. Similiter nomẽ Iesu ישו cõperitur in capitibus istorum duorum uersiculorum uidelicet, יבא שילה ולו hoc est, Quousq; ueniat Messiah: Et alius ינון שמו ויה id est, permanet nomẽ ei⁹. Similiter hoc nomẽ Amẽ אמן, ex hoc uersiculo. אדני מלך נאמן id est, dominus rex fidelis. Quandoq; extrahũtur hæc nomina à finibus dictionum, sicut idem nomen Amen ex hoc uersiculo, לא כן הרשעים, hoc est, nõ sic impii, sed trãspositis literis. Sic in finalibus hui⁹ uersiculi לי מה שמו מה id est, mihi quid? nomen eius quid? inuenitur nomen tetragrammaton: in his omnibus, litera ponitur pro dictione & litera extrahitur ex dictione, uel à capite, uel à fine, uel ubilibet: & quandoque extrahuntur hæc nomina ex omnibus literis singulatim, quemadmodum extrahũtur illa septuaginta duo dei nomina, ex illis tribus uersiculis qui habentur in Exodo, incipientes ab his tribus dictionibus. ויסע ויבא ויט, primo & ultimo uersiculis à dextra ad sinistrã conscriptis, sed medio cõuersim à sinistra ad dextram, sicut in posteriorib⁹ ostendemus: & sic quandoq; extrahitur dictio à dictione, siue nomen à nomine, per transpositionem literarum, sicut Messiah משיח, ex Iismah. ישמח, & Michaël מיכאל, Ex מלאכי Malachi. Quãdoq; autem per alphabetariam cõmutationem, quam Cabalistæ Ziruph צירוף uocant, sicut ex nomine tetragrammaton יהוה, eliciuntur nomina. מצפץ, Mazpaz. כוזו, kuzu: nõnunq̃ etiã per numeri æqualitatem nomina commutantur, ut Metattron, מטטרון pro Sadai שדי utrunq; enim facit tercentum decem & quatuor. Eadem ratione nomen Iiai ייאי, æquipollet nomini El אל per numeri æqualitatem, utrunq; enim facit triginta & unum. Atq; hęc sunt arcana abscõdita de quibus difficilimum est adferre iudicium, & completam tradere scientiam: nec in ulla alia lingua, quàm in Hebraica intelligi & doceri possunt. Verum cũ diuina nomina (ut ait Plato in Cratilo) habita sunt à barbaris, q̀ habuerũt à deo sine quo nullatenus quis capere potest ueros sermones, ueraq; nomina, quibus deus nuncupatur, ideo de ipsis alia dicere non possumus, nisi quę à deo sunt nobis sua benignitate reuelata. Sunt enim diuinæ omnipotẽtiæ sacramenta atq; uehicula, non ab hominibus, non etiam ab angelis, sed ab ipso summo deo, certo modo, pro suorum characterum immobili numero & figura sempiterna stabilitate instituta, diuinitatisq; harmoniam spirantia, diuinaq; assistentia consecrata: quare illa timent superi, tremunt inferi, colũt angeli, pauent cacodæmones, & omnis reueretur creatura, omnis ueneratur religio: quorũ religiosa obseruatio, deuotaq; cum timore ac tremore inuocatio, uirtutem nobis magnam præstant, deificantq; unionem, atque etiam supa naturam mirabilium operum effectuumq; potentiam. Ideoq; nullis

quidē illa ulla unquam ratiōe fas est permutare. Vnde Origenes præcipit, ea in suisipsis characteribus incorrupte conseruanda: & Zoroastes etiā uetat barbara & antiqua uerba mutari: nā ut inquit Plato in Cratylo: Omnia diuina uerba siue nomina, uel à diis primum, uel ab antiquitate, cuius initiū haud facile scitur, uel à barbaris prodita sunt. Iāblichus quoq; similiter præcipit, ea non esse ex sua lingua in aliam transferenda, non enim eandem, inquit, mentem seruant nomina in aliam linguam interpretata. Hæc itaq; diuina nomina, sunt aptissimum atq; efficacissimum medium hominis cum diis conciliandi atque uniendi, sicut legitur in Exodo: In omni loco in quo memoria fuerit nominis mei, ueniam ad te, & benedicam tibi. In Numerorum uolumine ait dominus: Ponant nomen meum super filios Israel, & ego benedicam eis. Iccirco diuinus Plato in Cratylo & in Philebo, diuina nomina uenerari iubet plusquā delubra statuasq; diuinas: quia expressior dei imago atq; uirtus sit in officio mentis, præsertim afflatæ diuinitus, quàm in manuum operibus reseruata. Verba itaq; sacra, nō iam ex seipsis, quatenus uerba sunt, uim habent in magicis, sed ex occulta ui numinum per illa operante in animis eorum, qui illis secundum fidem hęrent, in quibus occulta dei uirtus per ea tanquàm per uehicula in eos transmittitur, qui habent aures audiendi purgatos per fidem, & per purgatissimos mores, & per inuocationes diuinorum facti sunt habitaculum dei, & capaces horum diuinorū influxuū. Quicunq; igitur diuinis his uerbis siue nominibus ea mentis puritate, eo modo, & ea lege qua tradita sunt, rite utitur, mirifica multa & impetrabit & efficiet quemadmodum de Medea legimus:

Verbaq; ter dixit, placidos facientia somnos,
Quæ mare turbatum, quæ flumina concita sistunt.

Quod Hebræorū antiqui doctores præ cæteris obseruarunt, qui uerbis mirabilia multa efficere consueuerunt. Pythagorici etiā demonstrarunt, tam animi quàm corporis morbos uerbis quibusdam mirifice curantes. Sic etiam legimus Orpheum cum esset unus ex Argonautis, tempestatem quandam sæuissimam uerbis quibusdam auertisse. Simili modo Apollonium, quibusdam uerbis secreto prolatis, puellam mortuā Romæ resuscitasse, & aliis à quibusdam uerbis manes Achillis euocasse, narrat Philostratus. Sed & Pausanias refert, fuisse Lydis in Hierocæsarea & Hypepis urbibus, duo tēpla deæ quam Persicam uocabant, sacra, quorum in utroq; cum res diuina peragenda esset, uir magus ligna sicca super aram imponēs, & patria lingua hymnos canens, deinde barbara quædam uerba ex libro quem manu tenebat pronūtiabat: quibus prolatis, mox ligna illa nullo subdito igne, sponte sua ardere, & lucidissimam concipere flammam uidebātur. Tradidit etiam Serenus Samonicus inter præcepta medicinæ, quod si scribatur hoc nomē Abracadabra, uidelicet diminuēdo literam post literam, iuxta ordinem regressionis, ab ultima usq; ad primam, sicut hic ostenditur, quicunq; ęger he

mitriteo laborans, siue alia febri, hanc schedam alligatam & à collo suspensam gestauerit, ualere illi contra aduersam ualetudinem, morbumq; paulatim declinando transire.

a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	a
a	b	r	a	c	a	d	a	b	r	
a	b	r	a	c	a	d	a	b		
a	b	r	a	c	a	d	a			
a	b	r	a	c	a	d				
a	b	r	a	c	a					
a	b	r	a	c						
a	b	r	a							
a	b	r								
a	b									
a										

Sed multo efficacius contra omnes hominũ aduersas ualetudines, & quascunq; alias molestias tradidit Rabi Hama in libro Speculationis, sacrum signaculum, cuius in anteriore latere sunt quatuor quadrata dei nomina, sibi in quadrato sic subalternata, ut à summo in imum pariter alia quatuor sacratissima nomina siue diuinitatis sigilla emergant, quorum intentio in circunferentiali circulo continetur inscripta, à tergo autem inscribitur nomen septiliterum Araritha, & circũscribitur illi sua interpretatio, hoc est, uersiculus à quo extractum est, quemadmodum hic depictum uides.

PARS ANTERIOR.

יהוה

ה	ו	ה	י
י	נ	ד	א
י	א	י	י
ה	י	ה	א

PARS POSTERIOR.

Oportet autem hęc omnia fieri in auro puriſſimo, aut in uirginea membrana, tanquam ſyncera, munda & immaculata, etiam incauſto ad hoc formato, ex fumo ſacrati cerei uel incenſi, & aqua ſacrata, atq; hæc ab actore purgato & expiato, infallibili ſpe & conſtanti fide, ad deum altiſſimum mente eleuata, ſi diuinam hanc obtinere debeant ac præſtare poſſint uirtutem. Simili ratione contra terriculamenta & nocumenta malorum dæmonum atq; hominum, & contra quæcunq; adeunda pericula, ſiue itinerum, ſiue aquarum, ſiue hoſtium, ſiue armorum, modo quo ſupradictum eſt, inſcribunt hos characteres ab uno latere, בוווו : & hos à tergo, צמרבה, qui ſunt capita & fines primorum quinq; uerſuum Geneſeos, & totius mũdanę creationis ſymbolum, ea'que ligatura aiunt hominem, modo firmiſſime ſperet in deum uniuerſitatis conditorem, fore omnium malorum emunem.

IN PARTE ANTERIORE. A' TERGO.

Neque uero diffidat quispiam, miretur'ue uerba sacra, quibus deus omnipotens condidit cœlum & terram, alligata plurimum posse, siquidem experimēto compertum est, ut ait Rab Costa Ben Luca, plures alias res nō physicas, posse quamplurimum: sicuti experientia comprobatum est, digitum abortiui à mulieris collo suspensum, impedire cōceptum, quamdiu collo illius hæserit. Præterea in uerbis quibusdā sacris & nominibus diuinis, uim esse magnam atq; diuinam, quæ sit uirtus operatiua mirabilis effectus. Zoroastes, Orpheus, Iamblichus, Synesius & Alchindus, & quiq; splendidissimi philosophorum testantur, & Artephius magus atq; philosophus, de uirtutibus uerborum atq; characterum singularem librum conscripsit. Origenes splendidissimis quibusq; philosophis non inferior, adserit contra Celsum, in quibusdam diuinis uerbis mirandam latere uirtutem: & in libro Iudicum ait dominus: Nomen meum quod est Pele פלא, quod interpretatur apud nos, miraculorum operator, siue efficiens mirabilia. Verum autē dei nomē, nec hominibus, nec angelis notum est, sed ipsi soli deo, nec antè publicabitur (ut testantur sacrę literę) quā dispositio dei fuerit impleta. Habet tamen præterea deus inter angelos alia uocabula, & inter homines alia: nullum autem nomen dei est apud nos (ut inquit Moses Aegyptius) quod non sit sumptum ab operibus, & significans cū participatione, præter ipsum nomen tetragrammaton, quod est sanctum, significans substātiam creatoris significatiōe pura, in qua nihil aliud participat cum creatore deo: ideo dicitur nomen separatum, quod scribitur & non legitur, neq; exprimitur apud nos, sed nominatur: & significat secundum idioma supernum, quod est dei, & fortassis etiam angelorū. Simili modo sunt etiam angelis nomina, alia inter eos, & in idiomate illorum, quam uocat Paulus linguam angelorum, de qua habetur ualde parum apud nos. Cætera autem illorū nomina, omnia ab officiis & operibus illorū sunt decisa, quæ nō sunt tantæ efficaciæ, ideoq; magi illos ueris suis nominibus cient, illis uidelicet cœlestibus, quæ in literis sanctis continentur.

De influxu diuinorum nominum per singula media in hęc inferiora. Caput XII.

SVmmus creator & prima causa, & si omnia regit & disponit, curam tamē exequendi uariis ministris distribuit, beneficis & maleficis, quos in Apocalypsi uocat Ioannes, angelos fauentes, & nocētes: de quibus alibi canit propheta. Moratur angelus domini in circuitu timentiū eum, ut eripiat eos, & alibi describit immissiones per angelos malos: Quodcunq; autē per angelos tanquā per ministros exequitur deus, idem etiam facit per cœlos & stellas, sed tanquam per instrumenta, ut hoc modo oīa cooperentur in ministerium: ut sicut quælibet cœli portio, & quodq; astrum, certam terræ plagam locum'ue, & tēpus, & speciem, & indiuiduum decernit: sic etiam angelicam illius portionis astriq;

uirtutem, eisdem loco, tempori, speciei, accommodare fas est. Vnde Augustinus libro Quęstionum: Vnaquæq; (inquit) res uisibilis in hoc mundo, angelicam habet potestatem sibi propositam. Hinc Origenes in librũ Numerorum ait: Opus est ipsi mundo angelis, qui præsint exercitibus terrenis, regnis, prouinciis, hominibus, bestiis, animalium natiuitati & progressui, uirgultis, plantis, cæterisq; rebus, eam uirtutem donantes, quam dicunt inesse rebus à proprietate occulta. Multo magis opus est angelis qui præsint operibus sanctis, uirtutibus & hominibus, ut ipsi qui semper uident faciem patris summi, recto ducatu possint conducere homines, & unumquodq; etiam minutissimum ad locum suum, tanquam membra huius mundi concinna, in quo deus tanquam præcipuus antistes, omnia suauissime disponens inhabitat, non contentus aut circunscriptus, sed continens omnia sicut Ioannes in Apocalypsi describit cœlestẽ illam ciuitatẽ, cui à duodecim portis prę sident duodecim angeli, influẽtes in eas, quę à diuino noĩe suscipiũt duodecies reuoluto, & in fundamentis illius ciuitatis, nomina duodecim apostolorum, & agni: nam sicut in lege, in lapidibus superhumeralis, & fundamentis ciuitatis sanctę per Ezechielem descriptæ, inscripta erãt nomina tribuum Israel, & dominabatur illis nomen quadriliterum: sic in euãgelio inscripta sunt in lapidibus fundamenti cœlestis ciuitatis, nomina apostolorum, qui stant pro tribubus Israel in ecclesia, super quos influit nomẽ agni, hoc est nomen IESV, in quo est omnis quadriliteri uirtus: siquidem tetragrammus ille pater, dedit illi omnia. Ab angelis itaque suscipiũt cœli, quod influunt: illi autem à magno nomine dei & IESV, cuius uirtus prima est in deo, post diffusa in duodenos & septenos illos angelos, per quos extenditur in duodecim signa, & septem planetas, & cõsequenter in omnes cæteros ministros & instrumenta dei, usque in infima penetrans. Hinc ait Christus: Quicquid petieritis patrem in nomine meo, dabit uobis, & resurgens ait: In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequuntur: ut ultra necessarium nõ sit quadriliterum nomen, cuius tota uirtus translata est in nomen IESV, in quo solo fiunt mirabilia: nec est aliud nomen (ut inquit Petrus) sub cœlo datum hominibus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi illud. Non autem putemus, quòd nominando IESVM polluto ore tanquam nomen hominis cuiusdam, in uirtute illius facere possumus miracula, sed oportet illud inuocare in spiritu sancto, mente expurgata, & animo feruenti, ut adsequamur ea quæ nobis in ipso promissa sunt, maxime cognitione præuia, sine qua non exauditio, iuxta illud propheticum: Exaudiam eum, quoniam cognouit nomen meum. Hinc hodie nihil fauoris hauriri potest à cœlestib[us], nisi interueniat autoritas, fauor, adsensus nominis IESV. Hinc Hebræi & Cabalistæ in diuinis nominibus peritissimi, nihil post CHRISTVM in priscis illis nominibus operari possunt, sicut olim eorum patres. Et iam experimẽto cõprobatum est, nullũ malũ dæmonẽ, nullã inferorũ uirtutẽ ex his quæ

Ioan. 14.
Marc. 16.
Actu. 4.
Psalm. 90.

uexãt aut obsident homines posse huic nomini resistere, quin uelint nolint genu flectãt, & obediant: quãdo nomen Iesu debita pronũtiatione illis proponitur uenerãdum: nec solũ nomen sed etiam illius signaculũ crucem, pauent: nec solum terrestriũ, cœlestiũ, infernorũ genua flectuntur, sed etiã insensibilia ipsum reuerentur, & ad nutum eius contremiscunt omnia, qñ ex fideli corde, ore ueridico, nomẽ Iesu pronũtiatur, & crucis salutiferũ signum manus imprimũt innocẽtes. Neq; uero in uacuũ dixit Christus discipulis: In nomine meo dæmonia eiicient, & quæ sequunt: nisi uirtus quædã esset in noie illo expressa, super dæmones & infirmos, serpẽtes & uenena, & linguas, & huiusmodi: quæ uirtus cũ insit nomini illi, tũ à uirtute dei instituẽtis, tũ à uirtute illius qui hoc nomine exprimitur, & à ui insita ipsi uerbo. Hinc est, quòd cum omnis creatura timet & reueretur nomen illius qui fecit eã, nonnunquam etiam mali & immundi homines, modo credant huiusmodi diuinorum inuocationi, dæmones astringunt & alia quædam magna operant.

Marc. 16.

Nois Iesu uirtus unde sit.

De membris dei, & de eorum in nostra membra influxu. Cap. XIII.

Legimus in uariis sanctæ scripturæ locis, uaria dei membra & ornamenta: intelliguntur autem per membra dei, uires quædam multiplices & simplicissimè in ipso deo permanentes, per sacra dei nomina inter se distinctæ: uestimẽta autem dei & ornatus, sunt tanquam uiæ quædam seu relationes, siue emanationes uel canales, per quas sese diffundit: quarum fimbrias quoties mens nostra contigerit, toties egreditur uirtus diuina alicuius membri, quẽadmodum de hæmorrhoissa clamauit Iesus: Tetigit me aliquis: nam sensi de me exire uirtutem. Sunt itaque in deo hæc membra similia nostris: sed membrorum nostrorum ideæ & exemplaria, quibus si membra nostra rite cõformemus, tunc in eandem imaginem translati, ueri efficimur filii dei, deoq; similes, agentes & operantes opera dei. De membris itaq; dei multa in scripturis deprompta sunt: nã de capite eius legitur in Canticis: Caput tuũ sicut Chermel, & comæ capitis tui sicut purpura regis: significat autem hic Chermel, non montem illum in maritimis Syriæ, sed uermiculum qui purpuram gignit. De oculis etiam & palpebris, & auribus, legitur in Psalmis: Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorũ. Oculi eius in pauperem respiciunt, & palpebræ eius interrogant filios hominum. De ore etiam, & gustu, & gutture, & labiis, & dentibus, legitur apud Esaiam: Os meum non interrogastis. Et in Canticis: Guttur tuum sicut uinum optimum. Dignum est uinum dilecto meo ad potandum, & cibus labiis & dentibus illius ad ruminandum. Sunt etiam & nares, quibus (ut in lege sæpe reperitur) odorat sacrificia in odorem suauitatis. Sunt humeri, brachia, manus & digiti, de quibus legimus apud Esaiam: Factus est principatus super humeros eius. Brachium domini cui reuelatum est? & regius uates canit: Manus tuæ domine fecerunt me, & plasma-

Membra dei quæ.

Vestimenta dei, quæ.

Luc. 8.

Cant. 7.

Chermel qd.

Oculi domini.

Nares domini.

mauerunt me. Et: Videbo cœlos tuos, opera digitorum tuorum. Habet etiam dextram & sinistram: hinc Psalmista ait: Dixit dominus domino meo, sede à dextris meis. De sinistra legimus in euangeliis, ad quam collocabuntur damnandi in nouissimo die. Iamq; & cor, & pectus, & dorsum, & posteriora, & faciem legimus, ut in libro Regum, quod inuenerit deus Dauid uirũ secũdum cor suum. Habemus & in euangelio pectus illud, super quod dormiens discipulus, diuina arcana cõcepit, & Psalmista describit dorsum eius in pallore auri. Et ipse apud Hieremiam ait: Dorsum & non faciem ostendam in die perditionis eorum. Et ad Mosen ait: Videbis posteriora mea. De pedibus quoque ait Psalmista: Caligo sub pedibus eius. Et in Genesi ambulare legitur ad Meridiem: simili ratione & multiplicia dei uestimenta & ornamenta legimus, ut apud Psalmistam: Dominus regnauit, decore indutus est, amictus lumine sicut uestimento. Et alibi: Confessionem & decorem induisti. Abyssus sicut uestimentum & amictus eius. Et in Ezechiele loquitur Deus dicẽs: Expandi amictum meũ super te, & operui ignominiam tuam. Iam uero etiam & uirgam, & baculum, & gladium, & scutum, ut apud Psalmistam: Virga tua & baculus tuus, ipsa me consolata sunt. Scuto circũdabit te ueritas eius. Et in Deuteronomio legitur gladius gloriæ eius: & huiusmodi multo plura sacra nobis eloquia declarant, à quibus membris & ornamẽtis diuinis, nõ dubium est nostra membra, & quæ circa nos sunt, cunctaq; opera nostra, & regi, & dirigi, & custodiri, & gubernari, & iudicari, sicut ait Propheta: Statuit supra petram pedes meos, & direxit gressus meos. Et alibi ait: Benedictus dominus deus meus, qui docet manus meas ad præliũ, & digitos meos ad bellum. Et de ore ait: Immisit in os meum canticum nouum. Et alibi ait Saluator: Ego dabo uobis os & sapientiam. Et de capillis ait: Capillus capitis uestri nõ peribit. Et alibi: Capilli capitis uestri numerati sunt. Ipse enim omnipotens deus, cum nos suas imagines sibiq; similes esse uoluit, membra, artus, ac figuras, in nobis multis modis reseratas, ad latentium suarum uirtutum similitudinem tanquam signa construxit, eundem sibi ordinem proportionemq; seruãtia. Vnde dicunt Hebræorum Mecubales, quòd si homo diuini influxus capax, quoduis sui corporis membrum à sordibus mundum expiatumq; constituat, tunc illud latentis dei artus uirtutisq;, cui idem nomen adscribitur, habitaculũ propriaq; sedes euadit, ita, ut si circa id membrum de quauis re opus fuerit, inuocato hoc nomine, unde illud pendet, subito exaudiatur ad effectum, iuxta illud: Exaudiam illum, quoniam cognouit nomen meum. Et hæc sunt grandia & arcana mysteria, de quibus plura in publicum profari non licet.

Dextera & sinistra, cor pectus, dorsum, posteriora, & facies, & cætera, domini.

Hebræorum Mecubaliũ opinio.

Psalm. 90.

De diis gentium, & animis cœlestium corporum, & quibus numinibus, quæ loca olim sacra fuerunt. Cap. XIIII.

Osuerunt philosophi, quemadmodum superius ostendimus, cœlos ac stellas esse diuina animalia, & animas eorũ intelligentes, mentẽ participantes diuinam: & posuerunt ipsis alias quidem præesse, alias uero subesse substantias separatas, quasi regentes & ministrantes, quas uocant intelligentias & dæmones. Sed & Plato ipse adseruit, cœlestes animas haudquaquã corporibus suis cohiberi, quemadmodũ animæ nostræ corporibus nostris, sed ubiq; uelint esse, & simul dei uisione gaudere, & sine ullo labore & solicitudine corpora sua regere & mouere, & unà his mouendis inferiora facile gubernare: iccirco eiusmodi animas deos uocitabant, & statuerunt ipsis diuinos honores, precesq; & sacrificia dedicarũt eisdẽ, & diuerso cultu uenerabãtur. Et hi sunt dii, quibus attributi sunt omnes populi, de quibus præcepit Moses in Deuteronomio inquens: Ne forte eleuatis oculis ad cœlũ, uideas solem, & lunam, & omnia astra cœli, & auersus adores ea & colas, quib⁹ attributi sunt oẽs populi, qui sub uniuerso cœlo sunt: uos autẽ tulit dominus tetragrammus, & eduxit de fornace Aegypti, ut haberet sibi populum hęreditarium. Et in eodem uolumine capite decimoseptimo, solem & lunam & astra deos uocat. Et Hebræorũ doctores, super eo quod legitur in Genesi, Abrahamũ filiis cõcubinarum largitũ esse munera, uidelicet Shemoth steltoma, hoc est, nomina aliena: Isaac autem reliquisse hæredem omnium quæ possederat: dicunt, filios concubinarũ in benedictione Abrahæ non esse attributos deo tetragrãmo, & summo creatori, sed alienis diis & numinibus: Isaac autẽ & semen eius adsignatũ ipsi omnipotenti deo tetragrammo, & nulla in parte numinibus attributũ alienis. Vnde improperatur illis in Deuteronomio, quia seruiuerũt diis alienis, & adorauerũt eos quos nesciebant, & quibus nõ fuerũt attributi. Quin & Iesus Naue post introductũ populum in terrã promissionis, & superatos hostes & distributas sortes possessionũ Israël, optionẽ dedit populo, ut eligerẽt numen quod colerent, inquiens: Optio uobis datur eligere hodie quod placet, cui seruire potissimũ debeatis, utrum diis quibus seruierũt patres uestri in Mesopotamia, an diis Amorrheorũ, quorũ terrã habitatis: Respondente autem populo, seruiemus dño tetragrãmo, & ipse erit deus noster, dixit illis Iesus: non poteritis: quia dñs deus tetragrammus sanctus & fortis & æmulator est. Perseuerãte aũt populo ut seruirent tetragrãmo, ait illis: Testes uos estis, qa ipsi elegeritis uobis dominũ ut seruiatis ei: auferte ergo deos alienos de medio uestri, & inclinate corda uestra ad dominũ deũ Israël. Erexitq; lapidem pręgrandẽ, dicẽs: Lapis iste erit uobis in testimoniũ, ne fortè postea negare uelitis, & mẽtiri dño deo uestro. Erãt itaq; dii quib⁹ attributæ erãt cæteræ gẽtes, sol & luna, duodecim signa, cęteraq; corpora cœlestia, diuinaq; opificia: nõ tamẽ secundũ quòd corpora, sed quatenus eis inhæret anima, uniuersaq; militia cœli, & quã uocat Hieremias reginã cœli, hoc est, uirtutẽ qua cœlũ regit̃ uidelicet animã mũdi, de qua inqt Hieremias: Filii colligũt ligna

& partes succēdunt ignem,& mulieres conspergunt adipem,ut faciant placentulas reginæ cœli. Nec huius reginæ, cæterarumq; cœlestiū animarum cultus Duliæ,illis prohibitus erat:sed Latriæ tātum,quem qui adhibuerūt, reprobati sunt à domino. Nomina uero istarum animarum,deorum'ue in præcedētibus narrauim⁹. Verum quibus regionibus,& populis,& urbibus, tanquam proprii,& tutelares dii adscripti fuerint,partim referūt nobis Origenes,Tertullianus,Apuleius,Diodorus,& pleriq; alii historici: Coluerūt itaque singuli populi propriis ceremoniis,suos deos:Beotii,Amphiaraum: Aphri,Mopsum:Aegyptii,Osirim & Isidem:Aethiopes,qui Meroēn habitant,Iouem & Bacchum:Arabes,cum Baccho Venerem:Scythæ,Mineruā: Naucratitæ,Serapim:Syrii Atargatē:Arabes,Diapharen:Aphri, Cœlestū: Norni,Tibelænū. In Italia quoq;,municipali cōsecratione Crustumēsium deus erat,Deluentinus:Narnensium,Viridianus:Aesculanorū, Aucharia: Volsinensiū,Nursia:Otriculanorū,Valētia:Sutrinorū,Nortia:Phaliscorū, Curis cū primis celebres fuere. Coluerūt summa ueneratione Latii, Martē:Aegyptii,Isidem:Mauri,Iubam:Macedones,Cabirū:Pœni,Vranū:Latini,Faunum:Rhomani,Quirinum:Sabini,Sangum:Athenæ,Mineruā:Samos,Iunonem:Paphos,Venerem:Lemnos,Vulcanū:Naxos,Liberū:Delphis Apollinem,& quos canit Ouidius in Fastis:

Variarū gētiū uarij tutelares dij.

Pallada,Cecropidæ:Minoia Creta Dianam:
Vulcanum,tellus Hypsipylæa colit:
Iunonem,Spartæ:Pelopeiadesq; Mycenæ,
Pinnigerum:Fauni Menalis ora caput:
Mars,Latio uenerandus erat:quia præsidet armis.

Colebant Saturnū,Carthaginienses & Leucades:Iouem,Creta,Pyreus,Homole,Ida,Elis & Lybia,ubi eius erat oraculū:Epirus,Latium, Gnidus,Lyciæ,Pisa Macedoniæ:Martē,Thermodonii,Scythæ,& Thracia:Solem,Scythę unicum deum uenerabātur,equum illi immolantes:eundemq; colebāt Heliopolitæ,Assyrii:& sub Apollinis nomine Rhodii,& Hyperborei,& Milesii:Erantq; sibi sacri Parnasus,Phaselus,Cynthus,Soractæ mōtes,atq; Delos,Claros,Tenedos insulę & Mallois locus in Lesbo,& Grynæum nemus, seu oppidū:Pręterea Patara,Chrysa,Tarapnas,Cyrrha,Delphi,Arrephnia, Entrosi,Tegyra ciuitates.Erant etiā illi sub Bacchi & Dionysii nomine sacrata,Thebæ & Naxos insula,Nisa urbs Arabiæ, Callichoros fluuius Paphlagoniæ: Itē Parnasus & Cytheros mōtes Beotiæ,in quibus alternis annis Bacchanalia fiebāt,etiā Thamaritæ populi,Hircanis uicini,propriis sacris Bacchum coluerunt. Veneris cultum Assyrii primi omnium induxerunt,dein de Paphii in Cypro,& Phœnices,& Cytherę i:quos,Agæo autore,secuti sunt Athenienses. Apud Lacedæmonios colebatur Armatha:& Delphis,Venus, Epytibia. Colebatur etiā à Cois,& in Amatho Aegei maris insula,& in Memphi urbe Aegypti,& in Gnido,& Sicilia,& Idalio nemore,& Hypæpa urbe,&

Eryce Siciliæ monte,& Calydonia,& Cyrene,& Samis: nullumq; (Aristote le teste) ueterum deorum numen propè maioribus ceremoniis frequentioribusq; locis ueneratum legitur. Mercurium Galli maxime colebant, Teutatem illum appellātes: præterea Arcades & Hormopolitæ, Aegyptii & Mēphitæ. Lunā sub Dianæ nomine Taurica Scythiæ regio colebat,& in Epheso illi laudarissimum templum erat,& in Mycena post occisum Thoantem Tauricæ regem, ab Iphigenia & Oreste raptum eius simulachrū, mutato sacrorum ritu, prope Ariciam culta est: colebatur etiam à Magnesiis Thessaliæ populis,& in Pisa Achaiæ urbe,& in Tybure,& Auētino Rhomano monte,& in Perga Pamphyliæ oppido,& in Agras Atticæ regione,& Carenus populus Lunam sub masculo sexu coluisse legitur. Erāt & reliquorum numinum sacra, ut Palladi quæ & Minerua sacræ erant Athenæ,& Pyreus Aracynthus mōtes, Tritones fluuius,& Alcomeneum Bœotiæ oppidū,& Neouna Cycladum insula. Cereris sacra loca sunt Eleusis Attica, Enna & Catana urbes Siciliæ,& Aethna mons. Vulcano præcipuus cultus fuit in Lemno insula,& in Imbros insula Thraciæ,& Therasia insula Vulcano sacra, etiamque Silicia. Vesta dea erat Troianorum, quam profugus Aeneas in Italiam transtulit, eidem'que tribuuntur Phryges, atque Ida & Dindymus Phrygiæ mōtes,& Reatum Vmbriæ oppidum. Item Berecynthus mons,& Pessinuntium Phrygiæ oppidum. Iunonem coluerunt Carthago & Prosenna, Argos & Mycenæ ciuitates,& Samos insula,& Phalisci populi. Neptuno sacra erat Orchestus urbs Bœotiæ,& Tenarus Laconiæ promontorium,& Trœzenii populi,& urbs in Neptuni tutela erant. Huiusmodi ergo erant dii gētium, qui præsidebant & dominabantur illis, quos Moses ipse in Deuterono mio suo nuncupat deos terræ, quibus attributi sunt omnes populi, nō alios significans, quàm cœlestia sydera illorumq; animas.

Quid de animabus cœlestibus nostri sentiunt theologi. Cap. XV.

Sse igitur cœlos, corpora'que cœlestia animata, animabus quibusdam diuinis, non modo poëtarum philosophorumq; sententia est, sed etiam sacrarum literarum catholicorum'que adsertio: nam & Ecclesiastes animam cœli describit: & Hieronymus super eodem hanc expresse fatetur: similiter Origines in suo libro de principiis, sentire describit cœlestia prorsum corpora esse animata, quoniam à deo mandata dicuntur accipere, quod rationali naturæ tantum consentaneum est, scriptum enim est: Mandatum ego stellis iniunxi omnib⁹: Quinimò ab peccati labe non seiungi stellas, omnino consensisse aduertitur Iob, ita enim legitur: Stellæ quoque in conspectu eius mundæ non sunt, id quod ad corporis fulgorem utique referri non potest. Proinde corpora cœlestia esse animata, etiam sentit Eusebius Pamphilus in solutionibus theologicis, atque Augustinus in Enchiridio. Ex recentioribus uero Alber

tus Magnus, in libro de quatuor coæquæuis, & Thomas Aquinas in libris de Spiritualibus creaturis, & Ioannes Scotus super secundo Sententiarum, quibus accedit uir doctissimus Nicolaus Cusanus Cardinalis. Sed & ipse Aureolus hæc strenua disputatione conuincit, qui nec insuper alienum fore arbitratur, cœlestia corpora Duliæ cultu uenerari, earundem'que suffragia auxilia'que implorare: cui etiam Thomas ipse annuit, nisi impediret hunc ritum idololatriæ occasio. Quin & Plotinus astruit, quot uota cognoscunt nostra, exaudiunt quoque. Quod si quis istis omnino aduersari uelit, & tãquam sacrilega dogmata habere, is audiat Augustinum in Enchiridio, & in libro Retractationum, & Thomam libro secũdo contra Gentiles, & in Quotlibetis, & Scotum super Sententias, & Guilielmum Parisiensem, in Summa de uniuerso, unanimiter respondentes, corpora cœlestia dicere animata uel inanimata, ad fidem catholicam nihil referri. Licet igitur multis ridiculum uideatur, quòd ipsæ animæ in sphæris & stellis collocentur, & ueluti dii gentium, quisque suis præsideat regionibus, & urbibus, & tribubus, & populis, & nationibus, & linguis, tamen extraneum non uidebitur sanè intelligentibus.

De intelligentiis & dæmonibus, ac triplici illorum genere, eorumq; cognominibus uariis, deq; infernis & subterraneis dæmonibus. Cap. XVI.

Nunc consequẽter de intelligentiis, spiritibus & dæmonibus nobis est disserendum. Est autem intelligentia, substantia intelligibilis, libera ab omni crassi putrescibilisq; corporis mole, immortalis, insensibilis, cunctis adsistens, cunctis influens. Atque eadem est omnium intelligentiarum, spirituum, dæmonum'que natura. Dico autẽ dæmones hic nõ illos quos diabolos uocamus, sed spiritus sic uocatos ex uocabuli proprietate, quasi scientes, intelligentes & sapientes. Horum uero secundum magorum traditionem tria genera sunt, quorum primos supercœlestes uocant, atq; mẽtes à corpore penitus seiunctas, & quasi intellectuales sphæras, deum unum tanquam ipsorum firmissimã stabilissimamq; unitatem siue centrum colentes: quapropter illos iam etiam deos nuncupãt, propter diuinitatis participationem quãdam: quia semper sunt deo pleni, diuinoq; nectare ebrii. Hi circa unum deum solum uersantur, nec mundi corporibus præsunt, nec inferiorum ministrationi adaptantur, sed susceptum à deo lumen inferioribus ordinibus influunt, singulisq; singula officia distribuunt. Hos secundo ordine proxime sequũtur cœlestes intelligentiæ, quos uocant dæmones mundanos, scilicet ultra diuinũ cultũ mundi sphæris accommodatos, unicuiq; cœlorum & stellarum præsidentes, unde eos in totidẽ distribuũt ordines, quot in mũdo sunt cœli, & quot in cœlis sunt stellæ: & uocabãt alios Saturnios, q̃ præessent cœlo Saturni & ipsi Saturno: alios Iouios, qui præessent cœlo Iouis & ipsi Ioui: similiter pro aliarum

Intelligẽtia quid.

Dæmones hic, qui sint & quot illorũ genera.

stellarum tam nomine quàm uirtute uarios dæmones cognominãt: & quia ueteres astrologi quinq; supra quinquaginta adserebant motus, hinc totidẽ illis adinuenerunt intelligentias, siue dæmones: posuerũt quoq; in cœlo stellato dæmones qui præessent signis, & triplicitatibus, & decanis, & quinariis, & gradibus, & stellis: nam licet unicuiq; orbi stellarũ unã solam intelligentiam totam schola philosophorũ etiam Peripateticorũ adsignet, tamen cũ unaquæq; stella & cœli particula suam propriam & differẽtem habeat uim & influxum, necesse est ut & ipsa suam habeat præsidentem intelligentiam quæ uim conferat & agat. Posuerunt itaq; duodecim dęmonum principes, qui præessent duodecim signis zodiaci, & triginta sex, qui pręessent totidem decuriis, & septuagintaduos, qui præessent totidem cœli quinariis, & hominum linguis & gentibus, & quatuor qui præessent triplicitatibus & elementis, & septem totius mundi gubernatores, iuxta septem planetas, & posuerũt omnibus nomina, & signacula, quos uocant characteres, & utebantur illis in inuocationibus & incantationibus & sculpturis suis, describendo ea in suarũ operationum instrumẽtis, imaginibus, laminis, speculis, annulis, chartis, cereis, & eiusmodi, ut si quando operabantur ad solem, inuocabant per nomina solis, & per nomina dæmonum solarium, & ita de cæteris. Tertio ponũt dæmones quasi ministros, ad ea quæ sunt in inferioribus disponenda, quos Origenes uocat inuisibiles quasdam uirtutes, quibus ea quæ sunt super terram disponẽda credita sunt: sæpe enim nemini conspicui, itinera & negotia nostra quæcunq; dirigunt, sæpe etiã præliis intersunt, clandestinisq; subsidiis optatos amicis præbent successus, quippe concilare prospera, infligere aduersa, pro libito posse dicuntur. Illos simili modo in plures ordines distribuũt, ut alii ignei, alii aquei, alii aërei, alii terrei, quæ quidem quatuor dæmonum species, iuxta quatuor cœlestium animarum uires, mentem, rationem, imaginationem, naturam scilicet uiuificam & motricem, computantur: hinc ignei cœlestium animarum mentem sequuntur, unde ad sublimiora contemplãda concurrunt. Aërei autem rationem sequuti, rationali fauent potentiæ, eamq; à sensuali uegetabiliq; quodammodo segregãtes, seruiunt igitur uitæ actiuæ, quemadmodum ignei cõtemplatiuę: Aquei uero imaginationem sensumq; sequuti, uitæ seruiunt uoluptuosæ: Terrei naturã sequuti, uegetali naturæ fauent. Pręterea distinguunt etiã hoc dęmonũ genus in Saturnios & Iouiales, iuxta stellarum cœlorumq; nomina. Pręterea alios esse orientales, alios occidentales, alios meridionales, alios septentrionales. Deniq; nulla mundi pars est propria horum dæmonum adsistentia destituta, non quia ibi solum sunt, sed quia ibi maxime regnant, sunt enim ubique, quamuis alii alibi potissimum operantur atq; influunt. Neq; uero ita intelligenda hæc sunt, quasi influxibus syderum subiecti sint, sed ut respondeant supramundano cœlo, à quo præcipue omnia diriguntur, & cui omnia conformari oportet, unde sicut uariis stellis, sic etiam uariis locis, &

Dæmonũ numerus & officia.

Dæmonũ distinctio.

temporibus hi dæmones adaptantur: non quod tempore aut loco coartentur, quemadmodum nec corporibus quibus præſides ſtatuũtur, ſed quia ſic ſapientiæ ordo decreuit: ideo illis corporibus, locis, temporibus, ſtellis, plus fauent atque patrocinãtur: ſic alios dixerunt diurnos, alios nocturnos, alios meridianos: ſimili modo, alios uocãt ſylueſtres, alios montanos, alios campeſtres, alios domeſticos. Hinc Syluani, Fauni, Satyri, Panes, Nymphæ, Naiades, Nereides, Dryades, Pierides, Amadryades, Potamides, Hinnides, Agapæ, Pales, Pareades, Dodonæ, Feniliæ, Lauernæ, Pareæ, Muſæ, Aonides, Caſtalides, Heliconides, Pegaſides, Mæonides, Phebiades, Camœnæ, Charites, Genii, Lemures, & eiuſmodi: quos appellant plebem ſuperũm, alii ſemideos deas'ue. Horum aliqui hominibus ita proximi familiaresq; ſunt, ut etiam perturbationibus afficiantur humanis, quorũ inſtructione putat Plato homines ſæpe miranda efficere præſtigia, quemadmodum inſtructione hominum beſtiæ nonnullæ nobis propinquiores, ut ſimiæ, canes elephantes, mira ſæpe ſupra ſuam ſpeciem operantur. Et qui res Danorũ & Noruegiorum ſcripſerunt, teſtantur uarii generis dæmones in illis regionibus hominum ſeruituti ſubiectos. Præterea ex illis aliquos eſſe corporeos, mortalesq;, quorũ corpora gignãtur & intereant: uita tamẽ longæuos. Aegyptiorũ opinio eſt Platonicorũq; præſertim à Proclo cõprobata, Plutarchus quoq; & Demetrius philoſophus Aemylianusq; rhetor, idem affirmãt: teſtantur enim, ex multis ſui temporis prodigiis, Pana magnum dæmonem, pluresq; alios eiulaſſe primum, deinde etiam obiiſſe. Horum itaq; dæmonum tertii generis, ut Platonicorum ſentẽtia eſt, totidem ferunt eſſe legiones, quot in cœlo ſunt ſtellæ: totidem quoq; quot ſtellas cœlum ipſum complectitur, in qualibet legione eſſe dæmones, uerum dæmonum bonorum numerum (ut tradit Athanaſius) ſunt, qui ad numerum hominum, nonagintanouem partes arbitrentur, iuxta parabolam de centum ouibus: alii duntaxat nouẽ partes putant iuxta parabolam de decem drachmis: alii æqualem cum hominibus angelorum numerum cẽſent, quia ſcriptum ſit: conſtituit terminos populorum iuxta numerum angelorum dei. Et de numero eorum multi multa ſcripſere: Verum recentiores theologi ſecuti magiſtrum ſententiarũ, Auguſtinum & Gregorium, facile ſe abſoluunt, dicentes, quòd bonorum angelorum numerus omnem humanum captum tranſcendit, quibus contra reſpondent innumeri ſpiritus immundi, tot exiſtentes in mundo inferiori, quot mundi ſpiritus ſunt in mundo ſuperiori, ut adſerunt aliqui theologi, ſe ab oraculis accepiſſe: ſub his ponunt genus dæmonum ſubterraneum ſiue tenebroſum, quos uocant Platonici deſertores angelos, ſcelerũ & impietatis ultores, iuxta iuſtitiæ diuinæ ſanctionem: uocantq; malos dæmones & ſpiritus nequam: quia etiam ultrò plerunq; lædunt atq; nocent: horũ etiam plures computant legiones, ipſos ſimili modo iuxta ſtellarum ac elemẽtorum nomina ac mundi partes diſtinguentes, ponuntq; ipſis reges, & princi-

pes,& præsidentes,& eorundem nomina. Ex his præsunt cæteris quatuor reges nocentissimi, iuxta quatuor mundi partes: sub his alii plures dominant principes legionum, multi quoq; priuatorũ officiorum. Hinc Gorgones, statenoctæ, furiæ. Hinc Ctesiphone, Alecto, Megera, Cerberus: De hoc dæmonum genere inquit Porphyrius. Locũ incolunt terræ uicinum, imò intra ipsam terram. Nullum est malum quod perpetrare nõ audeant. Habẽt omnino uiolentum & male sanũ morem: ideoq; uehementes repentinasq; insidias plurimum machinantur moliunturq;: ac dum agunt incursiones, partim latere solent, partim uero inferre uiolentiam, omnibusq; rebus iniquè discorditerq; factis, admodum delectantur.

De eisdem iuxta theologorum sententias. Cap. XVII.

Heologi uero nostri cum Dionysio similiter ponunt triplices angelorum distinctiones: harum quamlibet in tres diuidũt ordines, ut uidelicet sint tres distinctiones, nouẽ ordines: has uocant hierarchias, illos appellant choros: quos & Proclus nouenario numero distinguit. Ponunt itaq; in superiori hierarchia Seraphim, Cherubim, Thronos, tanquam supercœlestes dæmones, diuinæ prouidẽtiæ ordinem contemplantes: primi, in dei bonitate: secundi, in essentia dei tanquam forma: tertii, in sapientia. In media hierarchia ponũt Dominationes Virtutes & Potestates, tanquam mundanos dæmones, ad mundi gubernationem concurrentes: horum primi præcipiunt, quod reliqui exequuntur: secundi administrant cœlos, nonnunquã ad miracula facienda conspirant: tertii arcent quæ diuinam legem perturbare posse uidentur. In inferiore autem hierarchia ponunt principatus, archangelos & angelos, quos etiã Iamblichus numerat: hi tanquam dæmones ministri, ad inferiora curãda descẽdunt: horum primi curant publica, principes & magistratus, prouincias & regna, singuli singula. Vnde legitur in Daniele: Princeps autem regni Persarum restitit mihi uiginti uno dieb': & Iesus filius Sirach testatur unicuiq; genti præpositum esse rectorem angelum: quod etiã indicare uidetur Moses Deuteronomii cantico inquiens: Cum diuideret excelsus gentes, statuit eorum terminos secundum numerum angelorum dei. Secundi sacris inter sunt, diuinum cultum circa singulos homines dirigũt, precesq; hominum & sacrificia coram diis offerunt: Tertii minora quæq; disponunt, ac singuli singulis custodes adsunt. Suntq; ex ipsis etiam qui minutissimis herbis & lapillis, & omnibus inferioribus uirtutẽ subministrant, quibus multa cũ deo, multa cum hominibus sunt communia, suntq; mediãtes ministri. Verum Athanasius præter Thronos, Cherubinos, Seraphinos deo proximos, illũq; indesinentibus hymnis, & irrequieta laude magnificãtes, & pro nostra salute orantes, septem alios nuncupat ordines: quos communi uocabulo uocat militiam cœli. Horum primus est ordo Doctrinalis, ex quo fuit ille qui locutus est Danieli inquiens: Veni ut docerem te quæ uentura sunt populo

Angelorum distinctio triplex.

Athanasii de angelis opinio.

tuo in nouissimis diebus. Deinde est ordo Tutelaris, de quo etiã in Daniele legitur: Ecce Michaël unus de principibus uenit in adiutoriũ meum: & ibidem: In tempore illo consurget Michaël princeps magnus, qui stat pro filiis populi tui: eius ordinis fuit etiam Raphaël ille qui duxit & reduxit Tobiam iuniorem. Post hunc est ordo Procuratorius, cuius mentio est in libro Iob, ubi legitur: si fuerit pro eo angelus loquẽs, deprecabit dominum, & placabilis ei erit: & de eisdem exponitur etiam quod scriptum est Ecclesiastici decimosexto capite circa finem: In iudicio dei opera ipsius ab initio, & ab institutione hominum ipsarum distinxit partes illorum, & initia eorũ in gentibus suis: ornauit in æternum opera illorum, nec esurierunt nec laborauerunt, & non destiterũt ab operibus suis, unusquisq; proximum suum nõ angustiabit usq; in æternũ. Sequitur ordo Ministerialis, de quo Paulus ad Hebræos inquit: Nõne omnes sunt administratorii spiritus, missi propter eos qui hæreditatem capiunt salutis: Post hos est ordo Auxiliaris de quo apud Esaiã legitur: Egressus est angelus domini, & percussit in castris Assyriorũ centũ octogintaquinq; milia. Hunc subsequitur ordo Animarum receptiuus, de quo legitur apud Lucam: Anima Lazari portata per angelos in sinũ Abrahæ: & ibidem docemur, ut faciamus nobis amicos de mammona iniquitatis, qui nos recipiãt in æterna tabernacula. Porrò est ordo Adsistentium, de quo legitur apud Zachariam: Isti sunt duo filii olei splendoris, qui adsistunt dominatori uniuersæ terræ. Hebræorum autem theologi aliter hos ordines numerant nuncupantq́;: nam supremo loco sunt quos uocant היות הקדש id est, animalia sanctitatis, siue uitas: per quos deus אהיה essendi munus largitur: succedunt secundo loco Ophanim אופנים id est formæ, seu rotæ, per quos deus יהוה chaos distinguit: Tertio loco sunt Aralim אראלים angeli magni fortes & robusti, per quos tetragrammus elohim pronuntiatus, siue tetragrammus cum he cõiuncto, היהוה formam fluxæ materię ministrat: Quarto loco sunt Hasmalim חשמלים, per quos El אל deus, corporũ effingit effigies. Quintus est ordo Seraphim שרפים, per quos deus Elohim Gibor אלהים גיבר elementa depromit. Sextus Malachim מלאכים, id est angelorũ, per quos deus Eloha אלוה metalla producit: Septim' Elohim אלהים id est dii, per quos deus tetragrammus Sabaoth יהוה צבאות producit uegetabilia: Octauus Bne elohim בני אלהים, id est filii deorum, per quos deus Elohim Sabaoth אלהים צבאות procreat animalia: Nonus & infimus Cherubim כרובים, per quos deus sadai שדי genus hominum curat. Sub istis est ordo animasticus, dictus Issim אישים id est heroes, uiri fortes, & beati, per quos deus Adonai אדני prophetiam largitur.

Tutelaris ordo.

Procuratorius ordo.

Ministerialis ordo.

Auxiliaris ordo.

Aĩarũ receptiuus ordo.

Adsistentiũ ordo.

Hæbrei angelorũ ordines quomodo numerẽt.

De ordinibus malorum dæmonum, eorundemq́; casu, & naturis uariis. Cap. XVIII.

Vnt etiam ex theologorũ schola qui malos dæmones in nouẽ gradus distribuunt, ueluti ipsis nouem angelorum ordinibus aduersantes. Horum itaque primi sunt, qui pseudothei, hoc est falsi dii nuncupantur, qui dei nomen usurpantes, pro diis coli uolunt, sacrificia & adorationes expetunt, sicut dæmon ille qui ait ad Christum: Si cadẽs in terram adoraueris me, dabo tibi hæc omnia: ostendens illi omnia regna orbis terrarum, atque horum princeps est ille qui dixit: Ascendam super altitudinem nubium, & similis ero altissimo. qui ideo uocatur Beelzebub, hoc est, uetustus deus. Hos secundario sequuntur spiritus mẽdaciorum, cuiusmodi fuit ille, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum Achab: & horum princeps est serpens ille Python, à quo Apollo Pythius dictus est, & mulier illa Pythonica apud Samuelem, & alia in euangeliis, quę Pythonem habebat in uentre. Hoc ergo dæmonum genus sese oraculis immiscet, & diuinationibus & prædictionibus hominibus illudit, quousq; decipiat. Tertio ordine sunt uasa iniquitatis, quæ & uasa iræ dicuntur: hi sunt inuentores malorum, omniumq; malarum artium, qualis apud Platonem Theutus ille dæmon, qui ludos & aleam docuit: ex ipsis enim omne scelus, malitia & deformitas procedit, de quibus in Genesi in benedictionibus Symeon & Leui ait Iacob: Vasa iniquitatis in habitationibus eorum, in consilium eorum non ueniat anima mea: quos Psalmista uocat, uasa mortis, Esaias uocat uasa furoris, & Ieremias uocat uasa iræ, Ezechiel uasa interfectionis & interitus: & princeps eorum Belial, quod interpretatur sine iugo siue inobediẽs, præuaricator, & apostata, de quo Paulus ait ad Corinthios: Quæ conuentio Christi ad Belial? Sequuntur quarto ultores scelerum & princeps eorum Asmodeus, uidelicet faciens iudicium. Post hos quinto ordine ueniunt præstigiatores, qui imitantur miracula, & inseruiunt Cacomagis & maleficis, & seducunt populum in miraculis suis, sicut serpens Euã seduxit: & princeps eorum Satan, de quo in Apocalypsi scriptum est, quòd seducit uniuersum orbem, faciens signa magna, & ignem de cœlo descendere in terram in conspectu hominum, seducens habitantes in terra, propter signa quæ data sunt illi facere. Sexto sese offerunt aëreæ potestates: hæ se miscent tonitruis, fulminibus & fulguri, corrumpẽtes aërem, pestilẽtias & alia mala inducentes: è quorum numero sunt, quos narrat Apocalypsis quatuor angelos, quibus datum est nocere terræ & mari, tenentes quatuor uentos à quatuor angulis terræ: & princeps eorũ dictus Meririm: hic est dęmon meridianus, spiritus æstuans, & dæmon furens in meridie, quẽ Paulus ad Ephesios uocat principem potestatis aëris huius, & spiritum qui operatur in filios diffidentię. Septimam mansionem tenent furiæ, seminatrices malorum, & discordiarum, & bellorum, & uastationum: quorum princeps in Apocalypsi uocatus est Græce Apollion, Hebraice Abaddon, hoc est exterminãs & uastans. Octauo loco stant criminatores siue exploratores, quorum prin

Primus dæmonũ ordo. *Secundus.* *Tertius.* *Psalm. 7.* *Esai. 13.* *Ierem. 50.* *2. Corint. 6.* *Quartus.* *Quintus.* *Sextus.* *Septimus.* *Octauus.*

ceps Astaroth, hoc est, explorator, Grecè dictus diabolus, hoc est criminator uel calumniator, qui in Apocalypsi uocatur accusator fratrum nostrorum, accusans illos ante cōspectum dei nostri die & nocte. Porrò ultimum locum habent tentatores siue insidiatores, qui singulis hominibus singuli adsunt, quos iccirco malos genios uocamus, & princeps eorum Mammon, qui interpretatur cupiditas. Dæmones autem malos omnes unanimiter astruūt in hoc infimiori mundo uagantes omnibus infensos, quos iccirco diabolos uocāt, de quibus ait Augustinus libro primo de incarnatione uerbi ad Ianuarium inquiens: De diabolo quoq; & angelis eius contrariis uirtutibus ecclesiastica prædicatio docuit, quoniam sint quidem hęc: quæ autē sint, aut quomodo sint, non satis clare disposuit. Apud plurimos tamen ista habetur opinio, quòd angelus fuerit iste diabolus, & apostata effectus, quāplurimos angelorū secū declinare persuaserit, qui & nunc usq; angeli ipsius nuncupantur. Hos tamen Gręcia non omnes damnatos putat, nec hos quidem omnes esse ex proposito malos, sed quòd ab condito æuo rerum dispēsatio ea sit ratione instituta, ut illis animarum peccatricū carnificina delegata sit. Cæteri theologi dicūt, nullos dæmones creatos malos, sed ex bonorum ordinibus propter præuaricationem cœlis pulsos & deiectos: quorū casum non solum nostri & Hebræorum theologi docent, sed etiā Assyrii, Arabes, Aegyptii & Græci suis dogmatib⁹ cōfirmant. Pherecydes Syrus casum dæmonum describit, & Ophin, hoc est, serpentem dæmoniacū, caput fuisse rebellantis exercitus. Eundē casum Trismegistus in Pimādro, & Homerus sub nomine Atarum suis decantat carminibus: & Plutarchus in sermone de fœnore, Empedoclem eiusmodi dæmonum lapsum nouisse significat. Ipsi quoq; dæmones multoties casum suū confessi sunt. Hi itaq; deiecti in hanc uallem miseriæ, partim hoc caliginoso aëre propinqui nobis oberrāt: alii lacus, fluuios & æquora habitant: alii terras, terrestria territant, & qui puteos & metalla effodiunt, inuadunt: hiatus terræ prouocant, montium fundamēta concutiūt, nec homines modo, sed & animalia uexant: alii solo risu & illusione contenti, fatigare eos potius student quàm nocere: alii ultra proceritatem giganteo corpore sese sustollentes, nūc sese accliuos ad pygmæorum paruitatem submittentes, & in uarias figuras sese uertentes, homines inani terrore perturbant: alii mendaciis student & blasphemiis, qualem unum in tertio Regum libro legimus, inquientem: Egrediar & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum Achab. Pessimum autem dæmonum genus eorum, qui obsident itinera, irruentes transeuntibus, gaudent bellis & effusione sanguinis, & affligunt homines sæuissimis insultibus: tales legimus apud Matthæum, ob quorum metum per uiam illam transire iam nullus audebat. Iam uero nocturnos, & diurnos, & meridianos dæmones scriptura cōmemorat: & alios nequitię spiritus uariis uocabulis describit, quales apud Esaiam legimus, Onocentauros, ericios, pilosos, Sirenes, lamias, ululas, stru

Dæmonū uaria studia.

3. Reg. 22.

Esa. 34.

thiones: & in Psalmis, aspides, basiliscos, leones, dracones: & in euāgelio scorpius legitur & mammona, & princeps huius mūdi, & rectores tenebrarum, quorum omnium princeps Beelzebub, quem scriptura prauitatis principē appellat. Porphyrius illorum principem esse Serapin ait, qui & Pluto à Græcis nominatur: tum & præest illis Cerberus, triceps ille canis, scilicet quia in tribus elementis, aëre, aqua, terra uersatur, perniciosissimus dæmon: unde etiam quæ in illis tribus elemētis plurimum potest Proserpina, illorum princeps est, quod & ipsa de se testatur in responsis his uersibus:

Naturæ triplicis ego sum Lucina puella,
Taurea, itemq; triceps, missa è cœlo aurea Phœbe,
Quam multæ uariant formæq;, trinaq; signa,
Quæ terna & simulachra fero, terræ, aëris, ignis:
Quippe meis atris terrarum est cura molossis.

Originis placitum de dæmonibus.

Origenis placitum de dæmonibus est: Dæmones qui proprio arbitrio cum principe suo diabolo ab dei ministerio recesserunt, si paululum resipiscere cœperint, humana carne circundari, ut hac deinceps pœnitentia, post resurrectionem eodem curriculo quo in carnem uenerunt, ad dei uisionem postliminio redeant, liberati tunc etiamnum æthereis & aëreis corporibus: tunc'que genua deo curuanda omnia, cœlestium, terrestrium & infernorum, ut sit deus omnia in omnibus. Quin & Diuus Irenęus probat Iustini martyris sententiam, qui dixerit: Satanam nusquā ausum dicere blasphemiam aduersus deum, priusquā aduenisset in terras dominus, eo quod nondum cognosceret damnationem suam. Esse autē plerosq; ex lapsis dæmonibus qui futuram suam salutem sperent, pleriq; opinantur ex Pauli eremitæ historia ab Hieronymo conscripta, & per ecclesiam canonicis horis uenerata: atq; ex Brandani legēda, ita edocti, illorumq; preces exaudiendas uel hoc argumento adserunt, quòd in euangeliis legitur, Christum exaudisse preces dæmonum, ac cōcessisse illis quòd ingressi sint gregem porcorum. Adstipulatur istis etiam psalmus septuagesimus primus secundum nostrā supputationem, secundum supputationem autem Hebræorum septuagesimus secundus, ubi nos legimus, coram illo procident Aethiopes, & inimici eius terram lingent: ibi iuxta Hebraicam ueritatem legitur: Coram ipso flectent genua inhabitantes solitudinem, hoc est aëri spiritus eum adorabūt, ut Cabalistę adserunt: & inimici eius puluerem lingent: quod de Zazele atq; eius exercitu exponunt, de quo in Genesi legitur: Terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ: & alibi dicit Propheta: Quia puluis terræ panis eius. Hinc Cabalistæ etiam dæmones nonnullos saluandos putant, quod etiam sensisse constat Origenem.

Dæmones an saluandi.

De corporibus dæmonum.
Caput XIX.

E corporibus dæmonum magna est recẽtiorum theologorũ cum philosophis dissensio: nam Thomas adfirmat angelos omnes esse incorporeos, similiter & malos dæmones: adsumere tamen quandoq; corpora, quibus mox exuãtur: & Dionysius in diuinis nominibus angelos esse incorporeos cõstanter adfirmat. Augustinus tamen super Genesim sic prodit: Dæmones aẽrea atq; ignea dicũtur animalia: quia corporum aẽreorum natura uigent, nec per mortem dissoluuntur, quoniam præualet in eis elementum ad agendũ aptius quàm ad patiẽdum. Idem astruere uidetur, angelos omnes ab initio creationis suæ corpora habuisse aẽrea, ex puriore superioreq́; aẽris parte formata, ad agẽdum idonea, non ad patiendum: eaq́; post confirmationem bonis angelis conseruata, malis autem in lapsu demutata fuisse in aẽris crassioris qualitatem, ut etiam igne possint torqueri. Quin & Magnus Basilius, non dęmonibus modo, sed & puris etiam angelis corpora tribuit, ueluti spiritus quosdam tenues & aẽreos atq; puros. Cõsentit his etiam Gregorius Nazianzenus. Apuleius non omnes dæmones putat habere corpora: siquidẽ in libro de dęmone Socratis, Genus aliud augustius (ait) dæmonũ, qui semper à corporeis cõpedibus & nexibus liberi, procurantur certis precatibus. Verũ Psellus Platonicus & Christianus, dæmonum naturam nõ putat esse sine corpore: nõ idem tamen angelicum & dæmonum corpus, nã illud omnis expers materiæ: Dæmonicum uero quodammodo materiale sicut umbrarũ corpora, & subiectum passioni, ut etiam percussum doleat, & igne exuratur in conspicuas cineres, quod in Tuscia aliquando factum memoriæ proditur. Et licet spiritale corpus sit, maxime tamen sensibile est, & tactum patitur: & licet resectũ, coit rursum recreatq́;, sicut aẽr & aqua, interim tamen maxime dolet: hinc timẽt aciẽ ferri, & tela, & enses. Hinc apud Vergiliũ Sibylla ait Aeneæ:

Tuq́; inuade uiam, uaginaq́; eripere ferrum.

Super quo dicit Seruius, uoluisse Aeneam habere ensem consecratum. Genera dæmonicorum corporum Orpheus quoq; describit. Est quidem corpus unum quod igne tantum cõstat, sed uisum non patitur, quos igneos & cœlestes dæmones Orpheus uocat: alterum ignis aẽrisq́; mixtione contemperatum, unde æetherei & aẽrei nuncupãtur: cui si aqueum quiddam accesserit, tertium genus consurgit, unde dicuntur aquei, qui quandoq; uisu percipiuntur: quibus si aliquid terreum addatur, sed non ita crassum, terreni dæmones nũcupantur, eosq́; iam magis conspicuos, nostrisq́; sensibus occurrentes. Corpora autem sublimiorum dæmonum angelorum ex purissimo æthereo elemento coalita sunt, nemini hominum temere uisibilia, nisi diuinitus speciem suam offerãt: filis adeo texta sunt splẽdidis & usq; adeò tenuibus, ut radios omnes nostri uisus raritate transmittant, & splẽdore reuerberent, & subtilitate frustentur, de quibus Chalcidius ait: Aetherei aẽreiq́; dæmones, quia corpora eorũ neq; tantũ ignis habẽt ut sint perspicua, neq; tan-

Varia dæmonicorũ corporum genera.

tum terræ, ut soliditas coꝝ tactui renitat, totaq; eorum compago ex ętheris serenitate & aëris liquore connexa, indissolubilē coagmentauit superficiem Reliqui dæmones neq; ita probabiles, neque ita incommodi, nec inuisibiles semper, interdum conspicui, in diuersas cōuertuntur figuras, exanguiū quo que simulachrorū umbraticas formas induūt, obesi corporis illuuiē trahētes: habentq; nimiam cum sylua (quā malignā animā ueteres uocabāt) communionem, atq; ex uicinia terræ & aquæ, etiā terrenis uoluptatibus ac libidi ne tangūtur: cuius generis sunt lamiæ, & incubi, & succubi, è quorū numero fuisse Melusinam forte non absurda est coniectio: nullus tamē (quod Mar cus arbitratur) dæmonū, alius mas censendus, alius fœmina: cū hoc sexuum discrimen ad cōposita pertineat, dæmonū uero corpora simplicia sint: neq; tamen unumquodq; dæmonū genus omnes figuras pro libito perficere po test, sed igneis & aëreis facilis ea suppetit facultas, sese in omne id deformare, quod illorū cōcipit imaginatio: subterranei autē tenebrosi dæmones qa eorū phātasticū crassi & inagilis corporis angustiis cōcluditur, eā nequit effi cere diuersitatē figurarū quam cæteri. Aquei aūt & q̄ humidā supficiē terræ habitant, ex elementi mollitie mulieres plurimū adsimulant, ex quo genere sunt Naiades, Dryades: q̄ uero inaquosa & arida incolūt, corporibus aridio ribꝰ sese mares exhibēt, aut Satyros, aut Onoscelos asininis cruribꝰ, Faunos, Syluanos & incubos, de q̄bus August. multos tradit experiētia magistra didi cisse, illos sæpe improbos extitisse mulieribꝰ, earūq; appetisse & pegisse cōcu bitū: & quosdā dęmones, quos Galli Dusios nūcupāt, hāc assidue tētare libi (dinem.

In dæmoni-bus nullus sexus.

De infestinatione malorū dæmonum, & custodia nobis adhibita bonorum dæmonum. Cap. XX.

EST theologorū communis sententia, dæmones malos omnes eius esse naturæ, ut deos pariter oderint & homines: iccirco diuina prouidentia dæmones nobis puriores præfecit propinquos, quibus nos tanquā pastoribus seu rectoribus cōmendauit, ut nos quotidie adiuuēt, dęmonesq; malos arceant, cōpescant & religēt, ne noceāt nobis quantū uellent, quēadmodū legitur in Tobia, Quod appre hēdit Raphaël dęmoniū nomine Asmodeus, & relegauit ipsum in deserto su perioris Aegypti. De his ait Hesiodus: Ter decē mille sunt super terra uiuētes pascente immortales Iouis custodes mortaliū hoīm, q̄ utiq; obseruēt iu stitias & miserāda facta aërē induti, ubiq; eūtes super terrā: nullus enim prin cipū, nullus magnatū incolumis persisteret, non ulla mulier incorrupta remaneret, nullus hoīm in hac ignorātię ualle ad cōstitutū sibi à deo finē per ueniret, si boni dæmones nobis pro custodia non adsisterent: uel si mali dæmones malis hominū uolūtatibus satisfacere permitterent. Sicut igit ex bo nis dæmonibus unicuiq; proprius deputatus est custos, corroborās spiritū hoīs ad bonū: ita ex malis aliqs demittit hostis, p̄sidens carni & pruritui eiꝰ, pugnatq; pro nobis bonus custos pro spiritu, aduersus hostem atq; carnē:

homo autem inter hos concertantes medius, & relictus in manu cōsilii sui, cui uult uictoriam præstat: non possumus ergo angelos accusare, si gētes illis creditas ad ueri dei cognitionem, ad ueram pietatem & religionē nō deducant, & in errores & peruersum cultum labi sinant: sed illis imputandum est, qui sponte sua à recto calle declinarūt, adhærentes spiritibus erroris, uictoriam dantes diabolo, in manu enim hominis est cui uelit adhærere, & quem uelit uincere, à quo si semel superatus hostis dæmō est, eius seruus effectus est, uictusq; alium ultra impugnare nequit, uelut uespa amisso aculeo: cui sentētiæ adstipulatur etiā Origenes in libro Periarchon cōcludens, quòd sancti repugnantes aduersus malos dæmones & uincētes, eorum minuūt exercitum, ne ultra fas sit illi qui ab aliquo superatus est, alterum deinceps molestare. Sicut igitur unicuique homini datus est spiritus bonus, ita etiam datus est spiritus diabolicus malus, quorum uterq; unionem quærit cum spiritu nostro, & illum ad se trahere nititur, & illi commisceri, ceu uinū cum aqua: bonus quidē per bona opera ipsi conformia, nos in angelos uniendo transmutat, sicut de Ioāne Baptista scriptū est in Malachia: Ecce ego mitto angelum meum ante faciem tuam: de qua transmutatione & unione, alibi scriptū est, qui adhæret deo, unus spiritus efficitur cum eo. Malus etiam dæmon per mala opera nos sibi conformes & unitos reddere studet, sicut de Iuda ait Christus: Nonne ego uos elegi duodecim, & unus ex uobis diabolus est? & hoc est quod ait Hermes, quādo dæmon in humanā influit animam, semina propriæ notionis inspergit, unde anima talis, seminibus conspersa, furore prægnās, parit inde mirabilia, & qualiacunq; dæmonum sunt officia: bonus enim dæmon quando in sanctam influit animam extollit eam ad sapientiæ lumen: malus uero dæmon, in prauam transfusus animam, incitat eam in furta, in homicidia, in libidines, & quæcunq; malorum dæmonum sunt officia. Boni dæmones (ut inquit Iamblichus) animas perfectissime purgant, exhibent insuper alii nobis alia, ipsi præsentes dant corpori sanitatem, uirtutem animo, menti securitatem, quod in nobis est lætiferum delent, calorem fouent, efficacioremq; reddunt ad uitam, & harmonia intelligibili menti lumen semper infundūt. An autem multi sint hominis custodes, uel unus solus, inter se contēdunt theologi, nos plures putamus, dicēte Propheta: Angelis suis mandauit de te, ut custodiant te in omnibus uiis tuis: quod teste Hieronymo, non solum in Christo, sed in quocunq; homine locum habet. Omnes itaq; homines diuersorū spirituum ministerio reguntur: ducunturq; ad quęcunque gradum uirtutum meritorū, & dignitatis, qui se illis dignos pręstiterint: qui uero indignos, hi à malis dæmonibus, simulatque à bonis spiritibus, deponuntur & detruduntur usque ad extremum miseriæ gradum, prout eorum exquirunt mala merita: quicunq; autem sublimioribus angelis attributi sunt, hi aliis etiam hominibus præferuntur: nam angeli eorum curam habentes illos euehunt, aliosq; illis sub-

Gentiū malitia angelis nō imputāda

Malach. 6.

Ioan. 6.

Psalm. 90.

iiciunt ui quadam occulta, quam & si neuter illorum percipit, sentit tamen subditus iugum quoddam pręsidētiæ, à quo facile se absoluere nequit, imò timet & reueretur uim illam, quam superioribus, superiores angeli influūt, & terrore quodam inferiores in pręsidentię timorem inducunt. Hoc sensisse uidetur Homerus ubi ait, Musas Ioue genitas, regibus Ioue genitis indiuulsas semper comites assistere, perq; illas fieri eos uenerabiles & Augustos. Sic legimus M. Antonium olim cum Octauiano Augusto singulari amicitia iunctum, sæpe unà ludere solitos: Verum cum semper Augustus uictor abiret, magum quendam M. Antonium in hanc sententiam submonuisse: Quid tibi ô Antoni cum adolescente isto? Fuge illum & uita: nam & si tu natu grandior, & peritia rerum præstantior es, etiam genere illustrior, & plurium imperator bella multa exantlasti, tamen huius adolescentis genium genius reformidat tuus, & tua fortuna illius fortunæ subblandit: ni procul fugeris, tota ad illum defectura uidetur. Nonne princeps homo est cæteris hominibus similis: quomodo eum timerent & reuererētur cęteri homines, nisi terror diuinus eum eueheret, & cæteris timorem incutiens eos deprimeret, ut ipsum tanquam principem reuereantur? quare nitendum nobis est, ut expurgati recte agendo, sublimiaq; sequendo, etiā tempora & loca opportuna eligendo, sublimiorum potentiorumq; angelorū gradu cōmittamur, qui de nobis curam gerentes, aliis merito præferamur.

Augusti genius, M. Antonij genio præstātior.

De obsequendo proprio genio, eius'que natura indaganda. Caput XXI.

SIcut unaquæq; regio in cœlestibus certam stellam cœlestemq; imaginem obtinet, sibi præ cæteris influentem: ita etiam in supercœlestibus certam nanciscitur intelligētiam, præsidentem atque tuentem, cum sui ordinis infinitis aliis ministris spiritibus siue dæmonibus, qui omnes communi uocabulo dicti sunt filii Elohim sabaoth בני אלהים צבאות, hoc est, filii dei exercituum. Hinc quoties bellum, aut stragem, aut regni alicuius desolationem populiq; subactionem deliberat altissimus in istis inferioribus, tunc non secus atq; hæc in terris uentura sunt, præcedit conflictus spirituum illorum in superis, sicut scriptum est in Esaia: Visitabit dominus exercituū super exercitum excelsi in excelso, & super reges terræ in terra, de quo spirituum ac præsidum conflictu, etiā apud Danielem legimus, uidelicet de principe regni Persarum, de principe Græcorum, de principe populi Israël, eorundemq; adinuicem cōflictu. De quo etiam quondam sensisse uidetur Homerus, ubi cecinit:

Dan. 10.

Tantus cœlesti rumor percrebuit aula,
Cum sæua alterni ruerent in prælia diui:
Neptunum contra bellabat Phœbus Apollo,
Aduersus Martem certabat Pallas Athene,
Iunoni obstiterat bello pharetrata Diana.

Latonam telis uolucer Cyllenius urget.

Veruntamen cum in singulis regionibus sint omnis generis spiritus atque dæmones illi tamen præ cæteris ibi potentiores sunt, qui eiusdem ordinis sunt cum præside illius regionis. Sic in solari regione præ cæteris uigent spiritus solares: in lunari lunares, & ita de reliquis: atque ex hoc prouenit atque consequimur, ut nobis loca & prouincias mutantibus, uarii sese offerant sequantur'que rerum & negotiorum nostrorum euentus, alibi & alibi fortunatiores, ubi uidelicet dæmon genius noster maiorem sortitus fuerit potentiam, aut nos eiusdem ordinis potentiorem ibi adepti fuerimus dæmonem. Sic solares homines, si in solarem commigrarint regionem siue prouinciã, longe ibi fortunatiores reddentur: quia potentiores commodiores'que ibi suos habituri sunt duces siue genios, quorum præstanti ibidem præsidio, omnia sua sæpe etiam præter opinionem & suarum uirium mensum ad felices exitus perducuntur. Hinc est, quod loci, & regionis, & temporis electio, ubi quis se ad sui genii naturam & instinctum exerciter, habitet & frequentet, ad uitæ felicitatem plurimum conducat. Conducit etiam nõnunquàm nominis mutatio, nam cum proprietates nominum ipsarum rerum indices sunt tanquam de speculo declarantes suarum formarum conditiones: inde fit, ut mutatis nominibus, sæpe res mutari contingat. Hinc scriptura sacra non sine causa introducit deum, dum benedicturus esset Abramo & Iacob, eorum nomina immutasse, & uocasse hunc Abrahamum illum israëlem. Naturam autem genii uniuscuiusque hominis antiqui sapientes ex syderibus & influxu eorum, eorundemq; aspectibus, qui in genesi cuiusque uersantur, cognoscere docent: sed tam diuersis & dissidentibus inter se institutis, ut difficilimum sit hæc cœlorum sacramenta è manibus eorum posse eripere. Nam Porphyrius ex stella genituræ domina, genium quærit: Maternus uero, uel inde, uel ex planetis, qui plures ibi habent dignitates: uel ex eo cuius domicilium ingressura est luna post illud, quod nascente homine detinet. Chaldæi autem non nisi aut à sole, aut à luna genium inquirunt. Alii autem & Hebræorum multi, ex aliquo cœlorum cardine, aut omnibus illis, hunc exquirendum censent. Alii bonum genium ab undecima domo, quam iccirco bonum dæmonem uocãt: malum autem genium à sexta, quam malum dæmonem appellant, requirunt. Horum itaque cum laboriosa & occultissima sit inquisitio, multo facilius ex nobis ipsis genii nostri naturam perquiremus, attendentes ad ea, quæ à primæua ætate nullis contagiis distracta, aut ea quę expurgata mente ab inanibus curis & sinistris affectibus, amotisq; impedimẽtis suggerit animus, dictat naturæ instinctus, cœlumq; inclinat. Hæc proculdubio genii suadelæ sunt, qui unicuique datus est à principio suæ natiuitatis, eò nos ducens & persuadens, quò nos illius sydus inclinat.

Genius ad loci mutationẽ mutatur.

Nominis mutatio nõnunquã cõducit.

Genij natura unde dinosci possit.

Triplicem uniuscuiusq; hominis custodē esse, & à quibus singuli procedant. Cap. XXII.

Sacer dæmō

Riplex unicuique homini dæmon bonus est proprius custos, unus quidē sacer, alter genituræ, tertius professionis. Dæmon quidem sacer, hic iuxta Aegyptiorum doctrinam, nō ab astris neq; à planetis, sed à superna causa, ab ipso dęmonum pręside deo descendenti animæ rationali adsignatur, uniuersalis, supra naturā. Hic uitam animæ dirigit, cogitationesq; bonas menti semper exhibet, assidue agens in nobis illuminando, quāuis non semper animaduertimus, sed quando purgati sumus, atque tranquille uiuimus, tunc à nobis percipitur, tunc quasi nobiscum loquitur, suamq; nobis communicat uocem, antea silentio præsens, studetq; assidue ad sacram nos adducere perfectionē. Huius quoque dæmonis auxilio, possumus malignitatem fati deuitare: qui si religiose colatur à nobis probitate ac sanctitudine, quod Socratem fecisse scimus, putant Platonici, mire nos ab eo iuuari, tum somniis, tum signis, mala auertēdo, bona anxius sospitando: quare concinentes Pythagorici, Iouem precari consueuerunt, ut uel ipse à malis abduceret, uel à quo dæmonū id possit pręstari monstraret. Dæmon autem genituræ, qui & genius dicitur, hic à mūdi dispositione syderumq; circuitibus qui in generatione uersantur descēdit. hunc sunt qui opinantur animam iamiam in corpus descensurā, ex dæmonum choro custodem sibi naturaliter secernere, nec tam eligere sibi hūc ducem, quàm uicissim etiam ab illo optari in tutelā. hic exequutor uitæ, atque custos, eam corpori cōciliat, & communicatam corpori curat, hominemq; ad hoc ipsum officium adiuuat, ad quod nascentē cœlestia deputarūt. Quicunque igitur genium fortunatum acceperint, redduntur in eorum operibus uirtuosi, efficaces, fortes & prosperātes: quapropter à Philosophis bene fortunati, seu bene nati dicuntur. Dæmon uero professionis, hic datur à syderibus quibus talis professio uel secta, quam homo aliquis professus fuerit subiicitur, quem anima quando iam in hoc corpore electione uti cœperit, atq; sibi mores induerit, latēter optat. Hic dæmon mutatur mutata professione, tum pro dignitate professionis, digniores ac etiam sublimiores adsunt nobis professionis dæmones, qui successiue curant hominem, qui aliū & alium sibi indies comparat professionis custodem, prout conscēdit de uirtute in uirtutem. Quando itaque professio cum natura nostra consentit, similis nobis atque cum genio concors adest professionis dæmon, uitaq; magis efficitur tranquilla, fœlix atq; prospera: quando uero professionē genio subimus dissimilem uel contrariam, uita nobis redditur laboriosa, & discordātibus patronis perturbata. Sic euenit ut proficiat aliquis in aliqua sciētia, aut arte, aut ministerio, exiguo tēpore & labore, qui in aliis multo sudore & studio frustra laborat: & licet nulla sciētia, nulla ars, nulla uirtus, sit contemnēda, tamen ut prospere uiuas, fœliciterq; agas, imprimis cognosce geniū

Genituræ dæmon, genius,

Professionis dæmon.

tuum bonũ,& naturã tuã,& quid tibi boni promittat dispositio cœlestis,atque horum omnium distributos deus,qui distribuit singulis ut uult, horũ exordia sequaris,hæc profitearis,in ea uirtute uersare, ad quam te summus distributor eleuat atq; conducit,qui Abrahamum iustitia & clemẽtia, Isaac timore,Iacob robore,Mosen mansuetudine & miraculis,Iosue bello, Phineen zelo,Dauidem religione & uictoria,Solomonem sciẽtia & præconio, Petrum fide,Ioannem charitate, Iacobum deuotione, Thomam prudentia,Magdalenam cõtemplatione,Martham ministerio excellere fecit. Itaque in qua uirtute facilius te proficere senties,ad eius apicem cõscendere cures,ut in uno præstes,qui in omnibus non potes:in cæteris tamen quantum uales proficere ne contemnas:quòd si concordes habueris naturę & professionis custodes,geminũ naturę & professionis senties profectum & augmẽtum:si uero dispares fuerint,sequere meliorem:nam melius aliquando fomentum percipies egregiæ professionis quàm natiuitatis.

De lingua angelorum,eorumq; cum inter se tum nobiscum collocutionibus. Caput XXIII.

DVbitare possemus,si angeli siue dæmones cum sint puri spiritus,sermone aliquo uocali aut lingua, cũ inter se, tum ad nos utãtur,nisi Paulus alicubi diceret:Si linguis hominũ loquar & angelorũ:sed quis sit iste eorũ sermo,quæ lingua, adhuc apud multos in dubio uersatur. Putant enim pleriq;,si aliquo idiomate utantur, ipsum esse Hebræũ,quia hoc omniũ fuit primũ,emanauitq; de cœlo, fuitq; ante exortã in Babylone cõfusionem linguarũ, in quo data est à deo patre lex,& à Christo filio prædicatum euangelium,& per spiritum sanctũ data in prophetis tot oracula:& cum omnes linguæ passæ sint & continuo patiãtur uarias immutationes & corruptiones,hæc sola semper perseuerat inuiolata. Præterea opinionis huius euidens signum est, quòd cum dæmones & intelligentiæ singulæ, singularum gentium cum quibus habitant sermonem exerceant,scientibus tamen Hebræum sermonem, nunquam in alio idiomate,sed in illo solo loquunt. Quomodo aũt angeli loquũtur, occultũ nobis est,sicut & ipsi:nobis aũt ut loquamur,lingua necessaria est cũ cæteris instrumẽtis,quæ sunt fauces,palatũ,labia,dẽtes guttur,pulmo, spiritalis arteria,& pectorales lacerti,qui motionis eius ab anima principiũ obtinẽt. Verũ si quis procul alteri loquat, uehemẽtiori clamore indiget: sic propinquus in audientis aurẽ susurrat:& si posset cũ audiẽte strictiori spiritu copulari,nullo prorsus sono sermo eius indigeret:sed sine strepitu audiẽti, uelut imago oculo aut speculo,illaberet. Sic animæ à corpore egressę,sic angeli, sic dæmones loquũtur:& quod hõ facit sensibili uoce,ipsi faciunt imprimẽdo sermonis cõceptũ,in his q̃bus loquunt,meliori modo,q̃ si p audibilẽ uocẽ exprimeret. Sic dicũt Platonici Socratẽ suũ dęmonẽ sensu quidẽ pcepisse, sed non corporis huius,sed sensu ætherei corporis in hoc delitescentis: qua

Angelorum sermo quis.

Angelorum sermo nobis occultus.

item ratione ab prophetis uideri audiriq; solitos angelos credit Auicēna: illud instrumētum, qualiscunq; ea uirtus sit, per quam innotescere facit spiritus alteri spiritui, aut homini, quæ in mente ebulliunt, ab apostolo Paulo angelorum lingua nuncupatur. Sæpissime tamen etiam sensibilem uocem emittunt, ut in ascensione domini clamantes, uiri Galilæi, quid statis spectātes in cœlū? & in uetere lege cū multis patribus sensibili uoce loquuti sunt: sed hoc nō nisi in adsumptis corporibus. Verū quibus sensibus ipsi spiritus atq; dæmones nostras inuocationes precesq; audiant, nostrasq; uideant ceremonias penitus ignoramus. Est enim spirituale dæmonū corpus magna parte ubiq; & undique sensibile natura, ita quod absq; medio tāgit, uidet, audit, nihilq; illis impedimēto esse potest: nec tamē ea ratione qua nos discretis organis sentiūt, sed forte ueluti spongiæ aquam, sic toto corpore suo sensibilia quæq; hauriunt, aut alio modo nobis ignoto: neq; enim cuncta quæ uidemus animantia sensoriis eisdem sunt communita: nam & multa auribus carere nouimus, tamen sonum ab his concipi scimus, sed qua ratione, ignoramus.

Act. 1.

De nominibus spirituum, eorumq; uaria impositione, deq; spiritibus, qui præsunt stellis, signis, cardinibus cœli, & elementis.

Caput XXIIII.

Pirituum tam bonorum quàm malorum multiplicia & diuersa sunt uocabula: eorum autem propria & uera nomina, quemadmodum astrorū, soli deo nota sunt, qui solus numerat multitudinem stellarum, & omnibus illis nomina uocat: quorū nulla à nobis nisi diuina reuelatione cognosci possunt, atq; admodū pauca nobis in sacris literis expressa sunt. Verum Hebræorum magistri putāt spiritibus ipsis ab Adamo nomina imposita esse, iuxta illud quod scriptum est: Adduxit deus cuncta quæ fecerat ad Adam ut nominaret illa: & quomodo cūq; uocauit rē, hoc est nomē illius. Hinc putāt Hebræorū mecubales unà cum Magis esse in potestate hominis & spiritibus nomina imponere: sed illius duntaxat, qui iam ad hanc uirtutē diuino quouis munere, aut sacra potestate dignificatus & sublimatus est: quia uero nequit ulla humana uoce cōponi nomen, quod diuinitatis naturam, omnimodamq; angelicæ essentiæ uirtutem exprimere possit, iccirco ab operibus nomina spiritibus plurimū imponuntur, significantia certum aliquod officium siue effectum, qualis à spirituum choro desideratur: quæ nomina tunc non secus atq; oblationes & sacrificia diis deuota, efficaciam uirtutemq; sortiuntur, ad spiritualem aliquam substantiam desiderati affectus operatricem de superis & inferis educendam. Vidi ego & noui quendam inscribentem in charta uirginea nomē & signaculum spiritus cuiusdam in hora lunæ: quam cum dedisset postea ad deuorandum ranæ fluuiali, & carmen quoddam obmurmurasset, remissa rana in aquā, mox pluuiæ & imbres oborti sunt. Vidi per eundē inscriptū

Homo spiritibus nomina imponere potest.

Vnde spiritibus noia imponantur.

alius spiritus cum suo signaculo nomen in hora Martis, id'que coruo datum, quo post immurmuratum carmen dimisso, protinus ab ea cœli plaga quam ille inuolasset, obortis nubibus fulmina, concussiones, horribilia'que tonitrua consecuta sunt: neque tamen erant illa spirituum nomina ignotæ linguæ, nec alia quam officiorum illorum significatiua. Huius generis sunt angelorum istorum nomina, Raziel, Gabriel, Michaël, Raphaël, Haniel: quæ sonant, uisio dei, uirtus dei, fortitudo dei, medicina dei, gloria dei. Simili modo in malorum dæmonum officiis leguntur eorum nomina, lusor, deceptor, somniator, fornicator, & huiusmodi plura. Sic accepimus ab antiquis Hebræorum patribus, nomina angelorum præsidentium planetis atque signis, Saturno, Zapkiel: Ioui, Zadkiel: Marti, Camaël: Soli, Raphaël: Veneri, Haniel: Mercurio, Michaël: Lunæ, Gabriel. Hi sunt spiritus illi septem qui semper adstant ante faciem dei, quibus credita est dispositio totius regni cœlestis & terreni, quod sub orbe lunæ est. Hi enim (ut dicunt secretiores theologi) omnia regunt uicissitudine quadam horarum, dierum & annorum, quemadmodum de planetis, quibus præsunt, tradunt Astrologi: quos Trismegistus Mercurius iccirco uocat septem mundi gubernatores, qui per cœlos tanquam per instrumenta, coaceruatis omnium stellarum & signorum influentiis, eas in hæc inferiora distribuunt. Sunt autem qui illos paulo diuersis nominibus stellis adscribunt, dicentes quod Saturno præsit intelligentia nomine Oriphiel: Ioui, Zachariel: Marti, Zamaël: Soli, Michaël: Veneri, Anaël: Mercurio, Raphaël: Lunæ, Gabriel: & horum unusquisque mundum gubernat annis trecentis quinquaginta quatuor & mensibus quaternis: & incipit regimen ab intelligentia Saturni: postquam per ordinem regnant intelligentię Veneris, Iouis, Mercurii, Martis, Lunæ, Solis: reuertiturq; deinde regimen ad spiritum Saturni. Scripsit de istis specialem tractatum ad Maximilianum Cæsarem Abbas Tritemius: quem qui medullitus examinauerit, magnam futurorum temporum cognitionem inde elicere potest. Ex signis uero duodecim præsunt Arieti, Malchidaël: Tauro, Asmodel: Geminis, Ambriel: Cancro, Muriel: Leoni, Verchiel: Virgini, Hamaliel: Libræ, Zuriel: Scorpioni, Barchiel: Sagittario, Aduachiel: Capricorno, Hanaël: Aquario, Gambiel: Piscibus, Barchiel. De istis spiritibus præsidentibus planetis & signis, meminit etiam Ioannes in Apocalypsi, de prioribus in fronte inquiens: Et à septem spiritibus, qui in conspectu throni dei sunt, quos reperi præsidere etiam planetis: in calce autem uoluminis, ubi supernę ciuitatis fabricam describit, testatur quòd in duodecim portis eius erant duodecim angeli. Sunt rursus uigintiocto angeli, qui dominantur in uigintiocto mansionibus lunæ, quorum nomina per ordinem sunt, Geniel, Enediel, Amixiel, Azariel, Cabiel, Dirachiel, Scheliel, Amnediel, Barbiel, Ardefiel, Neciel, Abdizuel, Iazeriel, Ergediel, Ataliel, Azeruel, Adriel, Egibiel, Amutiel, kyriel, Bethnaël, Ge-

Angeli, planetis præsidentes.

Abbatis Tritemij Tractatus.

Angeli, duodecim signis præsidẽtes.

Apoca. I.

Apocal. 21.

Angeli mansionũ lunæ.

liel,Requiel,Abrinaël,Aziel,Tagriel,Alheniel,Amnixiel. Sunt etiã quatuor angelorum principes,qui pręfecti sunt super quatuor uentos & sup quatuor partes mundi, quorum Michaël pręfectus est super uentum orientalem:Raphaël,super occidentalem:Gabriel,super borealem:Nariel, qui ab aliis Vriel dicitur,super Australem. Adsignãtur etiam elementis,aëri, Cherub:aquæ, Tharsis:terræ, Ariel:igni,Seruph,aut iuxta Philonem,Nathaniel. Quisq; autem horum spirituum grandis princeps est,& habẽs potestatẽ multæ libertatis in dominio suorum planetarum & signorum, & in eorum temporibus,annis,mensibus,diebus & horis,& in suis elementis,& partibus mundi,& uentis:& unusquisq; illorum dominatur pluribus legionibus,eadem ratione,in malis spiritibus præsunt cæteris quatuor reges potẽtissimi, iuxta quatuor partes mundi,quorum nomina appellantur, Vrieus,rex oriẽtis:Amaymon,rex meridiei:Paymon,rex occidentis:Egyn,rex septentrionis,quos Hebræorum doctores fortè rectius uocant Samaël,Azazel,Azaël Mahazaël:sub quibus plures alii dominantur principes legionum,& præsides:innumeri quoq; priuatorum officiorum dæmones. Quinetiam Gręcorum uetusti Theologi sex dæmones numerant,quos Telchines uocant, alii Alastores appellant:qui hominibus malefici,stygis aquã manibus haurientes,in terras spargũt:ex quo calamitates,pestes & fames cõsequuntur: Hiq; fuisse perhibentur Acteus,Megalesius,Ormenus,Lycus,Nicon,Mimon. Cæterum qui angelorum & etiam dæmonum malorũ distincta nomina, officia,loca,tempora exacte noscere cupit,illa in rabi Symonis Templorũ uolumine requirat,ac in eiusdem libro Luminũ,atq; in tractatu de Magnitudine staturæ,& in tractatu Tẽplorum rabi Ismaëlis,atq; in omnibus ferè cõmentariis libri Formationis de istis copiose scriptum inueniet.

Ventorum quatuor angeli totidẽ. *Elementorũ angeli.* *Telchines.*

Quomodo Hebræorum mecubales sacra angelorum nomina è sacris scipturis eliciant,atq; de septuaginta duobus angelis qui ferunt nomen dei,cum tabulis Ziruph,& commutationum literarum & numerorum.

Caput XXV.

Vnt & alia tam bonorum quàm malorum spirituũ ad singula officia deputata sacra nomina,prædictis illis multo ualidiora,quæ ex sacris scripturis secundum artem quam de istis tradunt Hebræorum mecubales extrahuntur,sicut etiam quędã nomina dei ex certis locis eliciuntur. Horum generalis regula est,quòd ubicunq; in sacris literis aliquid de diuina essentia exprimitur,ex eo loco diuinum nomen rite colligi potest: ubicunq; uero in sacris literis diuinum nomen expressum inuenitur,ibi ministeriũ quod illi nomini subiacet,perpende. Vbicũq; ergo de spiritus alicuius boni uel mali ministerio uel opere scriptura loquitur,ex eo loco eiusdem spiritus nomen siue boni siue mali extrahi potest,hoc obseruato immobili canone,ut ex bonis bonorũ, ex malis ma

Regula generalis. *Cavẽ extra.*

lorum ſpirituũ accipiamus nomina:nec albo nigrũ,nec diem nocti,nec lucem tenebris cõfundamus : quod ex iſtis uerſiculis ueluti excẽplo elucefcit. Sint tanquàm puluis ante faciem uenti, & angelus domini propellens eos. Sint uiæ illorum tenebræ & lubricum,& angelus domini perſequens eos:

יהיו כמוץ לפני רוח ומלאך יהוה דחה

יהי דרכם חשך וחלקלקות ומלאך יהוה רדפם

Pſalmo triceſimoquinto apud Hebræos,apud nos triceſimoquarto, è quibus angelorũ illorũ nomina extrahuntur: מיראל Midael & מיראל Mirael de ordine Militantium. Sic ex uerſiculo,Conſtitues ſuper eum impium,& Satan ſtet à dextris eius. Pſalmo centeſimonono apud Hebræos , apud Latinos autem cẽteſimo octauo : הפקד עליו רשע ושטן יעמד על ימינו extrahitur nomen cacodæmonis Schihi שיעי quod dæmonem machinatorẽ deſignat. Eſt certus textus in Exodo,tribus uerſiculis cõtentus,quorũ quilibet ſeptuaginta duobus ſcribitur literis,incipiẽtes:Primus Vaiiſa ויסע:Secundus,Vaiauo ויבא:Tertius,Vaiot ויט:qui unam in lineam extenſi,uidelicet primus & tertius à ſiniſtra in dextram,medius uero cõuerſo ordine à dextra incipiẽs terminetur in ſiniſtrã,tunc ſingulæ tres literæ ſibi ſubalternatę cõſtituunt unũ nomẽ,quę ſunt ſeptuaginta duo nomina,quę Hebręi Schemhamphoras uocant:quibus ſi in fine addatur nomen diuinũ El אל,uel iah יה,producunt ſeptuaginta duo angelorum nomina triſyllaba, quorum quilibet fert magnũ nomen dei,ſicut ſcriptum eſt: Angelus meus pręcedet te:obſerues eum,eſt enim nomen meum in illo . Et hi ſunt qui præſident ſeptuaginta duobus quinariis cœleſtibus,totidemq; natiõibus & linguis, & humani corporis artubus,cooperanturq; ſeptuaginta duobus ſynagogæ ſenioribus,totidemq; Chriſti diſcipulis:& nomina eorum ſecundum extractionem quã faciunt Cabaliſtæ,patent in hac ſequenti tabella, ſecũdum unum modum quem diximus. Sunt autẽ & alii plures modi ex eiſdẽ uerſiculis fabricandi ſchemhamaphoras,ut cũ omnes tres recto ordine ſibi ſubalternatim à dextra in ſiniſtram ſcribuntur,præter illos qui per tabulas Ziruph, & tabulas commutationum extrahuntur,de quibus in ſuperioribus mentionem fecimus. Et quoniam hæ tabulæ omnibus tum diuinis tum angelicis nominibus inſeruiunt,ideo illas etiam huic capiti ſubiungemus.

Hi ſunt ſeptuaginta duo Angeli,deferentes nomen Dei Schemhamphoras.

Vehuiah	Leuuiah	Aniel	Mebahiah
Ieliel	Pahaliah	Haamiah	Poiel
Sitaël	Nelchaël	Rehael	Nemamiah
Elemiah	Ieiaiel	Ieiazel	Ieialel
Mahasiah	Melahel	Hahahel	Harahel
Lelahel	Hahuiah	Michael	Mizrael
Achaiah	Nithhaiah	Veualiah	Vmabel
Cahethel	Haaiah	Ielahiah	Iahhel
Haziel	Ierathel	Sealiah	Annauel
Aladiah	Seehiah	Ariel	Mehekiel
Lauiah	Reiiel	Asaliah	Damabiah
Hahaiah	Omaël	Mihael	Meniel
Iezalel	Lecabel	Vehuel	Eiaël
Mebahel	Vasariah	Daniel	Habuiah
Hariel	Iehuiah	Habasiah	Rochel
Hakamiah	Lehahiah	Imamiah	Iabamiah
Leuiah	Chauakiah	Nanael	Haiaiel
Caliel	Manadel	Nithaël	Mumiah

TABVLA COMMVTATIONVM RECTA.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש

TABVLA COMMVTATIONVM AVERSA.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת
ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש
ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר
ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק
ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ
צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ
פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס
ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ
נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ
מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל
ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ
כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י
י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט
ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח
ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו	ז
ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה	ו
ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד	ה
ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ד
ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג
ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב
ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א

ALIA TABVLA AVERSA DICTA IRRATIONALIS.

TABVLA COMBINATIONVM ZIRVPH.

כמ	יג	טס	חע	זפ	וצ	הק	דר	גש	בת	אל
למ	כנ	יס	טע	חפ	זצ	וק	הר	דש	גת	אב
במ	לג	כס	יע	טפ	חצ	זק	ור	הש	דת	אג
מג	לס	כע	יפ	טצ	חק	זר	וש	הת	בג	אד
גנ	מס	לע	כפ	יצ	טק	חר	זש	ות	בר	אה
נס	מע	לפ	כצ	יק	טר	חש	זת	גר	בה	או
דס	נע	מפ	לצ	כק	יר	טש	חת	גה	בו	אז
סע	נפ	מצ	לק	כר	יש	טת	רה	גו	בז	אח
הע	ס פ	נצ	מק	לר	כש	ית	דו	גז	בח	אט
עפ	סצ	נמ	מר	לש	כת	הו	דז	גח	בט	אי
ופ	עצ	סק	נר	מש	לת	הז	דח	גט	בי	אכ
פצ	עק	סר	נש	מת	וז	הח	דט	גי	בכ	אל
זצ	פק	ער	סש	נת	וח	הט	די	גכ	בל	אמ
צק	פר	עש	סת	זת	וט	הי	דכ	גל	במ	אנ
חק	צר	פש	עת	זט	וי	חכ	דל	גמ	בנ	אס
קר	צש	פת	חט	זי	וכ	הל	רמ	גג	כס	אע
צר	קש	טת	חי	זכ	ול	המ	רג	גס	בע	אפ
רש	קת	טי	חכ	זל	ומ	הג	רס	גע	בפ	אצ
יש	רת	טכ	חל	זמ	ונ	הס	רע	גפ	בצ	אק
שת	יכ	טל	חמ	זנ	וס	הע	דפ	גצ	בק	אר
כת	יל	טמ	חג	זס	וע	הפ	דצ	גק	בר	אש
כל	ימ	טג	חס	זע	ופ	הצ	דק	גר	בש	את

ALIA TABVLA ZIRVPH, QVAE DICITVR RATIONALIS.

אב	גת	דש	הר	וק	זצ	חפ	טע	יס	כנ	למ
אג	דב	הת	וש	זר	חק	טצ	יפ	כע	לס	מנ
אד	הג	וב	זת	חש	טר	יק	כצ	לפ	מע	נס
אה	וד	זג	חב	טת	יש	כר	לק	מצ	נפ	סע
או	זה	חד	טג	יב	כת	לש	מר	נק	סצ	עפ
אז	חו	טה	יד	כג	לב	מת	נש	כר	עק	פצ
אח	טז	יו	כה	לד	מג	נב	סת	עש	פר	צק
אט	יח	כז	לו	מה	נד	סג	עב	פת	צש	קר
אי	כט	לח	מז	נו	סה	עד	פג	צב	קת	רש
אכ	לי	מט	נח	סז	עו	פה	צד	קג	רב	שת
אל	מכ	ני	סט	עח	פז	צו	קה	רד	שג	תב
אמ	נל	סכ	עי	פט	צח	קז	רו	שה	תד	בג
אנ	סמ	על	פכ	צי	קט	רח	שז	תו	בה	גד
אס	ענ	פמ	צל	קכ	רי	שט	תח	בז	גו	דה
אע	פס	צנ	קמ	רל	שכ	תי	בט	גח	דז	הו
אפ	צע	קס	רנ	שמ	תל	בכ	גי	דט	הח	וז
אצ	קפ	רע	שס	תנ	במ	גל	דכ	הי	וט	זח
אק	רצ	שפ	תע	בס	גנ	דמ	הל	וכ	זי	חט
אר	שק	תצ	בפ	גע	דס	הנ	ומ	זל	חכ	טי
אש	תר	בק	גצ	דפ	הע	וס	זנ	חמ	טל	יכ
את	בש	גר	דק	הצ	ופ	זע	חס	טנ	ימ	כל
אב	גד	הו	זח	טי	כל	מנ	סע	פצ	קר	שת

TABVLAE TRANSPOSITIONVM NVMERALIVM.

					א
				אא	ב
				אב	ג
			בב	אג	ד
			בג	אד	ה
		גג	בד	אה	ו
		גד	בה	או	ז
	דד	גה	בו	אז	ח
	דה	גו	בז	אח	ט
הה	דו	גז	בח	אט	י

					י
				יי	כ
				יכ	ל
			ככ	יל	מ
			כל	ים	נ
		לל	כמ	ין	ס
		לם	כנ	יס	ע
	ממ	לנ	כס	יע	פ
	מנ	לס	כע	יפ	צ
נג	מס	לע	כפ	יצ	ק

					ק
				קק	ר
				קר	ש
			רר	קש	ת
			רש	קת	ך
		שש	רת	קך	ם
		שת	רך	קם	ן
	תת	שך	רם	קן	ף
	תך	שם	רן	קף	ץ
	תם	שן	רף	קץ	

וה	זד	חג	טב	יא
וו	זה	חד	טג	יב
	זו	חה	טד	יג
	זז	חו	טה	יד
		חז	טו	יה
		חח	טז	יו
			טח	יז
			טט	יח
				יט

סג	עמ	פל	צכ	קי
סס	ענ	פמ	צל	קכ
	עס	פנ	צמ	קל
	עע	פס	צנ	קמ
		פע	צס	קנ
		פפ	צע	קס
			צפ	קע
			צצ	קפ
				קצ

תן	שף	רץ
תף	שץ	
תץ		

5	10	10	10	10
ה	רו	גז	בח	אט
50	100	100	100	100
נ	מס	לע	כפ	יצ
500	1000	1000	1000	1000
ך	תם	שן	רף	קץ

De inueniendis nominibus spirituum & geniorum à dispositione corporum cœlestium. Cap. XXVI.

TRadiderunt ueteres Magi artem inueniendi nomē spiritus ad quemcunq; desideratum effectum, ex cœli dispositione illud elicientes, puta proposita tibi aliqua cœlesti harmonia, pro fabricanda imagine uel anulo, seu alio quouis opere, sub certa constellatione peragēdo, spiritum illius operis rectorem inuenire si uelis: Erecta cœli figura proiice literas suo numero & ordine à gradu ascendentis, secundum successionē signorum per singulos gradus complendo totū cœli circulū: tunc literis illis quæ ceciderint in loca stellarum, quarū præsidio uteris, iuxta earundē stellarum numerū atq; fortitudines, in nnmerū & ordinē extranotatis, nomē spiritus cōstituūt, boni scilicet: si uero ab initio gradus occidētis cōtra signorum progressum sic feceris, spiritus resultans erit de gñe malorum. Eo artificio nōnulli Hebręorum & Chaldęorū magistri, naturā & nomē genii cuiusq; hominis perquirendū docēt, ut uidelicet cognito gradū ascendētis alicuius natiuitatis, coęquatisq; cęteris cœli cardinibus, tūc qui planetarū in illis quatuor cardinibus plures habuerit dignitates, quē Arabes Almutez uocāt, ipse prior noteť inter cæteros: & iuxta eū secundo loco, qui sibi in numero dignitatū fuerit proximus, & ita per ordinē reliquos eorū qui aliq̄ in prędictis cardinibus obtinēt dignitatē: hoc ordine habito scias uerū eorū locū & gradū in cœlo, incipiensq́; à gradu ascēdentis per singulos gradus secundū ordinē signorū proiicere uiginti duas Hebræorū literas: tūc quę literę ceciderint in prędictarū stellarū loca, notatę & dispositæ iuxta ordinē superius in stellis inuētū, & rite secūdū Hebraicę linguę ratiōes cōbinatæ, genii nomē cōstituūt: cui iuxta morē, aliquod diuinæ oīpotētiæ monosyllabū nomē puta El uel Iah subiūgiť. Quod si proiectio literarū fiat ab angulo occidētis, & cōtra successionē signorū & literæ quæ ceciderint in Nadir (hoc est punctū oppositū) supradictarū stellarū, quo diximus ordine coiuganť nomē cōstituēt genii mali. Verū Chaldęi alia uia procedūt, nō enim accipiūt Almutez cardinū, sed Almutez undecimę domus, faciūtq; p oīa ut dictū ē: Malū aūt geniū reqrūt ab Almutez anguli duodecimæ domus, quā malū dæmonē uocāt, proiicientes à gradu occidētis cōtra signorū progressum. Sūt etiā Arabes pleriq; & nōnulli Hebręi, q ex quinq; hylegiorū locis nomē genii reqrūt, & faciētes ꝓiectionē semper ab initio arietis, & literis inuētis iuxta hylegiorū ordinē apud astrologos cognitū in ordinē redactis, cōiūctisq;, nomē cōstituūt genii boni: mali aūt genii nomē eliciūt ex locis hylegiis oppositis, facta proiectiōe ab ultimo gradu pisciū cōtra signorū ordinē. Alii uero nō loca hylegiorū, sed loca Almutez sup quinq; hylegiis accipiūt, faciētes proiectionē ab horoscopo, sicut in priorib⁹ dictū est: atq; hęc noīa ita secundū proportionatos numeros sydereo calculo di-

ſtributa, iugatis alternatisq́; literis compacta, ſono licet & ſignificatione ignota, ex ſecretis philoſophiæ principiis neceſſe eſt confiteri plus poſſe in opere magico, quã nomina ſignificatiua, dum attonitus in illorũ ænigmata animus, totaq́; mentis acie intentus, diuinũ aliquod ſubeſſe firmiter credens, uerba & nomina hæc, licet nõ intellecta, reuerenter ſonat in gloriam numinis, cum ſpirituali pietatis affectu captiuans ſe in illius obſequium.

De arte calculatoria nominum eiuſmodi ex traditione Cabaliſtarum. Cap. XXVII.

St adhuc aliud huiuſmodi nominum artificium quod calculatoriũ uocant, & fit per tabulas ſequentes, ingrediendo cum nomine aliquo ſacro, ſiue diuino ſiue angelico in colũna literaria deſcẽdenti, accipiendo illas literas quas in angulis cõmunibus ſub ſuis ſtellis ſignisq́; offenderis: quibus in ordinẽ redactis, ſpiritus nomen conſtituitur boni de natura illius ſtellæ uel ſigni, ſub quibus fueris ingreſſus: quod ſi fueris ingreſſus in colũna aſcendente, ſumendo angulos cõmunes ſupra ſtellas & ſigna in infima linea ſignata, nomẽ cõſtituitur ſpiritus mali. Et hæc ſunt nomina ſpirituũ ex quolibet ordine ſiue cœlo miniſtrantiũ, tam bonorum quam malorũ, quę ſecundũ hunc modũ in nouem nomina totidem ordinũ multiplicare potes, quatenus ingrediẽdo cũ uno nomine aliud ſuperioris ordinis ſpiritus ex eodẽ elicere potes tã boni quã mali. Principiũ tamen huius calculationis dependet ex nominibus dei: omnis enim uox uirtutẽ habet in Magia, inquantum à dei uoce dependet indeq́; formatur. Itaq; ſcire debemus, omne angelicũ nomen procedere debere ab aliquo nomine dei primario: ideoq́; angeli dicuntur ferre nomen dei, iuxta illud quod ſcriptum eſt, quia eſt nomen meũ in illo. Itaq; ut bonorũ angelorum nomina à malorũ nominibus diſcernantur, ſolet illis ſæpe aliquid diuinæ omnipotentiæ nomen ſubnecti, ut El, uel On, uel Iah, uel Iod & cũ illo ſimul pronunciari: & quoniã Iah nomẽ eſt beneficentiæ, & Iod nomen deitatis, iccirco hæc duo nomina non niſi angelorum nominibus apponuntur: Nomen uero El, quod uim & uirtutem importat, iccirco nõ modo bonis, ſed quandoq; etiam malis ſpiritibus adiicitur, neq; enim etiã mali ſpiritus abſq; dei uirtute, aut ſubſiſtere aut aliquid agere poſſunt. Cęterum ſciendum eſt, quoniã ſumendi ſunt anguli cõmunes eiuſdem ſtellæ atq; ſigni, niſi ingreſſum ſit cũ nomine mixto, quemadmodũ ſunt nomina geniorũ, & ea de quibus in capitulo præcedenti dictũ eſt, quæ ex cœli diſpoſitionibus iuxta diuerſarũ ſtellarũ harmoniã cõponuntur: cũ his enim quoties ingrediẽda eſt tabula, angulus cõmunis ſumẽdus eſt ſub ſtella uel ſigno literę ingrediẽtis. Sunt pręterea qui iſtas tabulas adeo extendũt, ut arbitrẽtur etiã ſi cũ noĩe ſtellæ, uel officii, uel effectus alicuiꝰ deſiderati fiat ingreſſus, dæmõ eliciaꝉ & bonus & malus ad illud officiũ uel effectũ deſeruiẽs. Simili ratiõe cũ nomine proprio perſonæ cuiuſuis ingrediẽtes, geniorũ noĩa

ſeſe extrahere poſſe cõfidunt, ſub illa ſtella quæ tali perſonæ uidebitur præ eſſe, prout ex Phyſiognomia, uel ex animi paſſionibus & inclinatione, ſiue ex profeſſione & fortuna cognouerint illum eſſe uel Martium, uel Saturnium, uel Solarem, uel de alterius ſtellę natura. Et licet huiuſmodi nomina primaria, ex ſuo ſignificato nullam uel modicam uim habeant, tamen huiuſmodi extracta nomina & ab illis deriuata, maximæ ſunt efficaciæ, quemadmodum radii ſolares in ſpeculo cauo collectę, fortiſſimè quidem urunt, ſole tamen ipſo uix modice calente. Eſt autem ordo literarum in iſtis tabulis ſub ſtellis & ſignis ferè conſimilis, qualis eſt apud aſtrologos ordo decanorũ, nouenariorum & duodenariorum. De hoc calculatorio artificio ſcripſit quondam Alfonſus Cyprius, & neſcio quis alius illud etiã Latinis characteribus accommodauit: uerum quoniã uniuſcuiuſq; linguæ literę, quod in primo libro oſtendimus, ſuo numero, ordine & figura cœleſtẽ diuinamq́; originem habent, facile conceſſero, hanc de nominibus ſpirituum calculationem, non modo per Hebræas literas, ſed etiam per Chaldæas, Arabicas, Aegyptias, Græcas, Latinas, & quaſcunq; alias fieri poſſe, tabulis ex illis ad imitationem præſidentiũ rite fabricatis. Sed hic à pleriſq; obiicitur, euenire in his tabulis plures diuerſæ naturę & fortunæ homines, nõ raro ob nominis identitatem eundem eiuſdem'ue nominis genium ſortiri. Sciendũ igitur eſt, non abſurdum putari, eundem dæmonem à pluribus animabus poſſe ſecerni, eũdemq́; pluribus poſſe præeſſe. Præterea ſicut diuerſi homines eodem ſępe nomine funguntur, ſic etiam diuerſorum officiorum & naturarum ſpiritus, poſſunt uno nomine ac uno eodemq́; ſignaculo ſiue charactere notari reſpectu tamen diuerſo: nã ſicut ſerpens nunc Chriſti, nunc diaboli typum tenet, ſic eadem nomina eademq́; ſignacula, nunc alicui malorum dęmonum, nunc alicui bonorum angelorum ordini ęquiparantur. Deniq; ipſa inuocantis intentio ardens, per quam intellectus noſter iungitur intelligentiis ſeparatis, facit ut nunc illum, nunc alium ſpiritũ licet ſub eodem nomine inuocatum, habeamus obſequentem.

Sequuntur tabulæ calculationis nominum ſpirituum bonorum & malorum, ſub ſeptem planetarũ pręſidio atq; ſub duodecim ſignorum ordine Militantium.

INGRESSVS MALORVM.

INGRESSVS BONORVM.

	☽	☿	♀	☉	♂	♃	♄	Linea bonorum
ת	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א	א
ש	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ב
ר	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ג
ק	ו	ה	ד	ג	ב	א	ת	ד
צ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ה
פ	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	ו
ע	ה	ד	ג	ב	א	ת	ש	ז
ס	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ח
נ	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ט
מ	ד	ג	ב	א	ח	ש	ר	י
ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	כ
כ	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	ל
י	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	מ
ט	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	נ
ח	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ס
ז	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	ע
ו	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	פ
ה	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	צ
ד	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ק
ג	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	ר
ב	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ש
א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ת
Linea malorum	♄	♃	♂	☉	♀	☽	☿	

INGRESSVS MALORVM.

	♓	♒	♑	♐	♏	♎	♍	♌	♋	♊	♉	♈	Linea bonorū
ת	ל	כ	י	ט	ת	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	א
ש	א	ב	ג	ר	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	ב
ר	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ג
ק	מ	ג	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ד
צ	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ה
פ	ג	ר	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ו
ע	ד	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	ז
ס	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ר	ח
נ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	ו	ה	ט
מ	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	י
ל	ר	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	ק	צ	פ	כ
כ	פ	צ	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ר	ה	ו	ל
י	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	ח	ז	מ
ט	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	נ
ח	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ר	מ	ס
ז	ק	ר	ש	ת	א	ב	ג	ר	ה	ו	ז	ח	ע
ו	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	י	ט	פ
ה	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	צ
ד	י	ט	ח	ז	ו	ה	ר	ג	ב	א	ת	ש	ק
ג	ש	ת	א	ב	ג	ר	ה	ו	ז	ח	ט	י	ר
ב	ת	ש	ר	ק	צ	פ	ע	ס	נ	מ	ל	כ	ש
א	כ	ל	מ	נ	ס	ע	פ	צ	ק	ר	ש	ת	ת
Linea malorū	♈	♉	♊	♋	♌	♍	♎	♏	♐	♑	♒	♓	

INGRESSVS BONORVM.

Quomodo nonnunquam spirituum nomina accipiuntur à rebus ipsis quibus præficiuntur. Cap. XXVIII.

Nuenio adhuc aliud nominũ genus ab ipsis rebus, quibus spiritus ipsi præsident, illis impositum, tanquam mutuato illis nomine à stellis, aut hominibus, aut locis, aut temporibus similibus'ue rebus, diuino nomine in clausulam adiecto, hoc modo: Spiritus Saturni nũcupatur Sabathiel: spiritus Iouis, Zedekiel: spiritus Martis, Madimiel: spiritus Solis, Semeliel uel Semeschiah: spiritus Veneris, Nogahel: spiritus Mercurii, Cochabiah uel Cochabiel: spiritus Lunæ, Iareahel uel Leuanaël. Simili ratione etiam nuncupãt spiritus qui præsunt signis, ab ipsis uidelicet signorum nominibus per ordinem, ab ariete, Teletiel, Suriel, Tomimiel, Sartamiel, Ariel, Betuliel, Masniel, Acrabiel, Chesetiel, Gediel, Deliel, Dagymiel: ac si à Latinis uocabulis dicamus Ariel, Tauriel, Geminiel, Cancriel, Leoniel, Virginiel, Libriel, Scorpiel, Sagittariel, Capriel, Aquariel, Pisciel: & à planetis Saturniel, Iouiel, Martiel, Soliah, Veneriel, Mercuriel, Lunaël uel Lunaiah. Quia uero (quod etiam supra diximus) omnes spiritus tam boni quàm mali unionem quærunt cum homine, quam non raro quodammodo etiam adsequuntur, unde in sacris literis homines nõnullos & deos, & angelos, & diabolos uocatos legimus: ita etiam nomina illorũ qui singulari aliqua uirtutis excellentia præditi, aut pertinaci aut immedicabili malitia obstinati ab hoc seculo migrarunt, inter dæmonum bonorum aut malorum nomina locum sortita sunt, numeranturq; cum eisdem, siue hominum illorum animas, siue illorum genios bonos malos'ue significari putabimus. Sic legimus apud Esdram nomen archangeli Ieremiel, à Ieremia propheta: sic Zachariel à Zacharia: & Vriel ab Vria propheta quem occidit Ioachim. Similiter Samuel, Ezechiel, Daniel prophetarum & angelorũ pariter nomina sunt. Phaniel & angeli & loci nomen est, in quo per totam noctem luctatus Iacob. Ariel angeli nomen est & dicitur quasi leo dei: nonnũquam & cacodæmonis nomẽ est, & ciuitatis quæ inde uocata Ariopolis, ubi colebatur idolum Ariel. Multa quoq; malorum dæmonum nomina in sacris literis comperimus à pessimis hominibus aut pessimorum hominum habitationibus ortum accepisse, sicut nomen Astaroth, quod nomen cacodæmonis est, erat'que olim nomen ciuitatis Og regis Basan, in qua habitarũt gigantes: Similiter Astaroth, olim ciuitas Amorrheorũ: Raphaim uallis: & Ieramiel, regio Allophylorũ. Idolorum quoq; & cacodęmonũ nomina sunt, ut Remma, simulacrũ idoli Damasceni: Chamos, idolũ Moab: Melchim, idolũ Amonitarũ: Bel, idolũ Babyloniorũ: Adramelech, idolũ Assyriorum: Dagon, idolũ Allophylorũ. Et narrat Philo fuisse Amorrhęis septẽ simulachra aurea, quas uocabãt sanctas nymphas, q̃ inuocatę ostenderũt Amorrhęis p singulas horas opera eorũ: & noĩa eorũ noĩa mulierũ, q̃ fuerũt uxores septẽ uirorũ peccatorũ, q eas consecrauerũt post diluuiũ, uidelicet

Planetarum spiritus.

Signorum spiritus.

4. Esd. 4.

Septē peccatores. Chanaan,Phut,Selath,Nēbroth,Abirion,Elath,Desuat:erantq; illis super positi lapides pretiosi sculpi & consecrati,quorū in uno uirtus erat, ut cęcis lumen restitueret:nec potuit ignis exurere lapides:& libri sacrati erant cū lapidibus,qui similiter nō poterant igne cōburi,nec incidi ferro,nec aqua deleri,quousq; auferret eos angelus domini,& sepeliret in profundo maris. Iā uero etiā scimus quia Nimbroth Chodorlaomor,Balach,Amalech,regum noīa sunt in cacodæmonū ordinē ascita. Similiter gigantes cū dæmonibus cōmuni uocabulo Enakim ענקים dicuntur,quia nō participarunt cū imagine dei,hoc est,nō acceperunt splendorē spiritualis intellectus,sed ratio illorū multiplicauit species malas fraudū & peccatorū:ideoq; nō numerant de specie hoīm(ut ait rabi Moses Aegyptius)sed de specie bestiarū & dæmonū præterquā quòd habēt figurā humanā:&tales(inquit)fuerunt filii Adæ, qui præcesserūt Seth post Abel:de quibus dixerūt sapiētes Hebræorū, Adā genuisse Tochot תוכות,hoc est diabolos.Postq̄ aūt inuenit gratiā in oculis domini genuit Seth ad imaginē & similitudinē suā,hoc est qui ad imaginē dei adeptus est perfectionē humanā,quā qui nō habet,nō numeratur de specie hoīm,propter prauitates quæ sunt causa omnis mali & dāni. Est etiā (teste *Animas fieri dæmones.* Porphyrio)Magorū sentētia,prauas animas in naturā dæmonū cōuerti,ac pniciosas sicut & illi fieri:cui attestatur etiā illud Christi uerbū de Iuda Iscariothe,inquiētis:Nōne duodecim uos elegi,& unus uestrū diabolus est?quos ideo dæmones aduētitios nūcupant,qa ex humanis animis inter dæmones sint cēturiati. Vnde & pessimorū hominū & dæmonū eadē nomina sunt,siue per hæc eorū animas, siue malos genios uocemus, qui malorū hominū nomina,quasi psonas aliquas induerūt. Iam uero etiā & Behemoth,& Leuiathā,beluas & dæmones significāt.His itaq; exēplis,cū bonorū tū malorum dæmonū nomina,curiosus inquisitor facile inuenire & cognoscere potest.

De characteribus & sigillis spirituum. Caput XXIX.

E characteribus atq; sigillis spirituum iam nobis dicēdum est. Sunt autem characteres nihil aliud quā ignorabiles quędā literę & scripturæ,sacra deorū & spirituū nomina à prophanorum usu lectioneq; custodiētes,quas literas ueteres hieroglyphicas siue sacras uocabāt,qa solis deorum sacris deuotas:nefas siquidem arbitrabantur,sacra deorꝫ mysteria his characteribus cōmittere, quibus prophana & turpia quæq; apud cōmunem plebem conscriberētur. Vnde Porphyrius ait,ueteres deum & diuinas uirtutes celare uolentes,per sensibiles figuras, & per ea quæ uisibilia sunt,inuisibilia significantes, quasi sacris literis magna mysteria tradidisse,& symbolicis quibusdam figuris explicasse, ut cum pila & rotunda omnia,mundo,soli,lunæ spei & fortunæ dedicarunt: circulum, cœlo: circuli autem partes,lunæ:pyramides & obeliscos, igni atq; diis olympiis:cylindrū,soli & terræ:penē,generatiōi atq; Iunoni,cui & propter muliebrem sexū,figurā triangularem. Quare hoc genus characterū aliā radicem

non habet, præter arbitrium & autoritatem instituentis, illius inquam, qui huiusmodi literarum instituendarum & cõsecrandarum acceperit potestatem, cuiusmodi apud diuersas nationes & religionum sectas plures fuerũt sacrorum antistites, quorum instituta ad nos non peruenerũt, præter pauca quædam sparsim aut per fragmẽta ab autoribus tradita. Ex horum itaq; characterum genere sunt, quos notat Petrus Apponus ab Honorio Thebano traditos, quorum figura est talis ad nostrum alphabetum relata:

A B C D E F G H I k L M

N O P Q R S T V X Y Z Ω

Alius characterizandi modus, à Cabalistis traditus.
Caput XXX.

Apud Hebræos plures characterũ inuenio modos, quorũ unus est antiquissimus, scriptura uidelicet antiqua, qua usi sunt Moses & prophetæ, cuius forma nemini temere reuelãda est: nam quibus hodie utuntur literis, ab Esdra institutę sunt. Est etiam apud eos scriptura quam uocant cœlestem, quia inter sydera collocatam & figuratam ostendunt, non secus atq; cęteri astrologi signorum imagines è stellarum lineamentis educunt. Est etiam quam uocant scripturam Malachim uel Melachim, hoc est angelorum siue regalem: & est alia quã uocãt transitus fluuii, & horum omnium characteres & figuræ tales sunt.

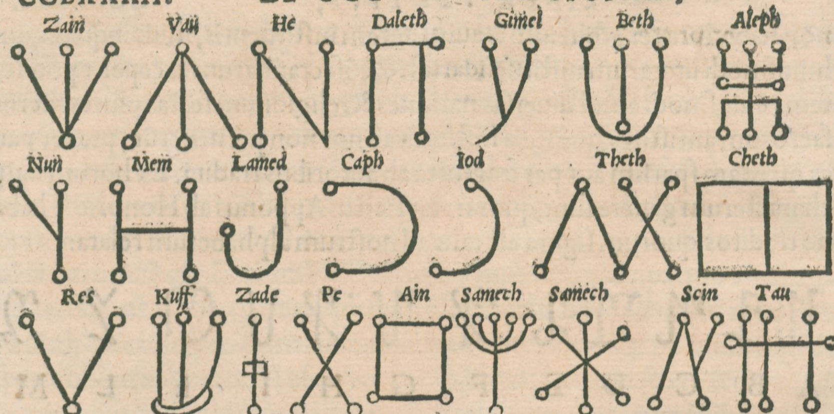
Scriptura Cœlestis

Theth Cheth Zain Vau He Daleth Gimel Beth Aleph

Zade Pe Ain Samech Nun Mem Lamed Caph Iod

Tau Schin Res Kuff

Scriptura Malachim

Scriptura transitus fluuii.

Est adhuc alius modus apud Cabalistas, olim magna ueneratione habitus, sed hodie tam communis effectus, ut ferè inter prophana locũ sortitus sit, est aũt talis: Diuidantur uiginti septẽ Hebræorũ characteres in tres classes quarum quælibet nouem contineat literas: Prima scilicet א ב ג ד ה ו ז ח ט quæ sunt signacula numerorum simplicium, rerumq́; intellectualiũ, in nouem angelorum ordines distributorum: Secunda tenet י כ ל מ נ ס ע פ צ signacula denariorum rerumq́; cœlestium, in nouem orbibus cœlorũ: Tertia uero tenet quatuor reliquas literas, cum quinq; finalibus per ordinẽ, scilicet: ק ר ש ת ך ם ן ף ץ signacula centenariorum rerumq́; inferiorum uidelicet quatuor elementorum simplicium, & quinque generum compositorum perfectorum. Has tres classes subinde in nouem cameras distribuunt, quarum prima est trium unitatum, uidelicet intellectualis, cœlestis & elementalis: Secunda est dyadum, Tertia triadũ, & sic de reliquis: formanturq́; cameræ illæ ex intersectione quatuor linearũ parallelarum, sese in angulos rectos intersecantium, sicut in hac sequenti figura exprimitur:

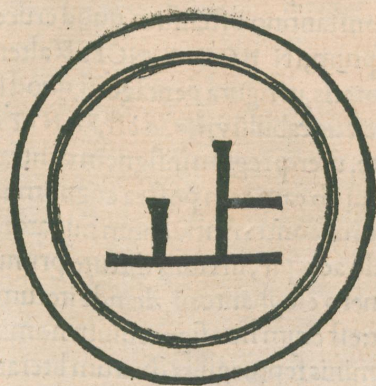
גלש	בכר	איק
וסם	הנך	דמת
טצץ	חפף	זען

Qua in partes dissecata, egrediuntur nouem figuræ particulares, scilicet:

quæ sunt nouem camerarum suas literas characterizantium, per suprascriptum notariacon: qui si unius puncti est, primam illius cameræ literã indicat: si duplicis, secundã: si triplicis, tertiã literã refert: ut, si characterem Michaël מיכאל formare uelis, is egredietur talis, quinq; figuris extẽsus, scilicet:

Quæ deinde contrahuntur ad tres figuras, hoc modo:

Quæ deinceps contrahuntur in unam, puncta tamẽ notariacon solent omitti: euadit itaq; character Michaëlis talis.

Est adhuc alius characterum modus, omnibus ferè literis & linguis cōmunis, atq; admodum facilis, qui fit per literarum colligantiam: ut, si detur nomen angeli Michaël, characteres eius formabuntur tales:

Hebraicè Græcè Latinè

Atq; hic modus apud Arabes receptissimus est, nec est scriptura aliqua quæ tam prompte atq; eleganter sibi connectatur, sicut Arabica. Scire aūt oportet quod angelici spiritus, cum sint puri intellectus, & omnino incorporei, signaculis & characteribus figurisq; pingibilibus, aliis'ue humanis nutibus non compelluntur: sed nos eorum essentiam qualitatemq; ignorantes, ab illorū nominibus, siue operibus, siue aliter pro nostris affectibus, characteres illis figurasq; & signacula deuouemus & consecramus, non quibus illos ad nos ullo modo cōpellere possimus, sed quibus nos ad illos adsurgimus quatenus per eiusmodi characteres figurasq; ignorabiles, primo sensus nostros tam intimos quàm extimos in illos conferimus, deinde rationis nostræ admiratione quadam in ipsorum religiosam inducimur uenerationē, atq; exinde tota mente in extaticam rapimur adorationem, ubi tūc fide mirifica, spe infallaci, amore uiuifico, illos in spiritu & ueritate ueris nominibus characteribusq; inuocantes, postulatam ab illis adsequimur uirtutem.

Adhuc alius characterum modus, atq; de signaculis spirituum quæ sola reuelatione recepta sunt. Cap. XXXI.

St aliud characterum genus, sola reuelatiōe acceptum, quod nulla alia ratione potest indagari: quorum characterum uirtus est ex ipso numine reuelante, cuius sunt latentia quędam signacula, diuinitatis alicuius harmoniam spirantia: uel sunt ueluti fœdera quædam seu pacta initi fœderis inter nos & illos: eius generis sunt signaculum Constantino ostensum, quod crucem pleriq; appellabāt, Latinis literis inscriptum, IN HOC VINCE. & alterum reuelatum Antiocho cognomine Soteris, in figura pentagoni, quod sanitatē edicit: nā resolutum in literas, edicit uocabulū ὑγίια, id est, SANITAS: in quorum signorum fiducia & uirtute, uterq; regum insignem contra hostes uictoriam reportauit. Sic Iudas qui ob eam rem postea cognominatus est Machabęus, cum Iudæis pugnaturus contra Antiochum Eupatorem, nobile illud signaculum מכבי, ab angelo accepit, in cuius uirtute primum quatuordecim milia cum ingenti numero elephantorū, deinde iterum triginta quinq; milia hostium strauerunt: est enim hoc signaculum nominis quadriliteri repræsentatiuum, atq; nominis septuaginta duarum literarum per ęqualitatē numeri memorabile symbolū, & expositio illi' est, מי כמוך באלים יהוה, id est,

Quis sicut tu in fortibus tetragamme. Horum itaq; memoratorum trium signaculorum figuræ formandæ sunt tales.

Præterea de istis signaculis & characteribus loquitur Porphyrius in libro de Responsis, inquiens, deos ipsos quibus rebus gauderent, & quibus euocarentur significasse, & quæ sibi offerenda essent: figuras quoq; ipsas simulachrorũ quales esse deberent, characteres quoq; & figuras monstrasse, hæcq; se de Proserpinæ oraculo percepisse. Dicitq; insuper, Hicaten quomodo simulachra sibi constituenda essent præcepisse: & quòd circundanda absinthio: quòd pingendi domestici mures, quæ pulcherrima illi essent ornamẽta, & animo suo gratissima, totq; mures, quot eius essent formæ sumendi: tũ sanguis, myrrha, storax, & alia quædã incendenda: quæ si fierent, per somnium appareret responderetq; hæc operanti. Sed ipsius Hecates oraculũ subiiciemus, ita enim ait:

Hecates simulachrũ, et quo pacto sacra illi facienda.

Oraculum Hecates.

Quale mihi facias simulacrum, aduerte docebo:
Syluestri cape nata loco, atq; absinthia circum
Ponito, tum totum cælato & pingito mures,
Qui soleant habitare domos: pulcherrima sunto
Hæc ornamenta atq; animo gratissima nostro.
Tum myrrham, thus, styracem ipsorumq; cruorem
Conterito pariter murum, sacra desuper inde
Verba cane, & tot uero adhibe muresq; repone,
Quot mihi tu esse uides formas, tum sumito laurum,
Exq; eius trunco uaginam aptato, piasq;
Tunc effunde preces simulacro, & debita solue
Vota hæc si facies, per somnum meq; uidebis.

Eiusmodi erant olim gentilium deorum dęmoniorumq; secreta mysteria, quibus se cogi, detineri & ligari posse hominibus persuadebant. Hinc docet Iamblichus & Porphyrius, oportere sacros dæmones inuocantem, unumquẽq; proprio honore prosequi, & distribuere singulis quod cuiq; cõuenit, ex gratiis, oblationibus, donis, sacrificiis, uerbis characteribus eorũ cõditioni congruis & quamsimilimis, aliàs ipsam numinũ siue dæmonum præsentiam, optatumq; effectum nequaquam adsequetur: quin & inuocati nocere conabuntur, eis præsertim, qui negligentius in ea re se habuerint.

Quomodo alliciantur à nobis boni dæmones, & quomodo mali dæmones à nobis conuincantur.

Caput XXXII.

Efficacia religionis præsentia dæmonũ sortitur effectum, neq; enim potest in religione fieri opus ullum mirabilis alicuis efficaciæ, nisi illic bonorum aliquis dæmonum adsit operis rector & impletor: dæmones autem boni, & si à nobis diuersimode alliciuntur, nullis tamen uinculis, uel uix saltem à nobis possunt astringi, sed duntaxat sacris quibusdam obtestari, ut apud Apuleium legimus, per cœlestia sydera, per inferna numina, per naturalia elementa, per nocturna silentia, per adepta conceptitia, per incrementa Nilotica, & arcana Memphytica & sistra Phariaca. Et alibi apud Porphyriũ: Tu qui è limo emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis zodiaci signis commutaris. His & huiusmodi symbolicis orationibus atq; hymnis, quia diuinarum uirtutum signa sunt, dæmones nonnũquam humanis usibus sese accõmodabant: nõ quòd necessitate quadam cõpulsi, sed sponte & consuetudine quadã, ac inuocantium precibus uicti facilius accedunt: unde apud Porphyrium in libro Responsorũ ait Hecate:

Dæmones obtestari quòmodo oporteat.

Exorata tuis ueni sermonibus istuc.

Et in eodem alibi ait:

Victa hominum precibus, cœlestia numina terram
Coguntur petere, & casus aperire futuros.

Adsistentiæ dæmonum ratio.

Sed & diuinitatis consortium cum mẽte humana efficit, quod ipsi boni spiritus nobis libenter adsistunt, ac potentiam uirtutemq; suam nobis cõmunicãt, quotidie nos illuminationibus, inspirationibus, oraculis, uaticiniis, somniis, miraculis, prodigiis, diuinationibus, auguriis adiuuantes operantesq; & agentes in nostras animas, tanquam sibi cõsortes imagines, eas suis influxibus formando, sibiq; similimas efficiendo usq; adeo, quòd anima nostra sæpe tam fermè mirabilia operetur, quàm cœlestes soleant dæmones. Mali uero dæmones à nobis conuincuntur auxilio bonorũ, præsertim quãdo obtestator erga deũ sanctimonia pollet, uerbaq; sacra sermonemq; horribilem incantet, puta coniurando potestate diuina, per ueneranda supernaturalium uirtutum nomina & signacula, per miracula, per sacramenta, per sacra mysteria & eiusmodi, quæ quidem cõiurationes siue exorcismata, quatenus nomine religionis & diuinæ uirtutis fiunt, propter hoc timent ea maligni dæmones: unde etiam sæpe prophani homines sacris eiusmodi coniurationibus, malos dæmones constringunt uel abiiciunt, talia non ferentes. Vnde Cyprianus in libro, Quod idola dii nõ sint, dicit, Quod dæmones adiurati per deum uerum, nobis statim cedunt & fatẽtur, & de obsessis corporibus exire coguntur, & uel statim exiliunt, uel gradatim euanescunt, prout fides patientis adiuuat, aut gratia iurãtis aspirat. Et Athanasius in libro de

nariis quæstionibus ait, non existere uerbum terribilius atq; magis disperdens potestatem dæmonum, quam initium sexagesimi septimi psalmi: Exurgat deus, & dissipentur inimici eius: quàm primũ enim uerbo dicto, mox ululans euanescit & disparet diabolus. Et Origenes contra Celsum ait, nominis Iesu nuncupationem spectatum persæpe cum ex hominum animis tum corporibus innumeros dæmones eiecisse, & in iis uim maximam exercuisse, è quibus dæmones fuissent excussi. Sæpe etiam solis minis & contumeliis malos dęmones pręsertim minores, ut lamias, incubos & eiusmodi, uel astringimus uel repellimus, quemadmodum legimus apud Lucanum de malefica illa inquiente:

Iam uos ego nomine uero
Eliciam, stygiosq; canes in luce superna
Destituam, per busta sequar, per funera custos
Expellam tumulis, abigam uos omnibus urnis.
Teq; deis ad quos alio procedere uultu
Ficta soles Hecate, pallenti tabida forma
Ostendam, faciemq; Erebi mutare uetabo.

Et apud Philostratum legimus, cum Apollonius & socii eius lucente clara luna noctu iter facerent, lamiæ phantasma illis occurrit, modo in hāc, modo in aliam figuram sese conuertere, quandoq; oculis repente euanescere. Apollonius autem quidnam esset quamprimũ agnoscens, grauibus contumeliosisq; uerbis illud increpans, socios ut idē facerent hortabatur: id'enim contra eiusmodi inuasiones optimũ sciebat esse medicamentũ. Eius dictis cũ socii paruissent, stridens phantasma, celeriter tanq̃ idolum refugit: adeo enim formidolosum est hoc dęmonũ genus, ut etiam ficto terrore, ac falsis impossibilibusq; minis moueantur & contremiscant, & cōpellantur. Vnde Chæremon sacer scriba, hæc illa dicit esse quibus maxime dęmones cogantur. Est præterea quemadmodũ superius dictũ est, quoddam dæmonũ genus haud adeo noxiũ, sed & hominibus proximũ, ita ut etiã passionibus afficiatur humanis, atq; horum plures hominũ cōuersatione gaudent, libenterq; habitant cũ eisdem: aliqui mulieres deperiunt, alii pueros, alii diuersorũ animalium domesticorum uel syluestriũ consortio lętantur: alii syluas & nemora incolunt, alii circa fontes & prata habitāt. Sic Fauni & Lemures, cāpos: Naiades, fontes: Potamides, flumina: Nymphæ, stagna & aq̃s: Oreades, mōtes: Humedes, prata: Dryades & Hamadryades, syluas, quas etiã habitāt Satyri & Syluani, gaudētq; arboribus & cespitibus eædē, sicut Naptę & Agaptæ, floribus: Dodenæ, glandibus: Paleę & Feniliæ, pabulis & rure. Hos itaq; quicũq; inuocare uoluerit, in locis ubi morant̃ id facile potest, alliciendo eos redolētibus fumigiis, sonis dulciorib⁹, in fidibus & musicis instrumētis quæ ex certorꝝ aĩalium intestinis lignisq; appropriatis fabrefactæ sint: adhibitis etiã cantiõibus, carminibus, incātamentis ad hoc cōgruentibus: & q̃

in his maximum est, ipsum est simplicitas ingenii, innocentia animi, firma credulitas & constans silentium: quocirca pueris, mulieribus, ac ex humiliori plebecula obscuris homunculis ut plurimum occurrunt: cõstantes autem animos & audaces, à timore alienos, fugiunt atq; contremiscunt, bonis & mundis inoffensi: sed malis & impuris hominibus noxii. Huius generis sunt etiam lemures & lares, & laruæ, & reliquæ mortuorum umbræ & terriculamenta. Hinc Plotinus ait, Animas hominum nõnunquàm dæmones esse, & ex hominibus fieri lares, si bene meriti sunt, quos Græci Eudęmonas, hoc est, beatos dęmões uocãt: lemures aũt & laruas fieri, si male meruerint, illosq; esse noxios dęmones ex hominibus factos, quos Græci iccirco Cacodęmones dicũt: Manes autẽ uocari quãdo incertũ est, bene an male meriti sint. Apparitionũ illarũ plura exẽpla sunt, quale illud cuius meminit Plinius Iunior de domo Athenodori Tharsensis philosophi, in qua importuno strepitu horridi senis simulacrum aspiciebatur. Et Philostratus simile narrat de Lamia Menippi Lycii philosophi, in pulchram mulierem apud Corinthum conuersa, quam Tyaneus Apollonius deprehẽdit lemurem esse. Idem quoq; apud Ephesios similem deprehendit sub specie mendici senis, pestilitatis esse causam: qui iussu suo lapidibus obrutus, uisus est canis quasi molossus, moxq; pestis cessauit. Illud sciendum, quicunq; in malis dæmonibus intellectualiter operabitur, per imperiũ bonorũ ligabit illos: qui uero mundialiter solummodo operabitur, iudiciũ sibi operabitur ad gehennã.

Ex hominibus lares lemures & laruæ fiũt.

De uinculis spirituum, eorumq; adiurationibus & exterminiis. Caput XXXIII.

Incula autem quibus alligantur spiritus, obtestanturq; uel exterminantur, triplicia sunt: quædã eorum enim sumuntur ex mundo elementali, utputa quãdo adiuramus spiritum aliquẽ per res inferiores & naturales illi cognatas uel aduersas, quatenus illũ inuocare uel exterminare uolumus, ut per flores, per herbas, per animantia, per niues, per glacies, per tartara, per ignem & huiusmodi, prout hæc etiam diuinis laudibus & benedictionibus & consecrationibus sæpe inseruntur, ut patet in Cantico trium puerorum, & in psalmo illo: Laudate dominum de cœlis, & in consecratione & benedictione cerei paschalis: hoc siquidẽ uinculum operatur in spiritus uirtute apprehensiua sub ratione amoris uel odii, inquantum spiritus ipsi alicui rei naturali, siue etiam præter naturam præsunt, fauent, aliamq; abhorrent: quemadmodum huiusmodi res, etiam inter se sibi mutuo amori uel odio sunt. Hinc illud Procli: Sicut leo timet gallum præcipue album, sic spiritus apparens in forma leonis, obiecto gallo subito disparuit. Secundum uinculũ sumitur ex mundo cœlesti, quãdo uidelicet adiuramus per cœlũ, per stellas, per horũ motus, radios, lumen, gratiã, claritatẽ, nobilitatẽ, fortitudinẽ, influxũ, mirabilia, & huiusmodi: & hoc uinculũ operaṫ in spiritus ꝑ modũ cuiusdã admonitiõis

& exempli. Habet etiã nõnihil imperii, maxime in spiritus ministros, & qui ex infimis ordinibus sunt. Tertium uinculum ipsum est ex mundo intelle-ctuali atq; diuino, quod religione perficitur, utputa cum adiuramus per sacramenta, per miracula, per diuina nomina, per sacra signacula, & cætera religionis mysteria: quare hoc uinculum omnium supremum est & fortissimum, agens in spiritus imperio & potestate. Illud autem obseruãdum est, quòd sicut post uniuersalem prouidentiam est particularis prouidentia, & post uniuersalem animã particulares animæ: ita primo inuocamus per uincula superiora, & per nomina atq; uirtutes quæ regũt res, deinde per inferiora atq; res ipsas. Sciendum etiam, quoniam per hæc uincula nõ solum spiritus, sed & omnes ligantur creaturæ, ut tempestates, incendia, diluuia, pestes, morbi, uis armorum, & animalia quæq;, adsumẽdo illa siue per modum adiurationis, siue per modum deprecationis seu benedictionis, ut in adiuratione serpentum, præter naturalia & cœlestia, commemorando ex mysteriis & religione maledictionem serpentis in paradiso terrestri, erectionem serpẽtis in deserto: adsumẽdo præterea uersiculum illum nonagesimi noni Psalmi: Super aspidem & basiliscum ambulabis, & conculcabis leonem & draconem. Superstitio etiam in his plurimum pollet, per translationem alicuius ritus sacramentalis ad id quod ligare aut impedire intẽdimus, utputa excõmunicationis, sepulturæ uel exequiarum, ad exterminãdos morbos, uel serpentes, mures, uel uermiculos, quod in pluribus locis sic factum legimus, & adhuc fieri consueuit.

Tertium.

Ordo in uinculis seruandus.

Quæ per hæc uincula ligentur.

Superstitio quantum ualeat.

De ordine animastico atq; heroibus. Cap. XXXIIII.

POst beatorum spirituum choros, proximus est ordo animasticus, quem Hebræorum theologi Issim uocãt, hoc est uiros fortes & robustos: gentium magi, heroas nuncupant & semideos, siue deos semones. Quos Fulgentius non contemnendus autor, ideo dictos putat, aut quia ob meriti paupertatẽ cœlo digni nõ censeantur, nec terreni tamen putẽtur propter gratiæ uenerationẽ, cuiusmodi olim Priapus, Hippo, Vertumnus: aut quia diuinis uirtutibus, & in humanũ genus beneficiis, in hac uita præcellentes, post exutum hunc mortalem hominem, in deorũ beatorum choros translatæ sunt, eisdem, quibus olim in hac uita uirtutibus & beneficiis mortalibus perpetuo prouidentes: aut quia arcano superûm semine procreati sunt, quos ex deorum siue dæmonum cum hominibus commixtione genitos putant: ideoq; mediam quandam naturam sortitos, ut qui nec angeli, nec homines sint: quam opinionem sequitur etiam Lactantius: Et sunt adhuc hodie qui commercium & coniugalem cõmixtionem habeant cũ dæmonibus: & iam creditum est ab omnibus, Merlinum Britannũ uatẽ fuisse filiũ dæmonis & uirgine natum. Sed & Platonẽ sapientiæ principẽ opinati sunt de uirginis partu, Apollinis phãtasmate oppressæ, natũ. Et traditũ est historiis, quasdã Gotthorũ (quas Alrumnas uo-

cāt)& specie & ingenio spectabiles fœminas, olim Filimiri, siue (ut alii aiūt) Idanthresi Gotthorū regis castra egressas, in Asiaticæ Scythiæ solitudines trans Meotides paludes migrasse, ibiq; à Faunis & Satytis cōpressas, primos Hunos progenuisse. Quinetiam autore Psello, dæmones nōnunquam semen iaciunt, ex quo animalcula quędā oboriūtur. Horum itaq; heroū non minor in his inferioribus disponendis regendisq;, q̄ deorum dæmonumq; potentia est, habent sibi sua distributa & officia & præsidia: quocirca illis nō secus atq; diis ipsis templa & simulachra, & aræ, & sacrificia, & uota, cæteraq; religionis mysteria nūcupata sunt, eorumq; inuocata nomina, diuinas magicasq; uirtutes ad miracula quædam peragenda habere, quod de Apollonii Tyanei nomine inuocato, multos expertos esse narrat Eusebius: & plura eiusmodi de Hercule, Atlante, Aesculapio cæterisq; gentium heroibus, apud ueteres legimus cum poëtas, tum historicos & philosophos: sed hæc ethnicorum deliramenta sunt. De nostris uero sanctis heroibus, credimus illos pollere potestate diuina. dominatur uero omnibus illis (quod etiā Hebræorum attestantur theologi) anima Meschihæ, ipse est Iesus Christus, qui per diuersos sanctos suos, uelut accommodata ad hoc membra, diuersa suæ gratiæ munera in istis inferioribus administrat atque distribuit, & singuli sancti peculiare cooperandi munus sortiuntur. Vnde per nos uariis precibus & inuocationibus implorati, iuxta multiformen gratiarum distributionem, singuli nobis sua munera, sua beneficia, suas gratias libentissime impartiuntur, multò quidem promptius, multo etiam abūdantius, quàm angelicæ potestates, quò ipsi nobis sunt propinquiores, atq; naturæ nostræ cognatiores, ut qui ipsi olim & homines fuere, humanos'que affectus infirmitates'que perpessi sint, eorum nomina, & gradus, & officia nobis sunt notiora. Ex horum itaq; infinito fermè numero, duodecim principes sunt, ipsi uidelicet duodecim Christi apostoli, qui (ut ait euangelica ueritas) sedent super duodecim tribunalia, iudicantes duodecim tribus Israël, qui in Apocalypsi distributi sunt super duodecim fundamenta, ad duodecim portas cœlestis ciuitatis, qui præsunt duodecim signis, & signati in duodecim lapidibus pretiosis, & distributus est illis orbis terrarum. Illorum autem uera nomina sunt hæc: Primus, שמעון הכפי Symehon Hacæphi, hic est Petrus: Secundus: אלעוזי Aleuzi, quem uocamus Andream: Tertius, יעקבה Iahacobah, hic est Iacobus maior: Quartus פוליפוש Polypos, quem nuncupamus Philippum: Quintus ברכיה Barachiah, hic est Bartholomæus: Sextus יוהנה Iohanah, quem pronunciamus Iohannem: Septimus est המני Thamni, hunc pronunciamus Thomam: Octauus uocatur מרון Medon, pro quo dicimus Matthæum: Nonus est יעקב Iahacob, hic est, Iacobus minor: Decimus חטיפא Catepha, hic est Thadæus: Vndecimus שמאם Samam qui est Symon Chananæus: Duodecimus מתתיה Matattiah, qui dicitur Mathias. Post illos sunt septuagintaduo Christi disci-

Apostolorū uera noīa.

puli,qui & ipsi pręsunt totidem cœlestium quinariis,& tribubus,& populis, & nationibus,& linguis:post quos innumera est sanctorum multitudo, qui & ipsi diuersa officia,& loca,& natiões, & populos in sua præsidia tutelamq; recepere,quorum manifestissima miracula ad fideles inuocantium preces, palàm uidemus atq; confitemur.

De diis mortalibus atq; terrenis. Cap. XXXV.

Ost istos proximi sunt dii mortales,quos similiter & heroas,& deos terrenos,siue deorum supernorum complices uocamus, uidelicet reges,& principes,& pontifices,quibus mũdus iste regitur,eorumq; legibus disponitur:quos iccirco tanquam deos suspicimus,colimus & ueneramur,quia ipse deus suum nomen communicari illis passus est,& propria appellatione id illis confirmauit,uocans illos deos,quemadmodum ad Mosen dixit inquiens:Ego te dedi deum Pharaoni.& alibi de illis præcepit dicens:Diis non detrahes:& iterum: Si furtum latuerit,applicabitur dominus domus ad deos:& Psalmista ait:Principes populorum congregati sum cum deo Abraham, quoniam dii fortes terræ uehementer eleuati sunt.& alibi:Deus stetit in concilio deorum,in medio autem deos diiudicat:& paulo post:Ego dixi dii estis,& filii excelsi omnes.Iam uero etiam de illis colendis & uenerandis præcepit, decimas & primitias illis decernens,& gladii ius tribuens,atq; illis maledici uetans,obedientiamq; illis præstandam etiam licet discolis præcipiẽs.Hinc antiquitas omnis principes suos deos appellabat,& uelut numina colebat,Sicut testat Ianus apud Ouidium,in primo Fastorum inquiens:

Tunc ego regnabam,potens cum terra deorum
Esset,& humanis numina mixta locis.

Et diuinus Plato libro tertio de Republica instituit principes tàm uiuos q̃ mortuos diuinis honoribus celebrãdos esse:quæ institutio apud omnes gẽtes,& à primo æuo semper recepta fuit,scilicet principes diuinis honoribus deificare,& æterna memoria consecrare.Hinc urbibus,& prouinciis,& mõtibus,& fluminibus,& æquoribus,& insulis,& mari,illorum nunquam desitura nomina imponebant:tum pyramides,colossos,arcus triumphales,trophæa,statuas,delubra,ludos,festa illis magna pompa dedicarunt:qui & cœlos,& stellas,& dies,& menses,illorum nominibus uocarunt. Hinc Ianuarius à Iano,Iulius à Iulio, Augustus ab Augusto: sic dies Mercurii à Mercurio Trismegisto,dies Iouis à Ioue,quem morem non solum ab Aegyptiis Græcis & Romanis obseruatum legimus, sed etiam ab extremis barbaris, Gotthis,Danis,& Teutonibus. Hinc teste Saxone grammatico, quem illi Mercurii diem uocant, isti Othini diem appellant: quem illi à Ioue, isti Thor dicunt, ab Othino & Thor Gotthorum & Danorum olim regibus. Nec alia ratione Gotthi nuncupati sunt,quàm quòd summum deũ eorum lingua nuncupant Gotthum.Hinc & Teutones dicti, quia quem colebant

deum Martem, nuncupabant Teutanem, quo nomine Galli etiam Mercurium uocabant. Sunt itaque reges & pontifices (modo iusti sint) deorum complices, similiq; potestate pollentes. Hinc solo tactu aut uerbo morbos curant, temporibus & cœlis nonnunquam imperant, sicut de Augusto cecinit Vergilius:

Nocte pluit tota, redeunt spectacula mane,
Diuisum imperium cum Ioue Cæsar habet.

Et de Iosue testatur sciptura, qui pugnans in Gabaon præcepit soli & lunæ, inquiens: Sol contra Gabaon ne mouearis, & luna cõtra uallem Aialon: steteruntq; ad præceptum eius sol & luna, nec occubuit sol spatio unius diei, donec ulcisceretur se de inimicis suis, & obediuit dominus uoci hominis. Diuisit etiam Moses mare rubrum, & Iosue Iordanem, & traduxerunt populũ siccis pedibus. Simile fecit Alexander Macedo, traducens exercitum. Nonnunquam etiam prophetico spiritu pollent, sicut de Caipha legimus in scriptura sacra, quòd prophetauit, eo quod esset pontifex anni illius. Cum igitur ita sit, quòd reges & pontifices terræ dominus uoluit dici deos, per communicationem nominis & potestatis, certè & nos decet de illis bene mereri, & illorum iudicia nostris anteferre, planeq; obedire, supplicare, & adorare, & omni uenerationis genere colere, atq; ipsum summum deũ in illis reuereri.

De homine quomodo creatus ad imaginem dei.

Caput XXXVI.

Mercurius Trismegistus.

Xuperantissimus deus (ut Trimegistus ait) duas sibi similes finxit imagines, mũdum uidelicet atq; hoĩem, in quorũ altero luderet miris quibusdam operationibus, in altero uero deliciis frueretur: qui cum ipse sit unus, mundum creauit unum: cum ipse sit infinitus, mundum creauit rotundum: cum ipse sit æternus, mundũ creauit incorruptibilem & æuiternũ: cum ipse sit immensus, mundũ creauit omnium maximum: cum ipse sit summa uita, mundum etiam uitalibus seminibus exornauit, ex sese cuncta gignentem: & cũ ipse sit omnipotens, sola uolũtate sua, nõ ulla naturæ necessitate mundũ nõ ex preiacẽte materia, sed ex nihilo creauit: & cum sit summa bonitas, uerbum suũ quod est prima omniũ rerũ idea, optima sua uolũtate essentialiq; amore cõplexus, mundũ hunc extrinsecum ad exemplar mũdi intrinseci uidelicet idealis fabricauit, nihil tamen extramittendo de essentia ideæ, sed ex nihilo creauit, quod ab æterno habuit per ideam. Creauit deus etiam hominẽ ad imaginem suam: nam sicuti imago dei mundus est, sic imago mundi, homo est: hinc putant quidam dictum esse, quòd homo non simpliciter imago dei creatus est, sed ad imaginẽ, quasi imaginis imago: iccirco microcosmus dictus est, hoc est, minor mũdus. Mundus animal est rationale, immortale: homo similiter animal est rationale, sed mortale, hoc est, dissolubile: Nam (ut inquit Hermes) cum mundus ipse immortalis sit, impossibile est partem eius aliquam

Dei imago, mũdus: mundi, homo.

interire: mori igitur nomen uanum est. Et quemadmodum uacuum, nusquam est mori. Igitur dicimus hominem, quando anima & corpus separantur, non quod aliquid eorum intereat siue conuertatur in nihilum: ueruntamen uera dei imago uerbum suum est, sapientia, uita, lux & ueritas, per seipsum existens, cuius imaginis, animus humanus imago est, propter quam ad imaginem dei facti esse dicimur, non ad imaginem mundi aut creaturarum: Nā sicut deus nec tangi potest, nec auribus percipi, nec oculis intueri: ita animus hominis nec uideri, nec audiri, nec tangi potest: & sicut deus ipse infinitus est, & à nullo potest compelli: Sic & humanus animus liber est, & nec cogi, nec mensurari potest: tum ut deus totum hunc mundum, & quicquid in eo est, sola mente gerit: sic illum humanus animus etiā cogitatione complectitur, atq; quod soli illi cum deo peculiare est, ut deus mundum totum solo nutu mouet atq; gubernat: sic animus humanus nutu solo corpus suum agit atq; regit. Animū igitur hominis sic uerbo dei sigillatum, necesse fuit etiam corporeum hominē ad consummatissimum mūdi exemplar induere. Homo itaq; alter mundus uocatus est, & altera dei imago: quia in se ipso habet totum quod in maiori mundo continetur, ut nihil relictum sit, quod ipsum non etiam uere & realiter in ipso homine reperiatur. Et hæc omnia apud eum, eisdem quibus in maiori mundo officiis fungātur. Sunt in ipso elementa, per uerissimas naturæ suæ proprietates. Et in ipso æthereum corpusculum, animæ uehiculum, cœlo proportione correspondens. Sunt in ipso plantarum uita uegetatiua, animalium sensus, cœlestis spiritus, angelica ratio, mensq; diuina: & omnium horum simul in unum confluentiū uera cōiunctio, & diuina possessio. Hinc in sacris literis uocatur homo omnis creatura: nec solum homo alter mundus effectus, ipsius partes omnes in se complectitur, sed etiam ipsum deum concipit & continet. Hinc Xystus Pythagoricus, ait hominis animum esse templum dei, quod etiam multo lucidius expressit Paulus inquiens: Templum dei estis uos: idemq; pluribus locis sacra scriptura testatur. Est igitur homo expressissimū dei simulachrū, quando homo omnia in se continet, quæ in deo sunt: sed deus per eminentiam quandam omnia continet uirtute sua & simpliciter, sicut omniū causa & principium: homini autem dedit uirtutem, ut similiter cōtineret omnia, sed actu & compositione quadam, uelut omnium nexus, uinculum atq; nodus. Itaque solus homo hoc honore gaudet, quod cum omnibus symbolū habet, & cum omnibus operationē, cū omnibus conuersationem. Symbolizat cū materia, in proprio subiecto: cū elementis, in quadrifario copore: cū plantis, in uegetatiua uirtute: cum animalibus, in sensitiua: cum cœlis, in æthereo spiritu, atq; influxu partium superiorum in inferiores: cum angelis, in intellectu & sapientia: cum deo, in omnium continentia: conseruatur cum deo & intelligentiis, per fidem & sapientiam: cum cœlis & cœlestibus, per rationē & discursum: cū inferioribus omnibus, per sensum & dominiū:

Mortis nomen uanum.

Homo templum dei.

agitq; cũ omnibus,& in omnia posse habet,etiã in deũ ipsum,illũ intelligendo & amãdo: & sicut deus cuncta cognoscit,sic etiã homo omnia cognoscibilia cognoscere potest,cũ pro obiecto adæquato habeat ens in cõmuni, uel (ut alii dicunt) ipsum uerũ:nec reperitur aliquid in hoīe, nõ ulla dispositio, in quo nõ fulgeat aliquid diuinitatis:nec quicq̃ est in deo, quod ipsum non etiã repræsentet in homine. Quicũq; igitur seipsum cognouerit,cognoscet in seipso omnia,cognoscet in primis deũ,ad cuius imaginẽ fact⁹ est:cognoscet mundũ,cuius simulachrũ gerit:cognoscet creaturas oẽs, cũ q̃bus symbolũ habet:& q̃d fomenti à lapidibus,à plantis,ab animalibus, ab elemẽtis, à cœlis,à dæmonibus,ab angelis,& ab unaquaq; re habere & impetrare possit,& q̃uo singula singulis suo loco,tempore,ordine,mẽsura,proportione & harmonia aptare queat,& ad se trahere atq; deducere, nõ secus atq; magnes ferrũ. Et Geber in summa Alchymię docet,neminẽ ad eius artis pfectionẽ peruenire posse,q illius principia in seipso nõ cognouerit:quãtò aũt magis quisq; seipsum cognoscet,tantò maiorẽ uim attrahẽdi consequitur,tantoq́; maiora & mirabiliora operat,ad tãtamq́; ascẽdet perfectionẽ,quòd efficitur filius dei,trãsformaturq; in eandẽ imaginẽ quę est deus,& cũ ipso unit,quòd neq; angelis,neq; mundo,nec cuiq̃ creaturæ datũ est,nisi soli homini,posse scilicet filiũ dei fieri,& uniri deo:homine aũt deo unito,uniũtur omnia quę in homine sunt,mens imprimis,deinde spũs & animales uires,uegetandiq́; uis& elemẽta usq; ad materiã trahẽs secũ etiã corpus,cuius forma extitit,deducens illud in meliorẽ sortẽ & cœlestẽ naturã, quousq; glorificetur in immortalitatẽ:& hoc quòd iã diximus,est peculiare hominis donũ, à quo hæc dignitas diuinæ imaginis sibi propria est,& cũ nulla alia creatura cõmunis.

Hoīs perfectio & dignitas.

Sunt alii aũt theologi,qui tres hominis potẽtias,memoriã,intellectũ,uolũtatẽ diuinæ trinitatis imaginẽ adsignant:& sunt qui ulterius progredientes, non tantũ in tribus illis potẽtiis, quos uocant actus primos, sed etiã in actibus secundis hanc imaginẽ locant:ut sicut memoria patrẽ,intellectus filiũ, uoluntas spiritũ sanctũ repręsentant:sic etiã uerbũ ab intellectu nostro productũ,& amor à uoluntate manãs,ipseq́; intellectus habẽs obiectũ præsens & producens,eundẽ filiũ,spiritum atq; patrem denotant:docentq́; secretiores theologi,quòd insuper singula membra nostra aliquid in deo repræsentant,cuius gerant imaginem:quodq́; etiam in passionibus nostris deum repræsentamus,sed quandam per analogiam:nam in sacris literis legimus de deo,iram,furorem,pœnitentiam,complacentiam,dilectionem,odium, ludum,delectationem,delicias,indignationem,& horũ similia : & nos de mẽbris diuinis aliqua loquuti sumus in superioribus,quæ huc congruere possunt. Mercurius etiam Trismegistus diuinam trinitatem confessus,illam describit intellectum,uitam & fulgorem,quæ alibi uocat uerbum, mentem & spiritum,hominemq́; ad imaginẽ dei factũ, eãdem trinitatẽ repræsentare ait:inest enim illi mens intelligens,& uerbum uiuificans,& spiritus tãquam

Trinitatis mysterium agnouit Mercurius Trismegistus.

fulgor diuinus sese undiq; diffundens, omnia replens, mouens & connectēs: nō tamen hoc intelligendum de spiritu naturali, qui est medium per quod unitur anima cum carne & corpore, per quē corpus uiuit & operatur, & unū membrū operatur in aliud, de quo spiritu in primo libro loquuti sumus: sed hic agitur de spiritu rationali, qui tamen etiam corporeus quodāmodo est, nō tamē habet corpus crassum, tangibile & uisibile, sed corpus subtilissimū & facile unibile cū mente scilicet superiori & diuino illo quod est in nobis. Nec miretur quispiā, Si animā rationalē dicimus esse illum spiritum & quid corporeum, siue habere & sapere aliquid corporeitatis, dū est in corpore & illo utitur tanquam instrumento, si modo intellexeritis quid sit apud Platonicos æthereū illud animę corpusculū ipsius uehiculū. Plotinus itaq; & Platonici omnes post Trismegistū similiter tria ponūt in homine, quæ uocāt supremum, infimum & medium. Supremū est illud diuinū, quam mentem, siue portionem superiorem, siue intellectum illustratum uocant: Moses in Genesi uocat ipsum spiraculum uitarū, à deo uidelicet, uel à spiritu eius in nos spiratū. Infimum est sensitiua anima, quam etiam idolum dicunt: Paulus apostolus animalē hominē nuncupat. Mediū est spūs rationalis utraq; connectēs extrema atq; ligans, uidelicet animā animalē cū mēte, & utriusq; sapiens naturā extremorum: differt tamen ab illo supremo, qui intellectus illuminatus, mēs, lux & portio suprema dicitur: differt etiam ab anima animali, à qua nos illum separare debere per uirtutem uerbi dei docet Apostolus, dicens: Viuus est sermo dei & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens usq; ad diuisionē animæ & spiritus. Sicut enim portio illa suprema nunq̃ peccat, nunquā malo cōsentit, semperq́; errori resistit & ad optima hortatur: sic inferior illa portio & animalis anima, in malo & peccato & cōcupiscentia semper demergitur, & trahit ad pessima, de qua ait Paulus: Video aliam legem in membris meis, & captiuantem me in lege peccati. Mens igitur suprema portio nunquam damnatur, sed puniēdis sociis illæsa abit ad suam originē: spiritus uero, quæ rationalis anima à Plotino dicitur, cum sit natura sua liber, & utriq; ad libitum adhærere potest, si superiori portioni constanter adhæreat, illi tandem unitur & beatificatur, donec adsumatur in deum: si adhæreat animæ inferiori, deprauatur & demeretur, donec efficiatur malus dæmon. Sed hæc de mente & spiritu hactenus: de sermone siue de uerbo nunc uideamus. Hunc Mercurius eiusdem ad immortalitatem pretii existimat. Est enim sermo siue uerbum, sine quo nihil factum est nec fieri potest: quin est expressio exprimentis & expressi: & loquentis locutio, & id quod loquitur, sermo & uerbum est: & concipientis cōceptio, & id quod concipit, uerbum est: & scribentis scriptio, & id quod scribit, uerbum est: & formantis formatio, & quod format, uerbum est: & creantis creatio, & quod creat uerbum est: & facientis factio, & quod factum est, uerbū est: & scientis scientia, & scitū, uerbū est: & omne quod dici potest, nō

Tria in homine ponūt Platonici.

Mens.

Sermo, siue uerbum.

est nisi uerbum,& dicitur æqualitas: æque enim se ad omnia habet, cum non sit unum plusquam aliud, omnibus æqualiter largiens, ut sint id quod sunt, nec plus nec minus, ipsumq; sensibile se & omnia sensibilia facit, sicut lux se & omnia uisibilia facit, ideoq; uerbum dicitur à Mercurio lucens mentis filius: conceptio autem qua mens seipsam concipit, est uerbum intrinsecũ à mente generatum, scilicet suiipsius cognitio: uerbum autem extrinsecũ & uocale, est illius uerbi partus & ostensio,& spiritus cum sono & uoce aliquid significante ex ore procedens: uerũ omnis uox nostra, uerbum atq; sermo, nisi dei uoce formetur, aëri miscetur atq; euanescit: spiritus autem & uerbũ dei manent sensu & uita comitãte. Omnis itaq; sermo noster, omnia uerba, omnis spiritus & uox nostra, nullam uirtutem habent in magia, nisi quatenus diuina uoce formentur: & Aristoteles ipse in Meteoris, & in fine Ethicorum, fatetur nullam esse uirtutem siue naturalem siue moralem, nisi per deum: & in secretis dogmatibus, adserit intellectum nostrum bonum & sanum posse plurimũ in naturæ secreta, dummodo adsit diuinæ uirtutis influẽtia, aliàs nequaquam. Sic & uerba nostra plurima producere possunt miracula, modo formentur uerbo dei, in quibus etiam uniuoca nostra generatio perficitur, sicut inquit Esaias, A facie tua domine concepimus, sicut mulieres recte concipiunt à facie maritorum,& peperimus spiritum. Huc quodammodo pertinet, quod apud Indorum Gymnosophistas, quasi per manus huius opinionis autoritas traditur, Buddam principem dogmatis eorũ, è latere suo uirginẽ generasse. Et apud Mahometistas constans opinio est, plerosq; quos sua lingua Nefesogli uocant, occulto quodam diuinæ dispensationis modo sine carnali coitu nasci: quorum uita iccirco mirabilis & impassibilis sit,& uelut angelica, totaq; supernaturalis: sed illis nugis dimissis, Solus rex Messias, uerbum patris, caro factum, Iesus Christus hoc arcanũ reuelauit, quadam temporis plenitudine apertius manifestaturus. Mẽtem propterea persimilem sibi (ut cecinit Lazarellus in Cratere Hermetis.)

Sermonemq; homini iam genitor dedit
Vt diis consimiles parturiat deos
Sensu desuper indito.
Fœlix ille nimis, qui sua nouerit
Sortis munera, perfecerit & libens:
Inter nanq; deos connumerandus est,
Nec diis est superis minor.
Hi fati reprimunt quæq; pericula,
Morborumq; fugant perniciem procul.
Hi dant somnia præsaga, feruntq; opem
Aerumnis hominum, dantq; mala impiis.
Dant præclara piis præmia, sic dei
Complent imperium patris.

Hi sunt discipuli, hi sunt filii dei,
Qui non ex uoluntate carnis, nec ex uoluntate uiri, nec menstruatæ, sed ex deo nati sunt. Est aũt uniuoca generatio, in qua filius est patri similis omni moda similitudine, & in qua genitũ secundũ speciẽ idem est cum generãte. Atq; hæc est potentia uerbi à mẽte formata in subiectũ dispositũ rite suscepti, ueluti semen in matricem ad generationem & partum coaliti: dico autẽ dispositum, & rite suscepti, quia non omnia eodem modo uerbi participes euadunt, sed alia aliter. Et hæc sunt de recõditissimis naturæ secretis, de quibus non est aliud publice pertractandum.

De anima humana, & per quæ media iungatur corpori.

Caput XXXVII.

Nima humana est lux quædã diuina, ad imaginẽ uerbi, causæ causarũ, primi exẽplaris creata, substãtia dei, sigilloq; figurata cuius character est uerbum æternum. Item anima humana est substantia quædam diuina, indiuidua, & tota cuique corporis parti præsens, ab incorporeo autore ita producta, ut ex agentis uirtute solũ, non ex materiæ gremio dependeat. Est anima numerus substãtialis, uniformis, ad seipsum conuersiuus & rationalis, corpora omnia & materialia longo superans interuallo, cuius partitio non est secundum materiam, nec ab inferioribus & crassioribus, sed ab efficiente causa proueniens: non est enim numerus quantus, sed semotus ab omnibus corporeis legibus: unde nec diuiditur, nec per partes multiplicatur. Est itaq; anima diuina quædã substantia, à diuinis fontibus emanans, ducens secũ numerũ: non quippe illũ diuinũ, quo opifex omnia disposuit, sed rationalẽ numerũ, quo cũ omnib' proportionẽ habens omnia intelligere possit. Talis itaq; humana anima, iuxta Platonicorũ sententiã, immediate procedẽs à deo per media cõpetentia corpori huic iungitur crassiori: unde primo quidẽ in ipso descensu, cœlesti aẽreoq; inuoluitur corpusculo, quod æthereum animæ uehiculũ uocant, alii currũ animæ appellant: hoc medio, iussu dei, qui mundi centrũ est, in punctũ cordis mediũ, quod est centrũ corporis humani, primũ infunditur, & exinde per uniuersas corporis sui partes membraq; diffunditur, quando currũ suũ naturali iungit calori, per calorẽ spiritui ex corde genito, per hũc se immergit humoribus, per illos inhæret mẽbris, atq; his omnibus æque fit proxima, licet per aliud in aliud transfundatur: quemadmodũ calor ignis, aëri & aquæ hæret proximè, licet per aërẽ tollatur ad aquã. Ita patet quomodo immortalis anima per immortale corpusculũ, uidelicet æthereũ uehiculũ, corpore clauditur crassiore & mortali. Quãdo uero per morbũ malũ'ue soluuntur uel deficiunt hęc media, tũc anima ipsa per singula media sese recolligit, refluitq; in cor, quod primũ erat animæ susceptaculũ: cordis uero deficiente spiritu extincto'que calore, ipsum deserit & moritur homo, & euolat anima cum æthereo hoc uehiculo, illamq; egressam genii custodes dæmo-

Anima humana quid.

nesq; sequuntur, & ducunt ad iudicem, ubi lata sentētia, bonas animas deus tranquille perducit ad gloriam, malas uiolentus dæmon trahit ad pœnam.

Quæ diuina dona homo desuper à singulis cœlorum & intelligentiarum ordinibus accipiat.

Caput XXXVIII.

A planetis quidnam homo accipiat.

PEr septem planetas tanquam per instrumenta à summo bonorum fonte omnes uirtutes in homines diffunduntur: per Saturnū sublimis contemplatio, profunda intelligentia, grauitas iudicii, firma speculatio, stabilitas immobileq; propositum: per Iouem incōcussa prudētia, temperātia, benignitas, pietas, modestia, iustitia, fides, gratia, religio, æqtas, clementia, regalitas: per Martem imperterrita ueritas, constans robur & fortitudo, animositatis ardor uisq; agendi & practica, incōuertibilisq; animi uehementia: per Solem nobilitas animi, imaginandi perspicuitas, sciendi & opinandi natura, maturitas, consilium, zelus, iustitiæ lumen, ratio & iudicium recta ab iniquis disgregans, lucem ab ignorantiæ tenebris purgans, ueritatisq; inuentæ gloria, & charitas uirtutum omnium regina: per Venerem feruens amor, suauissima spes, desiderii motus, ordo, concupiscentia, pulchritudo, suauitas, incrementi desideriū, & suimet propagatio: per Mercurium penetrans fides & credulitas, dilucida ratiocinatio, interpretandi & pronuntiandi uigor, grauitas eloquii, acuitas ingenii, discursus rationis, sensuumq; mobilitas uelox: per Lunam pacifica consonantia, fœcunditas, uis generandi & augendi, crescendi & decrescendi, & moderata temperantia, fidesq; quæ in apertis occultisq; uersans omnibus ducatum prębet, tum motus ad terrena pro modo uitæ colendæ, & augmentum sibi cęterisq; tribuendum. Trahuntur autem principaliter isti influxus à septem illis intelligentiis, quæ stant ante faciem dei, quæ animam uirtutum illarum sedem disponunt. Planetæ autem tantummodo disponunt corpus, reddentes complexionem tractabilem, & ad omnia bona comproportionatam & contemperatam, suntq; uelut instrumenta intelligentiarum: Deus uero & influxū & incrementum tanquā primaria causa omnibus præstat. Qui itaq; animarum uirtutes & uarias dispositiones scrutati sunt, pro mediorū per quæ ad nos transitum habent diuersitate, uarias naturas sortiri diiudicant, & has cū corporibus ipsis nō nisi per stellas ipsas proportionatis coniungi. Sic in corpore à Iouio temperamento conducto, animam opinantur infundi contēperatam à numine & intelligentia Iouis, & sic de reliquis. Secundum quam dispositionem si bene operetur anima in hoc corpore, purgata & expiata reuertitur ad numen & mansionem à qua descendit. Iamq; etiam ab angelicis ordinibus homo miris uirtutibus corroborat, puta ab angelis, ut sit diuinæ uoluntatis nuntius, & diuinæ mentis interpres: ab archangelis, ut dominetur omnibus quibus illi præsidere datum est, bestiis terræ, piscibus maris & uolatilibus cœli: à principatibus ut subdantur illi omnia, ipse omnium

Ab angelicis ordinibus homo quid capiat.

uires amplectens,& omnes ad se ui quadam occultissima & supercœlesti attrahens: à uirtutibus uim suscipit, qua in hostes ueritatis & brauii, pro quo in hac uita stadium currimus, constanter pugnans roboretur: à Potestatibus, pręsidium aduersus humani huius domicilii inimicos: à Dominationibus auxilium, quo subiicere possimus quem semper nobiscum gerimus domesticum inimicum, debitumq; finem adsequamur: A Thronis unde cōpaginemur, & unde in nos ipsos collecti, memoriam in illa æterna spectacula figamus: A Cherubinis mentis lumen, sapientiæ uim, superexcelsas imagines & figuras quibus diuina ipsa cōtēplari possimus: A Seraphinis, ut perfecto amoris incēdio ipsis tandē inhæreamus. Hi sunt gradus, hæ scalæ, per quas facile ascēdunt homines ad quæcunq; uirtutū genera naturali quodā nexu & curriculo, pro uaria dispositione corporis & animi, atq; fauore stellarum in disponendo corpore, & intelligentiarum præsidētium illis, quarum in descensu anima induit naturā, sicut lux colorē uitri per quod transit: fauēte etiam superna opificis uirtutę, à qua omne bonum, & sine qua nihil boni nec perfecti attingi potest. Ideoq; in uanum laborant omnes, qui naturali cursu, inferiorum uiribus & fauore duntaxat confidentes, ad diuina pertingere opinātur, quiq; in cœlis pedem fingentes, à cœlesti fauore ea capere nituntur, quæ à deo uno suscipi debent. Habent siquidē hæc inferiora, dico animalia, herbæ, lapides, metalla, suam uim subministratam à cœlo: cœlum uero ab intelligentiis, hæ autē ab opifice, in quo omnia uirtute maxima præexistunt, sicut & in homine ipso minore mundo nō est membrum, quod nō respondeat alicui elemento, alicui planetæ, alicui intelligentiæ, & alicui mēsuræ ac numerationi in archetypo, sicuti superius ostendimus.

Quomodo superni influxus cum sint natura boni, in istis inferioribus deprauantur, & malorum causæ efficiantur.

Caput XXXIX.

Voniam omnis uirtus & potestas desuper est à deo, ab intelligētiis & astris, qui nec errare, nec malum agere possunt, necesse est mala omnia, & quicquid in istis inferioribus discors & dissonū reperitur, non ex influentiæ malitia, sed ex mala dispositione recipientis prouenire, sicut recte cecinit Chrysippus:

Quàm falso accusant superos, stulteq; queruntur
Mortales: etenim nostrorum causa malorum
Ipsi nos sumus, & sua quenq; uecordia lædit.

Hinc Iupiter Aegisthi casus ab Oreste interfecti reminiscēs, apud Homerū in deorum concilio ait:

O facinus, mortale genus nos numina primum
Incusat, causamq; putat fontemq; malorum
Quæ ueniunt: sua sed pereunt ob facta nefanda,
Cum præter fatum sibi sponte incommoda quærant.

Quando igitur subiecti peruersitas peruersæ suscipit influxus, uel eius debilitas tolerare non potest efficaciam superiorũ, tũc ab influxu cœlestiũ sic in materiã discordiis plenã recepto, resultat quid dissonũ & deforme malumq́; cœlestibus tñ uiribus semper bonis permanentibus, quæ dũ in se existunt, & à datore luminũ per sanctas intelligẽtias & cœlos influũtur, quousq; ad lunã peruenerint, eorum influẽtia bona est, tanq̃ in primo gradu: deinde autem quando in subiecto uiliori suscipitur, ipsa etiã uilescit: tunc enim propter diuersam recipiẽtis naturã diuersimode suscipitur, & qualitatibus in eodẽ subiecto inter se dissidentibus, & ipsa uariatur, & patiente subiecto patitur: unde ex omnibus tandẽ in subiecto cõprehensis, aliud quiddã quam superi influunt, resultat. Itaq; qualitas nocens in istis inferioribus, longe aliena est ab influxu cœlestiũ. Ideoq́; sicut lippientis calamitas luci, & incendiũ igni, & uulnera ferro, uincula & carceres iudici imputari non debent, sed male dispositis & male operantibus: ita nec in cœlestes influxus malorũ culpa reiicienda est. Itaq; in nobis bene dispositis superiorũ influxus omnia cooperantur in bonũ: male autẽ dispositis, & in quibus propter peccata nostra diuinum illud quod nobis inest recessit, omnia cedũt in malũ. Omniũ itaq; malorũ nostrorũ causa peccatũ est, quod est deordinamentũ & distemperamentũ animi nostri: cui tunc sic male regente aut prostrato, ac declinante ab eo quod cœlestes influxus requirunt, rebellant omnia, & distẽperantur in nostrã perniciẽ: tunc in humano corpore aliàs tẽperatissimo & consonantissima harmonia cõposito, oritur elemẽtorum distemperamentũ, insurgũt humores mali, & etiã boni deordinati & segregati ab inuicẽ, & uicissitudine quadã corpus uexant & torquent: tunc uehementissima sentitur dissonantia, aut ex superfluitate, aut ex diminutione, aut ex intrinseco accidente, aut superfluo cibo, unde superflui gignuntur humores, eademq́; ex causa infirmitates suboriuntur, etiã animales spiritus amisso freno in pugnã congrediuntur: tunc cœlestes influxus aliàs de se boni, redduntur illis nocui, quemadmodũ lux Solis oculis male dispositis: tunc Saturnus influit anxietatẽ, tędiũ, melãcholiã, deliramenta, tristitiã, pertinaciã, rigiditatẽ, blasphemiã, desperationem, mendacium, laruas lemurum, terriculamenta sepulchrorum, expauescentiam bustorum, irritamenta dæmonum. Iupiter autem tũc influit auaritiã & diuitiarum occasiones prauas, & tyrannidem: Mars impetuosam irã, prophanam arrogantiam, audaciæ temeritatem, & ferocem pertinaciam: Sol autem superbiam imperiosam, & inexplebilem ambitionẽ. Venus concupiscentiæ deceptiones, lasciuos amores turpesq́; libidines: Mercurius fraudes, dolos, mendacia, machinationes malorum, & peccandi promptitudinem: Luna rerum omnium instabilem progressum, & quæcunq; sunt humanæ naturæ cõtraria. Atq; hoc modo homo ipse propter suam cum cœlestibus dissimilitudinẽ, nocumentũ suscipit, unde beneficiũ reportare deberet. Propter eandẽ cũ cœlestibus dissonantiã (ut inquit Proclus) etiam subiiciuntur

Malis superiora quæ influant.

tunc homines malis dæmonibus, qui ueluti dei lictores in torquẽdis illis se se expediunt. Tunc ueniunt illis immissiones per angelos malos quousque debitis expurgationibus rursus expientur, reuertaturq; homo ad cœlestem naturam. Optimus igitur magus multa mala prohibere potest, à stellarũ dispositione profectura, cum eorum naturam præsentit, præueniendo, præcauendo & præmuniendo ne occurrãt, & ne male dispositum subiectum sicut diximus, nocumentum suscipiat, unde beneficium reportare deberet.

Quod unicuiq; homini impressus est character diuinus cuius uigore potest pertingere ad operandum mirabilia. Caput XL.

NON mediocri experiẽtia comprobatum est, insitam homini à natura quandam dominandi & litigandi uim: nam quod testat Plinius, elephas homini obuio in solitudine errãti, clemẽs placidusq; demonstrare, uiam traditur: idem uestigia hominis priusquàm hominem animaduertens, ab insidiarum metu contremiscere, subsistere, circunspectare, & expauescere dicitur. Eodẽ modo tygris, feris cũctis truculẽtior, uiso homine catulos protinꝰ trãsferre dicit: & plura his similia legimꝰ apud uarios autores q̃ de aĩalibus magnis uoluminibꝰ scripserũt: uerũ unde cognoscãt animalia hęc hominẽ timendũ quem nunq̃ uiderunt, & si sæpe uiderint & cognouerint, unde timẽt, tantis illo magnitudine, uiribus & uelocitate pręstãtiores? quæ'ue sit hæc hominis natura feris hunc timorẽ incutiens, oẽs quidem illi animaliũ historiographi inquirunt & innuunt, sed aliis reliquerunt docendũ atq; probandũ. De hoc igit Apollonius Tyaneus (ut legitur apud Philostratum) uiso puero ducente ingentem elephantẽ, roganti Damo, unde hæc tã uasti animalis erga paruulũ obediẽtia esset, respõdit: id esse ex terrore quodam actiuo, homini ab opifice immisso: quẽ pręsentiẽtes inferiores creaturæ & animalia omnia ipsum hominẽ timẽt, & reuerẽtur, qui est, uelut character terrificus & signaculum dei homini impressum, quo quæcũq; illi subiiciunt superioremq; agnoscũt, siue seruus siue animal sit: alioquin enim nec puer regeret armẽta & elephãtes: neq; rex perterreret populũ, nec iudex reos. Hic itaq; character hominibus à diuina idea impressus est, quam Hebræorũ Cabalistæ Pahad פחד uocant, & sinistram & gladiũ dei. Neq; uero tantũmodo habet homo signũ quod timeatur, sed etiã quod diligatur, cuius idea in diuinis numerationibꝰ uocatur Hæsed חסד quod clementiã significat, & dextram & sceptrũ dei. Ab his diuinis numerationibus, per intelligẽtias & stellas nobis imprimũtur signa & characteres unicuiq; secundum capacitatem & puritatem suam, quæ signa primus protoplastes in omni integritate & plenitudine proculdubio possidebat quãdo placida mãsuetudine attracta & terrore subiecta, uenerunt ad eũ cuncta animantia ueluti ad dominũ, ut eis nomina imponeret. Verũ post præuaricationis peccatum à dignitate illa decidit, cũ omnibus posteris suis, neq; tamen omnino

Hominẽ fragilem truces feræ cur timeant.

character ille in nobis extinctus est, sed quanto magis quis grauatur peccato, tanto magis à diuinis istis characteribus longius abest, minusq; recipit: & unde benignitatem & reuerentiam recipere deberet, ipse in aliorum cadit seruitutē atq; timorem, cum animalium tum hominum & dęmonū. Quod sentiens Cain timebat, inquiēs ad deū: Omnis qui inueniet me occidet me: bestias quippe & dęmones timebat, non tam homines qui paucissimi erant. Antiquitus autem multi homines qui in innocentia uiuebāt, optimam uitam agentes, adhuc illa fruebātur obedientia & potestate, sicut Samson, Dauid & Daniel in leones, Helisæus in ursas, Paulus in uiperā, & multi anachoretæ habitabant in desertis, in cauernis & speluncis ferarum, non timentes, nec nocumentum ullum accipientes: sicut enim per peccatum obtenebratur diuinus ille character: sic expurgato & expiato peccato, rursus ille magis magisq; illucescit.

Quid de homine post mortem, opiniones uariæ.

Caput XLI.

OMnibus hominibus cōmuniter semel mori statutū est, mors omnibus fatalis est: sed alia naturalis, alia uiolenta, alia uoluntarie suscepta: alia ob delictum humanis legibus irrogata, aut propter crimen infligente illam deo, ut non naturæ debitum, sed pro delictis pœnam reddidisse uideantur: quam (ut dicunt Hebræorum magistri) deus nulli remittit. Vnde tradidit conuentus Ezechiæ quod post dirutam sanctuarii domum, licet nullus iudiciariæ executionis superfuisset ordo, tamen quadrifaria suppliciorum genera quibus condemnari solebāt, neminem mortis reum sine retalatione euasisse: nam qui lapidibus mortē promeruerat, is dispensante deo, aut tecto præcipitabatur, aut à feris conculcabatur, aut ruina aut casu obruebatur: qui uero meruisset ignem, hic aut incendio absumebatur, aut uenenato morsu, aut serpentis ictu, aut toxico uitam finiuit: qui autē gladio interiturus fuisset, aut imperii uiolentia, aut populi tumultu, aut factione, aut prædonum insidiis trucidabatur: qui laqueo suspendendus erat, aut aquarum uortice suffocabatur, aut alia quauis strangulatoria lue extinguebatur. Et hac doctrinæ ratione etiā magnus ille Origenes enarrandum censuit Christi euāgelium: Qui gladio ferit, gladio perit. Quin & ethnici philosophi eiusmodi retaliationis ordinem Adrastiam esse pronuntiant, uidelicet diuinarum legum ineuitabilem potestatem, qua futuris circuitibus rependatur unicuique pro ratione & meritis uitæ prioris, ut qui iniuste dominabatur in uita priore, uita alia in seruilem relabač statū: qui manus sanguine polluerit, talionē subire cogatur: qui bestialē uixerit uitā, in brutale corpus reuolutus pręcipitet. de istis scribit Plotinus in libro de Proprio cuiusq; dęmone, ingens: Quicūq; proprietatē seruauerūt humanam hoīes iterum nascūtur: Quicunq; uero solo usi fuerint sensu, bruta animalia redeūt, ita tamen, ut qui sensu pręcipue unà cū ira, animalia

Adrastia.

Plotinus.

fera exoriantur: quicunq; autem sensu per concupiscentiam uoluptatemq; utantur, salacia & ingluuiosa animalia reuertantur. Verum si non tam sensu unà cum his quàm sensus degeneratione uixerint, unà cum ipsis plãtæ repululant, solũ nanq; uel maxime in his uitale uiguit, omnisq; illis cura fuit, ut in plantas commutarentur. Verum qui musicis modulis nimium deliniti uixerunt, in cæteris non deprauati, animalia musica renascuntur. Et qui sine ratione regnarunt, aquilæ fiunt, nisi prauitate aliqua sint infecti. Qui uero ciuilem uirtutẽ consecutus est, homo reuertitur. Et Salomon ipse in Prouerbiis, hominem nunc leonem, tygridem, ursum uel aprum appellat: nũc leporem, canem leporarium aut cuniculum: nunc formicã, ericium, serpentem uel araneam: nunc aquilam, stellionem, gallum, uel auem aliam nominat, & multa huiusmodi. Verum Hebræorũ cabalistæ animas in bruta præcipitari non admittunt: quæ tamẽ penitus rationem excusserint, brutali affectui imaginationiq; relinqui in alia uita non abnuũt: ter quoque nec amplius, animas huc reuolui astruunt: quoniam numerus hic purgationi peccatorum abunde sufficere uideatur, iuxta illud Iob: Liberauit animam suã ne pergeret in interitum, sed uiuens lucem uideret. Ecce hæc omnia operatur deus tribus uicibus per singulos, ut reuocet animas eorum à corruptione, & illuminet luce uiuentium. Sed iam tandem quid de mortuis senserint ueteres, uideam⁹. Cum moritur homo, corpus in terram reuertitur, de qua sumptum est: mens unde descẽdit, in cœlos remeat, sicut ait Ecclesiastes: Reuertitur puluis in terram suam unde erat, & spiritus redit ad deum qui dedit illum, quod his uersiculis expressit Lucretius: *Animæ ter, in hãc uitã redeunt.*

Cedit item retro, de terra quod fuit ante,
In terras: & quod missum est ex ætheris oris,
Id rursum cœli fulgentia templa receptant.

Sed melius Ouidius his uersibus:

Bis duo sunt hominis, manes, caro, spiritus, umbra:
Quatuor ista loca bis duo suscipiunt.
Terra tegit carnem, tumulum circunuolat umbra,
Orcus habet manes, spiritus astra petit.

Caro. Caro itaq; derelicta, & uita defunctum corpus, cadauer nuncupatur: quod ut dicunt Hebræorum theologi, linquitur in potestate dæmonis Zazelis, de quo dictum est in scriptura: Terram comedes omnibus diebus. & alibi: Puluis terræ panis eius. Creatus est autem homo puluis terræ, unde & dæmon ille dicitur dominus carnis & sanguinis quandiu corpus non fuerit iustis ex equiis expiatum & sanctificatum. Hinc non sine causa ordinarunt antiqui patres expiationes cadaueris: ut quod ualde immundum est, aspergatur aqua benedicta, thurificetur incenso, exorcizetur sacris orationibus, illustretur luminibus, quousque super terram fuerit, demum sacro in loco sepeliatur. Hinc apud Homerum Elpenor, Te rogo (inquit) Vlysse, mei sis me-

mor,neq; inde discedens,me inhumatū relinque,ne insepultus deoȝ ira fiā.
Mens uero humana,cuius sacra natura &diuinum genus existit,quia culpę semper insors,etiam omnis pœnæ expers euadit. Anima uero si bene operata fuerit congaudet menti,& cum æthereo suo uehiculo egrediens,libera ad heroum choros transcendit, aut superos petit:ubi omnibus sensibus & potentiis suis perpetua felicitate beata, perfecta omnium rerum cognitione, insuper & diuina uisione ac regni cœlorum possessione fruitur, diuinæq; potestatis particeps,in inferiora hæc benefica,uaria dona largitur,ceu immortalis deus:si male egerit,mēs iudicat illam atq; relinquit dæmonis arbitrio: at mœsta anima, sine mente, uagatur apud inferos idolum, quam uocant imaginem,sicut apud Vergilium conqueritur Dido:

Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Quare hæc anima tunc expers intelligibilis essentiæ,furentis phantasiæ imperio relicta,etiam corporearum qualitatū cruciatu subiicitur,cognoscens sese iusto dei iudicio,ob suam culpā, diuina uisione, ad quā creata erat, perpetuo priuatā:quæ quidem diuina uisio,sicut testatur scriptura,est præsentia omnium malorum, quæ pœna est omnium acerbissima, quam uocant sacræ literæ effusionem iræ dei. Hęc itaq; animę imago,quandoq; aëreū corpus ingreditur umbram,qua inuoluta,nunc consulit amicos,nunc exagitat hostes,quemadmodum apud Vergilium Dido minatur Aeneæ,inquiens:

Omnibus umbra locis adero,dabis improbe pœnas.

Nam cū anima seiūcta à corpore,perturbationes & memoriæ sensusq; remanent,dicūt Platonici animas,præcipue interfectorum,hostes exagitare, non tam humana indignatione id efficiēte,quàm etiā diuina Nemesi,ac dæmone prouidente & permittente. Sic spiritus Naboth(ut interpretātur Hebræorū magistri)quia in ipsius uitæ extremo cū ultionis desiderio emigrauit,factus fuit(ad explendum uindictā)spiritus mendacii,& egressus est per mittente deo,spiritus mēdax in ore omniū prophetarū,donec faceret ascendere Achab in Ramod Galaad. Et Vergilius ipse cum Pythagoricis & Platonicis,quibus adhæret etiam noster Augustinus,fatetur animas separatas eorum quæ in hac uita gesserunt, nondum extinctam,retinere memoriam atq; uoluntatem ubi canit:

Quæ gratia curruum
Armorumq; fuit uiuis,quæ cura nitenteis
Pascere equos,eadem sequitur tellure repostos.

Et Algazel in libro de scientia diuina. Cæteriq; Arabes & Mahometistæ philosophi, sentiunt quòd operationes animæ cōiuncto corpori cōmunes,imprimunt in animā usus & exercitii characterē:quo fortiter impresso utetur, separata ad cōsimiles operationes & passiones quæ in uita non sunt deletæ, itaq; licet corrumpatur corpus & organum, non cessabit propterea operatio,sed remanebunt affectiones & consimiles dispositiones.

Et has animas prisci communi uocabulo manes uocant: quarũ quæ in hac uita innocentes, aut uirtutibus moralibus purgatæ, atq; ut canit Vergilius: Manes.

Qui manus ob patriam pugnando uulnera passi,
Quiq; sacerdotes casti, dum uita manebat,
Quiq; pii uates & Phœbo digna locuti,
Inuenias aut qui uitam excoluere per artes,
Quiq; sui memores alios fecere merendo:

Licet extra gratiam & fidei iustitiam decesserint, putant illas pleriq; theologi, impatibiles in quosdam campos fortunatos rapi: &, ut ait Vergilius:

Deuenire lætos locos & amœna uireta,
Fortunatorum nemorum sedesq; beatas.

Vbi fruantur miris quibusdam uoluptatibus: atq; etiam cognitione, cũ sensitiua tum intellectuali & reuelata gaudere, forte etiam erudiri in fide & iustitia, haud minus atq; quondam spiritus illi quib⁹ Christus prædicauit Euangeliũ in carcere: Nam ut certum est neminem sine fide Christi posse saluum fieri, ita probabile est, hãc fidẽ adhuc multis paganis & Saracenis post hanc uitam prædicari in illis animarum receptaculis ad salutem, atq; in illis ueluti in communi custodia detineri, donec tẽpus adueniat quo maximus iudex meritorum facturus sit examen: à qua opinione etiam Lactantius & Irenæus, & Clemens, & Tertullianus, & Augustinus, & Ambrosius, & multi præterea Christiani scriptores non abhorrent. Quæ uero impuræ incontinentesq; & peccatis iniustæ migrant animæ, non tam felicibus somniis agũtur, sed horribilibus phantasmatibus locisq; deterioribus uagantur, nulla libera cognitione freti, nisi abstracta per cõcessionem aut manifestationem, tum continua carnis & sanguinis appetentia, ob corporeæ labis æruginem etiã sensui doloris subiiciũtur, timentq; gladios & enses. Hæc proculdubio sensisse uidetur Homerus, quando in undecimo libro Odysseæ introducit matrem Vlyssis defunctam illi immolanti astãtem, sed illũ nec cognouisse nec allocutum esse, quantisper ipse euaginato gladio umbras à sacrificii sanguine prohibebat. Postquam uero suadẽte Tyresia uate, de sacrificio illo libasset mater, bibitq; sanguinem nebulo nigrum, statim cognouit filium, & lachrymans allocuta est: Verum Tyresiæ uatis anima, nulla obstante euaginati gladii prohibitione, etiam ante libatum sanguinem, & agnouit Vlyssem, & allocuta est, & matris umbram adstare indicauit. Quæ ergo animæ contracta in corpore scelerum uitia, in hac uita non expiarunt, illorum habitus secum ferentes apud inferos eluere coguntur, & expendere commissorum pœnas, quod poëta explicauit his uersibus:

Quin & supremo cum lumine uita reliquit,
Non tamen omne malum miseros, nec funditus omnes
Corporeæ excedunt pestes, penitusq; necesse est
Multa diu concreta modis inolescere mores

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt.

Quales enim sunt mores & habitus hominũ in hac uita, tales plerunq; animam affectiones sequuntur post mortem, quæ secum adhuc memori mente uolutat, quæ quondam in uita gesserat: quæ tunc eò intentius & acutius occurrunt, pro quanto cessant tunc uaria uitæ officia, nutriendi, uegetandi, generandi sensuumq; & humanorũ negotiorum uariæ occupationes & solatia, & crassioris corporis obstacula. Occurrũt autem tunc phantasticæ rationi species illæ eò turbulentiores maximeq; furentes, quantò in eiusmodi anima latet intellectualis scintilla plus aut minus sopita, penitus'ue extincta, quibus tunc etiam à malis dæmonibus species aut falsissimæ aut terribiliores ingeruntur: unde nunc in uirtute concupiscibili, concupiscentia imaginarii boni eorumq; quæ quondam in uita affectauerat torquetur, potiundi facultate priuata, quamuis nonnunquam sibi uideatur propemodum delicias suas adipisci, sed à dæmonibus ad pœnas acerbiores ab illis arceri, quẽadmodum apud poëtas, Tantalus à conuiuio: Sardanapalus, ab amplexu: Midas, ab auro: Sisyphus à potẽtia: & has animas lemures uocarunt: quarũ si qua domesticarum rerum curam agens, quiete domum habitat, lar dicitur familiaris. Acerrime autem in uirtute irascibili torquentur, odio imaginarii mali, cuius perturbationes & suspiciones falsissimas horribilissimáque phantasmata tunc incidunt, uersanturq; secum tristes imagines, nunc cœlum in caput ruere, nunc flammarum impetu absumi, nunc uasto aquarum sub gurgite mergi, nũc terræ hiatibus absorberi, nunc sese in uarias beluas transformari, nunc à deformibus monstris lacerari aut deuorari, nunc per syluas, per maria, per ignes, per aëra, per teterrima inferorum loca passim exagitari: nunc sese à dæmonibus comprehendi & torqueri suspiciunt: quæ omnia illis post mortem non secus contingere arbitramur, quàm in hac uita his qui phrenesi aut mania siue melancholico humore delirant, aut qui in somniis horribilibus uisis perterriti torquentur, ac si uere hæc illis cõtingerent, quæ tamen uere apud illos non sunt, sed solæ illorum species in imaginatione apprehensæ: sic & animas illas post mortem ueluti somniantes, horribiles peccatorum imagines perterrent, & conscientia sceleris agit per diuersa præcipites: quos iccirco Orpheus uocat populos somniorum, inquiens: Reserari nequeũt portæ Plutonis, intus est populus somniorum. Tales itaque scelerosæ animæ nullis bonis sedibus fretæ, quãdo in aëreo corpore uagabundæ quamlibet aspectibus nostris formam repræsentant, laruæ dicuntur aut terriculamenta: bonis quidem inania, sed noxia malis: modo tenuioribus, modo crassioribus exuuiis, sub diuersorum animaliũ & mõstrorum specie, quorum moribus sese olim in uita similes præstiterunt occurrentes, sicut canit poëta:

Lemures. Lar.

Laruæ aut terriculamẽta.

Tum uariæ illudunt species, atq; ora ferarum.

Fiet enim subito sus horridus, atraq; tygris,
Squammosusq; draco, & fulua ceruice leæna.
Aut acrem flammis sonitum dabit,
Omnia transformans sese in miracula rerum,
Ignemq;, horribilemq; feram, fluuiumq; liquentem.

Anima enim hominis immunda, quæ in hac uita nimium habitum contraxit ad corpora, intimo quodam elementalis corporis affectu, aliud sibi corpus ex elementorum uaporibus contexit, ex materia facili, quasi haustu quodam reficiens corpus illud iugiter euanescens: cui insuper ueluti carceri & sensibili instrumento lege quadam diuina mancipata, in illo patitur frigus & ignem: & quæcunque corpus & spiritum & sensum offendunt, fœtores, ululatus, planctus, stridores, uerbera, laceratus & uincula sicut cecinit Vergilius:

Ergo exercentur pœnis, ueterumq; malorum
Supplicia expendunt: aliæ panduntur inanes
Suspensæ ad uentos, aliis sub gurgite uasto
Infectum eluitur scelus, aut exuritur igni.

Et apud Homerum in eius Necyomantia Alcinous Vlyssi enarrat:

Vidimus & Tytium celebrem telluris alumnum
Expansumq; nouem corpus per iugera, cuius
Vtrinq; assidens contundit uiscera uultur.

Nonnunquam animæ illæ non hæc figuralia corpora solum inhabitant, sed nimio carnis sanguinisque affectu etiam in animalia sese præcipitant, & reptibilium brutorumque corpora, cuiuscunque speciei ingressa, dæmonum instar illa obsidentes corripiunt. Astipulantur istis Pythagoras, & ante illum Trismegistus, adserẽtes prauas animas sæpe in reptilia & bruta præcipitari. Neque tamen illa corpora ueluti essentiales formę uiuificant & informant, sed inquilini more ueluti carcerem inhabitant, siue per indistantiam localem illis adsistunt, ut motor intrinsecus suo mobili: aut circa illa alligata cruciantur, ut Ixion ad serpentum rotas, Sysiphus ad saxum: neque solum bruta, sed quandoque etiam homines corripiunt, sicut de anima Nabaoth diximus, qui egressus est spiritus mendax in ore prophetarum. Hinc asseruere nonnulli, scelestorum hominum uitas siue spiritus, in quorundam corpora ingredientes, illos diu male habere, & nonnunquam interimere. Quod multo meliori sorte etiam beatis animis concessum est, ut bonorum angelorm instar nos habitare & illustrare possint, quemadmodum de Helia legimus, quòd sublato eo ex hominibus, inclinauit spiritus eius super Helisæum: & alibi legimus, abstulisse deũ de spiritu qui erat in Mose, & dedisse septuaginta uiris. Magnũ hic latet, sed nõ temere reuelandũ mysteriũ. Quandoq; etiam (quod tamen rarissimũ est) tanta insania aguntur animæ,

Animæ prauæ, in bruta præcipitantur.

ut non uiuētium modo corpora petant, sed in relicta sua cadauera quadam stygia ui remigrent, & ueluti rediuiui horrenda patrant facinora. Sicut legimus apud Saxonem Grammaticum, Asuitum quendam & Asmundū inter se communibus uotis coniurasse, quem nam illorum uita prolixior excepisset, mortuo contumulandum: tandem Asuitus morbo consumptus, cū cane & equo suo uasto mandatur antro: cū quo & Asmūdus ob amicitiæ iusiurandum uiuus contumulari sustinuit, cibo quo in longum tempus uesceretur illato. Tandem Ericus Sueciæ rex, eò loci cum exercitu pertransiens, Asuiti tumulum (thesaurum inesse ratus) perfrangens, adaperta specu, eductum Asmūdum luci restituit: quem uidens tetro oris habitu, funebri tabo obsitum, & profluo ex cruda cicatrice sanguine cruentatū (quippe Asuitus noctib. rediuiuus, crebra colluctatione læuam illi aurem abruperat) secti uulneris causam referre iussit: quam ille narrauit iis uersibus:

Danicæ historiæ lib. 5.

Quid stupetis qui relictum me colore cernitis?
Obsolescit nempe uiuus omnis inter mortuos.
Nescio quo Stygii numinis ausu
Missus ab inferis spiritus Asuit
Sæuis alipedem dentibus edit
Infandoq; canem præbuit ori.
Non contentus equi uel canis esu,
Mox in me rapidos transtulit ungues:
Discissaq; gena sustulit aurem.
Hinc laceri uultus horret imago,
Emicat inq; fero uulnere sanguis.
Haud impune tamen monstrifer egit:
Nam ferro secui mox caput eius,
Perfodiq; nocens stipite corpus.

Non dissimile huic refert Pausanias, ex Delphorum interpretibus acceptū: Esse uidelicet, dæmonium quoddam infernum, quem Eurynomum dixerunt, qui mortuorum carnes absumeret & deuoraret, ita ut uix nuda relinquerentur ossa. Legimus etiā in Cretensiū annalibus, manes quas ipsi Catechanas uocant, in corpora remeare solitos, & ad relictas uxores ingredi, libidinemq; perficere: ad quod euitandum, & quo amplius uxores nō infestēt, legibus municipalibus cautū est, surgētium cor clauo transfigere totumq; cadauer exurere. Miranda proculdubio sunt hæc, & opinioni fortè inimica uideri possent, nisi fidem facerent & latę leges, & creditę antiquitatū historiæ. Neq; demū à Christiana religione alienū est, animas multas ante uniuersæ carnis resurrectionem suis corporibus restitui posse: quin & multos credimus singulari dei beneficio cum corporibus in gloriā adsumptos, multos etiam uiuos descendisse in infernum: audiuimusq; non raro mortuorū corpora è sepulchris per dęmones sublata, proculdubio nō in alium usum,

quàm in carcerandis torquendisq; suis manibus. Verum ad hos corporum carceres & uincula, accedũt etiam uilissimorum ac teterrimorum locorum habitacula, ubi Aetnei ignes, aquarum ingluuies, fulgurum & tonitruorum cõcutus, terrarum uoragines, atq; ubi regio lucis inops nec radiorũ solis capax, ignaraq; syderum splẽdoris, perpetuis tenebris & noctis specie caligat. Quo apud Homerum peruenisse fertur Vlysses ubi canit:

Cymmerios fama est populos hic esse, cauernis
Perpetua nebula cæcaq; caligine mersos,
Quos oriens nunquàm, nec cum declinat in undas
Sol uidet, æterna miseri sed nocte premuntur.

Neq; uero oĩa illa inanes nugæ sunt, quæ de Patricii antro, Vulcani speluncis, Aetneis crateribus, Nursiæ specu multi memoria prodiderunt, atq; quæ inibi uiderunt, & cognouerunt, testati sunt. Narrant siquidẽ istis maiora Saxo grãmaticus de Geruthi regia & Vgarthiloci cauo: Tum Plinius, Solinus, Pythias, Clearchus, de maris septentrionalis stupendis prodigiis, de quo & Tacitus in Drusi historia, Germanico pelago deuiasse milites indicat, & uaria rerum miracula in eo mari illis uisa testatur, uim scilicet turbinum, inauditas uolucrum species, monstra maris ambiguas formas habẽtia hominum atq; animalium, & in libro de Germania, Heldusios & Axionas, qui sub uultu humano membra cætera bestiis æqualia gerunt, illic habitare ait: quæ proculdubio non nisi manium atque dæmonum opera sunt: de istis etiam Claudianus olim cecinit:

Est locus extremum pandit qua Gallia littus,
Oceani prætentus aquis, qua fertur Vlysses
Sanguine libato populum mouisse silentum.
Illic umbrarum tenui stridore uolantum
Flebilis auditur quæstus, simulacra coloni
Pallida, defunctasq; uident migrare figuras.

Narrat Aristoteles Aeolias iuxta Italiam Insulas, in Lipara tumulum quendam fuisse, ad quem noctu non tuto accederetur: ibiq; cymbala & crotalorum boatus, cũ inconditis quibusdam cachinnis, tumultus etiã & inanes sonos exaudiri, accolæ cõstanter asseuerabãt. Eoq; loci aliquãdo ebriũ iuuenẽ accessisse, & sub noctẽ apud tumuli specũ obdormiuisse, ibiq; post tertiũ tandẽ diem à quæritantibus repertũ ac pro mortuo sublatum: cũq; paratis exequiis educeretur funus, subito experrectum, multaq; quæ uidisset, quæq; perpessus fuisset, magna omniũ cũ admiratione seriatim narrasse. Est etiã in Noruergia mõs quidã oĩm formidolosissimus, mari circunseptus, uulgo Hechelbergiũ nuncupant, inferni speciẽ pręse ferẽs, unde tantę eiulantiũ lachrymabiles uoces & clamores exaudiũtur, ut ad unũ fermè miliare circũ horrisoni illi strepitus dilatentur, quem insuper horrendis clamoribus ingentes uultures atque corui nigerrimi circunuolantes, perterrefaciendo

accessum prohibent: præterea fontes inde duo scaturiunt, unus intractabili frigiditate, alter intensissimo calore intolerabiles, & cætera elementa longe excedentes. Est & in eadem regione ad meridionalem plagam promontorium Nadhegryn nuncupatum, ubi dæmones loci in aëreo corpore in præsentia cernũtur ab omnibus. Est etiam in Scotia mons Dolorosus, horribili lamentantium stridore terrificus: & in Thuringia mons quem Horrisonũ uocant, ubi Syluanos satyrosq; inhabitare cum fama diuulgauit, tum aliquorum experientia docuit, fidiq; scriptores testantur. Sunt in diuersis regionibus & prouinciis istis similia miracula: sed & ipse ego quæ meis oculis uidi & manibus tetigi, hoc loci referre nolo, ne me ob rerum stupẽdam admirationẽ, ab incredulis de mendacio argui contingat. Neq; uero prætereundum hic censeo, quid de animarum receptaculis pleriq; ex nostris senserint, ab his quæ iam diximus non admodum discrepantes: è quibus Tertullianus libro quarto aduersum hæreses Marcionis ait: Apparet sapienti cuique qui elysios aliquando audierit esse aliqualem localem determinationem, quæ sinus dicta sit Abrahæ, ad recipiendas animas filiorum eius, eamq; regionem non cœlestem, sublimiorem tamen inferis, ubi conquiescant animæ iustorum, donec cõsummatio rerum resurrectionem omnium plenitudine mercedis restituat. Quin & Petrus apostolus Clementi de his rebus interroganti, Cogis me (inquit) ô Clemens aliqua de ineffabilibus publicare: ueruntamen quoadusq; proferre licet, nõ pigebit: Christus, qui ab initio & semper erat, per singulas generationes piis, latenter licet, semper tamen aderat, his præcipue, à quibus expectabatur, quibusq; frequenter apparuit: sed nõ erat tẽpus, ut tũc resolutis corporibus fieret resurrectio: sed hæc magis remuneratio uidebatur à deo, ut qui iustus inueniretur, diutius permaneret in corpore, aut certe (sicut de quodam iusto euidẽter refertur in literis) quod trãstulerit eum dominus. Simili exemplo etiam cũ cæteris gestum est, qui eius uoluntati placuerunt ut ad paradisum translati, seruentur ad regnũ: eorum uero qui non ad integrum potuere explere normam iustitiæ, sed aliquas in carne sua malitiæ reliquias habuere, corpora quidem resoluũtur, animæ uero seruantur in bonis lętisq; regionibus, ut in resurrectione mortuorum cũ corpora sua receperint, ipsa iã resolutione purgata, pro his quæ bene gesserant, æterna hæreditate potiantur. Ipse quoq; Irenæus in calce libri quẽ aduersus hęreses Valentinianorum conscripsit, ait: Cũ dominus in medio umbræ mortis abierit, ubi animæ mortuorum erant, post deinde corporaliter resurrexit, & post resurrectionem adsumptus est, manifestũ est quia & discipulorum eius (propter quos & hæc operatus est dominus) abibunt animæ in inuisibilem locum definitum eis à deo, & ibi usq; ad resurrectionem commorabuntur, sustinentes resurrectionem, post recipientes corpora, & perfecte resurgẽtes, hoc est corporaliter, quemadmodum & dominus resurrexit, sic uenient ad cõspectum dei: Nemo est enim discipulus super magistrum:

Tertullian⁹.

Petrus Apostolus.

Irenæus.

perfectus autem erit omnis sicut magister eius. Quomodo ergo magister noster non statim euolans abiit, sed sustinens definitum à patre resurrectionis suæ tempus, quod & per Ionam manifestum est, post triduum resurgens adsumptus est: sic & nos sustinere debemus definitum à deo resurrectionis nostræ tempus præannũciatum à prophetis, & sic resurgentes assumi, quotquot dominus hoc honore dignos habuerit. Accedit istis etiam Lactãtius Firmianus in eo diuinarum institutionum libro, cui titulus, De diuino præmio, inquiens: Nec quisquàm putet animas post mortem protinus iudicari: Nam omnes in una communiq; custodia detinẽtur, donec tempus adueniat quo maximus iudex meritorum faciat examen: tunc quorum fuerit probata iustitia, hi præmium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta, non resurgent, sed cum impiis recondentur in easdem tenebras ad certa supplicia destinati. In eadem sententia sunt Augustinus & Ambrosius, quorum ille in Enchiridio suo inquit: Tempus quod inter hominis mortem & ultimam resurrectionem interpositũ est, animas abditis receptaculis continet, sicut quæq; digna est requie uel ærumna, pro eo quod sortita est in carne dum uiueret. Ambrosius uero in libro de Bono mortis, ait: Scriptura Esdræ habitacula animarum promptuaria nuncupauit, quæ occurens quærelæ humanæ (eo quod iusti qui præcesserunt uideantur usque ad iudicii diem per plurimum scilicet temporis debita sibi remuneratione fraudari mirabiliter) ait coronæ esse similem iudicii diem: Coronæ enim dies expectatur ab omnibus, ut intra eum diem & uicti erubescant, & uictores palmam adipiscantur uictoriæ: ergo dum expectatur plenitudo temporis, expectãt animæ remunerationem debitam: alias manet pœna, alias gloria. Et in eodem capitulo, uocat infernum locum qui non uidetur, quem petunt animæ de corporibus liberatæ. Et in libro secũdo de Cain & Abel: Soluitur, inquit, à corpore anima, & post finẽ uitę huius, adhuc tamẽ futuri iudicii ambigua suspẽditur. Adstipulatur illis illud euangelicũ, de extremo iudicio dicẽte Christo apud Matthæũ: Multi dicẽt mihi in illa die, domine, domine, nõne in nomine tuo prophetauim⁹, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in noĩe tuo uirtutes multas fecimus? & tũc cõfitebor illis q̃a nunq̃ noui uos. Ex quo sermone cõstare uidetur, eos usq; in diẽ illũ fuisse de sentẽtia sua incertos, ac miraculorũ fidutia quę in Iesu nomine dũ adhuc uiuerẽt peregissent, quadã spe salutis interea fuisse suspensos. Quia igitur animarũ iudiciũ in extremũ diẽ dilatũ est, putãt pleriq; theologi nõ solũ iustificãdis, sed etiã damnatis, piacularia suffragia ante prędstitutã iudicii diẽ posse opitulari. Sic Traianum Cęsarem à diuo Gregorio ab orco liberatũ, iustificatumq; ad salutem: licet aliqui putent illum non mulctæ noxa liberatum, sed animaduersionis iustitiam in iudicii diem prorogatum. Verum Thomas Aquinas probabilius uideri dicit, Traianum diui Gregorii suffragiis reuixisse, uimq; gratuitam consecutum, qua à pœna scelerumq; nexu fuerit

Lactantius.

Augustinus.

Ambrosius.

liberatus. Et sunt ex theologis, qui suffragiorũ inferiis nec pœnam tolli, nec mulctæ detrahi, sed duntaxat dolorũ solatia & fomenta quædã adferri opinantur, idq; æstuantis geruli similitudine, qui conspersione aquæ uideatur pressu ponderis leuari, siue ad facilius ferendũ iuuari, quanq̃ nihil sit ex pondere detractum. Cõmunis tamen theologorũ sententia negat reis in Ditis antro preces & funebria quicq̃ suffragari. Verũ hæc omnia cum sint incomprehensibilis obscuritatis, multi in illis ingeniũ frustra exacuerunt. Itaq; accedẽtes Augustini sentẽtiæ, sicut ille in Genesim libro decimo ait, dicamus: Melius est dubitare de occultis, quàm litigare de incertis. Illum quippe diuitẽ in ardore pœnarũ, & illum pauperẽ in refrigerio gaudiorũ, intelligendos esse non dubito: sed quomodo intelligenda illa flãma inferni, ille sinus Abrahæ, illa diuitis lingua, ille digitus pauperis, illa sitis tormenti, illa stilla refrigerii, uix à mansuetè quærentibus, à contentiose autẽ certantibus nunq̃ inuenitur. Sed istis iam omissis, ad ulteriora properantes, de animarũ restitutionibus disseremus.

Præclara Augustini sententia.

Quibus rationibus Magi & Nicromantes mortuorum animas euocare se posse putabant. Cap. XLII.

EX his quæ iã dicta sunt patet, quòd animæ illę quæ post mortem adhuc relicta corpora diligunt, quẽadmodũ sunt animæ corporum sepultura debita carentiũ, seu quæ corpus suũ uiolenta morte reliquerũt, & adhuc in turbido illo humidoq; spiritu circa cadauera sua oberrant, tanq̃ circa cognatum aliquod eas alliciens, cognitis his mediis per quæ quondam suis cõiungebantur corporibus, per consimiles uapores, liquores nidoresq; facile euocari & allici possunt, adhibitis etiam certis artificialibus luminibus, cantibus, sonis & huiusmodi, quæ ipsam animæ imaginatiuã spiritalemq; cõmoueant harmoniã, sacris etiam inuocamentis & huiusmodi, quæ ex religione sunt, nõ neglectis, propter rationalem animæ portionẽ natura superiorẽ. Sic Phytonissa euocasse legitͤ Samuelem: sic Thessala uates apud Lucanum cadauer erexit. Hinc legimus apud poëtas & huiusmodi rerum narratores, animas mortuorũ non euocari absq; sanguine & cadauere: umbras autẽ ex illorũ fumigiis facile allici, additis ouis, lacte, melle, oleo, uino, aqua, farina tanq̃ aptum medium præstantibus animabus ad sumenda corpora, quẽadmodũ hæc apud Homerũ longa instructione Cyrce docet Vlyssem. Arbitrantur aũt, hæc non nisi in his locis duntaxat fieri posse, ubi huiusmodi animę plurimũ uersari dinoscunt, uel propter cognatum aliquod, sicut corpus relictũ eas alliciẽs, uel propter affectum aliquem in uita quondam impressum, animã ipsam ad certa loca trahentẽ, uel propter loci alicuius tartaream naturam iccirco purgãdis uel puniendis animis aptum, cuiusmodi loca plurimũ experiẽtia uisionum nocturnarumq; incursionũ & cõsimilium phantasmatũ occursione cognoscũtur, aliqua per se satis nota sunt, ut cœmiteria, & loca illa in quibus fieri solet

executio criminalis iudicii,& in quibus recentibus annis publicæ strages factæ sunt,uel ubi occisorum cadauera necdum expiata nec rite sepulta recentioribus annis subhumata sunt. Expiatio namq; exorcisatioq; alicuius loci, tum ritus etiam sacer sepulturæ corporibus debite adhibitus, sæpe animas ipsas accedere prohibet,longiusq; ad loca iudicii repellit. Hinc necromantia nomē habet,quia in mortuorum cadaueribus operatur,ac per manes & mortuorum umbras, subterraneosq; dæmones responsa petit, alliciens illos in mortuorū cadauera,per stygia quædam carmina & infernales inuocationes,perq; feralia sacrificia & impias immolationes,quales apud Lucanū legimus,de Erichthone illa malefica,quæ mortuum euocauit,qui Sexto Pompeio omnem Pharsalici belli euentum prædixit. Erantq; etiam in Phigalia Arcadiæ ciuitate quidam Magi sacerdotes sacrorum peritissimi,& animarum quæ uita functæ essent euocatores,& sacræ literæ testantur,Phytonissam quandam mulierem euocasse animam Samuelis. Ita enimuero etiā sanctorum animæ sua corpora diligunt,magisq; & promptius exaudire solent,ubi reliquiarum suarum pignora seruantur. Sunt autem duæ necromātiæ species,una necyomantia,erigens cadauer,quæ nō fit absq; sanguine: Altera scyomantia,in qua sola sufficit umbræ euocatio. Deniq; omnia experimenta sua per trucidatorum cadauera & ossa,& membra,& quę ex illis sunt, operatur:quoniam adsit illis dæmonica potestas ipsis amica:ideoq; improborum dæmonum defluxus facile pelliciunt,propter similitudinē proprietatemq; ualde familiarē:qui cū in rebus terrenis humanisq; possunt quamplurimum,illorum opera freti necromantici,illicitos accendūt amores, immittunt somnia,& morbos,& odia,passionesq; consimiles,ad quas tunc possunt etiam conferre uires animarum illarum,quæ adhuc in spiritu humido turbidoq; inuolutæ,circa exuuias suas oberrantes,eadem quæ improbi dæmones committunt. Quoniam igitur hæc illis experientia comperta sunt, quod prauæ & impuræ animæ à corporibus suis uiolēter auulsæ,hominūq; non expiatorum & sepultura carentium,circa corpora immorantur, & ad cognatum sibi trahantur,facile abutuntur illis malefici ad maleficia sua efficienda, infelices animas appositione corporis uel partis eiusdem assumptione allicientes,tum stygiis inuocationibus compellentes,obtestādo per dispersa latis campis informia cadauera,& sepultura carentium uagabūdas umbras,manesq; Acheronte remissos,& hospites inferûm,quos immatura mors in tartara abstraxit,perq; horrenda damnatorū desideria,dæmonesq; superbos,ultores scelerum. Qui autem uere animas suis corporibus restituere debeat,oportet illum scientem esse, quæ sit animæ natura propria, unde progrediatur, quantis & quot gradibus perfectionis referta, qua intelligentia communita,quibus mediis in corpus diffusa,qua harmonia cū ipso fuerit compacta,quam affinitatem habeat cum deo,cum intelligentiis, cū cœlis,cum elementis & cęteris omnibus,quorum imaginē & simulachrū te-

Necromantiæ species duæ.

Aīam uere corpori restituere cupientē,scire qd oporteat

net deniq; quibus influxibus compaginatũ sit corpus: hæc enim omnia requirit ars suscitationis mortuorum, quæ non hoĩm, sed solius dei est, & quibus ille uoluerit cõmunicare, sicut Helizæo qui filium Sunamitidis mortuum reuiuiscere fecit. Sic & Alcestis narratur ab Hercule resuscitata, rursum diu uixisse: & Tyanensis Apollonius, mortuam puellam uitæ restituit. Atque hic notandũ est, quia accidit aliquãdo hominibus, ut retrahatur in illis spiritus uiuificus, & appareant mortui & non sentientes, cum tamen intellectualis natura unita maneat corpori habeatq; eandem formam, & maneat idem corpus, licet uis uiuificandi se in illud actu non extendat, sed retracta maneat in unione cum intellectuali natura, tamen nõ desinit esse: & licet ille homo iam uere mortuus dici possit, quatenus mors est carentia uiuificantis, tamen non foret corpus illud ueraciter separatum, potestq; rursum expergefieri & reuiuiscere: & sic multa in his apparẽt miracula, cuiusmodi præcedentibus seculis apud gentiles & Iudæos multa uisa sunt, è quorum numero est, quod Plato recitat libro decimo de Republica, uidelicet, Phereũ quẽdam Pamphilium, inter eos qui acie ceciderant, decem diebus iacuisse, biduoq; postquam inde sublatus esset, impositum rogo reuixisse, ac mira quędam quæ tempore mortis illius uiderit, narrasse: & de his partim locuti sumus in libro primo, & adhuc latius dicemus inferius, ubi de oraculis, quæ in raptu, & extasi, & agone morientium proueniunt, dicemus.

De humanæ animæ potestate, in mente, ratione & idolo. Caput XLIII.

Anima humana quibus constet.

Nima humana constat mẽte, ratione & idolo: mens illuminat rationem, ratio fluit in idolum, omnia una est anima. Ratio nisi per mẽtem illuminetur, ab errore nõ est immunis: Mens autem lumen rationi non præbet, nisi lucescente deo, primo uidelicet lumine: prima enim lux in deo est supereminens omnẽ intellectũ: quapropter non potest lux intelligibilis uocari, sed lux illa quando infunditur menti, fit intellectualis atque intelligi potest: deinde quando per mẽtem infunditur rationi, fit rationalis, ac potest non solum intelligi, sed etiam cogitari. Deinde quando per rationem infunditur in idolum animæ, efficitur nõ solum cogitabilis, sed etiam imaginabilis, nedum tamen corporea: quando uero exinde migrat in æthereum animæ uehiculum, efficitur primum corporea, non tamen manifeste sensibilis, donec transierit in corpus elementale, siue simplex aëreumq;, siue cõpositum, in quo efficitur lux manifeste uisibilis ad oculum. Hunc lucis progressum considerantes Chaldęorũ philosophi, stupendam quandam narrant mẽtis nostrę potentiam, uidelicet fieri posse, ut mens ipsa tota acie in deum defixa, diuino numine impleatur, atq; sic impleta lumine, effusis radiis per singula media usq; ad hoc crassum, tenebrosum, graue, mortale corpus, ipsum quoq; copioso lumine circunfundat, reddatq; stellis simile & æque coruscãs, tum etiã radiorum suorũ copia,

ac leuitate tollat in altum, tanquam stuppam eleuatam per flammam ignis, aliquando statim corpus ueluti spiritũ ad longinquas partes transferat: sicut de Philippo legitur in Actibus apostolorum quãdo baptizato Eunucho in India, statim inuectus est in Azoto, & de Abacuc similia apud Danielẽ. Sic alii penetrantes clausas portas, custodes & uincula euaserũt, ut de Petro apostolo, & de Petro exorcista legitur. Minus hoc miretur, qui uiderit famosos istos melancholicos, qui ambulant in somniis, & per inuia uadunt, & ascendunt per inaccessa, & exercent opera uigilantium, & quæ uigilantes minime possent: quorum non est alia ratio in natura, quàm fortis imaginatio & exterminata. In quolibet autẽ homine est ista uirtus, & inest animę humanę à radice creationis suæ, sed uariatur in diuersis hominibus, in fortitudine & debilitate, & augetur & minuitur secũdum exercitium & usum, per quæ de potentia extrahitur in actum: quod qui rite nouit, potest ascendere in cognitione sua, quousque imaginatiua uirtus sua transcendat & iungatur cũ uirtute uniuersali, quem Alchindus, Bacon & Gulielmus Parisiensis, uocant sensum naturæ, Vergilius sensum æthereum, & Plato sensum uehiculi appellant: efficiaturque cogitatio sua fortissima, quando effunditur super ipsam uirtus illa æætherea & cœlestis, cuius splendore confortatur, donec apprehẽdat species, notiones, & scientiam rerum uerarum, adeo ut illud quod cogitauerit in mente sua, proueniat sicut ipse cogitauit, & adipiscatur tantam potentiam, ut possit se immergere, & iungere, & insinuare hominum animis, & reddere illos certos de cogitationibus suis, & de uoluntate & desiderio suo, etiam per magna & remota spatia, acsi illa sensibus suis à pręsente obiecto comprehenderent, & potest immodico tempore facere multa, ac si essent facta sine tempore: atque hæc non sunt data omnibus, sed quorum uirtus imaginatiua & cogitatiua est fortissima, & peruenit ad finem speculationis: & is est idoneus apprehendere & nunciare omnia per splendorem uirtutis uniuersalis, siue intelligentiæ & apprehensionis spiritualis quæ est super ipsum: & hæc est uirtus necessaria quam sequi oportet, & cui obedire debet omnis qui sequitur ueritatem. Si itaque nunc tanta uirtus imaginationis, ut se possit insinuare cui uelit, nulla loci neque temporis intercapedine impedita, neque prohibita, atque quorsum ipsa somniat & imaginatur, nonnunquam secum trahat graue corpus, non est dubitandum quin maior sit potentia mentis, si quãdo fuerit suam naturam adsequuta, nec sensuum illecebris grauata, perseuerauerit que incorrupta suiq; similis. Sed nunc ad exemplar tam copioso lumine cœlestium stellarum animæ abũdant, & ingens inde in corpora sua redundet copia luminis. Sic Mosis facies splendebat adeo, ut non possent intendere filii Israël illum ob splendorem uultus eius. Sic Socrates trãsfiguratus legitur, solis luciferas uti uicerit lumine rotas: sic Zoroastem trãsfiguratum sublatumq; corpore sursum: sic Enoch & Heliã igneo quodam curru cœlos ascendisse: sic Paulum in tertium cœlum raptum esse: sic

Sensus naturæ, æthereus & uehiculi.

corpora nostra post mundi iudicium quæ tunc glorificata dicentur, similiter raptum iri, fulgereq; ut solē & lunā hac ratione dicere possumus. Quod quidē fieri posse, factū q; fuisse, Auicebrō Maur⁹ atq; Arabs Auicēna, & Hippocrates Cous, tota præterea Chaldęorū schola fatētur & ostēdunt. Quin & historiarum monumentis proditum est, Magnum Alexādrum in India ingenti periculo circunuentum, animo sic exarsisse, uisumq; barbaris lumē fundere. Theodorici pater etiam corpore toto scintillas dicitur profudisse: idipsum & de se prodidit sapiēs quidam ita ut scintillantes flammæ hinc inde etiam cum sono prosilirent: neq; ea animi uis sola in hominibus, sed etiā in brutis aliquando comperta est, sicut in equo Tiberii, qui ore flammigerasse uisus est. Mens autem supra fatum in prouidentia est: iccirco nec cœlestium corporum influxibus, nec rerū naturalium qualitatibus afficitur: sola igitur illi medetur religio. Idolum autem animæ in fato est, supra naturam, quæ corporis & animæ quodammodo nodus est, sub fato, supra corpus: iccirco cœlestium corporum influxibus immutatur, rerumq; naturalium & corporalium qualitatibus afficitur. Dico autem animæ idolum, potentiam illam uiuificatiuam & rectricem corporis, sensuum originem, per quam ipsa anima in hoc corpore uires explicat sentiendi: sentit corporalia per corpus, mouet corp⁹ per locum, regit in loco, alitq; in corpore corpus.

Animæ idolum quid.

In hoc idolo duæ potentissimæ dominantur uirtutes, una uidelicet quæ dicitur phantasia, siue uirtus imaginatiua, siue cogitatiua, de cuius potentia iam dictum est, atq; etiam ubi de passionibus animę tractauimus: altera uirtus est quæ appellatur sensus naturæ, de quo etiam dictum est ubi mentionem fecimus de aruspicina. Homo itaq; per naturam corporis est sub fato: anima hominis per idolum in fato naturam mouet, per mentem uero est supra fatum, in prouidentiæ ordine, ratio autem libera sui iuris est: anima itaque per rationem ascendit in mentem, ubi diuino lumine repletur: quandoq; descendit in idolum, ubi cœlestium corporum influentiis, rerumq; naturalium qualitatibus afficitur, sensibiliumq; passionibus & occursu distrahitur: quandoq; anima sese totā replicat in rationē, uel res alias argumentādo indagans, uel cōtemplando semetipsam. Possibile enim est, ut pars rationalis animæ, quē possibilem intellectum uocant Peripatetici, ad hoc perueniat, ut sine cōuersione ad phantasmata libere discurrat & operetur. Tātum deniq; est rationis ipsius imperiū, ut quotiescunq; aliqd incurrit uel in mentem, uel in idolum, uel in naturā, uel in corpus, nō potest transire in animā, nisi ratio sese ad hoc intēdat. Hoc modo in sensibus exterioribus anima nec uidere, nec audire, nec sentire, nec pati se quicq̄ percipit, donec ratio cogitatrix id prius comprehendat: cōprehendit autem quando uacat, non quando in aliud inhiat, sicut palam uidemus in his qui obuios sibi non animaduertunt, dum aliud quippiam attentius cogitant. Scias igitur nec supernos influxus, neq; naturales affectiones, neq; sensationes, neq; tam corporis

Duæ in idolo uirtutes.

q̃ animi passiones, nec quodcunq; sensibile in animã posset agere uel penetrare, nisi per rationis ipsius iudiciũ. Itaq; per suum actum, non per ullam forinsecam uiolẽtiam potest animus uel affici uel perturbari, quod etiam innumeri martyres ipso facto comprobarunt. Sic Anasarchus Abderites philosophus, iussu Nicocreontis Cypriorum tyranni, in saxum concauũ coniectus, ferreis malleis dum cæderetur, corporis pœnam negligens, aisse fertur: Tunde tunde Anasarchi uasculum, Anasarchum ipsum nihil terres. Iussitq; tyrannus illi linguam præscindi: at ille propriis dentibus præscisam in tyranni faciem conspuit. *Anasarchi constantia.*

De gradibus animarum, & earundem interitu aut immortalitate. Cap. XLIIII.

Ens quia à deo est, siue à mundo intelligibili, iccirco immortalis est & æterna: ratio aũt cœlestis à cœlo suæ originis beneficio longęua est: idolum uero quia ex materiæ gremio ac sublunari natura depẽdet, interitui atq; corruptioni subiicit. Anima itaq; per mentem suam immortalis, per rationẽ in æthereo suo uehiculo longæua, sed resolubilis, nisi in noui corporis circuitu restauretur: nõ ergo immortalis est nisi uniatur mẽti immortali: ita idolum animæ siue ipsa sensibilis & animalis anima, quia ex corporeæ materiæ gremio educta est, resoluto corpore unà cum illo interit, aut in corporis sui resoluti uaporibus non diu superest umbra, nihil participãs immortalitatis, nisi ipsa quoq; sublimiori potentiæ uniatur. Quæ igitur mẽti unita est anima, hæc dicitur anima stans & non cadens: uerum nõ omnes homines mentẽ adepti sunt, quoniam (ut inquit Hermes) uoluit illam deus pater tanq̃ certamen præmiumq; animarũ proponere: quod qui neglexerint mentis expertes, corporeis sensibus mãcipati, irrationalibus animalibus similes facti, eundem cum eisdem sortiũtur interitum, sicut ait Ecclesiastes, inquiens: Vnus interitus est hominis & iumentorum, & æqua utriusq; conditio: sicut moritur homo, sic & illa moriũtur. Similiter spirant omnia, & nihil habet homo iumento amplius. hæc ille. Hinc putant pleriq; theologorũ, huiusmodi animas nullam manere immortalitatem post hoc exutũ corpus, nisi solam spem resurrectionis, quando omnes homines instaurandi sunt. Talem Augustinus refert fuisse Arabum hæresim, qui animas simul cum corpore interire dicebãt, & in iudicio iterum cum illo surrecturas. Quicunq; uero diuina gratia fulti mentẽ consecuti sunt, hi secundum operum comparationẽ immortales euadunt, ut inquit Hermes, intelligentia sua cuncta complexi, quæ in terra sunt, & quæ in mari, & quę in cœlis: & si quid est pręter ea super cœlum, ut ipsum quoq; bonum intueantur: quos uero mediã uitã uiuere contingit, licet diuinã intelligentiam non sint consecuti, sed eius quandã rationalem imaginem, horum animæ cum è corpore excesserint, ad secreta quædam relegatæ receptacula, ubi sensibilibus uiribus affectę ac in quodam actus genere uersantes, ex opi *Non omnes homines mẽtem adipiscuntur.*

natione,& irascibili,& concupiscibili uirtutibus,aut effuse lætantur,aut grauiter dolēt,in qua opinione fuit etiam diuus Augustinus in eo libro, quem scripsit, De spiritu & anima. Hanc animā Indorum,Persarū,Aegyptiorum & Chaldęorū sapientes,corpore suo longæue superuiuere tradiderūt,tamē non protinus immortalem fieri,nisi per transcorporationē: uerum theologi nostri de his longe aliter philosophantur,dicunt enim, quod & si animarum omniū cōmunis sit origo & idem ortus,diuersis tamē gradibus ab opifice inter se distinctæ sunt,nō solum accidentalibus, sed gradibus quibusdā intrinsecis,in essentia ipsarum radicatis, quibus unaquæq; anima differt ab alia,per illud quod est ipsi proprium: quam sententiā ita tenet Ioannes Scotus:& Parisienses theologi ita sentiendum esse in eorum articulis decreuerunt. Hinc ait Sapiens: Puer eram ingeniosus, & sortitus sum animam bonam,uidelicet meliorem quàm multi alii. Et secundum hanc animarum inæqualitatem in gradibus suis unaquæq; capax est sui muneris,quod suscipit à deo donum gratuitum,sicut legitur in euāgeliis: Quia uni dedit quinque talenta,alii duo,alii unum,unicuique secundum propriam uirtutem:& Apostolus inquit: Dedit aliquos fieri apostolos,alios prophetas,alios euangelistas & doctores,ad consummationem sanctorum in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi. Sunt enim(ut inquit Origenes)quædam inuisibiles uirtutes,quibus ea quæ sunt super terrā dispensanda credita sunt, in quibus non parua differentia est,sicut & in hominibus requiritur: quare alius summum gradum sapientiæ aut dignitatis attingit,alius paulò distat à bestiis,& bestias pascens fit semibestia:alius uirtutibus abundans & fortuna diues,alius uel nihil uel modicum habet, sæpe etiam id paululum quod habet aufertur ab eo & datur habenti. Atque ea est diuina iustitia,in distributione donorum,ut correspondeant uirtuti uniuscuiusq; recipientis, quibus etiam præmia redduntur secundum opera ipsorum,ut quæ sit proportio munerum ad munera,& meritorum ad merita,eadem sit proportio præmiorum ad pręmia. Illud tandem sciendum est, quia omnis nobilis anima quadruplicem habet operationem: unam diuinam per imaginem diuinæ proprietatis, alterā intellectualem per formalitatem participationis cum intelligentiis: tertiam rationalem,per perfectionem propriæ essentialitatis: quartam animalem siue naturalem,per cōmunionem ad corpus, & ad hæc inferiora,ut nullum opus sit in tota mundi serie tam admirabile,tam excellens,tam miraculosum, quod anima humana suam diuinitatis imaginem complexa,quam uocant Magi animam stantem & non cadentem,sua propria uirtute absque omni externo adminiculo non queat efficere. Forma igitur totius magicæ uirtutis est ab anima hominis stante & non cadente.

Aiæ nobilis, quadruplex operatio.

Anima stās & nō cadēs.

De uaticinio & furore.

Caput XLV.

Aticinium est quo perciti sacerdotes uel alii, & rerũ causas cernunt, & futura etiam præuident, quando scilicet à diis, uel à dæmonibus descendunt in illos oracula, spiritusq; tradunt ab eis, quos quidem descensus uocant Platonici superiorum animorũ in nostros animos illapsiones: & Mercurius uocat eos dæmonũ sensus, ac dæmonum animos. Cuiusmodi dęmones Eurideas & Pythonas ueteres uocauerunt, quos hominũ ingredi corpora solitos, & eorum uti uocibus & linguis ad futurorum prædictiones, constanter credidit antiquitas: de quibus etiã meminit Plutarchus in Dialogo de causis deficientium oraculorum. Verum Cicero Stoicos secutus, præscientiam futurorum tantundẽ diis competere affirmat: & Ptolemæus astrologus ait: Soli numine afflati, prædicũt particularia. Astipulatur istis Petrus apostolus, inquiens: Non enim uoluntate humana allata est aliquãdo prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Quod autem futurorum uaticinia, deorum illapsionum propria sit, affirmat Esaias inquiens: Annuntiate nobis quæ uentura sunt, & dicemus quia dii estis uos. Illapsiones uero huiusmodi siue sensus non transferunt in animam nostram, quãdo illa in aliud quidem attentius inhians est occupata: sed transeunt quando uacat: uacationis autẽ eiusmodi tria sunt genera, scilicet furor, raptus & somnium, de quibus singulis nunc per ordinem dicemus.

Futurorum præscientiã solis dijs cõpetere.

Tria uacationis genera.

De prima specie furoris à Musis. Caput XLVI.

Vror est illustratio animæ à diis uel à dæmonibus proueniẽs, unde Nasonis hoc carmen:

Est deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sedibus æthereis spiritus ille uenit.

Plato hũc definit per alienationem & nexum: abstrahit siquidem ab his quibus corporei sensus excitãtur, ab animali homine alienus, numini adhæret, à quo suscipit, quæ propriis uiribus nequit indagare: quando enim animus liber & solutus, relaxatis corporis habenis, uelut in custodito carcere, licentius egressus, membrorum uincula transgreditur, nullo cohibente, suis stimulis impulsus, diuino spiritu cõcitatus, omnia cõprehendit & futura pręuidet. Sunt autem quatuor diuini furoris species, à singulis numinibus procedẽtes, scilicet à Musis, à Dionysio, ab Apolline, & à Venere. Primus itaque furor à Musis procedens, hic animũ suscitat atq; tẽperat, redditq; diuinum, per res naturales superiora trahendo ad inferiora: sunt autẽ Musæ sphærarum cœlestium animæ, secundum quas singuli reperiuntur gradus, quibus superiorum ad inferiora fit attractus: horum inferior sphæram lunæ referens tenet quæ ex uegetabilibus sunt, ut plantas, fructus arborum, radices, & quæ ex materiis durioribus sunt, ut lapides & metalla, earum alligationes & suspensiones: sic fertur quòd lapis selenites, & lapis hyenæ prętant diuinationem: similiter uerbena & herba theangelida uaticinium præstant,

Furoris diuini quatuor species.

Furor à Musis.

quemadmodum de his ſuperius dictum eſt. Secundus gradus referēs Mercurium, tenet quæ ex animalibus ſunt, & quæ ex diuerſarum rerum naturalium adinuicem commixtione componuntur, pocula & eſculenta: hoc modo cor talpæ, ſi quis ipſum recens palpitanſq; uorauerit, diuinationi & ad rerum efficiendarum euentum conferre dicitur. Et narrat Rabi Moſes Cuſenſis in commentariis ſuper Leuiticum, eſſe animal ידוע ledua dictum, humanæ formæ, cui de umbilici medio emittitur funiculus, quo cucurbitę inſtar humo adfigitur: & quantū longitudo illius funiculi protrahitur omnia circunueſcens deuorat atq; conſumit, uiſumq; fallens capi nequit, niſi ſagittarum ictu funis amputetur: quo pręciſo expirat: cuius deinde oſſibus certa quadam lege ori impoſitis, ſtatim quiſquis id fecerit, furore corripitur, ac de expetitis quibuſq; edicit oracula. Tertius gradus correſpondet ſphæræ Veneris: hic tenet pulueres ſubtiliſſimos, uapores & odores, & quæ ex his conficiuntur unguenta & ſuffumigationes, de quibus ſuperius dictum eſt. Quartus gradus pertinet ad ſphęram Solis: hic tenet uoces, uerba, cantus, & ſonos harmonicos, per quorum ſuauem conſonantiam turbidam pellit ex anima diſcordiam, erigitq; animum. Vnde Hermes, Pythagoras, Plato, diſſonantē animum iubent cantu & harmonia componere & erigere. Sic Timotheus Alexandrum regem ſonis fertur excitaſſe in furorem: ſic ſacerdos Calamenſis (teſte Aurelio Auguſtino) ſolebat ſeſe ſuo arbitratu querula quadā harmonia euocare à corpore in raptum & extaſim. de his etiam ſuperius ſermo habitus eſt. Quintus gradus conuenit Marti: hic tenet uehementes imaginationes & animi affectiones, cōceptus & motus, de quibus omnibus ſupra patet. Sextus gradus reſpondet Ioui: hic tenet rationis diſcurſus, deliberationes, conſultationes moraleſq; purgationes: de his partim ſuperius mentio facta eſt, partim dicetur inferius. Habet præterea ſub ſe admirationes & uenerationes, quorum ſtupore aliquando phantaſia atque ratio ſic infrenantur, ut ſubito omnes ſuos actus prætermittant: unde tunc mens ipſa libera, ſoli numini, ſiuē deo alicui ſiue dæmoni expoſita, ſupernos diuinoſq; concipit influxus, eos ſcilicet, de quibus antea deliberauerat. Sic legimus Sibyllas ac Pythiæ ſacerdotes in Iouis & Apollinis antris oracula ſuſcipere ſolitos. Septimus gradus refert Saturnum: hic tenet ſecretiores intelligentias, & tranquillas mentis contemplationes: dico autem hic contemplationem, liberam mentis perſpicaciam, in ſpectacula ſapientiæ, cum admiratione ſuſpēſam. Nam illa excogitatio quæ per ænigmata aut imagines fit, ſpeculatio aut diſcurſus quidam eſt, ad Iouem pertinens, non contemplatio. Octauus gradus referens cœlum ſtellatum: hic cœleſtium corporum obſeruat ſitum, motum, radios & lumen: tenet quoq; imagines, annulos, & ſimilia, quæ ad cœleſtium normā fabricantur, de quibus ſupra dictum eſt. Nonus gradus correſpondet primo mobili, ſcilicet nonæ ſphæræ ſiue ipſi uniuerſo: hic tenet res magis formales, ut numeros, figuras, characteres, & occultas in

Contēplatio

telligentiarum cœli obseruat influentias, cæteráq; mysteria, quæ quia cœlestium numinum & inuocatorum spirituum gerunt effigiem, illos facile alliciunt, & uelut conformitatis quadam necessitate impulsos, accedere cogunt: atque ne recedant facile detinent, de quibus apud Porphyrium in oraculis legimus:

Cessa nunc tandem, & uerbis parce, uitæq;
Da requiem, soluens priscas cedensq; figuras,
Et remoue à membris, & lintea dura resolue.
Et ibidem alio loco:
Soluite serta pedes, liquidis & spargite lymphis
Aquæ, manum ramum laurus auferte uirenteis,
Linea, sitq; omnis deleta, omnisq; character.

De his omnibus superius ad longum satis tractatum est, & adhuc dicetur inferius.

De secunda specie à Dionysio.
Caput XLVIII.

Secundus autem furor procedit à Dionysio: hic per expiationes exteriores & interiores, & per exorcismata, per sacramenta, per solennia, ritus, phana, obseruationes, animam in mentem supremam sui partem dirigit, ac tanquam dignum & incontaminatum deorum templum efficit, in quo diuini spiritus inhabitent, quos anima tunc uitæ socios possidens, ab illis felicitate, sapientia oraculisque repletur, non in signis aut notis, aut coniecturis, sed concitatione quadam animi, ac soluto liberóque motu: sic Bacchus Bœotiis, & Epimenides Cois, & Sibylla Erythrea Troianis uaticinabantur. Nonnunquam hic furor contingit per claram uisionem, quandoque per expressam uocem: sic Socrates à suo dæmone regebatur, cuius monitis sedulo obtemperabat, cuius uocem auribus sæpenumero audiebat, cui etiam forma dæmonis sæpe uisa est. Solent enim fatidici spiritus bene expurgatis animis etiam sese uisibiles præbere & comites, cuius exempla multa sunt in sacris literis, ut in Abrahamo & ancilla eius Agar, in Iacob, Gedeone, Helia, Tobia, Daniele, & multis aliis. Sic Adam familiarem consuetudinem habuit cũ angelo Raziele: Sem filius Noë, cum Iophiele: Abraham cum Zadkiele: Isaac & Iacob, cum Peliele: Ioseph & Iosue & Daniel, cum Gabriele: Moses cum Metatron: Helias, cum Maltiele: Tobias iunior, cum Raphaële: Dauid, cum Cerniele: Manne, cum Phadaële: Cenez, cum Ceruele: Ezechiel, cum Hasmaële: Esdras, cum Vriele: Solomon, cum Michaële. Nonnunquam spiritus isti uirtute sua animarum & organicum corpus, siue brutum siue rationale, ingrediuntur & corripiũt, ac anima illius tãquam basi utentes, per corporea

Quot angelos antiqui patres familiares habuerint.

instrumenta uoces reddunt, sicut hoc in asina Balaam manifestum est, & in Saul, in quem insiliit spiritus domini & prophetabat. De istis sic ait Apollo in responsis apud Porphyrium:

Carminibus domitus Phœbeus fulgur, ab alto
Defluxit, tacitus purumq; per aëra uectus,
Afflatu spirans labensq; in corda sonoro,
Et subiit mentem innocua, sanctiq; capacem
Numinis, & peperit mortali ex gutture uocem.

De tertia specie furoris, ab Apolline. Cap. XLVIII.

Ertius uero furor ab Apolline procedit, scilicet mundi mente: Hic sacris quibusdã mysteriis, uotis, sacrificiis, adorationibus, inuocationibus & sacris quibusdam artificiis, uel arcanis quibusdam confectionibus, quibus dii sui spiritus uirtutem infuderunt, animam supra mentem assurgere facit, ipsum cum numinibus dæmonibusq; coniungẽdo: sicut legimus de Ephod, quo applicato mox prophetabant: sic legimus in libro Senatorum, in capitulis Eleazar, Rabi Ismaëlem confecisse quasdam placentulas, quibusdam diuinis angelicisq; nominibus inscriptas, atq; sic consecratas, quibus qui cum fide, spe & charitate uescebatur, mox prophetico sapientiæ spiritu effulgebat. Legimus ibidem, Rabi Iohenam filium Iochahidis, rudem quendam agricolam nomine Eleazarum, oĩs literaturæ expertẽ, taliter illuminasse, ut repẽtino fulgore circũfusus, inopinate tam alta legis mysteria in cœtũ sapientum concionaretur, ut astantibus omnibus stupori fuerit: & de quodã Heraisco Aegyptio memorię proditum est, illum diuina quadam natura prẹditum, ita ut solo simulachrorũ contuitu, quæ aliquod in se numen haberent, diuino furore protinus concitaretur. Legimus quoq; in sacris literis, cum Saul esset inter prophetas, insiliisse super eum spiritũ domini & prophetasse, cũq; à prophetarũ cuneo abiret, cessasse prophetare. Simile accidit lictoribus illis quos misit Saul ut caperẽt Dauid: qui cũ uidissent cuneũ prophetarũ, & Samuelem stantẽ super eos, factus est spiritus domini etiã in illis & prophetarũt etiam ipsi. Tãta est sæpe in prophetis diuino furore correptis diuini luminis exuberantia, ut etiam propinquos illis corripiat, simili'que spiritu furere compellat: non ergo incredibile est aliquem ex ignorante repente posse fieri sapientem, & iterum ex sapiente ignorãtem: est enim ars quędam (sed paucissimis cognita) *Ars mira.* taliter informandi, exornandi, & illustrandi, fidelem & purum hominis animũ, ut ex ignorantiæ tenebris repẽte ad sapientiæ & doctrinarũ lumina euehatur: est econuerso facultas immũdos & incredulos, reconditis quibusdam arcanis, eodem sapientiæ & doctrinarũ dono rursus exuere, & pristinæ suæ ignorantiæ restituere. Potest etiam animus humanus (teste Apuleio) præsertim simplex & purus, sacrorũ quorundam auocamento ac delinimento, soporari & externari ad præsentium obliuionẽ, ita ut remota corporis me-

moria redigatur in naturam suam diuinam, atque sic diuino lumine lustratus ac furore diuino afflatus, futura rerum præsagire, tum etiam mirabilium quorundam effectuum cum hoc suscipere uirtutem. Vnde inquit Iamblichus: Cum uates dei numine afflantur, nihil timent, nihil uerentur: nam per inuia uadunt, atque in ignem illæsi feruntur, & flumina transeunt. Sic legimus antra quædam, ut Apollinis & Trophonii, & tripodas, & specus, & fontes, & lacus, & eiusmodi hoc modo diis sacrata, uel eo mysterio fabricata fuisse, ut exinde sacerdotes uaticinandi spiritum hauserint, quemadmodum Iamblichus ad Porphyrium: Sibylla (inquit) in Delphis duplici ratione deum suscipere solita est: aut enim per tenuem spiritum, & ignem, qui alicubi ex ore antri prorumpebat: aut ipsa etiam in adytu sedens, super æneam sellam tripodem numini dicatam, & utrobique hoc diuino spiritu acta, uaticinia fundebat: tum plurimus ignis ex antro uolans, uati undique circunfunditur, eamq; suo numine repletam agitat, aut sacræ sedi adhærens, per quam deo afflata, protinus ad uaticinia erumpit. Sed & uates fatidica in Branchis, quæ in axe consedit, aut uirgam manu gestat à numine sibi aliquo concessam, uel pedes interdum lymbumq; undis proluit, uel ignis uaporem ex undis haurit. His omnibus diuino splendore repletur, editáque plena rerum pandit oracula. Legimus etiam in Thraciæ regione adytum fuisse Libero sacrum, ex quo uaticinia & oracula reddi solebant: cuius templi antistites uino affatim epoto res peragebant. Apud Clarios etiam, ubi Clarii Apollinis templum erat, quibus diuina effari permissum fuerat, aqua prius assumpta res peragebant. Erat etiam fatidicus Achaiæ Patris fonticulus, ante Cereris templum constitutus, ubi de ægrotorum successibus consulentes, speculum tenui funiculo alligatum, usque ad supremas fontis aquas sensim demittebant: peractis'que certis supplicationibus & suffitibus, rei ipsius euentus in speculo sese offerebat. Erat etiam haud procul ab Epidauro Laconiæ ciuitate alta palus, quæ Iunonis aqua uocabatur: in quam coniectis frumentaceis placentulis, responsa dabātur: prospera, si undę iniectas placide retinuissent: aduersa autem, si ueluti aspernatæ illas reiecissent. Simile etiam Atnæ crateres factitasse proditum est, in quas iniecta numismata aut uictimæ, idem præsagii læti aut tristis, iniectorum retentione uel reiectu ostendebant. Similia quoque narrat Dion in Romana historia, de loco quem Nympheum appellatum dicit: ubi thure hoc modo in flammas coniecto, oracula capiebantur de omnibus quæ quis scire cupiebat, præterquā de morte, & quæ ad nuptias pertinerent. Mirum quoque quod de Paliscorum Siciliæ fonte tradidit Aristoteles, ad quem iuraturi accedentes, quæcunque affirmare uoluissent, tabellis inscripta & obsignata in fontem deiiciebant: quæ si recta fuissent, super aquas fluitare uidebantur: sin uero falso & dolo malo peierata, statim mergebantur ima petentes: tum exiliens subito ignis, correptum periurii reum, in ci-

Vates numine afflati, neminē timent.

neres exurebat. Erat quoq; in urbe Dodona quercus, quæ ubi quis ad capiendum responsum ingrediebatur, protinus mouebatur & sonitum edidit: erat & ibidem statua uirgam ferens, quæ lebetem (scilicet peluim) quę prope aderat percutiebat, ex qua responsum moderatis ictibus peluis referebat. Vnde legitur in epistola Ausonii ad Paulinum:

Nec Dodonei cessat tinnitus aheni,
Ad numerum quoties radiis ferientibus ictæ,
Respondent dociles moderato uerbere pelues.

De quarta specie furoris à Venere. Cap. XLIX.

Vartus autem furor à Venere proueniens, hic feruenti amore animum in deum conuertit & transmutat, efficitq; deo penitus similem, tanquam propriam dei imaginem. Vnde inquit Hermes: O Asclepi, magnum miraculum est homo, animal honorandum & adorandum: hic enim in naturam dei trãsit, qua ipse sit deus: hic dęmonum genus nouit, utpote qui cum iisdem ortum se esse cognoscat: hic humanæ naturę partem in seipso despiciens, alterius partis diuinitate cõfisus. Anima itaq; iam cõuersa, deo quoq; similis effecta, sic à deo formatur, ut supra omnem intellectum essentiali quodam diuinitatis cõtactu omnia cognoscat: ideoq; amorẽ Orpheus sine oculis describit, quia est supra intellectum. Iamq; etiam anima amore in deum sic conuersa, & supra intellectualem sphærã sublimata, præter hoc quod integra sua uirtute uaticinii ac prophetiæ spiritum adsecuta sit, aliquando etiam mirabiliora & maiora q̃ ipsa mundi natura operatur, quod quidem opus miraculum appellatur: nã quẽadmodũ cœlum imagine sui, & suo lumine atq; calore ea agit quæ uis ignis naturali non efficit qualitate (quod in Alchymicis uel ipsa experiẽtia notissimum est) sic etiam deus per sui imaginem ac lucem ea perficit, quę mũdus innata sibi uirtute agere non potest: imago autem dei homo est, saltem qui iam Venereo furore deo similis effectus, sola uiuit mẽte, atq; capit toto pectore Iouem. Tamen anima hominis secundum Hebræorum doctores ac Cabalistas diffinitur, esse lumen dei, & ad imaginem uerbi causæ causarum primi exemplaris creata, substãtia dei, sigilloq; figurata, cuius character est uerbum æternum. Quod intuens Hermes Trismegistus, talem hominem ait esse uel cœlicolis præstantiorem, uel saltem æquali sorte potiri.

Amor cur cæcus. *Miraculum.* *Anima hoïs.*

De raptu & extasi, & uaticiniis quæ iis qui morbo comitiali & syncopi corripiuntur, & quæ agonizantibus contingunt. Cap. L.

Raptus qd.

Aptus est abstractio, & alienatio & illustratio animæ à deo proueniens, per quem deus animam à superis delapsam ad infera, rursus ab inferis retrahit ad supera. Huius causa est in nobis cõtinua contẽplatio sublimiorum, quæ quatenus profundissima mentis intentione animum incorporeę sapientiæ coniungit, eatenus uehe-

mētioribus suis agitationibus ipsum à sensibilibus corporeq; seuocat,& (ut inquit Plato) taliter quandoq;,quòd nonnunq̄ corpus ipsum uel effugiat & quasi dissolui uideatur,quemadmodum Aurelius Augustinus narrat de sacerdote Calamensi (cuius supra meminimus) Iacebat,inq̄t,similimus mortuo,sine anhelitu:& cum ureretur & secaretur,non sentiebat. Tātum igitur est animæ imperium,quādo scilicet suam naturam fuerit adsecuta,nec sensuum illecebris grauata,ut uirtute sua subito ascendat, non modo in corpore manens, sed etiam aliquando compedibus soluta extra corpus uolitans ad supercœlestem cohabitationē, ubi iam deo q̄ proxima & q̄ similima, diuinorum effecta receptaculum,diuino lumine oraculisq; repletur. Vnde inquit Zoroastes: Ascēdendum tibi est ad lumen ipsum,& ad patris radios, unde tibi missa est anima,plurimā induta mentē. Et Trismegistus ait: Ascēdere te oportebit supra cœlos,chorisq; dæmonum longe abesse,& Pythagoras ait: Si tu relinquendo corpus in ætherem liberū transieris, eris immortalis deus. Sic legimus Hermetē,Socratem,Xenocratē,Platonem,Plotinum, Heraclitum,Pythagorā & Zoroastem,raptu solitos seuocari,atq; sic multarum rerum ediscere sapientiam. Legimus etiam apud Herodotum,fuisse in Procōneso philosophum mirifice scientiæ Atheum nomine, eiusq; animā quandoq; corpus exire,ac post uisa longinqua spatia rursus in corpus redire doctiorem. Idem tradit Plinius,consueuisse animā Harmonis Clazomenii,eamq; relicto corpore uagari solitā,multa quoq; ac uera è lōginquo nunciare. Et sunt adhuc in hunc diem apud Noruegios & Pilappios perplures, qui se in totum triduū seuocant à corpore,reuersiq; multa à longinquis renunciant: atq; illos interea custodire oportet,ne quod uiuū animal illos supergrediatur contingatq;,aliàs ferunt in corpus suum non reuerti. Sciendū ergo quòd (iuxta Aegyptiorum doctrinā) cum anima lumen sit quoddam spirituale,quando à corpore est soluta, omnem locum & omne tempus cōprehendit,non secus atq; lumen in laterna inclusum, qua aperta,usq;quaq; diffunditur,neq; deficit: nā ubiq; est & semper:& Cicero in suo de Diuinatiōne libro ait: Nec aliquādo animus hominis diuinat,nisi cum ita solutus est, ut ei planè nihil sit cum corpore aut parum. Cum igitur peruenerit ad illū statum qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis, tunc rapitur ab omnibus creatis speciebus,& intelligit non per species acquisitas,sed per inspectionem ad ideas,omniaq; in idearū lumine cognoscit: cuius luminis Plato dicit paucissimos homines participes fieri in hac uita, sed pene deos omnes. Syncopis etiam morbiq; comitiales raptum quodammodo imitantur,atq; in ipsis sæpissime sicut in raptu uaticinia proueniunt,quo quidem uaticinādi genere legimus Herculem Arabesq; q̄ plures excelluisse. Et sunt quædam uaticinia,quæ inter confinia naturalium diuinationum & transnaturalia oracula media sunt,uidelicet quæ ex passionis alicuius excessu,ut amore nimio,uel tristitia,uel inter crebra suspiria,aut in mortis agone futu-

Aīa à corpore soluta omnē locū & tempus comprehendit.

ra pronuntiant, sicut apud Statium de matre Achillis:

Nec uana parentum
Expauit uitreo sub gurgite remos.

Inest enim animis nostris quædã uis perspicua & capax rerũ oĩm, sed caligine corporis & mortalitatis obsita & impedita, post mortẽ autẽ immortalitatẽ cõsecuta & à corpore soluta, plenam & perfectam habet cognitionem. Hinc accidit morti uicinis & senecta debilitatis, nonnunq̃ aliquid insueti luminis, quia anima tunc sensibus minus præpedita est, & acutius intelligit, & iam quasi paululum relaxata uinculis, corpori amplius non omnino obnoxia, & quasi loco quo migratura est uicina, reuelationes facile percipit, quæ agoniis suis pexmixta, sibi tũc offerũtur. Vnde Ambrosius libro de Fide resurrectionis ait: Anima nostra corporeum istud euadere gestit ergastulum quę motu aëreo libera nescit quo uadat aut unde ueniat. Scimus tamẽ quòd corpori superuiuat, & ea iam depositis proprii sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quæ ante sita in corpore nõ uidebat, quod exemplo dormiẽtium possumus æstimare, quorum animi uelut quieti sepulto corpore ad altiora se subrigunt, & renunciant corpori rerum absentium uel etiã cœlestium uisiones.

De somnio prophetico. Caput LI.

Omnium dico nunc, quod ex spiritu phantastico & intellectu inuicem unitis, aut per illustrationem intellectus agẽtis super animã nostrã, aut per merã reuelationẽ numinis alicuius, purgata atq; trãquilla mente procedit: ab hoc enim anima nostra uera recipit oracula, affatimq́; nobis uaticinia præstat: nã in somniis & interrogare uidemur, & discere & legere, & inuenire: multa quoq; dubia, multa cõsilia, multa incognita inopinataq́;, neq; unq̃ tẽtata animis nostris, nobis in somniis patefiũt, apparentq́; imagines ignotorũ locorũ, & simulachra hominũ tam uiuentiũ q̃ mortuorũ: portẽdunturq́; futura quæ nondũ prouenerunt, & reuelantur prouenisse uspiã, quæ nulla adhuc scientiæ fama innotuerunt: & hæc somnia nulla egent alia interpretãdi arte, sicut illa de quibus in primo libro locuti sumus, quæ diuinationis sunt, non præscientiæ: contingitq́; eos qui uiderunt, ut plurimũ nõ intelligere: quia (ut inquit Abdala Arabs) sicut uidere somnia, est à fortitudine imaginatiõis: ita intelligere ea, est à fortitudine intellectus. Cuius ergo intellectus nimio carnis demersus cõmercio sopitus est, aut spiritus imaginatiuus siue phãtasticus tã hebes ac impolitus est, ut superni intellectus species influentesq́; imagines nequeat excipere exceptasq́; retinere, hic ad somniorum uaticinia planè inutilis est. Oportet ergo uolentẽ uera recipere somnia, spiritũ phantasticũ purũ, incõcussum imperturbatumq́; seruare, atq; ita componere, ut dignus efficiatur cui mens atq; intellectus præsideat atq; innotescat: talis nanq; spiritus uaticiniis aptissimus, omnium idolorum à rebus undiq; manantium (ut inquit

Sõnia uidere, & ea intelligere, unde cõtingat

Synesius) speculum est clarissimũ. Cum igitur corpore iam sani sumus, nõ perturbati animo, non cibo potu'ue grauati, nec mœrentes inopia, nullisq; nobis obstrepentibus libidinis aut iracundiæ uitiis, castè cubitũ euntes dormimus, tunc anima nostra pura atq; diuina, ab omni noxia cogitatione soluta per somnium iam libera, hoc diuino spiritu instrumento freta, radiantes & refulgentes à mentibus diuinis in se suscipit radios & effigies, atq; tanq̃ in quodam deifico speculo, omni intellectus uulgari indagatiõe rationisq; discursu longe quidem certius, clarius efficaciusq; contuetur, instruentibus diuinis potestatibus inuitatam ad cœtum illorum animam nocturnæ solitudinis opportunitate, neque etiam tũc uigilanti deerit propitia diuinitas, quæ illius actus moderetur. Quicunq; igitur spiritum suũ meditatione trãquilla ac religiosa, tum per uictum temperatum ac moderatum secundum naturam conseruat purum, hoc utitur admodum præparato, ut eiusmodi ratione diuinus euadat atq; sciens: quicunq; uero contrà phãtastico spiritu languet, non recipit perspicua discretaq; uisa: sed queadmodum luscus oculus propter debilitatem confuse indiscreteq; iudicat: sic etiam quando crapula uinoq; repleti sumus, tunc spiritus noster noxiis uaporibus oppressus (sicut aqua turbida sub eadem forma solet dissimiliter affici) decipitur atq; hebescit, quã ob causam Amphiaraus uates (ut legimus apud Philostratũ) uolentem recipere oracula, iussit integrum diem à cibo, à uino autẽ triduo abstinere: quia non possit recte uaticinari anima, nisi esset uino ciboq; liberata: sobriis enim animis ac religiosis, diuinoq; cultui uacantibus, solent dii tribuere oracula. Vnde Orpheus exclamat:

Simile.

Philostrat⁹ lib.2.ca.14.

Nuncie futurorum uaticinator maxime,
Accedis ad animas somni quiete demulctas.
Easq; compellans suscitas mentem,
Sententias numinum beatorum eis per somnium subinseris,
Silens silentibus animis uentura pronuncians,
His inquam animis, quorum mens diuino cultu rectissime utitur.

Hinc apud ueteres moris erat, ut qui respõsa accepturi essent, prius celebratis sacris quibusdam expiationibus & sacrificiis, peracto diuino cultu, etiam sacrato cubiculo, uel saltem suarum immolationum uelleribus, religiosius incubarent, cuius quidem ritus meminit Vergilius in his uersibus:

In dubiis responsa petunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.
Et paulo post canit:
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat rite bidentes,
Atq; horum effultis tergo stratisq; iacebat
Velleribus.

Et qui Lacedæmoniis præerant (quod ait Cicero) in Pasiphaë phano somniandi causa recubare solebāt: idem fieri in templo Aesculapii, à quo uera immitti somnia putabātur. & Calabri Podalyriū Aesculapii filiū consulturi, iuxta illius sepulchrum in agninis pellibus obdormiscebant: sic nanq; in somniis, de qua quisq; re scire cuperet, admonebatur. Familiarissimum autē tempus somniorum est nox, quando sensus uagis obiectis & erroribus meridianis uanisq; affectibus liberati, nec metus pulsat animum, nec uacillat cogitatus, & pacatissima mens, diuinitati perseueranter inhæreat. Sunt autē (ut ait Rabi Iohenan in libro Senatorum) somniorū uerorum quatuor genera: Primum matutinum, quod inter somnium & uigiliam fit: secundum, quod quis uiderit de altero: tertium, cuius interpretatio uisione nocturna ipsi somniatori ostēditur: quartum quod est eidem somniatori repetitum, iuxta illud quòd ait Ioseph ad Pharaonem, inquiēs: Quod autem uidisti secundo ad eandem rem pertinēs somnium, firmitatis indiciū est. Est autem firmissimum somniū, quod est de his quæ secum quisq; reuoluit & mēte agitat eundo dormitum, sicut scribitur: Tu rex cogitare cœpisti in stratu tuo quod esset futurum post hęc. Oportet aūt alienorum somniorum interpretem habere scientiam qua possit distinguere & discernere similitudines rerum omnium, & cognoscere mores omnium gentium, secundum leges quas receperunt de deo & de angelis. Illud præterea sciēdum, uix aliquod aut nullū somnium esse absq; re aliqua inani, sicut nullum frumenti granum absq; paleis, quod etiam ipsius Iosephi patriarchæ somniū testatur, quod interpretatus pater Iacob inquit: Quid sibi uult insomnium hoc quod uidisti: num ego & mater tua & fratres tui, adorabimus te super terram? quod quidem de extincta postmodū matre effectū nō est cōsecutum. Hęc etiā Rabi Iohenā in libro prænominato: cui accedens Rabi Leui, omne somniū propheticū nō pluris q̄ adusq; duos & uiginti annos ait effectu suo posse fraudari: sic Ioseph anno ætatis suę decimoseptimo somniauit quod postea ętatis suæ tricesimonono prodiit in actū. Volens itaq; nunc diuina suscipere somnia, sit corpore bene dispositus, & cerebro à uaporibus, animo à perturbationibus libero, eoq; die abstineat à cœna nec bibat quod inebriare possit: habeat cubiculum mundum & nitidum etiam exorcizatū & sacratum, in quo facto suffitu, inunctis temporibus, obuinctis digitis somniorū anulis, supposita capiti cœlesti imagine, sacraq; charta, inuocato sacris orationib9 numine, stratum petat, intenta cogitatione super re quam scire desiderat: sic enim uerissima & indubia uidebit somnia cum uera intellectus illuminatione. Quicūq; igitur ea quę in his libris sparsim de hac re diximus cōiungere nouerit, oraculorum & somniorum donum facile obtinebit.

Sōniorū tēpus nox est.

Sōniorū uerorū genera quatuor.

Inanes res somnijs permixtæ.

Ad diuinorū somniorū susceptionem quæ requirantur.

De sortibus & notaminibus certam oraculorum uim possidentibus.

Caput LII.

Vnt etiam sortes quædam diuinam oraculorũ possidentes uirtutem, ac tanquam diuini iudicii indices, antea multa prece & obsecratione illorum qui hoc exquirunt petitæ, aliquãdo etiã à deo ipso fieri præceptæ, quemadmodum in Leuitico legitur de hirco offerendo domino, & de capro emissario: & in Numerorum libro, de uirgis tribuum Israël. Iam uero & Moses, & Iosue, missis sortibus in conspectu domini diuiserunt terras & hæreditates tribubus Israël secũdum præscriptum dei. Apostoli Christi præmissis precibus per sortem elegerũt Mathiam in locum proditoris Iudæ. Ionas propheta cum fugiens à facie domini nauigaret Tharsum, suborta tempestate nautæ per sortem inuenerũt illum causam periculi, proiectumq; in mare cessasse tempestatem. Narrat Cesar de M. Valerio Procillo capto ab hostibus, ter sortibus consultum, utrum igne statim necandus esset, an in aliud tempus reseruandus, sortium beneficio euasisse incolumem. Erat quondam apud Buram Achaiæ oppidũ Herculis oraculum ex talis & abaco constitutum, ubi cõsulturus de re quapiam, post peractas deo preces, toles quatuor iaciebat, quorum situm atq; figuras obseruans uates, quid uenturum esset, in abaco scriptum cõperiebat: erant autem tali omnes ex hostiarum ossibus confecti. Illud uero sciẽdum uetustos partes non solitos qualibet leui de causa mittere sortem, sed aut necessitate aut grandi utilitate urgente, nec nisi cum magna religione, reuerẽtia, expiationibus, ieiuniis, munditia, precibus, inuocationibus, uotis, sacrificiis, cõsecrationibus, cæterisq; adhibitis religionum sacris mysteriis. Solent enim sacra ipsa operibus nostris rite præmissa, ut maxime diuinam prouocare uoluntatem ac beneuolentiam, diuinorumq; spirituum pręsentiã quorum dispensatione sorte directa, rei quæsitæ ueram suscipimus sententiam. Oportet ergo quemcũq; per sortes operantem, accedere animo bene disposito, non perturbato, non distracto, & cum forti desiderio, firma deliberatione ac constanti intentione sciendi id quod quæsitum fuerit: præterea erga deum & cœlestia puritate, castitate, sanctimonia pollẽtem, in dubia spe & firma fide, sacris orationibus inuocare, ut dignus efficiatur cui diuini spiritus cõgrediantur, diuinaq; uolũtas innotescat: sic nanq; si fueris dispositus, uirtute sortium maxima secreta tibi patefient, erisq; uates ueridicus, præteritorum, pręsentium & futurorum, de quibus fueris requisitus. Quod autem de sortibus hic diximus, etiam in ominũ & notaminum auguriis obseruãdum est, quando uidelicet cum formidine, tamen firma cum expectatione notamina quædam uaticinandi causa nobis præfigimus, aut signũ postulamus, sicut uernaculus Abrahę Eleazar, & Gedeon iudex in Israël fecisse leguntur. Erat quondam Pharis Achaiæ ciuitate medio foro Mercurii simulachrũ, ubi omen accepturus, suffito thure & accensis lucernis quæ ante astabãt, oblatoq; patrio numismate in simulachri dexterã, tum quodcũq; percũctari uoluisset, in simulachri aurem insusurrabat, moxq; ambabus manib9 obtu

Nõ temere sortiebãtur antiq; patres

Dispositio eius qui per sortes uult operari.

ratis auribus suis, ocyus à foro discedebat: cuius limites egressus, ilico apertis auribus, quā primā uocē excepisset, sibi pro rato omine, & tanq̄ dato oraculo obseruabat. Licet igitur sortes eiusmodi ignorantibus (tanq̄ à casu uel à fortuito euentu sint) nihil rationis habere uideantur, tamen à deo & sublimioribus uirtutibus certis rationibus disponuntur, neq; cadunt præter intētionē eas moderātis. Nōne in electione Saul in regem Israēl, sors in illū casu & fortuito cecidisse putabatur? Attamē iam antea à dn̄o statutus fuit rex & unctus à Samuele propheta: & q̄ statuerat illū regē deus, disposuit & sortes ut caderent super illum. Atq; de his hactenus satis.

Quomodo se disponere debeat uolens suscipere oracula. Caput LIII.

Vicunq; ad supremū animæ statum accedere cupiens, ad oracula petēda proficiscitur, oportet eum caste sancteq; dispositū, purū mundūq; accedere, ita ut nullius sordis impetigine anima eius inquinetur, nullasq; peccatoꝝ cicatrices pectori gerat impressas: oportebitq; animum penitus segregare & purgare, quatenus naturę permittat necessitas, ab omni morbo, hebetudine, malitia & eiusmodi passionibus, omniq; irrationali cōditione, quæ sequitur eā tanq̄ ferrū rubigo, rite cōponendo & disponēdo quæ ad mētis pertinēt trāquillitatē: sic enim ueriora efficacioraq; accipiet respōsa. Quibus uero purgetur animus, & in diuinā suā restituatur puritatē, à religione nobis sapiētiaq; est perdiscendū: neque enim sine religione sapiētia, nec sine sapiētia probāda est religio. Sapiētia enim (inquit Solomon) lignū uitæ est his qui apprehenderint eam: & Lucretius ait, eam esse inuentū dei, seu spiraculum dei, ubi canit:

Hic deus ille fuit, deus inclyte Memmi,
Qui princeps uitæ rationem inuenit eam, quæ
Nunc appellatur sapientia, quiq; per artem
Fluctibus è tantis uitam tantisq; tenebris
In tam tranquilla & tam clara luce locauit.

Intelligit quoq; eam esse illustrationē diuinā, unde Democritus nullos uiros sapiētes arbitratur, præter illos q̄ furore quodā diuino perciti sunt, quēadmodū Minos ille Cretēsis, quē ferunt à Ioue cūcta didicisse, cū esset ei in Ida mōte frequēs cū deo cōuersatio: sic etiā Melesagorā Eleusinū Atheniēses ferūt à nymphis edoctū: sic & Hesiodū cū esset pecudū pastor in Bœotia, gregem iuxta quendam Helicona montē egisset, legimus à Musis condonatum fuisse aliquot calamis: quibus acceptis, poēsim repente adeptum esse, quæ quidem & huiusmodi in momēto adsequi, pro certo nō est humani animi, sed diuinitus inspirati, uidelicet cui inest deus oīa operans: ipse nanq; deus in animas sanctas se transferēs, prophetas & mirandorū opifices cōstituit, potentes in opere & sermone, sicut asserūt Plato & Mercurius, atq; ipse etiā Xystus Pythagoricus, asserētes, eiusmodi hoiem dei tēplum, deum aūt

Homo, dei templum.

hospitem: cui astipulatur & noster Paulus, hominē uocans templū dei, & alibi de seipso inquit: Omnia possum in eo qui me cōfortat deus, ipse em̄ est uirtus nostra, sine quo (ut ipsemet perhibet) nihil possumus, quod etiam Aristoteles in Meteoris & Ethicis fatetur, nullā esse uirtutem, siue naturalem siue moralē, nisi per deū: & in secretis suis astruit, intellectū bonū & sanū posse in naturæ secreta, dūmodo adsit diuinæ uirtutis influentia, aliàs nequaq̄. Hāc autē influentiam tūc solū suscipimus, quādo nos absoluimus ab impedimentis aggrauātibus, à carnalibus & terrenis occupationibus, & ab omni externa agitatione: neq; enim potest lippus & immundus oculus res nimiū lucentes intueri: nec capere poterit diuina, qui purgationē animi ignorarit. Oportet autē pedetentim & uelut per gradus quosdā ad hanc animi puritatem peruenire: neq; enim unusquisq; de nouo iis mysteriis initiatus, statim lucida omnia cōprehendit, sed assuefaciēdus paulatim est animus, quousq; in nobis emineat intellectus, ac diuinæ luci applicans illi permisceat. Anima itaq; humana quādo rite fuerit purgata & expiata, tum ab omni uarietate soluta, libero motu foras emicat, sursum ascēdit, diuina capit etiā seipsam erudit, quādo fortè aliūde erudiri uidetur: neq; enim cōmemoratione, neq; demonstratione tunc indiget, ob naturalem sui solertiam, tum per mētem suam quæ animæ caput & auriga est, suapte natura angelos imitata, nō successione, non tempore, sed subitaneo momento quod cupit assequitur. Dauid enim literas non didicit, & ex pastore effectus est uates, & diuinarum rerum scientissimus. Solomon in unius noctis somnio, omniū superum & inferum sapientia repletus fuit: sic Esaias, Ezechiel, Daniel, cæteriq; prophetæ & apostoli eruditi sunt: potest enim anima (quæ cōmunis Pythagoreorū & Platonicorum sententia est) per uiam purgatoriam absq; alio studio uel inuestigatione, per solam modicam & facilimam collationē & aduentitiā, supiam desuper habita intelligibilia, perfectā omniū scibiliū scientiā acquirere: potest etiā per extrinsecā expiationē ad hoc deuenire, ut omnia per substātialem suā formā indiuisibiliter intelligat. Purgatur autē animus & expiatur per mūditiam, per abstinētiam, per pœnitentiā, per eleemosynā: tū etiā cōferunt ad idē sacra quędam instituta, ut hic inferius patebit: curāda enim est anima per religionū studia, uulgo q̄dē occulta, ut sanitati restituta, ueritate firmata, & diuinis præsidiis munita nō timeat subori ētes cōcussiones.

Pedetentim ad animi puritatē perueniendum.

Dauid, Solomō cæteriq; & prophetæ & apostoli subito edocti.

Animus quō expiandus.

De munditia, & quomodo obseruanda. Caput LIIII.

MVnditiam igitur imprimis oportebit seruare, in uictu, in operibus, in affectibus, sordesq; omnes & animi perturbatiōes, & quæcunq; sensum ac spiritū offendūt, expellere, & quæ insunt homini dissimilia cœlo, non solum si animo & spiritu, uerumetiā si in corpore, si circa corpus fuerint: talis nanq; mūditia exterior animi puritatem haud parū creditur adiuuare. Hāc ob causam philosophi Pythagorici auiditate oraculorum capti, diuinis laudibus celebratis, lauabant in flumi-

Lanæ uestitus prophanus.

ne uel balneo, uestibus induebantur albis, atque lineis: nam lanam prophanum uestitum arbitrabantur, tanquam beluinæ sordis excrementum pecori detractum: cubile purũ, & prorsus immaculatũ habitabãt. Simili modo solebant Bragmani Indorum sapientes in fonte qui Dirce appellatur in Beotia, exutis uestibus lauari, oblito prius capite guttis electreis, & odoribus ei rei aptis, deinde postquam pro ritu satis mundi erant, exeundũ circiter meridiẽ, uestiti lino candido, mytra alba, in digitis ferentes anulos, & baculos gestantes manibus. Simili modo apud Gymnosophistas in die ter, & nocte bis lauari aqua frigida sanctũ fuit, priusquam sacrorũ penetralia ingredi: utebantur etiam lineis uestibus quotidie recenter ablutis. Legimus quoque eiusdem ablutionis ritum apud Hesiodum in Operum atque dierum libro, ubi canit:

Bragmanorum habitus & gestus.

Nemo sub aurora Ioui audet fundere uina
Illotis manibus, sed & immortalibus ullis,
Non sic exaudire uolunt, spernuntque precati.

Et alibi:

Prauus ubi fluuium manibus non lotis obiuit,
Huic dii succensent, tribuentes inde dolores.

Hinc apud Vergilium sic patrem Aeneas alloquitur:

Tu genitor cape sacra manu, patriosque penates,
Me bello ex tanto digressum & cæde recenti
Attrectare nephas, donec me flumine uiuo
Abluero.

Mos enim erat gentibus, quando diis superis sacra facturi essent, corpus ablutione purgare: quando uero diis inferis litandũ erat, sola sufficiebat aspersio. Hinc apud Vergilium Dido cum sacra diis inferis institueret, ait:

Anna chara mihi nutrix huc siste sororem,
Dic corpus properet fluuiali spargere lympha.

Et alibi, ubi infert Aeneã apud inferos ramũ Proserpinæ adferẽtẽ, ita canit:

Occupat Aeneas adytum, corpusque recenti
Spargit aqua.

Nec non ubi Misenum sepeliendum narrat, canit:

Idem ter socios pura circuntulit unda,
Spargens rore leui, & ramo felicis oliuæ.

Munditia enim cõparata homo cœlestis atque spiritualis euadit, & ad dei cõtuitũ unionemque sic disponitur, dum mundo corpore & pura mẽte deo ministrat, & in omnibus munditiã amplectitur, in uisceribus, in cute, in uestibus, in utensilibus, in habitaculis, in muneribus, oblationibus, hostiis, sacrificiis: quorum omnium munditia, etiam aërem purificat, influxumque illum mundissimum cœlestium & diuinorum attrahit, & mundos dei ministros dæmonesque bonos allicit & conuertit: licet nonnunquam etiam immundi spiritus & mali dæmones, ueluti bonorum simiæ, uel ut adorentur & deci-

piant, huiusmodi munditiam exquirunt: ideoq; imprimis obseruãdum est, ut habeatur animus mundus & cor purum, atque tunc immundæ potestates nequeunt ascendere.

De abstinentia & ieiuniis, & castitate, solitudine, & animi tranquillitate atq; ascensu.

Caput LV.

Bstinentia quoque suos passim obseruatores contra uitia & malos dæmones familiariter munit atq; tuetur, & quasi templum dei incontaminatum reddit animũ, mentemq; deo coniungit: nihil etiam ad sanitatem complexionisq; temperantiam melius, quàm superflua minime congregare, modumq; necessarii uictus non excedere: neque enim nutrimentum natura ualentius ad sumendum est, sed quo potius natura sit ualentior, sicuti de Christo asserunt nonnulli, quòd ea meta cibũ sumebat, ut nõ generaret superfluum quartæ digestionis. Multi quoque alii parcitate cibi simul & sanitate & agilitate corporis gauisi sunt, ut Moses & Helias, qui usque ad quadragesimum diem ieiunium protraxerunt: Vnde ille splendebat facie, & iste subuectus corpus suum ueluti spiritum facile ducebat ad nutum. Nam asserunt magi & philosophi, spiritum nostrum non quemadmodum terrenum, aut corpus ex ciborum aut potuum concoctione per certa organa recepto alimento nutriri, sed spongiarum more per totum corpus undique alimentum suum haurire, uidelicet ex uaporibus tenuissimis corpus undiq; penetrantibus. Itaq; qui spiritum hunc cupiunt habere purũ & potentem, cibis utuntur siccioribus, corpusq; hoc crassum ieiuniis extenuant, ac facile permeabile reddunt, ne eius pondere aut crassescat spiritus aut suffocetur, tum lotionibus & fricationibus, & exercitiis, & amictu corpus ipsum mundum conseruant, spiritumq; lustrationibus & suffitibus corroborant, & ad puram tenuemq; synceritatem perducunt. Debemus igitur in sumendis cibis esse puri atq; abstinentes, quẽadmodũ philosophi Pythagorici, mẽsam sacram atq; sobriam seruantes, uitã in omni temperantia protrahebant. Temperantia enim uitę cõplexionisq; quia talis nullum infert nobis alicuius superantis humoris tumultum, qui ad nullam imaginem commoueat phantasiã, efficit ut anima nostra sæpissime somnians, nonnunq̃ etiam uigilans, semper supernis influxibus subiiciatur. *Tẽperantiæ effectus.* Insuper Pythagorici, si quis per abstinentiam prudenter moderetur singulas tum animi tum corporis sui motiones, perpetuam utriusq; sanitatem, ac etiam diuturnam uitam pollicentur. Sic Bragmani nullos ad ipsorum admittebant collegium, nisi abstinentes à uino, & carnibus, & uitiis: dicentes neminem posse deũ intelligere, nisi qui illum diuina conuersatione æmularetur: quòd etiam inferiores Indos apud Philostratum docuit Phraotes. Præterea abstinere nos oportet ab omnibus quæcunq; animum spiritumq; inficiũt, à cupiditatibus & inuidentia, quæ iniustitiæ famulę sunt (ut *A qbus potissimũ homini abstinendum.*

inquit Hermes)ad mala facinora mentem ac manum impellentes:item ab otio & luxuria:anima enim torpore & libidine suffocata,cœleste aliquid prę uidere non potest. Quapropter sacerdotes Atheniensium qui græce Hierophantæ appellantur(ut refert Hieronymus)quo castius in sacris agerent, diuinis'que rebus incumberent,consueuerunt sorbitione cicutæ seipsos castrare. Castitas præterea mentis deo deuotæ,ipsa animam nostram(ut docet Orpheus Museum in omnium deorum hymno)sempiternum ac semper paratum efficit dei templum. Insuper abstinere debemus ab omni multitudine & uarietate sensuum,affectuum,imaginationum,opinionum, & eiusmodi passionibus,quæ lædunt animũ ac iudicium rationis peruertunt, sicut palàm uidemus in philocaptis, inuidis & ambitiosis: quapropter has passiones Cicero (in Tusculanis quæstionibus) tanquam animi ægritudines & pestiferos nominat morbos. Horatius uero furores appellat uel insanias,ubi canit:

Mille puellarum,puerorum mille furores.

Sentire quoque uidetur idem,in hoc omnes homines in aliquo stultos esse: unde legitur in Ecclesiastico:Stultorum infinitus est numerus. Iccirco Stoici negant passiones cadere in sapientem,passiones inquam,quæ sequuntur apprehensionem sensitiuam:nam passiones rationales & mentales,sapienti concedunt. Sic sentire uidetur etiam Boëthius ubi canit,passiones aliquas abiiciendas in inquisitione ueritatis,his uersibus:

Ecclesi.1.

Tu quoq; si uis
Lumine claro
Cernere uerum,
Tramite recto
Carpere callem:
Gaudia pelle,
Pelle timorem,
Nec dolor adsit,
Spemq́; fugato,
Nubila mens est
Vinctaq́; frenis
Hæc ubi regnant.

Oportet nos igitur animum ab omni multitudine & eiusmodi passionibus penitus denudare & auertere,ut ueritatem simplicissimã adsequamur:quod quidem multi philosophorum longi temporis solitudine leguntur assecuti. Animus enim per solitudinem ab omni humanorum negotiorum cura solutus,sacris numinibus ac cœlestibus uacans,eadem quotidie sentit,quæ cœlestia munera cogitant efficere. Sic Moses Hebræorum legislator & maximus prophetarum,ac omni Chaldæorum & Aegyptiorum sapictia eruditus,cum sese à sensibus abstrahere uellet,in uastas Aethiopiæ solitudines cõcessit,ubi cũctis humanis negotiis prætermissis, ad solam diuinarum rerum cõtemplationem animũ mentemq́; conuertit, inquo sic omnipotenti deo placuit,ut illum facie ad faciem uidere & intueri meruerit, accepta etiã miraculorum illorũ stupenda potẽtia,quæ sacræ literæ de illo testificari cõspiciuntur. Sic Zoroastes Magorũ pater ac princeps,omniũ rerũ naturaliũ diuinarumq́; scientiã uiginti annorũ solitudine dicit assecutus, ubi de omni

diuinandi atq; uaticinandi arte plura conscripsit ac fecit. Similia operatũ esse Orpheum in Thraciæ desertis, scripta eius ad Museum declarant. Sic legimus Epimenidem Cretẽsem longissimo quodam somno fuisse eruditum, nam annis quinquaginta dormiuisse aiunt: hoc intelligunt, latuisse. Pythagoras quoq; similiter decem annis latuisse fertur, atq; Heraclitus & Democritus eandẽ ob causam solitudine delectabãtur: quãto magis enim animalẽ uitã relinquimus & humanam, tanto magis uiuimus angelos & deũ, quibus coniũcti & in meliorem sortem restituti, in omnia possumus, omnibus dominantes. Qualiter autem animus noster segregandus sit à uita animali, & ab omni multitudine, atq; erigendus, quousq; ascẽdat ad ipsum unum, bonum, uerum, pulchrum, per singulos tam cognobilium q̃ cognitionũ gradus, docet Proclus in cõmentariis super Alcibiadẽ, ostendens quomodo imprimis fugienda sensibilia, ut ad essentiam incorpoream nos transferamus: ubi animarũ ordinẽ, multiplicatũ tamẽ per rationes plurimas, habitudines proportionesq; uarias, & uincula multa, uarietatemq; uirium multiformẽ superare oportet, & ad intellectum & intelligibilia regna contẽdere, & quanto interuallo hæc sint animis meliora, contẽplari: porrò ipsam etiã intellectualem multitudinẽ licet unitam & indiuiduã relinquere, atq; ad superintellectualem essentialemq; unitatem ab omni multitudine absolutam, ipsi usq; boni & ueri fontem peruenire. Simili ratione fugere nos oportet, oẽm cognitionem multifariam distrahentem atq; fallentem, ut ueritatem simplicissimam consequamur. Relinquenda igitur multitudo affectuũ, & sensuũ, imaginationũ, opinionũ, quæ tam in se diuersa est, ut alia aliis in quolibet sint contraria, ascendendũq; ad sciẽtias, in quibus licet uaria multitudo sit, contrarietatẽ tamẽ habet nullã: omnes enim sibi inuicem cõnexæ, & subalternatim una alteri ministrat atq; inseruit, usq; ad unã ab omnib[9] præsuppositam, & nullam ulterius supponentẽ, ad quam omnes cæteras referre oportet: tamen non est ibi summus cognitionum apex, sed super eam est intellectus pur[9]. Itaq; depositis omni compositione, diuisione multiformiq; discursu, ad intellectualem uitam simplicemq; intuitũ ascendentes, intelligibilem essentiam prçceptionibus indiuiduis & simplicibus speculãtes, ut ipsam summam animę existentiam, per quam unũ sumus, & sub qua unitur multitudo nostra, consequamur: atq; sic primum unũ, à quo omnibus inest unio, per ipsum unũ, tanquã essentiæ nostræ florem attingamus: quod tũc demum assequimur, quando omnem multitudinẽ fugiẽtes, in ipsam unitatem nostram cõsurgimus, unumq; efficimur & uniformiter agimus.

Homini quæ potissimum fugienda.

De pœnitentia & eleemosyna. Cap. LVI.

MAxima aũt purgationũ pars est, uolũtaria pœnitẽtia delictorũ: nã (ut ait Seneca in Thyeste) quẽ pœnitet peccasse, penè est innocẽs. Hęc eñ maximã nobis adfert expiationẽ, dũ molestiã delectamẽtis opponit, stupidãq; expurgat ex aĩa lętitiã, tribuitq; uim q̃dã pecu-

Potior purgationum pars quæ sit

Pœnitentia quid. liarem ad supera reducentem. Est itaq; pœnitentia non modo mortificatiõ uitiorũ, sed & animæ spiritale martyrium, quæ gladio spiritus ex omni parte confoditur: gladius autem spiritus est uerbũ dei. Vnde inquit Hieremias propheta, & etiã Paulus ad Ephesios scribens: Maledictus qui prohibet gladium suum à sanguine: & Psalmista canit: Gladius in labiis ipsorum. Ideo exponendæ sunt cogitationes & affectus animi, & omnia mala quæ exeunt de corde & ore nostro, sacerdoti in confessione, ut ipse iuxta uerbum dei ea iudicet, & secundum potestatem illi concessam à deo, pœnitentia iniuncta mundet & expurget, dirigatq; in bonum, neq; uero ullum in religione abolendis piaculis pœnitentia reperitur ualentius sacramentũ: hinc dii ipsi (teste Ouidio in Ponto:)

Sæpe leuant pœnas, ereptaq; lumina reddunt,
Quum bene peccati pœnituisse uident.

Eleemosynæ laus. Est adhuc aliud expiationis sacramentũ, ipsa uidelicet eleemosyna, de qua parum aut nihil me legisse memini apud philosophos, sed docuit nos illam summa ueritas, inquiens: Date eleemosynam, & omnia mũda sunt uobis: & apud Ecclesiasticũ legitur: Sicut aqua extinguit ignem, sic eleemosyna extinguit peccatum: & Daniel regẽ Babylonis docuit, ut eleemosynis redimeret peccata, & Raphaël angelus testatur ad Tobiã. Quoniam eleemosyna à morte liberat, & ipsa est quæ purgat peccata & facit inuenire uitam æternã. Hinc Christus ad patrẽ orare iussit, dimitte sicut dimittimus, & da sicut damus: de quo dixit alibi: Centuplum accipietis, & uitã æternam possidebitis. Idẽ iudicaturus uiuos & mortuos, præ cæteris improperabit damnatis, neglectas eleemosynas & misericordiæ opera, dũ dicet: Esuriui & sitiui & nõ dedistis mihi manducare neq; bibere: & adhuc in alio loco de pauperibus locutus inqt: Quod uni illorũ feceritis mihi fecistis. Quod mihi etiã sensisse uidetur Homerus, ubi introducit iuuenẽ ad Antinoẽ procũ in hæc uerba dicẽtem: Antinoẽ nõ quidem pulchre cecidisti miserum mendicum, perdet te si usquã deus supracœlestis est, nam & dii alienis hospitibus assimilati, in uniuersum exeuntes, ciuitates euertũt, hoĩm iniurias simul & nefas aspicientes.

De his quæ extrinsecus administrata ad expiationem conducunt. Caput LVII.

CReditum est & à sacrorum peritis traditum, expiari etiam animum sacris quibusdam institutis & sacramentis ab extra ministratis, ut per sacrificia, per baptismata, per exorcismata, per benedictiones, per consecrationes, per aquæ purificatæ uel benedictæ aspersiones, etiam per quasdam inunctiones, & suffumigationes, non tam ad hoc sacratas, quàm etiam naturaliter hãc uim possidentes. Hoc modo habet in religionibus locum sulphur, ad expiandum suffitu malos dæmones: ouum quoq; similiter in purgationibus usurpari solebat, hinc oua lustralia dicta sunt, unde Ouidius:

Veniat quæ lustret anus lectumq; locumq;
Deferat & tremula sulphur & oua manu.

Scribit etiam Proclus, sacerdotes in purificationibus uti solitos sulphure atque asphalto, aut ablutione aquę marinæ: quoniã purificat sulphur propter odoris acumen, aqua uero marina propter igneam portionem. Simili modo purificat herba pentaphyllon, quapropter ob puritatẽ suam sacerdotes antiqui utebantur ea in purificationibus. Similiter & ramis oliuarũ: hæc enĩ tantæ puritatis esse dicitur, ut ferant oliuã à meretrice plãtatam, uel infructuosam perpetuo manere, uel omnino exarescere. Simili modo conferunt expiationi thus, myrrha, uerbena, Valeriana, quæ & herba lucia dicitur, Arabice Fu appellatur: item benedicta & gariofilata: similiter fel canis nigri suffitum, in his maxime præstare dicitur, tam ad expiandum dęmones malos, q̃ maleficia ubicunq; fuerint: similiter pennæ upupæ suffitæ phantasmata pellunt. Mirum autem & uix credibile, nisi illud narraret grauis & non contemnendus autor Iosephus, in Hierosolymitana historia, de radice Baaras, *Mira de radice Baaras* à loco iuxta Macheruntem Iudeæ oppidũ sic nũcupata, hanc ait colore flãmeo, noctu splendorem emittere, captu tamen admodum difficilem, ut capiantis manus fallat oculosq; refugiat, neq; prius consistat, quã mẽstruatæ mulieris lotio fuerit cõspersa: neq; tamẽ hoc modo retẽta sine periculo euellitur, quippe extrahentẽ præsentanea mors cõsequitur, nisi eiusdem radicis amuleto fuerit cõmunitus: quo carẽtes, terram circumcirca scarificãtes, radicem laqueo uinctam cani alligant, ac repente discedunt: tandẽ nimio conatu secuturus canis, radicem extrahit, & ueluti domini persoluẽs uices illico cõmoritur, nulloq; postmodum periculo radix illa à quouis tractari potest: cuius uis in expiationibus præstantissima, ut etiam eos qui à spiritibus uexantur immundis, protinus liberare cõpertum sit. Materias autẽ huiusmodi in spirituales substantias agere, fugando uel alliciendo, uel mitigãdo, uel incitando, non secus arbitrantur, atq; ignis in Sicilia agit in animas: qui *Ignis in Sicilia.* (teste Guilielmo Parisiensi) corpora non lædens, animas intolerabiliter cruciat propinquantium. Cæterum de his partim superius tractatum est.

De adorationibus & uotis. Caput LVIII.

ADorationes quidem & uota, sacrificia atque oblationes, gradus quidem sunt in sacris ad deum inuestigandum: & qui principaliter diuinam prouocant uoluntatem, atq; sacram indissolubilemq; ad deos conflant animabus communionem, ex orationibus enim quas uerbis ueris & sacris sensu & mẽte proferimꝰ, magnã uim cõparamus, quando applicantes illas numini alicui, mouent illud, ut in nos dirigat sermonem suum & responsum, per radium diuinum, quo radio (ut inquit Dionysius) loquitur cum hominibus deus, sed adeo occulte, ut uix pauci percipiant. Percepit autem sæpissime rex ille & propheta Dauid. Quãdo (inquit) audiam quid in me loquatur dominus deus? Adoratio itaq; diutissi-

me cōtinuata & sępissime frequētata, perficit intellectū, & animā ad suscipiē da diuina lumina efficit ampliorē, amorē diuinū accēdens, spem fidemq; & mores sacros inferens, animam ab omni contrario & aduerso expurgat, etiā mala multa repellit, quę alioquin naturaliter euenirēt. Hinc canit Ouidius:

Flectitur iratus uoce rogante deus.

Sæpe Iouem uidi cum sæua mittere uellet
Fulmina, thure dato sustinuisse manum.

Homo ad deū quō reuertatur. Reuertitur autem homo ad deum per orationes: quo perueniēs (inquit Plato in Phædro) sistit equos, & cubiculū symposii intrat, ubi pascitur ambrosia & potatur nectare. Ideo qui uirtutem aliquā possidere cupiunt, orandum illis est, & supplicandum crebro ad eum qui in se omnem cōtinet uirtutem. Melior autem & optima oratio, quæ nō ore profertur, sed quæ silentio sancto, & cogitatione integra deo offertur, quæq; uoce mentis inclamans, uerbis intellectualis mundi ueneratur præsules deos. *Votū quid.* Votum autem est ardens affectus casti animi deo deditus, qui uouendo, quod bonū uidetur, exoptat: hic affectus (ut testātur Iamblichus & Proclus) ita animas deo coniungit, ut una aliquando dei atq; animi operatio fiat: dei uidelicet tanq̃ artificis, animi uero tanq̃ instrumenti diuini: hinc per uota nōnunq̃ fieri miracula morbosq; curari, tempestates auerti, & similia, omnis testatur antiquitas. Hinc legimus, excellentissimos quosq; & apud omnes nationes sapientissimos uiros, Indorum Bragmanas, Persarum magos, Aegyptiorum gymnosophistas, Græcorum Chaldæorumq;, theologos, qui festa deorum & abdita mysteria sanxere, diuinis uotis ac orationibus potissimū incubuisse, ac mirāda multa effecisse. *Ad uotū perfectionem duo requirūtur.* Ad uoti autem & adorationis perfectionem (neq; enim sine adoratione uotum, nec sine uoto usq;quaq; perfecta est adoratio) duo potissimum requiruntur, primo uidelicet notio eius quod adorandum & cui uouendū est, ac qua ratione, quo ordine, quibus mediis sit colendū: sunt enim multiplices dei cooperatores & instrumenta, uidelicet cœli, stellæ, administratorii spūs, cœlestesq; animę ac heroēs, quos ueluti ianitores, interpretes, administratores, mediatores, primū implorare oportet eū, qui pergit ad archetypū deū, q̃ solus est terminꝰ extremus adorationis: cętera numina tanq̃ aditus sunt ad ipsum deū. Scias itaq; adorationes ac uota ad solū unū deum, summū patrē deorū oīm regē ac dñm, pura ac pia mēte principaliter facienda esse: quādo uero ad inferiores deos processerint, nisi sub delegatę à summo patre administrationis minime sit intētio. Itaq; adorationibus ac uotis, quādo ad inferiora numina dirigunt, Zoroastes & Orpheus suffumigationes & characteres & eiusmodi, adhiberi licitū putabāt: quādo uero ad supremi Iouis maiestatē erigunt, fieri illa minime debere: quod etiā Hermes & Plato fieri uetāt. Vnde Hermes ad Tatiū: Hoc (inquit) sacrilegio simile est, cū deū ores, uelle thus & similia accēdere: aliena em̄ hęc sunt (ut ait Porphyriꝰ) ab omni pietate: nihil em̄ materiale inueniri potest, q̃d immateriali deo nō

sit obscœnum: iccirco neq; oratio ei, quæ uoce proferatur, conuenit: sed nec interior oratio, si animus uitio contaminetur. Secundo autem requiritur assimilatio quædam uitæ nostræ ad uitam diuinam, puritate, castitate sanctimoniaq; proficiscens, cũ eius quod optamus licito desiderio: hoc enim sum me diuinam captamus beneuolentiam, diuinæq; subiicimur largitioni: nã nisi nos purgato animo digni simus exaudiri, tum ea quę petim⁹ digna sint fieri, manifestum est deos precibus nostris minime adesse: unde inquit diuinus Plato, deum nullis precibus aut donis ad iniqua flecti. Nihil igitur à deo petamus, quod uelle nos indecorum est: hoc enim solo plurimos uidemus orationibus ac uoto frustrari, quia nec ipsi religiose dispositi sunt, nec desideria & petitiones ipsorũ fiunt de his, quę sunt deo beneplacita, nec sciũt discernere, quo ordine adorandũ sit, & per quos meditatores ipse deus sit adeundus: quorum ignorãtia, orationes ac preces nostras sæpissime ad nihilũ redigit, & uota supplicationibus nostris abnegari facit.

De sacrificiis & oblationibus, eorumq; generibus & modis. Caput LIX.

Acrificium autem est oblatio, quæ & sacra fit offerẽdo, & sacrat seu sanctificat offerẽtem, nisi illum aut irreuerentia, aut aliud quoddam impediat peccatum. Hęc itaq; sacrificia & oblatiões multam nobis præstant fiduciam, & de familia dei efficiũt, malaq; multa nobis imminentia repellunt: quod quidem Hebræorum doctores præcęteris confirmant, inquiẽtes: per hoc quod animalia nostra mactamus, atq; res nostras sacrificio dissipamus, imminẽtia mala à nobis ad eiusmodi deflecti, tum sicut mortalis hic sacerdos, in hoc inferiore mũdo sacrificat deo animas animaliũ irrationabiliũ, per interitũ corporis ab anima, ita Michaël archãgelus sublimioris mũdi sacerdos, sacrificat animas hominũ, idq; per separationẽ animę à corpore, non corporis ab anima, nisi per accidens, sicut cõtingit in furore, raptu & extasi, & somnio, similibusq; animę uacationibus, quem Hebræi uocant mortẽ osculi. Sacrificia uero & oblatiões primo ac principaliter ad summum deũ facienda sunt: quando autem ad secunda numina diriguntur, hoc intellige fieri, quemadmodum de oratione & uoto dictum est: tum quæcũq; ibi dicta sunt, hic etiam per similitudinem subintelligemus. Sunt uero sacrificiorum plura genera: nam quoddam dicitur holocaustũ quando igne hostia consumitur: quoddã immolatio propter sanguinis effusionẽ. Præterea quædã dicũtur sacrificia salutaria, quæ fiunt pro salute obtinẽda: quædã pacifica, pro pace obtinenda: quędã laudes, pro liberatione à malis uel largitione bonoꝝ: quædã gratulatoria, pro ueneratione diuina & gratiarũ actione: quædã etiã fiũt nec propter honorẽ dei, nec ex bona uoluntate, quale erat apud Hebræos, sacrificiũ zelotypiæ, quod solũ fiebat causa detegendi occultũ adulteriũ. Eratq; olim apud gentes sacrificium expiationis, quo expurgabãtur ciuitates, fame aut pestilẽtia, aut alia

Sacrificiorum genera multa.

Expiationis sacrificium.

quauis horrenda calamitate laborantes, cuius ritus erat, disquirere quem in ea ciuitate reperire potuissent hoīem turpissimū, illumq́; correptū ad locū constitutū deducebāt, caseum cū placenta & ficus siccos manibus gestantē, illumq́; septies uirgultis syluestrib⁹ uerberatum, lignis syluestribus cōburebant, cineremq́; in mare proiiciebant. Meminit horum Lycophron & Hipponax. Nec dissimilia multo narrat Philostratus de Apollonio Tianeo, dū pestilentiā Ephesо fugaret. Multa præterea sacrificiorū & uictimarū genera erāt, sicut Agonalia, Dapsa, Farreationes, Hecatōbe, Hostia, Hyacinthia, Armilustra, Ianualia, Lucalia, Lupcalia, Munychia, Nouēdinalia, Nyctiluca, Palatialia, Pastillaria, Popularia, Proteruia, Scęnopegia, Solitaurilia, Stata, Rubigalia, Fontanalia, Ormia, Parētalia, Inferiæ, Cōsualia, Lāpteria, Amburbia, Ambarualia, Viualia, Thyia, Holocaustomata, Orgia, Latialia, Dianetaurica, Bacchanalia, Trieterica, Liberalia, Cocytia, Cerealia, Thesmophoria, Adonia, Teonia, Laurentalia, Opalia, Palilia, Quirinalia, Vertūnalia, Gynęcia, Panathenęa, Quinquatria, Diapalia, Diasia, Horma, Hormea, Nemea, Mytriaca, Palogygia. Erant & horum uictimæ propriæ & diuersæ: nā caper & asinus Bacchi, Cereris porca, Solis equus, Dianæ cerua & canes, Priapi asinus, Isidis anser, Noctis gallus gallinaceus, Fauni capra, Neptuni taurus, Mineruæ capra, Herculis taurus, Saturni puer, Maiæ sus prægnās, Aesculapii gallus: Iā uero & Herculi Gnidio probris & cōuiciis sacrificabatur. Erāt & sacerdotū uarii ordines, Pōtifices, Flamines, Archiflamines, Phylades, Salii, Hierophātæ, uariaq́; religionum & superstitionū nomina, sacrificia, ceremoniæ, festa, consecrationes, dedicationes, uota, deuotiones, piacula iusiurādum, hostiæ, litamina, quibus seducta gentilitas, falsis diis dæmonibusq́; sacrificabat. Verū aūt sacrificium purgans hominem, & uniens illum deo, duplex est: unum quod obtulit summus Pontifex Christus in remissionem peccatorum, purificās omnia per sanguinem crucis suæ: alterum, quo homo offert seipsum mundum, immaculatū, in hostiā uiuentem deo, sicut Christus summus sacerdos seipsum obtulit, & docuit nos offerendos simul cum eo sicut ipse oblatus est, dicens de sacramēto corporis & sanguinis sui: Hoc facite in meā cōmemorationē: ut uidelicet nos simul mortificatos, per passionē corporis mortalis in spiritu uiuificatos, simul offeram⁹: de quo ait Porphyrius: Laboremus uitæ nostræ sanctimoniā pro sacrificio offerre: nemo enim bonus dei sacerdos esse potest, nisi qui seipsum hostiā producens, propriā animā quasi simulachrū quoddā ædificat, & mentē & intellectū in tēplum cōstituat, in quo diuinā lucē suscipere possit. Externa aūt sacrificia (ut ait Heraclitus) medelæ quędā sunt animarū, à summo medico institutę: possidet enim malus dæmō hoīem (quod ait Proclus) quousq; per sacrificia expietur: exquirūtur igit̄ sacrificia ad deū & uirtutes cœlestes placādas, & ad expiādum hominē, qui & ipse dei & mūdi gerit imaginē. Verū dñs noster Iesus Christus, uerus pōtifex & summus sacerdos omne sacrificium conclusit

Sacrificiorum genera.

Verū sacrificiū duplex

Ad placandū deū, necessaria sūt sacrificia.

in solo pane & uino, tanq̃ in primaria substantia humani cibi, nullorum animalium nec aliarum rerum, aut effusi sanguinis immolatione, in quo mundemur, ulterius indigentes, qui iam in sanguine illius perfecte mundati sumus. Erant etiam apud Aegyptios sexcēta sexaginta sex genera sacrificioꝝ, tum singulis stellis ac planetis diuinos honores sacraq; sacrificia statuerūt, eo quod essent diuina animalia, intellectualem animam mentemq; diuinā participantia: unde ferunt ipsas stellas suppliciter deprecatas, nostras preces exaudire, & cœlestia dona largiri, non tam naturali quodam pacto, q̃ libero suo arbitrio. Et hoc est quod dicit Iamblichus, cœlestia corpora mundanaq; numina, uires quasdam in se diuinas ac superiores, quasdam uero naturales & inferiores habere, quas quidem Orpheus claues appellat ad aperiendum & claudendum: atq; per has fatalibus nos influentiis obligare, per illas uero à fato soluere. Vnde si cui infortunium aliquod immineat à Saturno, uel Marte, iubent Magi nō protinus ad Iouem uel Venerem, quā ad eum ipsum cōfugere Saturnum uel Martem. Sic Apuleiana illa Psyche, ob formæ parilitatem à Venere persecuta, non à Cerere neq; à Iunone, sed ab ipsamet Venere gratiam promereri coacta est. Sacrificabāt autem singulis stellis cum illi pertinentibus: soli cum rebus solaribus & suis animalibus, puta lauro, gallo, cygno uel tauro: Veneri per animalia sua, ut columbam uel turturem, & per plantas suas, ut uerbenam, sicut canit Vergilius:

DCLXVI. sacrificiorū genera apud Aegyptios.

Stellæ preces exaudiunt, & cœlestia dona largiuntur.

Stellis quō sacrificauerint antiqui.

Effer aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,
Verbenasq; adole pingues, & mascula thura.

Præterea Magi quandocunq; confectionem aliquam uel naturalem uel artificialem ad stellam aliquam pertinentem perfecerant, hāc postea religiosius eidem stellæ sacrabant & offerebant, non tam ab influxu illius opportune suscepto naturalem uirtutem adepturi, quàm etiam per oblationē ipsam religiosam eandem diuinitus confirmatam fortioremq; recepturi: oblatio enim cuiuslibet rei, quando deo aliquo modo rite offertur, non secus ac sacrificiū ipsa oblatione res illa & deo sanctificatur, & pars eius efficitur. Præterea cœlestibus & æthereis diis cādidæ hostiæ mactabantur: terrestribus autem & infernis, nigræ: sed terrestribus super aras, infernis uero in foueis, aēreis autem & aqueis uolatilia: sed illis alba, istis atra. Deniq; omnibus diis dęmonibusq; præterq̃ terrestribus & infernis uolatilia immolabantur, illis autem solę quadrupedes, simili nanq; simile gaudet. Ex his deniq; quæ cœlestibus & æthereis immolabantur, solūmodo uesci licebat, extremitatibus numini reseruatis, de aliis minime. Sed hæc omnia Apollinis oraculū his uersibus expressit:

Quibus diis quæ hostiæ mactari solitæ.

Terna quidem diuis cœlestibus hostia, & ipsa
Candida mactanda est terna & terrestribus, atq;
Atra eadem gaudent. Porrò & capiuntur apertis
Cœlestes aris, foueas cum numina contrà

Exposcant atro imbutas inferna cruore.
Nec placeat nisi quæ terræ mandetur humata
Hostia: mel uero nymphæ atq; liquentia uina
Afferri lætantur, ac ignem accendier aris,
Quæ circum uolitant terram sibi numina poscunt;
Imponiq; atrum corpus, tum thura simulq;
Iniicier salsas fruges & dulcia liba.
Hæc facito: uerum quibus est data pura profundi,
His ipsa semper fer sacra in littore, totum
Proiice in fluctus animal, cœlestibus autem
Extremas reddes partes, atq; igne cremabis.
Quod superest propone tibi dapibusq; reserua,
Sudet adoratis crassisq; uaporibus aër.

Hæc in libris Responsorum narrat Porphyrius, cui adsentiunt & reliqui: dicunt enim sacrificia hæc media quædā esse naturalia, inter deos & homines: quod asserens Aristoteles inquit, sacrificare deo inest homini à natura. Sunt itaq;, inquiunt, media, quę utriusq; naturam sapiunt, & diuina analogice repræsentāt, habentq; cum eo numine cui offeruntur, simul & cum iis qui expiantur, symbola quædā conuenientissima, sed adeo occulta, ut uix capere queat humanū ingeniū, quæ deus & numina in particulari requirūt pro nostra expiatione, quibus placentur uirtutes cœlestes, & sese contineāt ab executione punitionis, quam merentur delicta nostra: atq; hæ sunt (quas uocat Orpheus) claues quę aperiunt portas elementorum atque cœlorum, ut per illas penetret homo ad supercœlestia, & ad illum descendant intelligentiæ cœlorum & dæmones elementorum. Homines autem perfecti & uere religiosi istis non egent, sed illi soli, qui (ut ait Trismegistus) in harmoniā lapsi, cœlorum & creaturarum serui effecti sunt: qui quia subiiciuntur cœlis, iccirco fauore cœlestis uirtutis corroborandos putāt, quousq; altius euolantes, ab illarum præsidentia absoluantur, atq; illis sublimiores euadant.

Quas imprecationes & ritus ueteres adhibere solebant sacrificiis & oblationibus. Caput LX.

Sacrificātis uerba.

Vnc uideamus quas imprecationes oblationib⁹ atq; sacrificiis adiungebant: hæc enim dicebat uel similia, quicūq; offerēs & sacrificās deo: Ego seruitor tu⁹ hæc tibi offero & sacrifico, autorē sanctitatis te cōfiteor, & ad sanctificandū inuoco hanc oblationē, ut infundas sibi uirtutē spiritus tui alti ac honorati, ut per eam obtineamus quod petimus. Cęterū uero sicut res ista præsens oblatione mea, tua efficitur, ita ut de cætero tibi uiuat & moriat, ita & ego tuus efficiar, qui p hāc oblationem & cōmunionem, per hoc quod ad offerendū & sacrificandū tibi uenio, de familia & cultoribus tuis me esse profiteor. Præterea in immolationibus dicebatur: Sicut istud animal in potestate mea est ad occidendum si

uoluero,uel ad saluandum:ita in potestate tua est,ad auferendum per iram tuam,uel ad largiendum per beneuolentiam tuam id quod optamus. Deni que ubi pro expiatione uel euitatione alicuius mali fiebat sacrificium,dicebatur:Sicut moritur istud animal in manu mea,sic moritur in me omne uitium,omnis immūditia,uel sic moriatur & annihilet tale uel tale malū siue incōmodum. Item,sicut effunditur sanguis huius animalis de corpore suo, ita effluat à me omne uitium & immunditia. In holocausto dicebatur:sicut hæc oblatio igne isto præsenti cōsumitur,ita quod nihil remaneat ex ea:ita consumatur in me omne malum,seu tale uel tale incommodum, quod tūc uoluerimus repellere & euitare. Mos quoq; erat inter imprecandum etiam aram ipsam manibus cōtingere,ab omnibus his pro quibus tale fiebat sacrificium:quiq; eius participes esse cupiebant,quia litare sola non potest precatio,nisi is qui precatur etiam aram manibus tangat,unde apud Vergilium:

Talibus orantem dictis arasq; tenentem
Audiit omnipotens.

Et alibi:

Tango aras medios ignes & numina testor.

Quomodo hæc tum ad deum tum ad inferiora numina exhibenda sunt. Cap. LXI.

OMnis itaq; adoratio,oblatio siue sacrificatio,deprecatio,inuocatio in hac uersatur differentia, uidelicet quia aut ad solū deū fit,aut ad inferiora numina,ut angelos,stellas,heroas.In his itaque tales tibi obseruandæ sunt regulæ, ut quoties soli deo offerenda est oratio,ad aliquem effectum obtinendum,hoc fiat cum cōmemoratione alicuis operis,miraculi,sacramenti uel promissionis , alicubi ex sacris scripturis educta:ut si fiat deprecatio pro destructione inimicorum,cōmemoretur,quemadmodum deus destruxerit gigātes in diluuio aquarum, & conatus Babel in cōfusione linguarum,Sodomam & Gomorram in pluuia ignis,exercitū Pharaonis in mari Rubro,& eiusmodi : addēdo istis quicquid maledictionis ex psalmis,& hinc inde ex sacris literis colligi potest.Cō simili ratione deprecaturi contra pericula aquarum,commemoremus saluationem Noë in diluuio,transitum filiorum Israël per medium maris Rubri,& Christum siccis pedibus ambulantem super aquas ; eundemq; periclitantem saluasse nauiculam,imperasse uentis & fluctibus,& Petrum mergentem eduxisse ex aquis maris,& huiusmodi. Quod si pro oraculis uel somniis petendis siue ad deum,siue ad angelos & heroas oratio necessaria est , iam se se offerunt ex ueteri testamento innumera loca, ubi deus cū hoībus locutus legitur,cū multis admodū uersiculis,præsagia & reuelationes pollicentibus, tū uaria prophetica somnia,Iacob,Ioseph,Pharaonis,Danielis,Nabuchodonosor:tū quicqd in nouo testamēto & uniuersa religiōe inuenit reuelationū,Ioānis,Pauli,Sanctorū Magorū,tū Helenæ & Cōstātini,& Caroli: tū re-

centiorũ prophetarum, Methodii, Cyrilli, Ioachim, Merlini, Brigittæ, Mechtyndis, Hildegardis, quorum numina pie inuocata, sæpe reddunt nos diuinarum reuelationũ participes. Præterea inuocamus etiã sacra dei nomina, sed ea præcipue, quæ rei optatæ sunt significatiua, siue illis quoquo modo accõmodata: ut pro destructione inimicorũ inuocamus nomina irę dei, uindictæ dei, timoris dei, iustitiæ dei, fortitudinis dei: ad euitandum uero periculum aliquod, inuocamus nomina misericordiæ, defensionis, salutis, bonitatis & similia. Porrò postulamus nobis eius quod optamus desiderii executorem suum angelum aliquem, siue stellam, siue unũ ex heroibus, cui id officii incumbit, ad quem similiter sua dirigatur inuocatio, quæ & ipsa fabricanda est debito numero pondere & mensura, iuxta regulas traditas ubi de incantamentis componendis tractauimus. Nihil enim interest, nisi quia incantamenta sunt, quatenus animum nostrum afficiunt, eiusq; passiones disponunt certis numinibus conformes: orationes autem sunt, quatenus alicui numini pro cultu ac ueneratione exibentur, & ex hac eadem radice etiã consecrandi ratio sumi potest, de qua nunc consequenter dicemus.

Incantamentorũ & orationũ differentia.

De consecrationibus & earum ratione. Cap. LXII.

Consecratio est sublimatio experimentorum, per quam in materiam operum nostrorum secundum artis magicæ traditionem rite & legitime præparatam, anima spiritalis, proportione & cõformitate tracta, infunditur, opusq; nostrũ per spiritum intellectus uiuificatur. Efficacia cõsecrationum duobus potissimum perficitur, uidelicet uirtute ipsius psonæ cõsecrantis, & uirtute ipsius orationis: ritusq; quibus consecratio ministratur, in persona requiritur, uitæ sanctimonia & sanctificandi potestas: primum natura præstat & meritum, secundum per initiationem & dignificationem acquiritur, de quibus diximus alibi: deinde oportet quod ipse consecrans hanc uirtutem & potestatem firma & indubia fide in seipso cognoscat. Quæ autem in oratione requirantur nũc dicere est intentio. Ipsa est quædam sanctificandi potestas illi diuinitus insita, ut si sit ad hoc ipsum à deo sic ordinata, quales plerasq; legimus in sacris bibliæ elo quiis: uel si sit uirtute spirit' sancti ex ordinatione ecclesiæ ad hoc instituta: eiusmodi plures etiam passim extãt: aut inest hæc sanctimonia ipsi orationi nõ uirtute institutionis, sed commemorationis rerum sacrarum, utputa sacrarũ literarum, historiarum, miraculorũ, opeꝝ, effectuum, gratiarũ, promissionum, sacramentorum & sacramentalium, quæ rei consecrandæ proprie uel improprie, uel per similitudinem aliquam cohęrere uidebuntur: atque huius nũc exempla aliqua dabimus, per quæ facile patebit uia ad totam hanc considerationem. Sic in consecratione aquæ commemoratio fit, quoniam deus collocauerit firmamentum in medio aquarum: quoniã in paradiso terrestri sacrum constituit fontem, ex quo per quatuor sacra flumina irrigatur uniuersus orbis terrarum: quoniam fecit aquas iustitiæ suæ instru-

Consecrationũ efficacia duobus perficitur.

Oratio & eius uis.

Aquæ consecratio.

mentum in destructione gigantum, per diluuium generale super omnem terram:& in destructione exercitus Pharaonis, in mari Rubro:& quoniam eduxit populum suum siccis pedibus per medium mari Rubri,& per mediū Iordanis:& quoniam miraculose eduxit aquā de petra deserti,& eduxit fontem aquæ uiuæ ex dente molari maxillæ asini ad preces Samsonis:& quoniā posuit aquas instrumentū misericordiæ suæ atq; lauamen salutis in remissionem peccatorum:& quoniā Christus baptizatus in Iordane, mundauit & sanctificauit aquas,& huiusmodi: inuocādo insuper diuina nomina ad hæc conformia utputa cum deus ipse uocatur fons uiuus,aqua uiua, flumen uiuum. Simili ratione in cōsecratione ignis,fit commemoratio, quoniā deus creauit ignem iustitiæ suæ instrumentum in pœnam,uindictam & purgationē peccatorum,& iudicaturus mundum ipsius conflagrationē præcedere iubebit,qui apparuit Mosi in rubo ignis ardentis,qui præcessit filios Israël in colūna ignis,qui constituit ignem inextinguibilem conseruandum in tabernaculo fœderis,& eundem extinctū miraculose reaccendit, & sub aquis latentem inextinctum seruauit,& consimilia. Tum se etiam offerunt diuina nomina,ut quia deus ignis consumens est,ignis conflans est, & quæ his propria sunt,ut splendor dei,lux dei,lumen dei,& huiusmodi. Sic in consecratione olei commemorantur sacra ad hoc pertinentia, ut apud Exodum de oleo unctionis & thymiamate,nominaq; sacra his conformia, quale est nomen CHRISTVS, quod unctum sonat,& si quid huiusmodi in mysteriis est:& quale illud Apocalypsis de duabus oliuis stillantibus oleum sanctum in lampades ardentes ante faciem dei. Sic in consecratione locorum fit commemoratio montis Sinai, tabernaculi fœderis, sancta sanctorum, templi Solomonis,& sanctificationis collis Golgolta per mysterium passionis CHRISTI, & agri qui emptus est de pretio sanguinis CHRISTI: Item montis Tabor,ubi tranfiguratio cœlorum'que ascensus facta sunt,adhibitis sacris nominibus, ut loci dei, throni dei,cathedræ dei, tabernaculi dei, aræ dei, sedis dei, habitaculi dei, & huiusmodi. Simili uia in aliarum rerum benedictionibus procedes, inquirendo ex sacris scripturis diuinis'q; nominibus & religionis sanctimonia, quæ rei huic quoquo modo congruere uidentur. Exempli gratia: Si charta sit uel liber, habes ex mysteriis quæ commemores, tabulas decem præceptorum datas Mosi super monte Sinai,& sanctificationem legis & prophetarum scripturarumq; per spiritum sanctum promulgatarum:atque succurrent diuina nomina, testamēti dei, libri dei,libri uitæ,scientiæ dei,sapientiæ dei & consimilia. Sic etiam si benedicendus sit gladius, habes quod commemores ex secundo Machabæorū: quia Iudæ Machabæo diuinitus missus est gladius,ut concideret inimicos populi Israël:habes & in prophetis uerbum: Accipite uobis gladios bisacutos: habes & in euangeliis,diuenditis tunicis emendos gladios: habes & in Dauidica historia, uisum angelum cruentatum gladium recondentem:&

Ignis consecratio.

Olei consecratio.

Locorū consecratio.

huiusmodi plura in prophetis & Apocalypsi inuenies, sacraq; nomina gladii dei, uirgæ dei, baculi dei, uindictæ dei & huiusmodi. Et hæc de cõsecrationibus & benedictionibus realibus exemplificata, sufficiant: ex quibus personales consecrationes benedictionesq; facile deprehenduntur. Sed est adhuc alius consecrandi & expiandi ritus, potens & multæ efficaciæ, qui ex generibus superstitionum est, quando uidelicet ritus alicuius sacramenti transsumitur ad aliquam rem, quæ consecranda uel expianda intenditur, utputa ritus baptismi, confirmationis, funeris & huiusmodi. Sciendum insuper uotum, oblationem, sacrificium, uim quandam habere consecrationis tam realis quàm personalis, quatenus res uel personæ certis numinibus deuouentur & offeruntur.

Alius consecrãdi & expiãdi ritus.

Quæ dicantur sacra, quæ consecrata: & quomodo hæc se habeant inter nos atque diuos, ac de sacris temporibus. Caput LXIII.

Sacra.

Dicuntur autem sacra, quæcũq; ab ipsis diis uel dæmonibus suis adsistẽtiis sunt sacrata, tanq̃(ut ita loquar) à diis ipsis nobis dedicata: hoc modo dicimus sacros dæmones, quia in ipsis deus habitat, cuius nomẽ sępe ferre dicunt. Vnde legitur in Exodo: Ego mittam angelum meum qui præcedet te, obserues eum, nec contemnẽdum putes, quia est nomen meum in illo. Sic etiam mysteria sacra dicũtur. Est enim mysterium quod sacratam & occultam uirtutem habet & gratiam à diis uel à dæmonibus collatam, uel ab ipso summo deo dispẽsatam, quemadmodum sunt sacra nomina & characteres, de quibus supra dictum est. Sic crux ipsa sacra & mysteriosa, Iesu Christi passione sacrata: hinc etiam orationes & preces quædam sacræ & mysticæ nuncupãtur, quæ nõ hominum deuotione, sed diuina reuelatione institutæ sunt, quemadmodum legimus in Euangeliis, Christum instituisse orationẽ dominicam. Simili modo & confectiones quædam sacræ dicuntur, quibus deus singularem suæ uirtutis radium indidit, sicut legimus in Exodo de thymiamate & oleo unctionis, & sicut apud nos fons sacer & sacrum chrisma, & oleum catechumenõ & eiusmodi. Est & aliud sacrorum genus, quo sacra dicimus, quæ ab hominibus deo dedicata & consecrata sunt, quemadmodum uota & sacrificia, de quibus supra dictum est. Vnde Vergilius:

Mysterium.

At Cæsar triplici inuectus Romana triumpho
Mœnia, diis Italis uotum immortale sacrabat.

Et Ouidius in Metamorphoseon libris canit:

Festa dies aderat, qua cygni uector Achilles
Pallada mactatæ placabat sanguine uaccæ,
Munus ut imposuit profecta calentibus aris,
Et diis acceptus penetrauit in æthera nidor:
Sacra tulere suam, pars est data cætera mensis.

Simili modo dicuntur sacra simulachra, delubra, idola, statuæ, imagines, picturæ ad deorum similitudinem effecta, uel diis ipsis dedicata, quemadmodum canit Orpheus in hymno ad Lyciam Venerem:

Nostri nanq; duces patriæ diuina tuentes
Oppidulum propter sacrum statuere colossum.

Et Vergilius:

Tu genitor cape sacra manu patriosq; penates.

Hinc diuinus Plato in undecimo de legibus, præcepit honorandas esse sacras deorum statuas & imagines, non propter se, sed quia deos nobis repræsentant, quemadmodum antiqui uenerabantur Iouis illud simulachrũ, ita interpretati: nã per hoc quod hominis simulachrũ gerit, significari quoniã mens est, quæ cuncta ratione seminali producit: sedere aut fingitur, ut stabilis uirtus atq; incommutabilis exprimatur: nuda apertaq; habet superiora, quoniam conspicuus est intelligentiis & superioribus: inferiora uero teguntur, quoniã occultatur inferioribus creaturis: sceptrũ læua tener, quia in his corporis partibus spiritalissimũ uitæ domicilium inuenitur: creator autem intellectus, rex spiritusq; uiuificus mundi est: dextra uero & aquilam protẽdit, & uictoriam: alterum, quia cæterorum deorum dominus, quemadmodum aliarum auium aquila est: alterum, quia omnia sibi subiecta sunt. Simili modo & nos ueneramur figuram agni, quia repræsentat Christum: & figuram columbæ, quia notat spiritum sanctum: & figuras leonis, bouis, aquilæ, hominis, significantes euangelistas, & alias similes, quas in reuelationibus prophetarum, in sacris literis uariis locis reperimus expressas. Quin ipsæ quoq; ad consimiles reuelationes & somnia conferunt, & sacræ picturę iccirco dicuntur. Sunt etiam sacri ritus & sacræ obseruationes, quæ fiunt ad uenerationem deorum & religionis, quemadmodum sunt gestus deuoti, genuflexiones, capitis apertiones, ablutiones, aquæ benedictę aspersiones, suffumigationes, exteriores expiationes, item supplicationum processiones: & laudum diuinarum exterior ornatus, ut musicalis resonãtia, cereorũ & lampadum accensio, signorum & campanarum pulsatio, templorum, altarium & simulachrorum ornatus, in quibus omnibus summus ac speciosissimus cultus ac decor requiritur: quare adhibentur ad hæc quæcunq; speciosissima & pulcherrima & pretiosa, aurum, argentum & lapides pretiosi & eiusmodi: quæ quidem uenerationes, & sacra exteriora sunt tanq̃ eruditiones, & inuitationes ad sacra spiritualia, ad impetranda beneficia deorum, sicut de his testata est Proserpina his uersibus:

Iouis simulachri interpretatio.

Quis nam hominum formas æris neglexerit unq̃,
Aut auri flaua, aut argenti candida dona:
Quis non miretur, quis non hæc ipsa deorum
Dixerit?

Dicuntur etiam sacri sacerdotes numinum deorumq; ministri, & ipsi sacrati:tũ & sacra quælibet administrantes,resq; consecrãtes. Vnde Lucanus:

Pontifices sacri,quibus est permissa potestas.

Et Vergilius de Heleno Apollinis sacerdote ait:

Exorat pacem diuum,uittasq; resoluit
Sacrati capitis.

Sunt uero sacra huiusmodi tanq̃ quædam pacta inter deos & nos sub laude uel ueneratione,uel obedientia exhibita, quibus mediãtibus sæpe uirtutem aliquam mirandam obtinemus ab eo numine,cui talis ueneratio impenditur:sic sunt sacri hymni,& sermones & exorcismata,& incantationes, & uoces,quæ ad deorum laudes & uenerationes sunt composita & dedicata. Vnde Orpheus in carmine ad astra compositum:

Vocibus ergo sacris,iam dæmones inuoco puros.

Et ecclesia primitiua utebatur sacris quibusdam incãtamentis,contra morbos,& tempestates, quæ omnia sub ueneratione alicuius numinis uel pronunciando orantes,uel etiam aliquãdo scripta appensa siue alligata deserẽtes,sæpe uirtutem aliquam à tali numine obtinemus,quam homines ualde admirantur:hoc modo sunt etiã sacra nomina,figurę & characteres,& signacula,quæ contemplatiui homines pro arcanis suis uotis,pura mente, ad dei uenerationem deuouerunt,dedicarunt & consecrarunt, quæ quidem si postea quispiam eadem mentis puritate,qua primitus sunt instituta pronunciet,mirabilia similiter efficiet,tum etiam quatenus seruetur modus & regula à primo institutore tradita:nam qui hæc ignorãt,operam perdunt,& frustra laborant. Hoc modo nõ solum uerbis barbaris,sed etiam Hebræis, Aegyptiis,Græcis,Latinis,& alterius cuiusq; linguę nominib^9,deo deuotis, ac suæ essentiæ,uel uirtuti,uel operationi attributis ac dedicatis,mira aliquando efficimus. Sic sunt apud Iamblichũ nomina scilicet Osiris,Ictõ, Emeph, Ptha,Epies,Amun:sic apud Platonẽ,& Græcos,ὢν, τὸν ταυτὸν,sic Græci uocant Iouẽ ζῆνα,ἀπὸ τοῦ ζῆν quod est uiuere,quia singulis uitã præbet:similiter Δία,quod signat per,quia per ipsum omnia fiunt:sic ἀθάνατον,quod significat immortalem. Sic apud Latinos dicit̃ Iupiter, quasi iuuans pater,& horum similia, quemadmodum & propria quædam nomina etiam hominibus ad uotum tribuũtur,ut Eutychidem,Sosiam Theophilum,hoc est prosperum,seruitorem,deo charũ. Similiter res quædam materiales concipiũt haud parum sanctitatis ac uirtutis ex cõsecratione maxime sacerdotali, quẽadmodum uidemus sigilla illa cerea, quibus inscripta habetur figura agnorum,uirtutem accipere per benedictionem Romani pontificis, contra fulgura & tempestates ne lædant ea gestantes:inspiratur enim diuina uirtus,in sacratas huiusmodi imagines,& continetur in illis,quasi in sacra quadã litera,quæ dei habet imaginem. Similem uirtutem accipiũt cerei illi benedicti in festo paschæ,& in festo Purificationis diuæ uirginis:similiter cãpanæ, ex

Mira in nominibus quã doq; uis.

consecratione & benedictione sua accipiunt uirtutem, ut arceant & compescant fulgura & tempestates, ne noceant in locis ubi sonitus earum eo tempore auditus fuerit. Simili modo sal & aqua per suas benedictiones & exorcismata accipiunt uirtutem expiandi & effugandi malos dæmones, & sic de similibus. Sunt etiam sacra tempora, apud omnis religionis gentes summa semper ueneratione obseruata, quæ aut à diis ipsis sanctificari nobis præcepta, aut à patribus & maioribus in accepti à diis beneficii commemorationem perpetuamq; gratiarũ actionẽ illis dedicata. Sic Hebræi sua sabbatha, sic ethnici suas ferias, sic nos sacrorũ nostrorum solennes dies summa semper celebritate accepimus uenerãdos. Sunt etiã his contraria tempora, quæ piacularia dicimus, & quos dies atros uocamus, eo quod illis diebus insignẽ aliquã cladẽ calamitatem'ue respublica passa esset: cuiusmodi apud Romanos erat ante diẽ quartũ nonas sextilis: quia eo die cladem illã uastissimã pugnæ Cannensis passi sunt: simili ratione dies omnes postriduani, atri dicti sunt, quibus sępissime ab illis male dimicatum est. Sic apud Iudęos dies atri sunt, decimusseptimus mensis Iunii, quoniam eo die Mosen confregisse tabulas, Manassen erexisse idolũ in sancta sanctorũ, murosq; Hierusalem ab hostibus dirutos ratum habent. Similiter ater illis dies est nonus Iulii, quia eo die utraq; tẽpli destructio perpetrata est. Hac ratione dicti sunt dies Aegyptiatici, olim ab Aegyptiis obseruati: & quælibet natio hac ratione similẽ sibi faustorum infaustorumq; dierum calculum facile fabricare potest: atque hos sacros religiosos'que dies Magi non secus q̃ planetarios dies cœlestesq; dispositiones obseruari iubẽt: quin illos multo efficaciores esse perhibẽt, maxime ad spiritales diuinasq; uirtutes adsequẽdas: quia illorum uirtus atq; influentia nõ tam ab elementis corporibusq; cœlestibus, sed ab intelligibili supercœlestiq; mũdo descendens cõmunibusq; diuorũ suffragiis adiuta, nulla cœlestium corporum aduersante dispositione frangatur, nec elementorum corruptibili contagione frustretur, modo nõ desit firma credulitas ac ueneratio religiosa, hoc est, cum metu horroreq; coniuncta, id enim proprie sonat religio. Hinc dies illi religiosi dicti, quos nefas est uiolare, quos anxie obseruamus, nec metuentes ingens aliquod malũ, si quid in illis secus factum sit quàm oportet.

Tẽpora sacra. *Tẽpora piacularia.* *Atri dies.* *Dies Aegyptiatici.*

De religiosis quibusdam obseruationibus, ceremoniis & ritibus suffituum, unctionum & similium.

Caput LXIIII.

TV igitur quicunq; in hac facultate operari desideras, in primis piis precibus obsecra deum patrem unum, ut tu quoq; sis unus illius clementiã dignus, sis mũdus ab intra & ab extra, & in loco mundo quia scriptum est in Leuitico: Omnis homo qui accesserit ad ea quæ cõsecrata sunt, in quo est immũditia, peribit corã dño. Propterea lauare sępius, & p statutos dies, iuxta numeroꝝ mysteria, induas ue-

stes mundas,& abstineas ab omni immunditia,pollutione & libidine:nolũt enim dii exaudire hominem(ut ait Porphyrius)qui multis diebus ab operatione Venerea se nõ abstinuit. Non iungaris mulieri pollutæ uel menstruatæ,nec illi qui patitur hæmorrhæam:nõ tangas rem immundam,nec morticiniũ. Vnde inquit Porphyrius: Qui mortuũ tetigerit,ei ad oracula accedere non licet: Fortè,quia quadã funebris nidoris affinitate corruptus animus,concipiẽdis diuinis influxibus redditur ineptus. Lauabis te & inunges, & fumigabis,& offeras sacrificia:suscipit enim deus in odorẽ suauissimum, quæ illi fiũt ab homine purificato & disposito,simulq; conscendentẽ cũ illa suffumigatione orationẽ & oblationẽ suã,sicut canit Psalmista:dirigatur domine ad te oratio mea,sicut incẽsum in conspectu tuo. Præterea delectatur in his suffumigiis & odoramẽtis anima ipsius dei proles & imago, suscipiẽs illa per nares illas,per quas & ipsa intrauit in hũc corporeũ hominem,& per quas(testãte Iob)aliquãdo emittunt spiritus uiuacissimi,qui retineri nequeunt in corde hominis,aut bili,aut labore æstuãtis: unde à multis odoratus omniũ sensuũ uiuacior & spiritualior existimatus est. Fumigia præterea, sacrificiũ & unctio penetrãt omnia,& aperiũt portas elementorũ atq; cœlorũ, ut per illas homo possit uidere & cognoscere secreta creatoris, res cœlestes, & quæ supra cœlos sunt,& quæ descẽdunt de cœlis,sicut sunt angeli,& spiritus speluncarũ & profundorũ,phantasmata desertorum locorum, ut ueniant, appareant,compareant & obediant:faciuntq; pacatos omnes spiritus, & attrahunt sicut Magnes ferrum,coniunguntq; cum elementis,& faciunt spiritus accipere corpora:plurimum siquidem spiritale corpus iis crassescit,obesiusq; euadit:etenim uaporibus uiuit,& fumigationibus,& libaminum nidoribus. Quicquid præterea operaris,fac pleno affectu ac cordis desiderio, ut faueat tibi clementia cœli cœlestiumq; omniũ,quorum fauorẽ ut magis prosequaris,mirũ in modũ conferũt adaptatio loci,tẽporis,professionis,cõsuetudinis,uictus,habitus,exercitii,etiã nominis:in his enim nõ solũ mutatur uis naturæ,sed etiã superatur: multum enim cõfert locus fortunatus ad fauorem. Neq; ab re locutus est deus ad Abraham,ut ueniret ad terram quã monstraret illi:& perrexit Abraham uadens & proficiscens ad meridiem. Similiter Isaac uenit in Gerarath,ubi seminauit & collegit cẽtuplũ,& effectus est diues ualde. Quis aũt sit locus unicuiq; congruus,ex cuiusq; genesi scrutandũ erit:quod q nequiuerit,is obseruet ubi potissime spiritus suus recreet, ubi sensus uegetiores sint,ubi corporis sanitas & robur plus proficiãt,ubi negotia melius succedãt,ubi plures faueant,ubi infensi succũbant:hanc regionẽ, hũc locũ sciat sibi à deo superisq; præordinatũ,& à cœlis dispositum atq; paratum. Hunc ergo locum cole,& pro tẽpore & negotio muta:infaustum aũt locũ semp fugito. Nomina etiã fausta res nostras fortunatiores reddũt: infausta uero,infelicitãt. Hinc Romani olim in delectu militũ cõscribẽdo cauebãt,ne primo militi esset nomẽ aliqua ex parte infaustũ. Et in locandis

Fortunatus locus ad fauorẽ cõfert.

uectigalibus, & lustrandis coloniis aut exercitibus, CENSS. bonis nominibus eligebãt. Tum & infaustis nominibus in felicia mutatis, rerũ quoq; fortunam in melius mutari crediderunt. Sic Epidamnum, ne in damnum eò nauigantes irent, Dyrrachium uocari instituerunt. Eadem ratione Maleoton, ne quid mali adferret, Beneuentũ uocauerũt. Lacum uero Lucrinũ, ob nominis felicitatem, omnium felicissimum putauerũt. Horas etiam, & dies pro operibus tuis elige, neque enim sine causa dixit saluator: Nonne duodecim sunt horæ diei: & quæ sequuntur. Tempora enim rebus nostris certã fortunam præstare posse docuerunt Astrologi, obseruarunt magi. Omnes denique sapientissimi ueteres in hoc consentiunt, permaximi interesse, quo quidq; temporis momento qua'ue cœlestium dispositione in hoc mũdo esse suum acceperit, nõ tam naturale, q̃ etiam artificiale: Tantã enim uim habere hoc initii momentum tradiderunt, ut omnẽ fortunæ cursum, inde pẽdere & prædici posse, pariq; ratione ex cuiusq; rei fortunæ successibus, illius initium retro scrutari posse, & firmiter crederent, & ipsa experiẽtia teste adseuerarent, quemadmodum Sulla Astrologus, Caligulæ cõsulenti de natura certissimam necẽ appropinquare prædixit. Metheon astrologus, Atheniẽsibus in Syracusanos expeditionem agitantibus, futuram belli calamitatem præuidit: iisdem nauigaturis in Siciliã, Meson astrologus tempestatẽ prædixit. Anaxagoras hac temporum scientia, quibus diebus saxum è sole casurum esset, præmonuit, sicut postea factum est ad Aegos Thraciç flumẽ. Cõtrà, L. Tarnucius Firmianus ex Romuli gestis atq; fortuna & cõceptionem & natiuitatem illius inuenit. Idem urbis Romæ natalem diem adinuenit, ex annotatis illius fortunæ successibus. Sic etiam mundi initiũ genituram'ue, ex rerum euentibus compertam fuisse, refert Maternus. Quòd autẽ tempora in rebus naturalibus plurimũ possint, multis exemplis patere potest. Sunt nanq; arbores, quæ post solstitiũ inuertũt sua folia, ut populus, ulmus, olea, tilea, alba salix. Et cõchylia, & cancri, & ostreæ, crescente luna augescũt, decrescẽte macrescũt: & maria suo fluxu atq; refluxu, lunæ motus tẽporaq; obseruant. Et Euripus in Eubœa nõne septies mira celeritate defluit & refluit: Idẽ tribus dieb⁹ unoquoq; mẽse, uidelicet septima, octaua, nona luna, stat immotus. Et apud Troglodytas lacus est, qui ter in die fit amarus ac salsus, & rursus dulcis. Iam uero die brumali cum marcẽt omnia, pulegiũ aridũ florescit. Eodẽ die aiunt inflatas uesicas disrũpi: salictoꝝ folia, & malorũ grana uerti ac circumagi. Et manifestũ est, id quod ego & in Italia & Gallia uidi, & sationẽ eius noui, uidelicet nucẽ quæ per totũ annum arida, sub ipsa diui Iohannis Vigilia, & folia, & flores, & maturos fructus produceret. Et totũ hoc miraculũ ex sola tẽporis obseruatione in satione illi⁹ cõsistit. Quòd aũt tẽpora rebus artificialibus aliquas mirabiles possint p̃stare uirtutes, ipsi Astrologi in suis Electionũ & Imaginũ libris cõstanter affirmãt. Et hac ratione legimus apud Plutarchũ, Simulachrũ apud Peleneos ea arte fabricatũ fuisse,

Tẽpora fortunã præstare possunt.

quod quoquouersus spectasset, oĩa terrore & maxima perturbatione cõficie bat ita quod nemo præ timore auderet illud intueri. Et in uita Apollonii le gim⁹ magos apud Babylonẽ tecto alligasse quatuor aureas alites, quas deorum linguas appellabant, uimq́; illis fuisse, ut animos multitudinis ad regis amorẽ obedientiãq́; cõciliarent. In Chio insula Dianę facies erat in sublimi posita, cuius uultus introeuntibus tristis, exeuntibus hilaris uidebat. Apud Troadẽ circa simulachrũ Mineruę, relicta sacrificia nõ putrescebãt. In phano Veneris apud Paphos, in area nõ pluebat. Ex tumulo Antæi siqd erutũ fuisset, imbres è cœlo spargebant, donec quod effosum fuerat, restitueret. In tumulo regis Bibriæ Põti, laurus extabat, à qua si qd decerptũ in nauim qs intulisset, nõ cessabãt illic iurgia, q̃diu nõ fuisset abiectũ. In insula Boristhene ędẽ Achillis nulla auis infestabat. Romę ædẽ Herculis in foro Boario nec musca, nec canis intrabat. In Olyntho Thraciæ locus erat, in quẽ si scarabe⁹ incidisset, nõ poterat exire, sed distorquẽs sese, immoriebat. Innumera ferè excẽpla adferre possem, & his multo mirabiliora, quæ arti imaginũ & obseruatione temporũ facta fuisse narrat antiqtas. Sed ne quis ista iampridẽ obsoleta minus credat, & pro nugis reputet, recẽtiora quædã & per hæc tẽpora adhuc locis nõnullis extãtia, artificiosa miracula istis addã. Nam arte imaginũ effectũ dicit, quòd Byzãtio serpẽtes neminẽ lædãt, graculiq́; intra mœnia nõ peruolent. Quòd Creta noctuã nõ ferat, quòd in agro Neapolitano cicadæ nõ audiant, quòd Venetiis publica tonsorũ tecta nullũ genus muscarũ subit, quòd apud Toletũ macello publico toto anno nõ plus una & ea q dẽ insigni albedine cernit musca. Et nos iã in præcedenti libro narrauimus, & modos & tẽpora, quorũ obseruatione hęc & similia fieri possint. Sermonũ præterea atq; uerborũ uires tibi potissimũ obseruãda sunt: per hæc enim expandit aĩa in substãtias inferiores, in lapides, in metalla, in plãtas, in aĩalia, & in omnia naturalia, imprimẽs illis figuras & passiones uarias, omnibus creaturis uim inferẽs, aut amore quodã ducẽs trahẽsq́;. Sic Cato testat lassatos boues uerbis instaurari. Tũ uerbis atq; precibus à Tellure impetrari posse, ut insuetas alat arbores, ipsas etiã arbores similiter exorari, ut trãsmigrẽt, & in alieno solo accrescãt. Rapas quoq; ampliores fieri, si dũ serũtur, obsecrent ut sibi & familiæ, uicinisq; benigne cõferant. Pauo quoq; laudatus, mox pẽnas explicat: cõtrà uero, ocymũ herbã, cũ maiorib⁹ maledictis & probris sitũ sit, eò fructus adferre lætiores cõpertũ est. Garus etiã ambusta & infusa medetur malis, si tamẽ interim garus nõ nominet. Tũ & q fascino utũtur, laudãdo necãt arbores, nocẽtq́; satis atq; pueris. Tantã præterea humanarũ execrationũ uim esse dicũt, ut etiã malos dæmones abigãt extermineñtq́;. Hac ratione Serapim apud Aegyptios narrat Eusebius symbola edidisse, quibus dæmones expellerent: docuisse etiã quomõ dæmones assũptis brutorũ figuris insidiẽtur hominibus. In omnibus deniq; deũ prę oculis habe, scriptũ est eñi in Deuteronomio: Cũ quæsieris dominum deum tuũ, inuenies eum, si ta-

men toto corde quæsieris & tota tribulatione animæ tuæ. Per ueracem autem constantemq́; fiduciam potes placare deum dæmonesq́; omnes, unde apud Marcum legitur: Omnia quæcunque orantes petitis, credite quia accipietis, & euenient uobis: & apud Matthæum dicitur: Si habueritis fidem sicut granum sinapis, nihil impossibile erit uobis. Multum quoq; ualet oratio iusti assidua: Helias enim (ut ait Iacobus) homo erat similis nobis, passibilis, & orauit oratione ut non plueret super terram, & non pluit annos tres & mẽses sex: & rursum orauit, & cœlum dedit pluuias, & terra dedit fructum suũ. Caue aũt in orationibus, ne optaueris aliquid uanũ, uel quod sit cõtra diuinam uolutatem: uult autem deus omnia bona: neq; enim usurpabis nomen dei tui frustra, quia non erit impunitus, qui sub re uana nomen eius adsumpserit. Facias abstinentiã, & des eleemosynas, quoniã dicente angelo ad Tobiam, bona est oratio cũ ieiunio & eleemosyna: & in libro Iudith legitur: Scitote quoniam exaudiet dominus preces uestras, si manentes permanseritis in ieiuniis & orationibus in conspectu domini.

Operis totius conclusio. Caput LXV.

HAec sunt quæ ad magiæ introductionẽ ex traditione antiquorum, cõpilatione diuersa in hunc librũ coëgimus, sermone quidem breui, sed sufficienti his qui intellecturi sunt. Horum autẽ quædam cum ordine, quędã sine ordine scripta sunt, quędã per fragmenta tradita sunt, quædã etiam occultata, & inuestigatione intelligentium relicta, qui in his quæ scripta sunt acutius speculantes & perscrutãtes, artis magicæ cõpleta documẽta simul & infallibilia experimẽta conseq possunt: tradidim⁹ enim hãc artẽ taliter, ut prudẽtes & intelligẽtes latere nõ accidat: prauos uero & incredulos, ad secretorũ illorũ arcana nõ admittat, sed in stuporem adductos, sub ignorantiæ & desperationis umbraculo destitutos relinquat. Vos igitur doctrinæ & sapientiæ filii, perquirite in hoc libro, colligendo nostram dispersam intentionem, quã in diuersis locis proposuimus, & quod occultatum est à nobis in uno loco, manifestum fecim⁹ illud in alio, ut sapientibus uobis patefiat, uobis enim solis scripsimus, quorũ animus incorruptus, ad rectum uiuendi ordinẽ institutus, quorũ casta & pudica mẽs ac illibata fides deum timet ac reueretur, quorũ manus sunt ab omnĩ scelere & crimine separatæ, ac mores pudici, sobrii & modesti: uos enim soli seruatã nobis doctrinã inuenietis, & arcana multis ænigmatibus abscõdita, quæ non eliciuntur nisi intelligentia abscondita, quã ubi adsecuti fueritis, integra se uobis inexpugnabilis magicæ disciplinæ scientia insinuabit, apparebuntq́; uobis uirtutes illæ, quales olim Hermes, Zoroastes, Apollonius & cęteri mirabilium operatores consecuti sunt. Vos autem maleuoli calũniatores, prauæ ignorantiæ & insipientis nequitiæ filii, hæc nostra fugite, nam inimica uobis sunt, & posita in præcipitium, ut erretis & incidatis in miseriam. Si quis igitur propter suam incredulitatẽ & intellectus inertiam, suum desi-

derium non obtineat, ignorantiæ suæ culpam mihi nō imputet, nec me errasse, aut falsa ex proposito scripsisse, aut mentitum dicat, sed seipsum accuset qui scripta nostra nō intelligit: obscura enim sunt, uariisq; obducta mysteriis, in quibus facile multos cōtinget errare & perdere sensum suum. Nemo ergo irascatur mihi, si ueritatem huius scientiæ ænigmatibus intricatā, & uariis locis dispersam abscondimus: non enim sapientibus abscondimus, sed prauis & improbis, eamq; tali sermone tradidimus, quē latere insipientē necessario accidet, & ad illius intellectum sapientem admittat.

LIBRI TERTII FINIS.

VENERABILI PATRI SACRAE THEOLOGIAE MAGISTRO Aurelio ab Aquapendente Augustiniano Henric. Cornel. Agrippa. S. D.

EX literis quas ad me secundo huius mensis dedisti, perspexi erga me animi tui candorem P. R. & cognoui te uirum cyclice doctum, eorumq; quæ adhuc in tenebris delitescunt curiosum exploratorem. Gauisus sum ilico, atque mihi gratulor, nactū me amicitiam talis uiri, qui cum possem aliquando & genium & ingeniū excolere: teq; nūc (teste hoc chirographo) inter amicissimos recipio. Sed heus tu qui sunt duces tui quos sequeris. tu qui audes irremeabilem domum intrare Dedali, atque tremēdi Minois, ire per excubias, & te committere Parcis? Qui sunt magistri tui, tu qui uersaris circa immensa, ausus conari uagum stabilem, perfidum affidum, ac deorum omnium fugacissimum reddere, uel ipsa Adrastia constantiorem? Caue ne decipiare ab his qui fuerūt decepti. Neque enim hic te dirigere poterit quantacūque librorum lectio, quum non nisi mera ænigmata sonent O quanta leguntur scripta de inexpugnabili magicę artis potentia, de prodigiosis astrologorum imaginibus, de mōstrifica alchymistarū metamorphosi, deq; lapide illo benedicto, quo Midæ instar contacta æra, mox omnia in aurum argentum'ue permutentur, quæ omnia comperiuntur uana, ficta & falsa quoties ad literam practicātur. Atque tamen traduntur ista, scribunturq; à magnis grauissimisq; philosophis & sanctis uiris, quorū traditiones quis audebit dicere falsas? Quinimò credere impium esset, illos data opera scripsisse mendacia: Alius est ergo sensus quàm literis traditur, isq; uariis obductus mysteriis, sed hactenus à nullo magistrorum palā explicatus, quem nescio si quis sine perito fidoq; magistro sola librorum lectione possit adsequi, nisi fuerit diuino numine illustratus quo d datur paucissimis: ideoq; in uacuum currunt multi qui hæc secretissima naturæ arcana prosequuntur, ad nudam lectionis seriem referentes animum. Nam inauspicato ingenio à uero intellectu prolapsi, in

falsas imaginationes, exteriorũ spirituum uaframentis irretiti, illorum quorum dominari datum est, periculosi serui effecti sunt, & ignorantes semetipsos, abeunt retro post uestigia gregum suorũ, quærentes extra se quod intus possident. Atq; hoc est quod te nunc scire uolo, quia in nobis ipsis est omniũ mirabilium effectuũ operator, qui quicquid portentosi mathematici, quicquid prodigiosi magi, quicquid inuidẽtes naturæ persecutores alchymistæ, quicq d dæmonibus deteriores malefici necromantes promittere audẽt, ipse nouit discernere & efficere, idq; sine omni crimine, sine dei offensa, sine religionis iniuria. In nobis inquam est ille mirandorum operator:

Nos habitat, non tartara, sed nec sydera cœli,
Spiritus in nobis qui uiget, illa facit.

Verum de his nobis q̃ latissime tecum conferendum esset, sed corã: Non enim committuntur hæc literis, nec scribunt̃ calamo, sed spiritu spiritui, paucis sacrisq; uerbis infunduntur. Idq; si quando nos ad te uenire contigerit. Cęterũ quos postulas libros, aliqui illorum aliquando fuerũt penes me, sed iã non sunt: qui uero penes uos circunferunt̃ libri adolescentiæ meæ, de Occulta philosophia intitulati, hoꝝ priores duo in multis deficiũt, terti⁹ totus mancus, nec nisi scriptorum meorũ epitome quoddã continet. Sed ego totum opus, fauente domino, integrũ recognitũq; aliquãdo in lucẽ dabo, claue tamẽ operis solis amicissimis reseruata, quorum te unũ esse nõ dubites. Vale felicissime, è Lugduno. XXIIII. Septemb. Anno. M.D.XXVII.

AD EVNDEM.

Ex humanissimis tuis literis (uenerande pater) quasi ad speculum animum tuum introspexi totum, illum'que amplector totus, uoloq; sic tibi persuasum habeas, te mihi supra quàm literis demonstrari possit gratissimum fore, altissime'que insidere animo: me uero talem esse, qui ex abundantia cordis hoc scribam, qui'que eos qui se meæ amicitiæ commiserunt, nulla unquam tempestate soleam deserere. Quare ut tu uota consequaris tua, meis non minora, ego propediem ad te ueniam. Vbi cum coram dabitur mutuas audire & reddere uoces, scio amicitiam nostram indissolubilem fore perpetuoq; duraturam. Iam uero quod ad postulatam Philosophiam attinet, te scire uolo, quòd omnium rerum cognoscere opificem ipsum deum, & in illum tota similitudinis imagine (ceu essentiali quodam contactu siue uinculo) transire, quo ipse transformeris efficiareq; deus quemadmodũ de Mose ait dominus, inquiens: Ecce ego cõstitui te deũ Pharaonis. Hæc est illa uera & summa mirabilium operũ occultissima philosophia: Clauis eius intellectus est: quanto enim altiora intelligimus, tãto sublimiores induimus uirtutes, tantoq; maiora & facilius & effica ci⁹ operamur. Verũ intellectus noster carni inclusus corruptibili, nisi uiam carnis superauerit, fueritq; propriam naturam sortitus, diuinis illis uirtutibus non poterit uniri (non enim nisi sibi quàm similibus congrediũtur) ac

peruidendis illis occultissimis dei & naturæ secretis, omnino inefficax est, at que hoc opus, hic labor est, superas euadere ad auras. Quomodo enim qui in cinere & mortali puluere seipsum amisit, deum ipsum inueniet? Quomo do apprehendet spiritualia carni immersus & sanguini? An uidebit dominũ homo & uiuet? Quem fructum adferet granum frumenti si prius mortuũ non fuerit? Mori enim oportet, mori inquam mũdo & carni, ac sensibus omnibus, ac toto homini animali, qui uelit ad hæc secretorum penetralia ingredi, non quòd corpus separetur ab anima, sed quòd anima relinquat corpus: de qua morte Paulus scribit Colossensibus: Mortui estis, & uita uestra abscõdita est cum Christo. Et alibi clarius de seipso ait: Scio hominẽ in corpore uel extra corpus, nescio, deus scit, raptum usq; ad tertiũ cœlum, & quæ reliqua sequuntur. Hac inquam pretiosa in conspectu domini morte, mori oportet, quod contingit paucissimis, & forte non semper: Nam pauci quos æquus amauit Iupiter, aut ardens euexit ad æthera uirtus, diis geniti potuere. Primum qui non ex carne & sanguine, sed ex deo nati sunt: proxime, qui naturæ beneficio ac cœlorum genethliaco dono, ad id dignificati sunt: cæteri meritis nituntur & arte, de quibus uiua uox te certiorem reddet. Verum hoc te admonitum uolo, ne circa me decipiaris, ac si ego aliquando diuina passus, tibi ista prædicem aut tale quid mihi arrogare uelim, uel concedi posse sperem, qui hactenus humano sanguine sacratus miles, semper fere aulicus, cũ carnis uinculo charissimæ uxori alligatus, omnibusq; instabilis fortunæ flatibus expositus, totusq; à carne, à mundo, à domesticis curis transuersum actus, tam sublimia immortalium deorũ dona nõ sum adsecutus: Sed accepi me uolo uelut indicem, qui ipse semper prę foribus manens, aliis quod iter integrediendum sit, ostendit. Cæterũ de amore in te meo tu quidem minime falleris, beneficiis meis quid debeas, non uideo, quippe qui nõ contulerim in te quicquam, nisi quòd paratus sum dum dabitur occasio, cõferre omnia. Tu nunc felicissime Vale, è Lugduno XIX. Nouemb. Anno M. D. XXVII.

HENRICVS CORNELIVS AGRIPPA CVIDAM AMICO suo in aula Regis. Galliæ Francisci S. D.

Olebant ueteres ædito prouerbio insignẽ stultitiã notare Noctuas Athenas inferre: sed nõ minoris stultitiæ est, impietatis autem maximæ, dęmones inferno addere. Scis quẽ dico infernum, illam inquam scelerum scholam, quam indignatus alibi suis coloribus egregie depinxi aulam. Sed nunquam antea tam iusta scribendi simul & indignandi occasio data est atq; nunc, si per occupationes liceret rem pro dignitate tractare. Continere tamen nequeo calamum, quin

argumentũ eius tibi exponam. Audi nunc igitur rē stultam simul & impiā: Accersitus est è Germania nō modicis sumptibus uir quidā dęmoniorum, hoc est cacomagus, in quo potestas dęmonũ inhabitat, ut sicut Iānes & Mābres restiterũt Mosi, sic iste resistat Cæsari. Persuasum est enim illis à patre mēdaciorum, illum futurorũ omniũ præsciũ, arcanorum quorumcunq; consiliorũ consciũ, ac deliberatarũ cogitationũ interpretē: tanta præterea præditũ potestate, ut possit regios pueros reducere per aëra, quēadmodũ legitur Abacuc cũ suo pulmēto traduct' ad lacũ leonũ: possetq; sicut Heliseus obsessus in Dothaim, ostēdere mōtes plenos equorũ & curruũ igneorum, exercitũq; plurimũ: insup & reuelare & trāsferre thesauros terræ, quasq; uolet coget nuptias amoresq;, aut dirimet: deploratos quosq; curabit morbos, stygio pharmaco, puta radicatā ethicā, cōfirmatā hydropē, inossatā elephātiam, & quā

Soluere nodosam nescit medicina podagram,

Multaq; præterea quæ fama obscura recondit.

Vides ubi fides eorum locata est, ubi spes reposita, qui elemēta, cœlũ, fata, nāturam, prouidentiam, deum, omnia unius magi imperio subiicere conātur, & regni quærunt salutem, à publicæ salutis hostibus dæmonibus, dicētes in corde suo cum Ochozia: Non est deus in Israël, eamus ad cōsulendum Belsebub deum Acharon. Et sicut Saul locutus ad Pythonē, ait: Philistiim pugnant aduersum me, & dn̄s recessit à me, & exaudire noluit, uocaui ergo te. Adeo ne & penes istos desperatũ est de deo, ut requirēda censuerint auxilia dæmonũ? Nonne hoc est iuxta uerbum Iudæ & Petri, dn̄m nostrum Iesum Christum saluatorē, & qui nos redemit, deum abnegare, & superinducere sibi celerem perditionem? Nonne thesaurizāt sibi iram indignationis domini, mittentem in eos immissiones per angelos malos? Nōne traditi sunt in reprobũ sensum, q ueritatē arcani consilii petũt à patre mendaciorũ diabolo, & uictoriam postulant aliunde q̃ à domino exercituũ? Atq; tamen huic tam nefario idololatriæ & sacrilegiorum artifici, audaciā præstat, quæ istis tam impense fauet orthodoxa illa mater, & Christianissimi filii accommodatur autoritas, & è sacris pecuniis largiuntur munera, cōniuentibus etiā atq; tam nephariam operam conducentibus colũnis ecclesiæ, episcopis & cardinalibus, & impietatis ministro impii applaudunt proceres, quēadmodum operibus lupi congratulantur corui. Quod maius peccatũ commiserunt Pharao, Balach, Saul, Achab cum sua Iezabel: Ochozias, Nabuchodonosor, Balthassar, Sennacherib, & cæteri cultores Baal? Vocauit Pharao contra Mosen magos suos, & illi uicti in tertia plaga confessi sunt digitum dei: rex autem obstinatus per decē plagas periit in mari rubro. Vocauit Balach Moabites Balaam ariolum ut malediceret Israël, & deus ipse maledictionē conuertit in benedictionem, Balach uero maledictus est. Quid Saulo Samuelis sui aut Pythonis profuere responsa? Nonne confossus est in monte Gelboë: Achab & Iezabel nefariis nuptiis coniuncti confidebant in prophetas

+Carolo V.

Baal,& iuxta uerbum dei egressus est spiritus mendax in ore omnium prophetarum, Achab ascẽsuro in Ramod Balaad prospera promittentiũ, ceciditq; Achab,& Iezabel præcipitata est,& canes comederunt eos. Corripitur Asa rex Iuda à propheta domini,quia in ægritudine sua nõ quæsiuit dominum, sed in artem medicorum confisus est. Nonne maius peccatũ habituri sunt, qui relinquentes deum saluatorem,& salubres naturæ uires,salutem quęrũt à satana? Fecit ita quondam Ochozias, proptereaq; audiuit à propheta domini,Supra lectulum quem ascendisti non descendes,sed morte morieris. Percurratur cæterorum infidelium regum series,etiam gentilium historię, Zoroastes,Diotharus,Crœsus,Pompeius,Pyrrhus, Crassus, Nero,Iulian⁹, quid lucrati sunt in magis & diuinatoribus suis,qui mentiti sunt illis felicia? Nonne omnes ad nihilum redacti sunt,& male perierũt in peccatis suis? Sic solent impiæ illæ nugæ semper perniciẽ suis adferre cultoribus,quibus pro fecto qui maxime confidunt,maxime omnium reddũtur infelicissimi. Nõ inficior,sunt naturales sciẽtiæ,sunt metaphysicę artes,sunt occulta ingenia, quibus citra dei offensam,citra fidei & religionis iniuriam tueri possunt regna,explorari consilia,uinci hostes,eripi captiui,adaugeri diuitiæ,conciliari hominum beneuolentia,depelli ægritudines,conseruari sanitas, prolongari uita,restitui iuuentutis robur. Sunt insuper sacræ religionis intercessiones,publicæ supplicationes,priuatæ bonorum preces,quibus nõ solũ iram dei flectere,sed & simul illum nobis beneficũ impetrare possumus. Quod si præterea ars quædam est præscientiæ & mirãdorum operum, quam Calo magiam siue Theurgiam ueteres uocant,certe hæc istis nugatoribus & dæmoniorum mãcipiis incognita est. Quippe explorare de futuris aut imminentibus aliis'ue occultis,& quæ hominibus diuinitus portenduntur ueridicas sententias,atque operari opera uirtutum communem naturæ consuetudinem excedentia,non nisi profundæ & perfectæ doctrinæ,integerrimęq; uitæ ac fidei est,non hominum leuissimorum ac indoctorum. Hominibus autem innocẽtibus & doctis in lege domini,pro uoto fidei seruit omnis creatura,& exaudiuntur ad quæcunque petierint. Sic Heliam coruus pauit,& ad preces eius terra fructus retinet,cœlum negat pluuiam,& in impios euomit ignes suos. Sic Helisęo seruiunt ursi,militant angeli,flumina siccis trãseuntur pedibus. Danieli posita ferocitate neglecta'que fama adblandiuntur leones: Et succensus in fornace ignis non urit pueros. Eiusmodi sunt non Cacomagorum,non Geoticorum,non dæmoniorum,sed fidelium diuinorumq; hominum opera: non enim dæmones,sed spiritus dei ministrãt illis. Sunt fateor aliqui,etiam in hunc diem(& forte plures)uiri sapiẽtia graues,scientia insignes,uirtutibus & potestatibus pollentes,uita & moribus integri,prudentia inuicti,etiam ætate & robore dispositi, ut reipublicæ cõsilio &opera plurimum possint prodesse: sed hos aulici uestri contemnunt,ut ab instituto eorum longe diuersos,quibus pro sapientia malitia est,fraus & do

lus pro consilio, astus & calliditas pro scientia, deceptio & perfidia pro prudentia est. Regionis locum possidet superstitio, & in afflictionibus blasphematur deus: & quæ (ut ait Apostolus) in infirmitate perficitur fides, contemnitur: sed recurritur ad inuocamenta malorum dæmonum. Bonus quisque apud eos irridetur, audax hypocrisis prouehit, ueritas pro crimine est, laus & præmia stultitiæ & sceleribus reposita sunt. O stulti & impii, qui his artibus stabilire uultis regnum, quibus olim potentissima imperia ceciderunt funditus'que euersa sunt. De quibus uere dictum est per Hieremiam: Cecidit corona nostra, uæ quia peccauimus. Quod utinam non tam uere quàm excogitata ingeniosa sorte in uos quadraret. Siquidem ille uersiculus collectis inuicem numerabilibus literis. M. C. V. I. annum exprimit M. D. XXIIII. quo iuxta uestrum calculum, rex uester apud Papiam captus est. Nõne hæc uidistis & admirati estis, quę ante facta q̃ fuissent impossibilia iudicastis? Et adhuc superbitis & obdurati estis in infelicitatibus uestris. Contemnitis prophetas, & dei comminationes uobis pro fabulis sunt. En prope est, & adhuc uidebitis & sentietis magnalia dei in orbe terrarum, & collapsi in fata cõtremiscetis, quia ueniet super uos repẽte miseria quã nescitis: quo tũc fugietis? State cum incãtatoribus uestris & cũ multitudine maleficiorum uestrorum, si forte quid prosint uobis, aut possitis fieri fortiores. Nonne accersitus Germanicus cacomagus saluabit uos, & mendaces faciet prophetas, ac præualebit contra iram domini, & liberabit uos à malo? Non sic impii non sic. Nisi dominus ædificauerit & custodierit ciuitates & regnum, in uanum laborant & uigilant omnes custodes eius. Solius dei est, non dæmonum, non magorum, suspendere aut mutare prophetarum sententiam: si uos toto corde conuersi ad eius misericordiam, uestram mutaueritis malitiam atq; perfidiam. Sic nanq; Nabuchodonosor Danielis consilio peccata eleemosynis redimens, & iniquitates in misericordiis pauperũ, imminentem dei iram ad tempus effugit, donec in aula Babylonis uoce elationis suæ rursus illam in se reuocauit. Achab impiissimus cũ sua Iesabele, cui mortem per Heliam dominus nunciauit, quia cõuersus est ad deum, factus est iterum sermo domini ad Heliam: Quia reueritus est Achab faciem meã, nõ inducã malum in diebus eius. Niniuitæ quia ex edicto regis & principũ egerunt pœnitentiã ad prædicationẽ Ionæ, ab imminenti protinus excidio liberati sunt. Intimauit Esaias Ezechiæ sententiam, ut disponeret domui suæ cito moriturus: Ille orauit & fleuit, & sanatus est, adauctis ei annis uitæ quindecim: Sic enim ad eum per eundem prophetam locutus est dominus: Vidi lachrymas tuas, & exaudiui orationem tuam: ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos. Insuper & de manu regis Assyriorum eruam te, & ciuitatem istam, & protegam eam. Tantum potuit conuersio & oratio pii regis, ut qui pro se solo orauit, tamen non pro se solo impetrauit, sed etiam pro ciuitate & populo. Solus dominus est qui saluũ fecit regem,

& qui sapientiam dat filio regis. Ad hũc magistrum confugere oportet, qui quærunt salutem, non ad magos & ariolos. Induimini iustitiam,& timete dominum, uos qui quæritis felicia. Si regni firmitas quæritur, scriptum est: Iusti hæreditabunt terram: In memoria æterna erit iustus,& in æternum nõ commouebitur. Si securitas quæritur: Qui timent dominum, ab auditione mala non timebunt, sed & omnes despicient inimicos. Si honor & opes quæruntur: Gloria & diuitiȩ in domo eius. Si laus & fauor: Generatio rectorum benedicetur: Si potentia: Potens erit in terra ipse & semen eius: Fortitudo eius exaltabitur in gloria. Si nuptiæ & coniugii prosperitas: Vxor eius sicut uitis habundans in lateribus domus,& filii eius sicut nouellæ oliuarum. Si corporis sanitas & robur: Non dabit dominus sanctos suos uidere corruptionem. In omnibus deniq; beatus est uir qui timet dominum, qui immaculatus in uia, qui non abiit in consilio impiorum, qui miseretur super egenũ & pauperem: nam in die mala liberabit eum dominus, & non tradet eum in manu inimicorum eius: peccatores autem uidebunt & irascentur, dentibus frement & tabescent, desiderium eorum peribit. Hęc nũc admonuisse satis. Nolo enim curiosius hanc rem prosequi, ne forte malitia subiectæ materię calamum protrudat quo non expedit. Vale ex Lutetia Parisiorum XIII. Februarii Anno. M. D. XXVIII. Romano calculo.

HENRICI CORNELII AGRIPPAE CENSVRA SIVE RETRACTAtio De magia ex sua declamatione de Vanitate scientiarum & excellentia Verbi dei.

DE MAGIA IN GENERE.

EXigit etiam hic locus, ut de Magia dicamus, nam & ipsa cum astrologia sic coniuncta atq; cognata est, ut qui magiam sine astrologia profiteatur, is nihil agat, sed tota aberret uia. Suidas magiam à Maguseis,& nomen,& originem traxisse putat. Cõmunis opinio est nomen esse Persicum, cui astipulatur Porphyrius & Apuleius,& significare eorum lingua idem quod sacerdotem, sapientem siue philosophum. Magia itaq; omnem philosophiam, Physicam, & mathematicã complexa, etiam uires religionum illis adiungit. Hinc & Goetiam & theurgiam in se quoq; continet. Qua de causa magiam pleriq; bifariam diuidunt in naturalem uidelicet & ceremonialem.

DE MAGIA NATVRALI.

NAturalem magiam, non aliud putant, q̃ naturalium scientiarũ summam potestatem, quam idcirco summum philosophię naturalis apicem, eiusq; absolutissimam consummationẽ uocãt, & quæ sit actiua portio philosophiæ naturalis, quæ naturalium

uirtutũ adminiculo, ex mutua earũ & opportuna applicatiõe opera edit, supra oẽm admiratiõis captũ: q̃ magia Aethiopes maxĩe & Indi utebant, ubi herbarũ & lapidũ, cęterorũq; ad id spectantiũ facultas suppetebat. Eius meminisse uolũt Hieronymũ ad Paulinũ, ubi ait Apolloniũ Tyaneũ fuisse magũ, seu philosophũ, ut Pythagorici. Eius etiã gñis fuisse magos, q Christũ natũ muneribus inuisentes adorauerũt, quos euangeliorũ interpretes exponũt Chaldęorũ philosophos: q̃les fuere Hiarchas apud Bragmanas, Tespion apud Gymnosophistas, Budda apud Babylonios, Numa Põpilius apud Romanos, Zamolxides apud Thracas, Abbaris apud Hyperboreos, Hermes apud Aegyptios, Zoroastes Oromasi filiꝰ apud Persas. Nã Indi, & Aethiopes & Chaldæi, & Persæ hac maxime pręcelluere magia: qua idcirco (ut narrat Plato in Alcibiade) imbuunt Persarũ regũ filii, ut ad mundanæ reipublicæ imaginẽ suã & ipsi rẽpublicã administrare, distribuereq; cõdiscãt, & Cicero in Diuinationũ libris ait, neminẽ apud Persas regno potiri, q prius magiã nõ didicerit. Magia itaq; naturalis ea est, quę rerũ oĩm naturaliũ atq; cœlestiũ uires contẽplata, earundẽq; sympathiã curiosa indagine scrutata, recõditas ac latẽtes in natura potestates ita in apertũ ꝑducit: inferiora superiorũ dotibus, tanq̃ quasdã illecebras, sic copulãs, per eorũ mutuã applicationem ad inuicẽ, ut exinde stupẽda sępe cõsurgant miracula, non tã arte q̃ natura, cui se ars ista ministrã exhibet hęc operanti. Nã magi, ut naturę accuratissimi exploratores, conducentes ea, quę à natura pręparata sunt, applicando actiua passiuis, sępissime añ tempus à natura ordinatũ effectus producunt, quæ uulgus putat miracula, cũ tñ naturalia opera sint, interueniẽte sola tẽporis pręuẽtione: ut si qs in mẽse Martio rosas producat, & maturas uuas, aut satas fabas, uel petroselinũ intra paucas horas excrescere faciat in perfectam plantam, & iis maiora, ut nubes, pluuias, tonitrua, & diuersorũ generũ aĩalia, & rerum transmutationes q̃ plurimas, cuiusmodi multas fecisse se iactat Rogerius Bachon pura & naturali magia. Scripserũt de illius operibus Zoroastes, Hermes, Euãthes rex Arabũ, Zacharias Babylonius, Ioseph Hebręus, Bocus, Aaron, Zenotenus, Kirannides, Almadal, Thetel, Alchindus, Abel, Ptolemæus, Geber, Zahel, Nazabarub, Tebith, Berith, Salomõ, Astaphon, Hipparchus, Alcmeon, Apollonius, Triphon, & pleriq; alii, quorum aliqua opera adhuc integra, & pleraq; fragmẽta adhuc extant, & ad manus meas aliquando peruenerunt. Ex recentioribus uero scripserunt in naturali magia pauci, & illi quidem pauca, ut Albertus, Arnoldus de uilla noua, Raimundus Lullius, Bachon, & Apponus, & autor libri, ad Alfonsum, sub Picatricis nomine editus, qui tamẽ una cum naturali magia plurimum superstitionis admiscet, quod quidem fecerunt & alii.

DE MAGIA MATHEMATICA.

SVnt præterea alii naturæ sagacissimi æmulatores, inquisitoresq; audacissimi, qui absq; naturalibus uirtutibus, ex solis mathematicis discipli-

nis,adſcitis cœlorũ influxibus,ſeſe naturę operum ſimilia producere poſſe pollicentur,ut corpora euntia uel loquentia,quę tamẽ nõ habeant uirtutes animales:qualis fuit colũba Architæ lignea,quæ uolabat,& ſtatuæ Mercurii,quæ loquebãtur:& caput æneũ ab Alberto Magno fabricatũ,quod locutũ perhibẽt. Excelluit in iſtis Boëthius, uir maximi ingenii,&multiplicis eruditiõis:ad quẽ de iſtiuſmodi ſcribens Caſſiodorus: Tibi(inquit) ardua cognoſcere, & miracula mõſtrare propoſitum eſt: tuæ artis ingenio metalla mugiũt,Diomedes in ære grauius buccinatur, æneus anguis inſibilat,aues ſimulatæ ſunt,& quæ uocẽ propriã neſciunt habere,dulcedinẽ cãtilenę ꝓbantur emittere,parua de illo referimus,cui cœlũ imitari phas eſt.De iſtis puto artificiis dictum eſt,quod apud Platonẽ legimus in undecimo de Legibus: Ars data eſt mortalibꝰ,qua res poſterioresquaſdã generarẽt,nõ quidẽ ueritatis & diuinitatis participes,ſed ſimulacra quædã ſibiipſis cognata deducerẽt:atq; eouſq; progreſſi ſunt magi hoĩes audaciſſimi omnia perpetrare,fauente maxime antiquo illo & ualido ſerpente ſcientiarꝝ pollicitatore,ut ſimiles illi tanquam ſimiæ,deum &naturam æmulari conarentur.

DE MAGIA VENEFICA.

ESt præterea naturalis magiæ ſpecies, quã ueneficã, ſiue pharmaciã uocãt,quæ poculis,phyltris,uariiſq; ueneficiorꝝ medicamentis perficit̃:cuiuſmodi Democritus cõfeciſſe legitur, quo boni felices,fortunatiq; filii gignãtur: & aliud, quo auiũ uoces rite intelligamus,ſicut de Apollonio narrant Philoſtratus atq; Porphyrius. Vergilius etiam de quibuſdam herbis Ponticis locutus dixit:

His ego ſæpe lupum fieri,& ſe condere ſyluis
Mœrim,ſæpe animas imis exire ſepulchris,
Atq; ſatas aliò uidi traducere meſſes.

Et Plinius narrat,quendã Demarchũ Parrhaſium in ſacrificio,quod Arcades Ioui Lycęo humana hoſtia faciebãt,immolati pueri exta deguſtaſſe,& in lupũ ſe cõuertiſſe:propter quã hoĩm in lupos immutationẽ,putat Auguſtinus Pani Lycæo,& Ioui Lycęo nomẽ eſſe impoſitũ. Narrat idẽ Auguſtinus,dũ eſſet in Italia,quaſdã fœminas magas,Circes inſtar,dato uiatoribus ueneficio in caſeo,eos in iumenta uertiſſe:cumq; portaſſent quæ placuiſſent onera,rurſus in hoĩes reſtituiſſe,idq; patri cuidã Præſtantio tunc accidiſſe. Sed & ne quis hæc putet omnino deliramẽta eſſe & impoſſibilia,is recordetur quomodo ſacrę literę narrant,Nabuchodonoſor regẽ mutatũ in bouẽ,& ſeptem annis fœno uixiſſe, tandẽ dei miſericordia in hominem rediiſſe:cuius corpus poſt mortem illius filius Euilmerodat in eſcã dedit uulturibus,ne quãdo reſurgeret à mortuis,qui iam de beſtia redierat in hominẽ,&eiuſmodi plura de magis Pharaõis narrat Exodus. Verũ de iis ſiue magis ſiue ueneficis loqtur Sapiens,dũ dicit:Exhorruiſti illos deus,qa horribilia opa tibi faciebant ꝑ medicamina. Illud præterea uos ſcire uolo,nõ ſolũ

naturalia scrutari hos magos, uerũetiam ea quæ naturã comitantur, ac quodammodo exuunt, ut motus, numeros, figuras, sonos, uoces, cõcentus, lumina, & animi affectus atq; uerba. Sic Psylli & Marsi conuocabant serpentes, alii aliis deprimẽtes fugabant: Sic Orpheus Argonautarũ tempestatem hymno cõpescuit: & Homerus narrat Vlyssi sanguinẽ uerbis restrictũ: & in lege duodecim tabularum iis qui messes excantassent, pœna cõstituta est: ut non dubium sit, magos etiam solis uerbis & affectibus, aliisq; similibus, non in seipsos modo, sed etiam in res extraneas sæpe mirũ aliquem producere effectũ: quæ omnia nõ secus uim insitã in res alias profundere, illasq; ad se trahere, uel abs se repellere, seu alio quouis modo afficere putant, q̃ magnes ferrum, & succinum paleas trahũt: siue adamas, & allium magnetẽ ligant: sicq; per hanc rerum gradariam ac concatenatam sibi sympathiam, non solum dona naturalia & cœlestia, sed etiã intellectualia & diuina Iamblichus, Proclus, atq; Synesius, ex magorum sententia, desuper suscipi posse cõfirmant, quod Proclus in libro de Sacrificio & magia fatetur, scilicet per huiusmodi rerũ consensum, magos etiã numina euocare solitos. Ad tantã enim quidam eorum deuoluti sunt insaniam, ut ex diuersis stellarum constellationibus, per temporum interualla, & quadam proportionũ ratione rite obseruatis, constructã imaginem cœlitum nutu uitæ intellectusq; spiritũ accepturam putent, quo consulentibus illam respõdeat, & occultę ueritatis arcana reuelet. Hinc patet hãc naturalẽ magiã nonnunq̃ in goẽtiã & theurgiam renatã, sæpissime malorum dæmonum uaframentis, erroribusq; obretiri.

DE GOETIA ET NECROMANTIA.

Eremonialis autẽ magiæ partes sunt goẽtia atq; theurgia. Goẽtia, immundorum spirituum cõmerciis inauspicata, nefariæ curiositatis ritibus, illicitis carminibus, & deprecamẽtis concinnata, omniũ legum placitis est exterminata & execrata. Huius generis sunt, quos necromanticos, & maleficos hodie nuncupamus.

Gens inuisa deis, maculandi callida cœli,
Quas genuit natura mali, qui sidera mundi,
Iuraq; fixarum possunt peruertere rerum.
Nam nunc stare polos, & flumina mittere norunt,
Aethera sub terras adigunt, montesq; reuellunt.

Hi sunt ergo, qui defunctorũ inclamant animas, & illi quos ueteres dicebãt epodos, qui excantant pueros, & in eloquium oraculi eliciunt, & qui dæmones paredros circunferunt, quale quiddam de Socrate legimus: & qui, ut dicitur, spiritus pascunt in uitro, per quos se prophetare mẽtiuntur. Et hi oẽs bifariam procedũt. Nam alii dæmones malos uirtute quadam maxime diuinorum nominum adiuratos, aduocare & cogere studẽt: quippe cũ omnis creatura timet & reueretur nomen illius, qui fecit eã, non mirum si goẽtici, & quiq; etiam infideles, pagani, Iudæi, Saraceni, & cuiuscunq; prophani colle

gii siue sectæ homines, diuini nominis inuocatione dæmones astringāt. Alii autem nefandissimi, detestādo & omnibus ignibus plectēdo scelere, se dæmonibus submittentes, illis sacrificāt & adorant, idololatræ & uilissimæ deiectionsi rei effecti sunt: quibus criminibus, & si priores nō sunt obnoxii, tamen manifestis periculis se exponunt. Nam etiam coacti dęmones inuigilant, semper quo errantes nos decipiāt. Ex horum uero goëticorū anagyri, profluxerūt omnes isti tenebrarū libri, quos improbatę lectionis Vlpianus Iurisc̄osultus appellat, protinusq́; corrumpēdos esse statuit. Cuiusmodi primus excogitasse dicitur Zabulus quidā illicitis artibus deditus, deinde Barnabas quidam Cyprius: & hodie adhuc confictis titulis circunferūtur libri, sub nominibus Adæ, Abelis, Enoch, Abrahæ, Salomonis: item Pauli, Honorii, Cypriani, Alberti, Thomæ, Hieronymi, & Eboracensis cuiusdam: quorū nugas stultè secuti sunt Alphonsus rex Castellę, Robert⁹ Anglicus, Bacon, & Apponus, & pleriq; alii deplorati ingenii homines. Præterea nō homines modo, & sanctos, & patriarchas, & angelos dei tam execrabiliū dogmatū fecerunt autores, sed & libros à Raziele & Raphaële, Adami & Tobiæ, angelis traditos ostentant: qui libri tamen acutius inspicienti, suorum præceptorū canonem, ritum, consuetudinem, uerborum & charecterum genus, extructionis ordinem, insulsam phrasim, aperte sese produnt, non nisi meras nugas ac imposturas c̄otinere, ac posterioribus temporibus ab omnis antiquę magiæ ignaris, perditissimis perditionum artificibus esse conflatos, ex prophanis quibusdam obseruationibus nostræ religionis ceremōiis permixtis insitisq́;, ignotis multis nominibus, & signaculis, ut perterreant rudes & simplices, & stupori sint insensatis, & his qui nesciunt bonas literas. Neq; tamen propterea patet has artes fabulas esse: nā nisi re uera essent, atq; p illas multa mira ac noxia fierēt, nō tam arctè de illis statuissent diuinæ & humanæ leges, eas exterminandas esse de terra. Cur autem goëtici istis solis malis utantur dæmonibus, ea ratio est, quia boni angeli difficile comparent, quia dei iussum expectant, nec nisi mundis corde & uita sanctis hominibus congrediuntur: mali autem faciles se exhibent ad inuocandum, falso fauentes, & diuinitatem mentientes, semper præsto, ut astu suo decipiant, ut uenerentur, ut adorētur: & quia mulieres secretorum auidiores sunt, ac minus cautæ, atq; in superstitionem procliues, faciliusq́; illuduntur, ideo illis se præbent faciliores, faciuntq́; ingentia prodigia: cuiusmodi de Circe, de Medea, de aliis canunt poëtæ: testantur Cicero, Plinius, Seneca, Augustinus, & multi alii, tum philosophi, tum catholici doctores & historici, ipsę etiam sacræ literæ. Nam in libris regum legimus Phytonissam mulierem, quæ erat in Endor, euocasse animam Samuelis prophetæ, licet pleriq; interpretentur nō fuisse animā prophetæ, sed malignū spiritū, qui illius sumpserit imaginē. Tamen Hebræorū magistri dicunt, quod etiā August. ad Simplicianū fieri potuisse nō negat, q̄a fuerit uerus spiritus Samuëlis, q̄ ante completū annū à disces-

su ex corpore facile euocari potuit, ut prout docẽt Goëtici. Quinetiã magi, necromãtici, illud naturalibus quibusdam uiribus ac uinculis fieri posse autumãt, sicut nos in libris nostris de Occulta philosophia tractamus. Ideoq; antiqui patres, rerum spiritualium periti, non sine causa ordinauerũt, ut corpora mortuorum sepelirẽtur in loco sacro, & luminibus socientur, aqua benedicta aspergantur, thure & incenso suffumigẽtur, & expiẽtur orationibus quousq; super terram extiterint. Nam ut aiũt magistri Hebræorum, omne corpus nostrũ, & carnale animal, & quicquid in nobis super materia carnis male disposita innititur, relinquitur in cibum serpenti, & ut ipsi uocãt Azazeli, qui est dominus carnis & sanguinis, & princeps huius mundi, & uocatur in Leuitico princeps desertorum, cui dictum est in Genesi: Terram comedes omnib⁹ diebus uitæ tuæ. Et in Esaia: Puluis panis tuus. Hoc est, corp⁹ nostrum creatum ex puluere terræ, q̃ diu non fuerit sanctificatum, & transmutatum in melius, ut non amplius serpentis, sed dei sit effectum, uidelicet ex carnali spirituale, iuxta uerbum Pauli dicẽtis: Seminatur quod animale est, & resurget quod spirituale est. Et alibi: Omnes quidem resurgent, sed non omnes immutabuntur, quia multi remansuri sunt in perpetuum cibum serpentis. Hanc itaq; turpem & horridam carnis materiam, ac serpẽtis cibum morte deponimus, illam aliquando in meliorem sortem, & spiritualem trãsmutatam reassumpturi, quod erit in resurrectione mortuorum. Et iam factum est in his, qui primitias resurrectionis degustarũt, & multi hoc ipsum uirtute deifici spiritus in hac uita consecuti sunt, Enoch, & Helias, & Moses, quorum corpora transmutata in naturam spiritualem, non uiderũt corruptionem: nec sicut cætera cadauera potestati serpẽtis relicta sunt. Atq; hæc est illa disceptatio diaboli cũ Michaële de corpore Moysi, cuius meminit in epistola sua Iudas, sed de Goëtia & Necromantia hæc satis.

DE THEVRGIA.

Heurgiam uero pleriq; putant haud illicitam, quasi hæc bonis angelis, diuinoq; numine regatur, cum sæpissime tamẽ sub dei & angelorum nominibus malis dæmonum fallaciis obstringatur: non solum siquidem naturalibus uiribus, sed etiã certis ritibus & ceremoniis cœlestes, & per illas diuinas uirtutes nobis conciliamus & attrahimus: de quibus multis regulis antiqui magi editis uoluminib⁹ pertractant. Omnium autem ceremoniarum pars maxima, in munditia seruãda consistit, primum quidem animi, deinde etiam corporis, & eorũ quæ circa corpus sunt, ut in cute, in uestibus, in habitaculis, in uasis, in utensilibus, oblationibus, hostiis, sacrificiis, quorum munditia ad diuinorum consuetudinem, & contuitum disponit, & in sacris summopere efflagitatur, iuxta uerba Isaiæ: Lauamini & mundi estote, & auferte malum cogitationum uestrarum. Immunditia uero quia aërem frequenter & hominẽ inficit, mundissimum illum cœlestium & diuinorum influxum disturbat, & mũdos dei spi-

ritus fugat. Verum nonnunq̃ immũdi spiritus, & deceptrices potestates, ut uenerentur & adorẽtur pro diis, etiam hanc munditiã exquirũt: ideo hic maxima opus est cautela, de quib⁹ late in libris nostris de Occulta philosophia disseruimus. Verum de hac theurgia, siue diuinorum magia plura disputãs Porphyrius, tandẽ cõcludit theurgicis cõsecrationibus posse quidẽ animã hominis idoneã reddi, ad susceptionẽ spirituũ & angelorũ, ad uidẽdos deos: reditũ uero ad deũ hac arte præstari posse inficiatͬ omnino. Eius itaq; scholę sunt, ars Almadel, ars notoria, ars Paulina, ars reuelationũ, & eiusmodi supstitionũ plura, quæ eo ipso sunt pniciosiora, quo apparẽt imperitis diuiniora.

DE CABALA.

Erum occurrunt hic mihi uerba Plinii, qui, est & alia inquit magices factio, à Mose etiãnum & Latopea Iudæis pẽdens, quę uerba me de cabala Iudæorũ cõmonefaciunt, quã in monte Sina à deo ipso Mosi datã penes Hebræos constans opinio est, ac deinceps per successionũ gradus citra literarũ monumenta, usq; in Ezræ tẽpora posterioribus sola uiua uoce tradita: quẽadmodum Pythagorica dogmata olim ab Archippo & Lysiade, qui in Gręcia Thebis scholas habuere tradebantur, in quibus discipuli memoriter doctorũ præcepta tenẽtes, ingenio & memoria pro libris utebãtur: sic & Iudæi quidam literas aspernati, in memoria & obseruatione, ac uocali traditione hanc collocarũt: unde cabala ab Hebræis, quasi solo auditu unius ab altero receptio, nuncupata est. Ars (ut fertur) peruetusta, nomen autem nõ nisi recentibus tẽporibus apud Christianos cognitũ. Eius uero duplicem tradũt scientiã, unam de Bresith, quam & cosmologiam uocant, uidelicet rerum creaturarũ naturaliũ & cœlestiũ uires explicantem, & legis bibliæq; arcana philosophicis rationibus exponentẽ: quæ profecto hac ratione nihil differt à magia naturali, in qua Salomonẽ regẽ præstitisse credimus. Legitur nãq; in sacris Hebræorũ historiis, illũ disputare solitũ à cedro Libani, usq; ad hyssopum: itẽ de iumẽtis, uolucribus, reptilibus, & piscibus, quæ omnia magicas quasdam naturæ uires præ se ferre possunt. Ipse quoq; inter posteriores Moyses Aegyptius, in expositionibus suis super Pentateuchũ, & plures thalmudistæ hãc insecuti sunt. Alterã uero eius scientiã uocãt de Mercaua, quæ est de sublimioribus diuinarũ, angelicarũq; uirtutũ, ac sacrorũ nominũ, & signaculorũ contẽplationibus, quędam quasi symbolica theologia, in qua literæ, numeri, figuræ, res & nomina, & elementorũ apices, ac lineæ, puncta & accentus, omnia sunt profundissimarũ rerum, & magnorũ arcanorũ significatiua. Hanc rursus bifariã secãt, in Arithmãtiam, uidelicet quæ notariacon uocatur, de angelicis uirtutibus, nominibus, signaculisq;, etiã dæmonũ ac animarũ cõditionibus tractãs: atque in theomantiã, quæ diuinę maiestatis mysteria, emanatiões, sacraq; nomina, & pentacula scrutatur: quã qui norit, hũc aiunt admirãdis pollere uirtutibus, ita quod dũ uelit futura omnia præsciat, toti naturæ imperet, in dę

Cabala duplex.

mones & angelos ius habeat, & miracula faciat. Hac putant Moysen tot signa edidisse: uirgā in colubꝝ, aquas in sanguinē uertisse: ranas, muscas, pediculos, locustas, bruchos, ignē cum grādine, uesicas & tabes Aegyptiis immisisse: primogenitū omne ab homine usq; ad pecus interemisse: suosq; deducentē, mare aperuisse, fontē de petra, coturnices de cœlo produxisse: aquas amaras dulcorasse: fulgura & nubes ꝑ diē, columnā ignis per noctē, suis ꝑmisisse: uocē dei uiuētis ad populū, è cœlis deuocasse: arrogātes igne, murmurātes lepra, ꝑcussisse: male merētes subita strage, alios terrę hiatu absorptos affecisse: populū cœlesti cibo pauisse: serpētes placasse: uenenatos curasse: numerosam turbā ab infirmitate, uestes eorū à corrosione cōseruasse: & hostiū uictricē reddidisse. Hac deniq; miraculorū arte & Iosue stare solē præcepisse, Eliā ignē in aduersarios è cœlo deuocasse, puerū mortuū uita restituisse, Danielē leonū ora perstrinxisse, tres pueros in camino æstuātis incēdii carmina lusisse. Porro hac arte astruūt perfidi Iudęi etiā Christū tā admirāda sæpe fecisse, Salomonē quoq; hāc percaluisse, atq; ex ea artē cōtra dæmones, eorundēq; uincula, & cōiurationū modos, ac cōtra morbos, excātamēta tradidisse, ut autor est Iosephus. Verū ego deū Moysi, cęterisq; prophetis multa, quæ cōtinerent sub cortice uerborū legis, prophano uulgo nō cōicāda mysteria retexuisse, ut nō dubito, sic hāc quā iactāt Hebręi cabalæ artē, quā ego multo labore aliquādo scrutatꝰ sum, nō nisi merā superstitiōis rapsodiā, ac theurgicā quandā magiā agnosco: quod si (quod Iudęi iactāt) à deo profecta ad uitæ perfectionē, ad hoīm salutē, ad dei cultū, ad intelligētiæ ueritatē cōduceret, profecto spūs ille ueritatis, qui repudiata synagoga uenit nos docere oēm ueritatē, hanc usq; in hęc postrema tēpora, suā non celasset ecclesiā: quæ profecto oīa nouit quæ sunt dei, cuius benedictio, baptismus, cæteraq; salutis sacramenta reuelata, & perfecta sunt in omni lingua. Vniuscuiusque enī linguæ par est & eadē uirtus, modo par sit & eadē pietas: nec est aliud nomē in cœlis, nec in terra, in quo oporteat nos saluos fieri, & in quo operemur uirtutē, præter unū nomē Iesu, in quo recapitulant, & cōtinent omnia. Hinc Iudęi in diuinis nominibus peritissimi, parū aut nihil post Christū operari possunt, sicut prisci illorū patres. Quod aūt experimur, & uidemus huius artis (ut uocāt) reuolutionibus, sæpe miras magnorū mysteriorū à sacris literis extorqueri sentētias, totū hoc nihil aliud est, q̄ lusus quidā allegoriarū, q̄s otiosi hoīes, in singulis literis & pūctis & numeris occupati, quod hęc lingua & scribēdi ritus facile patiunt, pro eorū arbitrio fingūt, atq; refingūt: quę etsi nonnunq̄ magna sonēt mysteria, nihil tamen probare, nec euincere queūt, quin iuxta uerba Gregorii eadē facilitate contēnere liceat, qua asseruntur. Confinxit simili artificio pleraq; Rabanus monachus, sed latinis characteribus & uersibus, insertis uariis imaginibus, qui quaq; uersus lecti, per quęlibet superficiei ac imaginum lineamenta sacrū aliquod denuntiant mysteriū, de pictæ illic historiæ reprę sentatiuū: quæ etiam ex prophanis literis extorquē

ri posse nemo ignorat, qui Valeriæ Probæ ex Virgilii carminibus compositas de Christo centones legerit, quæ omnia & eiusmodi sunt speculationes otiosorum hominum. Quod autem ad miraculorum operationem attinet, neminem uestrũ puto tam stolidæ ceruicis, qui de iis credat aliquã haberi artem uel scĩetiam. Est itaq; nihil aliud hæc Iudæorum cabala, q̃ perniciosissima quædam superstitio, quà uerba, & nomina, & literas, sparsim in scriptura positas pro arbitrio suo colligunt, diuidunt, transferunt: & alterum ex altero facientes, soluunt membra ueritatis, sermones, inductiones & parabolas hinc inde ex propriis fictionibus construẽtes: aptare illis uolũt eloquia dei, infamantes scripturas, & dicentes sua figmenta ex illis constare: calumniantur legem dei, & per impudenter extortas supputationes dictionum, syllabarum, literarum, numerorum tentant uiolẽtas & blasphemas perfidiæ suæ inferre probatiões. Præterea iis nugis inflati, ineffabilia dei mysteria, & quæ sunt supra scripturam arcana, sese inuenire & scire iactant, per quæ etiã prophetare, & uirtutes & miracula sese perficere, sine rubore, magnaq; audacia mentiri non erubescunt. Sed accidit illis, quod cani Aesopico, qui pane relicto, & umbram eius inhians, perdidit escam: sic perfidum hoc & duræ ceruicis hominum genus, semper in umbris scripturæ occupatum, & circa illas uanitates sua artificiosa, sed superstitiosa cabala impetum faciẽs amittit panem uitæ æternæ, & inanibus nominibus depastũ perdit uerbum ueritatis. Ex hoc cabalisticæ superstitionis Iudaico fermento prodierunt puto Ophitæ, Gnostici, & Valentiniani hæretici, qui ipsi quoq; cum discipulis suis Græcam quandam cabalam commẽtati sunt, omnia Christianæ fidei mysteria peruertentes, & hæretica prauitate ad Græcas literas, & numeros protrahentes, ex illis construentes corpus, quod uocant ueritatis, docẽtes, absq; illis literarum & numerorum mysteriis non posse in euangelicis literis inueniri ueritatem, quia uariæ sunt, & alicubi sibi repugnantes, plenæq; parabolis scriptæ, ut uidentes non uideant, & audientes non audiant, & intelligentes non intelligant, sed cæcis & errantibus iuxta suæ cæcitatis & erroris capacitatem propositas: latentem uero sub illis synceram ueritatẽ solis perfectis, non per scripta, sed per uiuæ uocis successiuam pronuntiationem esse creditam, atq; hanc esse illam alphabetariam arithmanticam theologiam, quã Christus secreto manifestauit apostolis, & quam Paulus se loqui dicit non nisi inter perfectos. Cum enim hæc altissima sint mysteria, ideo nec scripta esse, nec scribi, sed in silentio seruari apud sapientes in abscondito secum illa custodientes. Sapiẽs autem apud eos nemo, nisi qui maxima hæreseos mõstra fabricare nouit.

DE PRAESTIGIIS.

SEd redeamus ad magiam, cuius particula etiam est præstigiorum artificium, hoc est illusionum, quæ secundum apparentiam tantum fiunt, quibus magi phantasmata edunt, multaq; miracula circulatoriis

fraudibus ludunt,& somnia immittunt,quod non tam goeticis incãtamentis,& imprecationibus,dæmonumq; fallaciis,quã etiam certis fumigiorum uaporibus,luminibus,phyltris,collyriis,alligationibus,& suspẽsionibus:pręterea annulis,imaginib⁹,speculis,similibusq; magicæ artis pharmaciis,& instrumentis,naturali cælestiq; uirtute perpetratur. Multa & manuũ prompta subtilitate & industria fiunt,cuiusmodi ab histrionibus & ioculatoribus quotidie fieri uidemus,quos idcirco chirosophos,hoc est,manusapiẽtes appellamus. Extant de hoc artificio libri pręstigiorũ Hermetis,& quorundam aliorum:legimus quoq; Paseten quendã præstigiatorẽ refertissimum cõuiuiũ hospitibus mõstrare solitum,idq; cum libuit rursum euanuisse, discumbẽtibus omnibus fame ac siti elusis. Numã Pompiliũ etiam istiusmodi præstigiis usum legimus. Sed & doctissimum Pythagoram id ridiculũ aliquando factitasse,ut quæ collibuisset , sanguine perscriberet in speculo , quo ad pleniluminis lunæ orbem obuerso, stanti à tergo res exaratas in disco lunæ commonstrasse. Huc spectat etiam quicquid de hominum transformationibus legitur decantatũ à poëtis,creditum ab historicis,& à nonnullis Christianis theologis, insuper à sacris literis adsertum. Sic apparent homines asini uel equi,uel alia animalia oculis fascinatis,aut perturbato medio,idq; arte naturali. Nonnunq̃ etiam hæc fiunt à bonis & malis spiritibus,seu ad bonorum preces ab ipso deo,sicut in sacris literis legimus de Helisæo propheta,obsesso ab exercitu regis uallantis Dothain: uerum puris & apertis à deo oculis,ista non possunt illudere: sic mulier illa,quæ à uulgo iumentum iudicabatur,Hilarioni non iumentum,sed quod erat mulier uidebatur: ea igitur quæ hoc modo secundum apparentiam fiunt præstigia dicuntur: quæ autẽ fiunt arte permutantium aut transferentium, ut de Nabuchodonosor, aut messibus ad alios agros traductis,de his diximus superius: uerũ de hac præstigiorum arte sic ait Iamblichus: Quæ præstigiati seu fascinati imaginant, præter imaginatiua,nullam habent actionis & essentiæ ueritatem. Eiusmodi nanque artificii finis est,non facere simpliciter,sed usque ad apparentiam imaginamẽta porrigere,quorum mox nullum compareat uestigium. Iam itaque ex his quæ dicta sunt,patet nõ aliud esse magiam,quàm complexum idololatriæ , astrologiæ , superstitiosæ'que medicinæ. Iam'que etiam à magis magna hęreticorum caterua in ecclesia orta est,qui sicut Iannes & Mambres restiterunt Moysi, sic illi restiterunt apostolicæ ueritati: horum princeps fuit Simon Samaritanus,qui Romæ sub Claudio Cæsare propter hanc artem statua donatus est, cum hac inscriptione : Simoni sancto deo. Eius blasphemias copiose narrant, Clemens , Eusebius , & Irenæus. Ex hoc Simone tanquam ex hæresum omnium seminario, per multas successiones monstrosi Ophitæ , turpes Gnostici , impii Valentiniani , Cerdoniani, Martionistæ,Montaniani , & multi alii hæretici prodierunt, propter quæstum & inanem gloriam , mentientes aduersus Deum , utilitatem nullam,

neq; beneficia hominibus prçstantes, sed decipientes, & in perniciem & in errorem mittentes, & qui credunt illis confundentur in iudicio dei. Verum de magicis scripsi ego iuuenis adhuc, libros tres amplo satis uolumine, quos de Occulta philosophia nuncupaui, in quibus quicquid tunc per curiosam adolescentiã erratũ est, nunc cautior hac palinodia recantatũ uolo: permultum enim temporis & rerum, in his uanitatibus olim contriui. Tandem hoc profeci, quod sciã quibus rationibus oporteat alios ab hac pernicie dehortari. Quicunq; enim non in ueritate, nec in uirtute dei, sed in elusione dæmonum, secundum operationem malorum spirituum, diuinare & prophetare præsumunt, & per uanitates magicas exorcismos, incantationes, amatoria, agogima, & cætera opera demoniaca, & idololatriæ fraudes exercẽtes, præstigia & phantasmata ostentantes mox cessantia, miracula sese operari iactant: omnes hi cum Ianne & Mambre & Simone Mago çternis ignibus cruciandi destinabuntur.

OCCVLTAE PHILOSOPHIAE HENrici Cornelii Agrippæ, Finis Anno M. D. XXXIII. Mense Iulio.

wj 7

bunges. Bl. u. 362 gez. l.

Vollst. f. M. B.